การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและตากใบ

นายสมัชชา นิลปัทม์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AUDIENCE DECODING OF RADIO THAILAND NEWS REPORT ON KRU-SAE AND TAKBAI CASE

Mr. Samatcha Nilaphatama

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Art Program in Mass Communications

Department of Mass Communication

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

“Copyright of Chulalongkorn University”

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการนำเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ
โดย	นายสมัชชา นิลปัทม์
สาขาวิชา	การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ เมธา เสรีธนาวงศ์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายสมัชชา นิลปัทม์ : การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ (AUDIENCE DECODING OF RADIO THAILAND NEWS REPORT ON KRU-SAE AND TAKBAI CASE) อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 292 หน้า.

การวิจัยเรื่อง "การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงไทยแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและการตีความของผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ในกรณีกรือเซะและตากใบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย คือ การศึกษาตัวบทของรายการข่าวภาคบังคับของทั้ง 2 กรณีและการศึกษาผู้รับสารด้วยวิธีสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีการนำเสนอข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในกรณีกรือเซะและตากใบ โดย "ข่าว" มีรูปแบบที่เป็นทางการเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ฟังและมีตัวบทที่เอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ โดยการรายงานข่าวกรณีกรือเซะพบว่า การรายงานข่าวเน้นความสำเร็จในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบจนเสียชีวิต จำนวน 106 คนและหลีกเลี่ยงการนำเสนอความขัดแย้งของรัฐบาล ในการตัดสินใจใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในมัสยิดกรือเซะ ในรายงานข่าวกรณีตากใบพบว่า มีการปิดบังความผิดพลาดของรัฐจากการขนย้ายผู้ชุมนุมจนทำให้มีผู้เสียชีวิตภายใต้การควบคุมของรัฐจำนวน 78 คน

จากการศึกษาการทำงานของผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้กรอบนโยบายของฝ่ายความมั่นคง โดยการทำงานถูกรวมศูนย์เอาไว้จากส่วนกลางและมีความคิดความเชื่อต่อการปลูกฝังความเชื่อมั่นในรัฐให้กับผู้ฟัง โดยมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นกลไกในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในการปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและตากใบด้วยวิธีการ 1) การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟัง 2) ความพยายามของรัฐในการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) การอ้างวาทกรรมความสามัคคีและเอกภาพในชาติ 4) การสร้างความเห็นพ้องและแย่งชิงมวลชน 5) การสร้างความชอบธรรมในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ 6) การลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม 7) การย้ำว่าสื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่มผู้รับสารจำนวน 3 กลุ่มหลักคือ กลุ่มชาวบ้าน, กลุ่มผู้นำทางความคิด, และเจ้าหน้าที่รัฐ พบว่าผู้รับสารส่วนใหญ่มีการตีความปฏิเสธความหมายมากกว่าที่จะคล้อยตามการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ขณะที่กลุ่มผู้นำทางความคิด มีการตีความต่อรองความหมายอยู่บนจุดยืนเชิงผลประโยชน์ของตนและพบว่าผู้รับสารกลุ่มชาวบ้าน ไม่เพียงแต่ปฏิเสธความหมายจากการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเท่านั้นแต่ยังเรียกร้องหาสื่อต่างประเทศในการรายงานข่าวในกรณีตากใบ ซึ่งแสดงให้เห็นภาวะความไม่เชื่อถือเฉพาะแต่สื่อมวลชนของรัฐเท่านั้น แต่หมายรวมถึงว่ากลุ่มชาวบ้านไม่มีความไว้วางใจต่อสื่อมวลชนทุกแขนงของประเทศไทยอีกด้วย

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2549

#4785127928 : MAJOR MASS COMMUNICATIONS

KEY WORD: AUDIENCE DECODING/ RADIO THAILAND NEWS /KRU-SAE AND TAKBAI

SAMATCHA NILAPHATAMA: AUDIENCE DECODING OF RADIO THAILAND NEWS REPORT ON KRU-SAE AND TAKBAI CASE. THESIS ADVISOR ASSOC. PROF. UBONRAT SIRIYUVASAK Ph.D., 292 pp.

The objectives of the research are: 1) to study the news report of Radio Thailand on Krue-Sae and Takbai unrests 2) to study audience decoding in 3 provinces in the deep south of Thailand; Pattani, Yala and Narathiwat. The study used textual analysis of the news reports and focus group interview.

The research found that the news report attempted to legitimize the violent action of the state in both cases. These reports were presented in an official and formalized style in order to be credible. In the case of Kru-Sae Radio Thailand emphasized on the success of the state to quell the alleged dissidents in which 106 were killed. In the case of Takbai Radio Thailand refrained from presenting the mishandling of captive protesters that caused 78 dead.

Reporters of Radio Thailand working in the 3 Southern provinces must follow the policy of the National Security unit closely, and propagate trust among the people. News production was largely centralized. Radio Thailand used the following methods to legitimize the state violent action: 1) build credibility 2) focus on problem-solving in conflict prone area 3) present the discourse of national unity 4) manufacture consensus 5) legitimize the violent action against dissidents 6) discredit the opposition 7) accentuate the reliability of the Radio Thailand and its news sources.

The study on audience decoding of 3 main groups of listeners - villagers, opinion leaders, and government officials, found that most of them disagreed with Radio Thailand news report. The opinion leaders tended to give a negotiated reading of the news based on their socio-cultural and political interests. In addition, the villagers have a deep sense of distrust of Radio Thailand, the state media, as well as other mainstream Thai media.

Department ...Mass Communications.....Student's signature.....

Field of study. Mass Communications .....Advisor's signature.....

Academic year 2006

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกในคุณอันสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง อันมีพระพิฆเนศวรและหลวงปู่ทวดวัดช้างไห้ เป็นอาทิ ผู้ปกป้องคุ้มครองให้ข้าพเจ้าอยู่รอดปลอดภัยท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอขอบพระคุณผศ.ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ อ.เมธา เสรีธนาวงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ต่อความกรุณาสละเวลาชี้แนะข้อบกพร่องในการสอบวิทยานิพนธ์

ขอน้อมบูชาครูแด่ รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและมอบดวงตาในการมองสายสัมพันธ์ของสังคม ด้วยมุมมองที่แตกต่างและความห่วงใยที่มอบแก่ศิษย์อย่างยากจะหาได้ในโลกปัจจุบัน ด้วยความซาบซึ้งในความเมตตาต่อ รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้การชี้แนะเคี่ยวเข็ญอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยต่อ “ศิษย์โง่” เสมอมา ทั้งสองท่านคือ “มหาคุรุ” คือแบบอย่างอันดีงามของข้าพเจ้า และขอคารวะแด่ “ครูตา” ม.ล.วัลย์วิภา บุรษรัตนพันธ์ แห่งสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ห่วงใยต่อข้าพเจ้าเสมอมา

ความผิดพลาดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นของผู้วิจัยแต่เพียงผู้เดียว แต่หากความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ยังมีอยู่บ้าง ข้าพเจ้าอุทิศความดีนั้นแด่ “พี่โม่ง” ภัทระ คำพิทักษ์ ครูคนแรกของข้าพเจ้าในโลกหนังสือพิมพ์ “พี่ก้อง” สุพจ จริงจิตร และ“พี่ป๋อง” ปิยะโชติ อินทรนิวาส ครูและแบบอย่างของการเป็นสื่อมวลชน, “พี่อายุบ” มูฮำมัดอายุบ ปาทาน ในนามของพี่น้องผองเพื่อนศูนย์ข่าวอิศรา ที่เอื้อเฟื้อทุกอย่างทั้งความรู้และการดำรงชีวิตในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อข้าพเจ้า

ขอขอบคุณแหล่งข้อมูลที่ให้โอกาสทุกท่าน ขอบคุณ “พี่เปี๊ยก” สมเกียรติ จันทรสีมา และ “พี่แจง” ฐิตินบ โกมลนิมิ ที่ให้โอกาสยอมหายหน้าจากที่ทำงานกว่า 1 เดือนเพื่อสานความฝันให้สำเร็จ ขอบคุณพี่น้องเพื่อนฝูงที่สอบถาม ห่วงใยและให้กำลังใจเสมอมา

สุดท้ายด้วยความซาบซึ้งในความห่วงใยของพ่อและแม่ ที่พร้อมให้อภัยต่อความผิดพลาดทุกอย่างของข้าพเจ้าเสมอมาและขอขอบคุณ “ตาล” น้องสาวผู้ดูแลเป็นกำลังใจอยู่เบื้องหลังข้าพเจ้าเป็นอย่างดีตลอดมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ
กิตติกรรมประกาศ.....ฉ
สารบัญ.....ช
สารบัญตาราง.....ฑ
สารบัญแผนภาพ.....ณ

บทที่ 1 บทนำ.....1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....9
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....9
1.4 ข้อสันนิษฐาน.....9
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....10
1.6 นิยามศัพท์.....10
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....12

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....13
2.1 ชายแดนภาคใต้: อดีต – ปัจจุบันและความเป็นไป.....13
2.1.1 สถานการณ์ชายแดนภาคใต้ในรอบปี 2547 -2548.....17
2.1.2 ผลการสอบสวนของคณะกรรมการอิสระไต่สวนข้อเท็จจริง
กรณีเหตุการณ์มัสยิดกรือเซะ.....21
2.1.3 ผลการสอบสวนของคณะกรรมการอิสระไต่สวนข้อเท็จจริง
กรณีมีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส.....22
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....28
2.2.1 กลุ่มประวัติศาสตร์ – รัฐศาสตร์.....28
2.2.2 กลุ่มการสื่อสารมวลชน.....32
2.2.2.1 การสื่อสารในพื้นที่ชายแดนภาคใต้.....32
2.2.2.2 สื่อมวลชนของรัฐ.....35

หน้า

2.3 แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....37
2.3.1 แนวคิดเรื่องการครองความเป็นเจ้า.....38
2.3.2 แนวคิดเรื่องอุดมการณ์และกลไกของรัฐ.....41
2.3.3 แนวคิดเรื่องการปั้นแต่งมติมหาชน.....45
2.3.4 แนวคิดเรื่องการเข้ารหัส – ถอดรหัส.....52

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....55
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 55
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....62
3.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....63
3.4 ข้อจำกัดในการวิจัย.....63
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....64
3.6 การนำเสนอข้อมูล.....66

บทที่ 4 ปูมหลังและการรายงานข่าวกรณีกรือเซะและตากใบ.....67
4.1 กรณีกรือเซะ
4.1.1 ภาพรวมของเหตุการณ์.....67
4.1.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการรายงานข่าวระหว่าง
สถานีวิทยุกระเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชน.....68
4.1.2.1 การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....68
4.1.2.2 การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน.....73
4.1.2.3 ลักษณะความแตกต่างของการรายงานข่าวระหว่าง
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
กับหนังสือพิมพ์มติชนกรณีกรือเซะ.....80
4.2 กรณีตากใบ.....83
4.2.1 ภาพรวมของเหตุการณ์.....83
4.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการรายงานข่าวระหว่าง
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชน.....83
4.2.2.1 การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....83

หน้า

4.2.2.2 การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน.....90
4.2.2.3 ลักษณะความแตกต่างของการรายงานข่าวระหว่าง
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
กับหนังสือพิมพ์มติชนกรณีตากใบ.....96
4.3 ประวัติสังเขปบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์.....100

บทที่ 5 การทำงานขององค์กรและรูปแบบการนำเสนอของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....101
5.1 โครงสร้างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้.....103
5.1.1 ฝ่ายการทำงานหลัก.....103
5.1.2 บุคลากรในการผลิตข่าว.....105
5.2 แนวทางการทำงานและกระบวนการรายงานข่าวของ
สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....107
5.2.1 การทำงานเพื่อรับใช้นโยบายของรัฐ.....107
5.2.2 การทำงานลักษณะรวมศูนย์กับศูนย์กลาง.....110
5.2.3 ระบบความคิดความเชื่อของผู้ปฏิบัติงาน.....115
5.2.3.1 เป็นสื่อที่อิสระและความน่าเชื่อถือสูง.....115
5.2.3.2 รายงานข่าวอย่างสมดุล.....115
5.2.3.3 สร้างความเชื่อมั่นต่อรัฐคือภารกิจ.....118
5.2.4 การรายงานข่าวในพื้นที่.....121
5.2.4.1 ตัวอย่างการรายงานข่าวกรณีการปะทะของ
ผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะ.....122
5.2.4.2 กรณีชาวบ้านขับไล่ กองกำลัง ตชด.ที่ 3201
ออกจากฐานปฏิบัติการ.....125
5.2.5 การรายงานเรื่องขบวนการแบ่งแยกดินแดน.....130
5.3 รูปแบบการนำเสนอของข่าววิทยุภาคถ่ายทอดต่อสถานการณ์ในพื้นที่
3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....132
5.3.1 คุณสมบัติสื่อ.....133
5.3.2 ช่วงเวลาในการออกอากาศ.....134

หน้า

5.3.3 รูปแบบที่มีความเป็นทางการสูง.....134
5.3.3.1 การขึ้นต้นรายการ.....135
5.3.3.2 เพลงนำรายการ.....136
5.3.3.3 หัวข้อข่าว.....136
5.3.3.4 การอ่านข่าวแบบราชการ.....137
5.3.3.5 การปิดรายการ.....138

บทที่6 กลไกของวิทยุภาคถ่ายทอดในการสร้างความธรรมให้แก่รัฐ
กรณีกรือเซะ – ตากใบ.....139
6.1 การเลือกและกำหนดวาระข่าว.....139
6.2 การให้น้ำหนักแก่ฝ่ายรัฐ.....142
6.2.1 การจัดลำดับแหล่งข่าว.....142
6.2.2 การออกข่าวซ้ำ.....142
6.2.3 การให้เวลาออกอากาศยาว.....144
6.2.4 การเลือกประเด็นขึ้นหัวข้อข่าว.....145
6.3 การสร้างแหล่งอ้างอิงในข่าว.....145
6.3.1 การอ้างอิงอำนาจรัฐไว้กับสถาบันความสำคัญของประเทศ.....145
6.3.2 การให้บุคคลที่น่าเชื่อถือรับรองความชอบธรรมของรัฐ.....146
6.4 รหัสทางอุดมการณ์ของรัฐในการรายงานข่าว กรณี กรือเซะ – ตากใบ.....147
6.4.1 การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟัง.....148
6.4.2 ความพยายามในการแก้ปัญหาของรัฐและความรวดเร็วในการแก้ปัญหา.....152
6.4.3 วาทกรรมการสร้างความสามัคคีและเอกภาพในชาติและศาสนา.....155
6.4.4 รัฐคือผู้ปกป้องคุ้มครองและมอบสวัสดิการแก่ราษฎร.....158
6.4.5 การสร้างความชอบธรรมรัฐในการปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบ.....159
6.4.6 การใช้แหล่งข่าวเพื่อแย่งชิงพื้นที่มวลชน.....164
6.4.7 การอ้างความเห็นพ้องและความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่.....167
6.4.8 การลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงกันข้าม.....170
6.4.9 การเบี่ยงเบนประเด็นด้วยผลกระทบทางเศรษฐกิจ.....175
6.4.10 สื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อถือ.....177
6.5 การใช้ภาษาในการสร้างความหมายกับผู้ฟัง.....180

หน้า

6.5.1 การใช้ภาษาในกรณีที่รัฐใช้ความรุนแรงในการปราบปราม.....181
6.5.2 การสร้างความสัมพันธ์แบบ เรา – เขา.....183
6.5.3 การใช้ถ้อยคำประณาม.....186
6.5.4 การสร้างความลังเลสงสัย- ไม่มั่นใจ.....187
6.5.5 การทำจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้พื้นที่เป็นดินแดนที่น่าหวาดกลัว.....188
6.5.6 การกล่าวถึงกลุ่มก่อความไม่สงบ/แบ่งแยกดินแดน.....189

บทที่ 7 การวิเคราะห์การถอดรหัสสารของผู้รับสาร.....196
7.1 กลุ่มชาวบ้าน.....196
7.1.1 ชาวบ้านไทยพุทธ.....197
7.1.1.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ.....197
7.1.1.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....200
7.1.2 ชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม-ปัตตานี.....201
7.1.2.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ.....201
7.1.2.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....204
7.1.3 ชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม-นราธิวาส.....206
7.1.3.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ.....206
7.1.3.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....208
7.1.4 ชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม-ยะลา.....211
7.1.4.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ.....211
7.1.4.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....213
7.2 กลุ่มผู้นำทางความคิด.....215
7.2.1 พระสงฆ์.....215
7.2.1.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ.....215
7.2.1.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....219
7.2.2 ผู้นำทางศาสนา.....221
7.2.2.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ.....221
7.2.2.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....223
7.2.3 นักศึกษา.....225

หน้า

7.2.3.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ……226
7.2.3.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย……227
7.2.4 สื่อมวลชน……230
7.2.4.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ……230
7.2.4.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย……233
7.3 กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ……236
7.3.1 ทหาร……236
7.3.1.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ……236
7.3.1.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย……240
7.3.2 ตำรวจ……242
7.3.2.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ……242
7.3.2.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย……245
7.3.3 เจ้าหน้าที่ปกครอง……248
7.3.3.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ……249
7.3.3.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย……250
7.4 สรุปวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารที่รับฟังข่าว
ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ……254
7.4.1 กลุ่มชาวบ้าน……254
7.4.1.1 กลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ……255
7.4.1.2 กลุ่มชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – ปัตตานี……256
7.4.1.3 กลุ่มชาวบ้านมลายูมุสลิม – นราธิวาส……257
7.4.1.4 กลุ่มชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – ยะลา……259
7.4.2 กลุ่มผู้นำทางความคิด……260
7.4.2.1 พระสงฆ์……260
7.4.2.2 ผู้นำศาสนา……262
7.4.2.3 นักศึกษา……263
7.4.2.4 สื่อมวลชน……265
7.4.3 กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ……267
7.4.3.1 ทหาร……267
7.4.3.2 ตำรวจ……269

หน้า

7.4.3.3 เจ้าหน้าที่ปกครอง……270
บทที่ 8 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....277
8.1 สรุปผลการวิเคราะห์การศึกษาตัวบทการรายงานข่าวของ
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและกรณีตากใบ……..277
8.1.1 การรายงานข่าวโดยกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ……277
8.1.2 การทำงานขององค์กรที่เป็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ…….....279
8.2 สรุปผลการวิจัยการอ่านความหมายของผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้
ต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในกรณี
กรือเซะและตากใบ……280
8.2.1 การตีความของกลุ่มผู้รับสารต่อนโยบายของรัฐในการใช้ความรุนแรง
เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลาย
การชุมนุมในกรณีตากใบ……...280
8.2.2 การตีความของผู้รับสารต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าว
ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย……..281
8.3 อภิปรายผลการวิจัย……282
8.4 ข้อเสนอแนะ……286
8.4.1 ผู้วิจัย……286
8.4.2 ประเด็นในการศึกษาในอนาคต……..286
8.4.3 ข้อเสนอต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย…….....287

รายการอ้างอิง
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง หน้า

3.1 ตารางแสดงเหตุการณ์สำคัญที่ทำการวิเคราะห์.....56

3.2 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สนทนากลุ่ม

3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....58

4.1 ตารางแสดงลำดับการเล่าเรื่องกรณีกรือเซะ

ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....71

4.2 ตารางแสดงลำดับการเล่าเรื่อง

กรณีกรือเซะของหนังสือพิมพ์มติชน.....77

4.3 ตารางแสดงลำดับการเล่าเรื่องกรณีตากใบ

ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....86

4.4 ตารางแสดงลำดับการเล่าเรื่อง

กรณีตากใบของหนังสือพิมพ์มติชน.....92

5.1 ตารางแสดงสถานีวิทยุกระจายเสียง

ประจำจังหวัดและคลื่นความถี่.....102

5.2 ตารางแสดงอัตรากำลังในการผลิตข่าว

ของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยตามเขต

พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....106

5.3 ตารางแสดงความยาวข่าวที่ผู้สื่อข่าว

จะต้องส่งเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อผลิตเป็นข่าวภาคบังคับ.....111

5.4 ตารางแสดงลำดับการขึ้นต้นรายการ.....135

6.1 ตารางแสดงลำดับการนำเสนอ

ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....139

6.2 ตารางแสดงแหล่งข่าวของรัฐบาลเฉพาะประเด็น

การปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ก่อการ

ที่มัสยิดกรือเซะ 11 จุด ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....142

6.3 ตารางแสดงการออกอากาศยาว 5 อันดับแรกของกรณีกรือเซะ.....144

6.4 ตารางแสดงเวลาออกอากาศยาว 5 อันดับแรก กรณีตากใบ.....144

สารบัญตาราง

ตาราง หน้า

7.1 ตารางแสดงทัศนะของผู้รับสารต่อนโยบายของรัฐ
ในการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบ
ในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ.....273
7.2 ตารางแสดงทัศนะของผู้รับสารต่อความน่าเชื่อถือ
ในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....244

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

ภาพประกอบ หน้า

2.1 แผนภูมิแสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรง
ที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ตั้งแต่ พ.ศ.2536 -2548.....16

5.1 แผนภาพแสดงโครงข่ายของสถานีวิทยุกระจายเสียง
แห่งประเทศไทยที่ครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง.....104

5.2 แผนภาพแสดงการแบ่งฝ่ายในการทำงานของ
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....104

5.3 แผนภาพแสดงการทำงานข่าววิทยุภาคถ่ายทอด.....114

6.1 แผนภาพแสดงการวางน้ำหนักลำดับการนำเสนอข่าว.....140

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะความขัดแย้ง (Conflict) เป็นธรรมชาติหนึ่งของสังคม อันจะปรากฏอยู่ในทุกตำแหน่งแห่งที่ ตราบเท่าที่มนุษย์ในสังคมยังคงมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน นักคิดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองเชื่อว่า โครงสร้างของสังคมได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผันแปรไปตามการเคลื่อนตัวของประวัติศาสตร์ของแต่ละสังคม การเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมก็คือ ความสัมพันธ์ที่มีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ปกครองมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายซึ่งเป็นผู้ถูกปกครอง ภายใต้ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เสมอภาคกันเช่นนี้ สภาพทางสังคมจึงมีความขัดแย้งทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม รวมไปถึงสถาบันสื่อสารมวลชนที่ได้เข้าไปมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งนั้นด้วย

ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ภาพสะท้อนหนึ่งของความขัดแย้งในสังคมไทย ระหว่างชุมชนมุสลิมกับรัฐไทย เป็นการปะทะกันระหว่างผู้ปกครองที่มีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่าย ซึ่งเป็นผู้ถูกปกครองที่มีพื้นฐานความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนาและวัฒนธรรม ความขัดแย้งที่เป็นไปอย่างยืดเยื้อยาวนานร่วมศตวรรษ ได้เพาะบ่มให้เป็นปัญหาอันมีความสลับซับซ้อน ซึ่งรัฐไทยในฐานะของผู้ปกครองได้พยายามแก้ไขตลอดมา สำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้างตามแต่เหตุแห่งปัจจัย สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ ได้กลับมาเป็นประเด็นอีกครั้งตั้งแต่ต้นปี 2547 จากเหตุการณ์ปล้นปืนที่กองพันทหารพัฒนาที่ 4 ค่ายนราธิวาสราชนครินทร์ อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส เหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็น “ปฐมบท” ของปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรูปแบบใหม่ ที่ได้ทวีความรุนแรงจนไม่มีทีท่าว่าจะยุติลงแต่อย่างใด

ภายใต้บริบทของปัญหาดังกล่าวที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนนั้น ทั้งในแง่มุมเชิงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ในอีกด้านหนึ่งยังได้ปลุกให้โลกทางวิชาการเกิดความตื่นตัวขึ้นอีกด้วย ความกระหายใคร่รู้ต่อการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายภาคใต้ เป็นแรงดึงดูดให้มีการทบทวนและแสวงหา “องค์ความรู้” สำหรับการทำความเข้าใจหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ที่มิได้จำกัดขอบเขตการศึกษาอยู่เพียงแง่มุมของ ประวัติศาสตร์และ

ความมั่นคงเหมือนอย่างที่เคยศึกษากันมาก่อน แต่ได้ขยายความสนใจไปสู่ศาสตร์อื่น ๆ อีกด้วย เช่น สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์และการสื่อสารมวลชน

สิ่งหนึ่งซึ่งคงปฏิเสธได้ยากก็คือ เมื่อสถาบันสื่อสารมวลชนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในฐานะผู้ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่สาธารณชนด้วยแล้ว “องค์ความรู้” ทางนิเทศศาสตร์จึงมีความสำคัญต่อการหยิบยกมาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าว ที่จะเปิดมุมมองทางการศึกษาปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในแง่มุมใหม่ ๆ เพื่อจะอธิบายความขัดแย้งที่ยังคงดำรงอยู่เสมอมา ของผู้ส่งสารที่เป็นฝ่ายของรัฐในฐานะผู้ปกครองกับผู้รับสารในฐานะผู้ถูกปกครองและยังเป็นกลุ่มชนที่รัฐถือว่าเป็นกลุ่มที่สร้างปัญหา ปัญหาดังกล่าวยังคงรอคอยการศึกษาและสร้างความกระจ่างให้บังเกิดขึ้นในอีกหลายแง่มุมของปรากฏการณ์ที่กำลังเป็นไปอยู่ในขณะนี้

<u>สถานการณ์สื่อมวลชนไทย ปี 2547 - 2548 และปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้</u>

ปี 2547 เป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่านที่มาพร้อมกับการสิ้นสุดของวาระแรกของการบริหารงานของพรรคไทยรักไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้ประกาศให้ปี 2545 เป็นปีแห่งการแทรกแซงสื่อ ขณะที่ปี 2546 เป็นปีแห่งการกวาดต้อนสื่อ เพราะมีข้อมูลเชิงประจักษ์ว่า เกิดปรากฏการณ์หลายอย่างซึ่งชี้บ่งว่า รัฐบาลได้เข้ามาแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชน ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะรับรองและสนับสนุนสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารและแสดงความเห็นของสื่อมวลชนไว้อย่างชัดเจน มากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับไหน ๆ ที่เคยมีมาใช้บังคับในประเทศนี้

ปี 2547 ยังถือได้ว่าเป็นปีแห่งการแบ่งแยกและทำลายสื่อมวลชนไทย เนื่องจากตลอดปี 2547 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มักบริภาษถึงการทำงานของสื่อมวลชนไทยด้วยถ้อยคำที่ดูหมิ่นดูแคลนอยู่เนือง ๆ เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อหาและบริภาษเหล่านั้นเป็นการชี้นำที่ชี้ให้สาธารณะเห็นว่าการทำงานของสื่อมวลชนเป็นไปด้วยอคติและไม่เป็นที่ปรารถนาดีต่อบ้านเมือง ดีแต่เอาแต่ประโยชน์ขององค์กรและไม่มีแม้แต่ความรู้ ข้อกล่าวหาและคำติเตียนนั้นเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยที่องค์กรสื่อมวลชนก็มิได้ตอบโต้เพราะตระหนักดีว่า ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะทำเช่นนั้น เพราะ พ.ต.ท.ทักษิณ ได้ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์และคำชี้แจงและสาธารณชนสามารถจะวินิจฉัยข้อกล่าวหาเหล่านั้น ได้จากงานที่สื่อมวลชนได้นำเสนอทุกเมื่อเชื่อวันอยู่แล้ว

บ่อยครั้งที่ความไม่พอใจของนายกรัฐมนตรีพุ่งเป้าไปที่หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษสองฉบับในประเทศคือ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และหนังสือพิมพ์ เดอะเนชั่น ครั้งหนึ่งถึงกับระบุว่าน่าเสียใจที่หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับนี้ไม่มีหัวใจของความเป็นไทย ก่อนหน้าที่ พ.ต.ท.ทักษิณ จะประกาศชัดเช่นนั้น นายวีระ ประทีปชัยกูร บรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ถูกปลดออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2547 แต่แวดวงสื่อสารมวลชนไทยตระหนักดีว่า นั่นเป็นผลพวงมาจากความไม่พอใจที่รัฐบาลมีต่อหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าว การทำลายความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนด้วยวิธีการเช่นที่ว่า แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะแบ่งแยกประชาชนออกจากสื่อมวลชนอย่างชัดแจ้ง

มาตรการแบ่งแยกและทำลาย ไม่ได้ถูกนำมาใช้จัดการสื่อเอกชนที่ชอบวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเท่านั้นหากแต่ถูกนำมาไปจัดการกับสื่อของรัฐด้วย หลังจากเกิดเหตุการณ์ความสงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลได้จัดระเบียบสื่อของรัฐใน 3 พื้นที่นี้ใหม่ รวมทั้งเข้มงวดในการนำเสนอข่าวสารเรื่องของสถานการณ์ภาคใต้ ที่นำเสนอผ่านสื่อของรับทุกประเภท ในที่สุด พ.ต.ท.ทักษิณ ได้กำหนดนโยบายใหม่โดยให้กองทัพเรียกคืนสื่อของรัฐที่ให้สัมปทานแก่เอกชนคืนทั้งหมดเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการปลุกกระแสลัทธิชาตินิยมขึ้นมาโดยหวังว่า จะช่วยแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ ซึ่งกองทัพบกก็ได้สนองนโยบายทันทีด้วยการทบทวนสัญญาเอกชนที่เช่ารายการวิทยุในเครือกองทัพบกซึ่งมีอยู่จำนวนมาก

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้สนับสนุนให้ผู้มีความเห็นสนับสนุนรัฐบาลอย่างสุดขั้วและทัศนคติที่ไม่ดีต่อสื่อมวลชนรวมทั้งองค์กรเอกชนต่าง ๆ ซึ่งมักจะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมาเป็นกระบอกเสียงทางอ้อม พร้อมทั้งเปิดให้ใช้สื่อของรัฐเป็นเวทีในการตอบโต้สื่อและความเห็นด้านลบที่มีต่อรัฐบาล โดยดำเนินกุศโลบายเช่นเดียวกับที่นายกรัฐมนตรี ทำการตอบโต้โดยใช้รูปแบบการแบ่งแยกความคิดนี้สร้างบรรยากาศการเผชิญหน้าขึ้นมาในสังคม ซึ่งหลายฝ่ายได้แสดงความกังวลว่าจะนำไปสู่ปัญหาความแตกแยกและความรุนแรงในสังคม เพราะมีลักษณะคล้ายกับช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

อย่างไรก็ตามประวัติศาสตร์วงการสื่อสารมวลชนไทยโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ต้องจารึกไว้ว่า ในปี 2547 นี้ บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) ต้องจ่ายเงินจำนวน 10 ล้านบาทให้กับ พล.ต.อ.เสรี เตมียเวส รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หลังจากสองฝ่ายได้ฟ้องร้องกันในคดีหมิ่นประมาทกว่า 40 คดี แต่ในที่สุดก็สามารถตกลงประนีประนอม ยอมความกันได้ ตามเงื่อนไขดังกล่าวนับว่าเป็นการจ่ายค่าชดเชยเพื่อยุติการฟ้องร้องที่มีมูลค่าสูงสุดในวงการหนังสือพิมพ์ ขณะที่หนังสือพิมพ์

ไทยโพสต์และ น.ส. สุภิญญา กลางณรงค์ เลขาธิการคณะกรรมการเพื่อการปฏิรูปสื่อ ถูกบริษัท ชิน คอร์เปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ฟ้องฐานหมิ่นประมาทที่ได้ดำเนินทั้งคดีอาญาและแพ่งเรียกค่าเสียหาย 400 ล้านบาท จากการเสนอข่าว “เอ็นจีโอประจาน 5 ปี ไทยรักไทย ชินคอร์ปรวย” ภายหลังโจทย์ได้ทำการถอนฟ้องในเดือน มีนาคม 2549 (รายงานประจำปีสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยปี 2548)

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ผันแปรไปอย่างน่าตระหนก จำนวนคนที่บาดเจ็บล้มตายลงไปเรื่อย ๆ ทั้งยังบ่มความไม่เข้าใจและความรุนแรงให้แพร่ระบาดไปในสังคมอย่างรวดเร็ว ภายใต้ความไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นแน่ สื่อมวลชนก็ตกเป็นเป้าโจมตีด้วยว่าเป็นส่วนหนึ่งของการขยายผลความรุนแรงนั้นด้วย ราวต้นปี 2548 องค์การสื่อนำโดยสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย จัดโครงการศึกษาปัญหาสภาพปัญหาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ก็พบว่าข้อมูลที่จากทุกฝ่ายในพื้นที่เป็นข้อมูลคนละชุดกับที่เคยได้ยินได้ฟังจากรัฐบาล โดยเฉพาะจากนายกรัฐมนตรี จึงต่างไม่แน่ใจว่านโยบายการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้กำลังเดินมา “ถูกทาง” อย่างที่ประกาศซ้ำแล้วซ้ำอีกหรือไม่ เพราะสถานการณ์ความรุนแรงที่ทุกคนได้ยินได้ฟังตลอดเวลาก็คือ สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน

มีนาคม 2548 ภายหลังจากคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ (กอส.) ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลไม่นาน สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้เชื่อมต่อกับ กอส. ในการเสนอชุดโครงการสื่อสันติภาพ จนนำไปสู่การจัดตั้ง “โต๊ะข่าวภาคใต้” อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการสร้างศูนย์ข่าวอิสระ การทำข่าวเฉพาะปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในแง่มุมที่กว้างขวางการรายงานเหตุความรุนแรงรายวัน เพื่อให้สื่อมวลชนทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นได้นำไปใช้ โดยทำหน้าที่เป็นเลนส์ส่องขยายรายละเอียดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทั้งเจ้าหน้าที่ ชาวบ้าน พื้นที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ บนพื้นฐานของแนวคิดสื่อสันติภาพ (Peace Journalism) จนกลายมาเป็น “ศูนย์ข่าวอิศรา” อย่างเป็นรูปธรรมและมีผลงานเผยแพร่ผ่านทางเวบไซต์คือ www.tjanews.org มีรายงานข่าวและบทความกว่า 1,600 ชิ้น ในช่วงระยะเวลาปีกว่าๆ และถูกสื่อทุกแขนงนำไปอ้างอิง นำเสนอและผลิตซ้ำมากถึง 507 เรื่องและยังถูกนำไปใช้ในการเป็นข่าวสารสาธารณะอย่างต่อเนื่อง การถือกำเนิดของ “โต๊ะข่าวภาคใต้” หลายคนในแวดวงสื่อสารมวลชนถือว่าเป็นการปฏิรูปเงียบของสื่อมวลชนไทย

Antonio Gramsci (1890 - 1937) นักคิด นักเคลื่อนไหวทางการเมืองฝ่ายซ้ายชาวอิตาเลียน ได้เสนอแนวคิดเรื่องการเป็นเจ้าทางอุดมการณ์ (Hegemony) ไว้ว่า แม้รัฐจะมีทั้งเครื่องมือควบคุมอุดมการณ์และกองกำลังติดอาวุธ ทั้งทหารและตำรวจ สำหรับใช้ควบคุมประชาชนให้สยบยอมอยู่ภายใต้อำนาจ แต่รัฐก็ต้องพยายามใช้วิธีการโน้มน้าวใจให้ประชาชนยอมเชื่อฟังหรือให้เห็นด้วยกับรัฐในทางการเมือง (Political Consensus) (อ้างในอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542: 72)

ข้อเสนอของ Gramsci ในเรื่อง การเป็นเจ้าทางอุดมการณ์ (Hegemony) ได้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อรัฐใด ๆ เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในรัฐ สิ่งที่รัฐต้องการให้เกิดขึ้นก็คือ การสร้างความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) หรือฉันทามติจากผู้คนส่วนใหญ่ที่เป็นพลเมืองของรัฐ ให้เกิดขึ้นด้วยการใช้อุดมการณ์เป็นตัวเชื่อม (Social cement) เพราะเมื่อใดที่รัฐและชนชั้นปกครองฝ่ายหนึ่งต่อสู้กับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นชนชั้นอื่น ๆ ในสังคม รัฐมีความจำเป็นในการครองความเป็นผู้นำทางศีลธรรม วัฒนธรรม ความคิดและทางการเมือง ด้วยการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ (Political Legitimation) ผ่านกลไกของรัฐที่มีอยู่ 2 ประการก็คือ

- กลไกด้านการควบคุม / ปราบปราม อันได้แก่ การใช้กำลังทหารตำรวจ เพื่อควบคุมพลเมืองให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การควบคุมแบบ “ไม้แข็ง” ที่ควบคุมมิให้พลเมืองในปกครองนอกลู่นอกทางหรือกระทำผิด
- กลไกด้านอุดมการณ์ อันได้แก่ กลไกที่ไม่ได้ใช้ความรุนแรง แต่ใช้ผ่านการครอบงำทางความคิดเช่น ศาสนา โรงเรียน ครอบครัว และสื่อมวลชน ซึ่งเป็นวิธีการควบคุมแบบ “ไม้นวม” ที่ทรงประสิทธิภาพและสามารถทำงานได้ตลอดเวลา

เมื่อไรก็ตามที่กลไกทางอุดมการณ์ ทำงานมีประสิทธิภาพดีเท่าใด กลไกการใช้กำลังเพื่อการปราบปรามในสร้างความชอบธรรม ก็จะยิ่งทำงานได้ทรงประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น โดยกลไกทางอุดมการณ์อันสำคัญอันหนึ่ง ที่รัฐมีอภิสิทธิ์ในความเป็นเจ้าของและสามารถเข้าถึงได้ก็คือ “สื่อมวลชนของรัฐ” นั่นเอง

ในข้อเขียนหนึ่งของ Stuart Hall นักคิด นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ชาวอังกฤษ ได้เสนอไว้ก็คือ Policing Crisis: Mugging, the State, and Law and Order (1978) สะท้อนถึงการที่รัฐ

ใช้สื่อมวลชนในการสร้างความชอบธรรมของรัฐว่า ระบบสื่อสารมวลชนยังเป็นเครื่องมือของชนชั้นอำนาจ ในการสร้างความชอบธรรมแก่กลุ่มของตน วิธีการทำงานของสื่อมวลชนไม่เพียงแต่สะท้อนความเป็นจริงทางสังคม (Reflection of social reality) หากแต่เป็นฝ่ายที่จัดระเบียบให้แก่ความเป็นจริงของสังคม โดยนัยนี้เป็นฝ่ายสร้างความเป็นจริง (social construction of reality) เป็นความจริงที่สื่อมวลชนสร้างภาพความเป็นจริงให้แก่รัฐ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการครองความเป็นเจ้าของชนชั้นปกครองต่อไป (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542, อ้างแล้ว)

“วิทยุกระจายเสียง” คือสื่อสารมวลชนรูปแบบหนึ่ง ที่รัฐนำมาใช้เป็นกลไกลเพื่อสร้างความชอบธรรม โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ มีลักษณะความเป็นกลไกของรัฐอย่างชัดเจน จากการที่รัฐเข้ามาควบคุมทั้งในระดับตามกฎหมาย (legal control) และการควบคุมในระดับการปฏิบัติการ (operative control) ทำให้เสรีภาพในการประกอบวิชาชีพ (relative autonomy) มีอยู่ค่อนข้างจำกัด ทำให้การทำงานแฝงไว้ด้วยการรับใช้ผลประโยชน์ของรัฐทั้งสิ้น (สมสุข หินวิมาน, 2534: 3) แต่ในขณะเดียวกัน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ก็มีความน่าเชื่อถือสูงเช่นกัน เนื่องจากคุณสมบัติที่สำคัญคือ ความน่าเชื่อถือสูงของแหล่งข่าว การนำเสนอข่าวที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ความสามารถในการนำเสนอข่าวได้เร็วกว่าสื่ออื่น การให้ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้และความปลอดภัยในการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปพูดคุยหรือเล่าต่อโดยไม่ต้องกลัวว่าจะมีความผิด (ศุภวรรณ สัจจพงศ์, 2532: 1-2)

ถึงแม้ว่าสื่อของรัฐจะมีความน่าเชื่อถือและเป็นทางการเพียงใดก็ตาม แต่การนำเสนอข่าวกรณีปัญหาชายแดนภาคใต้ ยังไม่สามารถที่จะชี้ให้เห็นได้ว่า จะสามารถนำพาไปสู่บรรยากาศแห่งเห็นพ้องต้องกันและสมานฉันท์ตามที่รัฐต้องการเสมอไป การสร้างความเห็นพ้องต้องกันนี้ยังไม่สามารถที่จะบอกได้ว่า คือความเห็นพ้องของคนกลุ่มใด จึงอาจเป็นเพียงแค่ความต้องการที่รัฐต้องการสร้างความเป็นเอกภาพในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ ขณะเดียวกันประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ อาจถูกผลักดันให้ตกเป็นเพียงสถานะของพื้นที่ชายขอบ ที่รัฐจะดำเนินการอย่างไรก็ได้โดยไม่ต้องฟังเสียงโต้แย้ง ซึ่งนั่นก็เท่ากับว่าสภาพความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่จะยังคงดำรงอยู่ตลอดไป

มีรายงานการศึกษาบางชิ้น อาจจะพอบอกกล่าวถึงความสับสนของข้อมูลและความแตกต่างหลากหลายทางความคิดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ที่ได้ขยายตัวออกในหมู่ประชาชนในพื้นที่ว่ายังเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสนใจ สำหรับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ รายงานการสำรวจข้อมูลประชาชนในจังหวัดปัตตานีในระหว่างวันที่ 28 กุมภาพันธ์ - 4 มีนาคม 2547 ผลการศึกษา

แสดงว่า ประชาชนส่วนมากเห็นว่า สาเหตุของการก่อความไม่สงบในพื้นที่ เกิดจากการฉวยโอกาสแก้แค้นในเรื่องส่วนตัวและกลุ่มฉวยโอกาสสร้างสถานการณ์ เพื่อแก้แค้นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐสร้างสถานการณ์ สิ่งที่น่าคิดก็คือว่า สาเหตุเรื่องการแบ่งแยกดินแดนที่รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพยายามจะอธิบาย กลายเป็นสาเหตุ อันดับที่ห้าในการเรียงอันดับคะแนนความคิดเห็นดังกล่าว และเป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนส่วนใหญ่มองปัญหาของความไม่สงบว่าเกิดจากสาเหตุความขัดแย้งในเรื่องส่วนตัวและการสร้างสถานการณ์เป็นสำคัญ (ศรีสมภพ จิตร์ภิรมณ์ศรี, 2548: 88)

ไม่ว่าสาเหตุความรุนแรงในชายแดนภาคใต้จะมาจากสาเหตุใดก็ตาม แต่สิ่งที่ปรากฏชัดในหลายต่อหลายกรณี เช่น กรณีกรือเซะ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 และกรณีตากใบ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 หรือการอุ้ม – ฆ่า ผู้ต้องสงสัยในหลาย ๆ กรณีได้ชี้ให้เห็นว่ารัฐได้ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามแล้ว คำถามที่สำคัญจึงมีอยู่ว่ารัฐได้สร้างความชอบธรรมให้กับตนเองอย่างไร และมีการสื่อสารไปสู่ประชาชนอย่างไร ถึงแม้ว่ารัฐจะมีความพยายามอย่างยิ่งยวดในการสร้างความชอบธรรมนั้น (Political legitimation) ผ่านทางสื่อสารมวลชนก็ตาม แต่ในความเป็นจริงสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ก็คือ ความคลาดเคลื่อนในการเข้ารหัส (Aberrant decoding) ของอุดมการณ์ตามที่รัฐต้องการ จากการที่ผู้รับสารมีการตีความที่แตกต่างกันออกไป ทำการโต้แย้งหรือปฏิเสธรหัสนั้นจนไม่เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐ

การตีความของกลุ่มผู้รับสาร (Audience decoding) นั้น Stuart Hall ได้เสนอไว้ว่า มีอยู่ด้วยกัน 3 แบบ คือ การตีความตามที่ผู้ส่งสารต้องการ (Preferred reading) การต่อรองต่อความหมายและตีความต่างไปจากความตั้งใจของผู้รับสารแต่มิได้คัดค้านโดยตรง (Negotiated reading) และตีความแตกต่างไปจากความตั้งใจของผู้ส่งสารโดยตรง (Oppositional reading) หรืออ่านรหัสต่างจากอุดมการณ์ที่ผู้มีอำนาจส่งมา (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) ดังนั้น ความหมายในอุดมการณ์ในขณะที่ถูกส่งออกไปกับความหมาย ในขณะที่มีการรับสารจึงไม่จำเป็นต้องเป็นความหมายชุดเดียวกัน

การแสดงออกในทางที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐของผู้รับสาร อาจแสดงออกผ่านการนิ่งเฉย หลบหลีก คัดค้าน ไปจนถึงต่อต้านกับสิ่งที่รัฐพยายามเสนอให้เสมอมา ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับอุดมการณ์กระแสหลักที่ถ่ายทอดจากรัฐผ่านสื่อ (Dominant ideology / dominant discourse) จะมีวิธีหลบหลีกต่อต้าน (resist) การควบคุมความคิดของรัฐหรือกระทั่งการตอบโต้คัดค้าน (subvert) ในประเด็นดังกล่าว Stuart Hall (1982) เคยทำการศึกษาการตอบโต้ครอบงำ

ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานและชนชั้นที่เสียเปรียบในสังคมหรือคนเชื้อชาติอื่น ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อ (textual analysis) ควบคู่กับการเก็บข้อมูลแบบชาติพันธุ์วรรณนา (ethnography) โดยสรุปว่าการนิ่งเฉย หลบหลีก คัดค้าน ไปจนถึงต่อต้านเป็นการตอบโต้การครอบงำวิธีหนึ่ง

ในสภาพความเป็นจริง แนวความคิดของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงสวนทางกับข้อมูลที่รัฐชี้แจงอยู่เสมอ โดยในกลุ่มคนไทยอิสลามมีแนวโน้มอย่างมากที่จะเห็นด้วยว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมมลายูและศาสนาอิสลาม โดยความแตกต่างด้านความคิดสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนในทัศนะที่ว่า เจ้าหน้าที่รัฐมักจะปฏิบัติต่อชาวมุสลิมอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งในกลุ่มไทยมุสลิมมีความเห็นด้วยกับทัศนะดังกล่าวค่อนข้างมาก ส่วนทัศนะต่อการประกาศกฎอัยการศึกในพื้นที่และการส่งทหารเข้าปฏิบัติการ โดยภาพรวมคนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการดำเนินการดังกล่าว แต่เมื่อแยกดูตามกลุ่มศาสนาในกลุ่มคนไทยพุทธและคริสต์ คนส่วนมากรู้สึกเห็นด้วยกับการประกาศกฎอัยการศึกและการดำเนินการของฝ่ายทหารในพื้นที่ แต่ทัศนะของกลุ่มชาวไทยอิสลามกลับตรงกันข้าม ในกลุ่มดังกล่าวมีคนจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยกับกฎอัยการศึกและปฏิบัติการของทหาร ในขณะที่คนในกลุ่มไทยอิสลามส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นด้วยกับกฎอัยการศึก (ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี, 2548)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ยังคงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและทำความเข้าใจต่อการทำงานของอุดมการณ์กระแสหลัก ในการสร้างความชอบธรรมของรัฐ รวมถึงท่าทีของรัฐต่อการแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้ที่ถ่ายทอดผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์และศึกษากระบวนการรับรู้ การตีความ เสียงสะท้อน - ปฏิกิริยา ของผู้รับสารต่อกรณีดังกล่าวว่าเป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบที่ได้จากการตีความของผู้รับสารในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เมื่อเปรียบเทียบกับการนำเสนอข่าวของรัฐ จะนำไปสู่การตอบคำถามว่าการเสนอข่าวของรัฐได้นำไปสู่การแก้ปัญหาอันหมายถึง ความสมานฉันท์ตามที่สังคมไทยคาดหวังโดยแท้จริงหรือไม่

1.2 ปัญหานำวิจัย

1. การรายงานข่าวภาคถ่ายทอดของกรมประชาสัมพันธ์ นำเสนอและสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐต่อ กรณีการยึดมัสยิดกรือเซะและการชุมนุมประท้วงหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบอย่างไร
2. ผู้รับสารในพื้นที่ชายแดนภาคใต้อ่านความหมายต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรณีการยึดมัสยิดกรือเซะและการชุมนุมประท้วงหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบของรัฐอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวบท (Text) รายการข่าวภาคออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ กรณีการยึดมัสยิดกรือเซะและการชุมนุมประท้วงหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ
2. เพื่อศึกษาการอ่านความหมายของผู้รับสารในพื้นที่ชายแดนใต้ต่อการเสนอข่าว กรณีการยึดมัสยิดกรือเซะและการชุมนุมประท้วงหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ ของรายการข่าวภาคบังคับของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์

1.4 ข้อสันนิษฐาน

รัฐใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ในการเสนอข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมของรัฐ กรณีการยึดมัสยิดกรือเซะและกรณีชุมนุมประท้วงหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบและผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่รับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย แต่ละกลุ่มมีการถอดรหัสความหมายที่แตกต่างกันออกไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาตัวบท (Text) ไว้คือข่าววิทยุที่ถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ที่เป็นข่าวภาคบังคับที่ทุกสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องทำการออกอากาศ ทั้ง 2 ช่วง คือ ข่าวภาคเช้า (07.00 -07.30 น.) และภาคค่ำ (19.00-19.30 น.) ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2547 ถึง วันที่ 27 พฤษภาคม 2547 และวันที่ 25 กันยายน 2547 ถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2547 เหตุการณ์ละ 61 วัน (ก่อนและหลังเหตุการณ์ละ 30 วัน)

2. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับกรณีกรณีการยึดมัสยิดกรือเซะและกรณีชุมนุมประท้วงหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบเท่านั้น

1.6 นิยามศัพท์

จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อันประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสซึ่งมีประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมลายูมุสลิม ซึ่งมีประวัติศาสตร์ร่วมกันในความเป็นรัฐอิสระปัตตานี

กรณีกรือเซะ หมายถึง เหตุการณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 กลุ่มคนไม่ทราบฝ่ายบุกเข้าโจมตีฐานที่มั่นของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ 10 จุดในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและสงขลาในบางอำเภอและมีกลุ่มหนึ่งได้หลบหนีเข้าไปในมัสยิดกรือเซะจังหวัดปัตตานีและใช้ในเป็นฐานที่มั่นก่อนจะถูกทหารโจมตีจนทำให้ผู้ก่อการเสียชีวิต 106 ศพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีตากใบ	หมายถึง เหตุการณ์เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐสลายการชุมนุมของประชาชนประมาณ 3,000 คน ที่ชุมนุมประท้วงกันที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อเรียกร้องให้ทางราชการยินยอมการขอประกันตัวชุดรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน ผลทำให้มีผู้เสียชีวิตขณะสลายการชุมนุม 6 คน และเสียชีวิตระหว่างลำเลียงผู้ถูกจับกุม 79 คน
ข่าววิทยุภาคถ่ายทอด	หมายถึง ข่าวภาคบังคับของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ที่ออกอากาศในช่วงเวลา คือ ภาคเช้า (07.00 – 07.30 น.) และภาคค่ำ (19.00 – 19.30 น.)
ผู้รับสาร	หมายถึง กลุ่มผู้ฟังรายการข่าววิทยุภาคถ่ายทอดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มหลักคือ 1. ชาวบ้าน (ไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู , ไทยพุทธ) 2. ผู้นำทางความคิด (ผู้นำศาสนา, พระสงฆ์, นักศึกษา, สื่อมวลชน) 3. เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในพื้นที่ (ทหาร, ตำรวจ, เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง)
การทำงานของตัวบท	หมายถึง ลักษณะของเนื้อหาผ่านสื่อมวลชนที่ ผ่านการใส่รหัสความหมาย - อุดมการณ์ – ความชอบธรรมของรัฐตามแต่ที่ผู้ส่งสารต้องการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การถอดรหัสของผู้รับสาร	หมายถึง การตีความหรืออ่านความหมาย ตามแนวคิด Encoding & Decoding ของ Stuart Hall ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 แบบคือ 1.การถอดรหัสด้วยจุดยืนแบบที่ผู้ส่งสารเข้ารหัสมา 2.การถอดรหัสด้วยจุดยืนที่ต้องต่อรองความหมายเสียใหม่ ที่แตกต่างไปจากความตั้งใจของผู้ส่งสาร 3.การถอดรหัสด้วยจุดยืนที่ต่อต้านหรือขัดแย้งกับความหมายที่ผู้ส่งสาร

1.7 <u>ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของการศึกษา</u>

1. เพื่อเข้าใจการทำงานสื่อของรัฐในการเสนอข่าวปัญหาชายแดนภาคใต้
2. เพื่อความเข้าใจผู้รับสารในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ซึ่งปัจจุบันยังมีข้อมูลด้านการสื่อสารมวลชนน้อยมาก
3. เป็นการสะสมองค์ความรู้ เพื่อความเข้าใจในปัญหาชายแดนภาคใต้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะแง่มุมด้านการสื่อสารมวลชน
4. คำตอบที่ได้จากการตีความของผู้รับสารในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ จะนำไปสู่การตอบคำถามว่าการเสนอข่าวของรัฐได้นำไปสู่การแก้ปัญหาในแนวทางสมานฉันท์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยแท้จริงหรือไม่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและตากใบ” ก่อนทำการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยพอที่จะแบ่งได้ออกได้เป็น 3 หมวดใหญ่ๆ คือ

2.1 ชายแดนภาคใต้: อดีต – ปัจจุบันและความเป็นไป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ชายแดนภาคใต้: อดีต – ปัจจุบันและความเป็นไป

ชายแดนภาคใต้ หมายถึง พื้นที่ใต้สุดของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับทางเหนือของประเทศมาเลเซีย อันประกอบด้วยจังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลาบางอำเภอมีเทือกเขาสันกาลาคีรีเป็นแนวกั้น บางช่วงเขตแดนมีความใกล้ชิดกันมากมีเพียงแม่น้ำเล็กๆ คือ แม่น้ำโกลก กั้นตรงบริเวณอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสเท่านั้น

จังหวัดชายแดนภาคใต้ประชากรส่วนใหญ่เป็น ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ถ้าพิจารณาจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลาบางอำเภอ จะมีชาวมุสลิมร้อยละ 62 จาก ประชากรรวม 3.27 ล้านคน และถ้านับเฉพาะ 3 จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มีประชากรรวมกัน 1.81 ล้านคน จำนวนประชากรมุสลิม จะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 82 หรือ 1.48 ล้านคน (Chaiwat Satha – Anand: 2004) มีภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันคือ ภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี ซึ่งมีความใกล้เคียงกับภาษามลายูกลันตัน ใช้ภาษาเขียนที่ดัดแปลงมาจากภาษาอาหรับที่เรียกว่า “ยาวี”

จากจำนวนประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู จึงมีชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมและวิถีชีวิต แตกต่างไปจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศด้วย ลักษณะทางประชากรดังกล่าว ทำให้ชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศที่ตนพำนักพักพิงอยู่ ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธ

ในอดีตพื้นที่ดังกล่าวเคยเป็นอาณาจักรปัตตานีที่มีความเป็นมาและประวัติศาสตร์อันยาวนาน ดำรงความเป็นรัฐอิสระ มีกษัตริย์ปกครองตนเอง ทั้งยังถือได้ว่ารุ่งเรืองที่สุดอาณาจักรหนึ่งในคาบสมุทรมลายูก่อนถูกผนวกรวมเข้ากับราชอาณาจักรสยาม ใน รศ. 120

ปัจจัยหลักๆ ทางประวัติศาสตร์ 2 ประการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อปัตตานีที่ส่งผลกระทบและปัญหาตามมาต่อรัฐไทยจนถึงปัจจุบัน คือ

1. การรวบรวมบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นของราชวงศ์จักรี ในสามปีหลังจากสถาปนาราชวงศ์เมื่อ พ.ศ.2325 ปัตตานีงดการส่งเครื่องบรรณาการให้แก่กรุงสยาม พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ส่งกองทัพเรือเข้าโจมตีปัตตานี จนปัตตานีต้องยอมแพ้ต่อสยาม ในปี 2351 ทรงโปรดให้แยกดินแดนปัตตานีนั้นออกเป็น 7 หัวเมือง คือ ปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง รามัน ยะลา สายบุรีและ ระแงะ โดยให้มีเจ้าเมือง (Raja) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำในท้องถิ่นปกครองทดแทนระบบกษัตริย์เดิม
2. การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ด้วยการกำเนิดของรัฐชาติสมัยใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อสยามรวบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ปรับปรุงระบบภาษีอากรที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างส่วนกลางกับผู้ปกครองในท้องถิ่นเดิม จนในปี พ.ศ.2445 เกิดเหตุการณ์ “ขบถพระยาแขก 7 หัวเมือง” เหตุการณ์จบลงด้วยพระยาวิชิตภักดีถูกรัฐบาลกรุงเทพฯ จับตัวไปกักตัวยังพิษณุโลก รัฐบาลกลางประกาศยกเลิกระบบรายาปัตตานีในปี 2452 สยามลงนามยกเลิกการปกครองและบังคับบัญชาเหนือ ไทรบุรี ปะลิส กลันตันและตรังกานู ให้แก่อังกฤษ ทำให้ดินแดนที่เคยเป็นอาณาจักรปัตตานี ถูกแยกออกเป็น 2 ส่วน ด้านเหนือกลายมาเป็นของรัฐสยามและด้านใต้ตกอยู่ในบังคับของอังกฤษ นับตั้งแต่นั้นมาตอนเหนือของอาณาจักรปัตตานีเดิม ถูกผนวกรวมเข้ากับรัฐสยามใหม่ เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของประเทศที่เป็นรัฐเดี่ยว แบ่งแยกไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญทุกฉบับนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 เป็นต้นมา

ความเปลี่ยนแปลงของรัฐสยาม เพื่อปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยทัดเทียมนานาอารยประเทศก่อให้เกิดผลกระทบที่ส่งผลต่อความมั่นคงมาจนถึงปัจจุบันคือ ความไม่พอใจของกลุ่มผู้นำในท้องถิ่นเดิมที่ตนสูญเสียอำนาจ ตั้งแต่ยุคปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 คือความพยายาม “แบ่งแยกดินแดน” ด้วยการถือกำเนิดของขบวนการต่อต้านอำนาจรัฐไทยหลายกลุ่มก้อน ไล่เลียงกันมาหลายช่วงเวลา คือ สมาคมรวมเผ่ามลายูผู้ยิ่งใหญ่ (Kumpulan Melayu Raya – KAMPAR) ของบุตรเจ้าเมืองปัตตานีคนสุดท้ายในปี 2490 จากการสูญเสียอำนาจของกลุ่มผู้ปกครองท้องถิ่นเดิม จนขยายมาสู่แนวคิดสังคมนิยมอิสลามคือขบวนการแนวร่วมปฏิวัติ

แห่งชาติมลายูปัตตานี หรือ BRN (Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani) ที่ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ 13 มีนาคม 2503, องค์การร่วมปลดปล่อยปัตตานี หรือ (PULO) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อ 22 มีนาคม 2511, แนวร่วมเพื่อเอกราชรัฐปัตตานี หรือ BERSATU (Barisan Bersatu Kemerdekaan) ก่อตั้งในปี 2532 เพื่อรวบรวมกลุ่มต่างๆ ที่มุ่งใช้กำลังอาวุธแบ่งแยกดินแดนเพื่อผลประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน กลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีแนวความคิดการสร้างรัฐชาติบนพื้นฐานแนวคิดชาตินิยมมลายู กระทั่ง 16 กันยายน 2538 เกิดกลุ่มใหม่ที่นำเอาแนวคิด ภาษาทางศาสนามาใช้กำหนดอัตลักษณ์การทำงานของตนเพื่อการทำงานที่เปลี่ยนไป ด้วยการมุ่งมั่นที่จะสถาปนา “รัฐปัตตานีดารุลอามารีฟ” โดยถือตนว่าเป็นนักสู้เพื่อศาสนาอิสลาม ในนามของ ขบวนการมูจาฮีดินปัตตานี (Gerakan Mujahidin Islam Patani - GMIP) และ กลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่เชื่อกันว่ามีความเข้มแข็งมากที่สุดคือ BRN – Coordinate ที่มีปีกกลุ่มเยาวชน (Permuda) ที่ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2535 กลุ่มที่ก่อตัวขึ้นภายหลังนี้มีทิศทางแตกต่างจากอดีตคืออาศัยแนวทางศาสนาเป็นแกนกลางในการสร้างฐานมวลชน (ชิดชนก ราฮิมมูลา, 2547: 43-44)

ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ มีทั้งระดับเบาบางและหนักหน่วงแตกต่างกันไป ตามมาตรการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแต่ละยุคสมัย กรณี “แบ่งแยกดินแดน” จึงเป็นสมมติฐานต้นๆ ที่ฝ่ายความมั่นยังคงให้น้ำหนักอยู่เสมอมา ปัญหาชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มในทางสงบเรียบร้อย นับตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบาย 8/2524 ในสมัย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ที่ประสานงานระหว่างหน่วยความมั่นคง – พลเรือนและงานมวลชนเข้าไว้ด้วยกัน ผ่านศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองกำลังผสมทหาร ตำรวจ พลเรือนที่ 43 (พตท.43) (หน่วยงานนี้ถูกยุบไปเมื่อ พ.ศ.2545 โดยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณชินวัตรและถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้งหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549) สถานการณ์ชายแดนภาคใต้จึงถือว่าอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ และเชื่อว่ากลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนได้อ่อนกำลังลงไปมาก

ประเด็นปัญหาความไม่สงบชายแดนภาคใต้ เป็นที่สนใจอีกครั้งภายหลังจากเหตุการณ์ปล้นปืนกองพันทหารพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่บ้านปิเหล็ง อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส ในเดือนมกราคม 2547 ที่จนถึงบัดนี้ยังไม่มีคำอธิบายที่สมบูรณ์ว่า กลุ่มบุคคล – องค์กรใดคือผู้กระทำการ เหตุการณ์ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นปฐมบทของปัญหาชายแดนภาคใต้ในรูปแบบใหม่ ที่ได้ทวีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อน มีปริมาณความถี่ของความรุนแรงในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ กอปรกับบริบทของสังคมโลกภายหลังการถล่มอาคาร World Trade Center ในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 วิกฤตการณ์สงครามในอัฟกานิสถานและการยึด

ครองอิรักของสหรัฐอเมริกา ซึ่งนักวิชาการอย่าง Samuel Huntington (1998) กล่าวไว้ในหนังสือ The Clash of Civilization and the Remarking of World Order ว่านี่คือการปะทะกันทางอารยธรรมระหว่างโลกมุสลิมกับโลกตะวันตก (Clash of Civilization) ที่จะทำให้ความรุนแรงดังกล่าวได้ขยายตัวจากปัญหาในระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับชาติและนานาชาติ

ศรีสมภพ จิตร์ภิรมณ์ศรี นักวิชาการคณะรัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ทำการพิจารณาข้อมูลความรุนแรง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ย้อนหลังไป 10 ปี ตั้งแต่ปี 2536 – 2547 พบว่า เหตุการณ์รุนแรงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูงขึ้นตั้งแต่ปี 2540 คือเกิดความรุนแรงปีละ 80 – 100 กว่าครั้ง หรือโดยเฉลี่ยปีละ 65.6 ครั้งต่อปี

แต่เฉพาะในปี 2547 ปีเดียว จากข้อมูลเดือน มกราคม ถึง พฤศจิกายน ชี้ว่า เกิดเหตุรุนแรงคิดเป็น 19 เท่า ของค่าเฉลี่ยปีก่อนหน้านั้น นอกจากนี้ เมื่อเทียบกับเหตุการณ์ในปี 2536 – 2546 กับปี 2547 เพียงปีเดียว พบว่าปี 2547 เกิดเหตุรุนแรงขึ้น 1,843 ครั้ง ในขณะที่ 10 ปีก่อนหน้านั้น เกิดเหตุรวมกันเพียง 722 ครั้ง กล่าวอีกอย่างหนึ่งเหตุรุนแรงในปี 2547 ปีเดียวมีมากกว่าที่เคยเกิดขึ้นใน 10 ปีหรือหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา 2.5 เท่า (อ้างจากข้อมูลของศรีสมภพ จิตร์ภิรมณ์ศรี, 2548: 80-81) ปริมาณความรุนแรงที่ปรากฏดังกล่าว นำไปสู่การอุปมาสถานการณ์การชายแดนภาคใต้ ว่าได้ทวีความรุนแรงราวดั่งจะลุกเป็นไฟ ทั้งจากนักวิชาการและสื่อมวลชนว่า “ไฟใต้”

<u>แผนภูมิที่ 2.1 แผนภูมิแสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ตั้งแต่ พ.ศ.2536 - 2548</u>

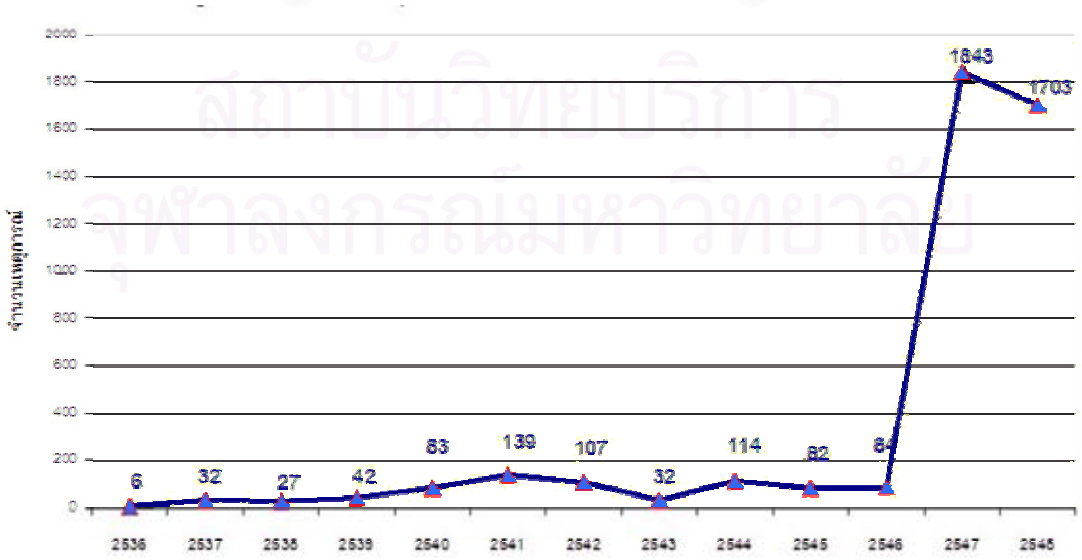

2.1.1 สถานการณ์ชายแดนภาคใต้ในรอบปี 2547 -2548

สถานการณ์ชายแดนภาคใต้ ใน 3 จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส (รวมถึงสงขลาในบางครั้ง) ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ปรากฏเหตุการณ์ความรุนแรงกระจายในหลายพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยมีเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

4 มกราคม 2547 คนร้ายไม่ทราบจำนวน แต่ทางกองทัพคาดว่าน่าจะมีผู้ปฏิบัติการประมาณ 50 คน บุกเข้าไปในกองพันทหารพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่บ้านปิเหล็ง อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส ปล้นปืนเอาไป 403 กระบอก สังหารทหารทั้งหมด 4 นาย จากการปล้นปืนจากค่ายทหารครั้งนี้ดำเนินไปในเวลาที่ใกล้เคียงกับการลอบวางเพลิงอาคารโรงเรียนและที่พักสายตรวจทั่วนราธิวาสทั้งหมด 22 จุด

เหตุการณ์นี้มีความสำคัญไม่ใช่เพียงการปล้นปืนจำนวนมากในคราวเดียว หากแต่หมายรวมถึงความสูญเสียความน่าเชื่อถือของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ปกปักรักษาอธิปไตยของชาติกำลังถูกคุกคาม ทั้งยังกระทบไปถึงอำนาจในการคุ้มครองประชาชนที่ประชาชนเคยเชื่อมั่นและไว้ใจได้สูญเสียไปด้วย 4 มกราคม 2547 เป็นปฐมบทของการสั่นคลอนอำนาจรัฐในพื้นที่แบบใหม่ ที่หลายฝ่ายถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความยุ่งยากซับซ้อนแบบใหม่ของปัญหาชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน

12 มีนาคม 2547 สมชาย นีละไพจิตร ทนายความมุสลิมที่มีบทบาทสูงในการว่าความให้กับชาวมุสลิมที่ถูกกล่าวหาในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากว่า 20 ปี รวมทั้งคดีสำคัญๆ เช่น กรณีผู้ต้องหาเผาโรงเรียน (โต๊ะกูเฮง) เมื่อปี 2536 จน ศาลฎีกาพิพากษายกฟ้องหรือ คดีนายแพทย์ แวมะฮะดี แวดาโอ๊ะ และพวกในคดีเป็นสมาชิกขบวนการก่อการร้าย “เจไอ” ซึ่งถูกจับในปี 2546 จนศาลยกฟ้องในที่สุด ทนายสมชายหายตัวไปหลังพบกับเพื่อนที่โรงแรมแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ เชื่อกันว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการหายตัวไปของเขา

เหตุการณ์มีความสำคัญเนื่องจาก สมชาย นีละไพจิตร เป็นทนายความมุสลิมที่ต่อสู้เพื่อชาวมุสลิมที่ถูกกล่าวหาในปัญหาความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้มานาน การหายไปของสมชายจึงส่งผลโดยตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้รู้สึกว่าแม้แต่ผู้ที่มีศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมของรัฐตลอดมายังไม่สามารถรักษาตนให้อยู่รอดปลอดภัยได้

28 เมษายน 2547 เมื่อผู้คนนับร้อยตัดสินใจถืออาวุธอย่างมีด – พร้า เข้าโจมตีที่ทำการของรัฐพร้อมๆ กัน 3 จังหวัด จนเจ้าหน้าที่ได้โต้ตอบด้วยอาวุธปืน ทำให้ผู้ก่อการเสียชีวิต 106 ศพ

รวมทั้งการยิงเข้าใส่มัสยิด “กรือเซะ” ที่ปัตตานี จนฝ่ายผู้ก่อการซึ่งยิงต่อสู้กับเจ้าหน้าที่จากภายในมัสยิดเสียชีวิตทั้งหมด 32 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารเสียชีวิต 5 คน

การต่อสู้ในวันที่ 28 เมษายน 2547 คงทำให้ชาวไทยพุทธในพื้นที่รู้สึกผสมกันระหว่างความรู้สึกไม่เข้าใจการต่อสู้เช่นนี้กับความหวาดกลัวที่คนธรรมดาๆ ตั้งแต่อายุต่ำกว่า 20 ปี ถึง 60 ปี ลุกขึ้นมาต่อสู้และยอมตายเพื่อความเชื่อของตัว รวมถึงข้อกังขาต่อ 106 ศพผู้เสียชีวิต ส่วนใหญ่ถูกนำไปฝังโดยไม่มีการอาบน้ำศพ เหมือนมุสลิมทั่วไป แต่ฝังไปทั้งหยดเลือดและรอยกระสุนเพราะเห็นคนเหล่านี้ในฐานะ “ชะฮีด” คือ คนที่ตายด้วยน้ำมือของคนที่ไม่ใช่มุสลิมในการต่อสู้เพื่อการพิทักษ์รักษาศาสนาอิสลาม วิธีที่พวกเขาตายได้ชำระศพให้สะอาดเรียบร้อยแล้ว

<u>25 ตุลาคม 2547</u> เมื่อคนสามพันคนไปชุมนุมกันที่สถานีตำรวจภูธรตากใบ นราธิวาส เรียกร้องทางให้ราชการประกันตัวชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ซึ่งเป็นชุดรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน 6 คน เมื่อการเจรจาเพื่อสลายการชุมนุมไม่สำเร็จ เจ้าหน้าที่จึงใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมทำให้มีผู้เสียชีวิตในที่ชุมนุม 6 คน จับกุมผู้ชุมนุมไว้ได้ประมาณ 1,300 คน ขณะลำเลียงผู้ที่ถูกจับไปยังค่ายทหารที่ปัตตานี มีผู้เสียชีวิตเพราะถูกทับหลายชั้นเป็นระยะเวลานานถึง 79 คน

เหตุการณ์นี้สร้างความไม่ไว้วางใจให้มากขึ้นในหมู่ประชาชน เพราะส่วนใหญ่เชื่อว่าผู้ชุมนุมไม่มีอาวุธ ดังนั้นการปราบปรามด้วยกำลังจึงเป็นเรื่องเกินกว่าเหตุ รวมถึงวิธีที่รัฐปฏิบัติต่อผู้ถูกจับกุมจนเสียชีวิตระหว่างการเคลื่อนย้ายไปยังค่ายทหาร เป็นการเสียชีวิตในระหว่างการอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่เหตุการณ์ตากใบ เป็นจุดเริ่มต้นที่สื่อมวลชนและกลุ่มต่างๆ ในมาเลเซียวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลไทยอย่างกว้างขวาง

<u>3 เมษายน 2548</u> เกิดเหตุระเบิดขึ้นหลายแห่งที่หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยเฉพาะที่ห้างสรรพสินค้าคาร์ฟู สาขาหาดใหญ่และที่สนามบินหาดใหญ่ ทำให้มีผู้บาดเจ็บหลายคนและเสียชีวิต 1 คน เหตุการณ์นี้สำคัญเพราะเป็นการใช้ระเบิดจงใจมุ่งเป้าไปที่ประชาชนธรรมดา ในสถานที่สาธารณะอย่างห้างสรรพสินค้าและสนามบิน อีกทั้งเกิดที่หาดใหญ่ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของชายแดนภาคใต้ นับแต่นั้นดูเหมือนว่า แนวโน้มการลอบวางระเบิดจะมีมากขึ้น การระเบิดครั้งนี้ยังสั่นคลอนความเชื่อมั่นของพลเมืองต่อระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการดูแลปกปักรักษาพลเมืองให้สงบปลอดภัยอีกด้วย

<u>14 กรกฎาคม 2548</u> เกิดเหตุ ปิดเมืองก่อความวุ่นวายในจังหวัดยะลา ไฟฟ้าดับ มีการวางระเบิดในที่ต่างๆ 5 ลูก ทั้งที่โรงแรม ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ มีการวางเพลิงเผาร้านค้า ทำให้

ชาวบ้านทั้งที่เป็นพุทธและมุสลิมบาดเจ็บ 17 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิตสองคน ปรากฏการณ์นี้ทำให้รัฐบาลประกาศพระราชกำหนดการปฏิบัติราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินในสองวันต่อมา

ถึงแม้ว่าถ้าจะประเมินจากจำนวนผู้เสียชีวิต เหตุการณ์นี้แทบจะไม่ต่างจากเหตุร้ายประจำวันที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เกิดเหตุพร้อมๆ กันหลายจุด ในเวลาหัวค่ำใกล้เคียงกันและไฟดับทำให้ทั้งเมืองตกอยู่ในความมืด ขณะที่เกิดไฟลุกในจุดต่างๆ ปรากฏ เช่นนี้ ทำให้ชาวยะลาและผู้พบเห็นรู้สึกว่า ได้สูญสิ้นชีวิตปกติที่ปลอดภัยไปแล้ว ความหวาดกลัวในความปลอดภัยของตัว ระบาดไปทั่วชาวหมู่บ้านร้านตลาด ผู้คนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นพุทธหรือมุสลิมก็ไม่มั่นใจว่าอำนาจรัฐจะปกป้องคุ้มครองเขาได้ ขณะเดียวกันความคลางแคลงใจระหว่างชาวพุทธกับมุสลิมก็ทวีมากขึ้น

30-31 สิงหาคม 2548 อิหม่ามสะตอปา ยูโซะ ถูกลอบยิงที่บ้านละหาร อ.สุไหงปาดี จ. นราธิวาส ก่อนสิ้นใจได้สั่งเสียชาวบ้านไว้ว่า อย่าให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูศพเพราะมั่นใจว่า คนยิงตนเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มชาวบ้านละหารจึงรวมตัวกันกว่า 400 คน เก็บตัวอยู่ในหมู่บ้านไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้งบุคคลภายนอกเข้าไปในหมู่บ้าน เพราะไม่มั่นใจในความปลอดภัย หลังจากนั้นปรากฏว่ามีชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู เดินทางออกจากประเทศไทยหลบหนีเข้าไปใน ตุมปัส รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับตากใบ ต่อมาทางการมาเลเซียได้ย้ายคนเหล่านี้ไปอยู่ใน รัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย

กรณีดังกล่าวมีมุมมองต่อปรากฏการณ์อยู่ 2 ฝ่ายด้วยกันคือ

- ฝ่ายที่เชื่อว่าการปิดหมู่บ้านและการอพยพของคน 131 คนนี้ เป็นการดำเนินการของผู้ก่อการไม่สงบ ชาวบ้านทั้งหมดซึ่งส่วนมากเป็นผู้ใหญ่มีเด็กอยู่ด้วย 40 คน ไม่สามารถคิดอ่านอะไรบางอย่างได้เอง
- ฝ่ายที่เชื่อว่า ชาวบ้าน “เลือกเชื่อใคร” หรือ “ทำอะไร” ตามเหตุผลและความจริงที่เผชิญอยู่ ตามมิติทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ในความเชื่อของชาวมุสลิม คำสั่งเสียของคนที่ใกล้ตายเป็นสิ่งที่ต้องนำมาปฏิบัติ ยิ่งกรณีที่ผู้สั่งเสียเป็นอิหม่ามซึ่งเป็นที่นับถือของชาวบ้าน ก็พยายามทำตามคำสั่งเสียของผู้ตายรวมกับการขาดความเชื่อถือในรัฐทำให้ชุมชนตัดสินใจปิดหมู่บ้านของตนไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามา หลังจากนั้นเมื่อวิธีการนี้ไม่เป็นผล ผู้คนบางส่วนจากหลายแห่งรวมทั้งที่บ้านละหาร ก็ตัดสินใจเดินหนีออกจากอำนาจรัฐที่เขาเห็นว่าไม่เป็นธรรม

20-21 กันยายน 2548 หลังละหมาด มักริบ (หลังตะวันตกดิน) ชาวบ้านได้ยินเสียงปืนรัวที่ร้านน้ำชาของหมู่บ้านตันหยงลิมอ อ.ระแงะ นราธิวาส มีคนถูกยิง 6 คน เสียชีวิตไป 2 คน คนหนึ่ง

เสียชีวิตเป็นเด็กหนุ่มอายุเพียง 16 ปี เกิดข่าวลือว่าเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นคนก่อเหตุ ไม่นานเมื่อเจ้าหน้าที่มาถึง ประชาชนในหมู่บ้านก็มารวมตัวกันเตรียมเข้าล้อม จนเจ้าหน้าที่ต้องยอมถอยไปจากที่แห่งนั้น แต่นาวิกโยธินสองนายออกจากรถไปไม่ทัน ทั้งสองถูกจับตัวไว้ตลอดคืนและรุ่งเช้ามีความพยายามเจรจา เพื่อให้ชาวบ้านตันหยงลิมอปล่อยทหารทั้ง 2 นายนั้น บ่ายของวันที่ 21 กันยายน มีข่าวว่า นาวิกโยธิน 2 นายเสียชีวิตแล้ว ศพมีร่องรอยถูกทำร้ายและถูกแทง ชาวบ้านปิดบ้านเงียบไม่ยอมพูดกับผู้ใดและตกอยู่ในความหวาดกลัว

มีผู้วิเคราะห์ว่า กรณีตันหยงลิมอเป็นกรณีข่าวใหญ่ที่สื่อมวลชนเสนอข่าวตอกย้ำความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐว่ามีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์หลายลักษณะของเหตุการณ์ที่ทับซ้อนกัน เมื่อเกิดเหตุร้ายที่ร้านน้ำชาและชาวบ้านไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่เข้ามาในพื้นที่ สถานการณ์เช่นนี้ก็คล้ายกับที่เคยเกิดขึ้นที่บ้านบ้านละหาร ซึ่งสะท้อนความไม่ไว้วางใจในรัฐอย่างร้ายแรง เช่นเดียวกับเมื่อชาวบ้านจับนาวิกโยธินเป็นตัวประกันไว้

การจับตัวประกันอาจแสดงให้เห็นศักยภาพในการดูแลตนเองของชุมชน แต่การปล่อยให้ทั้งนาวิกโยธินทั้ง 2 เสียชีวิต แสดงให้เห็นว่าชุมชนได้ล่มสลายไป เพราะหมดความสามารถในการดูแลปกป้องคนที่อยู่ในอาณัติของชุมชนเอง เหตุการณ์รุนแรงที่ตันหยงลิมอ กระทบเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธทั้งในพื้นที่และในประเทศกับชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่อย่างยิ่ง

บทสำรวจเหตุการณ์ข้างต้นเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ในรอบ 2 ปี ที่ผ่านมา นอกเหนือจากการก่อเหตุความรุนแรง “รายวัน” ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีปัญหาที่ส่งกระทบโดยตรงต่อความสัมพันธ์ 2 มิติคือ

- ระดับความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง คือ ระดับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน
- ความสัมพันธ์ในแนวนอน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนซึ่งแตกต่างหลากหลายกันในรัฐ

ภาวะซึ่งประจักษ์ชัดจากเหตุการณ์ปล้นปืนค่ายทหาร กรณีตากใบ การระเบิดที่หาดใหญ่ กรณีชาวบ้านละหารและ131คนไทย สะท้อนภาพภาพของความสั่นคลอนต่อความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อรัฐในปัจจุบัน การสูญเสียความมั่นใจต่อรัฐในการปกป้องคุ้มครองของพลเมืองแสดงออกผ่านการไม่ให้ความร่วมมือหรือให้เบาะแสใดๆ ต่อเจ้าหน้าที่รัฐของกลุ่มพลเมืองดี

รวมถึงความไม่มั่นใจต่อกระบวนการยุติธรรมของรัฐในกรณีของทนายสมชาย นีละไพจิตร ที่ยังไม่ได้มีความคืบหน้าใดๆ ในการที่จะติดตามหายตัวอย่างไร้ร่องรอยของเขา

ขณะเดียวกันในหลายกรณีก็ได้สะท้อนภาวะความเคลือบแคลงระหว่างประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ด้วยกันเองซึ่งอยู่กันมาอย่างอย่างสันติและมีความอดทน อดกลั้นต่อกันพอสมควร ในหลายๆ กรณี ดังเห็นได้ชัดจากกรณีการถล่มมัสยิดกรือเซะ ที่ชาวไทยมุสลิมเลือกที่จะจดจำผู้ที่เสียชีวิตในฐานะ “ชะฮีด” (ผู้ที่ตายที่สู้รบกับคนนอกศาสนาเพื่อปกป้องศาสนาเอาไว้) ท่ามกลางความงุนงงสงสัยของชาวไทยพุทธต่อการกระทำดังกล่าว หรือความเงียบ ความนิ่งเฉยที่ปกคลุมด้วยความกลัวที่ไม่ให้ความร่วมมือใดๆ กับเจ้าหน้าที่รัฐของชาวบ้านในกรณีบ้านตันหยงลิมอที่สร้างความสับสนและไม่เข้าใจแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งสังเกตได้ผ่านข้อความการแสดงออกความคิดเห็นผ่านสื่อ เช่น “เราจะไม่ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ทั้ง 2 ตายฟรี”, “นี่คือการกระทำของสัตว์เดรัจฉาน”, “ทำไมเจ้าหน้าที่ไม่แก้ปัญหาด้วยการปิดหมู่บ้าน” เป็นต้น

2.1.2 <u>ผลการสอบสวนของคณะกรรมอิสระไต่สวนข้อเท็จจริงกรณีเหตุการณ์มัสยิดกรือเซะ 28 เมษายน 2547</u> ผู้คนนับร้อยตัดสินใจถืออาวุธอย่างมีด – พร้า เข้าโจมตีที่ทำการของรัฐพร้อมๆ กัน 3 จังหวัด จนเจ้าหน้าที่ได้โต้ตอบด้วยอาวุธปืน ทำให้ผู้ก่อการเสียชีวิต 106 ศพ รวมทั้งการยิงเข้าใส่มัสยิด “กรือเซะ” ที่ปัตตานี จนฝ่ายผู้ก่อการซึ่งยิงต่อสู้กับเจ้าหน้าที่จากภายในมัสยิดเสียชีวิตทั้งหมด 32 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารเสียชีวิต 5 คน

ผลการสอบสวนของคณะกรรมการอิสระไต่สวนข้อเท็จจริง กรณีเหตุการณ์มัสยิดกรือเซะ โดย <u>ข้อพิจารณาของคณะกรรมการอิสระฯจากพยานหลักฐานที่ได้รับ</u> คือ คณะกรรมการอิสระฯ เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเหตุผลสมควร ที่ทำให้เชื่อได้ว่ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอยู่ในฐานะที่สามารถคุกคามต่อชีวิตและร่างกายของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนได้ กล่าวคือมีอาวุธร้ายแรงจำนวนหนึ่ง (ซึ่งคงไม่เพียงเฉพาะที่ยึดมาจากการเข้าโจมตีเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น) มีผู้ร่วมก่อเหตุการณ์จำนวนมากพอสมควร มีการวางแผนล่วงหน้าและมีความตั้งใจที่จะพลีชีพโดยไม่ยอมจำนน รวมทั้งไม่มีหลักฐานใดบ่งชี้แน่ชัดว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวกระทำการไปเพื่อประสงค์จะเจรจาต่อรองกับรัฐบาลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ

เมื่อพิจารณาการกระทำของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่เข้าโจมตีจุดตรวจกรือเซะ ทำร้ายเจ้าหน้าที่ ปล้นอาวุธปืน วางเพลิงเผาทรัพย์ แล้วเข้าไปหลบซ่อนตัวอยู่ในมัสยิดกรือเซะเข้าข่าย

เป็นการกระทำความผิดอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมได้และสามารถใช้วิธีหรืออาวุธที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์หากมีการขัดขวางการจับกุม

เมื่อกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้ใช้อาวุธปืนยิงออกมาจากมัสยิดกรือเซะโดยไม่ยอมมอบตัว และเจ้าหน้าที่ถูกกระสุนปืนที่ผู้ก่อความไม่สงบยิงออกมาได้รับบาดเจ็บและถึงแก่ความตาย ทำให้เจ้าหน้าที่ใช้วิธียิงตอบโต้เข้าไปยังกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ แม้ว่าเป็นวิธีที่กฎหมายให้อำนาจไว้ แต่การใช้วิธีดังกล่าวจะต้องกระทำเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ กล่าวคือ การใช้อาวุธจะต้องใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

โดยคณะกรรมการอิสระ ฯ เสียงข้างมาก (นายสุจินดา ยงสุนทร นายอารีย์ วงศ์อารยะ นายจรัญ มะลูลีม นายมหดี วิมานะ และนายอาศิส พิทักษ์คุมพล) พิจารณาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องข้างต้นแล้วมีความเห็นว่า

แม้ฝ่ายเจ้าหน้าที่จะอ้างว่าจำเป็นต้องใช้อาวุธเพื่อปกป้องชีวิตตนเองและประชาชน ผู้บริสุทธิ์ แต่เมื่อคำนึงถึงที่ตั้งของมัสยิดกรือเซะซึ่งตั้งอยู่อย่างเป็นเอกเทศ ไม่ได้อยู่กลางแหล่งชุมชน และจำนวนประชาชนก็ไม่ได้มีจำนวนมากตามที่มีการกล่าวอ้าง การใช้วิธีปิดล้อมและตรึงกำลังไว้รอบมัสยิด ควบคู่ไปกับการเจรจาและเกลี้ยกล่อมโดยสันติวิธี อาจทำให้ผู้ก่อความไม่สงบยอมจำนนได้ในที่สุด อันจะช่วยให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ได้รับข้อมูลเรื่องวัตถุประสงค์ของการดำเนินการครั้งนี้ รวมทั้งผู้อยู่เบื้องหลัง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การประเมินสถานการณ์และป้องกันภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2.1.3 <u>ผลการสอบสวนของคณะกรรมอิสระไต่สวนข้อเท็จจริงกรณีมีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส</u>

<u>25 ตุลาคม 2547</u> ประชาชน 3,000 คนไปชุมนุมกันที่สถานีตำรวจภูธร ตากใบ นราธิวาส เรียกร้องให้ทางราชการ<u>ประกันตัวชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูซึ่งเป็นชุดรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน 6 คน</u> เมื่อการเจรจาเพื่อสลายการชุมนุมไม่สำเร็จ เจ้าหน้าที่จึงใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมทำให้มีผู้เสียชีวิตในที่ชุมนุม 6 คน จับกุมผู้ชุมนุมไว้ได้ประมาณ 1,300 คน ขณะลำเลียงผู้ที่ถูกจับไปยังค่ายอิงคยุทธบริหารที่ปัตตานี มีผู้เสียชีวิต 79 คน เพราะถูกทับหลายชั้นเป็นระยะเวลานานหลายชั่วโมง

จากกรณีดังกล่าว รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระสอบข้อเท็จจริงกรณีมีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยมีนายพิเชต สุนทรพิพิธ เป็นประธานธานกรรมการตรวจสอบได้กำหนดประเด็นเพื่อพิจารณา 11 ประเด็นดังนี้

1. การชุมนุมที่ สภ.อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีการจัดตั้งหรือไม่

การชุมนุมประท้วงที่หน้า สภ.อ.ตากใบ ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาข้อมูลเชิงพฤติกรรมของผู้ชุมนุมบางส่วนในขณะเกิดเหตุหรือหลังเกิดเหตุเป็นการกระทำที่มีการวางแผนมาก่อนโดยคนกลุ่มหนึ่งมีการจัดตั้งคล้ายกับการชุมนุมคัดค้านเจ้าหน้าที่ก่อนหน้านั้นสองครั้งที่ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีและที่อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส โดยเคลื่อนไหวตามสถานการณ์มีความมุ่งหมายที่กำหนดไว้แน่นอน ซึ่งการเรียกร้องให้ปล่อยตัว ชรบ. 6 คนเป็นเพียงข้อกล่าวอ้างเท่านั้น แกนนำผู้ชุมนุมดูเสมือนจงใจให้การชุมนุมเกิดขึ้นช่วงเดือนถือศีลอดของชาวไทยมุสลิมจงใจให้เกิดการยืดเยื้อ น่าจะมีเบื้องหลังมากกว่าการชุมนุมเรียกร้องตามปกติ มีการวางแผนยั่วยุเจ้าหน้าที่

2. ผู้ชุมนุมพกพาอาวุธมาด้วยหรือไม่

คณะกรรมการอิสระได้พิจารณาข้อเท็จจริงข้างต้นแล้ว เห็นว่าการที่ภาครัฐรายงานว่าผู้เข้าชุมนุมบางส่วนซุกซ่อนอาวุธมาด้วยนั้น โดยเฉพาะอาวุธสงครามและกระสุนจำนวนมากที่เจ้าหน้าที่ยึดได้หลังจากสลายการชุมนุมในวันนั้นและจากการที่งมอาวุธได้จากแม่น้ำต้องมีหลักฐานมาอ้างมากกว่านี้จึงจะทำให้เชื่อได้ อย่างไรก็ดี รอยกระสุนปืนที่โรงพัก ต้นไม้หรือที่พักในสวนสาธารณะมีทิศทางมาจากกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจรายหนึ่งได้รับบาดเจ็บจากกระสุนที่มีทิศทางมาจากกลุ่มผู้ชุมนุม ก็แสดงว่ากลุ่มผู้ชุมนุมมีอาวุธซึ่งคงมีจำนวนไม่มากและไม่กี่คนเท่านั้น เพราะถ้าแกนนำผู้ชุมนุมมีอาวุธมากจริงและใช้อาวุธยิงเจ้าหน้าที่แบบต่อสู้กันเจ้าหน้าที่คงตายและบาดเจ็บอีกหลายคน

3.มาตรการที่เจ้าหน้าที่ใช้ก่อนการสลายการชุมนุมที่ สภอ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาสเหมาะสมหรือไม่

คณะกรรมการอิสระได้พิจารณาข้อเท็จจริงข้างต้นแล้วเห็นว่า มาตรการที่เจ้าหน้าที่ใช้ไม่ว่าจะเป็นการสกัดกั้นผู้เดินทางไม่ให้เข้าไปยัง สภ.อ.ตากใบหรือการเจรจา 5 ถึง 6 ครั้งซึ่งดำเนินการโดย เจ้าหน้าที่ ผู้นำทางศาสนาและบิดามารดาของ ชรบ. 6 คน ที่ถูกจับกุมนั้นเป็นไปอย่างเหมาะสมแล้ว อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการอิสระมีข้อสังเกตว่า หากการสกัดกั้นมิให้ผู้เดินทางเข้าไปยัง สภ.อ. ตากใบประสบความสำเร็จ ผู้ชุมนุมอาจจะมีจำนวนน้อยกว่านี้

นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงจากการสอบถามผู้ชุมนุมในภายหลัง ปรากฏว่า การพูดผ่านเครื่องขยายเสียงเพื่อให้ผู้ชุมนุมแยกย้ายกันกลับไปนั้น ผู้ชุมนุมบางส่วนไม่ได้ยินเพราะมีแกนนำในการชุมนุมพยายามโห่ร้องส่งเสียงดังอยู่เสมอ คณะกรรมการอิสระจึงมีข้อสังเกตว่า ในการใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อเจรจากับผู้ชุมนุมนั้น ควรคำนึงถึงกำลังของเครื่องขยายเสียงกับการโห่ร้องส่งเสียงดังของแกนนำในการชุมนุมเพื่อกลบเสียงจากเครื่องขยายเสียงและทิศทางที่ลมพัดด้วย

4.เหตุผลในการสลายและวิธีการสลายการชุมนุมที่ สภ.อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส เหมาะสมหรือไม่

คณะกรรมการอิสระได้พิจารณาข้อเท็จจริงข้างต้นแล้วเห็นว่า เจ้าหน้าที่มีเหตุอันสมควร ที่เชื่อได้ว่าหากปล่อยให้เหตุการณ์ยืดเยื้อออกไป ก็จะทำให้เหตุการณ์ลุกลามบานปลายจนมิอาจควบคุมได้และอาจเกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อสถานที่ราชการและเจ้าหน้าที่ เนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมมีจำนวนมากและบางส่วนก็มีการวางแผนล่วงหน้า พร้อมทั้งมีไม้ ก้อนหินและอาจมีอาวุธอื่น ๆ ซุกซ่อนอยู่ประกอบกับภาวะความกดดันอย่างรุนแรงของเจ้าหน้าที่ อย่างต่อเนื่องมายาวนาน การตัดสินใจใช้กำลังเข้า สลายการชุมนุมจึงถือได้ว่าเป็นไปตามเหตุผลและความจำเป็นของสถานการณ์

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงวิธีการสลายการชุมนุมที่ใช้กำลังติดอาวุธใช้กระสุนจริง โดยเฉพาะใช้กำลังทหารเกณฑ์และทหารพราน ซึ่งมีวุฒิภาวะไม่สูงพอเข้าร่วมในการเข้าสลายการชุมนุม เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามแบบแผนและวิธีปฏิบัติที่ใช้กัน

5. การควบคุมตัวผู้ชุมนุมทั้งหมดเหมาะสมและกระทำได้ตามกฎหมายหรือไม่

คณะกรรมการอิสระได้พิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า ในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ต้องการควบคุมเฉพาะกลุ่มแกนนำประมาณ 30 ถึง 40 คน เท่านั้น จึงเตรียมใช้รถบรรทุกที่ขนส่งทหารพราน จำนวน 4 คัน เพื่อขนส่งผู้ถูกควบคุมตัว แต่เมื่อมีการควบคุมตัวผู้ร่วมชุมนุมจำนวนมากขึ้น เพราะไม่สามารถจำแนกแกนนำจากผู้ร่วมชุมนุมได้ จำเป็นต้องปรับแผนเอาตัวผู้ชุมนุมทั้งหมดไว้ก่อนแล้วค่อยคัดออกในภายหลัง เป็นเหตุให้เกิดความบกพร่องในการเตรียมการและการปฏิบัติหลายประการ

6. การเลือกใช้ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี เพื่อควบคุมตัวผู้ถูกควบคุมเหมาะสมหรือไม่

คณะกรรมการอิสระพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า การเลือกใช้ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี เพื่อควบคุมตัวผู้ถูกควบคุมเป็นการเลือกที่เหมาะสมแล้ว เพราะมีผู้ถูกควบคุม

จำนวนมาก สถานที่ที่จะใช้ควบคุมตัวในจังหวัดนราธิวาสมีไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม จึงตัดสินใจใช้ค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เนื่องจากมีเรือนจำทหารที่จะใช้ควบคุมตัวผู้ชุมนุมได้ และมีโรงพยาบาลทหารที่จะรักษาพยาบาลผู้ถูกควบคุมตัวที่ป่วยและบาดเจ็บได้

7. การเคลื่อนย้ายผู้ถูกควบคุมจาก สภอ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส ไปยังค่ายอิงคยุทธบริหารจังหวัดปัตตานี มีมาตรฐานหรือไม่

คณะกรรมการอิสระจึงเห็นว่า น่าจะฟังได้ว่ามีการเอาผู้ชุมนุมนอนทับซ้อนกันจริงในรถบรรทุกคันแรกของขบวนแรกจนผู้บังคับบัญชามาเห็น จึงสั่งให้เอาคนลงมาและจัดขึ้นไปใหม่ ซึ่งต่อมาไม่น่าจะมีการสั่งให้เอาคนนอนทับซ้อนกันหลายชั้นเช่นนั้นอีก อย่างไรก็ดีคงปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่มีการทับซ้อนในรถคันหลังๆ จากผลการชันสูตรพลิกศพยืนยันว่าผู้เสียชีวิตทั้ง 78 คน ไม่มีผู้ใดเสียชีวิตมาจากสาเหตุคอหักและไม่มีร่องรอยของการรัดคอหรือการครอบถุงพลาสติก

คณะกรรมการเห็นว่า สิ่งที่เกิดขึ้นต้องถือว่าผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องขาดการใช้วิจารณญาณเป็นอย่างมาก ละเลยไม่ดูแลการลำเลียงและเคลื่อนย้ายผู้ถูกควบคุมให้แล้วเสร็จ แต่ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารระดับชั้นผู้น้อยที่มีข้อจำกัดด้านประสบการณ์ และมุ่งแต่เพียงปฏิบัติภารกิจให้ลุล่วงไปเท่านั้นโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่นประกอบ เนื่องจากเจ้าหน้าที่เหล่านี้ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจึงไม่อาจคาดได้ว่าจะเกิดการตายเช่นนี้

8. การใช้เวลาในการเคลื่อนย้ายผู้ถูกควบคุมจาก สภอ.ตากใบ จนกระทั่งนำผู้ถูกควบคุมลงจากรถบรรทุก ณ ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานีเหมาะสมหรือไม่

คณะกรรมการอิสระได้พิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า เนื่องจากระยะเวลาการเดินทางจาก สภ.อ. ตากใบ ไปยังค่ายอิงคยุทธบริหารซึ่งห่างประมาณ 150 กิโลเมตร มีการหยุดระหว่างทางและขบวนรถเป็นขบวนที่ยาว 22 คัน หรือ 24 คัน การเดินทางเป็นไปอย่างล่าช้า เพราะเป็นเวลากลางคืนมีฝนตกหนักมีการวางสิ่งกีดขวาง ประกอบกับมีข่าวว่าจะมีการชิงตัวผู้ถูกควบคุมตัวทำให้การเดินทางไม่สามารถเคลื่อนที่ได้เร็วเท่าที่ควร ระยะเวลาที่ใช้มายังค่ายอิงคยุทธบริหาร 5 ชั่วโมง จึงเป็นระยะเวลาเหมาะสมภายใต้วิสัยและพฤติการณ์ในสถานการณ์ดังกล่าวแล้วสำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการลำเลียงผู้ถูกควบคุมลงจากรถบรรทุก ณ เรือนจำทหารบก ในค่ายอิงคยุทธบริหารนั้น คณะกรรมการอิสระเห็นว่า ด้วยสภาพถนนหน้าเรือนจำทหารบกแคบรถบรรทุกไม่สามารถเข้าไปพร้อมๆ กัน หรือสวนกันได้ทำให้การลำเลียงคนลงเป็นไปอย่างล่าช้าระยะเวลาที่ใช้ในการลำเลียงคนลงจากรถบรรทุกจึงเหมาะสมตามเหตุการณ์และสภาพของสถานที่แล้ว

อย่างไรก็ตาม แม้การใช้เวลาในการลำเลียงผู้ถูกควบคุมลงจากรถบรรทุก ณ เรือนจำทหารบกจะเป็นไปอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ก็ตาม คณะกรรมการอิสระเห็นว่า เมื่อมีการพบ

ผู้เสียชีวิตในรถบรรทุกแล้ว เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมดูแลการลำเลียงมิได้สั่งให้ดำเนินการใดกับรถบรรทุกที่จอดรออยู่หรือแจ้งให้ผู้ควบคุมรถของรถบรรทุกคันอื่น ๆ ทราบ เพื่อดำเนินการใด ๆ เช่น รีบนำผู้ถูกควบคุมลงพื้นด่วนเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น การละเลยไม่คำนึงถึงการบรรเทาความเสียหายดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นและเป็นการกระทำที่ไม่รับผิดชอบ

9. การดูแลผู้ถูกควบคุม ณ ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานีเป็นไปอย่างเหมาะสมหรือไม่

ผู้ถูกควบคุมตัวและเจ้าหน้าที่ต่างให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่าการดูแลผู้ถูกควบคุมที่บริเวณเรือนจำจังหวัดทหารบก ที่โรงพยาบาล ณ ค่ายอิงคยุทธบริหาร เป็นไปอย่างดี ซึ่งยังรวมไปถึงการช่วยเหลือของแพทย์และเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลแห่งอื่นๆ ทั้งของจังหวัดปัตตานี และจังหวัดข้างเคียง ซึ่งได้รับผู้ป่วยจากโรงพยาบาลค่ายอิงคยุทธบริหารไปรักษาพยาบาลต่อ คณะกรรมการอิสระจึงเห็นว่าผู้ถูกควบคุมและผู้เจ็บป่วยได้รับการดูแลอย่างดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสมแล้ว

10. มีผู้สูญหายจากเหตุการณ์ในวันที่ 25 ตุลาคม 2547 หรือไม่

คณะกรรมการอิสระ เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานพื้นที่ ต้องเร่งสืบหาข้อเท็จจริงเป็นการด่วนและประสานไปยังทายาทของผู้สูญหาย พร้อมทั้งจัดการเยียวยา บำรุงขวัญในเบื้องต้น เพื่อให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่มิได้นิ่งนอนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเจ้าหน้าที่มีความห่วงใยในความเป็นอยู่และทุกข์สุขของประชาชนโดยทั่วถึงเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

11. ผู้รับผิดชอบในการสลายการชุมนุมที่ สภ.อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส การขนย้ายผู้ถูกควบคุมตัวจาก สภ.อ.ตากใบ ไปยังค่ายอิงคยุทธบริหารและการดำเนินการที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี

ผู้รับผิดชอบในการสลาย การชุมนุมที่ สภ.อ. ตากใบ

คณะกรรมการอิสระฯ เห็นว่า พล.ต.เฉลิมชัย วิรุฬห์เพชร เป็นผู้รับผิดชอบในการสลายการชุมนุมที่ สภ.อ. ตากใบ ที่ทำให้มีเสียชีวิต 7 คน และบาดเจ็บอีกจำนวนหนึ่ง รวมทั้งรับผิดชอบใน การควบคุมตัวผู้ชุมนุม การลำเลียงผู้ชุมนุมขึ้นรถบรรทุกและการเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมซึ่งถูกควบคุมตัวบน รถบรรทุกไปยังเรือนจำจังหวัดทหารบก ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี โดย พล.ต.เฉลิมชัย วิรุฬห์เพชร ไม่ได้อยู่ควบคุมดูแลภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ลุล่วง แต่ได้ออกจากพื้นที่ไปพบนายกรัฐมนตรีที่อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เมื่อเวลาประมาณ 19.30 น. โดยไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น คณะกรรมการอิสระจึงเห็นว่า พล.ต.เฉลิมชัย วิรุฬห์เพชร ปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง ไม่ครบถ้วนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

ผู้รับผิดชอบที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี

ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พล.ต.สินชัย นุตสถิตย์ รอง มทภ.4 ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานการข่าวและสายงานยุทธการได้รับคำสั่งจากมทภ.4 ให้จัดเตรียมทั้งน้ำ อาหาร และพื้นที่ เพื่อรองรับผู้ถูกควบคุมที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี ดังนั้น เมื่อการลำเลียงผู้ถูกควบคุมลงจากรถบรรทุกที่เรือนจำจังหวัดทหารบกปัตตานี ณ ค่ายอิงคยุทธบริหารและพบว่าในรถบรรทุกมีคนตาย แต่กลับมิได้มีคำสั่งหรือดำเนินการใดๆ กับผู้ควบคุมรถบรรทุกหรือผู้ถูกควบคุมที่จอดรออยู่ เพื่อบรรเทาความเสียหายที่เห็นว่าน่าจะเกิดขึ้น จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่บกพร่องไม่ครบถ้วนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

ผู้รับผิดชอบในสถานการณ์โดยรวม

พล.ท.พิศาล วัฒนวงษ์คีรี มทภ.4 เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดเมื่อประกาศกฎอัยการศึก แม้จะได้มอบหมายให้ พล.ต.เฉลิมชัย วิรุฬห์เพชร ผบ.พล.ร.5 และ พล.ต.สินชัย นุตสถิตย์ รอง มทภ.4 เป็นผู้รับผิดชอบตามที่กล่าวแต่ก็ยังคงต้องรับผิดชอบในการติดตาม แม้เมื่อทราบข่าวว่ามีคนตายที่ค่ายอิงคยุทธบริหารประมาณ 70 คน แล้ว แต่ก็มิได้ดำเนินการอะไร จนถึงวันที่ 27 ตุลาคม 2547 มทภ.4 จึงเข้ามาที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร เพื่อมาตอบข้อสอบถามของคณะกรรมาธิการวิสามัญวุฒิสภา ซึ่งเดินทางมายังค่ายอิงคยุทธบริหารเพื่อหาข้อมูลการตายของผู้ชุมนุม 78 คน คณะกรรมการอิสระจึงเห็นว่า พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี มทภ.4 ปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง ขาดความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีหน้าที่ติดตามดูแลภารกิจที่ได้มอบหมายให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติอย่างใกล้ชิด

บทเรียนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เริ่มก่อเหตุการณ์คือกลุ่มแกนนำบางคนที่ต้องการให้สถานการณ์ยืดเยื้อ เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นฝ่ายเข้าไปดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย แต่ละคนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้ข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อบกพร่องไม่มากก็น้อย

อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ไม่มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดการเสียชีวิต บาดเจ็บ อนึ่ง ในเหตุการณ์นี้มีข้อสังเกตว่าข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่หลายท่านได้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเสียสละกล้าหาญ จึงต้องนำเหตุการณ์นี้มาศึกษาเสนอแนะเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายเช่นนี้ขึ้นอีก และ

การเสียชีวิตของผู้ชุมนุมจำนวนมากระหว่างการเคลื่อนย้ายจาก สภ.อ.ตากใบมายังค่ายอิงคยุทธบริหารนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีใครคาดถึงและไม่มีเจตนาที่จะให้เกิดเหตุการณ์ที่เศร้าสลดเช่นนี้

จากสรุปรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการอิสระฯ ทั้ง 2 เหตุการณ์จะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติการต่อผู้ชุมนุมประท้วง ด้วยการใช้ความรุนแรงเป็นหลักในการปราบปราม รวมทั้งมีความประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติต่อผู้ที่ถูกจับกุม จนเป็นผลให้เกิดการสูญเสียชีวิต ภายหลังจากการที่รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้ง 2 ชุด เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้ง 2 กรณี ในภายหลังจากที่คณะกรรมการทั้ง 2 ชุด ได้ส่งรายงานต่อรัฐบาลแล้ว รายงานทั้ง 2 ก็ไม่ได้เผยแพร่สู่สาธารณะ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้แบ่งงานศึกษา – วิจัยออกเป็น 2 กลุ่มคือ คือ กลุ่มประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์ และกลุ่มสื่อสารมวลชน การสำรวจวรรณกรรมครั้งนี้ พบว่าในส่วนของงานศึกษาเกี่ยวกับปัญหาชายแดนภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชนพบว่ามีไม่มากนัก โดยรายละเอียดของการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 กลุ่มประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์

แนวทางการศึกษากลุ่มนี้ มีลักษณะความคาบเกี่ยวของตัวเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน โดยอาศัยมิติทางประวัติศาสตร์เข้ามาอธิบาย ในระยะแรกๆ งานศึกษาในเรื่องปัญหาชายแดนภาคใต้มักศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ด้วยอาศัยการวิจัยเอกสาร ที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก บ้างก็ใช้แนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) และงานวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical) โดยอาศัยหลักสถิติในการวิเคราะห์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเสมอมาในพื้นที่ภาคใต้ ภายใต้เงื่อนไขของความมั่นคงเป็นหลัก

งานเขียนเรื่อง “ตำนานเมืองปัตตานี” (Sejarah Kerajaan Melayu Pattani) ของ อิมรอฮิม ซุกรี แปลโดย ดร.หะสัน หมัดหมาน เรียบเรียงโดย ประพนธ์ เรืองณรงค์ งานของ ซุกรี ถือเป็นงานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ใหม่ที่สุดในขณะนั้น (พ.ศ.2525) โดยมีต้นฉบับเป็นภาษายาวี พิมพ์ครั้งแรกที่รัฐกลันตัน เนื้อหาของ “ตำนานเมืองปัตตานี” กล่าวถึง ดินแดนมลายูในอดีต การสร้างเมืองปัตตานีและราชวงศ์ การเสื่อมไปของปัตตานี ซึ่งเชื่อมโยงกับการเสื่อมสลายของปัตตานีตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และการแบ่งหัวเมืองตามการจัดการรัฐสมัย

ใหม่ในรัชสมัยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว งานของเขาชี้ให้เห็นแง่มุมที่แตกต่างจากประวัติศาสตร์อื่นๆ คือ การชี้ให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ปัตตานีไม่ใช่ประวัติศาสตร์ของการกบฏ แต่เป็นประวัติศาสตร์ของการต่อสู้เพื่อเอกราช ความสำคัญในงานของ ชุกรี อีกประการหนึ่งก็คือ งานของเขามักถูกกล่าวอ้างถึงอยู่บ่อยครั้ง ทั้งงานศึกษาในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการแบ่งแยกดินแดนของชนกลุ่มน้อยที่เป็นมุสลิม

ในงานศึกษาเรื่อง “ประเทศราชของสยาม” โดย ชวลี ณ ถลาง ใช้ระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์เพื่อศึกษาความเป็นมาของประเทศราชของสยาม ก่อนที่จะมีการรวมศูนย์เป็นรัฐประชาชาติ โดยในส่วนหนึ่งของงานศึกษาได้มีการกล่าวถึง ประเทศราชมลายู อันประกอบด้วย มณฑลปัตตานี 7 หัวเมือง ปะลิส ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และอธิบายความขัดแย้งของกลุ่มอำนาจเก่ากับรัฐไทย คือ บรรดาหัวเมืองประเทศราช มลายูทั้งหลาย ก่อนมีการรวมศูนย์แบบรัฐชาติสมัยใหม่และการสูญเสียดินแดนบางส่วนให้กับอังกฤษ ที่ส่งผลกระทบที่ต่อเนื่องมาจนเป็นปัญหาในการแบ่งแยกดินแดนในปัจจุบัน

สุรินทร์ พิศสุวรรณ ทำการศึกษา 2 เรื่อง คือ “นโยบายประสมประสาน ชาวมาเลย์มุสลิมในประเทศไทยในสมัยรัตนโกสินทร์” (2525) กล่าวถึงบทบาทของ “ชาวมาเลย์มุสลิม” ในกระบวนการปฏิรูปของไทย ความร่วมมือทางการเมืองในภาคใต้ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ที่ให้ภาพกว้างๆ ในเรื่อง นโยบายประสมประสาน การต่อต้านของชาวไทยมุสลิม บทบาทของ นายปรีดี พนมยงค์ กับชาวไทยมุสลิมและนโยบายในปัจจุบัน และงาน “สี่จังหวัดภาคใต้กับปัญหาสิทธิมนุษยชน” (2527) ในส่วนของบทแรกคือ “เงื่อนไขทางการเมืองที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาคใต้” โดยสุรินทร์ สนใจศึกษาทัศนคติของผู้นำไทยในการกำหนดนโยบายต่อประชากรกลุ่มน้อยที่มีเชื้อสายมาเลย์ ที่มีความขัดแย้งกระทบต่อความรู้สึกที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและประวัติศาสตร์ โดยอาศัยแนวคิด ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ด้วยการเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในจังหวัดยะลา ปัตตานีและสตูล โดยให้เสนอแนวทางแก้ปัญหาในการปรับโครงสร้างทางสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจและไว้วางใจต่อกันมากขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น

งานชิ้นต่อมาคือเรื่อง “นโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2475 – 2516” ของ ปิยนาถ บุนนาค (2531) พบว่า รัฐบาลไทยตระหนักถึงปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด นับตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 จนถึงปัจจุบัน ในระหว่างปี 2575 – 2516 รัฐบาลมีนโยบายการปกครองพิเศษต่อพื้นที่

ชายแดนภาคใต้เสมอมา ด้วยการตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้น เพื่อปรับนโยบายหลักให้เข้ากับสภาพบุคคลและพื้นที่ ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การสาธารณสุขและอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล แม้กระนั้นก็ตามรัฐบาลบางสมัยกระทำการประหนึ่งบีบบังคับชาวไทยมุสลิม โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลไทยในหมู่ชาวไทยมุสลิม เป็นโอกาสให้บุคคลบางกลุ่มถือเป็นข้ออ้างเข้าแทรกแซง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ดี โดยภาพรวมรัฐบาลมีนโยบายในการปกครองชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษตามภูมิหลังทางวัฒนธรรมประเพณีและศาสนา ปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้อยู่ที่นโยบายของรัฐบาล แต่อยู่ที่ข้าราชการของรัฐผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่มากกว่า รัฐบาลควรจัดให้มีการประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการปรับปรุงให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

สันทัด ณ นคร ทำการศึกษา “เจตคติของชาวไทยมุสลิมในตำบลกรงปินัง กิ่งอำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา ต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้” (2540) ด้วยการศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อเจตคติของชาวไทยมุสลิม ในตำบลกรงปินังต่อการก่อการร้ายด้วยการใช้สถิติวิเคราะห์ พบว่าชาวไทยมุสลิมในตำบลกรงปินัง มีเจตคติที่ไม่แน่ใจการก่อการร้ายและสถานการณ์ก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีข้อเสนอแนะให้หน่วยที่รับผิดชอบในการปราบปรามใช้ข้อมูลประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักถึงความเสียหายจากการก่อการร้ายและควรส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปรามปรามการก่อการร้าย ผ่านการประชาสัมพันธ์โดยสื่อมวลชนและสื่ออื่นๆ

จากงานวิจัยขั้นต้นซึ่งทำการศึกษา ในช่วงทศวรรษ 2520 – 2540 การศึกษาเกี่ยวกับชายแดนภาคใต้ มักเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของความขัดแย้ง ความไม่เข้าเข้าใจ ไม่ลงรอยกัน ระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นยังไม่ได้จัดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากนักหรือสามารถควบคุมได้ต่างจากปัจจุบัน ซึ่งเมื่อเอาเหตุการณ์ปล้นปืน เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 เป็นเส้นแบ่งของเหตุการณ์ จะเห็นได้ว่ามีงานศึกษาหลายชิ้นเห็นตรงกันว่า สาเหตุหลักๆ เกิดจากประชาชนหวาดระแวงและไม่เชื่อในการจัดการของรัฐ รวมถึงอิทธิพลการแผ่ขยายของการก่อการร้ายสากล โดยปรากฏในงานศึกษาดังต่อไปนี้

เจมส์ อาร์. ไคลน์ แห่งมูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation) นำรายงานการสำรวจของสถาบันพระปกเกล้า คือ “การสำรวจทัศนคติของประชาชนเรื่องความขัดแย้งของประชาชนใน

ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย" (ธันวาคม 2547) ด้วยการสุ่มตัวอย่าง ที่อาศัยอยู่ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูลและสงขลา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 998 คน เป็นชาวพุทธ 51% และชาวมุสลิม 48.8% จากข้อค้นพบบางส่วนพบว่า 83.6% เห็นว่าสาเหตุของความขัดแย้งเกิดขึ้นมาจากความล้มเหลวของรัฐบาลในการทำความเข้าใจคนท้องถิ่น และมีเพียง 32.4% ที่พอใจกับการทำงานของรัฐบาลในการจัดการความไม่สงบในภาคใต้

ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี (2548) ทำการเก็บข้อมูลปัญหาความรุนแรงชายแดนภาคใต้ ด้วยการนำสถิติมาวิเคราะห์ พบว่า ความเข้มข้นของความรุนแรงที่เกิดขึ้นตลอดทั้งปี 2547 โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 จากเหตุการณ์ปล้นปืน ที่ค่ายนราธิวาสราชนครินทร์ อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส ในภาพรวมทั้งปี มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวน 1,355 คน มีผู้บาดเจ็บ 843 คน เสียชีวิต 512 คน เหยื่อผู้ถูกทำร้าย มีทั้งคนไทยและมุสลิมแต่มีจำนวนคนพุทธมากกว่า โดยส่วนมากเป็นประชาชนทั่วไป และในปี 2548 ตั้งแต่ มกราคม –พฤษภาคม มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตรวม 603 คน เทียบกับปีที่ผ่านมา คือ 337 คน ซึ่งเท่ากับว่ามีผู้บาดเจ็บมากกว่าปีที่ผ่านมาถึง 50.88% และจากการสำรวจ ข้อมูลประชาชนในจังหวัดปัตตานี ในช่วง กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม 2547 ประชาชนส่วนมากให้ความเห็นว่า การก่อความไม่สงบเกิดจากการแก้แค้นเรื่องส่วนตัวและกลุ่มฉวยโอกาส สร้างสถานการณ์ เพื่อแก้แค้นต่อเจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่รัฐสร้างสถานการณ์ โดยมีข้อสังเกตคือ สาเหตุการแบ่งแยกดินแดนแบบที่รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพยายามจะอธิบายกลายเป็นสาเหตุอันดับ 5 จากรายงานความคิดเห็นดังกล่าว ศรีสมภพ ชี้ว่า มีประเด็นที่ต้องระมัดระวังคือ แรงเหวี่ยงของความรุนแรง ที่นอกจากจะเกิดจากผู้ก่อการร้ายแล้ว ยังเป็นผลมาจากการกระทำของรัฐเองและสถานการณ์น่าจะคงอยู่เช่นนี้ไปนานพอสมควร จนกว่าปัญหาในเชิงโครงสร้างของจังหวัดชายแดนภาคใต้จะได้รับการแก้ไข

ชิดชนก ราฮิมมูลา (2547) ในงานวิจัยเรื่อง "สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับนโยบายแก้ปัญหาของรัฐตั้งแต่ปี 2521 – 2545" พบว่า ปัจจัยของการก่อการร้ายมาจากปัจจัยภายในประเทศเอง โดยประชาชนยังตกอยู่ในความหวาดระแวงและสับสนอย่างแพร่หลาย ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่า การก่อการร้ายมาจากการสร้างสถานการณ์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ชิดชนก เสนอทางออกข้อหนึ่งว่า ทำอย่างไรที่จะดำเนินการมิให้เกิดคดีสีเทาหรือการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต้อผู้ถูกต้องสงสัยในลักษณะต่างๆ ที่ไม่เป็นไปตามครรลองของกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนลดความรู้สึกหวาดระแวงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อเป็นการสกัดกั้นมิให้ผู้ที่มีความคับแค้นเข้าร่วมก่อเหตุรุนแรงเพื่อเป็นการตอบโต้

การทบทวนแนวคิดและงานวิจัย ในกลุ่มแรก คือ กลุ่มประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์ มีส่วนช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจปูมหลัง-บริบทของปัญหาชายแดนภาคภาคใต้ รวมถึงท่าทีของรัฐตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันต่อการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีความพิเศษในหลายๆ ด้าน คืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม ที่แตกต่างไปจากพื้นที่ปกครองอื่นๆ ในประเทศ อันเป็นบริบทที่สำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ จากภาพรวมของงานวิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า ปัญหาหลักของปัญหาชายแดนภาคใต้ อยู่ที่ความไม่เข้าใจและหวาดระแวงต่อกันของเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสถานการณ์การก่อการร้ายส่วนใหญ่ ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเคลือบแคลงสงสัยว่าอาจเป็นการสร้างสถานการณ์โดยรัฐ โดยข้อเสนอแนะของการศึกษาบางชิ้นชี้ให้เห็นว่า ระบบการสื่อสารมวลชนที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ระดับความขัดแย้งและความเคลือบแคลงใจระหว่างประชาชนกับรัฐลดลง

2.2.2 <u>กลุ่มการสื่อสารมวลชน</u>

แบ่งการศึกษาออกไปได้เป็น 3 กลุ่มย่อยๆ คือ กลุ่มที่ศึกษาการสื่อสารมวลชนกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มการศึกษาสื่อสารมวลชนของรัฐและการตีความของผู้รับสารในสื่อมวลชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.2.1 <u>การสื่อสารในพื้นที่ชายแดนภาคใต้</u>

งานศึกษาของ จินตวดี พุ่มศิริ (2529) เป็นงานศึกษาชิ้นแรกๆ ด้านการสื่อสารมวลชน ที่เลือกพื้นที่ศึกษาที่เป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้และเลือกใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) โดยการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความเชื่อทางศาสนาและความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี จินตวดี ทำการศึกษา บนฐานคิดสาเหตุ-ผลกระทบและแนวคิดการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย (Modernization) โดยดูความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากรศาสตร์กับการเปิดรับสื่อหลายประเภท คือ วิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ที่จะมีผลต่อบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามนั้นจะมีแนวคิดความทันสมัยมากขึ้นตามเงื่อนไข – บริบท ของสังคม

ชาลิสา มากทองแผ่นและคณะ (2545) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการรับชมสื่อโทรทัศน์ ทัศนคติ ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อสื่อโทรทัศน์ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงพฤติกรรมการรับชมสื่อโทรทัศน์ที่แตกต่างกันของเยาวชน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ผลกระทบของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อกลุ่มเยาวชน เพื่อหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสื่อโทรทัศน์ ซึ่งพบว่าเยาวชนมีการเปิดรับโทรทัศน์ในปริมาณมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่ใช้ภาษาไทย มีปริมาณการเปิดรับ

โทรทัศน์มากกว่าเยาวชนที่ใช้ภาษามลายู โดยกลุ่มตัวอย่างเปิดรับรายการโทรทัศน์มากที่สุด งานศึกษาของชาลิสาและคณะมีข้อด้อยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทฤษฎีเพื่อกำหนดกรอบคิด การใช้ประโยชน์และพึงพอใจสื่อ เพื่อเชื่อมโยงไปถึงผลกระทบการใช้สื่อ แต่ในขณะเดียวก็มีประโยชน์อย่างมาก ในการอธิบายสภาพสังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการศึกษาตัวผู้รับสารในขณะนั้นยังไม่ได้ลงไปศึกษาในระดับที่ลึกนัก

งานศึกษาของ กัลยาณี กาญจนธานี (2547) ในงานศึกษาเรื่อง “การรายงานข่าวโทรทัศน์เหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา ระหว่างวันที่ 28 เมษายน – 5 พฤษภาคม 2546 โดยเน้นการศึกษาไปที่การประกอบสร้างความจริง (Construction of Reality) ในสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, ITV, สทท. 11 และ สทท.11 ส่วนแยกยะลา พบว่ามีการรายงานความเป็นจริงอย่างคลุมเครือ โดยเฉพาะประเด็น ผู้ที่ทำการปล้นและวัตถุประสงค์ของการปล้น มีการเล่าตามความคิดเห็นมากกว่าข้อเท็จจริง มีการเสนอให้ดูมีความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องและเป็นประเด็นที่ใหญ่ ทั้งยังใช้องค์ประกอบอารมณ์ในการนำเสนออย่างมาก ในท้ายสุด กัลยาณี เสนอว่า ปัญหาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้มีอีกหลายแง่มุมที่ต้องทำการศึกษา สมควรขยายไปสู่การศึกษาสื่อสารมวลชนแขนงอื่นๆ รวมถึงเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือเหตุการณ์ปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายนราธิวาสราชนครินทร์ อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 เหตุการณ์ล้อมปราบประชาชนที่มัสยิด กรือเซะ จ.ปัตตานี วันที่ 28 เมษายน 2547 และเหตุการณ์ชุมนุมที่หน้า สภอ.ตากใบ วันที่ 25 ตุลาคม 2547 เกี่ยวกับภาพความจริงที่ปรากฏในสื่อมวลชน รวมถึงการศึกษาผู้รับสารด้วย ก็จะทำให้เห็นภาพปัญหาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ชัดเจนมากขึ้น

รายงานเรื่อง “ภาพตัวแทนและความสมดุลในรายการโทรทัศน์กับบทบาทในการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย” ของโครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อ รอบที่ 2 เดือนกันยายน 2548 ได้ทำการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำ ของโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9, 11และ ITV พบว่า ในช่วงเวลาดังกล่าว มีการนำเสนอข่าวของ “สถานการณ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” 2 ประเด็นคือ กรณี 131 คนไทยหลบหนีเข้าประเทศมาเลเซียโดยผิดกฎหมาย และกรณีสังหาร 2 นาวิกโยธินที่ บ.ตันหยงลิมอ จ.นราธิวาส ยังคงขาด ความสมดุลของแหล่งข่าวอยู่ โดยในการนำเสนอข่าว แม้จะปรากฏว่าพบการนำเสนอแหล่งข่าวทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายต้นเรื่องฝ่ายผู้ได้รับกระทบหรือพาดพิง และฝ่ายคนกลางผู้ทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์แต่ก็ไม่บ่อยนัก โดยเฉพาะยังขาดการนำเสนอแหล่งข่าวคู่กรณีฝ่ายที่ 2 และแหล่งข่าวฝ่ายที่ 3

ในเรื่องสัดส่วนในพื้นที่ข่าว (ความเป็นธรรม) พบว่าการนำเสนอข่าวของ “สถานการณ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ยังคงบกพร่องในการให้สัดส่วนพื้นที่ในข่าวให้แก่ฝ่ายต่างๆ ทั้ง 3 ฝ่าย อยู่คู่กรณีฝ่ายที่ 1 โดยส่วนใหญ่แหล่งข่าวมักเป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่จะมีพื้นที่ข่าว (ภาพเสียงและเนื้อหา) ส่วนคู่กรณีฝ่ายที่ 2 ซึ่งอาจเป็นฝ่ายค้านหรือชาวบ้านในพื้นที่ ส.ส.ในพื้นที่ ผู้นำศาสนา นักวิชาการ ชาวไทยมุสลิม องค์กรภาคประชาชน และยังมากกว่าแหล่งข่าวฝ่ายที่ 3 (ฝ่ายคนกลาง ผู้ทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์)คือ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), นักวิชาการ ประชาชนในจังหวัดใกล้เคียง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

2.2.2.2 <u>สื่อมวลชนของรัฐ</u>

ศุภวรรณ สัจจพงษ์ (2532) ทำการศึกษา พฤติกรรมการรับฟังรายการข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยอาศัยวิธีการทางสถิติ พบว่า รายการข่าววิทยุแห่งประเทศไทยภาคถ่ายทอด มีการประเมินไว้ในฐานะแหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือสองประการ ประการแรกเป็นแหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือสูง เพราะมีการนำเสนอข่าวที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เสนอข่าวได้เร็วกว่าสื่ออื่น ให้ข้อมูลถูกต้องเชื่อถือได้และปลอดภัยในการนำข้อมูลข่าวสารไปพูดคุยเล่าต่อโดยไม่มีความผิด

แต่ในอีกประการหนึ่ง รายการข่าวถ่ายทอด ก็มีฐานะในแหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือต่ำในขณะเดียวกันเพราะ เพราะขาดความกล้าที่จะนำเสนอข่าวเพื่อผดุงความยุติธรรมของสังคม ไม่สามารถนำเสนอข่าวได้อย่างละเอียดเจาะลึกและไม่สามารถเสนอข่าวสารได้ตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง ส่วนผลตอบแทนความพึงพอใจที่ได้รับจากการฟังข่าวมีค่อนข้างสูงและผู้ฟังที่มีคาดหวังดังกล่าวสูงก็มีแนวโน้มที่จะฟังข่าวการถ่ายทอดสูงเช่นกัน

ในงานศึกษาลักษณะที่ใกล้เคียงกันกับงานของศุภวรรณ คืองานศึกษาโดยกรมประชาสัมพันธ์เอง 2 ชิ้น ต่างช่วงเวลากัน โดยงานศึกษาชิ้นแรกคือ รายงานผลการสำรวจอุปนิสัยของประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล) โดย กองสำรวจประชามติ กรมประชาสัมพันธ์ 2520 รายงานศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ อาศัยวิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำเพาะเจาะจงพื้นที่ศึกษา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะในฐานะพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่เกิดปัญหาทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และการปกครองตลอดมา ผลการศึกษาพบว่าวิทยุคือสื่อที่ประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ให้ความเชื่อถือมากที่สุดโดยมีสื่อวิทยุเป็นของตนเอง รายการข่าวภาคถ่ายทอดคือรายการที่ผู้ฟังชอบรองลงมาจากการฟังเพลง

งานศึกษาในลำดับต่อมาของกรมประชาสัมพันธ์ ที่มีระยะห่างของช่วงเวลาการสำรวจเกือบ 3 ทศวรรษ คือรายงานวิจัยโครงการสำรวจความนิยมและความคิดเห็น การเปิดรับฟังรายการข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและเปิดรับชมรายการข่าวทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ของ กรมประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ทั่วประเทศระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ – 14 มีนาคม 2548 เมื่อเจาะจงพิจารณาที่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ภาคใต้ คือ พัทลุง สงขลาและปัตตานี พบว่า ประชาชนนิยมฟังรายการข่าวภาคถ่ายทอดมากที่สุด (67.3% จากกลุ่มตัวอย่าง 1,200 คน) สูงกว่าภาคอื่นๆ ทั่วประเทศ และจากการสำรวจตามรายภาค เฉพาะกลุ่มผู้รับฟังข่าวภาคถ่ายทอด จำนวน 3,693 คน พบว่า ภาคใต้มีรับฟังรายการข่าวภาคถ่ายทอด มากเป็นอันดับ 2 รองมาจากภาคเหนือ คือ 21.9 % จากรายงานการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้รับสารในพื้นที่ภาคใต้ ยังคงให้ความสำคัญกับการรับฟังสื่อวิทยุของรัฐอยู่

สมสุข หินวิมาน (2534) ทำการศึกษา เรื่อง วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับการสร้างความชอบธรรมของรัฐ: วิเคราะห์รายการข่าวภาคถ่ายทอด โดยการใช้แนวคิดการครองความเป็นเจ้า (Hegemony) ของ Antonio Gramsci แนวคิดเรื่อง กลไกและอุดมการณ์ของรัฐ ของ Louis Althusser สมสุข ใช้มุมมองอย่างวิพากษ์ เพื่อเผยให้เห็นพลวัตรสังคมที่มีความขัดแย้ง ต่างจากมุมมองอื่นๆ ที่มักใช้มุมมองแบบกระบวนทัศน์กระแสหลัก (Dominant paradigm) และทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structure - Functional) ในการศึกษาสื่อสารมวลชนขณะนั้น

งานของสมสุขชี้ว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นกลไกในหนึ่งในการสร้างความชอบธรรมของรัฐ ที่คอยส่งข่าวสาร ค่านิยม อุดมการณ์ ของรัฐ เพื่อทำหน้าที่ครอบงำประชาชนและทำให้ชนชั้นปกครอง ครองความเป็นเจ้าไว้ของ สมสุขได้ให้ข้อเสนอแนะในตอนท้ายว่า การศึกษาเรื่องดังกล่าวยังคงประเด็นการศึกษาเพียง 2 มิติ คือมิติผู้ส่งสารกับตัวเนื้อสารเอง แต่ยังขาดในมิติของผู้รับสาร ทำให้ยากที่จะเห็นว่ากระบวนการสร้างความชอบธรรมของรัฐมีประสิทธิผลหรือไม่อย่างไร ในความเป็นจริงผู้ฟังอาจมีการถอดรหัสคลาดเคลื่อน (Aberrant Decoding) หรือผู้ฟังสามารถรับรู้รหัสนั้นได้ แต่อาจจะปฏิเสธที่จะรับรหัสนั้นไว้ หรือทำการโต้แย้งก็ได้ ซึ่งการศึกษาผู้รับสารด้วยจะคลี่คลายให้การศึกษาในประเด็นดังกล่าวกระจ่างขึ้น

จิรันดา กฤษเจริญ (2544) ทำการศึกษาเรื่อง “อุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ” พบว่า อุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐหรือ สทท.11 นั้นประกอบด้วยอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์ข้าราชการ อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยมและอุดมการณ์สื่อสารมวลชน ซึ่งการปฏิบัติงานมักใช้อุดมการณ์ข้าราชการเป็นหลัก ส่วนเนื้อหาก็

สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ผสมผสานกับอุดมการณ์สื่อสารมวลชน อันมีสาเหตุมาจากการที่บุคลากรมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐ มิได้เป็นองค์การที่มีความอิสระเป็นของตนเอง สอดคล้องกับงานศึกษาของ กลอยกมล ขวัญเยื้อง พันธุ์ (2546) เรื่อง “วัฒนธรรมองค์กรและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยช่อง 11” พบว่า สทท.11 มีวัฒนธรรมองค์กรข้าราชการที่โดดเด่น มีค่านิยมยึดมั่นในความเป็น “รัฐนิยม” จากโครงสร้างและสายการบังคับบัญชาจนนำมาสู่การ ยอมรับการถูกปิดกั้นความมีอิสระทางความคิด

จากการศึกษาภาพรวมของการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อสรุปเบื้องต้นว่า งานศึกษา – วิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็นการสื่อสารมวลชนมีน้อยมาก ส่วนเป็นการศึกษาในแนวทางประวัติศาสตร์ – รัฐศาสตร์ งานศึกษาหลายชิ้นกล่าวตรงกันว่าปัญหาที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นหลัก

ในงานศึกษาด้านสื่อมวลชนพบว่า ในพื้นที่ภาคใต้สื่อวิทยุกระจายเสียง โดยเฉพาะรายการข่าวภาคถ่ายทอดของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ยังคงได้รับความนิยมอยู่ โดยรายการข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย มีคุณลักษณะ 2 ประการในตัวเอง คือมีความน่าเชื่อถือสองประการ 1.แหล่งข่าวมีความน่าเชื่อถือสูง ให้ข้อมูลถูกต้องเชื่อถือได้และปลอดภัยการเผยแพร่ต่อ 2.แต่ในทางกลับกันก็มีความน่าเชื่อถือต่ำ เพราะขาดความกล้าที่จะนำเสนอข่าวเพื่อผดุงความยุติธรรมของสังคม ไม่สามารถนำเสนอข่าวได้อย่างละเอียดเจาะลึกและไม่สามารถเสนอข่าวสารได้ตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง โดยงานวิจัยเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง มักใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อสำรวจความนิยมรวมไปถึงการเปิดรับสื่อ มีเพียงงานของสมสุข (2534) ที่ทำการศึกษา ตัวบท (Text) ในรายการข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อศึกษาการทำงานของตัวบทในการที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ ในตอนท้าย สมสุขเสนอว่าควรที่จะศึกษาที่ผู้รับสารด้วย เนื่องจากในสภาพการณ์จริงผู้รับสารอาจมีการถอดรหัสหรือตีความคลาดเคลื่อน (Aberrant Decoding) หรือผู้ฟังสามารถรับรู้ความหมายรหัสนั้นได้ แต่อาจจะปฏิเสธที่จะเชื่อความหมายนั้นก็ได้

สิ่งที่มาสนับสนุนประเด็นความคลุมเครือในการนำเสนอข่าวชายแดนภาคใต้ ไม่เพียงแต่สื่อของรัฐเท่านั้น แต่หมายถึงสื่อโทรทัศน์ทั้งที่เป็นของรัฐและไม่ใช่ของรัฐด้วย ในงานศึกษาเรื่อง

“การรายงานข่าวโทรทัศน์ เหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา ระหว่างวันที่ 28 เมษายน – 5 พฤษภาคม 2546” ของ กัลยาณี กาญจนธานี (2547) ชี้ว่า สถานีโทรทัศน์หลายช่อง รายงานความเป็นจริงอย่างคลุมเครือ มีการเล่าตามความคิดเห็นมากกว่าข้อเท็จจริง ด้วยข้อจำกัดของการหาข่าวจากตัวผู้สื่อข่าวพิเศษในพื้นที่ ประเมินเหตุการณ์ด้วยความเคยชิน ความกลัวในความมั่นคงและปลอดภัย ความกลัวต่อการตกข่าวกระแสหลัก ทำให้การเสนอข่าวขาดความรอบด้านนำไปสู่การผลิตซ้ำเรื่องราวในแง่มุมเดิมๆ ด้านงานของ จิรันดา (2544) และ กลอยกมล (2546)ก็สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของโครงสร้างขององค์กรซึ่งถูกกำกับโดยรัฐ จนส่งผลต่อแนวความคิดและวัฒนธรรมเอนเอียงในด้านของการเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐมากกว่าการยึดมั่นในความเป็นวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีอิสระทางความคิดและความหาญกล้าในการนำเสนอความจริง

2.3 <u>ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา</u>

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในข้างต้น ในการศึกษาเรื่อง การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการศึกษาครั้งนี้ ควรที่จะทำการศึกษาการทำงานของตัวบท (Text) ของ ข่าวภาคถ่ายทอดในภาคบังคับ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในการนำเสนอข่าวปัญหาชายแดนภาคใต้ รวมไปถึงควรที่จะศึกษา การตีความของผู้รับสารด้วย เพื่อศึกษาผู้รับสารว่ามีการตีความอย่างไรต่อการนำเสนอข่าวของรัฐ ลักษณะตีความตัวบทที่ส่งไปเป็นอย่างไรสามารถแยกแยะได้เป็นแบบใดบ้าง ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีเพื่อประกอบเป็นแนวคิดในการวิจัยดังนี้คือไว้ 4 แนวคิด คือ

2.3.1 แนวคิดเรื่อง “การครองความเป็นเจ้า” (Hegemony) ของ Antonio Gramsci

2.3.2 แนวคิดเรื่อง “กลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ” (Ideological Apparatus) ของ Louis Althusser

2.3.3 แนวคิดเรื่อง Manufacturing Consent ของ Noam Chomsky

2.3.4 แนวคิดเรื่อง “ผู้รับสารและระบบของรหัสแห่งความหมาย (Audience and Coding System) ของ Stuart Hall

โดยแต่ละแนวคิดมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. <u>แนวคิดเรื่อง “การครองความเป็นเจ้า” (Hegemony)</u>

แนวคิดเรื่อง “การครองความเป็นเจ้า” (Hegemony) ถูกนำเสนอขึ้นโดยนักคิดแนวมาร์กซิสต์ ชาวอิตาเลียน ชื่อ Antonio Gramsci (1891-1937) โดยปรากฏอยู่ในบันทึกของที่เขาเขียนขึ้นระหว่างที่คุมขังชื่อ Prison Notebooks (1929 – 1935) ซึ่งต่อมามีการตีความหมายความคิดโดยนักวิชาการรุ่นหลังอย่างกว้างขวาง

การพัฒนาแนวคิดการครองความเป็นเจ้านี้ เป็นการพัฒนาความคิดมาจากแนวคิดของมาร์กซ์ เกี่ยวกับการควบคุมการผลิตและการถ่ายทอดอุดมการณ์ในมือของผู้เป็นเจ้าของทุนของปัจจัยการผลิต ดังที่ Marx และ Engel (1938:37, quoted in Murdock and Golding, 1983: 15) ได้เขียนไว้ในตอนหนึ่งของหนังสือ The German Ideology ถึงชนชั้นปกครองในทุกช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ว่า

> “ชนชั้นที่มีปัจจัยการผลิตวัตถุ (means of material production) จะมีอำนาจควบคุมปัจจัยทางการผลิตทางความคิด(means of mental production) ด้วยในขณะเดียวกัน หากกล่าวโดยทั่วไปแล้ว ความคิดของผู้ที่ไม่มีปัจจัยการผลิตทางความคิด มักจะต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ที่มีทั้งปัจจัยการผลิตทางวัตถุและทางความคิด ดังนั้นผู้ปกครองในฐานะชนชั้นหนึ่ง คือผู้ที่ตัดสินใจในการกำหนดขอบเขตและทิศทางของยุคสมัยหนึ่งๆ ด้วย จึงจะเห็นได้ชัดว่า ผู้ปกครองคือผู้ตั้งเกณฑ์การผลิตและถ่ายทอดอุดมการณ์ ในยุคของพวกเขาออกไป ฉะนั้นความคิดของเขาจึงเป็นความคิดที่ควบคุมยุคสมัยนั้นอยู่นั่นเอง”

ในขณะเดียวกันมาร์กซ์ ได้แบ่ง “ระดับ” (levels) ของโครงสร้างทางสังคมออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือโครงสร้างส่วนบน (Superstructure) หรือโครงสร้างในระดับการเมือง-กฎหมายและโครงสร้างส่วนล่าง (Infrastructure) หรือฐานเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามในความคิดของมาร์กซิสต์แบบดั้งเดิมนั้น มีความเห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดปัจจัยส่วนบน (กาญจนา แก้วเทพ : 2543: 131)

แต่สำหรับ Gramsci เขาจัดเป็นนักมาร์กซิสต์ รุ่นใหม่ ที่รื้อฟื้นความสนใจและพัฒนาปัญหาเรื่องโครงสร้างส่วนบน (กาญจนา แก้วเทพ, 2526: 105) และขณะเดียวกัน เขาก็เห็นว่า ในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจก็อาจถูกกำหนดโดยรัฐ ซึ่งเป็นโครงสร้างส่วนบนเช่นกัน

ความสัมพันธ์ของโครงสร้างทั้งสอง มิใช่โครงสร้างหนึ่งจะกำหนดความเป็นไปอีกโครงสร้างหนึ่ง แต่ทั้งสองต่างเป็นปัจจัยกำหนดซึ่งกันและกัน

Gramsci ยังได้แบ่งองค์ประกอบของโครงสร้างส่วนบนออกเป็น 2 ส่วน คือ ประชาสังคม หรือสังคมพลเมือง (Civil Society) กับสังคมการเมือง หรือรัฐ (Political or State Society) ประชาสังคมคือส่วนที่รัฐไม่มีอำนาจผูกขาด รัฐต้องผลิตอุดมการณ์เพื่อสร้างความชอบธรรม ดังนั้นประชาสังคมจึงเป็นเครื่องมือสร้างความยินยอม (consent) ส่วนสังคมการเมืองหมายถึง แหล่งที่ผูกขาดอำนาจโดยรัฐ ซึ่งมิใช่การแสวงหาความยินยอม แต่เป็นการบังคับกดขี่ (coercion) Gramsci เชื่อว่า การที่ชนชั้นหนึ่งจะมีชัยชนะเด็ดขาดสมบูรณ์ได้นั้น จำเป็นต้องมีความยินยอมจากสมาชิกของสังคมมากกว่าการบังคับกดขี่ เพราะฉะนั้นในทัศนะของ Gramsci แล้ว "...ประชาสังคมเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด ที่ชนชั้นหนึ่งจะสามารถครองความเป็นใหญ่อย่างสมบูรณ์ได้ หากสามารถเข้ามาครอบงำมีอิทธิพลเหนือประชาสังคมได้"

การครองความเป็นเจ้าของในความหมายข้างต้น จึงหมายถึงความสามารถในการเอาชนะใจชนชั้นที่ถูกปกครอง ให้ยอมรับในอุดมการณ์ของชนชั้นปกครอง หรือเป็นปฏิบัติการในอันที่จะทำให้ผู้ที่ถูกชนชั้นปกครอง ถูกจูงใจให้ยอมรับในระบบความเชื่อ (Beliefs) และนำความเชื่อนั้นไปพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งในค่านิยมทางสังคม วัฒนธรรม และศีลธรรมของพวกเขาเองด้วย (Carnoy, 1984:87 อ้างใน สมสุข หินวิมาน, 2534)

สิ่งหนึ่งที่ Gramsci อธิบายถึงการที่ชนชั้นปกครองจะเอาชนะความคิดความรู้สึกยินยอมพร้อมใจของชนชั้นล่างและผลักดันความคิดดั้งเดิมที่ครอบงำพวกเขาอยู่ก็คือ สิ่งที่เขาเรียกว่า "สงครามชิงพื้นที่ทางความคิด" ซึ่งเป็นสงครามในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไปและเป็นส่วนสำคัญในการครอบครองความเป็นเจ้าทางอุดมการณ์ เพราะแท้ที่จริงแล้ว การครองความเป็นเจ้าคือ การยึดความยินยอม (consent) ในประชาสังคมเป็นหลัก ในขณะที่สงครามชิงพื้นที่ความคิดเชิงความคิดก็คือ "...การต่อสู้ในระดับอุดมการณ์ (Ideological struggle) เพื่อช่วงชิงชัยเหนือประชาสังคม เป็นลักษณะของการต่อสู้ทางอุดมการณ์ที่กินเวลานานยืดเยื้อ แต่เป็นความจำเป็นก่อนหน้าที่จะได้รับชัยชนะเหนือสังคมการเมือง (การยึดอำนาจรัฐ) หากชนชั้นหลักประสงค์ครองความเป็นใหญ่ในสังคมให้ดำรงอยู่ได้นานที่สุด เพราะจะประสบกับการต่อต้านน้อยที่สุด ทั้งจะสามารถปกครองแทนการครอบงำบีบบังคับจึงอาจกล่าวได้ว่า การต่อสู้ทางอุดมการณ์ เป็นเรื่องของการแสวงหาเรียกร้องความยินยอมเป็นหลัก (สุรพงษ์ ชัยนาม,2524 :74 อ้างใน สมสุข หินวิมาน, 2534) ซึ่งการใช้อำนาจบีบบังคับแต่เพียงอย่างเดียว ไม่อาจทำให้ชนชั้นที่ถูกปกครองยอมรับในอำนาจที่ถูก

กดขี่ได้ตลอดไป จำเป็นต้องอาศัยชัยชนะในการต่อสู้ทางอุดมการณ์ ซึ่งทำให้เกิดการครองความเป็นเจ้าที่สมบูรณ์

แนวคิดเรื่อง Hegemony ในการวิเคราะห์เรื่องสื่อมวลชน Gramsci เสนอว่า การที่สังคมทุกวันนี้ยังคงสามารถสืบทอดตัวเองต่อไปได้ (reproduce) จำเป็นต้องอาศัยกลไกสังคมมาธำรงรักษาเอาไว้ โดยที่กลไกนั้นสามารถแยกออกมาได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือกลไกด้านการปราบปราม (Repressive Apparatus) เช่น กฎหมาย ตำรวจ คุก ศาล และกลไกด้านอุดมการณ์ (Ideological Apparatus) เช่น โรงเรียน ครอบครัว ศาสนาและสื่อมวลชน จากกลไกทั้ง 2 นี้ Gramsci ให้ความสนใจกับกลไกด้านอุดมการณ์มากกว่า เพราะเป็นกลไกที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพทำงานอยู่ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน มีลักษณะเป็นไม้นวมมากกว่าไม้แข็งและทำให้ผู้คนสามารถยอมรับได้อย่างยินยอมพร้อมใจ (consent) (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 142)

กลยุทธของการ Hegemony จะไม่ใช้อำนาจบังคับอย่างรุนแรง หากแต่จะใช้วิธีการนำเสนออย่าง “แบบที่ไม่ต้องมีการตั้งคำถามกันเลย” เพราะ “เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า” “เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า” “รู้กันแล้วโดยปริยาย” สำหรับพวกที่ไม่เห็นด้วยก็จะกลายเป็น “พวกผิดปกติ พวกเบี่ยงเบน พวกไม่ธรรมดา” ไป Gramsci จึงมีความเห็นว่าการ hegemony ทางด้านวาทกรรม (Discourse) ที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนนั้น น่าจะทรงพลังมากกว่าการ hegemony ทางด้านเศรษฐกิจการเมืองเสียอีก เพราะข้อความที่ปรากฏในสื่อมวลชนนั้น เป็นการให้นิยามแก่สังคม ให้นิยามชีวิต ให้นิยามกลุ่มคน ให้นิยามเหตุการณ์ ซึ่งในการนี้ แม้ตัวสื่อมวลชนเองอาจจะไม่ได้เป็นผู้กระทำการโดยตรง หากทว่ากลไกของสังคม สื่อมวลชนก็มักจะเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจทางอำนาจเข้ามาใช้เป็นส่วนใหญ่

จากแนวคิดเรื่อง การครองความเป็นเจ้า (Hegemony) ของ Antonio Gramsci ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยเรื่อง “การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและตากใบ” นี้โดยนำมาใช้อธิบายว่า ในฐานะที่รัฐ เป็นกลุ่มชนชั้นปกครองที่ยึดพื้นที่อุดมการณ์หลักของสังคมไทยเอาไว้ รัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องธำรงสถานะในการครองความเป็นเจ้าทางอุดมการณ์ (Ideological Hegemony) เอาไว้ และรัฐได้ให้ความสำคัญต่อการ การแย่งชิง “พื้นที่” เพียงไร ซึ่งในที่นี้มิได้ให้ความสำคัญเพียงแค่พื้นที่ทางอำนาจ อันได้มาจากกำลังทางทหารแต่ยังหมายถึงพื้นที่ทาง “ความรู้สึกนึกคิด” ของมวลชนอีกด้วย โดยเป็นที่เข้าใจกันดีอยู่แล้วว่า สิ่งหนึ่งที่จะเป็นกลไกในการแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด เพื่อสันติสุขนั้นคือ “สื่อมวลชน” อันเป็นสื่อมวลชนในฟากฝั่งของรัฐ ว่าได้ทำหน้าที่นั้น

อย่างมีประสิทธิภาพเพียงไร ในการที่จะแย่งชิงพื้นที่ของมวลชน ที่ตกไปอยู่ในมือฝ่ายตรงกันข้ามนั้นกลับคืนมา หรือเพียงธำรงไว้ซึ่งพื้นที่ของประชาชนส่วนใหญ่เอาไว้และเพิกเฉยต่อคนอีกกลุ่มให้เป็นเพียงพื้นที่ชายขอบ โดยที่ไม่มีสิทธิที่จะถกเถียงหรือโต้แย้ง ซึ่งคำถามที่จะต้องยังความกระจ่างให้เกิดก็คือ รัฐต้องการแย่งชิงคนในพื้นที่ 3 ชายหวัดชายแดนภาคใต้หรือต้องการครอบคิดครองความเหนือจิตใจของคนส่วนใหญ่ของประเทศกันแน่

แนวความคิด เรื่องการครองความเป็นเจ้า (Hegemony) ของ Antonio Gramsci จึงเป็นประหนึ่งเข็มทิศ ในการวิเคราะห์พื้นที่ทางความคิดของมวลชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่ารัฐได้ใช้กลไกดังกล่าวในการรักษา ยึดครอง หรือทำลาย พื้นที่นั้นไปมากน้อยเพียงใด ในการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยหรือสร้างปัญหาให้ทวีความหนักหน่วงเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้หยิบยกแนวคิดเรื่อง “กลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ” มาเพื่อสนับสนุนการอธิบายเพิ่มเติมในเรื่องการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์เพื่อสืบทอดระบบ โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นกลไกหนึ่งในการปฏิบัติการนั้น

2. <u>แนวคิดเรื่อง “กลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ” (State Ideological Apparatus)</u>

Louis Althusser (1918 – 1990) เป็นนักวิชาการ มาร์กซิสต์ชาวฝรั่งเศสที่ให้ความสนใจศึกษาเรื่องของรัฐและมีความสนใจที่จะวิเคราะห์ความพยายามของรัฐและมีความสนใจที่จะวิเคราะห์ความหมายของรัฐ ในการทำให้ความขัดแย้งทางชนชั้นที่เกิดขึ้นไม่มีพิษสงหรือเป็นอันตรายต่อโครงสร้างหลักของสังคมทุนนิยมและศึกษาบทบาทของรัฐในการจรรโลงสังคมทุนนิยมให้ได้เนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง แนวคิดหลักของ Althusser จึงเน้นที่บทบาทของอุดมการณ์ในกระบวนการผลิตใหม่ของสังคม โดยเฉพาะกระบวนการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางการผลิต (Reproduction of the relations of socialproduction) เพื่อให้เกิด “การยอมรับ” อุดมการณ์หลักที่ครอบงำสังคม

Althusser ได้ขยายความคิดของ Marx ที่ว่า “แม้แต่เด็กๆ ยังรู้ว่า ถ้าเมื่อใดก็ตามที่ขาดการผลิตซ้ำของเงื่อนไขทางการผลิตแล้ว การก่อตัวของสังคมนั้นๆ ย่อมไม่อาจจะมีชีวิตยืนยาวต่อไปได้” (Althusser, 29: 31) โดยเขาเห็นว่า การผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงานของอุดมการณ์ในสังคมทุกแห่ง จะต้องมีการสร้างเงื่อนไขทางการผลิต (Conditions of production) ขึ้นมาใหม่เสมอ เพื่อให้การผลิตนั้นคงอยู่ได้

ในกระบวนการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางการผลิตนั้น Althusser เชื่อว่า เป็นการทำให้อุดมการณ์ธำรงอยู่ได้และการคงอยู่ของอุดมการณ์นั้น สืบเนื่องมาจากการกระทำของสิ่งที่เรียกว่า “กลไกทางอุดมการณ์” (Ideological Apparatus) กลไกทางอุดมการณ์จะทำหน้าที่สืบทอดระบบสังคม โดยกำหนดกรอบความเชื่อของประชาชนในสังคมและทำให้ปัจเจกบุคคลรู้สึกเต็มใจที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ เพราะการกระทำเช่นนั้นจะทำให้พวกเขาสามารถดำรงตนอยู่ได้ในสังคม (Carnoy, 1984: 92) ดังนั้น “ปัจเจกบุคคลจึงไม่ได้มีเจตนารมณ์ที่เป็นอิสระ หากตกอยู่ภายใต้อำนาจของอุดมการณ์ ประชาชนที่เป็นพลเมืองดีจึงเป็นผู้ที่เชื่อถือ – ยึดมั่นในอุดมการณ์นั้นอย่างเคร่งครัด ทั้งๆ ที่ไม่รู้เนื้อแท้ของมัน”

ในขณะที่มีการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางการผลิตอยู่นั้น ในอีกด้านหนึ่งสังคมทุนนิยมต้องอาศัยการผลิตซ้ำ กำลังแรงงานและทักษะการผลิต (Reproduction of the division of labour and skills) ซึ่งหมายถึง การตอบแทนทางวัตถุให้กำลังแรงงานผลิตซ้ำตัวเองได้ และในขณะเดียวกัน ก็ยังเป็นการผลิตซ้ำเพื่อให้แรงงานมีขีดความสามารถถึงระดับหนึ่ง ที่จะทำการผลิตต่อไปได้ อัลธูแซร์ (2529 : 36) ได้ตั้งข้อสังเกตถึงการผลิตซ้ำกำลังแรงงานในสังคมทุนนิยมว่า

กระบวนการผลิตซ้ำในแง่ขีดความสามารถของแรงงาน มีแนวโน้มที่จะไม่กระทำอยู่ “ภายใน” ตัวกระบวนการผลิตเอง (เช่น การฝึกฝนวิชาชีพกันเองภายในโรงงานช่างฝีมือแบบสมัยก่อน) แต่มักจะมากระทำ “ภายนอก” กระบวนการผลิต เช่น ผ่านระบบการศึกษาแบบทุนนิยม หรือผ่านสถาบันอื่นๆ

หันกลับมาพิจารณาในส่วนของการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางการผลิตอีกครั้งหนึ่ง แท้จริงแล้วแนวคิดดังกล่าวของอัลธูแซร์ ก็คือสิ่งเดียวกับการครองความเป็นเจ้า (Hegemony) ในทัศนะของ Gramsci จะเห็นว่าแนวคิดของเขาให้ความสำคัญกับโครงสร้างส่วนบนเช่นเดียวกัน แต่สำหรับ Althusser แล้ว เขาให้ความสำคัญกับบทบาทของรัฐในกระบวนการผลิตมากกว่าความคิดของกรัมซี่ รัฐในทัศนะของ Althusser จะต้องมีความสัมพันธ์กับอิทธิพลของการผลิตซ้ำระบบการผลิต ทั้งในส่วนของการผลิตซ้ำกำลังแรงงาน (ซึ่งกรัมซี่มิได้กล่าวไว้) และในส่วนของการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางการผลิต (Carnoy , 1984 : 94) อย่างไรก็ตาม Althusser ก็เห็นด้วย Gramsci ว่า การใช้กำลังปราบปรามเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้ชนชั้นปกครองสามารถยืนหยัดอยู่ได้ต้องอาศัยการประสานกันกับกลไกทางอุดมการณ์ โดยเขากล่าวว่า

"... อุดมการณ์ของชนชั้นปกครอง จึงไม่เคยกลายเป็น "อุดมการณ์ (หลัก) ปกครอง" ได้เพียงเพราะ "โองการของพระผู้เป็นเจ้า" หรือเพียงเพราะ "การยึดอำนาจรัฐ" มาเป็นฝ่ายตนเท่านั้น หากทว่ามันจะดำเนินการได้ก็โดยการติดตั้งกลไกของทางอุดมการณ์ของรัฐ เพื่อให้อุดมการณ์ได้ลงมือปฏิบัติการและเพื่อจะดำเนินการให้ตัวมันเองกลายเป็นอุดมการณ์(หลัก) ปกครองไปเสีย..." (อัลธูแซร์ , 2529 : 98)

ด้วยเหตุนี้ Althusser จึงได้แบ่งบทบาทของรัฐในการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็น 2 ลักษณะคือ กลไกด้านการปราบปรามกดขี่ของรัฐ (Repressive state apparatuses) ซึ่งมีความสอดคล้องกับทัศนะของกรัมซี่ เรื่องการบังคับกดขี่ (coercion) ในรัฐ และแนวคิดกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ (ideological state apparatus) ซึ่งเชื่อมโยงได้กับทัศนะเรื่องประชาสังคม (civil society) ที่ Gramsci ได้เสนอไว้ (Bocock, 1986 : 30)

ในขณะที่กลไกด้านการปราบปรามของรัฐ เช่น รัฐบาล ฝ่ายบริหาร กองทัพ ตำรวจ ค่ายคุก ฯลฯ ทำหน้าที่หลักโดยใช้ความรุนแรง และกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ คือ ศาสนา โรงเรียน ครอบครัว กฎหมาย การเมือง สหภาพแรงงาน การสื่อสาร และวัฒนธรรม ทำงานโดยใช้อุดมการณ์นั้น ความแตกต่างอีกประการหนึ่งที่เห็นเด่นชัดของกลไกทั้งสองคือ "กลไกของรัฐด้านอุดมการณ์ที่มากมายหลายด้าน และทำหน้าที่หลากหลาย และมีของเอกชนด้วยแต่กลไกของรัฐด้านการกดขี่ปราบปราบ ทำหน้าที่เพียงด้านเดียว และเป็นเอกภาพ และเป็นกลไกทางการ" (กาญจนา แก้วเทพ, 2543 : 142)

นอกจากนี้ Althusser ได้แสดงทัศนะว่า ในความเป็นจริงแล้ว กลไกหนึ่งๆ จะต้องประกอบขึ้นด้วย การใช้การกดขี่ปราบปรามและการใช้อุดมการณ์ร่วมกันเสมอ เพียงแต่ว่าลักษณะใดจะถูกจัดเป็นด้านหลักหรือด้านรองเท่านั้น เช่น กองทัพมีการใช้กำลังปราบปรามเป็นด้านหลัก ส่วนอุดมการณ์เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะก็ถูกใช้เป็นด้านรอง หรือในขณะที่วัดและโรงเรียน ทำหน้าที่ ผลิตสัญลักษณ์ทางอุดมการณ์เป็นหลัก ก็ต้องมีการลงโทษ ขับไล่ และคัดเลือก อันเป็นลักษณะการปราบปราม ปรากฏอยู่เป็นด้านรอง เป็นต้น ดังนั้น "ในความเป็นจริง กลไกทั้ง 2 ด้านดำเนินงานควบคู่กันไปเสมอ ที่เราแยกมันออกเพียงเพื่อจะดูว่า อันไหนทำหน้าที่หลักกว่าอีกอันหนึ่งหนึ่งเท่านั้น" (กาญจนา แก้วเทพ, 2529 : 51) อย่างไรก็ตาม โดยหลักการทั่วไปนั้น เขาก็ยังเชื่อว่า "ไม่มีชนชั้นไหนสามารถยึดอำนาจรัฐไว้ได้เป็นเวลายาวนาน โดยมิได้ดำเนินการครอบงำ "เหนือ" และ "ภายใน" กลไกทางอุดมการณ์ของรัฐไปด้วยพร้อมๆในเวลาเดียวกัน " (อัลธูแซร์, 2529 : 52)

ขณะเดียวกัน Althusser (2529 : 52) ก็ได้ตั้งข้อสังเกตอีกประการหนึ่งในประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติมว่า

"ชนชั้นหรือพันธมิตรทางชนชั้นที่อยู่ในอำนาจ จะไม่สามารถบัญญัติกฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาใช้ได้อย่างง่ายๆในกลไกทางอุดมการณ์ของรับ เฉกเช่นที่เคยทำได้ในกลไกด้านการปราบปรามกดขี่ของรัฐ สาเหตุดังกล่าวมิใช่เพียงแต่สืบเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ชนชั้นปกครองกลุ่มเดิมได้ทำการยึดครองอาณาจักร ส่วนนี้มาเป็นเวลายาวนานแล้วเท่านั้น แต่ยังอาจเนื่องมาจากแรงต่อต้านของชนชั้นที่ถูกกดขี่ ที่อาจจะหาหนทางและโอกาสที่จะแสดงการต่อต้านออกมา ไม่ว่าจะโดยการใช้ความขัดแย้งที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตน หรือการใช้ฐานะที่เป็นฝ่ายได้รับชัยชนะของตนในสนามการต่อสู้ก็ตาม"

ฉะนั้น ความคิดของ Althusser จึงคล้ายคลึงกับของกรัมซี่ที่ว่ากลไกของรัฐที่ไม่มีการครองความเป็นเจ้า ไม่สามารถทำให้รับดำรงอยู่ได้ยืนยาว ด้วยเหตุนี้เอง การต่อสู้ชิงอำนาจรัฐจึงไม่ควรใช้ความรุนแรง (Violence) แต่ต้องอาศัยการพัฒนาอุดมการณ์ต่อต้าน (counter ideology) ให้เกิดขึ้นในหมู่ชนชนชั้นล่าง (subordinate classes) เพื่อทำลายการครองความเป็นเจ้าของชนชั้นปกครอง และทำให้กลุ่มนี้ไม่สามารถปกครองสังคมได้อีกต่อไปในระยะยาว

การนำแนวคิดเรื่องกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐของ Althusser มาเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่อง การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อเหตุการณ์กรณีกรือเซะและตากใบ ผู้วิจัยใช้แนวคิดดังกล่าวมาสนับสนุนและอธิบาย ตามหลักแนวคิดที่ว่าการคงอยู่ของรัฐที่ก่อตัวมาตั้งแต่อดีตนั้น แสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ของรัฐได้รับการผลิตซ้ำแล้วซ้ำอีก ดังคำอธิบายของ Althusser ถึงกระบวนการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางการผลิต โดยในกระบวนการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์นั้น ข่าววิทยุภาคถ่ายทอดของกรมประชาสัมพันธ์จัดเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ (Ideological state apparatus) จะทำหน้าที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์ของรัฐ เช่น ความเอกภาพของชาติ ความเป็นเอกรัฐที่ไม่สามารถแบ่งแยกไปได้

ในขณะเดียวกันก็มีกลไกด้านการปราบปราม เพื่อจัดการกับความสงบเรียบร้อย ศูนย์อำนวยการบริหารชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองกำลังผสม ทหาร ตำรวจและพลเรือนที่ 43 (พตท.43) ในอดีต หรือกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต) และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ตามนโยบายของรัฐบาลยุคปัจจุบัน เพื่อให้การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของรัฐนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ประเด็น

ความคิดดังกล่าวจะเป็นฐานความคิดเบื้องต้นที่ใช้ตรวจสอบว่า ในความเป็นจริง กระบวนการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของรัฐผ่านรายการข่าววิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยนั้นทำได้อย่างไร

อย่างไรก็ตาม การที่จะทำความเข้าใจปัญหานี้ นอกจากจะใช้คำอธิบายตามแนวคิดของ Gramsci และ Althusser ที่ได้เสนอไปแล้วนั้น ซึ่งนำมาใช้สำหรับการวิเคราะห์ตัวบท (Text) ของข่าวภาคถ่ายทอดของวิทยุกระจายเสียงเท่านั้น ซึ่งในงานวิจัยครั้งยังต้องศึกษาในส่วนของผู้รับสารอีกด้วย ในการวิจัยจึงยังต้องอาศัยแนวคิด "ผู้รับสารและระบบของรหัสแห่งความหมาย" (Audience and Coding System) ของ Stuart Hall มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจผู้รับสาร โดยจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3. <u>แนวคิดเรื่องการปั้นแต่งมติมหาชน [1] (Manufacturing Consent) ของ Noam Chomsky</u>

Noam Chomsky (1928) เป็นศาสตราจารย์ด้านภาษาศาสตร์ ชาวอเมริกันเชื้อสายยิว แห่งภาควิชาภาษาศาสตร์และปรัชญา สถาบันเทคโนโลยีแห่งเมสซาชูเซต (MIT) บทบาทที่สำคัญของ Chomsky ก็คือ การเป็นปัญญาชนสาธารณะ (Public Intellectual) ที่มีความกล้าหาญในการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลอเมริกันอย่างเข้มข้น ทั้งยังถือได้ว่าเป็นนักกิจกรรมทางการเมืองและนักเขียนคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงมากในยุค ศตวรรษที่ 20 และยังคงมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

ภายหลังจากการเกษียณอายุจากการเป็นศาสตราจารย์ในปี 1990 บทบาทของเขาในฐานะปัญญาชนสาธารณะทวีเข้มข้นและชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีงานเขียนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวจำนวนมาก คือ Determining Democracy (1992), Class Warfare (1995), Rouge State (2000), Hegemony and Survival (2004) และงานเขียนที่ชื่อ 9 -11 (2002) สร้างความฮือฮาเป็นอย่างมาก งานเขียนของ Chomsky มักเปิดโปงให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ที่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของสหรัฐ เอง ซึ่งเขาวิพากษ์

[1] เรียกตามการใช้ภาษาของ ภัควดี วีระภาสพงษ์ โดยถอดความคำว่า Manufacturing Consent ว่า "การปั้นแต่งมติมหาชน" ขณะที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ใช้คำว่า"การประกอบหัตถอุตสาหกรรมความยินยอม" โดย นิธิ กล่าวว่า ในสังคมประชาธิปไตยต้องควบคุมข้อมูลข่าวสารแบบใหม่ โดยวิธีที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกตัวและชื่นชอบด้วย "การประกอบหัตถอุตสาหกรรมความยินยอม" (Manufacturing Consent) ของ นอม โชมสกี้ ซึ่งมีความซับซ้อนและไม่สามารถทำกันได้ง่ายๆ เพราะสื่อเป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยทุนจำนวนมาก แต่เมื่อใดที่ต้นทุนของสื่อถูกลงและประชาชนสามารถที่เข้าถึงได้อย่างกว้างขวางแล้ว อย่างเช่นการเกิดขึ้นของสื่ออินเตอร์เน็ต การควบคุมข้อมูลข่าวสารโดยรัฐหรือการเซนเซอร์และการประกอบหัตถอุตสาหกรรมความยินยอมก็จะไม่เป็นผลอีกต่อไป

ว่าความเปลี่ยนแปลงในระดับประมุขของฝ่ายบริหารจะไม่เป็นเหตุให้ นโยบายของสหรัฐ เปลี่ยนไป แต่โครงสร้างของชนชั้นปกครอง ที่มีการกระจุกตัวและผูกขาดอยู่ในมือของคนหยิบมือเดียวอย่างต่อเนื่องต่างหากที่สร้างปัญหา

ในขณะที่รัฐบาลสหรัฐ ทุกยุคทุกสมัย กำหนดนโยบายการต่างประเทศ โดยมีวาระซ่อนเร้นอยู่ที่การแผ่ขยายอิทธิพลและปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา อยู่ตลอดเวลา ยังผลทำให้เกิดความรุนแรงของเผด็จการทหาร การปกครองโดยใช้อำนาจบาตรใหญ่ การแทรกแซงทางการเมือง การสะสมอาวุธ ที่ล้วนเป็นรากฐานของการเผชิญหน้าทางการเมืองและการทหารในทุกภูมิภาคของโลก ดังปรากฏในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาคือ สงครามเวียดนาม, ปาเลสไตน์และอิรัก การละเมิดประชาธิปไตยใน นิคาราก้วและโคลัมเบีย โดยรูปแบบของการแผ่ขยายอิทธิพลและปกป้องผลประโยชน์ ก็ทวีความซับซ้อน จนถึงขั้นที่สามารถ ซุกซ่อนอยู่ภายใต้เสื้อคลุมของความช่วยเหลือระหว่างประเทศได้เลยทีเดียว

นอกจากนี้ Chomsky ยังสนใจที่จะวิพากษ์สื่อสารมวลชนโดยเฉพาะในประเด็น “การสร้างฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกัน” ซึ่งปรากฏในงานเขียนของเขาที่ชื่อ Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media (1988) ซึ่งเขียนร่วมกับ Edward S. Herman และในภายหลังได้รับการสร้างเป็นภาพยนตร์เพื่อเผยแพร่แนวคิดของเขา ในชื่อ Manufacturing Consent: Noam Chomsky and the Media ในปี 1992

คำว่า "Manufacturing Consent" เป็นคำที่ชอมสกีนำมาจากหนังสือของ วอลเตอร์ ลิปป์มันน์ (Walter Lippmann 1889 -1974) นักปรัชญาและนักหนังสือพิมพ์ผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชนชั้นนำในสหรัฐอเมริกา ลิปป์มันน์เสนอความคิดไว้ว่า การสร้างมติมหาชนขึ้นมาคือการปฏิวัติประชาธิปไตย เพราะประชาชนไม่รู้ว่าผลประโยชน์ส่วนรวมคืออะไร ประชาชนจึงไม่ควรมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ การปกครองประเทศเป็นเรื่องของชนชั้นผู้มีความเชี่ยวชาญเท่านั้น

นักคิดอีกคนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้วางนโยบายของสหรัฐอเมริกาคือ ไรน์โฮลด์ นีบูร์ (Reinhold Niebuhr) ที่เห็นว่า สามัญชนเป็นคนโง่และไม่มีเหตุผล ประชาชนจึงต้องการศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ศรัทธานี้ต้องอาศัย "มายาคติที่จำเป็น" (necessary illusion ซึ่งกลายเป็นชื่อหนังสืออีกเล่มหนึ่งของชอมสกี) โดยให้นักสร้างมายาคติของรัฐเป็นผู้สร้างขึ้นมา เพื่อควบคุมสามัญชนไม่ให้แตกแถวออกไป

ในเนื้อหาของหนังสือและภาพยนตร์เรื่อง Manufacturing Consent ได้แสดงให้เห็นถึงการวิพากษ์วิจารณ์กิจการสื่อสารมวลชนในสหรัฐฯ ที่มีผลกำไรเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนกิจการ ซึ่งเนื้อหาของสื่อมีแนวโน้มที่จะกำหนดวาระทางสังคม ไปตามความต้องการของชนชั้นนำ (Elite Group)

Chomsky กล่าวถึงแนวคิด “การสร้างฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกัน” ว่าในด้านหนึ่งก็คือ “การโฆษณาชวนเชื่อ” (Propaganda) อย่างหนึ่งนั่นเอง โดยผู้บริโภคสื่อจะถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ

กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีความมั่งคั่งร่ำรวย เป็นอภิสิทธิ์ชนทางการเมือง ซึ่งบางครั้งถูกเรียกว่า Political Class หรือ ชนชั้นที่สนใจการเมือง โดยเขาเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองอย่างต่อเนื่อง บรรดาผู้ที่จบการศึกษาระดับสูง ปัญญาชนหรือพวกนักเขียนในนิตยสาร บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการระดมความคิดหรือคอยรวบรวมสิ่งต่างๆ ที่เป็นวิธีที่ผู้คนทั้งหลายคิดและคอยเฝ้าดู ความเป็นไปของสังคม เช่นผู้อ่าน New York Times และดู CBS ซึ่งสื่อเหล่านี้ต่างมีอิทธิพลต่อการชี้นำความคิดของผู้คนในสังคม ซึ่งเขาประมาณการว่าน่าจะมีอยู่ราว 20% ในสังคม คนกลุ่มมีความสำคัญมากและต้องปลูกฝังความคิดความเชื่ออย่างลึกซึ้ง

กลุ่มที่สองคือประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจำนวน 80 % ที่เหลือเป็นแค่ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่ง ไม่ต้องคิดไม่ต้องสนใจอะไรมากและคนกลุ่มมักเป็นผู้ที่จ่ายราคาเมื่อเกิดการสูญเสียทางสังคมขึ้นมาจึงมีสื่อมวลชนส่วนหนึ่งที่สามารถจะตอบสนองกลุ่มเหล่านี้ไว้ เพื่อให้คนไม่ต้องคิดและเบี่ยงเบนความสนใจของประชาชนไปทางอื่น เช่น ละครโทรทัศน์ กีฬา รายการบันเทิงต่าง ๆ ฯลฯ สื่อมวลชนประเภทนี้มักลดความสามารถในการคิดของคนลง หรือทำให้คนต้องใช้สติปัญญาไปกับเรื่องไม่เป็นเรื่อง

“ยังมีสื่ออีกส่วนหนึ่ง นั่นคือสื่อของพวกชนชั้นสูงหรือพวกหัวกะทิ (elite) บางครั้งสื่อพวกนี้ได้รับการเรียกว่า Agenda Setting Media (สื่อที่สามารถกำหนดญัตติสาธารณะขึ้นมาได้) เพราะพวกนี้คือเป็นแหล่งต้นตอหรือทรัพยากรแหล่งใหญ่ มักจะทำหน้าที่จัดสรรโครงร่างหรือวางกรอบที่คนทุกคนปฏิบัติ” (Chomsky, 1997)

หัวใจสำคัญของลัทธิที่ต้องปลูกฝังให้ชนชั้นทางการเมืองก็คือ ผลประโยชน์ของบรรษัทใหญ่ๆ คือผลประโยชน์แห่งชาติ สื่อกลางในการถ่ายทอดนี้ก็คือสื่อมวลชนกระแสหลักหรือสื่อมวลชนระดับชาติ เช่น นิวยอร์กไทม์, วอชิงตันโพสต์, สถานีโทรทัศน์ระดับชาติ สื่อมวลชน

เหล่านี้เป็นผู้กำหนดกรอบกว้างๆ ที่สื่อมวลชนท้องถิ่นอื่นๆ พยายามตามอย่างและเป็นผู้กำหนดลำดับความสำคัญของข่าวต่างๆ วิธี

การปั้นแต่มติมหาชนโดยอาศัยการเสนอข่าวของสื่อมวลชน ทำได้โดยการเลือกหัวข้อข่าว การเน้นย้ำประเด็นหนึ่ง การกลั่นกรองข้อมูลและการกำหนดกรอบการถกเถียงให้อยู่ในกรอบบางอย่าง

สื่อมวลชนทำอย่างนั้นก็เพื่ออะไร อันที่จริงสื่อมวลชนก็คือธุรกิจอย่างหนึ่งที่ผู้ขาย ผู้ซื้อและสินค้าที่เสนอขายเนื่องจากรายได้ของสื่อมวลชนมาจากโฆษณา ผู้ซื้อสินค้าของสื่อมวลชนคือบรรษัทธุรกิจต่างๆ สินค้าที่สื่อมวลชนเสนอขายก็คือผู้บริโภค โดยเฉพาะผู้บริโภคที่มีกำลังในการซื้อสูง ภาพของโลกที่สื่อมวลชนสร้างขึ้นมาจึงเป็นภาพที่ตอบสนองความต้องการและความพอใจของผู้ขาย ผู้ซื้อและตัวสินค้า (ภัควดี วีระภาสพงษ์, 2542)

Chomsky ยังชี้ให้เห็นว่า บรรดาสื่อระดับหัวกะทิ เป็นสื่อที่มีบทบาทในการกำหนด ญัตติสาธารณะ (Agenda Setting) ภายใต้การขับเคลื่อนนั้นถูกรองรับเอาไว้ด้วยบรรษัทขนาดใหญ่ ที่ต้องตกอยู่ภายใต้กรอบโครงสร้างของการแข่งขันของกลไกตลาด ดังเช่น นิวยอร์กไทม์ และ CBS ซึ่งมีผลกำไรจากการประกอบการจำนวนมาก ต่างเชื่อมโยงหรือถูกเป็นเจ้าของอย่างเปิดเผยกับบริษัทยักษ์ใหญ่เช่น General Electric, Westinghouse และอื่นๆ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้น ผลกำไรทางธุรกิจก็จะเป็นตัวกำหนดประเด็นหรือหัวข้อข่าวที่จะถูกนำเสนอสู่สาธารณะ จะเป็นแต่สิ่งที่บรรษัทเหล่านั้นต้องการเท่านั้นหรือเป็นไปตามเหตุผลของกำไรหรือความอยู่รอดของธุรกิจ ซึ่งแน่นอนว่าสิ่งที่ออกมาสู่สาธารณะมีแนวโน้มที่จะไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

ปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งในการสื่อสารความคิดผ่านสื่อมวลชนกระแสหลักก็คือ สถานีโทรทัศน์และวิทยุในสหรัฐอเมริกามีโฆษณาคั่นเป็นระยะ ๆ คนที่ออกรายการจะต้องพูดประเด็นหนึ่ง ๆ ให้จบในช่วงระหว่างโฆษณา ซึ่งนับได้ประมาณ ๖๐๐ คำ ในสภาพการณ์เช่นนี้ เราจะพูดให้ฟังแล้วรู้เรื่องได้ก็เฉพาะการนำเสนอความคิดกระแสหลักเท่านั้น เช่น พูดว่าซัดดัม ฮุสเซนเป็นเผด็จการที่ชั่วร้าย อิรักไม่ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขของสหประชาชาติ เป็นต้น

คำพูดเช่นนี้ไม่ต้องการหลักฐานรองรับอีกต่อไป เพราะเป็นความเชื่อที่ฝังหัวคนทั่วไปอยู่แล้ว แต่ถ้าเราพูดในสิ่งที่โต้แย้งกับความคิดกระแสหลัก เช่น สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ขัดขวางการเจรจาสันติภาพกับอิรัก ประธานาธิบดีอเมริกันหลังสงครามโลกครั้งที่สองทุกคนเป็นอาชญากรสงคราม

คำพูดเหล่านี้จำเป็นต้องมีหลักฐานมาสนับสนุน ต้องใช้เวลาในการอธิบาย ซึ่งไม่มีทางพูดเสร็จได้ในช่วงสั้น ๆ ก่อนโฆษณา ดังนั้น ใครก็ตามที่มีความคิดขัดแย้งกับกระแสหลักในสังคมย่อมดูเป็นตัวตลกหรือบ้องตื้น เมื่อถูกสัมภาษณ์ออกรายการวิทยุและโทรทัศน์ (ภัควดี วีระภาสพงษ์, อ้างแล้ว)

ข้อสังเกตหนึ่งที่ Chomsky วิจารณ์อย่างมากก็คือ การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างแหล่งข่าวกับผู้สื่อข่าว ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงติดยึดอยู่กับแหล่งข่าวของรัฐบาล ซึ่งหากมีข่าวสารบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล ก็จะถูกปิดกั้นไม่ให้ได้รับการนำเสนอและหากสามารถหลุดรอดออกมาได้ ก็เสี่ยงอย่างมากต่อการที่สื่อเหล่านั้นจะสูญเสียการเป็นผู้นำในหมู่สื่อมวลชนด้วยกัน สูญเสียผู้อ่านหรือผู้ชม จนไปถึงสูญเสียโฆษณาซึ่งถือว่าเป็นแหล่งรายได้ที่คอยให้สนับสนุนไปด้วย ซึ่งเขากล่าวว่าทิศทางของการรายงานข่าวจะมีแนวโน้มไปในทางที่ไม่กระทบกับรัฐบาลหรือเป็นข่าวที่รัฐบาลพึงพอใจ และข่าวที่รัฐบาลไม่พอใจอาจจะไม่ได้รับความสนใจ

สิ่งที่ Chomsky กล่าวเสมอมาเมื่อพูดถึง “การสร้างฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกัน” (Manufacturing Consent) ก็คือ “แบบจำลองการโฆษณาชวนเชื่อ” (Propaganda Model) ที่ใช้ในการอธิบายกลไกสำคัญ ที่ใช้กลั่นกรอง (Filtering) กำหนดทิศทางข่าวสารที่จะแพร่กระจายไปสู่สาธารณะ 5 ประการคือ

1. เจ้าของกิจการ (Ownership)
2. เงินทุนและแหล่งทุนของสื่อ (Medium’s funding sources)
3. แหล่งข่าว (Sourcing)
4. การตอบโต้ (Flak)
5. อุดมการณ์ต่อต้านคอมมิวนิสต์ (Anti-Communist Ideology)

ซึ่งแม้ว่าแนวคิดใช้นี้จะนำมาเพื่ออธิบายสังคมอเมริกันก็ตาม แต่เขาก็เชื่อว่าสามารถที่จะนำมาใช้เปรียบเทียบกับสังคมอื่นๆ ที่มีโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งแบบจำลองนี้จะใช้อธิบายอคติที่ปรากฏในตัวสื่อได้

1.เจ้าของกิจการ (Ownership)

Chomsky เสนอว่าสื่อกระแสหลัก มีลักษณะของโครงสร้างในรูปแบบของบรรษัทขนาดใหญ่ ทั้งยังมีความเชื่อมโยงกับบรรษัทขนาดใหญ่ด้วยกัน เช่น General Electric, Westinghouse

ซึ่งจะส่งผลต่อการนำเสนอข่าวที่ไม่ให้กระทบต่อการดำเนินธุรกิจที่ต้องมีผลกำไร หรือผลประโยชน์ของบรรษัทเหล่านั้น ที่จะนำไปสู่การเซ็นเซอร์ตนเองหรือเสนอข้อมูลที่ไม่เป็นกลางและการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ที่จะทำให้ข่าวสารที่ปรากฏไม่กล่าวถึงในประเด็นนั้นๆ รวมไปถึงน้ำหนักของแหล่งข่าวที่จะอ้างอิงในในทางเดียวกับเจ้าของกิจการ

2.เงินทุนและแหล่งทุนของสื่อ (Medium's funding sources)

Chomsky กล่าวว่า สื่อกระแสหลักมีความจำเป็นต่อการพึ่งพิงต่อโฆษณาอย่างมาก พื้นที่ของโฆษณานั้นถูกให้ความสำคัญมากกว่าพื้นที่ของข่าวเสียอีก ซึ่งสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ก็เหมือนกับบริษัทที่ดำเนินธุรกิจทั่วไป ที่จะคำนึงถึงลูกค้าเป็นหลักและลูกค้าที่มีกำลังซื้อเท่านั้น สื่อจะคอยให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับลูกค้าเพื่อให้ข้อมูลในการตัดสินใจ อีกทั้งจะบรรจุโฆษณาที่เห็นว่าลูกค้าจะใช้บริการของโฆษณานั้นอีกต่อหนึ่ง โดยเขาได้ทำการพิสูจน์ให้เห็นข้อเท็จจริงว่า หนังสือพิมพ์มีพื้นที่โฆษณาถึง 60 % ส่วนอีก 40% เป็นพื้นที่ข่าว ซึ่งจะเห็นว่าสื่อให้พื้นที่ของสิ่งไหนมากกว่ากัน

3.แหล่งข่าว (Sourcing)

ในประเด็นนี้เป็นความต่อเนื่องมาจากหัวข้อข้างต้นทั้ง 2 ข้อ คือ สื่อต้องการความต่อเนื่องในการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารให้สามารถเติมเต็มพื้นที่ได้อย่างเพียงพอในแต่ละวัน ตามอุปสงค์ (Demand) หรือความต้องการของผู้บริโภคสื่อ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้น ภาระจึงตกอยู่กับแหล่งข่าวที่เป็นบุคคลชั้นนำของรัฐบาลหรือ ผู้นำในภาคธุรกิจ โดย Chomsky เรียกว่า "ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน" (Symbiotic Relationship) เป็นการพึ่งพาของระหว่างกันของผู้สื่อข่าวกับแหล่งข่าวที่จะต้องอยู่ขั้นดีต่อกัน ตามเงื่อนไขของการอยู่รอดทางธุรกิจ ซึ่งจะพบตามปรากฏการณ์ดังต่อไปนี้ การอำนวยความสะดวกในการรวบรวมข่าวให้กับผู้สื่อข่าว, จัดทำรายงานที่มีข้อมูลที่จะต้องรายงานให้กับสื่อล่วงหน้า, จัดตารางการประชุมให้เหมาะสมกับเวลาปิดข่าว, จัดทำ press release ให้ง่ายต่อการนำไปใช้, เอื้อเฟื้อภาพข่าวหรือจักสรรมุมที่ดีให้กับสื่อ และสื่อมักจะไม่เต็มใจนำเสนอเรื่องบางเรื่องหากสื่อเห็นว่าองค์กรนั้นมีปัญหากับสื่อมาก

4.การตอบโต้ (Flak)

การตอบโต้ (Flak) เป็นการตอบสนองในด้านลบเมื่อไม่พึงพอใจต่อข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน การตอบโต้ (Flak) มีลักษณะเฉพาะคือการกระทำร่วมกันและความพยายามในการจัดการกับข้อมูลสาธารณะ ซึ่งเป็นไปในรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การส่งหนังสือ

หรือโทรศัพท์เพื่อตักเตือนโดยตรงจากรัฐบาล, การแสดงความไม่พอใจของฝ่ายสนับสนุนโฆษณา, การร้องทุกข์ของกลุ่มผู้มีสิทธิต่างๆ (หุ้นส่วน – ลูกจ้าง) เป็นต้น

5.อุดมการณ์ต่อต้านคอมมิวนิสต์ (Anti-Communist Ideology)

ในประเทศเสรีนิยมอย่างสหรัฐอเมริกา ภัยที่คุกคามต่อความมั่นคงของประเทศมากที่สุดในยุคสงครามเย็นเห็นจะเป็น การแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งถูกสร้างเป็นจินตนาการให้ประชาชนเกิดความเกลียดและกลัว โดยเขาให้ข้อสังเกตว่า ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องการขยายตัวคอมมิวนิสต์มักจะได้รับความสนใจมากกว่า ดังจะเหตุได้จากการเปรียบเทียบ ประเด็นข่าวการนองเลือดในติมอร์ตะวันออก และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชา ช่วงปี 1975 -1979 ปรากฏข่าวของกัมพูชาถูกนำเสนอมากกว่า

ข้อกล่าวหาว่าสื่อมวลชนคือ สื่อกลางในการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐและภาคธุรกิจเอกชน Chomsky พิสูจน์ได้โดยการหาตัวอย่างในประวัติศาสตร์ที่เป็นคู่เปรียบเทียบกันออกมา แล้วดูว่า สื่อมวลชนยอมรับกรอบทางความคิดของรัฐบาลหรือไม่อย่างไร ในภาพยนตร์เรื่อง Manufacturing Consent นี้ เลือกเอาตัวอย่างของกัมพูชาในยุคพอลพต เปรียบเทียบกับกรณีของติมอร์ตะวันออกที่ถูกอินโดนีเซียยึดครอง

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่ดำเนินอยู่ในสองประเทศมีระดับความรุนแรงพอ ๆ กัน แต่ปฏิกิริยาที่แสดงออกมาในสื่อมวลชนอเมริกันแตกต่างกันอย่างลิบลับ เนื่องจากกัมพูชาในขณะนั้นปกครองด้วยรัฐบาลคอมมิวนิสต์ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึงออกมาโจมตีเขมรแดงอย่างรุนแรง สื่อมวลชนต่างขานรับกันอย่างเกรียวกราว ในขณะที่รัฐบาลอินโดนีเซียถือเป็น "พรรคพวก" ของสหรัฐ มิหนำซ้ำอาวุธที่ทหารอินโดนีเซียใช้ในการสังหารหมู่ชาวติมอร์ เป็นอาวุธที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐด้วย ปรากฏว่าสื่อมวลชนอเมริกันแทบไม่มีข่าวเกี่ยวกับติมอร์ตะวันออกเลย

ในภายหลังจากการล่มสลายของ สหภาพโซเวียตทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสงครามเย็น และภัยที่เป็นหนามยอกอกของรัฐบาลสหรัฐคือภัยจากการก่อการร้าย วาทกรรมที่ถูกนำมาใช้จึงเปลี่ยนจาก “การต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์” มาเป็น “การต่อต้านผู้ก่อการร้าย” (Anti - Terrorism) แทน

4.แนวคิดเรื่อง “ผู้รับสารและระบบของรหัสแห่งความหมาย” (Audience and Coding System)

Stuart Hall คือนักคิดรุ่นใหม่ที่มีความคิดโดดเด่นมากในช่วงปี 1960-70 โดยมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน “ศูนย์แห่งการศึกษาวัฒนธรรมร่วมสมัย” (Centre for Contemporary Cultural Studies) แห่งมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษให้เป็นที่รู้จักในแวดวงวิชาการวัฒนธรรมศึกษาและสื่อสารมวลชน

Hall ได้รับอิทธิพลความคิดและประสานแนวคิดใหม่ๆ จากสำนักหลังโครงสร้างนิยม (Post - Structuralism) เข้ากับงานนักทฤษฎีวิพากษ์ อย่าง Antonio Gramsci งานเขียนทฤษฎีของเขาจึงเกี่ยวโยงกับแนวคิดสำคัญๆ 3 เรื่องคือ วัฒนธรรม อุดมการณ์ และ อัตลักษณ์ โดยงานศึกษาด้านสื่อมวลชนนั้น เขาสนใจค้นคว้าเรื่องกลยุทธ์การใส่รหัสและการถอดรหัส (Encoding & Decoding)

Hall โต้แย้งแนวคิดที่มีต่อผู้รับสาร ของการศึกษาเรื่องผลกระทบและทฤษฎีมวลชน (Media Effect Theory) ซึ่งเชื่อว่า ผู้รับสารมีลักษณะตั้งรับ (passive) ต่ออิทธิพลของสื่อ หากแต่เขาได้เสนอ การเข้ารหัสและถอดรหัส (Encoding & Decoding) ที่อธิบายว่า ระบบรหัส (Coding System) ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ไม่จำเป็นต้องเป็นรหัสการสื่อสารชุดเดียวกันเสมอไป โดยการถอดรหัสมีลักษณะ 3 แบบ คือ

a. การถอดรหัสด้วยจุดยืนแบบที่ผู้ส่งสารเข้ารหัสมา หรือที่เรียกว่า Dominant-preferred reading
b. การถอดรหัสด้วยจุดยืนที่ต้องต่อรองความหมายเสียใหม่ ที่แตกต่างไปจากความตั้งใจของผู้ส่งสาร แต่มิได้คัดค้านโดยตรงหรือที่เรียกว่า negotiated reading
c. การถอดรหัสด้วยจุดยืนที่ต่อต้านหรือขัดแย้งกับความหมายที่ผู้ส่งสารใส่รหัสมาหรือ oppositional reading

โดยจุดยืนของการตีความทั้ง 3 แบบนี้เกิดขึ้นตลอดเวลาในทุกเวทีของการสื่อสาร เพียงแต่ว่าสัดส่วนของแต่ละจุดยืนจะมากน้อยต่างกันเพียงใดเท่านั้น ซึ่งโดยพื้นฐานแล้ว Hall ปฏิเสธแนวคิดด้านการสื่อสารที่ว่า “การสื่อสารคือกระบวนการที่ผู้ส่งเป็นคนสร้างความหมายลงไปในสาร แล้วส่งผ่านความหมายนั้นผ่านสื่อไปยังผู้รับสารซึ่งจะทำการถอดความหมายนั้นออกมา” (แบบจำลองการสื่อสารนี้เรียกว่า Transmission Model) ซึ่งเปรียบเทียบเสมือนว่า ความหมายนั้น

ถูกสร้างในระดับผู้ส่งแล้วก็ห่อส่งให้ผู้รับซึ่งจะแกะห่อออกมา Hall กลับเสนอว่า การกระจายความหมายนั้นมีอยู่ 3 ตอน และแต่ละช่วงตอนล้วนมีลักษณะของตนเอง

ช่วงตอนแรกเป็นขั้นตอนเตรียมการเพื่อผลิตสื่อ ซึ่งโดยปกติแล้วผู้ผลิตมักจะคิดว่าตนเองไปเอา “วัตถุดิบทั้งหมดที่มี” มานำเสนอ ในการคัดเลือกนี้จะถูกกำหนดจากอุดมการณ์ของผู้ผลิตเอง (ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นอุดมการณ์หลักของสังคมเพราะกลไกอุดมการณ์ของสังคมจะคัดเลือกผู้ผลิตที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับสังคมไปทำงานในระบบ) ปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการคัดเลือกจะมีหลายอย่าง นับตั้งแต่ความรู้และความเข้าใจในเรื่องโลกของผู้ผลิต ความรู้ในการผลิต เทคนิคในการผลิต อุดมการณ์วิชาชีพที่ถูกฝัง ข้อกำหนดจากสถาบัน (เช่น นโยบายของสถานี) ความคิดเกี่ยวกับผู้รับสาร เป็นต้น ปัจจัยทั้งหมดนี้ จะมาทำงานตามหลักแนวคิดของสำนักปรากฏการณ์นิยมในเรื่อง “การนิยามสถานการณ์” (definition of situation) ซึ่งให้แนวทางแก่ผู้ผลิตว่าจะ “ใส่รหัส” ต่อวัตถุดิบที่มีอย่างไร (ตัวอย่างในทางปฏิบัติเช่น การเลือกภาพที่ถ่ายมาจากหลายๆ กล้อง เพื่อจะแพร่ภาพออกไปของโทรทัศน์ จะดำเนินการโดยพิจารณาปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมานั้น และเมื่อตัดสินใจเลือก” ภาพๆหนึ่ง” ออกมาได้ ผู้คัดเลือกภาพก็ได้ใส่รหัสแล้วว่า ในภาพนั้นเมื่อดูแล้วจะให้ความหมายอย่างไรบ้าง ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการใส่รหัส (Encoding) ในขั้นแรกของการผลิต การใส่รหัสจะมีรหัสหลายประเภทที่ทำงานประสานกัน เช่น Dominant code (รหัสอุดมการณ์หลัก เช่น โทรทัศน์ต้องไม่สร้างความแตกแยกในสังคม) Professional code (เช่น นักข่าวต้องเป็นกลาง) Technical code (รหัสทางเทคนิค) เช่น มุมกล้อง การถ่ายภาพในระยะต่างๆ วิธีการตัดต่อแบบต่างๆ ฯลฯ แต่ไม่ว่าจะมีรหัสกี่แบบก็ตามรหัสย่อยๆ ทั้งหมดนั้นก็ต้องอยู่ภายใต้กรอบใหญ่ของ Dominant code หากว่าต้องการทำงานอยู่ต่อไปในวัฒนธรรมหลัก(Dominant culture) ผู้ผลิตที่ฝ่าฝืน Dominant code โดยยึดรหัสย่อยเป็นหลักมักจะถูกขจัดออกมาจากกลไกด้านอุดมการณ์นี้

ช่วงที่สอง เป็นขั้นตอนลงมือทำการผลิต ในขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง “ความเป็นจริง” ที่เป็นโลก 3 มิติ อันมีโครงสร้างและกรอบของตนเอง มีความหมายอันหลากหลาย (polysemy) ให้แปรรูปมาอยู่ในสื่อแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียงเช่นวิทยุ หรือสื่อเสียงและภาพ เช่น สื่อโทรทัศน์ แต่ทว่าสื่อทั้งหมดนี้ล้วนเป็นโลก 2 มิติ ที่ความเป็นจริงในโลก 3 มิติไม่อาจบรรจุเข้ามาหมดได้ ฉะนั้นความเป็นจริงนั้นก็ต้องถูกผลิตออกมาในรูปแบบหนึ่งตัวอย่างเช่น รายการสาธิตการทำอาหารในห้องส่งโทรทัศน์ซึ่งเป็น “โลกแห่งความจริง” อันประกอบด้วยอายตนะทั้ง 5 คือ ภาพ เสียง รส กลิ่น สัมผัส แต่ทว่าเมื่อส่งผ่านภาพดังกล่าวไปยังจอโทรทัศน์ทางบ้าน ก็จะลดเหลือเพียง 2 อายตนะเท่านั้น คือภาพและเสียง ส่วนอีก 3 อายตนะ นั้นฝ่ายผู้ผลิต

จะต้องสร้างให้มาอยู่ใน “ภาพและเสียง" เช่นใช้การบรรยายว่า “มีกลิ่นหอมน่ารับประทานอย่างไร เนื้อนุ่มขนาดไหน” เป็นต้น ขั้นตอนนี้ก็เป็นขั้นการใส่รหัสอีกเช่นกัน

ช่วงที่สาม เป็นขั้นการถอดรหัส (Decoding) จากสองขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สิ่งที่ผู้ชมรับรู้นั้นไม่ใช่ “วัตถุดิบที่เป็นเหตุการณ์จริง” หากแต่เป็น “วัตถุดิบที่ผ่านกระบวนการผลิตแล้ว” ซึ่งมีความหมายของผู้ผลิตบรรจุใส่มาด้วย อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนของการถอดรหัสนั้น ดังที่ได้เกริ่นมาข้างต้นแล้วว่า Hall เชื่อว่า ขั้นตอนนี้เป็นอิสระจาก 2 ขั้นตอนแรก โดยเขากล่าวว่า ความหมายและเนื้อหาสารนั้นไม่เคยถูก “ถ่ายทอด” หากแต่มี “การผลิต” อยู่ตลอดเวลา

จากขั้นตอนทั้ง 3 ที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าจุดยืนของ Hall นั้นได้ให้ความสำคัญระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ในฐานะของ “ผู้สร้างความหมาย” อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากความหมายมิได้ถูกสร้างไปในขั้นตอนของผู้ผลิตเท่านั้น หากแต่ได้ถูกสร้างขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกในช่วงผู้ผลิตและครั้งที่ 2 ในช่วงผู้รับสาร โดยที่ในแต่ละช่วงจังหวะทั้ง 3 ที่กล่าวมานั้น ล้วนมีกฎเกณฑ์ของตัวเอง

โดยแนวคิดดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น จะถูกนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางศึกษาเพื่อกำหนดเป็นระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษา เรื่อง โครงร่างงานวิจัยเรื่อง การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อเหตุการณ์กรณีกรือเซะและตากใบต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ" เมื่อพิจารณาตามปัญหานำวิจัยที่ระบุไว้ใน ที่มาและความสำคัญของปัญหา จะพบว่าผู้วิจัยต้องทำการศึกษา 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ตัวบท (Text) ของข่าววิทยุภาคถ่ายทอด
2. การตีความของผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเสนอข่าวปัญหาชายแดนภาคใต้ของรัฐผ่านทางข่าววิทยุภาคถ่ายทอด

ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เพื่อวิเคราะห์ตัวบทของข่าววิทยุภาคถ่ายทอดของข่าวชายแดนภาคใต้ และวิเคราะห์ผู้รับสารด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสความหมายของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของรัฐผ่านวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรหลักที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวบท (Text) ที่ศึกษา และในส่วนของผู้รับสาร (Audience) โดยแบ่งได้ดังนี้

1. ตัวบท (Text) คือ ข่าววิทยุภาคบังคับถ่ายทอด 2 ช่วง คือ 07.00 - 07.30 น.และ 19.00 – 19.30 น. ซึ่งออกอากาศก่อนหน้าและหลังเหตุการณ์ที่หยิบยกมาศึกษา 30 วัน คือ กรณีกรือเซะ ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2547 ถึง วันที่ 27 พฤษภาคม 2547 กรณีตากใบ ตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2547 ถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2547 รวมทั้งหมดของแต่ละกรณีที่นำมาวิเคราะห์เหตุการณ์ละ 61 วัน โดย ทำการวิเคราะห์เฉพาะข่าวที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชายแดนภาคใต้เท่านั้น

สำหรับกลุ่มตัวอย่างของข่าววิทยุภาคบังคับถ่ายทอด ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงสถานการณ์ที่สำคัญๆ ในช่วงเวลาที่ต่อเนื่องทั้งก่อนและหลัง 2 เหตุการณ์หลัก คือ เหตุการณ์ยึดมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานีและการเข้าทำร้ายเจ้าหน้าที่ 10 จุด เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 และเหตุการณ์

ชุมนุมประท้วงที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 มาทำการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2547 – 2548 ที่ทำการวิเคราะห์

ลำดับที่	สถานการณ์	ช่วงเวลา
1.	เหตุการณ์ยึดมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานีและการเข้าทำร้ายเจ้าหน้าที่ 10 จุด	28 เมษายน 2547
2.	การชุมนุมประท้วงที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส	25 ตุลาคม 2547

สาเหตุที่เลือกสถานการณ์ลำดับที่ 1 เนื่องจากการปะทะกันระหว่าง คนถือมีดนับร้อยวิ่งเข้าใส่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ก่อนที่จะถูกสังหาร ในวันที่ 28 เมษายน 2547 สร้างความตื่นตระหนก ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป ให้เกิดความรู้สึกผสมกันระหว่างความไม่เข้าใจการต่อสู้เช่นนี้กับความหวาดกลัวที่คนธรรมดาตั้งแต่อายุต่ำกว่า 20 ปี ถึง 60 ปี ลุกขึ้นมาต่อสู้และยอมตายเพื่อความเชื่อของตัวและการบำเพ็ญกุศลศพของชาวบ้านต่อผู้เสียชีวิตเยี่ยงวีรบุรุษที่พลีชีพเพื่อศาสนา

สาเหตุที่เลือกเหตุการณ์ลำดับที่ 2 เนื่องจากระยะเวลาที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ยังไม่ยาวนานเกินไปต่อการรื้อฟื้นความทรงจำของผู้รับสาร เหตุการณ์ดังกล่าวยังสร้างความไม่ไว้วางใจให้มากขึ้นในหมู่ประชาชน เพราะส่วนใหญ่เชื่อว่าผู้ชุมนุมไม่มีอาวุธ ดังนั้นการปราบปรามด้วยกำลังจึงเป็นเรื่องเกินกว่าเหตุ รวมถึงวิธีที่รัฐปฏิบัติต่อผู้ถูกจับกุมจนเสียชีวิตระหว่างการเคลื่อนย้ายไปยังค่ายทหาร เหตุการณ์ดังกล่าวยังส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนให้มีความหวาดระแวงต่อกัน

ในการวิเคราะห์ทั้ง 2 เหตุการณ์ จะนำเหตุการณ์อื่นๆ มาศึกษาประกอบ โดยเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 30 วัน

2. ผู้รับสาร (Audience) คือ ประชาชน ที่รับฟังข่าววิทยุภาคบังคับถ่ายทอดทั้ง 2 ช่วงเวลา โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่เฉพาะใน 3 จังหวัดภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 55 คน โดยผู้รับสารที่ทำการสนทนากลุ่ม จะต้องเป็นผู้ที่รับฟัง ข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์

เกณฑ์การแบ่งประเภทของผู้รับสารนี้ อาศัยเกณฑ์ คือ พื้นที่ๆ ที่ทำการศึกษา คือ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) โดยใช้เกณฑ์ความแตกต่างของชาติพันธุ์ การนับถือศาสนา การประกอบอาชีพมาพิจารณา ภายใต้ฐานคติที่เชื่อว่า เกณฑ์ข้างต้นจะมีผลต่อการหล่อหลอมโลกทัศน์ บรรทัดฐาน ค่านิยม วิถีชีวิต ทางสังคม – วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันแต่ละกลุ่มของสังคม จะขัดเกลา (Socialization) ให้แต่ละบุคคลมีมุมมอง การให้ความหมายทางสังคมแตกต่างกันอออกไป ซึ่งส่งผลต่อการตีความต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่อยู่รอบๆ ตัว โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มหลักดังนี้

1. ชาวบ้าน

- ชาวบ้านไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู เหตุผลก็คือ กลุ่มผู้รับสารกลุ่มดังกล่าวมีความแตกต่างทั้งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ ที่แตกต่างจากไปจากกลุ่มคนอื่นๆ ในสังคม เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ผู้ที่ได้รับผลกระทบในเหตุการณ์ถือว่าเป็น “อุมมะห์” หรือ พี่น้องร่วมประชาคมมุสลิม ตามพระคัมภีร์ที่จะถือว่ามุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกัน
- ชาวบ้านชาวไทยพุทธ กลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้ มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ เหมือนกับคนส่วนใหญ่ของประเทศและต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในการใช้ชีวิตประจำวันกับกลุ่มแรก

2. ผู้นำทางความคิด

- กลุ่มผู้นำศาสนา ผู้รับสารกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มชนชั้นนำของโครงสร้างสังคมมุสลิม คือตัวแทนของนักปราชญ์-ผู้รู้ ผู้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องศาสนา- การศึกษา มีแบบแผนทางความคิดที่ชัดเจน
- พระสงฆ์ เหตุผลก็คือนักบวชในศาสนาพุทธซึ่งเป็นกลุ่มชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ที่จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่หลากหลาย อยู่ท่ามกลางความสภาพแวดล้อมที่มีคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาต่างไปจากตน
- นักศึกษา กลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีการศึกษา ในสถาบันการศึกษาระดับสูง มีความสนใจในวิชาความรู้ ได้รับข้อมูลในหลายๆ ด้าน
- สื่อมวลชนในพื้นที่ กลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้เป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ มีกระแสข้อมูลข่าวสารหมุนเวียนไปมาอย่างสม่ำเสมอ มีอุปนิสัยช่างซัก – ช่างถาม ติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ

3. <u>เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในพื้นที่</u>

- <u>ทหาร/ตำรวจ</u> เหตุผลก็คือ กลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้ที่ทำหน้าที่ปราบปราม ผู้ก่อความไม่สงบโดยตรง เป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ผ่านการอบรมหล่อหลอมที่พิเศษไปจากประชาชนทั่วไป
- <u>เจ้าหน้าที่ปกครอง</u> กลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายจากรัฐและยังต้องเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนโดยตรงอีกด้วย

ตารางที่ 3.2 <u>กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่มในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้</u>

กลุ่มที่	กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา		จังหวัด	จำนวน
1	ชาวบ้าน	ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู	ปัตตานี,ยะลา,นราธิวาส	15
		ชาวไทยพุทธ	ปัตตานี	5
2	ผู้นำความคิด	พระสงฆ์	ปัตตานี	5
		ผู้นำศาสนา/โต๊ะอิหม่าม/โต๊ะครู/อุสตาซ	ปัตตานี,ยะลา	5
		นักศึกษา	ปัตตานี	5
		สื่อมวลชน	ปัตตานี,ยะลา,นราธิวาส	5
3	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	ทหาร	ปัตตานี	5
		ตำรวจ	ปัตตานี	5
		เจ้าหน้าที่ปกครอง	ปัตตานี	5
รวม				55 คน

โดยมีรายละเอียดของผู้รับสารที่ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ชาวบ้านไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู จ.ปัตตานี จำนวน 5 คน เป็นชาวบ้านจาก อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ทำการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2549 เวลา 13.00 – 15.00 น.ประกอบด้วย

1.1 นายญา อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
1.2 นายหลี อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
1.3 นายกอเซ็ง อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
1.4 นายเลาะห์ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
1.5 นายอาลี อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี

2. ชาวบ้านไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู จ.ยะลา จำนวน 5 คน เป็นชาวบ้านจาก อ.เมือง จ.ยะลา ทำการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2549 เวลา 15.00 – 17.00 น.ประกอบด้วย

2.1 นายเซ็ง อ.เมือง จ.ยะลา

2.2 นายมะ อ.เมือง จ.ยะลา

2.3 นายอัส อ.เมือง จ.ยะลา

2.4 นายอาลี อ.เมือง จ.ยะลา

2.5 นายอันวาร์ อ.เมือง จ.ยะลา

3. ชาวบ้านไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู จ.นราธิวาส จำนวน 5 คน ทั้งหมดเป็นญาติและเป็นเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีตากใบ มาจาก อ.ตากใบและอ.สุไหง โก – ลก จ.นราธิวาส ทำการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2549 เวลา 17.30 – 19.30 น.ประกอบด้วย

3.1 นางนะ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

3.2 นางเซาะ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

3.3 นางตา อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

3.4 นางละ อ.สุไหง – โกลก จ.นราธิวาส

3.5 นางไย อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

4. ชาวบ้านชาวไทยพุทธ จ.ปัตตานี จำนวน 5 คน เป็นชาวบ้านจาก อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ทำการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2549 เวลา 13.30 – 15.30 น.ประกอบด้วย

4.1 นายอินธรรม ต.มะกรูด ต.โคกโพธิ์ อ.เมือง จ.ปัตตานี

4.2 นายเสกสรร ต.มะกรูด ต.โคกโพธิ์ อ.เมือง จ.ปัตตานี

4.3 นายเวียง ต.มะกรูด ต.โคกโพธิ์ อ.เมือง จ.ปัตตานี

4.4 นายวีระ ต.มะกรูด ต.โคกโพธิ์ อ.เมือง จ.ปัตตานี

4.5 นายวินัย ต.มะกรูด ต.โคกโพธิ์ อ.เมือง จ.ปัตตานี

5. พระสงฆ์ จ.ปัตตานี จำนวน 5 คน เป็นพระสังฆาธิการในจังหวัดปัตตานี ทำการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 เวลา 14.00 – 16.00 น. ประกอบด้วย

5.1 พระสุนทรปริยัติวิธาน เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บูรณะ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี

5.2 พระอุดมธรรมคณี เจ้าคณะจังหวัดจังหวัดปัตตานี วัดหลักเมือง อ.เมือง จ.ปัตตานี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3 พระสุทธิสมณวัตร เจ้าอาวาสวัดมุจลินทวาปีวิหาร อ.หนองจิก จ.ปัตตานี

5.4. พระครูพินิจสมณการ เจ้าอาวาสวัดควนนอก อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี

5.5. พระครูนวการโสภณ เจ้าอาวาสวัดมะกรูด อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี

6. ผู้นำศาสนาอิสลาม จ.ปัตตานี จำนวน 5 คน เป็นอาจารย์ในวิทยาลัยอิสลามยะลา อ. ยะรัง จ.ปัตตานี ทำการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2549 เวลา 14.00 – 16.00 น. ประกอบด้วย

6.1 นายมูฮัมหมัดดาวูด บิลหร่าหมาน

6.2 นายอับดูเลาะ อุมา

6.3 นายสุปัญโญ จีนารงค์

6.4 นายมุสตอฟา มาหนะ

6.5 นายสามารถ ทองเผือ

7.นักศึกษาจาก คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 5 คน ทำการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2549 เวลา 18.00 – 20.30 น. ประกอบด้วย

7.1 นางสาวสุวัจนา ทิพย์พินิจ สาขานิเทศศาสตร์ ปีที่3

7.2 นางสาวปิยวณี กิ่งรักษ์ สาขานิเทศศาสตร์ ปีที่3

7.3 นางสาวปทุมวดี นาคพล สาขานิเทศศาสตร์ ปีที่3

7.4 นางสาวอารยา นิติภาวะชน สาขานิเทศศาสตร์ ปีที่3

7.5 นายแวอาฟัน แวสะมา สาขานิเทศศาสตร์ ปีที่3

8. สื่อมวลชน ผู้สื่อข่าวที่ทำงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 5 คน ทำการ สนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2549 เวลา 15.00 – 17.30 น.ประกอบด้วย

8.1 นายมูฮำมัดอายุบ ปาทาน ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชน, บางกอกโพสต์

8.2 นางสาวกิ่งอ้อ เล่าฮง ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯธุรกิจ

8.3 นายณรรธราวุธ เมืองสุข ผู้สื่อข่าวศูนย์ข่าวอิศรา

8.4 นางสาวมัทนี จือนารา ผู้สื่อข่าวศูนย์ข่าวอิศรา

8.5 นางสาวตูแวดานียา มือรีงิง สำนักข่าวอินเตอร์นิวส์

9. เจ้าหน้าที่ทหารที่ปฏิบัติการในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 5 คน ทำการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2549 เวลา 19.00 – 21.00 น.ประกอบด้วย

9.1 จ.ส.อ. วิชาญ สังกัดกองร้อยอาวุธเบา ค่ายสิรินธร อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

9.2. สอ.เปรม สังกัดกองร้อยอาวุธเบา ค่ายสิรินธร อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

9.3. สอ.ธวัช สังกัดกองร้อยอาวุธเบา ค่ายสิรินธร อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

9.4. พลทหารคมสัน สังกัดกองร้อยอาวุธเบา ค่ายสิรินธร อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

9.5. จ.ส.อ.วรพงษ์ สังกัดกองพันเฉพาะกิจ ที่ 42

10. เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ขึ้นตรงกับกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำนวน 5 คนทำการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2549 เวลา 14.00 – 16.00 น. ประกอบด้วย

10.1 พ.ต.ท.ประสิทธ์ แสงเอี่ยม สภ.อ.ยะหา จ.ยะลา

10.2 ร.ต.ท.ดุนยนิตย์ ชูเชื้อ สภ.อ.ยะหา จ.ยะลา

10.3 ร.ต.ต.สุรัตน์ จันทร์จ้า สภ.อ.ยะหา จ.ยะลา

10.4 ส.ต.ท.ธีระพัฒน์ เจริญฤทธิ์ ชุดเฉพาะกิจคุ้มครองครู จ.ยะลา

10.5 ส.ต.ต.มณเฑียร วังน้อย ชุดเฉพาะกิจคุ้มครองครู จ.ยะลา

11. เจ้าหน้าที่ปกครอง จากศูนย์ดำรงธรรม สำนักงานมหาดไทยส่วนหน้า จ.ยะลา จำนวน 5 คน ทำการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2549 เวลา 14.00 – 16.00 น.ประกอบด้วย

11.1 นายสมศักดิ์ คณาคำ หัวหน้าศูนย์ดำรงธรรม

11.2 นายอติศักดิ์ มณีรัตน์ รักษาการฝ่ายความมั่นคง สำนักงานมหาดไทยส่วนหน้า

11.3 นายประจวบ แก้วไกร หัวหน้าฝ่ายบริหาร ศูนย์ดำรงธรรม

11.4 นายชูรินทร์ ขวัญทอง นักสังคมสงเคราะห์ ศูนย์ดำรงธรรม

11.5 นายกล้าวาริช ดอกแก้ว กลุ่มงานความมั่นคง ศูนย์ดำรงธรรม

นอกจากนี้การสัมภาษณ์บุคลากรของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในฐานะผู้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ซึ่งประกอบด้วย

1.นางบัณฑิตา พรหมมาศ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2549 เวลา 13.00 – 15.00 น.

2.นายดนัย บาเหมสะอิ ผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2549 เวลา 09.30 – 11.30 น.

3.นางสุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2549 เวลา 15.30 – 17.30 น.

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดังที่ได้กล่าวในขั้นต้น ผู้วิจัย จะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วน คือ

1. โครงสร้างการทำงานของผู้สื่อข่าวในพื้นที่ ของสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ การเลือกใช้แหล่งข่าว (Source) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์การเข้ารหัส (Encoding) และการประกอบสร้างความจริง (Construction of Reality) ในเนื้อหาข่าว โดยใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory observation) ด้วยการจดบันทึก

2. การวิเคราะห์ตัวบท (Text) ของข่าววิทยุภาคถ่ายทอด โดยมีข้อมูลหลักคือ ไฟล์บันทึกเสียง ข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ข่าวภาคเช้า (07.00 -07.30 น.) และภาคค่ำ (19.00-19.30 น.) ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2547 ถึงวันที่ 27 พฤษภาคม 2547 และ วันที่ 25 กันยายน 2547 ถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2547 เหตุการณ์ละ 61 วัน (โดยนับก่อนและหลังเหตุการณ์ละ30วัน) ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ไฟล์บันทึกเสียงจากสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์

3. การถอดรหัสของผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเสนอข่าวเหตุการณ์บุกยึดมัสยิดกรือเซะและการชุมนุมประท้วงหน้า สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ ของรัฐผ่านทางข่าววิทยุภาคถ่ายทอดด้วย การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 55 คน โดยผู้รับสารที่ทำการสนทนากลุ่ม จะต้องเป็นผู้ที่รับฟังข่าวภาคถ่ายทอดของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์

จากนั้นผู้วิจัยจะใช้ข้อมูล การเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่ทำการวิเคราะห์แล้วในแต่ละสถานการณ์สำคัญๆ มาทำการสร้างชุดคำถาม เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม แล้วจึงจดบันทึกรายละเอียด การสนทนากลุ่มลงในเครื่องบันทึกเสียง รวมถึงการสังเกตอย่าง

ไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory observation) และการสัมภาษณ์ผู้รับสารอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ประกอบในการเก็บข้อมูล

3.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มทำการเก็บข้อมูลตัวบทตั้งเดือน มีนาคม 2549 โดยได้รับความอนุเคราะห์ไฟล์บันทึกรายการข่าวภาคบังคับ จากสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์และเริ่มทำการถอดความและวิเคราะห์ตัวบท พร้อมไปกับการเตรียมตัวลงพื้นที่เก็บข้อมูลผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ราวเดือนเมษายน โดยทำการประสานงานกับผู้สื่อข่าวในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์จังหวัด แกนนำภาคประชาสังคมและนักวิชาการในพื้นที่ เพื่อทำความคุ้นเคยกับสภาพพื้นที่ สังคมและวัฒนธรรม ในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ผู้วิจัยเริ่มทำการสนทนากลุ่มครั้งแรกราวปลายเดือนมิถุนายน 2549 และทยอยเก็บข้อมูลผู้รับสารเรื่อยมา โดยบางครั้งต้องเลื่อนการนัดหมายเนื่องจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ จนกระทั่งเก็บข้อมูลผู้รับสารกลุ่มสุดท้ายเสร็จสิ้นในกลางเดือน พฤศจิกายน 2549 รวมระยะเวลาเก็บข้อมูลเป็นเวลา 8 เดือน

3.4 ข้อจำกัดในการวิจัย

1.ในการสนทนากลุ่มแม้จะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลก็ตาม แต่ก็พบว่ามีความหวาดระแวงต่อผู้วิจัยซึ่งคนแปลกหน้าเป็นอย่างมาก ซึ่งแต่ละกลุ่มผู้วิจัยต้องใช้ความพยายามในการติดต่อหลายครั้ง โดยบางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มชาวบ้านได้ร้องขอต่อผู้วิจัยไม่ให้นำชื่อจริง บรรจุลงในงานรายงานการวิจัย ขณะที่กลุ่มเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งเป็นกลุ่มทหารชั้นผู้น้อยไม่มั่นใจว่าการเปิดเผยชื่อจะส่งผลต่อดีต่อตนเองในอนาคต จึงขอสงวนนามสกุลจริง ในรายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจะใช้นามสมมติสำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านไทยพุทธและไทยมลายูมุสลิม ส่วนกลุ่มเจ้าหน้าที่ทหารจะนำเสนอเฉพาะชื่อโดยสงวนนามสกุลเอาไว้ ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มอื่นๆ สามารถใช้ชื่อและนามสกุลจริงตามปกติ

2.เนื่องจากกลุ่มอย่างที่ศึกษา มีการกระจายตัวของแต่ละกลุ่มอยู่ในหลายพื้นที่ หลายจังหวัด ผู้วิจัยจึงต้องใช้เวลามากในการสรรหาผู้ร่วมสนทนากลุ่มซึ่งยินยอมให้ความร่วมมือ ขณะที่บางกลุ่มก็มีภารกิจมาก เช่น กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ จนต้องนัดหมายหลายครั้ง บางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มชาวบ้านจะต้องให้บุคคลผู้เป็นคนที่ชาวบ้านไว้เนื้อเชื่อใจ พาผู้วิจัยไปแนะนำตัวเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยระดับหนึ่งก่อน แล้วจึงสามารถหาเวลานัดหมายเพื่อทำการสนทนากลุ่มได้

3.ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเกิดเหตุความรุนแรงกระจายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความภาวะความไม่ไว้วางใจต่อคนแปลกหน้าซึ่งเข้ามาในพื้นที่สูงมาก ส่งผลให้ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะเข้าไปตรวจสอบข้อมูลซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกใจต่อการไปมาหาสู่บ่อยครั้งของผู้วิจัย ซึ่งเป็นคนแปลกหน้าของชุมชนที่จะต้องเข้า - ออกในพื้นที่ในระยะเวลานานๆ บางครั้งในพื้นที่ๆ มีความเสี่ยงสูงทั้งในพื้นที่และระหว่างการเดินทาง บางครั้งผู้วิจัยไม่สามารถที่จะเดินทางเข้าพื้นที่คนเดียวได้ เช่น อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ซึ่งต้องอาศัยผู้ประสานงานในพื้นที่เป็นคนช่วยเหลือ

3.5 <u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ เป็น 3 ส่วน ตามลำดับการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ

1. การวิเคราะห์ตัวบท (Text) ของข่าววิทยุภาคถ่ายทอด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

1) การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ (Format) ของข่าววิทยุภาคถ่ายทอดด้วยการวิเคราะห์โครงสร้าง (Structure) โดยรวมของข่าววิทยุภาคถ่ายทอด ที่มีรูปแบบและเนื้อหาในกระบวนการสร้างความหมายบรรจุอยู่ ประกอบด้วย คุณสมบัติของสื่อ ช่วงเวลาในการออกอากาศและรูปแบบของการเปิด คั่นและปิดรายการ เพื่อทำความเข้าใจว่า ภายใต้โครงสร้างหรือรูปแบบนำเสนอ (format) ดังกล่าวถูกประกอบสร้าง (Construct) ขึ้นมาได้อย่างไร เพื่อให้การนำเสนอดูน่าเชื่อถือ

2) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมาย ด้วยการตรวจสอบการทำงานของกลไกข่าวภาคถ่ายทอด ในการสร้างความหมาย ของการสร้างความชอบธรรมของรัฐ โดยหยิบยกเหตุการณ์สำคัญๆ จากตัวบทของข่าว มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพบริบทของเหตุการณ์จริงอย่างชัดเจน วิเคราะห์ตัวบท (Text) ของข่าวภาคถ่ายทอดทั้ง 2 ช่วง โดยจะคัดเลือกวิเคราะห์เฉพาะรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ที่สำคัญๆ คือ เหตุการณ์ยึดมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี และการเข้าทำร้ายเจ้าหน้าที่ 10 จุด เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 และเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 แล้วทำการเปรียบเทียบข้อเท็จจริงกับแหล่งข่าวอื่นๆ คือข้อมูลจากหนังสือพิมพ์มติชนว่า ความหมายที่แสดงผ่านตัวบทได้สะท้อนการสร้างความธรรมให้กับรัฐผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทำงานอย่างไร

3) การวิเคราะห์กระบวนการประกอบสร้างความหมายของข่าว ด้วยเข้าไปสังเกตวิธีการทำงานของผู้สื่อข่าวสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ด้วย เพื่อศึกษากระบวนการทำงานข่าวว่า ความจริงในข่าว ถูกประกอบสร้าง (Construct) ขึ้นมาได้อย่างไร ทั้งในประเด็นของโครงสร้างการทำงาน จุดยืนทางความคิดต่อเหตุการณ์ที่หยิบยกขึ้นมาศึกษา กระบวนการคัดเลือกข่าว สัดส่วนของข่าว มีประเด็นใดบ้างที่ถูกคัดสรรและถูกตัดทอนออกไป โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory observation)

4) วิเคราะห์การแย่งชิง “พื้นที่” ทางความคิดเพื่อดึงของมวลชน ให้กลับมามีความเห็นพ้องในการสร้างความชอบธรรมของรัฐ ในการจัดการปัญหาชายแดนภาคใต้ โดยวิเคราะห์จากเนื้อหา ในการให้พื้นที่ต่อมวลชน จากการเลือกใช้แหล่งข่าว สมดุลของการนำเสนอ รวมถึงช่องทางสำหรับการตอบโต้ (Subvert) จากผู้ได้รับผลกระทบ ในแต่ละกรณี

2. การวิเคราะห์กระบวนการถอดรหัสของผู้รับสาร ข่าวทั้งหมดที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วนำมามาจัดลำดับเป็นชุดคำถามแล้ว เพื่อใช้ในการสนนทนากลุ่ม (Focus Group) ทำการสนทนากลุ่ม ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้างต้น ค่อยๆ ถามคำถามที่เป็นเรื่องใกล้ตัวแล้วนำไปสู่คำถามที่ใหญ่และยากขึ้น

ในการสนทนากลุ่มผู้วิจัยจะใช้การรื้อฟื้นความทรงจำของผู้รับสารเกี่ยวกับกรณีกรือเซะและตากใบโดยต้องยอมรับว่าเหตุการณ์ทั้ง 2 ได้ผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผลที่อาจเกิดขึ้นคือความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่เกิดจากความลบเลือนของความจำ การสะสมข้อมูลอื่นๆ ตามกาลเวลาที่ผ่านไปแต่เนื่องจากทั้ง 2 เหตุการณ์มีความสำคัญต่อการศึกษาและทำความเข้าใจสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ที่รัฐนำเสนอผ่านสื่ออย่างมาก ผู้วิจัยต้องการการตีความของผู้รับสารที่ใกล้เคียงกับช่วงเวลานั้นมากที่สุด ดังนั้นการตีความอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้เนื่องจากเวลาที่ผ่านไปจากเดิม

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากบันทึกในการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เพื่อแยกแยะคุณลักษณะผู้รับสาร แต่ละประเภทมีการตีความการนำเสนอข่าวของรัฐ ต่อกรณีปัญหาชายแดนภาคใต้อย่างไร นำเอาข้อมูลทั้งทั้งหมดมาวิเคราะห์ในภาพรวมอีกครั้ง เพื่อหาข้อสรุปว่ารัฐได้ใช้สถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ในการเสนอข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมของรัฐ กรณีปัญหาชายแดนภาคใต้อย่างไรและผู้รับสารที่รับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีการตีความอย่างไรต่อการเสนอข่าวดังกล่าว

3.6 <u>การนำเสนอข้อมูล</u>

ในการนำเสนอผู้วิจัย จะนำข้อมูลที่ได้รับ มานำเสนอด้วยการเขียนอธิบายในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยเรียงลำดับดังนี้

บทที่ 4 ปูมหลังและสภาพเหตุการณ์

บทที่ 5 การทำงานขององค์กรและรูปแบบการนำเสนอของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 6 กลไกของวิทยุภาคถ่ายทอดในการสร้างความธรรมให้แก่รัฐ กรณีกรือเซะ – ตากใบ

บทที่7 การวิเคราะห์การถอดรหัสสารของผู้รับสาร

บทที่ 8 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ปูมหลังและการรายงานข่าวกรณีกรือเซะและตากใบ

เพื่อทำความเข้าใจต่อเหตุการณ์หลักทั้ง 2 เหตุการณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอที่มาของเหตุการณ์ทั้ง 2 เหตุการณ์คือ เหตุการณ์กรณีกรือเซะ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและสงขลาในบางอำเภอและเหตุการณ์กรณีตากใบ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 ที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อปูพื้นฐานความเข้าใจต่อเหตุการณ์ทั้ง 2 เหตุการณ์ที่หยิบยกมาศึกษา โดยจะทำการเปรียบเทียบการรายงานข้อเท็จจริงระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชน ของทั้ง 2 เหตุการณ์อย่างละเอียด ตามกรณีที่หยิบยกมาศึกษาคือ

4.1 กรณีกรือเซะ

4.1.1 ภาพรวมของเหตุการณ์

4.1.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการรายงานข่าวระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชน

4.2 กรณีตากใบ

4.2.1 ภาพรวมของเหตุการณ์

4.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการรายงานข่าวระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชน

4.3 ประวัติสังเขปบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

โดยมีรายละเอียดของแต่ละกรณีดังต่อไปนี้

4.1 <u>กรณีกรือเซะ</u>

4.1.1 <u>ภาพรวมของเหตุการณ์</u>

เช้าตรู่ของวันที่ 28 เมษายน 2547 เกิดเหตุกลุ่มคนร้ายถืออาวุธอย่างมีดพร้า – มีดสปาตาร์เข้าโจมตีที่ทำการของรัฐพร้อมๆ กันในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในจังหวัดปัตตานี, ยะลาและในบางอำเภอของจังหวัดสงขลา จนเจ้าหน้าที่ต้องตอบโต้ด้วยอาวุธปืนเป็นผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารเสียชีวิต 5 คนและผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตเสียชีวิต 106 คน โดยมีรายละเอียดของจุดที่มีการปะทะกันดังต่อไปนี้คือ

1) จุดตรวจบ้านเนียง ต.เปาะเส้ง อ.เมือง จ.ยะลา
2) หน่วยทหาร ต.ตาเซะ อ.เมือง จ.ยะลา
3) สถานีตำรวจภูธร อำเภอกรงปินัง อ.กรงปินัง จ.ยะลา
4) ฐานปฏิบัติการร้อย ฉก.ตชด.4202 บ.กาจะลากี ม. 2 ต.บาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา
5) ฐานปฏิบัติการทหารชุดสันตินิมิตรที่ 403 ต.บ้านแหร อ.ธารโต จ.ยะลา
6) จุดตรวจเกาะหม้อแกง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี
7) จุดตรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่ลาน จ.ปัตตานี
8) สถานีตำรวจภูธรอำเภอสะบ้าย้อย จ.สงขลา
9) จุดตรวจบ้านกรือเซะ บ.กรือเซะ ต.ตันหยงลูโละ อ.เมือง จ.ปัตตานี
10) ผู้ก่อการทั้งหมดที่โจมตีจุดตรวจบ้านกรือเซะก่อนหน้านั้น ได้หนีเข้าในมัสยิดกรือเซะ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจุดปฏิบัติการมากนัก เพื่อใช้เป็นที่กำบังตัวและต่อสู้กับเจ้าหน้าที่อย่างยืดเยื้อจนถึงช่วงบ่ายจนกระทั่งทหารได้เข้าปราบปรามอย่างเด็ดขาดจนเหตุการณ์สงบ

จากเหตุการณ์ดังกล่าวรัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการอิสระสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เฉพาะการปะทะภายในมัสยิดกรือเซะ โดยในรายงานการไต่สวนสรุปว่าการใช้กำลังของหน่วยรักษาความมั่นคงที่มัสยิดกรือเซะวันที่ 28 เมษายน 2547 นั้นมากเกินความจำเป็นและเสนอว่าสมควรจะลงโทษเจ้าหน้าที่บางราย ปัจจุบันคดีกรือเซะยังอยู่ในกระบวนการชั้นศาลของขั้นตอนการสืบพยาน

4.1.2 <u>การวิเคราะห์เปรียบเทียบการรายงานข่าวระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชน</u>

ในส่วนนี้จะเป็นพิจารณาจากข้อมูลของการรายงานข่าวของทั้งสองสำนักข่าว เพื่อเปรียบเทียบตั้งแต่การวางสมมติฐานในการรายงานข่าว, ข้อเท็จจริงที่นำมาสนับสนุนสมมติฐาน, การตีความข้อเท็จจริงผ่านการเล่าเรื่องในการรายงานข่าว ซึ่งแยกตามการรายงานของแต่ละสำนักข่าวดังต่อไปนี้

4.1.2.1 <u>การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีการวางสมมติฐานต่อการรายงานข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 ใน 2 สมมติฐานหลักคือ

1) <u>กลุ่มอิทธิพล - ผลประโยชน์และเครือข่ายเสพติด</u>

เป็นสมมติฐานหลักที่สถานีวิทยุแห่งประเทศนำเสนอต่อการรายงานเหตุการณ์การก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะที่มักได้รับการกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้ง โดยอธิบายรายละเอียดว่าเป็นการ

กระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะปล้นปืนเจ้าหน้าที่ ซึ่งกลุ่มที่ปฏิบัติการเป็นกลุ่มอิทธิพลที่มีผลประโยชน์ในพื้นที่มีการใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องจูงใจให้คนหนุ่มเข้าร่วมปฏิบัติการ นอกจากนี้กลุ่มที่ปฏิบัติการน่าจะเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ปล้นอาวุธปืนของกองพันทหารพัฒนาที่ 4 อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส

กลุ่มที่ให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ระดับนโยบาย ตั้งแต่นายกรัฐมนตรีลงไป ซึ่งสมมติฐานดังกล่าวถูกกล่าวถึงบ่อยครั้ง ส่วนหนึ่งมาจากบริบทของเหตุการณ์ก่อนหน้าที่มีการทำสงครามยาเสพติด ซึ่งส่งผลกระเทือนต่อกลุ่มอิทธิพลและผลประโยชน์อย่างหนัก รวมไปถึงการอ่อนกำลังลงไปอย่างมากของกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา

สิ่งที่มาสนับสนุนสมมติฐานการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยคือ

- การให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรีว่ากลุ่มที่ก่อความไม่สงบ เป็นกลุ่มโจรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอิทธิพลและยาเสพติดที่มีเครือข่ายโยงใยไปถึงกลุ่มที่อยู่ในจังหวัดเชียงราย ปฏิบัติการเป็นการปล้นปืนเพื่อนำไปขาย มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มที่เคยปล้นปืนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ซึ่งก่อนหน้านี้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับได้จึงทำให้เกิดความฮึกเหิม

- การชี้แจงของกระทรวงต่างประเทศต่อคณะทูตานุทูต 54 ประเทศ ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการบุกปล้นอาวุธปืน ซึ่งกลุ่มที่การอาจจะได้รับการชักจูงจากกลุ่มผลประโยชน์ที่ก่อความไม่สงบให้เกิดขึ้นซึ่งน่าจะเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ก่อเหตุปล้นปืน เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547[1]

2) <u>ขบวนการแบ่งแยกดินแดน</u>

เป็นสมมติฐานที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยนำเสนออย่างไม่ชัดเจนนักทั้งๆ ที่สมมติฐานเกี่ยวกับขบวนการการแบ่งแยกดินแดนมักผูกโยงเข้ากับพื้นที่ชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด ซึ่งมีรากฐานของปัญหามาอย่างยาวนานมีกลุ่มขบวนการหลายกลุ่ม แต่ในรัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร มีการกล่าวถึงในประเด็นดังกล่าวน้อยมาก

แต่กลุ่มที่เชื่อในสมมติฐานเรื่องการแบ่งแยกดินแดนมักกลุ่มเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติหรือบุคคลในรัฐบาลที่ปฏิบัติงานในสายงานความมั่นคงหรือคลุกคลีกับพื้นที่มาอย่างยาวนาน เช่น

---

[1]เหตุปล้นปืนกองพันทหารพัฒนาที่ 4 ค่ายนราธิวาสราชนครินทร์ บ.ปิเหล็ง ต.มะรือโบออกอ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส ถูกคนร้ายซึ่งกองทัพบกคาดการว่าน่าจะมีราว 50 คน ปล้นปืนไปจากค่ายได้ 403 กระบอกและได้สังหารทหารเสียชีวิตไป 4 นาย พร้อมๆ กันนั้นมีมีการลอบวางเพลิงโรงเรียนและที่พักสายตรวจทั่วจังหวัดนราธิวาสทั้งหมด 22 จุด

พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี, นักการเมืองสายพรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงเจ้าหน้าที่เป็นกลไกระดับปฏิบัติงาน เช่น ตำรวจหรือทหารในพื้นที่

ดังจะพบการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยซึ่งสนับสนุนสมมติฐานนี้ก็คือ

- การจับกุมนายมามะ มะติเยาะ หนึ่งในผู้ปฏิบัติการในวันที่ 28 เมษายน 2547 ให้การสารภาพต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า การปฏิบัติการในครั้งนี้ตนมีวัตถุประสงค์ในการแบ่งแยกดินแดน โดยรับคำสั่งมาจาก "อุสตาซยา" รวมถึงการถูกตั้งข้อกล่าวหาจากทางการว่าเป็นผู้ก่อคดีกบฏต่อราชอาณาจักรไทย แต่ไม่มีการระบุว่านายมามะ สังกัดกลุ่มขบวนการใด

- การโต้แย้งของนายชวน หลีกภัย ประธานที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์ท้วงติงรัฐบาลว่า ไม่อยากให้หลงประเด็นว่าเป็นของยาเสพติดแต่เพียงอย่างเดียว เพราะหากคนร้ายมีการฝึกอาวุธและอุดมการณ์ก็จะต้องระวังเนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้อาจก่อความรุนแรงขึ้นมาอีก

<u>การรายงานข้อเท็จจริง</u>

มีการรายงานข้อเท็จจริงว่า กลุ่มก่อการได้เข้าโจมตีฐานที่มั่นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี, ยะลาและบางอำเภอในจังหวัดสงขลา ตั้งแต่เวลาประมาณ 05.00 น. จนทำให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิต 5 นาย บาดเจ็บ 15 นาย ส่วนผู้ก่อเหตุเสียชีวิตทั้งหมด 106 ศพ

มีการอธิบายลักษณะของกลุ่มผู้ก่อเหตุเป็นกลุ่มวัยรุ่นอายุประมาณ 20 ปี มีหัวหน้าเป็นหัวหน้ากลุ่มเป็นชายวัยกลางคนอายุประมาณ 30 – 40 ปี ทั้งหมดสวมเครื่องแต่งกายคล้ายๆ กัน คือ สวมเสื้อแขนยาวสีดำ โพกผ้าสีแดงขาว สวมลูกประคำสะพายเป้ ใช้จักรยานยนต์เป็นพาหนะ พกพามีอาวุธร้ายแรงคือ ปืนเอ็ม 16, ปืนคาร์บิน, เครื่องยิงระเบิดเอ็ม 79 ปืนไทยประดิษฐ์และมีดสปาตาร์

<u>วิธีการเล่าเรื่องของสถานีวิทยุกระจายเสียงประเทศไทย</u>

การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศจะใช้การรายงานข่าวเป็นช่วงๆ ตามเวลาการออกอากาศ ข่าวภาคบังคับเช้าและค่ำ การเล่าเรื่องจะแบ่งการเล่าออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนแรก เป็นการอธิบายข้อเท็จจริงเหตุการณ์ว่าเกิดอะไรขึ้น ที่ไหน เมื่อไหร่อย่างไร โดยจะมีลำดับของการเล่าเรื่องดังนี้

28 เมษายน 2547/เช้า รายงานสดเหตุปะทะจากพื้นที่

28 เมษายน 2547/ค่ำ ภาพรวมของเหตุการณ์ สาเหตุของการก่อความไม่สงบ นายกรัฐมนตรีกล่าวชมผู้ปฏิบัติงาน

29 เมษายน 2547/เช้า สั่งขยายผลติดตามผู้ที่อยู่เบื้องหลัง กระทรวงต่างประเทศเตรียมชี้แจงนานาชาติ

29 เมษายน 2547/ค่ำ คำแถลงของจุฬาราชมนตรี ว่าการปราบปรามของเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วและขอให้พี่น้องมุสลิมจงเข้าใจงดการเคลื่อนไหวใดๆ รวมถึงความคืบหน้าในการจับกุมผู้ที่ก่อเหตุ

30 เมษายน 2547/เช้า ออกอากาศคำแถลงของจุฬาราชมนตรีซ้ำ และย้ำถึงว่าการปราบปรามของเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วและขอให้พี่น้องมุสลิมเข้าใจและอย่างเคลื่อนไหวใดๆ การเตรียมการชี้แจงเหตุต่อเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทยของสาเหตุการใช้ความรุนแรงในการปราบปราม

30 เมษายน 2547/ค่ำ การแก้ปัญหาของพื้นที่ต้องส่งเสริมด้านอาชีพและการศาสนา รวมถึงการสำรวจบุคคลที่สูญหายและการเข้มงวดการจำหน่ายสารเสพติดในพื้นที่ให้มากขึ้น

1 พฤษภาคม 2547 กองทัพเลื่อนยศและปูนบำเหน็จให้กับเจ้าหน้าที่ฯ เสียชีวิตจากการปฏิบัติงาน

ส่วนที่สอง จะอธิบายในส่วนของผลกระทบจากเหตุการณ์ต่อท้ายจากส่วนแรก โดยส่วนใหญ่จะอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมิได้ก่อให้เกิดผลกระทบในภาพรวมทางด้านเศรษฐกิจและการศึกษาในประเทศแต่อย่างใด

การเล่าเรื่องของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในกรณีกรือเซะ จะเล่าเรื่อง ด้วยโครงสร้าง 2 ส่วนส่วนนี้เสมอคือ การรายงานข่าวเหตุการณ์ ความคืบหน้าของเหตุการณ์และผลกระทบของเหตุการณ์ภาพรวมเศรษฐกิจและการศึกษา ตามรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงลำดับการเล่าเรื่องกรณีกรือเซะของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่/ภาค	คนเล่าเรื่อง/ แหล่งข่าว	เรื่องที่เล่า/ประเด็น	การตีความ วัตถุประสงค์ในการก่อเหตุ
28 เมษายน 2547/ เช้า	ผู้สื่อข่าว	เหตุปะทะในพื้นที่ จ.ยะลา เจ้าหน้าที่สามารถตั้งรับได้เป็นอย่างดี	บุกปล้นคลังอาวุธที่ สภ.อ. กรงปินัง
28 เมษายน 2547/ ค่ำ	ผู้ประกาศ	เหตุปะทะกับผู้ก่อการร้าย/ นายกฯ ชื่นชมการ	-

		ทำงานของเจ้าหน้าที่	
	ผบ.ทบ.	ลักษณะของผู้ก่อเหตุและการก่อเหตุ สาเหตุที่ต้องปราบและเจ้าหน้าที่ไม่ได้ทำเกินกว่าเหตุ	-
	นายกฯ	กลุ่มโจรเกี่ยวโยงกับกลุ่มอิทธิพลและยาเสพติดถึงเชียงราย เชื่อมโยงกับกลุ่มที่เคยปล้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547	เพื่อปล้นปืนเจ้าหน้าที่
	ชวน หลีกภัย	ชื่นชมเรื่องการข่าวแต่ไม่อยากให้หลงประเด็นว่าเป็นเรื่องเสพติด	-
	รมช.ศึกษา	โรงเรียนใน 3 จังหวัด เปิดเรียนตามปกติ	-
	ผกก.นราธิวาส	เตรียมพร้อมรับสถานการณ์ไว้ตลอดเวลา	-
	ดร.มนตรี/ นิด้า	เหตุที่เกิดไม่กระทบต่อการลงทุน	-
	รมต.ท่องเที่ยว	เหตุที่เกิดไม่กระทบการท่องเที่ยว	-
	รอง สน.ศก.การคลัง	เหตุการณ์ไม่กระทบ GDP	
29 เมษายน 2547/ เช้า	ผู้ประกาศ	นายกสั่งขยายผลผู้ที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์	-
	นายก	พวกก่อเหตุต้องการนำอาวุธไปขายต่อ ก่อนหน้านี้จับไม่ได้เลยอีกเหิม	ปล้นปืนไปขายต่อ
	รมต.ตปท.	ชี้แจง ต่างประเทศว่าไม่ใช่ปัญหาศาสนา	-
	โฆษก สตร.	กวดขันแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ	-
	ผกก.นราธิวาส	เตรียมพร้อมรับสถานการณ์ไว้ตลอดเวลา	-
	ดร.มนตรี/ นิด้า	เหตุที่เกิดไม่กระทบต่อการลงทุน	-
	รมต.ท่องเที่ยว	เหตุที่เกิดไม่กระทบการท่องเที่ยว	-
29 เมษายน 2547/ ค่ำ	ผู้ประกาศ	จุฬาราชมนตรี แถลงว่าการปราบปรามเป็นไปตามกฎหมาย	-
	จุฬาราชมนตรี	การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐถูกต้องแล้ว	-
	ปธก.อิสลามอยุธยา	ให้ชาวมุสลิมในอยุธยาอย่าใจร้อนเคลื่อนไหวใดๆ	-
	ผบ.ทบ.	เจ้าหน้าที่ทำดีที่สุดแล้ว	-
	โฆษก ตปท.	เตรียมข้อมูลชี้แจงเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย	-
	ผกก.ยะลา	นำตัวคนร้ายมามะ มะติเยาะ มาแถลงข่าว	แบ่งแยกดินแดน
	รมต.มหาดไทย	สาเหตุหนึ่งมาจาก เจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งบกพร่องในงานยุติธรรม	
	ผู้ประกาศ	งานศพหน่วยคอมมานโดที่เสียชีวิต	-
	กรรมการใหญ่ ธ.กรุงเทพฯ	เหตุการณ์ไม่กระทบเศรษฐกิจ	-
	รองนายก/ศก.	เหตุการณ์ไม่กระทบเศรษฐกิจ	-
30 เมษายน 2547/เช้า	ผู้ประกาศ	จุฬาราชมนตรี แถลงว่าการปราบปรามเป็นไปตามกฎหมาย	-
	ปธ.อิสลามอยุธยา	ให้ชาวมุสลิมในอยุธยาอย่าใจร้อนเคลื่อนไหวใดๆ	-

	โฆษก ตปท.	เตรียมข้อมูลชี้แจงเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย	-
	โฆษกรัฐบาล	วิงวอนสื่อมวลชนให้รายงานแต่เฉพาะแต่ข้อเท็จจริงและชี่แจงการตั้งมหาวิทยาลัยการอิสลาม ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	-
	โฆษก สตร.	สตร.เตรียมเงินชดเชยให้ข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตและบาดเจ็บ	-
	รองนายก/ศก.	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่กระทบเศรษฐกิจ	-
	ผู้ประกาศ	แม้สถานการณ์รุนแรงแต่พัฒนาการคนในพื้นที่ยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่อง / การขายของโอทอปที่อุบลราชธานี	
30 เมษายน 2547/ค่ำ	ผู้ประกาศ	รองนายกระบุการแก้ปัญหาต้องรอบคอบและเสริมการอาชีพและศาสนา	-
	รอง ผบ.ตร.	เน้นความโปร่งใสของการสอบสวนเนื่องจากบางคนเป็นครูสอนศาสนา	-
	ผู้ประกาศ	ก.ตปท รายงานผลการปราบปรามความไม่สงบกับเอกอัครราชทูตประเทศต่างๆ .	- กลุ่มผลประโยชน์ที่ก่อความไม่สงบ, ปล้นปืน เกี่ยวโยงกับ 4 มกราคม 2547
	มท.1	สำรวจบุคคลที่สูญหาย	-
	รมต. สาธารณสุข	การตรวจสอบสารเสพติดทำไม่ได้เพราะขัดต่อหลักศาสนา/ เข้มงวดการใช้ยาแก้ไอ/โคโอเดอีน	-
	อธิบดีกรมการสังคมและสวัสดิการ พม.	ไม่แน่ใจว่า มูลนิธิเด็กและเยาวชน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกปลูกฝังให้มีแนวคิดแบ่งแยกดินแดนหรือไม่	แบ่งแยกดินแดน
	รมต.ท่องเที่ยว	เหตุที่เกิดไม่กระทบการท่องเที่ยว	-
	รมต.เกษตร	เตรียมส่งเสริมงานและการเกษตรโดยเอาปอเนาะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้	-
1 พฤษภาคม 2547	ผู้ประกาศ	ทบ.เลื่อนยศและปูนบำเหน็จแก่กำลังที่เสียชีวิต	-
	มท.1	ตรวจสอบข้อมูลคนหายจากการปะทะ	-
	รมช.ศึกษา	สนับสนุนเงินช่วยเหลือครูผู้ถูกผลกระทบ	-
	กก.ผจก. กรุงไทย	สนับสนุนเงินช่วยเหลือโรงเรียนสอนศาสนา	-
	รมช.เกษตร	ส่งเสริมการเกษตรพื้นที่ภาคใต้	-

4.1.2.2 <u>การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน</u>

หนังสือพิมพ์มติชน มีการวางสมมติฐานต่อการรายงานข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 เช่น เดียวกับกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐาน

หนังสือพิมพ์มติชนมีการวางสมมติฐานต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2 ประเด็นหลักๆ คล้ายคลึงกับการตั้งสมมติฐานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย แต่มีการให้น้ำหนักของทั้ง 2 สมมติฐานอย่างใกล้เคียงกัน เนื่องจากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งมีพื้นที่ในการให้รายละเอียดที่รอบด้านครอบคลุมมากกว่า ทั้งในส่วนของเนื้อหาและแหล่งข่าว จึงสามารถอธิบายความได้มากและต่อเนื่องมากกว่าสื่อวิทยุ

1) กลุ่มอิทธิพล - ผลประโยชน์และเครือข่ายเสพติด

การตั้งสมมติฐานหนังสือพิมพ์มติชน ที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด คือการตั้งสมมติฐานว่าเป็นการกระทำของเครือข่ายยาเสพติดและผู้มีอิทธิพลที่เสียผลประโยชน์ ผู้ปฏิบัติการส่วนใหญ่ถูกมอบยาและได้รับการฝึกฝนทางยุทธวิธีเป็นอย่างดีโดยได้รับการสอดแทรกแนวคิดทางศาสนา

สิ่งที่มาสนับสนุนสมมติฐานการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนคือ

- คำให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรีว่า เป็นกลุ่มโจรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอิทธิพลและยาเสพติดที่มีเครือข่ายโยงใยไปถึงกลุ่มที่อยู่ในจังหวัดเชียงราย ปฏิบัติการเป็นการปล้นปืนเพื่อนำไปขาย มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มที่เคยปล้นปืนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ซึ่งก่อนหน้านี้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับได้จึงทำให้เกิดฮึกเหิม

- คำให้สัมภาษณ์ของ พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ผู้บัญชาการทหารบก และพล.อ.เชษฐา ฐานะจาโร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมว่าเป็นกลุ่มเครือข่ายของผู้มีอิทธิพล ค้ายาเสพติด - ของเถื่อน ได้รับการสนับสนุนการฝึกจากตะวันออกกลาง ได้รับยาเสพติดแทนค่าจ้าง ส่วนแนวคิดขบวนการแบ่งแยกดินแดนแทบไม่หลงเหลืออยู่

- การชี้แจงต่อเอกอัครราชทูต 54 คน ประจำประเทศไทยของกระทรวงการต่างประเทศว่ากลุ่มที่ก่อเหตุเป็นกลุ่มที่คลั่งศาสนา ได้รับยาเสพติดเป็นค่าจ้างตอบแทนการปฏิบัติการและเชื่อว่า กลุ่มดังกล่าวเชื่อมโยงกับสาเหตุการปล้นปืนที่ค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาส

- ความเห็นของนายจรัญ มะลูลีม นักวิชาการมุสลิมผู้ก่อความไม่สงบเป็นกลุ่มที่ถูกมอมเมาโดยยาเสพติดโดยมีความคิดทางศาสนาเข้ามาผสมโรงบ้างเล็กน้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) <u>ขบวนการแบ่งแยกดินแดน</u>

หนังสือพิมพ์มติชนตั้งสมมติฐานเพิ่มเติมจากประเด็นยาเสพติด คือ ประเด็นการแบ่งแยกดินแดน โดยกลุ่มแหล่งข่าวซึ่งเชื่อในสมมติฐานดังกล่าวคือ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี รองผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ซึ่งเป็นผู้บัญชาการการปราบปรามที่มัสยิดกรือเซะว่าขบวนการจะดำเนินการไปตามแผนทั้ง 7 ขั้น โดยแผนขั้นที่ 7 จะสำเร็จใน 2548 และอ้างแหล่งข่าวจากหน่วยข่าวกรองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า จากผลวิเคราะห์เหตุการณ์ คนร้ายที่ลงมือปฏิบัติการน่าจะเป็นฝีมือของกลุ่มสมาชิกขบวนการ BRN เนื่องจากก่อนหน้านี้มีข่าวยืนยันว่าระดับแกนนำขบวนการ BRN จำนวน 150 คน ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เข้าไปฝึกยุทธวิธีการรบแบบประชิดตัวในประเทศอินโดนีเซีย จากนั้นได้เดินทางกลับมาฝึกกลุ่มแนวร่วมที่อยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นในหมู่บ้าน รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายของกลุ่มสมาชิกในพื้นที่ด้วย ในลักษณะที่ระดับนำในพื้นที่จะเป็นผู้รับผิดชอบในการประชุมสั่งการสมาชิกในพื้นที่ จึงทำให้ความลับของกลุ่มคนร้ายถูกปกปิดเป็นอย่างดี

สิ่งที่มาสนับสนุนสมมติฐานการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนคือ

- คำให้สัมภาษณ์ของ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี รองผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ว่าเป็นการดำเนินการตามแผนบันได 7 ขั้นของผู้ก่อการจากการค้นพบเอกสารในที่ที่พักของ นายมะแซ อุเซ็ง แกนนำของขบวนการก่อความไม่สงบซึ่งได้หลบหนีเข้าประเทศมาเลเซียในช่วงก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์

- คำให้สัมภาษณ์ของนายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ว่ากลุ่มคนร้ายที่ปฏิบัติการได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี และถูกอบรมโดยสอดแทรกแนวคิดแบ่งแยกดินและมีการใช้ยาเสพติดเป็นสารกระตุ้นเป็นครั้งคราว

- ความเห็นของ พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี แม่ทัพภาคที่ 4 ถึงความเคลื่อนไหวหลังเหตุการณ์กรือเซะ ว่ามีกลุ่มวัยรุ่นราว 300 คนที่มีแนวคิดในการแบ่งแยกดินแดนเคลื่อนไหว

- การรับสารภาพของแกนนำในการปฏิบัติการคือ นายมามะ มะติเยาะ ว่ากระทำไปเพื่อเป็นการแบ่งแยกดินแดน โดยหนังสือพิมพ์มติชนคาดการว่า นายมามะ น่าจะเป็นสมาชิกของ ขบวนการ BRN

- รายงานข่าวกรองสายความมั่นคง เชื่อว่าปฏิบัติการที่เกิดขึ้นเป็นฝีมือของกลุ่มขบวนการ BRN และคำสั่งของกระทรวงสารสนเทศและการสื่อสารปิดเวบไซต์ของกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนซึ่งเคลื่อนไหวอยู่ในต่างประเทศ คือ เวบไซต์ของขบวนการเบอร์ซาตู,พูโล และเวบมนุษยะ

- นายชวน หลีกภัย ประธานที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์ให้ความเห็นว่าแนวคิดแบ่งแยกดินแดน ที่อ่อนกำลังลงไปก่อนหน้านั้นถูกจุดขึ้นมาอีกครั้งในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ซึ่งไม่ใช่ปัญหายาเสพติดแบบที่รัฐบาลอยากจะให้เป็น

<u>การรายงานข้อเท็จจริง</u>

มีการรายงานข้อเท็จจริงว่า กลุ่มก่อการได้เข้าโจมตีฐานที่มั่นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี, ยะลาและบางอำเภอในจังหวัดสงขลา ตั้งแต่เวลาประมาณ 05.00 น. จนทำให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิต 5 นาย บาดเจ็บ 15 นาย ส่วนผู้ก่อเหตุเสียชีวิตทั้งหมด 106 ศพ

มีการอธิบายลักษณะของกลุ่มผู้ก่อเหตุเป็นกลุ่มวัยรุ่นอายุประมาณ 20 ปี มีหัวหน้าเป็นหัวหน้ากลุ่มเป็นชายวัยกลางคนอายุประมาณ 30 – 40 ปี ทั้งหมดสวมเครื่องแต่งกายคล้ายๆ กัน คือ สวมเสื้อแขนยาวสีดำ โพกผ้าสีแดงขาว สวมลูกประคำสะพายเป้ ใช้จักรยานยนต์เป็นพาหนะ พกพามีอาวุธร้ายแรงคือ ปืนเอ็ม 16, ปืนคาร์บิน, เครื่องยิงระเบิดเอ็ม 79 ปืนไทยประดิษฐ์และมีดสปาตาร์จำนวนมาก

<u>วิธีการเล่าเรื่องของหนังสือพิมพ์มติชน</u>

การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนจะมีความแตกต่างในการเล่าเรื่องของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยเนื่องจากมีความต่อเนื่องของพื้นที่ในการนำเสนอข่าวมากกว่าและมีการรายงานที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องดังลำดับการนำเสนอข่าวดังนี้

29 เมษายน 2547	รายงานเหตุการณ์ ข้อสันนิษฐานต่อเหตุการณ์
30เมษายน 2547	การตีความของแต่ละสมมติฐาน
1 พฤษภาคม 2547	รายละเอียดจากพื้นที่หลังเหตุการณ์ เสียงสะท้อนจากประเทศเพื่อนบ้านและต่างประเทศ
2 พฤษภาคม 2547	รายละเอียดจากพื้นที่หลังเหตุการณ์ เสียงสะท้อนจากผู้ที่เห็นด้วยจากปฏิบัติการของรัฐ

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงลำดับการเล่าเรื่องกรณีกรือเซะของหนังสือพิมพ์มติชน

วันที่	คนเล่าเรื่อง	เรื่องที่เล่า	การตีความ วัตถุประสงค์ในการก่อเหตุ
29 เมษายน 2547	พาดหัว	สังหารเรียบโจรใต้ 107 ศพ	-
	ความนำ	จุดปะทะ/กลุ่มก่อเหตุ/ชมเชยเจ้าหน้าที่	-
	เนื้อข่าว	จุดเกิดเหตุ,จำนวนคนร้าย,ข้อเท็จจริงเบื้องต้น	-
	ผบ.ทบ.	ผู้ก่อการส่วนใหญ่ได้รับการฝึกและถูกมอมยา	กองกำลังแท้ๆ
	ปลัด มท.	คนร้ายถูกฝึกมาอย่างดีสอดแทรกแนวคิดแบ่งแยกดินแดน	แบ่งแยกดินแดน
	ผบ.ทบ.	ผบ.ทบ.แถลงข่าว จุดเกิดเหตุ/ผู้ก่อการ/ลักษณะ/อาวุธที่ใช้	เป็นพวกติดยาเสพติด
	นายกรัฐมนตรี	ปล้นปืนและเชื่อมโยงกับกลุ่มเมื่อวันที่ มกราคม	ปล้นปืนเจ้าหน้าที่
	โฆษกรัฐบาล	ผู้ก่อการสวมชุดดะวะห์ ลูกประคำเพื่อบอกว่าเกิดจากความเชื่อทางศาสนา	-
	นายกฯ	กลุ่มก่อการมั่นใจเกินไป ที่กล้าต่อสู้เพราะยาเสพติดและค่าจ้าง	กลุ่มยาเสพติด
	รมต. ต่างประเทศ	ไม่ใช่การก่อการร้ายและไม่ใช่ความขัดแย้งทางศาสนา	-
	ชวลิต	กลุ่มก่อการเมายาอย่างเห็นได้ชัด	มอมยาเพื่อปกป้องอิทธิพลที่กำลังสูญเสีย
	ผอ.สำนักข่าวกรอง	รู้ล่วงหน้าก่อน 2-3 วัน	-
	ธรรมรักษ์	ผู้ก่อเหตุมีหลายกลุ่มน่าจะมีผู้อยู่เบื้องหลัง	การสอบสวนจะทำให้รู้ว่าเป็นใคร
	ชิดชัย เลขา ปปส.	ยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นสารโคเอเดอีน ในยาแก้ไอและกัญชา ส่วนยาบ้าและเฮโรอีนมีน้อย ภาคใต้ใช้ยาเสพติดปลุกระดม	กลุ่มยาเสพติด
	รมว.กลาโหม	อาจมีการโจมตีระลอกที่ 2	-
	รมช.สธ.	เยี่ยมผู้บาดเจ็บ	
	ผอ.รพ.ยะลา	ผู้ปฏิบัติการเขียน “จะพลีกายเพื่อพระเจ้า”	-
	พล.อ.พัลลภ	เรื่องขบวนการแบ่งแยกดินแดนตามแผนบันได 7 ขั้น	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	จรัญ มะลูลีม	การมอมเมาจากยาเสพติด ศาสนาเข้ามาผสมโรงบ้างเล็กน้อย	
30 เมษายน 2547	พาดหัว	ซดเครื่องดื่มให้คึก แกนนำสารภาพมุ่งแบ่งแยกดินแดน	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	ความนำ	สังหาร 107 ศพ ไม่เกินกว่าเหตุ เชื่อถูกฝึกจากตะวันออกกลาง	-
	รมว.กลาโหม	อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล ค่ายาเสพติด ค้าของเถื่อน ส่วนขบวนการแยกดินแดนแทบไม่	-ยาเสพติด กลุ่มอิทธิพล

		หลงเหลืออยู่ แต่ผ่านการฝึกจากตะวันออกกลาง	
	ชวลิต	ทุกคนมีอาวุธครบมือ ที่กล่าวหาทำร้ายคนไม่มีอาวุธนั้นไม่จริง/เรื่องขัดแย้งกับ พล.อ.พัลลภ	-
	จุฬาราชมนตรี	ทุกฝ่ายได้ใช้ความอดทนอดกลั้นแล้ว	-
	รมว.สธ.	ตรวจสารเสพติดพบ มอร์ฟีน เฮโรอีน กัญชาในตัว	-
	มท.1	มีหลายส่วนประกอบทั้งความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ ความเชื่อ ยาเสพติดและ ปัจจัยภายนอกประกอบกัน	-
	ชาวบ้าน	น่าจะมีวิธีอื่นที่ดีกว่านี้	-
	รองผบก.ยะลา	นำแกนนำทำแผนประกอบคำรับสารภาพโดยยืนยันว่าทำไปเพราะแบ่งแยกดินแดน	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	ญาติผู้เสียชีวิต	สั่งไม่ให้อาบน้ำศพ เป็น “ชะฮีด”	-
	ผู้สื่อข่าว	การฝังรวมศพ 17 ศพ ที่สะบ้าย้อยโดยไม่อาบน้ำศพ	-
	แหล่งข่าวกรอง	เชื่อว่าเป็นขบวนการ BRN	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	ที่ปรึกษา ICT	ปิดเวบไซต์ พูโล, เบอร์ซาตู, มนุษยะ	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	ผู้สื่อข่าว	บำเหน็จเจ้าหน้าที่ ทหารตำรวจ	-
1 พฤษภาคม 2547	พาดหัวข่าว	มาเลย์เปิดด่านลี้ภัย- ราชินีมอบดอกไม้จุฬาฯ	-
	ความนำ	คืบเหตุใต้ ผู้จับกุมยันทำไปเพราะแยกดินแดน ขณะนายกฯ เผย เกิดจากยาเสพติดและผู้มีอิทธิพลเสียประโยชน์	กลุ่มยาเสพติดและกลุ่มอิทธิพล ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	ผู้สื่อข่าว	ญาติมาเยี่ยมผู้ต้องหาที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร	-
	ชาวบ้านควนโนรี จ.ปัตตานี	สามีเป็นคนดี ออกไปดะวะห์	-
	มทภ.4	วันรุ่น 300 คนเคลื่อนไหว เหตุแบ่งแยกดินแดน มียาเสพติดกระตุ้นเป็นครั้งคราว	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	หน.ฝ่ายโบราณสถาน	เตรียมซ่อมมัสยิดกรือเซะ	-
	แหล่งข่าวเยาวชนในพื้นที่	กลุ่มเยาวชนลัทธิ “ซูฟี” เชื่อในเรื่องเร้นลับ	
	ปปส.	ขอเข้าตรวจสอบสารเสพติด เผย โคเดอีนและมอร์ฟีนหาได้ยากเพราะถูกเข้มงวด	-
	191 ยะลา	พบวัยรุ่น 30 คนโพกผ้าสีแดง	-
	ชาวบ้าน	เสียใจลูกชายเสียชีวิต	-
	ชาวบ้าน	ไม่เชื่อว่าอาวุธที่ค้นในหมู่บ้าน อ.สะบ้าย้อย ได้เป็นของจริง	-
	ยาม ธนาคารกรุงไทย ปัตตานี	พบสารวัตถุระเบิดในธนาคาร	-

	รองผบ.ตร.	ในพื้นที่เตรียมรับมือ คนร้ายแก้แค้น	-
	ผู้สื่อข่าว	สั่งย้าย ผกก.5 ป. ไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่วันเกิดเหตุ	-
	รองกรรมการกลางอิสลาม	เตรียมประชุมสรุปหาสาเหตุ	-
	กรรมการอิสลาม จ.สตูล	เข้าใจที่เจ้าหน้าที่ต้องป้องกันตัวเอง แต่ก็เสียใจในฐานะมุสลิม	-
	ครูสอนศาสนาราชบุรี	ไม่เหมาะสมเพราะเป็น ศาสนสถาน	-
	ม.วลัยลักษณ์	แถลงข่าว ขอให้รัฐเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อจัดการด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง	-
	นายกฯ	สาเหตุหลักมาจากความยากจน จนสังคมอ่อนแอ	-
	นายกฯ	ย้าย พล.อ.พัลลภ ให้ดูแลยาเสพติดทางเหนือและอีสานไม่เกี่ยวกับภาคใต้	-
	รองนายกฯ เศรษฐกิจ	รัฐโอนเงิน 1.8 พันล้าน พัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	-
	ชวลิต	ทางการประเมินว่า ผู้ก่อการไม่มีการศึกษาไม่ถูกต้องเพราะส่วนใหญ่เรียนดีและเป็นนักกีฬาเป็นเรื่องที่ลึกล้ำ	-
	พล.อ.พัลลภ	พล.อ.ชวลิตไม่เข้าสถานการณ์จริง คนร้ายเตรียมหนีเข้ามัสยิดอยู่แล้ว โวย ชวลิต รบที่ไหนแพ้หมด	-
	มท.1	จากการหารือพบว่า กลุ่มดำเนินการมีแนวคิดแยกดินแดน ส่วนกลุ่มอายุ ถูกหลอกล่อด้วยยาเสพติด	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	อ้าง สำนักข่าวบีบีซี	เลขานุการสภามุสลิมโลก กล่าวว่า การอ้างว่าคนเหล่านี้มีอาวุธก็เพื่อต้องการสังหารบุคคลที่สงสัยว่าเป็นกบฏ	-
	กระทรวงการต่างประเทศ	เตรียมแจงทูต 54 ประเทศ เชื่อว่าเป็นกลุ่มคลั่งลัทธิศาสนา ยาเสพติดมาว่าจ้าง และเชื่อว่าเชื่อมโยงกับการปล้นปืน	กลุ่มยาเสพติด
	นายกมาเลย์	เตรียมให้ที่พักพิงชั่วคราวหากประชาชนในพื้นที่รู้สึกไม่ปลอดภัย พร้อมขอทราบข้อเท็จจริงจากทางการไทย	-
	UNHCR	จี้ไทยเร่งตรวจสอบข้อเท็จจริง	-
2 เมษายน 2547	พาดหัว	กองทัพภาคที่.4 เทียบยอด พระ เจ้าหน้าที่ชาวบ้าน ถูกฆ่าสูงกว่า 106 ศพ	
	ความนำ	ย้ำสุดวิสัย แบ่งแยกดินแดนบังหน้า	
	นายกฯ	แบ่งแยกดินแดนแค่ข้ออ้าง เหตุหลายอย่างปะปน	-
	กองทัพภาคที่.4	แถลงการณ์ให้ชาวบ้านเห็นใจเจ้าหน้าที่	-

	รองผบ.ตร.	อ้างพบปืนในมัสยิดกรือเซะ ที่เคยถูกปล้น	-
	ชาวบ้าน	บรรยากาศปัตตานีเงียบเหงา	-
	พี่ชายผู้ก่อการ	น้องชายเป็นคนเคร่งศาสนา/ไปดะวะห์	-
	กำนันธารคีรี	ทำเรื่องของปืนคืน เนื่องจากลัวเหตุร้าย	-
	แม่ทัพภาคที่ .4	ทุกคนในมัสยิดเป็นโจร เพราะใส่รองเท้านอนเสียชีวิต	-
	ข่าวกรอง	เผยระวังกลุ่มวัยรุ่นโพกผ้าแดงแก้แค้น	-
	ผู้ว่าฯ ยะลา	เตรียมพร้อมคุ้มกันครู	-
	วันนอร์	มัสยิดไม่ใช่ที่สำหรับคนร้ายเข้าไปหลบ	-
	ชวน	เงื่อนไขการแบ่งแยกดินแดนถูกจุดขึ้นเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา ไม่ใช่เรื่องยาเสพติดแบบที่รัฐบาลอยากให้เป็น	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	สว.เจิมศักดิ์	จี้ทักษิณ ตอบคำถามข้องใจ	-
	มาลีรัตน์ สว.สกลนคร	ไม่น่าจะเป็นเรื่องยาเสพติดแบบที่รัฐบาลอ้างจากกรณีนักกีฬาฟุตบอลสะบ้าย้อย	-
	ครูสอนศาสนา	ให้ 3 จังหวัดเป็นเขตปกครองพิเศษ	-
	แม่ ส.อ. สามารถ	เสียใจที่ลูกกำลังจะแต่งงาน	-

4.1.2.3 <u>ลักษณะความแตกต่างของการรายงานข่าวระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชนกรณีกรือเซะ</u>

<u>1) การอธิบายแบบเบี่ยงเบน (Distortions)</u>

เมื่อพิจารณาการอธิบายแบบเบี่ยงเบนของการรายงานข่าว ระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า มีความแตกต่างกันในการรายงานข้อเท็จจริงหลายประการ โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ให้น้ำหนักในการรายงานข่าวนอกเหนือจากหนังสือพิมพ์มติชน อธิบายรายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเด็นดังต่อไปนี้

- <u>มีการเบี่ยงเบนเพื่อให้น้ำหนักในประเด็นรายละเอียดของเหตุการณ์อ่อนลง</u>

มีการอธิบายในประเด็นอื่นๆ เพื่อการเบี่ยงเบนการอธิบายในรายละเอียดของแต่ละประเด็นแต่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้สึกเหมือนกับว่า ข่าวมีความครอบคลุมรอบด้านในประเด็นดังต่อไปนี้ แต่ขาดการเจาะลึกลงในประเด็นสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

- เหตุการณ์ก่อเหตุความไม่สงบไม่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย - มาเลเซีย

โดยข่าวรายงานว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ยืนยันว่าจะเตรียมการไม่ให้ผู้ก่อความไม่สงบแทรกแซงเข้าไปในมาเลเซียและยังไม่มีการประสานงานกับประเทศมาเลเซียในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

- เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อการเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

โดยอ้างความเห็นจากนักวิชาการคลังว่านักลงทุนไม่ควรที่จะหวั่นไหวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะไม่มีผลกระทบในระยะยาวแน่นอนและด้านการท่องเที่ยวก็มีการคาดการณ์ว่า ทางการท่องเที่ยวประเทศไทยจะเร่งทำความเข้าใจกับคู่ค้า เพื่อป้องกันไม่ให้มีการตื่นตระหนกเกินความเป็นจริง ส่วนกระทรวงการคลังก็เชื่อว่า สถานการณ์ในพื้นที่ภาคใต้จะไม่กระทบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ

- สหรัฐอเมริกา แสดงความกังวลกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

โฆษกกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐกล่าวแสดงความกังวลต่อเหตุการณ์ที่ไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยและกำลังหารือกับเจ้าหน้าที่ของไทย ผ่านเจ้าหน้าที่การทูตสหรัฐอย่างใกล้ชิด โดยพร้อมให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลไทย เพื่อให้สถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติและย้ำว่า กลุ่มที่ก่อความไม่สงบต้องรับผิดชอบต่อการกระทำดังกล่าว

- ประชาชนมุสลิมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรง

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายงานว่า เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความตื่นตกใจให้กับพี่น้องชาวไทยมุสลิม 80,000 คนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อสอบถามปฏิกิริยาผ่านตัวแทนของมัสยิด ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้กำลังเข้าปราบปราม เพราะถือว่าเป็นความมั่นคงของประเทศ

- การเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยรายงานคำกล่าวของโฆษกสำนักนายกรัฐมนตรีว่า จะมีการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยการศาสนาขึ้นที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัย อัล - อัซหัร ประเทศอิยิปต์ เพื่อช่วยเหลือชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้ไม่ต้องไปเรียนต่อในต่างประเทศไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและพัฒนาปัญญาชนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ด้านการศาสนามากขึ้น

2) <u>การซ่อนเร้นหลักฐานข้อเท็จจริง</u>

การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีการกล่าวถึง รายละเอียดจุดเกิดเหตุในพื้นที่อื่นๆ นอกจากการปะทะกันที่มัสยิดกรือเซะอีกเลย

- ไม่มีการกล่าวถึงเหตุในที่อื่นๆ เลย

ไม่มีการกล่าวถึงกรณี 17 ศพที่สันนิษฐานว่า น่าจะถูกวิสามัญฆาตกรรม 17 ศพ ที่ ต.ธารคีรี อ.สะบ้าย้อยยังมีความคลุมเครือ ขณะที่หนังสือพิมพ์มีการกล่าวถึงการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยมีการฝังรวมกันของผู้ก่อการทั้งหมด โดยฝังรวมกันในหลุมเดียว โดยไม่มีการตกแต่งหรืออาบน้ำศพแต่อย่างใด

- ไม่มีการกล่าวถึงความขัดแย้งระหว่าง พล.อ.ชวลิต กับ พล.อ.พัลลภ เลย

ไม่มีการกล่าวถึงปฏิบัติการของ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี ในฐานะแหล่งข่าวเลย ทั้งๆ ที่เป็นคนตัดสินใจในการใช้ปฏิบัติการอย่างเฉียบขาดในการปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบ อีกทั้งไม่มีการกล่าวถึง ความขัดแย้งระหว่าง พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ กับ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี แต่อย่างใด ขณะที่หนังสือพิมพ์มติชน รายงานข่าวการตอบโต้และให้เหตุผลไป – มา ระหว่างนายทหารทั้ง 2 คนอย่างละเอียด

- ไม่มีการตรวจสอบในประเด็นยาเสพติดอย่างจริงจัง

ทั้ง 2 สำนัก ไม่มีการติดตามการตรวจสอบข้อกล่าวหาการติดยาเสพติดของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอย่างจริงจัง โดยไม่สามารถระบุได้ว่าสารเสพติดที่ผู้ก่อความไม่สงบในการกระตุ้นร่างกายเพื่อปฏิบัติการตามข้อกล่าวหาว่า เป็นสารเสพติดประเภทใดและมีสรรพคุณอย่างใดบ้าง โดยมีการสอบถามถึง พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิตย์ เลขาธิการ ปปส.กล่าวเพียงว่า ปัญหายาเสพติดในภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นสารโคเดอีน ที่ผสมอยู่ในยาแก้ไอและกัญชา ส่วนยาบ้าหรือเฮโรอีนมีน้อยมากปัญหาจากการใช้ยาเสพติดภาคใต้จะต่างภาคอื่นเพราะ ภาคใต้ใช้ยาเสพติดเพื่อก่อความไม่สงบและปลุกระดมเยาวชนให้ก่อความวุ่นวาย แต่ไม่มีการรายงานฤทธิ์ของสารเสพติดดังกล่าวว่าจะสามารถใช้ในการปลุกระดมได้จริงหรือไม่

- ขบวนการแบ่งแยกดินแดนอ่อนกำลังลงแทบไม่หลงเหลืออยู่

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีการกล่าวถึงขบวนการแบ่งแยกดินแดนน้อยมาก โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมให้ความเห็นว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล ผู้ค้ายาเสพติด ค้าของเถื่อน แสวงหาผลประโยชน์จากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งยังกล่าวว่า กลุ่มวัยรุ่นที่ก่อการเชื่อว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศตะวันออกกลางเมื่อ 4 – 5 ปีที่แล้ว ที่ส่งไปเรียนวิชา

สามัญที่ต่างประเทศแต่ แอบฝึกยุทธวิธีการรบ จำนวน 300 – 400 คน โดยยังต้องเฝ้าระวังอีกประมาณ 300 คน กลุ่มประเทศที่ไปศึกษาคือ ลิเบีย ซีเรีย อิหร่าน ปากีสถานและอัฟกานิสถาน แต่ไม่ได้เป็นนักรบมูญาฮิดินอย่างที่ฝ่ายค้านตั้งข้อสังเกต

4.2 กรณีตากใบ

4.2.1 ภาพรวมของเหตุการณ์

ตอนสายของวันที่ 25 ตุลาคม 2547 ในระหว่างเดือน “รอมฎอน” (ช่วงเดือนถือศีลอด) มีประชาชน 3,000 คนไปรวมตัวกันหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จ.นราธิวาส ซึ่งอยู่ห่างจากด่านชายแดนไทย–มาเลเซีย ที่มีแม่น้ำสุไหงโก – ลก เป็นพรมแดนกั้นกลางไม่มากนัก เพื่อชุมนุมเรียกร้องทางราชการให้ประกันตัวชุดรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน (ชรบ.) 6 คนจาก ต.พร่อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ที่มอบอาวุธของตนไปกับฝ่ายก่อความไม่สงบโดยอ้างว่าถูกข่มขู่

การดำเนินการเจรจายืดเยื้อมาจนถึงช่วงบ่ายและไม่มีท่าทีว่าการชุมนุมจะยุติ จนเจ้าหน้าที่ตัดสินใจใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมทำให้มีผู้เสียชีวิตในที่ชุมนุม 6 คนจับกุมผู้ร่วมชุมนุมได้ประมาณ 1,300 คน มีการลำเลียงผู้ที่ถูกจับกุมไปยังค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี มีผู้เสียชีวิตเพราะขาดอากาศหายใจจากการลำเลียงถึง 79 คน เพราะถูกทับหลายชั้นเป็นระยะเวลานาน

ปัจจุบันรัฐบาลได้ถอนฟ้องผู้ต้องหาในคดีตากใบทั้งหมด ยังคงเหลือแต่การสอบสวนสาเหตุการเสียชีวิตซึ่งอยู่ในควบคุมของเจ้าพนักงานที่ยังคงดำเนินอยู่[2]

4.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการรายงานข่าวระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชน

ในส่วนนี้จะเป็นพิจารณาจากข้อมูลของการรายงานข่าวของทั้งสองสำนักข่าว เพื่อเปรียบเทียบตั้งแต่การวางสมมติฐานในการรายงานข่าว, ข้อเท็จจริงที่นำมาสนับสนุนสมมติฐาน, การตีความข้อเท็จจริงผ่านการเล่าเรื่องในการรายงานข่าว ซึ่งแยกตามการรายงานของแต่ละสำนักข่าวดังต่อไปนี้

---

[2] การพิจารณาคดีตากใบเริ่มเปิดคดีเป็นครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2548 จนถึงวันที่ 25 ตุลาคม 2549 มีการสืบพยานโจทย์ไปทั้งสิ้นเพียง 3 ปาก จาก 1,937 ปาก ซึ่งภายหลังจากการคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (คปค.) เข้ายึดอำนาจจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในกลางเดือนกันยายน 2549 ซึ่งได้แต่งตั้งให้ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีและได้ประกาศคำ “ขอโทษ” ต่อต่อญาติของผู้สูญเสียกรณีตากใบ ที่มาให้การต้อนรับในจังหวัดปัตตานีเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2549 และถอนฟ้องผู้ต้องหาในคดีตากใบทั้งหมด

4.2.2.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีการวางสมมติฐานต่อการรายงานข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 ใน 2 สมมติฐานหลักคือ

1) การชุมนุมเป็นเรื่องการปลุกระดมเพื่อก่อความวุ่นวาย

ระบุเพียงว่าเป็นกลุ่มที่มีความวุ่นวาย แต่ไม่สามารถจำเพาะเจาะจงได้ว่าเป็นกลุ่มใดในการรายงานข่าว จะกล่าวถึงกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงส่วนใหญ่มีอาการเหมือนคนเมา แต่ไม่มีกลิ่นสุรา ซึ่งทางการได้พยายามที่จะพูดจาต่อรองแต่ก็ไม่สามารถที่จะเจรจาได้

สิ่งที่มาสนับสนุนสมมติฐานการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยคือ

- พล.อ.สิริชัย ธัญศิริ ผู้อำนวยการกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) กล่าวว่า ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่มีอาการเหมือนคนติดยาและอาละวาดอยู่ตลอดเวลา
- นายกรัฐมนตรีกล่าวว่ามีการจัดกลุ่มเป็นเครือข่ายจัดตั้งแบบขายตรงหรือ Concept Direct Sale และพบว่ามีการใช้ยาเสพติดเป็นสารกระตุ้น

2) ขบวนการแบ่งแยกดินแดน

ในกรณีตากใบสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีการวางสมมติฐานเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างชัดเจนนัก แต่มีการตั้งสมมติฐานโดยอ้อม

สิ่งที่มาสนับสนุนสมมติฐานการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยคือ

- การบรรยายพิเศษของนายกรัฐมนตรีต่อนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหงในหัวข้อ “การบริหารจัดการภาครัฐและเอกชนเชิงบูรณาการ” โดยกล่าวว่า “ตราบใดที่ผมยังอยู่ไม่มีทาง ผมไม่ยอมเด็ดขาด แม้แต่ 1 ตารางนิ้วก็ไม่ยอม”

นอกจากนี้ยังกล่าวย้ำในการรายงานข่าวเช้าของวันที่ 28 ตุลาคม ในทำนองเดียวกันว่า “วันนี้เจ้าเหน้าที่ได้ทำงานด้วยความเสียสละ เสี่ยงชีวิตด้วยความยากลำบาก รักษาดินแดนของไทยไว้ไม่ให้ถูกแบ่งแม้แต่ตารางนิ้ว ฉะนั้นทุกคนต้องเข้าใจว่า คือ ความพยายามในการสร้างความไม่สงบหวังว่าจะแยกดินแดนแต่ไม่มีทาง ผมยังมีชีวิตอยู่แยกไม่ได้แม้แต่ตารางนิ้ว”

การรายงานข้อเท็จจริง

มีการชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จ.นราธิวาส โดยผู้ชุมนุมอ้างว่า ชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน 6 คน มีการรายงานจำนวนผู้ที่เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 6 คน บาดเจ็บระหว่างการขนย้าย 78 คน รวมเป็น 84 คน ส่วนการรายงานการบาดเจ็บของเจ้าหน้าที่ไม่พบมาว่ามีการรายงาน แต่จากรายงานในภายหลังพบว่า มีเจ้าหน้าที่บาดเจ็บทั้งสิ้น 46 นาย เป็นทหาร 9 นาย ตำรวจ 37 นาย

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีการรายงานการค้นพบอาวุธในที่เกิดเหตุจำนวนมากคือ ปืนเอ็ม 16 จำนวน 3 กระบอก, ปืนอาก้า จำนวน 4 กระบอก, ปืนพก จำนวน 10 – 20 กระบอก,ลูกระเบิดเอ็ม 26 จำนวน 1 ลูก กระสุนปืนราว 100 นัด และจากการงมหาอาวุธของทหารเรือพบระเบิดอีกประมาณ 30 ลูก

วิธีการเล่าเรื่องของสถานีวิทยุกระจายเสียงประเทศไทย

การรายงานข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจะใช้การรายงานข่าวเป็นช่วง ตามเวลาการออกอากาศข่าวภาคบังคับเช้าและค่ำ โดยมีลำดับการรายงานข่าวดังนี้

25 ตุลาคม 2547/ ค่ำ	เจ้าหน้าที่สามารถสลายการชุมนุมและควบคุมสถานการณ์ได้อย่างเรียบร้อยและประกาศเคอร์ฟิวส์ในพื้นที่
26 ตุลาคม 2547/ เช้า	ชี้แจงเหตุการณ์สลายการชุมนุม อธิบายการสลายการชุมนุมตามหลักการ
26 ตุลาคม 2547/ ค่ำ	เร่งสร้างงานในพื้นที่และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระราชทานอินทผลัมแก่ผู้นำศาสนา รายงานการพบอาวุธในที่เกิดเหตุ
27 ตุลาคม 2547/ เช้า	รายงานการเสียชีวิตจากเหตุการณ์ อธิบายสาเหตุการเสียชีวิต[3]
27 ตุลาคม 2547/ ค่ำ	นายกรัฐมนตรีกล่าวแสดงความเสียใจต่อผู้ที่เสียชีวิตจากการขนย้ายผู้ชุมนุม
28 ตุลาคม 2547/ เช้า	เตรียมการชี้แจงทูตต่างประเทศ
28 ตุลาคม 2547/ ค่ำ	แถลงความคืบหน้าของผู้ถูกควบคุมตัว
29 ตุลาคม 2547/ เช้า	กระทรวงการต่างประเทศชี้แจงทูตต่างประเทศกรณีสลายการชุมนุม

[3] รายงานการเสียชีวิตของผู้ชุมนุมเป็นครั้งแรก โดยมีรายงานผู้เสียชีวิตเพิ่มเติมจากเดิม 6 คน เป็น 78 คน รวมทั้งสิ้น 84 คน

29 ตุลาคม 2547/ ค่ำ นายกรัฐมนตรีชี้แจงเหตุการณ์ โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจฯ
30 ตุลาคม 2547/ เช้า นายกรัฐมนตรีกล่าวแสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ตากใบ
30 ตุลาคม 2547/ ค่ำ ประกาศการยกเลิกการเคอร์ฟิวส์

การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีการรายงานข่าวต่อเนื่องกันเป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน แต่ไม่มีการรายงานการเสียชีวิตจากการขนย้ายตั้งแต่คืนวันที่ 25 ตุลาคม 2547 ในเช้าวันที่ 26 ตุลาคม 2547 แต่อย่างใด แต่นำเสนอข่าวการเสียชีวิตเพิ่มเติมจากการขนย้ายผู้ชุมนุมในเช้าวันที่ 27 ตุลาคม 2547 (ดูรายละเอียดในตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงลำดับเวลาการเล่าเรื่องกรณีตากใบของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่/ภาค	คนเล่าเรื่อง/ แหล่งข่าว	เรื่องที่เล่า/ประเด็น	การตีความ วัตถุประสงค์ในการก่อเหตุ
25 ตุลาคม 2547/ ค่ำ	ผู้ประกาศ	นายกลงพื้นที่นราธิวาส ติดตามความคืบหน้าการประท้วงหน้า สภ.อ.ตากใบ	-
	ผู้ประกาศ	เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมสถานการณ์วัยรุ่น 500 คนปิดล้อมเพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัว ชรบ. 6 คน ในข้อหาแจ้งความเท็จจากการปล้นปืนลูกซองเมื่อเร็วๆ นี้ มีการระดมคนจากอำเภอื่นๆ มาร่วมนับพันคน	-
	ผู้ประกาศ	มทภ.4, บชภ9, ผู้ว่านราธิวาส ร่วมเจรจาแต่ผู้ชุมนุมไม่รับฟังใดๆ จึงสลายการชุมนุม สามารถจับกุมตัวไว้ได้ 300 คน	-
	นายกรัฐมนตรี	เป็นเรื่องของการปลุกระดม สามารถจับตัวการได้แล้ว จะพัฒนาพื้นที่ควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ ส่วนผู้ก่อความวุ่นวายต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด	เป็นเรื่องของการปลุกระดม
26 ตุลาคม 2547/เช้า	ผู้ประกาศ	ทภ.4 ประกาศเคอร์ฟิวส์ใน 8 อำเภอ	-
	พล.อ.สิริชัย	ผู้ชุมนุมไม่ได้มาเพื่อเรียกร้องให้ปล่อย ชรบ. เพราะญาติมาพูดก็ไม่ฟัง ผู้ชุมนุมมีอาการติดยาและอาละวาดตลอดเวลา	ผู้ชุมนุมมีอาการติดยาและอาละวาดตลอดเวลา
	นายกรัฐมนตรี	การสลายการชุมนุมเป็นไปอย่างเป็นขั้นตอน ไม่ได้ใช้ความรุนแรง	-
	นายกรัฐมนตรี	ไฟไหม้โรงเรียนในนราธิวาสสัมพันธ์กับการชุมนุมแน่นอน	-
	นายกรัฐมนตรี	เมื่อเจ้าหน้าที่งมในแม่น้ำ พบอาวุธจำนวนหนึ่ง กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย มาทำแบบเดิมเรา	-

		ยอมไม่ได้	
	ปธ.กรรมการอิสลาม	อยู่กันมาเป็นพันๆ ปีไม่เคยมีปัญหาใดๆ	-
26 ตุลาคม 2547/ ค่ำ	ผู้ประกาศ	นายกฯ สั่งเร่ง รมต.ที่เกี่ยวข้องเร่งสร้างงานในพื้นที่	-
	ผู้ประกาศ	สมเด็จฯ พระราชทานอินทผลัมให้คณะกรรมการอิสลามในเดือนรอมฎอน	-
	นายพลากร สุวรรณรัตน์	ผู้แทนพระองค์ถวายอินผลัม	-
	มทภ.4	ชี้แจงการสลายการชุมนุมว่าพยายามเจรจาเต็มที่แล้ว แต่ไม่มีใครยอมเจรจาภาษาไทย	-
	รมช.คมนาคม	เหตุการณ์จะไม่กระทบต่อการขนส่งในพื้นที่	
	ผบ.ทบ.	แกนนำที่ถูกจับจะถูกตรวจสอบว่าเคยมีหมายจับหรือไม่ ขณะที่ทราบมาว่ากลุ่มแนวร่วมยังคงร่วมตัวอย่างเข้มแข็ง	แนวร่วมหมายถึงขบวนการ?
	นายอำเภอตากใบ	หลังเคอร์ฟิวส์ ชรบ.ยังคงทำหน้าที่ปกติ	-
	อารีย์	การควบคุมสถานการณ์ที่ สภอ.ตากใบ ถูกต้องแล้ว แต่ยังไม่ข้อมูลว่าเกี่ยวกับปอเนาะหรือไม่	-
	รมว.ตปท.มาเลเซีย	มาเลย์กังวลต่อเหตุที่เกิดขึ้น และรอรายละเอียดอย่างใกล้ชิด เพื่อสันติภาพในภูมิภาค	-
	นายกฯ	ขณะนี้สามารถจับกุมได้แล้วประมาณ 1,300 คน และต้องมาคัดแบ่งอีกครั้ง ยังพบ ปืนเอ็ม 16ปืนพก ระเบิด เอ็ม 26 อย่างไรก็ตามการสลายการชุมนุมทำตามขั้นตอน กรณีคนตายไม่ใช่เจ้าหน้าที่แต่น่าจะมาจากการชุลมุน	เป็นกลุ่มเครือข่ายจัดตั้งแบบ Concept Direct Sale
	จุลินทร์	การเคอร์ฟิวส์จะกระทบกับวิถีชีวิต	-
27 เมษายน 2547/เช้า	ผู้ประกาศ	จำนวนผู้เสียชีวิตเหตุการณ์ตากใบ เพิ่มอีก 78 คน จากการขาดอากาศหายใจ ไม่พบร่องรอยบาดแผล จนมียอดเสียชีวิต 84 คน	-
	รองปลัดยุติธรรม	แถลงข่าวว่า ทั้ง 78 ศพ เสียชีวิตเพราะขาดอากาศหายใจไม่ปรากฏบาดแผลจากอาวุธ	-
	พญ.พรทิพย์	78 คน อิดโรยจากการตากแดด ไม่ได้รับประทานอาหาร ในชาวงถือศีลอด การลำเลียงเป็นระเบียบไม่มีการโยนขึ้นรถ	-
	นายกฯ	ขณะนี้สามารถจับกุมได้แล้วประมาณ 1,300 คน และต้องมาคัดแบ่งอีกครั้ง ยังพบ ปืนเอ็ม 16ปืนพก ระเบิด เอ็ม 26 อย่างไรก็ตามการสลายทำตามขั้นตอน กรณีคนตายไม่ใช่เจ้าหน้าที่แต่น่าจะมาจากการชุลมุน	เขาใช้วิธีการแบบนี้เหมือนกรณีโจรนินจา แสดงให้ว่ารัฐอ่อนแอ ผมยอมไม่ได้

	โฆษกรัฐบาล	แบ่งกลุ่มผู้เสียชีวิตเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอ่อนเพลียจากถือศีลอด, กลุ่มเสพยาเสพติด, กลุ่มเบียดเสียดและจะสืบต่อไปว่าผู้ชุมนุมมีความต้องการอะไร?	-
27 ตุลาคม 2547 /ค่ำ	ผู้ประกาศ	นายกแสดงความเสีย กล่าวว่าไม่เจตนาแต่ต้องรักษากฎบ้านเมือง	-
	นายกฯ	รัฐบาลไม่มีเจตนาแต่ทำเพื่อรักษาบูรณาการเหนือดินแดนแห่งประเทศและรักษากฎหมายบ้านเมือง	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	ผู้ประกาศ	เริ่มมีญาติมารับศพผู้เสียชีวิต	-
	พงศพัศ	ตั้งคณะกรรมการสอบสวนหาข้อเท็จจริง	-
	ผู้สื่อข่าว	ยิงผู้ช่วยกำนัน ที่นราธิวาส	-
	โฆษก ตปท.	เตรียมชี้แจงต่างประเทศไม่ให้เกิดผลกระทบ	-
	ปลัดกระทรวงศึกษา	เตรียมรักษาความปลอดภัยครูในพื้นที่	-
28 ตุลาคม 2547 /เช้า	สุรเกียรติ	เตรียมชี้แจงทูตต่างประเทศ	-
	โฆษก ตปท.	ต่างประเทศยังไม่มีปฏิกิริยาด้านลบ	-
	นายกฯ	เจ้าหน้าที่เสี่ยงชีวิต รักษาดินแดนไม่ให้แบ่งแม้แต่ตารางนิ้วเดียว	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	ผู้ประกาศ	รายละเอียดการรับศพ	-
	พงศพัศ	ปรับเปลี่ยนเวลาเคอร์ฟิวส์	-
	อธิบดีกรมศุลฯ	เตรียมขึ้นเงินเดือนเจ้าหน้าที่กรมศุลฯในพื้นที่	-
28 ตุลาคม 2547/ ค่ำ	ผู้ประกาศ	ผอ.กอ.สสส.จชต. ผู้ถูกควบคุมรับดูแลอย่างดี	-
	พล.อ.สิริชัย	กระจายผู้ถูกจับกุมไปใน 5 พื้นที่	-
	ศิวะ	ศึกษาข้อมูลตั้งแต่ต้นถอดบทเรียนเหตุการณ์	-
	อารีเพ็ญ	พอใจการการปฏิบัติหน้าที่ต่อกลุ่มควบคุมตัว	-
	โฆษก ตปท. สหรับฯ	ไทยต้องสอบสวนสาเหตุการเสียชีวิตอย่างเต็มที่	-
	ผู้ประกาศ	รัฐบาลอินโดฯ แสดงความกังวลต่อเหตุการณ์ จี้การสอบสวน	-
	รมว.ศึกษา	รอประเมินสถานการณ์ อาจต้องเลื่อนวันเปิดการศึกษา	-
	ผู้ประกาศ	แบงค์ชาติคาดการณ์ สถานการณ์กระทบเศรษฐกิจไม่รุนแรง	-
29 ตุลาคม 2547 / เช้า	ผู้ประกาศ	กระทรวงต่างประเทศชี้แจงทูตกรณีการสลายการชุมนุม	-
	โฆษก ตปท.	รัฐบาลไม่ได้ตั้งใจทำลายชาวมุสลิม เตรียมแจงทูตอินโดฯ โดยเฉพาะ	-
	ผู้ประกาศ	ตั้งนายศิวะ แสงมณี เป็นประธานสอบสวนข้อเท็จจริง	-
	นายกรัฐมนตรี	นายกรัฐมนตรีปฏิเสธข่าวการลาออก	-

	ผู้ประกาศ	อนุมัติเงินช่วยเหลือผู้เสียชีวิต/ บรรยากาศตรวจสอบรายชื่อ หน้าค่ายอิงยุทธฯ	
		ระเบิดบาร์เบียร์ ใน อ.สุไหง โกล-ลก	
	UNHCR	เรียกร้องการสอบสวนโดยเร็วที่สุด	
29 ตุลาคม 2547 / ค่ำ	ผู้ประกาศ	นายกชี้แจงเหตุการณ์ตากใบผ่าน ทรท.	-
	นายก	กล่าวกับกรรมการอิสลามว่าไม่ได้อยากให้เกิดเหตุการณ์พร้อมมอบเงินชดเชย	-
	โฆษกรัฐบาล	นายกจะชี้แจงในคืนนี้ มีแถลงการณ์เป็นภาษายาวี/ (ไม่ได้ใช้คำว่ามลายู,ยาวี เป็นภาษาเขียน -ผู้วิจัย)	-
	มท.1	มอบหมายให้นายศิวะ ตรวจสอบได้ข้อมูลมาระดับหนึ่ง	
	วันนอร์	ของกรรมการอิสลามร่วมทำความเข้าใจกับประชาชน	
	สุรเกียติ	พร้อมชี้แจงกับนานาชาติในทุกประเด็น	
	ผู้ว่านราฯ	เตรียมทำความเข้าใจกับญาติผู้เสียชีวิตในพื้นที่	
	ผบ.ทบ.	ข่าวปลด มทภ.4 เพื่อแสดงความรับผิดชอบ	
	รมว.กลาโหม	ให้ระวังการวางระเบิดที่มีมากในพื้นที่	
	รมว.ศึกษา	ประเมินวันเปิดเรียน	
	กำนันลำพระยา	อรบ. สาบานตน รับมอบอาวุธปืน	
	ผู้ประกาศ	ระเบิดน้ำชาในสะเตง	
30 ตุลาคม 2547 /เช้า	ผู้ประกาศ	นายกแสดงความเสียใจกรณีตากใบ	
	นายก	จำนวนรถที่ขนย้ายมีไม่มาก ผู้ชุมนุมตรากตรำทั้งวันนอนคว่ำหลายชั้นเพราะกลัวจะเบียดตกลงมา	
		พบอาวุธในที่เกิดเหตุจำนวนมาก	
	ผู้ประกาศ	กอ.สสส.จชต.ปล่อยตัวผู้หลงผิดวันนี้	
	โฆษกกรมตำรวจ	พบผู้เกี่ยวข้องที่ถูกจับกุมเกี่ยวข้องกับคดี 207 คน	
	รมว.ท่องเที่ยว	ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดแต่สถิติการท่องเที่ยวยังคงต่อเนื่อง	
30 ตุลาคม 2547 /ค่ำ	ผู้ประกาศ	ยกเลิก เคอร์ฟิวส์	
	ผู้ประกาศ	กอ.สสส.จชต.ปล่อยตัวผู้หลงผิด	
	ผู้ถูกปล่อยตัว	จะไปซื้ออะไหล่รถ	
	ญาติผู้ถูกคุมตัว	ลูกหลานมาทำแบบนี้ผมเสียใจ	
	นายก	รัฐบาลนี้เข้าใจมุสลิม สนับสนุนมุสลิม	
	มท.1	มอบอินผลัมแก่ผู้นำศาสนา	
	รมว.ยุติธรรม	การตรวจสอบเป็นไปตามขั้นตอน ป.วิอาญา	

4.2.2.2 การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน

หนังสือพิมพ์มติชน มีการวางสมมติฐานต่อการรายงานข่าวเหตุการณ์ตากใบที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 เช่นเดียวกับสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยในประเด็นต่อไปนี้

สมมติฐาน

หนังสือพิมพ์มติชนมีการวางสมมติฐานต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2 ประเด็นหลักๆ คล้ายคลึงกับการตั้งสมมติฐานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย แต่มีการให้น้ำหนักของทั้ง 2 สมมติฐานที่ใกล้เคียงกัน แต่เนื่องจากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งมีพื้นที่ในการให้รายละเอียดที่รอบด้านครอบคลุมมากกว่าทั้งในส่วนของเนื้อหาและแหล่งข่าวจึงสามารถอธิบายความได้มากและต่อเนื่องมากกว่าสื่อวิทยุ

1) การชุมนุมเป็นเรื่องของการปลุกระดมเพื่อก่อความวุ่นวาย

หนังสือพิมพ์มติชน รายงานบทสัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรีว่า จากเหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 รัฐบาลค้นความจริงจนทราบว่าใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ มีประวัติยาวนานเรื่องอุดมการณ์แบ่งแบกดินแดน รวมถึงความรุนแรงของผู้นับถือศาสนาอิสลามนับแต่เหตุการณ์ 9/11 และปัญหาเศรษฐกิจและการศึกษาที่ถูกปล่อยปละละเลย

สิ่งที่มาสนับสนุนสมมติฐานการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนคือ

- พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์ว่าการชุมนุมที่เกิดขึ้นสามารถจัดตั้งเป็นเครือข่ายจำนวนมาก ซึ่งจากการสอบสวนจึงรู้ว่ามีการเครือข่ายคล้ายกับ กลุ่มที่จัดตั้งขายตรง (Concept Direct Sale) แต่ไม่มีการอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมว่า ลักษณะการจัดตั้งกลุ่มดังกล่าวมีความหมายว่าเป็นเช่นไร หนังสือพิมพ์ มติชนมีรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง การใช้วิธีจัดตั้งกลุ่มแบบขายตรงว่า มีการชักชวนเด็กไปสอนเรื่องที่มาของรัฐปัตตานีโดยมีอุสตาซ คอยบรรยายและให้เพื่อนมาด้วยในวันรุ่งขึ้น จะมีการสาธิตการใช้อาวุธให้เด็กๆ ดูเพื่อความฮึกเหิม

- แม่ทัพภาคที่ 4 กล่าวว่า สามารถรวบตัวกลุ่มผู้ก่อเหตุได้กว่า 300 คนโดยส่วนใหญ่เป็นมาจากที่อื่นซึ่งไม่ใช่ อ.ตากใบ ซึ่งมีแกนนำราว 20 คน หลายคนมีอาการเหมือนคนเมาแต่ไม่กลิ่นสุรา

2) ขบวนการแบ่งแยกดินแดน

มีการสันนิษฐานว่าการชุมนุมที่เกิดขึ้นที่หน้า สภ.อ.ตากใบ มีขบวนการแบ่งแยกดินแดนเกี่ยวข้องอยู่เบื้องหลังซึ่งไม่ได้มีความคำอธิบายต่อสมมติฐานนี้ชัดเจนเท่าใดนัก โดยไม่สามารถที่จะระบุว่ากลุ่มใดอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

สิ่งที่มาสนับสนุนสมมติฐานการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนคือ

- หนังสือพิมพ์มติชน รายงานความเห็นของ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี ต่อกรณีตากใบว่า แม่ทัพภาคที่ 4 ทำดีที่สุดแล้ว ผู้ชุมนุมบางส่วนน่าจะเป็นกลุ่มเดียวกับเหตุการณ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน ซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งกลุ่มแกนนำไม่ได้เป็นกลุ่มโจรห้าร้อย แต่เป็นกลุ่มโจรแบ่งแยกดินแดนซึ่งเป็นกบฏต่อแผ่นดิน ที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเฉียบขาดและรุนแรง

- มีรายงานข่าวจากหน่วยข่าวกรองของตำรวจว่า เป็นการวางแผนของขบวนการแบ่งแยกดินแดน โดยมีนักการเมือง ผู้นำศาสนาบางคนอยู่เบื้องหลังมอบหมายให้แกนนำในพื้นที่แต่ละพื้นที่ นำชาวบ้านและเยาวชนมาร่วมประท้วงกันที่หน้า สภ.อ.ตากใบ จากการสอบถามวัยรุ่นจำนวนหนึ่งซึ่งถูกจับกุม ทุกคนให้การว่ามีผู้สั่งมาพร้อมทั้งจัดรถยนต์ จ่ายค่าเดินทางให้คนละ 200 บาท

- การให้สัมภาษณ์ของ พล.อ.หาญ ลีลานนท์ อดีตแม่ทัพภาคที่ 4 กล่าวว่าเหตุที่เกิดขึ้นเป็นฝีมือของกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน ที่ฟื้นตัวขึ้นหลังจากการถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่ ทำให้ขบวนการกลับฟื้นตัวขึ้นมาใหม่

- ไม่มีการกล่าวถึงขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างชัดเจนก็ตาม แต่มีการตั้งสมมติฐานโดยอ้อม โดยพิจาณาจากคำกล่าวการบรรยายพิเศษของนายกรัฐมนตรีต่อนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหงในหัวข้อ “การบริหารจัดการภาครัฐและเอกชนเชิงบูรณาการ” โดยกล่าวว่า “ตราบใดที่ผมยังอยู่ไม่มีทาง ผมไม่ยอมเด็ดขาด แม้แต่ 1 ตารางนิ้วก็ไม่ยอม”

การรายงานข้อเท็จจริง

การชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จ.นราธิวาส โดยผู้ชุมนุมอ้างว่าชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน 6 คน มีการรายงานจำนวนผู้ที่เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 6 คน บาดเจ็บระหว่างการขนย้าย 78 คน รวมเป็น 84 คน ส่วนการรายงานการบาดเจ็บของ

เจ้าหน้าที่ไม่พบมาว่ามีการรายงาน แต่จากรายงานในภายหลังพบว่า มีเจ้าหน้าที่บาดเจ็บทั้งสิ้น 46 นาย เป็นทหาร 9 นาย ตำรวจ 37 นาย

หนังสือพิมพ์มติชน รายการพบอาวุธของผู้ชุมนุมน้อยกว่าการรายงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศมากคือ ลูกระเบิดเอ็ม 67 จำนวน 3 ลูก ระเบิดเอ็ม 26 จำนวน 1 ลูก ปืนไทยประดิษฐ์ 1 กระบอก และมีดปลายแหลม 3 เล่ม

<u>การเล่าเรื่องของหนังสือพิมพ์มติชน</u>

การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน จะมีความแตกต่างในการเล่าเรื่องของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย เนื่องจากมีความต่อเนื่องของพื้นที่ในการนำเสนอข่าวมากกว่าและมีการรายงานที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องดังลำดับการนำเสนอข่าวดังนี้

26 ตุลาคม 2547 รายงานเหตุการณ์ชุมนุม/สาเหตุของการชุมนุม

27ตุลาคม 2547 รายงานการเสียชีวิตของผู้ชุมนุมและผู้เสียชีวิตจากการขนย้าย

28 ตุลาคม 2547 ผลการชันสูตรสาเหตุการเสียชีวิตโดยกระทรวงยุติธรรม/คำถามจากสมาชิกวุฒิสภาและข้อสังเกตขององค์กรระหว่างประเทศ

29 ตุลาคม 2547 การชี้แจงของกระทรวงการต่างประเทศ

ตารางที่ 4.4 <u>ตารางแสดงลำดับการเล่าเรื่องกรณีตากใบของหนังสือพิมพ์มติชน</u>

วันที่/ภาค	คนเล่าเรื่อง/แหล่งข่าว	เรื่องที่เล่า/ประเด็น	วัตถุประสงค์การก่อเหตุ
26 ตุลาคม 2547/	พาดหัว	ม๊อบใต้ ตายเจ็บ 20 สลายเดือด เผาโรงเรียน ตอบโต้	-
	โปรย	วัยรุ่นนับร้อยล้อมโรงพักตากใบ บีบปล่อย 6 ผู้ต้องหาแจ้งความเท็จ – ยักยอกปืน เจ็บ 20 ตาย 4 จับ 200 คน สารภาพได้ค่าจ้าง 200	-
	ผู้สื่อข่าว	ประชาชนจากนราธิวาสและใกล้เคียง 2,000 คนชุมนุมหน้า สภอ.ตากใบ เรียกร้องปล่อยตัว ชรบ. 6 คน เจ้าหน้าที่ราว 1 พัน ตรึงกลังสลายชุมนุม 45 นาที/ หลังสลายประกาศกฎอัยการศึก	-
		10.30 ผู้ชุมนุมแหกด่าน ชุมนุมหน้าสภอ.ตากใบ ราว 500 คน	-
		11.00 พล.อ.พิศาล, ศิวะ,พล.ต.ท.มาโนช,ผู้ว่าฯ นราธิวาส เข้าพูดคุย ผู้ชุมนุม เพิ่มถึง 1,000 คน	-

		ไม่ยอมเจรจา	
		12.30 อับดุลราซัค อาลี เลขาฯ กรรมการกลางอิสลามนราธิวาส เจรจา แต่ผู้ชุมนุมไม่ฟัง นายอำเภอตากใบเชิญผู้ปกครองวัยรุ่น มาเจรจา จึงมีบางส่วนสลายตัว	-
		15.00 มทภ.4 สั่งสลายการชุมนุมโดยฉีดน้ำ ผู้ชุมนุมตอบโต้ด้วยการขว้างหิน เมื่อเจ้าหน้าที่ใช้ปืนยิงขึ้นฟ้า ทำให้ผู้ชุมนุมหมอบกับพื้น บางส่วนลงแม่น้ำตากใบ	-
	มทภ.4	แถลงว่ารวบตัวได้กว่า 300 คน ส่วนใหญ่ไม่ใช่ อ.ตากใบ กับแกนนำได้ 20 คน หลายคนเหมือนคนเมาแต่ไม่มีกลิ่นสุรา	กลุ่มยาเสพติด
	หน่วยข่าวกรองตำรวจ	ระบุว่ามีการว่าจ้างให้กลุ่มวัยรุ่นมาร่วมชุมนุม คนละ 200 บาท	กลุ่มแบ่งแยกดินแดน มีนักการเมือง,ผู้นำศาสนาอยู่เบื้องหลัง
	นายก	บินด่วนลงนราธิวาส และกล่าวว่ารับรู้มานานแล้วว่ามีการยุยงมาโดยตลอด ซึ่งจะปล่อยให้ทำการไม่เคารพกฎหมายคงจะไม่ได้	
	ผู้สื่อข่าว	บชภ.9 ออกลาดตระเวนและเฝ้าระวังการก่อวินาศกรรม	-
	ถาวร	การที่ทางการกล่าวว่าวัยรุ่นอยู่ในอาการมึนเมา ถือว่าเป็นการให้ร้าย ฝ่ายค้านจะลงไปพบปะกับพี่น้องในพื้นที่	-
	โฆษก ทบ.	วอนผู้ปกครองดูแลลูกหลานของตนเอง	-
	ผู้สื่อข่าว	สำนักข่าวต่างประเทศรายงานเหตุการณ์	-
	ผู้สื่อข่าว	เผาโรงเรียนที่ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส ,มทภ.4 ประกาศเคอร์ฟิวส์	-
	ผู้สื่อข่าว	พระราชินีพระราชทานอินทผลัมแก่ผู้นำศาสนาผ่านนายพลากร สุวรรรณรัตน์	-
27 ตุลาคม 2547	พาดหัว	เครียด ศพใต้พุ่ง 84 ขาดอากาศหายใจ	-
	โปรย	ผู้ชุมนุมหลังการสลายม๊อบ ตายคารถบรรทุก 78 ศพ ขณะส่งค่ายอิงยุทธฯ หมอพรทิพย์ระบุเหตุร่างกายอิดโรย รวมเสียชีวิตที่เกิดเหตุเป็น 84 ราย นายกอ้างไม่ใช่ฝีมือรัฐ 1,300 คน สอบประวัติ	
	รองปลัดยุติธรรม	แถลงสาเหตุการเสียชีวิตระบุ ขาดอาการน้ำร่างกายอิดโรย อากาศร้อน ขาดอากาศหายใจ ไม่มีบาดแผลฉกรรจ์	-
	รอง มทภ.4	ไม่ใช่การวิสามัญ ต้องตั้งทีมสอบสวน	-
	ผู้สื่อข่าว	ชาวไทยพุทธถูกยิงทั่วนราธิวาส	-
	ปธ.อิสลาม	รู้สึกช็อค เชื่อว่านรกแตกแน่ๆ	-

	นราธิวาส		
	AP	รายงานว่า เป็นเหตุเดี่ยวที่มีผู้เสียชีวิตมากที่สุดหลังเหตุกรือเซะเป็นต้นมา	-
	BBC/CNN	เสนอเป็นข่าวใหญ่, บทวิเคราะห์แสดงความกังวลอาจะเกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายสากล	-
	รมต.ตปท.มาเลเซีย	แสดงความเสียใจและวิตกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	-
	หน.ตร.กลันตัน	เข้มงวดชายแดนเพื่อไม่ให้กลุ่มก่อการหนีเข้าในมาเลเซีย	-
	พล.อ.สิริชัย	พบอาวุธจำนวนหนึ่งหลังการชุมนุม ขอตรวจสอบว่าเกี่ยวข้องกับการปล้นปืนหรือไม่	-
	ชาวบ้าน	ติดตามหาญาติที่สูญหาย ที่ค่ายอิงคยุทธ	-
	กอ.สสส.จชต.	ผู้เสียชีวิต 6 คนเป็นชาวนราธิวาส	-
	นอ.ไตรขวัญ	งมพบอาวุธปืนในแม่น้ำตากใบ	-
	ใบปลิว	ชาวมลายูทั้งหลายอย่าให้ความร่วมมือกับพวกกาฟิร์ ซียัม คาดว่าน่าจะถ่ายเอกสารมาจาก จ . สงขลา	-
	นายกฯ	แจงสลายตามขั้นตอน ไม่ได้มีใครตายในมือรัฐแม้แต่คนเดียว และพบอาวุธจำนวนมากในแม่น้ำ จะยอมไม่ได้เพราะจะทำให้เห็นว่าฝ่ายรัฐอ่อนแอ	
		มีการจัดตั้งกลุ่มแบบขายตรง Concept Direct sale มีอาการเมาแต่ไม่มีกลิ่นเหล้า เหมือนที่กรือเซะ	มีอาการเมาตั้งแต่ตอนเช้า
		ปล่อยปอเนาะสอนโดยไม่มีหลักสูตร	แบ่งแยกดินแดน ,ผู้มีอิทธิพล, ค้ายาเสพติด, พวกฉวยโอกาสทางการเมือง
	โฆษกรัฐบาล	แจงสาเหตุการเสียชีวิต 3 ข้อ อ่อนเพลียจากถือศีลอด, เสพยาเสพติดจนอ่อนเพลีย, อุบัติเหตุจากที่ชุมนุม วอนสื่อมวลชนเสนอตรงไป ตรงมา	-
	ผบ.สส.	เจ้าหน้าที่ทำถูกต้องแล้ว ดีที่ไม่แจ้งข้อหาเป็นกบฏ	-แบ่งแยกดินแดน
	พัลลภ	แกนนำไม่ใช่โจรห้าร้อยแต่เป็นโจรแบ่งแยกดินแดน บางส่วนเกี่ยวกับเหตุที่กรือเซะ	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	มท.1	การชุมนุมมาจากการจัดตั้ง บางส่วนเกี่ยวกับกรณีกรือเซะ	-
	ฝ่ายค้าน	รัฐบาลล้มเหลวในการจัดการ	-
28 ตุลาคม 2547	พาดหัว	สว.รุมซัก ปม 78 ศพ “ขาดใจ” ใช้ผ้าใบคลุม “พรทิพย์” ย้ำ ตายคา ยีเอ็มซี	-
	โปรย	องค์กรต่างชาติรุมประณามละเมิดสิทธิมนุษยชน เสียใจรับสุดวิสัย ลั่นชีวิตไม่ยอมให้	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน

		ใครแบ่งแยกดินแดน	
	นายก	แถลงต่อรัฐสภา ถ้าปล่อยไว้นานอาจถึงขั้นเผาเมือง รับไม่ได้ใช้กำลังในการสลายการชุมนุม	-
	สมพงษ์ สระกวี	สมาชิกสภาไม่สามารถซักถามอะไรได้	-
	แก้วสรร	ทางออกต้องขออภิปรายทั่วไป	-
	สว.นราธิวาส	ตั้งกระทู้ถามเหตุใด จำนวนตัวเลขเปลี่ยนแปลงตลอด 300 เป็น 1,300	-
	ดำรง พุฒตาล	ขอความกระจ่างการใช้ผ้าคลุม	-
	โภคิน	มีการนำศาสนามาเข้าไปในขบวนการ เด็กๆ ถูกล้างสมอง ส่วนการใช้ผ้าใบคลุมของตรวจสอบให้ชัด	ขบวนการแต่ไม่ชัดเจน
	นายก	พูดที่รามคำแหงว่า ตราบใดที่ผมยังอยู่แยกไม่ได้แม้แต่ตารางนิ้ว	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน แต่ไม่ชัดเจน(บอกโดยนัย)
		ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเหมือนกรณีกรือเซะ	-
	โฆษก ก.ตปท.	เตรียมแจงทูตทั่วโลก	-
	พล.อ.พัลลภ	มทภ.4 ทำถูกแล้วแต่เนื่องจากรถขนย้ายมีน้อยเกินไป การมัดไพล่หลังเป็นตามหลักการควบคุมตัว	
	พล.อ.หาญ	ต้องเห็นใจทหารเนื่องจา ทหาร ตำรวจ ก็ถูกกระทำมามาก ใครยุบ ศอ.บต. ใครถอนทหารออกจากพื้นที่	ขบวนการแบ่งแยกดินแดน
	ไพศาล พรหมยงค์ เลขาธิการกรรมการอิสลามฯ	ตั้งกระทู้ 3 ข้อ 1. ผู้ชุมนุมเหตุใดรายงาน 300 หายไป 1,000 กว่าคน 2.ระยะทางแค่ 120 เหตุใด ใช้เวลา 5-6 ชม. 3. เหตุใดเพิ่งแถลงการณ์ตายในวันที่ 27 ข้ามไป 1 วัน	-
	รมว.ยุติธรรม	แนะสอบประเด็นการขนย้าย การสลายเป็นไปตามปกติ	-
	พญ.พรทิพย์	78 ศพ มีอาการ ฮีทสโตรก อุณหภูมิในร่างกายสูงเกินไป และยืนยันว่าตนไม่ถูกหลอกมาให้แถลงข่าว	-
	อธิบกรมคุ้มครองสิทธิ	ญาติมีสิทธิฟ้องแพ่ง	-
	พล.อ.สิริชัย	ตั้ง “ศิวะ” ตรวจสอบข้อเท็จจริง	-
	กอ.สสส.จชต.	สรุปยอด เสียชีวิต 84 เจ็บ 18 คุมตัว 1,298 คน	-
	มทภ.4	เลื่อนเวลาเคอร์ฟิวส์เป็น 23.00 - 04 .00	-
	หน.ฝ่ายค้าน	จี้ใช้ ม.213 ฟังความเห็นสภาฯ	-
	สว.ฝ่ายค้าน	ลงพื้นที่สอบข้อเท็จจริง	-
29 ตุลาคม 2547	พาดหัว	บัวแก้วแจงทูตทั่วโลก สลายม๊อบ มาเลย์เตือนงดเที่ยวภาคใต้	-
	โปรย	สื่อนอกรุมประณามไทย “ป่าเถื่อน” ห่วงเป็น	+-

		ชนวน สงครามศาสนา	
	รอยเตอร์	สหรัฐฯ เรียกร้องสอบสวนเหตุการณ์	-
	จาร์กาต้าร์ โพสต์	อินโดฯ แสดงความเสียใจ วิจารณ์ที่ รัฐบาลปกป้องเจ้าหน้าที่	-
	เฮรัลด์ทริบูล	เหตุจะสร้างความไม่พอใจให้พี่น้องมุสลิมในภูมิภาค	-
	พรรคมุสลิมอินโดนีเซีย	เหตุอาจนำไปสู่การลุกฮือต่อต้านอีก	-
	ลีกวนยู	ภูมิภาคนี้ควรเตรียมพร้อมมือการก่อการร้าย	-
	ตัวแทนนักเรียนสหรัฐอเมริกา	ส่งจดหมายถึงนายกสอบข้อเท็จจริง	-
	องค์กรสิทธิหลายกลุ่ม	ประณามการกระทำของรัฐบาล	-
	ก.ตปท.	ชี้แจงทูตกรณีตากใบ	

4.2.2.3 <u>ลักษณะความแตกต่างของการรายงานข่าวระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชนกรณีตากใบ</u>

<u>1) การอธิบายแบบบิดเบือน (Distortions)</u>

เมื่อพิจารณาการอธิบายแบบเบี่ยงเบนของการรายงานข่าว ระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า มีความแตกต่างกันในการรายงานข้อเท็จจริงหลายประการ โดยอธิบายรายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเด็นดังต่อไปนี้

- <u>มีการเบี่ยงเบนเพื่อให้น้ำหนักในประเด็นรายละเอียดของเหตุการณ์อ่อนลง</u>

มีการอธิบายในประเด็นอื่นๆ เพื่อการเบี่ยงเบนการอธิบายในรายละเอียดของแต่ละประเด็นแต่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้สึกเหมือนว่า ข่าวมีความครอบคลุมรอบด้าน แต่ขาดการเจาะลึกลงในประเด็นสำคัญๆ ในประเด็นดังต่อไปนี้

- การก่อเหตุผู้กระทำคือกลุ่มวัยรุ่น

ไม่มีการอธิบายลักษณะของกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างครบถ้วน ซึ่งในข่าวระบุผู้ชุมนุมเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ครองสติไม่ได้ ซึ่งในข้อเท็จจริงผู้ชุมนุมไม่ได้เป็นกลุ่มวัยรุ่นแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีผู้หญิงและเด็กรวมอยู่ในที่ชุมนุมด้วย

- เร่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ – การศึกษา เพื่อแก้ปัญหาเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบ

ไม่มีการอธิบายสาเหตุของเหตุการณ์อย่างชัดเจน แต่จะใช้การอธิบายเชื่อมโยงเหตุผลว่า ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ สัมพันธ์กับปัญหาทางเศรษฐกิจที่ยังมีภาวะว่างงานสูง โดยมีกลุ่มวัยรุ่นที่ว่างงานเป็นจำนวนมาก รวมถึงระบบการศึกษาที่ถูกปล่อยปละละเลย มีการสอนศาสนาโดยไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจน

- ความผิดพลาดไม่ได้มาจากความจงใจของรัฐ แต่มาจากความกลัวของเจ้าหน้าที่

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ออกอากาศคำขอโทษของนายกรัฐมนตรีในเช้าวันที่ 30 ตุลาคม 2547 ว่าทางการได้ใช้ความนุ่มนวลในการเจรจาแล้วแต่เมื่อไม่เป็นผล จึงต้องเข้าสลายฝูงชนโดยให้หมอบและเข้าควบคุมตัว แต่การลำเลียงไปยัง จ.ปัตตานี ซึ่งใช้เวลาเดินทาง 2 ชม.มีจำนวนรถไม่มาก ผู้ชุมนุมตรากตรำมาทั้งวันไม่แข็งแรงพอ ประกอบกับผู้คุมเกรงว่าคนเหล่านี้จะเบียดกันตกลงมาจากรถ จึงให้นอนคว่ำกันหลายชั้น ทำให้มีผู้เสียชีวิตจากการจำกัดของพื้นที่และเพิ่มเติมคำแถลงของโฆษกรัฐบาลว่า ผู้เสียชีวิตแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ อ่อนเพลียจากการถือศีลอด, กลุ่มใช้ยาเสพติด, กลุ่มที่เบียดเสียดยัดเยียด ซึ่งไม่เกี่ยวกับถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายแต่อย่างใด

ด้านหนังสือพิมพ์มติชน รายงานสอดคล้องกันว่า นายกรัฐมนตรีกล่าวแสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส โดยกล่าวว่า “ที่น่าเสียใจก็คือว่า ความที่ผู้คุมกลัวไปว่า บุคคลเหล่านี้จะเบียดตัวเองตกลงมา กลัวจะเป็นอันตราย กลัวจะถูกทำร้าย ก็เลยใช้ให้นอนคว่ำหน้า นั่งคว่ำชั้นเดียวยังพอว่า ดันไปนอนคว่ำหลายชั้น อาจเป็นเพราะที่บรรทุกไม่พอและความกังวลของเจ้าหน้าที่จึงทำให้มีการเสียชีวิต ครั้งสุดท้ายนี่เสียชีวิตเยอะเนื่องจากว่าบรรทุกมากและก็เริ่มอ่อนล้าจึงเสียชีวิตไปหลายคน....”

- ผู้ชุมนุมครอบครองมีอาวุธร้ายแรง

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายงานคำให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรีว่ามีการตรวจค้นอาวุธได้ในที่เกิดเหตุ พบปืน เอ็ม 16 - 3 กระบอก, ปืนอาร์ก้า 4 กระบอก, ระเบิดขว้าง 1 ลูก, ปืนพก 10 – 20 กระบอก, ลูกกระสุนปืนอีก 100 กว่านัด เมื่องมแม่น้ำตากใบก็พบลูกระเบิดขว้างอีก 30 ลูก ขณะที่ข้อเท็จจริงของการสืบพยานที่เป็นทหารในชั้นศาลพบว่า ไม่มีการยืนยันว่าพบอาวุธของกลุ่มผู้ชุมนุมแต่อย่างใด ขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนรายงานจำนวนของอาวุธของกลุ่มผู้ชุมนุมน้อยกว่า

- ผู้ชุมนุมไม่ใช่คนในพื้นที่แต่เป็นคนมาจากที่อื่น

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายงานว่า ได้รับการยืนยันจากผู้นำศาสนาและญาติผู้ต้องหาว่าไม่รู้จักและไม่ใช่คนในพื้นที่อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ 300 คนที่ถูก

ควบคุมตัวไว้ เจ้าหน้าที่อาจต้องใช้เวลาในการตรวจสอบ ซึ่งหากพบบุคคลใดไม่เกี่ยวข้อง จะถูกแยกออกและปล่อยตัวไป จนกระทั่งมีการตรวจสอบในภายหลังพบว่า ผู้ถูกควบคุมตัวไปทั้งหมด 1,324 คน มีผู้ถูกควบคุมมาจากทุกอำเภอ ยกเว้นเพียง อำเภอศรีสาคร โดยมี ผู้ถูกควบคุมจาก อ.ตากใบมากที่สุดจำนวน 382 คน โดยเฉพาะจำเลยที่ถูกฟ้องร้องจำนวน 58 ราย เป็นชาว อ.ตากใบทั้งหมด มีรายงานด้วยว่าผู้ชุมนุมที่เป็นคนต่างถิ่น ใช้ผ้าคาดหน้าอำพราง อีกทั้งยังพบผู้ต้องสงสัย คดียิงตำรวจอยู่ในที่ชุมนุมด้วยแต่ยังไม่มีการตรวจสอบ

2) การซ่อนเร้นหลักฐานข้อเท็จจริง

จากการพิจารณาการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่า มีการหลบเลี่ยงที่จะไม่รายงานเจาะลึกลงไปในบางประเด็น โดยจะไม่กล่าวถึงข้อเท็จจริงในประเด็นต่อไปนี้

- การปกปิดสาเหตุการใช้ความรุนแรงของรัฐในการสลายการชุมนุม

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายงานผลการสลายการชุมนุม ในเช้าวันที่ 26 เมษายน 2547 ว่าเจ้าหน้าที่ได้สลายการชุมนุมโดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง ใช้มาตรการควบคุมฝูงชนตามหลักวิชาอย่างเป็นขั้นตอน โดยนำผู้นำ, ผู้นำศาสนาไปพูด รวมถึงญาติพี่น้อง แต่ผู้ชุมนุมก็ไม่ยอมรับ จนต้องยิงปืนขึ้นฟ้าและฉีดน้ำเพื่อสลายการชุมนุม กรณีที่มีคนตายจึงไม่ใช่กระทำของเจ้าหน้าที่ แต่น่าจะมาจากเหตุชุลมุนกัน

- การปกปิดความผิดของการขนย้าย

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีการรายงานความผิดพลาดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ มีความพยายามในการที่จะอธิบายว่า ศพทั้ง 78 ศพ เสียชีวิตเพราะขาดอากาศหายใจ ไม่ปรากฏบาดแผลใดๆ ที่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นบาดแผลจากกระสุนปืน บาดแผลจากอาวุธมีคม อีกทั้งระหว่างการลำเลียงผู้ชุมนุมได้ให้ผู้ชุมนุมขึ้นรถอย่างเป็นระเบียบและไม่ได้โยนขึ้นรถแต่อย่างใด นอกจากนี้ไม่มีการให้รายละเอียดว่า ระยะทางการขนส่งมีระยะทางเพียง 120 กม. จะสามารถขนย้ายได้ภายในเวลาที่เหมาะสมควรใช้ระยะเวลาเท่าใด ไม่มีการการกล่าวถึงความแออัดและจำนวนรถที่ไม่เพียงพอต่อการขนย้าย

- การปกปิดสาเหตุการเสียชีวิตของผู้ชุมนุม

ภายหลังจากการเกิดการเสียชีวิตของผู้ชุมนุมที่ถูกขนย้ายจาก สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จ.นราธิวาสไปยัง ค่ายอิงคยุทธบริหาร จ.ปัตตานี ในคืนวันที่ 25 ตุลาคม 2547 จนมีผลทำให้ มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเป็น 78 คน สังเกตได้ว่า การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียง

แห่งประเทศไทย ในวันที่ 26 ตุลาคม 2547 ซึ่งขณะนั้นมีการเสียชีวิตจากการขนย้ายผู้ชุมนุมเกิดขึ้นแล้ว แต่ไม่ปรากฏการรายงานข่าวแต่อย่างใด ทั้งข่าวภาคบังคับ เช้าและค่ำ แต่กลับรายงานข่าวในประเด็นความพยายามสร้างงานในพื้นที่ของรัฐบาล, ข่าวผู้แทนพระองค์นำกระเช้าอินทผลัมพระราชทานให้แก่คณะกรรมการอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัด รวมถึงชี้แจงสาเหตุที่ต้องเข้าสลายการชุมนุมแทนการรายงานการเสียชีวิตของผู้ชุมนุมที่ถูกขนย้ายซึ่งมีความสำคัญมากกว่า

จนกระทั่งมีการรายงานข่าวในเช้าวันที่ 27 ตุลาคม 2547 กล่าวถึงจำนวนผู้ที่เสียชีวิตว่า จากการลำเลียงทำให้มีผู้ที่เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอีก 78 คน มีสาเหตุมาจากร่างกายอิดโรยจากการตากแดดขณะชุมนุมประท้วง ประกอบกับไม่ได้รับประทานอาหารในช่วงถือศีลอด ทำให้มีการเสียเหงื่อมากจึงทำให้ร่างกายของผู้เสียชีวิตอาจเกิดอาการช็อกจนเสียชีวิต โดยไม่ได้กล่าวถึงการขนย้ายที่ทับซ้อนแออัด

ขณะหนังสือพิมพ์มติชนรายงานข้อสังเกตของ นายไพศาล พรหมยงค์ รองเลขาธิการ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าอยากให้พิจารณาประเด็นต่อไปนี้ 1. กรณีที่สื่อมวลชนทุกสำนัก ทั้งทีวีและหนังสือพิมพ์ รวมทั้ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ออกมาระบุว่ามีกลุ่มผู้ชุมนุมหน้า สภ.อ.ตากใบ ในวันเกิดเหตุประมาณ 200 – 300 คนเท่านั้น โดยที่อีก 1,000 คนที่เหลืออยู่ตรงไหน เหตุใดข้อมูลของผู้นำประเทศถึงความคลาดเคลื่อนของความจริง 2. เหตุใดระยะเวลาในการนำตัวกลุ่มผู้ชุมนุมจากที่เกิดเหตุบริเวณ สภ.อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ไปถึง ค่ายอิงคยุทธบริหาร จ.ปัตตานี ถึงใช้เวลานานถึง 5 - 6 ชั่วโมง ทั้งๆ ที่ห่างกันเพียง 120 กิโลเมตรเท่านั้น 3. เหตุใดรัฐบาลถึงไม่ยอมแถลงข้อเท็จจริงจำนวนของผู้เสียชีวิตและสาเหตุของการเสียที่แท้จริงในช่วงเช้าของวันที่ 26 ตุลาคม ทั้งๆ ที่รู้อยู่แก่ใจว่ามีกลุ่มผู้ชุมนุมบางส่วนเสียชีวิตตั้งแต่ช่วงค่ำของวันที่ 25 ตุลาคม เหตุใดรัฐบาลจึงปล่อยให้เวลาล่วงเลยผ่านมาเกือบ 1 วันจึงมีการแถลงข่าวการเสียชีวิต เพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้ชุมนุมให้คนทั้งประเทศทราบ

จากการศึกษาพบว่า การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อเหตุการณ์กรณีตากใบ ขาดความชัดเจนการรายงานอย่างครบถ้วนและเจาะลึกในรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีการปิดบังซ่อนเร้นข้อเท็จจริงในข้อผิดพลาดของรัฐโดยเฉพาะประเด็นที่มีคนจำนวนมากต้องเสียชีวิตภายใต้การควบคุมของอำนาจรัฐ

4.3 ประวัติสังเขปบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

เพื่อทำความเข้าใจเหตุการณ์ทั้ง 2 ให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอประวัติสังเขปของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการทำความเข้าใจในปูมหลังและสภาพเหตุการณ์ ของกรณีกรือเซะและตากใบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตามรายนามดังต่อไปนี้

พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ อดีตผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.), ผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ผบ.ส.ส.) และ อดีตนายกรัฐมนตรี ก่อนจะเข้ามารับผิดชอบในฐานะรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงในรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้ที่เคยได้รับฉายาว่า “ขงเบ้งแห่งกองทัพ” จากความปราดเปรื่องในสายงานด้านเสนาธิการ – ยุทธการ มีประสบการณ์ในการช่วงสงครามประชาชน และมีส่วนในการผลักดัน นโยบาย 66/2523 ในสมัยรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ จนประสบผลสำเร็จในการต่อสู้กับภัยคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นผู้ที่มีบุคลิกประนีประนอมสูง จนมีฉายาจากสื่อมวลชนว่า “จิ๋วหวานเจี๊ยบ”

พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี ทหาร จปร. 7 ร่วมรุ่นกับ พล.อ.มนูญ รูปขจร, พล.ต.จำลอง ศรีเมือง กลุ่มทหารหนุ่ม(ยังเติร์ก) ที่มีบทบาททางการเมืองอย่างสูงในช่วงสมัย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในวัยหนุ่มเคยรับผิดชอบเป็นหัวหน้าชุดล่าสังหารทั้งในสมรภูมิเวียดนามและลาว ดำรงตำแหน่งเป็นรองผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ในรัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ด้วยพื้นฐานของการเป็นนักรบ จึงมีความเด็ดขาดสูงและถือได้ว่าเป็นนายทหาร “สายเหยี่ยว” คนหนึ่งที่ดูแลงานด้านความมั่นคงให้กับรัฐบาลทักษิณ จากคำให้สัมภาษณ์ทัศนะเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้ พล.อ.พัลลภ ปักใจเชื่อเสมอมาว่ามีสาเหตุมาจากขบวนการแบ่งแยกดินแดน ที่ต้องใช้ยุทธวิธีทางทหารปราบปรามอย่างหนักหน่วง

พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร นายทหารเหล่าช่างคนแรกที่ข้ามสายงานเข้ามาดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.)และผู้บัญชาการทหารสูงสุด(ผบ.สส.) มีความสัมพันธ์กับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะญาติผู้พี่ ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง ผบ.ทบ.และผบ.สส. ไม่ได้มีบทบาทที่สำคัญเท่าใดนัก

พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี นายทหารที่รับราชการในสายงานกองทัพภาคที่ 4 ผ่านประสบการณ์การแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ภาคใต้มาโดยตลอด รับตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 4 ต่อจาก พล.อ.ทรงกิตติ จักกาบาตร เพื่อนร่วมรุ่น ตท.10 ของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงที่ถือว่ามีการเปลี่ยนแปลง แม่ทัพภาคที่ 4 บ่อยครั้งที่สุด

นายศิวะ แสงมณี อดีตอธิบดีกรมราชทัณฑ์, รองปลัดกระทรวงมหาดไทยและโดยตำแหน่ง คือ รองผู้อำนวยการกองอำนวยการสร้างเสริมสันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) ซึ่งดูแลความสงบเรียบร้อยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสายงานด้านพลเรือน

อุสตาซโซะ หรือนายอิสมาแอลยูซุฟ ระยะหลง ที่ทางการไทยคาดว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อการวันที่ 28 เมษายน 2547 อุซตาสโซะ จบการศึกษา จากประเทศอินโดนีเซีย เป็นอดีตครูสอนศาสนาโรงเรียนธรรมวิทยา อ.เมือง จ.ยะลา ที่ทางการไทยเชื่อว่าขณะนี้หลบหนีอยู่ในประเทศมาเลเซีย เคยเป็นสมาชิกกลุ่ม BRN – Coordinate แต่ภายหลังออกมาก่อตั้งกลุ่มที่เป็นอิสระของตนเอง

อุสตาซยา หรือนายสาการียา ยูโซะ ครูสอนศาสนาโรงเรียนอัล – อิสลามวิทยา หมู่บ้านกูแบบอยอ ต.บีกี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี เป็นหัวหน้าในปฏิบัติการปะทะที่บ้านกรือเซะ จนเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ

BRN – Coordinate องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2522 โดยแตกกลุ่มมาจาก ขบวนการแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปัตตานี (Barian Revolusi nasional Melayu Patani) หรือ BRN ที่มีฐานความคิดหลักเป็นแนวทางสังคมนิยม มีความถนัดในการปฏิบัติการทางการเมืองและเคลื่อนไหวอยู่ในมาเลเซีย เป็นกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่คาดว่า น่าจะเป็นกลุ่มที่ทำการเคลื่อนไหวก่อความไม่สงบอยู่ในปัจจุบัน โดยมีปีกเยาวชน “เปอร์มูดอ” (Pemuda) อันแข็งแกร่งที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2535 คอยสนับสนุนอยู่ในพื้นที่และศูนย์ปฏิบัติงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า (ศปก.ตร) ได้เปิดเผยข้อมูลว่า กลุ่มที่เคลื่อนไหวก่อความไม่สงบในขณะนี้คือ กองกำลังหน่วยจรยุทธขนาดเล็กประจำถิ่นซึ่งผ่านหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้กันในอินโดนีเซียคือหลักสูตร RKK (Runda Kumpulan Kecil) ที่แยกปฏิบัติการเป็นหน่วยอิสระ (Cell)

เบอร์ญิฮาด ดิ ปาตานี (Berjihad di Patani) เอกสารที่พบติดตัวมากับผู้ก่อเหตุในวันที่ 28 เมษายน 2547 ตัวเอกสารดังกล่าวเขียน โดย อิสมาแอล จัฟฟาร์ หรือ “เปาะสู” ซึ่งเป็นชาวกลันตันโดยกำเนิด กับ อับดุล วาฮัม อิหม่ามโรงเรียนสอนศาสนาในจังหวัดยะลา โดยเขียนด้วยลายมือในช่วงเดือน สิงหาคม 2545 ในถ้ำแห่งหนึ่งในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ในเนื้อหาเขียนเกี่ยวกับการต่อสู่แบ่งแยกดินแดนโดยอิงบริบททางศาสนา โดยอ้างความชอบธรรมในการพลีชีพเพื่อศาสนาตาม อัล - กุรอาน ผู้รู้หลายท่านที่อ่านเอกสารฉบับนี้กล่าวว่า ผู้ที่ได้อ่านเอกสารฉบับนี้จะถูกปลุกใจให้ฮึกเหิมพร้อมที่จะจับอาวุธขึ้นต่อสู้เพื่อมาตุภูมิ

บทที่ 5

การทำงานขององค์กรและรูปแบบการนำเสนอของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในบทนี้จะกล่าวถึงองค์กร, การทำงานของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงรูปแบบการนำเสนอข่าวของวิทยุภาคถ่ายทอด เพื่อให้เห็นภาพรวมขององค์กรและการทำงาน รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของตัวบท (Text) ในขั้นต้น ก่อนที่ขยายไปสู่การตรวจสอบกลไกการทำงานในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในบทต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการนำเสนอออกเป็นแต่ละประเด็นคือ

5.1 โครงสร้างและบุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรมประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5.2 กระบวนการรายงานข่าวในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้

5.3 รูปแบบนำเสนอของข่าววิทยุภาคถ่ายทอดต่อสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยมีรายละเอียดของแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 โครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานการประชาสัมพันธ์เขต 6 จังหวัดสงขลา ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง 7 จังหวัด ประกอบด้วย ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส โดยเครือข่ายกระจายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 สถานี ดังต่อไปนี้คือ

จังหวัดปัตตานี

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดปัตตานี

จังหวัดนราธิวาส

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนราธิวาส

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อำเภอสุไหงโก-ลก

จังหวัดยะลา

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลา

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงสถานีวิทยุกระจายเสียงประจำจังหวัดและคลื่นความถี่

จังหวัด	สถานี	คลื่นความถี่
ปัตตานี	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี	FM 101.0 MHz
		AM 1296 KHz
ยะลา	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา	FM 92.0 MHz
		FM 94.25 MHz
		FM 95.0 MHz
		AM 981 KHz
		AM 1485* KHz
	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอเบตง	FM 93.0 MHz
		AM 1026 KHz
นราธิวาส	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนราธิวาส	FM 98.25 MHz
	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอสุไหงโก-ลก	FM 106.5 MHz

*ยังไม่ได้ส่งกระจายเสียง

ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอยู่ 5 สถานี มีเครือข่ายสถานีวิทยุอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด 11 คลื่นความถี่ ทั้ง FM และ AM จังหวัดปัตตานีมี 2 คลื่นความถี่คือ FM 101.0 MHz และ AM 1296 KHz จังหวัดยะลา 2 สถานี 7 คลื่นความถี่คือ FM 94.25 MHz, FM 95.0 MHz, AM 981 KHz และ AM 1485 KHz (ยังไม่มีการกระจายเสียง) และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอเบตง ซึ่งมีคลื่นความถี่อีก 2 คลื่นความถี่ คือ FM 93.0 MHz และ AM 1026 จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่มีอาณาบริเวณกว้างขวางและเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีคลื่นความถี่ทั้งหมด 7 คลื่น ขณะที่จังหวัดนราธิวาสมี 2 สถานี 2 คลื่นความถี่คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนราธิวาส (FM 98.25 MHz) และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอสุไหง โก-ลก(FM 106.5 MHz) โดยจังหวัดนราธิวาสไม่มีคลื่นความถี่ประเภท AM ดังรายละเอียดในตารางที่ 5.1

โดยแต่ละสถานีมีขีดความสามารถในการผลิตรายการเองทั้งส่วนข่าวท้องถิ่น – ข่าวบริการ , ถ่ายทอดสัญญาณข่าวภาคบังคับ, ข่าวต้นชั่วโมงจากสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ โดยแต่ละสถานีจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามการแบ่งเขตพื้นที่ของแต่ละจังหวัด ตามแผนภาพที่ 5.1

5.1.1 <u>การแบ่งส่วนงานขององค์กรสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในแต่ละพื้นที่ จะมีผู้อำนวยการสถานีในฐานะผู้บริหารสถานีเป็นผู้ควบคุมดูแลนโยบายของการรายงานข่าว ให้เหมาะกับสถานการณ์และพื้นที่ โดยจะมีการแบ่งฝ่ายในการบริหารงานอยู่ 4 ฝ่ายหลักคือ ฝ่ายบริหารงานงานทั่วไป, ฝ่ายรายการและกระจายเสียง, ฝ่ายข่าว และฝ่ายเทคนิค ที่มีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันดังนี้

1.ฝ่ายบริหารงานทั่วไป เป็นฝ่ายงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการองค์เป็นหลัก เพื่อให้การทำงานภายในองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น ประกอบด้วย งานฝ่าย บุคลากร, งานธุรการ, งานการเงินและบัญชี, งานพัสดุและครุภัณฑ์

2.ฝ่ายรายการและกระจายเสียง เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ในการดูแลการผลิตรายการและควบคุมการกระจายเสียง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ, เจ้าหน้าที่กระจายเสียง, ผู้จัดรายการ

3. ฝ่ายข่าว เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ผลิตข่าวเพื่อส่งให้กับสำนักข่าวประชาสัมพันธ์ในส่วนกลางและผลิตข่าวสารในท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้อำนวยการข่าว, บรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าว

4.ฝ่ายเทคนิค เป็นฝ่ายสนับสนุนงานทางเทคนิคทางการกระจายสียงและการสื่อสาร - อิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค ซึ่ง แต่ละสถานีจะมีอัตรากำลังประมาณ 3 - 4 คน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

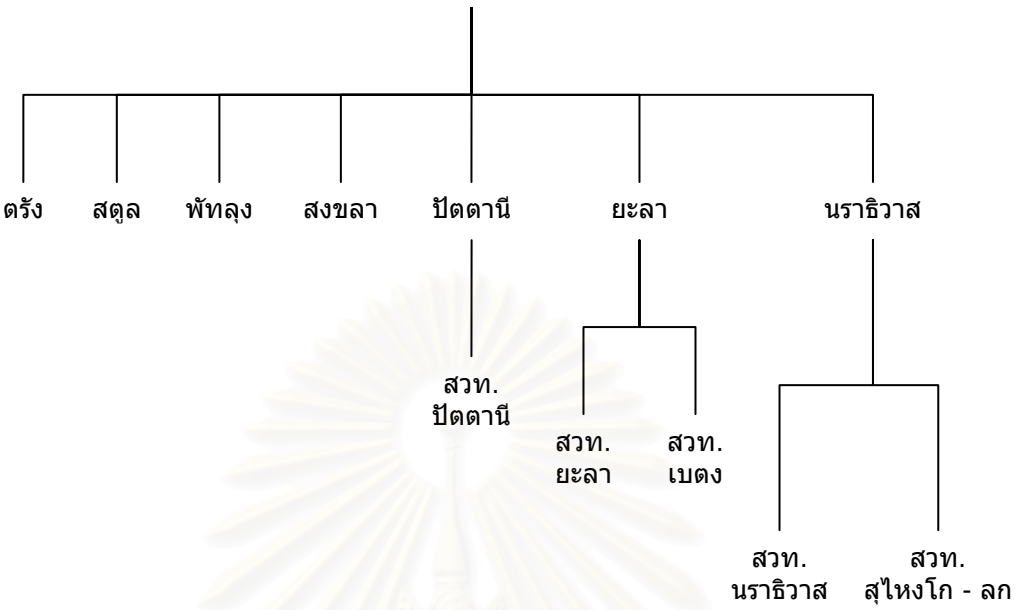

แผนภาพที่ 5.1 แผนภาพแสดงโครงข่ายสถานีวิทยุแห่งประเทศที่ครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง

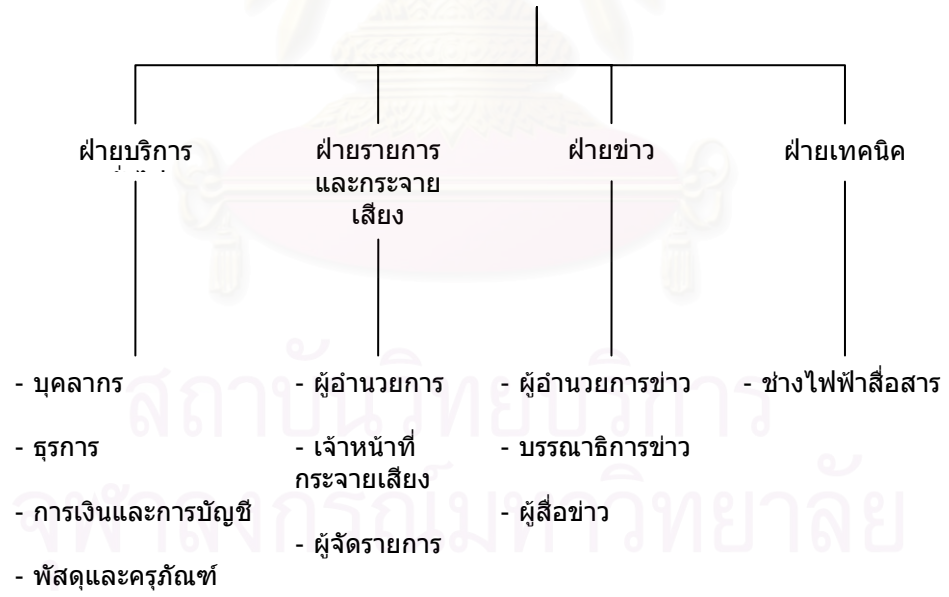

แผนภาพที่ 5.2 แสดงแบ่งฝ่ายงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5.1.2 บุคลากรในการผลิตข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บุคลากรในการผลิตข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ของแต่ละสถานีในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยบุคลากรดังต่อไปนี้

1. ผู้อำนวยการข่าว เป็นตำแหน่งของผู้อำนวยการสถานี จะเป็นผู้ควบคุมดูแลเนื้อหาในระดับนโยบาย นอกเหนือจากการบริหารจัดการในภาพรวมของสถานี

2. บรรณาธิการข่าว จะทำหน้าที่ประสานงานกับผู้สื่อข่าว - บรรณาธิการข่าวภายในประเทศจากส่วนกลาง ในเนื้อหาของข่าวภาคบังคับ ตรวจสอบความแม่นยำของประเด็นข่าว ให้ข้อมูลมีความถูกต้อง คอยควบคุมดูแลไม่ให้ประเด็นข่าวที่ถูกรายงานกระทบต่อนโยบายการเสนอข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ รวมถึงดูความเรียบร้อยของข่าวท้องถิ่นและข่าวบริการที่สถานีวิทยุผลิตเพื่อออกอากาศภายในพื้นที่รับผิดชอบ

3. ผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวกรมประชาสัมพันธ์ประจำจังหวัด จะทำหน้าที่รับผิดชอบแบ่งตามพื้นที่จังหวัด โดยจะต้องติดตามรายงานข่าวในเขตพื้นที่รับผิดชอบไปยังกองข่าวในประเทศเพื่อจัดทำเป็นข่าวออกในช่วงเวลา ซึ่งผู้สื่อข่าวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นทุกวัน จึงมีการประสานงานระหว่างผู้สื่อข่าวของแต่ละจังหวัดด้วยทางโทรศัพท์กันอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้บางสถานีผู้สื่อข่าวอาจทำหน้าที่เป็นผู้จัดรายการหรือผู้ประกาศข่าวรายการวิทยุประจำท้องถิ่นด้วย

4. ช่างเทคนิค มีหน้าที่ 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนแรกดูแลความเรียบร้อยของระบบ รับ – ส่งสัญญาณ ของสถานีวิทยุกระจายเสียง การบันทึกเสียงให้สามารถปฏิบัติได้คล่องตัว รวมถึงงานเทคนิคด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องภายในสถานี ส่วนที่สอง คือ การดูแลการส่งสัญญาณวิทยุ ร่วมกับผู้สื่อข่าวภาคสนาม เพื่อส่งสัญญาณข่าวจากพื้นที่ให้ทันเวลาและเรียบร้อย ในบางครั้งในงานภาคสนามที่จะต้องมีการรายสดในรายการหรือหมายข่าวที่สำคัญ ช่างเทคนิค จะจัดการเครื่องรับส่งภาคสนามให้สามารถรายงานสด ร่วมกับผู้จัดรายการและเจ้าหน้าที่กระจายเสียงในพื้นที่ได้เลย

5.<u>พนักงานขับรถ</u> มีหน้าที่รับส่งผู้สื่อข่าวเพื่อไปทำข่าวตามที่มีประเด็นมีในพื้นที่ ซึ่งบ่อยครั้งที่พนักงานขับรถ อาจจะต้องช่วยงานสถานีวิทยุซึ่งหากตรงกับหมายข่าวที่ผู้สื่อข่าวจะต้องลงพื้นที่ บางครั้งผู้สื่อข่าวอาจจะต้องเดินทางไปทำข่าวเองมากกว่าใช้พนักงานขับรถของตน

จะเห็นว่าสำหรับข่าวจากส่วนภูมิภาค ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสถานการณ์ความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในข่าวภาคบังคับของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ 2 ฝ่ายเท่านั้น คือฝ่ายข่าวและฝ่ายเทคนิค โดยฝ่ายข่าวจะทำการประสานงานกับกองบรรณาธิการกับกองข่าวภายในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์โดยตรง

ลักษณะของการทำงานข่าวในภูมิภาค มีความแตกต่างจากผู้สื่อข่าวในส่วนกลางที่แบ่งตามสายงาน หรือประจำกระทรวงต่างๆ อย่างชัดเจน แต่จะต้องทำงานอย่างครอบคลุมทุกๆ ด้าน คือ การเมือง,เศรษฐกิจ, สังคม, การศึกษา, ศาสนา, วัฒนธรรม, เกษตร, สาธารณสุข, สิ่งแวดล้อม, การท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ของจังหวัดที่ทางราชการได้มอบหมายมา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากอัตรากำลังของทั้ง 5 สถานีในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะพบว่ามีอัตรากำลังของผู้สื่อข่าว เฉลี่ยอยู่ที่สถานีละ 1 คน และมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคคอยให้การสนับสนุนผู้สื่อข่าว โดยการผลิตรายการภายในสถานีวิทยุ ในอัตรา 1 : 4 และมีอัตรากำลังของแต่ละสถานีอยู่ ราว 9 คน เป็นอย่างน้อย ดังรายละเอียดในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 <u>ตารางแสดงอัตรากำลังในการผลิตข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยตามเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้</u>

อัตรากำลังบุคลากร สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	เบตง	สุไหง โก -ลก
ผู้อำนวยการ	1	1	1	-	1
เจ้าหน้าที่กระจายเสียง / ประกาศข่าว	1	1	1	1	1
ผู้สื่อข่าว	1	1	1	2	1
ช่างไฟฟ้าสื่อสาร	4	5	4	3	2
ผู้จัดรายการ	*	*	*	*	*
เจ้าหน้าที่ธุรการ	1	1	1	1	1
พนักงานขับรถ	1	2	1	1	1
รวม(คน)	9	11	9	8	7

* ไม่มีอัตราแน่นอน เนื่องจากสามารถดึงบุคลากรในฝ่ายต่างๆ มาเป็นผู้จัดรายการได้ โดยปกติแต่ละสถานีจะมีอย่างน้อย 1 – 2 คน

5.2 แนวทางการทำงานและกระบวนการรายงานข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอธิบายให้เห็นถึงแนวทาง และกระบวนการทำงานของผู้สื่อข่าวส่วนภูมิภาคของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในการรายงานข่าวสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานระหว่างส่วนภูมิภาคกับการทำงานในส่วนกลางซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

5.2.1 การทำงานเพื่อรับใช้นโยบายของรัฐ

เนื่องจาก สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นสื่อของรัฐ (Media of the State) ที่รัฐเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว (State Monopoly) ที่รัฐจะมีสิทธิและเสรีภาพในการใช้สื่อของตนในการใช้ประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐ รวมไปถึงการดูแลความมั่นคงของประเทศ มโนทัศน์ดังกล่าวได้ส่งผลต่อการสร้างเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้ฟัง ที่มีสื่อมวลชนของรัฐเป็นตัวกลางในการรายงานข่าวสารให้กับผู้ฟังได้รับรู้

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ข้อจำกัดกรอบการทำงานและข้อจำกัดของผู้สื่อข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่ปฏิบัติงานในการในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สถานการณ์ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างมากว่า ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ผู้สื่อข่าวจะตกอยู่ภายใต้กรอบและเงื่อนไขใด ต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ

จากการสัมภาษณ์ นางบัณฑิตา พรหมมาศ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา พบว่า การทำงานของบุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบและข้อกำหนดบางประการซึ่งเป็นกรอบของรัฐ เพื่อวางเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบยึดเป็นแผนในการปฏิบัติตามหลัก 3 ประการคือ

1.วาระแห่งชาติในขณะนั้นคืออะไร กรอบของชาติคืออะไร มีระบุในระดับแผนใดบ้าง

2.นโยบายในระดับสถานี ที่ต้องวางแผนว่าจะจะทำการประชาสัมพันธ์อะไรบ้าง

3.นโยบายในระดับพื้นที่

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงหลักของทั้ง 3 ประการดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จะแปรผันไปตามวาระแห่งชาติและนโยบายของรัฐใน

ขณะนั้น โดยทางสถานีจะต้องวางแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว สอดรับกันตั้งแต่ระดับบน ไล่เรียงลงมาในระดับสถานีจนถึงระดับพื้นที่

ตัวอย่างของการถูกกำหนดกรอบการทำงานของผู้สื่อข่าวในพื้นที่ ให้สอดรับกับนโยบายหรือกรอบการทำงานของรัฐในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารซึ่งกุมบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางของความมั่นคง ภายใต้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือ กองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้าและกองอำนวยการสร้างเสริมสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.)ที่จะขอความร่วมมือจากทุกหน่วยงานราชการ เพื่อความเอกภาพในการดำเนินการของรัฐ

จากการให้สัมภาษณ์ของ นางสุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าวประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลาผู้วิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าวถูกขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่มาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ในการกำกับการปฏิบัติงานกับหน่วยงานความมั่นคงคือ “กองอำนวยการสร้างเสริมสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.)” ตามหนังสือ “รายงานการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงเวลาต่อมา” ลงนามตรวจสอบความถูกต้อง โดย พล.ท.ณัฐเทพ สมคะเน หัวหน้าสำนักเลขานุการ (หน.สลก.)ร่วม คณะกรรมการบริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์เสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบชต.) เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2549 โดยมีเนื้อหากล่าว ถึง กรอบแนวคิดดำเนินงาน 3 ประการ 10 กลยุทธ์ ในการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในรูปแบบต่างๆ

โดยสาระที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จะต้องรับทราบก็คือ กลยุทธ์ ข้อที่ 7 และ 8 ที่ปรากฏในเนื้อความดังต่อไปนี้

> ... 7. กลยุทธ์ ด้านการปรับความคิดความเชื่อ
> แนวทางการปรับความคิดและความเชื่อ จะมุ่งเน้นการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามและการส่งเสริมศาสนสัมพันธ์ของทุกศาสนา การศึกษาความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ โดยไม่นำอุปสรรคมาเป็นอุปสรรคของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสงบสุข ในสังคมที่หลากหลายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตของสังคมอื่น การเสริมสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่ปฏิบัติงานพื้นที่ ให้มีความรู้ด้านภาษาท้องถิ่น มีความเข้าใจหลักศาสนาอิสลาม วัฒนธรรมและประเพณี ของประชาชนในพื้นที่อัน

จะนำไปสู่การสร้างและฟื้นความไว้วางใจจากประชาชนและป้องกันพฤติกรรมและเป็นเงื่อนไขและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน อาทิผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มแม่บ้าน สตรี มุสลิมและเยาวชน เพื่อให้ชุมชนรู้เท่าทันสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นจริงและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหา รวมทั้งหน้าที่เป็นชุมชนบำบัดในการเยียวยาที่ชุมชนได้รับผลกระทบ การส่งเสริม สถาบัน ครอบครัวให้เข้มแข็งอบอุ่น เป็นภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชนและการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้หลงผิดได้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านการศึกษาและการมีอาชีพสามารถกลับเข้ามามีชีวิตแบบปกติและร่วมสร้างสันติสุขต่อสังคม ตลอดจนการส่งเสริมงานยุติธรรมในชุมชน ในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ด้านกฎหมายและระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ การตรวจสอบติดตามการอำนวยการยุติธรรม ในการสร้างเสริมสันติสุขและความสมานฉันท์ ในพื้นที่

8. กลยุทธ์ด้านปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์

เน้นการรณรงค์ ให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในแนวทางนโยบายของรัฐและความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควบคู่กับการปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) / ประชาสัมพันธ์ (ปชส.) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องทันเวลา เพื่อสร้างและรักษาความปรองดอง สมานฉันท์และความร่วมมืออันดีระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมและระหว่างประชาชนทุกหมู่เหล่าที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของกลุ่มก่อความไม่สงบ การป้องกันและแก้ปัญหาข่าวลือและข่าวต่างๆ ที่บิดเบือนรวมทั้งการสนับสนุนและขยายผลการดำเนินการตามแผนงานยุทธศาสตร์ต่างๆ ของ กสชต. และ กบ.ชต. ด้วยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนและปฏิบัติการมวลชนสัมพันธ์ ...

การร้องขอคณะกรรมการบริหารจัดการ ให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์เสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบชต.) ผ่านทางกรมประชาสัมพันธ์และผู้สื่อข่าว ชี้ให้เห็นว่า การนำเสนอข่าวจะถูกจำกัดให้อยู่ภายใต้กรอบที่กำหนดเท่านั้น เช่น การรายงานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ นั่นหมายความว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือตำนานที่ไม่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์หลักของชาติย่อมไม่สามารถที่จะนำเสนอได้ หรือการฟื้นฟูความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่รัฐ ก็จะต้องรายงานในแง่บวกของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น ส่วนการรายงานข่าวในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐในด้านลบ เช่น การตรวจสอบการทุจริตของหน่วยงานของรัฐก็อาจ

ไม่สามารถที่จะทำได้ เนื่องจากอาจนำไปสู่การลดทอนความเชื่อมั่นของผู้ฟังต่อนโยบายของรัฐและความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการแก้ปัญหาภาคใต้

นอกจากนี้ยังระบุอย่างชัดเจนถึงของหน้าที่หนึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องทำหน้าที่ตามกลยุทธ์ที่ถูกร้องขอคือ "เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของกลุ่มก่อความไม่สงบ การป้องกันและแก้ปัญหาข่าวลือและข่าวต่างๆ ที่บิดเบือน" ซึ่งอาจหมายถึงการอนุญาตให้มีการตอบโต้กระแสข่าวลือ การต่อต้านข่าวกรอง (Counter Intelligence) การประณามกลุ่มก่อความไม่สงบจนเกินความจริง

จึงจะเห็นได้ว่าทิศทางการรายงานข่าวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบความคิด ซึ่งกำหนดผ่านหน่วยงานของรัฐที่มีสิทธิ์ในการกำหนดทิศทางของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะถูกกำชับจากผู้บังคับบัญชาในระดับพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

> "นโยบายที่จะย้ำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจตลอดก็คือ การรายงานข่าวหรือเสนอข่าว ต้องไม่วิพากษ์วิจารณ์ ศาสนาใด ศาสนาหนึ่งและเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นหลักง่ายๆ พิจารณาจากตัวเราได้ว่า การวิพากษ์ วิจารณ์เรื่องต่างๆ เหล่านี้มันบั่นทอนความสัมพันธ์ที่มีต่อกันได้ง่าย" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

> "เราถึงมีกฎอยู่พอสมควรที่จะให้ทำยังไงก็ได้ ให้คนที่มีความแตกต่างทางชาติ ทางภาษา จะต้องรู้พื้นฐานของอารมณ์ความรู้สึกที่จะสื่อสารออกไปไม่ให้เขาทะเลาะกัน ที่มีทั้งวิจารณญาณและวุฒิภาวะ ... เรื่องที่ทำแล้วเหมือนหาเรื่องกัน เอาเรื่องอคติของแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกันมาพูด การจะเอาแต่ทำตามอคติของเราตามความรู้สึกที่เห็นว่ามันขัดใจเราเอาหนังสอพิมพ์มาวิจารณ์หรือทำอะไรให้สังคมรับรู้ว่าไม่เป็นสุข เราก็จะไม่ทำ ..." (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

5.2.2 การทำงานในลักษณะการรวมศูนย์เข้าไว้กับส่วนกลาง

จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อรายงานข่าวภาคถ่ายทอดจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปในลักษณะขึ้นตรงและรวมศูนย์จากส่วนกลางที่ถูกควบคุมโดยโครงสร้างของการทำงานขององค์กร ผ่านการกำหนดประเด็น ระยะเวลา - ความยาวของการรายงานข่าว ซึ่งจะเห็นว่าสำนักข่าวส่วนกลางจะ

เป็นผู้กำหนดระยะเวลาของข่าวที่เรียกว่า “ข่าวที่ดี” ตามลักษณะของข่าวแตกต่างกันไป คือ ข่าวทั่วๆ ไปข่าวในประเด็นที่สำคัญเป็นพิเศษและรายงานพิเศษและบทความ โดยยึดที่ความกระชับข้อเนื้อหาในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งผู้สื่อข่าวในส่วนภูมิภาคจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด (ดูตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 แสดงเวลาความยาวข่าวที่ผู้สื่อข่าวจะต้องส่งเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อผลิตเป็นข่าวภาคบังคับ

ลักษณะข่าว	ความยาว (นาที)
ข่าวปกติทั่วไป	1.30 -1.45 นาที
ข่าวในกรณีสำคัญเป็นพิเศษ	3 นาที
รายงานพิเศษ, บทความ	5 นาที

ขณะที่การสั่งงานถึงแม้ผู้สื่อข่าวในส่วนภูมิภาค จะสังกัดอยู่ในสถานีวิทยุในพื้นที่รับผิดชอบประจำจังหวัด ซึ่งขึ้นตรงกับสายการบังคับบัญชาของผู้อำนวยการสถานีและบรรณาธิการประจำสถานี แต่ก็จะถูกดูแลและกำกับรวมไปถึงสั่งงานได้โดยตรงจากสำนักข่าวส่วนกลางในอีกทางหนึ่งด้วย หากบรรณาธิการข่าวส่วนกลางต้องการประเด็นที่จำเพาะเจาะจง ก็จะติดต่อตรงผ่านผู้สื่อข่าวได้โดยตรง โดยจะกำหนดรายละเอียดต่างๆ ผู้สื่อข่าวรายงานข่าวส่งส่วนกลางให้ทันเวลา

> “ตัวอย่างที่จะยกให้ชัดๆ ก็คือ เวลาที่ผู้ใหญ่ในรัฐบาลลงพื้นที่ 3 จังหวัดที่เราต้องทำคือ เราต้องเข้าไปเอาเสียงของผู้ใหญ่ท่านนั้นให้ได้ นี่คือสิ่งแรกที่ต้องคิดว่าเราจะทำอย่างไรให้ได้มา ที่สำคัญเรื่องนี้จะถูกย้ำมาจากข้างบน (กอง บก.ส่วนกลาง) ด้วยการ Assign งานมา จะบอกรายละเอียดว่าใครบ้างที่เขาอยากได้เนื้อข่าว อยากได้คำพูด คนไหนอยากได้เสียงและจะย้ำอีกว่าตรงไหนที่เขาอยากได้เป็นพิเศษ” (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

สิ่งสำคัญที่ผู้สื่อข่าว จะต้องตระหนักในการลงพื้นที่สนามทำงานแต่ละครั้งก็คือจะต้องลงไปบันทึกเสียงของบุคคลสำคัญของรัฐที่ลงไปในพื้นที่ เช่น นายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรี, ปลัดกระทรวง, อธิบดี ฯลฯ ให้ได้ ซึ่งการได้เสียงของแหล่งข่าวคนสำคัญจะเป็นตัวบอกว่า ข่าวนั้นมีความสำคัญมากและเนื้อหามีนัยสำคัญในเชิงคุณค่าข่าว มีความน่าเชื่อถือ มีตัวตนที่ชัดเจนในการอ้างอิง

ในส่วนของการรายงานข่าวจากพื้นที่ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่ก้าวหน้าขึ้นในปัจจุบันอย่างการใช้โทรศัพท์มือถือที่มีขนาดเล็กและมีความคล่องตัวสูง จึงทำให้การประสานงานระหว่างกองบรรณาธิการส่วนกลางกับผู้สื่อข่าวภูมิภาค สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยตรง โดยไม่ต้องสั่งการลงมาสายการบังคับบัญชา และตัดความยุ่งยากซับซ้อนในกระบวนการเทคนิคของการรายงานข่าว จึงทำให้การทำงานผู้สื่อข่าวถูกรวมเข้ากับศูนย์กลางด้วยส่วนหนึ่ง

> "วิธีส่งข่าวที่เร็วแล้วใช้เป็นประจำก็จะใช้โทรศัพท์มือถือ สะดวกกว่าแต่ก่อนที่ต้องให้ช่างเทคนิค เช็คเครื่องส่ง ถึงจะส่งข่าวได้แต่รายงานข่าวสมัยนี้ ถ้าในพื้นที่มีสัญญาณโทรศัพท์งานจะง่ายขึ้นมาก รายงานสดๆ ไปทางโทรศัพท์ได้เลย บางทีเปิดโทรศัพท์มือถือเข้าสายเลยก็ได้ แต่ถ้ายังพอมีเวลาเราจะอัดใส่เทปแล้วค่อยส่งข่าว" (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

> "ถ้าเป็นข่าวที่เร่งรีบมากๆ และคิดว่าควรจะรายงานสด อย่างเรารู้ว่ามีระเบิดที่ไหนเราก็จะลงไปอยู่ที่พื้นที่นั้นเลย แล้วก็ใช้การรายงานสดจากพื้นที่อุปกรณ์ไม่ต้องเตรียมอะไรมากดิบๆ ได้ จะมีอารมณ์สด ที่ใช้ประจำก็มือเครื่องอัดเสียงตัวนึง โทรศัพท์มือถือตัวนึง แล้วประสานงานกับส่วนกลาง จากนั้นก็ให้ช่างเทคนิคที่ไปด้วยช่วยดูว่า มีอะไรผิดพลาดหรืออะไรที่ช่วยให้สัญญาณชัดเจนขึ้นก็ทำ" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

ในส่วนการเลือกและวางประเด็นข่าว แม้ว่าผู้สื่อข่าวจะมีอิสระในการคิดประเด็นเอง แต่ผู้สื่อข่าวก็จะปรึกษาหารือและประสานงานกับกองบรรณาธิการส่วนกลางในเรื่องของประเด็นข่าวเช่นกัน

> "ประเด็นที่เราได้มาจะเลือกเอาเฉพาะที่น่าสนใจ จากทั้งหมดที่เราลงในพื้นที่มา เราจะเลือกเอาเนื้อๆ เน้นๆ สั้น กระชับ แล้วก็จะถูกรีไรต์จากนั้นก็ช่วยกันกับฝ่ายเทคนิค ตัดต่อเสียงโดยเราจะช่วยดูด้วยโดยที่เราจะประสานงานกับ บก.ส่วนกลางในพื้นที่ตลอด" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> "ถ้าได้เสียง ได้ Vox Pop ก็ยิ่งดีเลย ทำให้ข่าวดูมีน้ำหนัก มีความชัดเจน อันไหนที่ดูแล้วโดนใจคนฟัง เอาขึ้นเป็น พาดหัวได้เราเอาขึ้นแน่นอน แต่ดูแล้วถ้าบางอันดูแรงไปก็ต้องทำให้คำมันดูนุ่มนวลลง" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

โดยในการเรียงประเด็นจะมีหลัก 2 แบบ คือ การเรียงข่าว ที่ให้ความสำคัญของลำดับขั้นบุคคล ตามตำแหน่งสายการบังคับบัญชาเป็นหลัก โดยเอาความสำคัญของประเด็นเป็นรองกับ

ส่วนการเรียงลำดับข่าวอีกแบบคือ การเรียงตามความสำคัญของประเด็นไล่มาจากประเด็นสำคัญเป็นหลักก่อน โดยพิจารณาลำดับขั้นของแหล่งข่าวเป็นอันดับรอง

> "ในส่วนความรับผิดชอบของผม ถ้าเขียนข่าวที่เราเรียงประเด็นเองก็จะดูเรื่องเราคิดว่าน่าสนใจ ก็จะเอาประเด็นนั้นลงก่อน เอาบุคคลที่สำคัญๆ ก็เอาขึ้นก่อนรองลงไปอาจจะไม่สำคัญ ตำแหน่งรองๆ ลงไป ก็ค่อยๆ เรียงไปตามนั้น" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> "พี่ยืนยันว่า เราทำข่าวตามประเด็นที่น่าสนใจตามสถานการณ์ โดยเราจะประเมินว่าน้ำหนัก คุณค่าของข่าวอยู่ตรงไหน ใครควรเป็นแหล่งข่าว เราเรียงตามประเด็นนะ ไม่ได้เอาตัวบุคคลเป็นหลัก" (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

> "การเรียงข่าวต้องเอาประเด็นเป็นหลัก ประเด็นที่สำคัญต้องมาก่อน การเรียงข่าวเป๊ะๆ แบบใช้ตัวบุคคลนั้นหมดยุคไปแล้วยกเว้นข่าวพระราชสำนักนะ เดี๋ยวนี้ไม่มีใครสนใจวิธีการแบบนี้อีกแล้ว" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

อย่างไรก็ตาม ข่าวที่ส่งไปแม้ผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้เรียงลำดับแหล่งข่าว ตามประเด็นหรือโดยเอาบุคคลเป็นหลักก็ตาม จะถูกตัดต่อโดยบรรณาธิการ โดยเฉพาะข่าวภาคบังคับ บรรณาธิการข่าวเวรจะเป็นคนจัดเรียงข่าวใหม่ รวมถึงแหล่งข่าวด้วยโดยมีผู้ช่วยบรรณาธิการทำหน้าที่เป็นรีไรเตอร์อีกชั้นหนึ่งด้วย

จากกระบวนการรายงานของผู้สื่อข่าวพอที่จะเห็นภาพของการทำงานได้ว่า ผู้สื่อจะเริ่มต้นจาก "แหล่งข่าว" หรือการรายงาน "เหตุการณ์" ที่มีบุคคลสำคัญที่สามารถอ้างอิงได้ มีความน่าเชื่อถือ จากนั้นจะส่งข้อมูลที่เขียนเป็น "ข่าว" ส่งเข้าสู่กระทะข่าวส่วนกลาง พร้อมกันนั้นก็จะทำการประสานงานกับบรรณาธิการข่าวทั้งในส่วนกลางและสถานีที่ตนเองสังกัด โดยผู้สื่อข่าวจะทำการประเมินว่าข่าวที่ได้จะสามารถนำมาผลิตเป็น "ข่าวอ่าน" หรือ "ข่าวเสียง" จากนั้นบรรณาธิการในแต่ละส่วนจะเป็นผู้ทำการตัดต่อและเรียบเรียงข่าว ทั้งที่เป็นข่าวภาคบังคับในส่วนกลางและส่วนที่ใช้สำหรับข่าวท้องถิ่น เพื่อส่งข่าวต่อให้กับผู้ประกาศข่าวในแต่ละช่วงเวลา ก่อนจะทำการออกอากาศต่อไป ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 5.3

แผนภาพที่ 5.3 แผนภาพแสดงการทำงานข่าววิทยุภาคถ่ายทอด

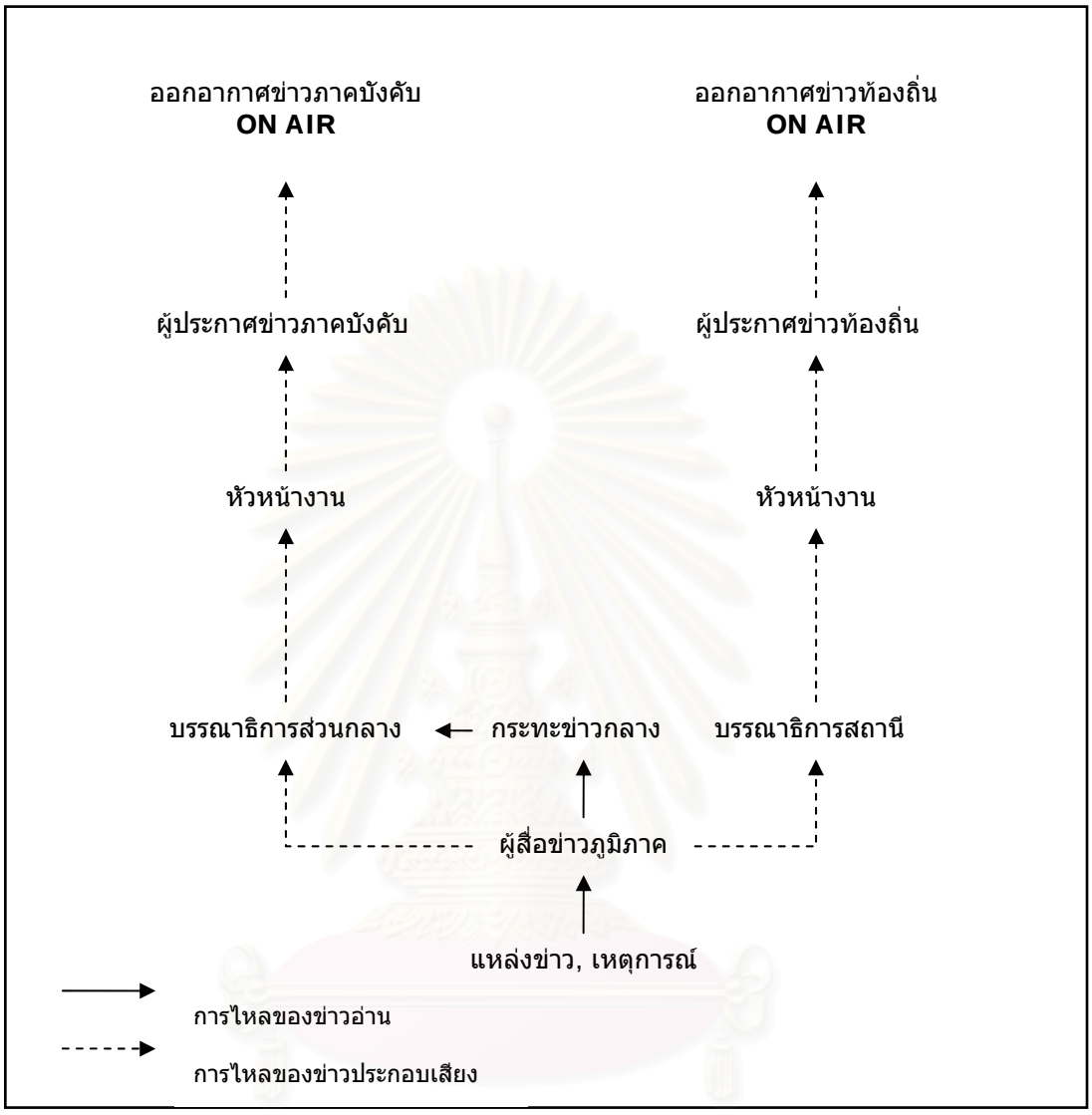

ที่มา: จากการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

จากลักษณะทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ในกระบวนการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวในส่วนภูมิภาค จะถูกรวมศูนย์อยู่ที่กองบรรณาธิการข่าวส่วนกลางตั้งแต่ต้น คือการกำหนดระยะเวลาของข่าว การกำหนดประเด็นข่าว การประสานงานและให้ความเห็นในประเด็นข่าว การประสานงานในพื้นที่ การวางประเด็นข่าวและอำนาจในการเรียงข่าว จนถึงข่าวออกอากาศ ผู้สื่อข่าวส่วนภูมิภาคมีความสัมพันธ์กับกองบรรณาธิการส่วนกลางโดยไม่สามารถแยกออกจากกัน

5.2.3 ระบบความคิดความเชื่อของผู้ปฏิบัติงาน

ในภาคนี้จะเป็นการตรวจสอบแนวความคิด ความเชื่อ ของผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศ ว่ามีแนวคิดหลักต่อการทำงานว่าเป็นอย่างไร ที่จะส่งผลต่อสภาพการมองปรากฏการณ์เพื่อการประกอบสร้างความจริง (Construction of Reality) ผ่านการรายงานข่าว ในสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ โดยผู้วิจัยจะทำการแจงแจงจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในลักษณะที่เป็นทางการในประเด็นดังต่อไปนี้

5.2.3.1 เป็นสื่อที่อิสระและความน่าเชื่อถือสูง

จากเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า เจ้าหน้าที่และผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่มีความเชื่อว่าในเรื่องความเป็นอิสระของสื่อแม้ว่าองค์กรที่ตนสังกัดจะเป็น หน่วยงานของรัฐก็ตาม

> “เรามีอิสระที่จะคิดประเด็นเอง กำหนดแหล่งข่าวเหมือนที่นักข่าวสำนักอื่นเขาทำกันเหมือนกัน เรามีสิทธิเสรีภาพ เรามีเต็มที่ไม่ต่างจากสำนักอื่นแต่เราอาจจะต้องระมัดระวังต่อประเด็นที่จะนำเสนอด้วย” (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> “เหมือนนักข่าวอื่น เรามีอิสระเท่าๆ กัน ทำงานก็ไปด้วยกัน เคียงบ่าเคียงไหล่กันได้ ข่าวก็เหมือนๆ กัน เรารายงานความจริง มายังไงก็ไปอย่างนั้น” (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

ทั้งนี้ผู้สื่อข่าวส่วนใหญ่เชื่อว่า การรายงานข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีความเชื่อถือสูง รวมถึงมีจริยธรรมในการทำงานสูง เนื่องจากการเป็นสื่อของรัฐ จะถูกกระตุ้นด้วยแนวคิดและกรอบของการทำงานที่มีหลักการแตกต่างจากผู้สื่อข่าวอื่นๆ ในพื้นที่ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็น Stringer) ที่ต้องทำงานแข่งขันและการขายข่าวซึ่งเป็นรายได้หลักของผู้สื่อข่าวแตกต่างจากการทำหน้าที่ปกติที่เป็นการรับเงินเดือน

บัณฑิตา พรหมมาศ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา กล่าวว่า การที่ข่าวของกรมประชาสัมพันธ์มีความน่าเชื่อถือน่าจะมาจาก 2 ประเด็นหลักคือ ความกวดขันในทางจริยธรรมที่จะต้องตรวจสอบข้อมูลจนแน่ชัด และรูปแบบที่เน้นการรายงานเหตุการณ์ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏชัดในข่าวภาคบังคับ

"ข่าวของกรมประชาสัมพันธ์มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ เพราะเราถูกกวดขันมากทางจริยธรรมวิชาชีพ ต่อการนำเสนอ ซึ่งจะถูกใจคนฟังหรือเปล่านี่คงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าเร็วจนเช็คได้แล้วไม่ถูกต้องคงปล่อยไว้ไม่ได้ ข่าวของเราต้องแม่นยำและมีความชัดเจน แต่ก็พยายามที่จะทำให้มันเร็วขึ้น อีกปัจจัยหนึ่งก็น่าจะมาจากข่าวของเราไม่หวือหวาบางคนอาจจะไม่ชอบ ซึ่งก็แล้วแต่คอข่าว เรารายงานตามข้อเท็จจริง ซึ่งในข่าวภาคบังคับจะเห็นรูปแบบเหล่านี้ชัด แต่ข่าวท้องถิ่นก็ทำตามรูปแบบเราได้" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2547)

"สื่อของรัฐอย่างวิทยุประเทศไทย มีความเชื่อถือแน่เพราะว่าสื่ออื่นๆ สามารถที่จะนำไปใช้อ้างอิงได้แน่นอน ไม่ผิดพลาด" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

"ความน่าเชื่อถือของเรามีสูงแน่ๆ เพราะเราจะใช้แหล่งข่าวที่จะสามารถอ้างอิงได้ทุกครั้ง มีตัวตนที่ชัดเจน" (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

แนวคิดดังกล่าวยังส่งผลต่อการความเชื่อ ในลักษณะประสบการณ์นิยม (Pragmatics) ว่าการทำงานจะมีส่วนในการหล่อหลอมสำนึกวิชาชีพ จรรยาบรรณ ให้อยู่ในตัวของผู้สื่อข่าวโดยอัตโนมัติ

"นักข่าวต้องมีสำนึกในความเป็นตัวเขาจะต้องประชาสัมพันธ์อะไร นักข่าวของเราต้องมีแนวคิดในแนวทางสมานฉันท์ เรื่องเหล่านี้ต้องเข้าไปอยู่ในจิตสำนึกเวลาทำงานมันจะมาเอง ผู้สื่อข่าวจะรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรเสนอ อะไรที่ไม่ควรเสนอ แม่ว่าในความจริงเขาจะเลือกข้าง ข้างใด ข้างหนึ่งก็ตาม" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

5.2.3.2 รายงานข่าวอย่างสมดุล

ผู้สื่อข่าวและผู้ปฏิบัติงานส่วนหนึ่งมีความเชื่อว่า การปฏิบัติงานของตนมีความสมดุลและเป็นธรรมในการรายงานข่าว (Balance and Fairness) แต่บางครั้งมีข้อจำกัดของการทำงานที่ไม่สามารถหาคู่ตรงกันข้ามได้ โดยมีข้อจำกัดจากสภาพพื้นที่ปฏิบัติงานอยู่สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความปลอดภัย ทำให้มีความยากต่อการประเมินได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่เกิดกลุ่มที่ก่อความไม่สงบ รวมถึงข้อจำกัดของพื้นที่ในการนำเสนอและความเร็วที่จะต้องรีบนำเสนอให้ตามเวลาที่กำหนด

> “เราไม่ได้นำเสนอแต่ฝ่ายรัฐเพียงอย่างเดียวนะ เรานำเสนอสิ่งที่ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนด้วยอย่างกรณีคนที่สูญเสีย รัฐได้เข้าไปเยียวยายังไงบ้าง เราก็นำเสนอตรงนั้นได้” (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> “ที่จริงเราให้ความสำคัญ แต่มันมีความยากก็คือ เราไม่รู้นี่ว่าใครเป็นฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะคนที่อยู่ในเหตุการณ์จริง มันยากที่จะลงไปหาลงไปบาลานซ์ให้ครบ ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงแบบนี้ เราจะลงไปชี้ผิดชี้ถูกได้อย่างไร เราไม่ได้รู้สาเหตุว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องส่วนตัวหรือเปล่า อีกทั้งพื้นที่ในการนำเสนอของเราก็มีน้อย ยังไงก็คงไม่เหมือนหนังสือพิมพ์ที่จะบาลานซ์ได้ดีกว่า เพราะมีพื้นที่ในการนำเสนอที่มากกว่า” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

การที่ข่าวของสถานีวิทยุกระจายแห่งประเทศไทย ไม่ค่อยมีเสียงจากประชาชนในพื้นที่ความขัดแย้ง ผู้สื่อข่าวที่ปฏิบัติงานบางคนอ้างว่าเนื่องจาก ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ให้ความร่วมมือโดยบางครั้งพยายามที่จะเข้าไปสอบถามแต่มักไม่ได้รับความร่วมมือเท่าทีควร ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแต่สำนักข่าวที่ตนสังกัดเท่านั้น ในสื่ออื่นๆ ก็ยากที่จะเข้าถึงกลุ่มประชาชนในพื้นที่ด้วยเช่นกัน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข่าวของสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ดูเหมือนขาดสมดุลในการรายงานข่าว

> “ที่ถามว่าเราไม่ค่อยลงเสียงของประชาชนในพื้นที่อันนี้ไม่เถียงนะเพราะว่ามันได้มายาก อย่าว่าแต่สื่อของรัฐ สื่ออื่นๆ ก็ลงไปในพื้นที่ก็ไม่ค่อยจะได้นะพวกเขาไม่ค่อยยอมที่จะคุยกับสื่อ” (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> “ต้องยอมรับความจริงว่าบางประเด็นเราก็ไม่สามารถที่จะนำเสนอได้ เราจะบอกกับตัวเราเองตลอดว่า เราไม่ได้อยู่ฝ่ายของราชการหรือฝ่ายใดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เราก็รู้ว่าเราจะต้องเสนอข่าวของทั้ง 2 ด้านให้เท่าๆ กัน แต่โดยปกติแล้ว ยังไงเราก็จะรายงานข่าวของทางราชการมากกว่า เราคงไม่รายงานพร่ำเพรื่อแบบข่าวอื่นๆ หรือแบบข่าวอาชญากรรม” (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

โดยส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ว่า การที่ไม่สามารถสร้างสมดุลในข่าวอย่างครบถ้วน อาจจะเอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบ้างแต่ไม่ทั้งหมด เพราะเป็นการรายงานข่าวเหตุการณ์ (Event) ตามข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติงานเชื่อว่าผู้ฟังสามารถที่จะตัดสินหรือชั่งน้ำหนักได้เอง

> "การที่ข่าวของกรมประชาสัมพันธ์จะเอื้อในการสร้างความชอบธรรมกับรัฐในการปราบปรามหรือการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ ส่วนตัวคิดว่าน่าจะเอื้อบ้างแต่ไม่น่าจะมีผลมากเพราะว่าเราเอาตัวเหตุการณ์เป็นหลัก นักข่าวของเราที่ลงไปในพื้นที่ไปรายงานเหตุการณ์ตามที่เห็น รายงานตามสิ่งที่ประจักษ์เอาข้อมูลจากแหล่งข่าวที่ตนเองไปพบไปเจอมา" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

แต่ขณะเดียวกันในบางครั้งก็เกิดความลังเลใจเช่นกันว่า ประสบการณ์ที่หล่อหลอมมาอย่างยาวนานของตัวผู้สื่อข่าวเอง รวมถึงการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะทำให้มีความรู้สึกเข้าข้างรัฐโดยไม่รู้ตัว

> "ก็ไม่แน่ เป็นไปได้เหมือนกันที่บางทีเราอาจจะเข้าข้างรัฐโดยที่เราไม่รู้ตัว" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ๆ ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเห็นความสับสนในกระบวนการคิด ความเชื่อในเรื่องการรายงานที่ไม่ได้ยึดถือการให้ความสมดุล (Balance) และความเป็นธรรม (Fairness) เป็นหลักในการรายงานข่าว แต่อาศัยความเคยชินในวิชาชีพในการทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนของรัฐ ซึ่งมีข้อจำกัดของกรอบในพื้นที่ของสื่อ ทำให้รู้สึกว่าการรายงานข่าวคือการทำหน้าที่อย่างปกติสามัญที่ตนสามารถทำอย่างดีที่สุดภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่

5.2.3.3 <u>สร้างความเชื่อมั่นต่อรัฐคือภารกิจ</u>

จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้พบว่า มีระบบความคิดความเชื่อต่อการปฏิบัติงานอย่างหนึ่งคือ <u>พันธะหน้าที่ในการสร้างความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อรัฐ โดยเชื่อในหน้าที่ของความเป็นสื่อมวลชนและการเป็นพนักงานของรัฐ ที่มีพื้นฐานหลักคิดของการประชาสัมพันธ์จะต้องสร้างผู้ฟังให้มีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐ</u> ซึ่งนำไปสู่การประกอบสร้างความจริงชุดหนึ่ง ในการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

> "จำเป็นมากๆ ที่จะต้องผู้ฟังรู้สึกมั่นใจต่อรัฐเรามีฐานะในการเป็นตัวกลางประสานความเข้าใจระหว่างกัน ซึ่งจะมีผลมากต่อความสงบในบ้านเมืองที่จะทำให้ผู้ฟังในพื้นที่รู้ว่ารัฐมีความจริงใจในการแก้ปัญหาเป็นหน้าที่ของเราที่สวมหมวก 2 ใบ คือ การเป็นเจ้าหน้าทีรัฐและก็เป็นสื่อมวลชนด้วย" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

"ผมมีหลักในการรายงานข่าวภาคใต้ว่า จะนำเสนอในสิ่งที่ไม่สร้างความขัดแย้ง รายงานในสิ่งที่จะสร้างเอกภาพในชาติและก่อให้เกิดความสมานฉันท์" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

"เรื่องเอกภาพในชาตินี่ ยังไงก็ตามเป็นเรื่องที่เราต้องเน้นย้ำ เป็นหน้าที่ๆ ต้องสะท้อน ความเป็นภาราดรภาพของพี่น้องคนในชาติ ที่เรารายงานตามสิ่งที่เราเห็นจริงๆ ไม่ได้เข้าข้างรัฐจนเกินเหตุ" (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

"เป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของเราที่ต้องบอกกับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ฟังของเราให้ได้ว่า รัฐจะให้อะไรกับเราได้บ้าง" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

นอกจากนี้ยังมองว่า การรายงานเฉพาะสถานการณ์ความรุนแรงไม่ใช่เรื่องที่ดีนัก แต่น่าจะมีการอธิบายในเรื่องอื่นด้วย ซึ่งไม่ควรที่จะนำเสนอแต่ภาความรุนแรงแต่เพียงอย่างเดียว ผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์สภาพของพื้นที่และผู้รับสารว่า มีพื้นฐานของความมีอคติต่อรัฐที่ถูกปลูกฝังมาอย่างยาวนาน สื่อของรัฐจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น ด้วยการรายงานข่าวด้านดีให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะสามารถที่จะกลบเรื่องร้ายให้เป็นเรื่องดีได้รวมถึงการมีส่วนในการลดความสำคัญของประเด็นข่าวที่มีความรุนแรงลงด้วย ซึ่งในความรู้สึกนึกคิดของการเป็นนักประชาสัมพันธ์คือ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีซึ่งหมายถึงการมีสันติภาพ

"คนที่นี่เขาเกลียดรัฐ รู้สึกไม่ดีกับรัฐมากเพราะว่าถูกปลูกฝังต่อๆ กันมา เราจึงเป็นตัวกลาง เป็นกันชนระหว่าง รัฐกับรัฐ รัฐกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับชาวบ้าน มันเป็นหน้าที่เราที่จะต้องทำความเข้าใจ เนื้อหาความเป็นบูรณภาพในชาติ มีก็ต้องใส่เข้าไป เพราะว่ามันเป็นหน้าที่ของเรา

...พี่เป็นคนยะลา เกิดที่นี่เรารู้ดีว่าอะไรที่จะทำให้รัฐเสียหายเราก็จะไม่อยากพูด มีเหตุผลอะไรที่จะมาห้ามไม่ให้เราไม่พูดถึงในเรื่องที่ดีๆ บ้าง เรื่องหลายเรื่องถูกปลูกฝังความคิดที่มีอคติกับรัฐมายาวนาน วันไหนที่เกิดเรื่อง รัฐก็จะตกเป็นจำเลย โดนหาว่าจับแพะบ้าง อะไรหลายอย่าง เราก็ต้องสร้างให้ผู้ฟังที่นี่มีทัศนคติที่ดีต่อรัฐให้ได้" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

"พี่คิดว่าการลงข่าวแต่เรื่องที่เป็นความรุนแรงมากๆ นั่นแหละเป็นการทำให้ชาวบ้านสูญเสียผลประโยชน์กันทั้งหมด เราเองก็เสียประโยชน์ พี่เคยคิดเล่นๆ ว่าพื้นที่นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ในอดีตมีแต่คนอยากจะมาเที่ยว แต่มาตอนนี้มันเหลืออะไร เงียบนิ่ง ไม่มีใครกล้ามาเหตุการณ์นี้จึงมีแต่คนที่ได้ประโยชน์เพียงมากี่

กลุ่ม เหตุการณ์เหมือนเป็นการทำประโยชน์ให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน คนของมาเลเซียก็ไม่มาเที่ยวในฝั่งเรา นักท่องเที่ยวต่างชาติก็ไปเที่ยวฝั่งของเขาหมด...ในหน้าที่ของเราถ้าเราสามารถที่จะทำให้คนสามารถที่จะเปลี่ยนความรู้สึกได้ว่า ที่เขาเคยรับรู้มาว่า อยากจะเป็นตัวสร้างความรุนแรงหรือพยายามก่อให้เกิดความรุนแรง เราก็จะต้องพยายามประชาสัมพันธ์ เพราะเรื่องเหล่านี้สามารถที่จะกลบข่าวร้ายให้เป็นเรื่องที่ดีขึ้นมาได้" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

"การที่ข่าวความรุนแรงในบ้านเราในช่วงต้นๆจะเป็นข่าวใหญ่ ข่าวลีด พอหลังๆมาก็เริ่ม ลงมาอยู่อันดับรองไม่ได้ให้ความสำคัญเหมือนแต่ก่อนความรู้สึกพี่คิดว่าข่าวแรงๆ มันไม่ได้เป็นประโยชน์สักเท่าไหร่ ต้องถามกันด้วยว่า มีข่าวที่ดีๆ กว่านี้หรือเปล่า? การมองคุณค่าของข่าวต้องเปลี่ยนไปอีกแบบหนึ่ง เรื่องการใช้ภาษาถ้าไม่ดีนี่ต้องแก้ไขเลยเราต้องเน้นให้สังคมดูดี พี่ไม่ชอบที่เราต้องมารบกันทำไมต้องมารบกัน พี่สนใจประเด็นของสันติภาพมาก" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

อีกปัจจัยหนึ่งที่ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลามองว่า รัฐจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนเพราะว่า การต่อสู้ระหว่างสงครามข่าวสารในพื้นที่ โดยอาศัยข่าวลือในหมู่ประชาชนในพื้นที่มีอิทธิพลสูงมาก

"ที่นี่ข่าวลือยังคงมีอิทธิพลสูง จากระบบเครือญาติที่แข็งแกร่ง จำนวนประชากรที่มีมาก ระบบสายสัมพันธ์ที่อาศัยความใกล้ชิด เขาจะยึดถือความเชื่อใจภายในกลุ่มกันมากกว่า ให้ข่าวที่เราทำมีความน่าเชื่อถือแค่ไหน ก็ยังคงสู้กับวงจรข่าวลือยากต่อให้ทำระบบสองภาษา ยังสู้ไม่ไหวความเชื่อของพวกเขาเหนียวแน่น มันยากที่จะไปเปลี่ยนเขานะ" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

อย่างไรก็ตาม จะพบสภาพความสับสนของผู้ปฏิบัติงานต่อสิ่งที่ตนเองต้องรายงานข่าวในการสร้างทัศนคติและภาพลักษณ์ที่ดีของรัฐกับสภาพความเป็นจริงที่มีความอ่อนไหว

"ต้องยอมรับว่าทำงานก็มีกดดันบ้าง อึดอัดบ้าง เพราะเรื่องบางเรื่องไม่สามารถบอกได้อย่างตรงไปตรงมา อย่างเรื่องบางเรื่องเป็นแบบนี้แต่เราก็ต้องบอกว่าดีแล้ว สงบเรียบร้อยดี ซึ่งขัดกับความจริงที่เราประสบอยู่ในพื้นที่" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> "เชื่อว่ามีข่าวบางข่าวเหมือนกันที่ขัดกับความรู้สึกของเราเวลาที่ผู้สื่อข่าวส่งมา แต่ก็ต้องปล่อยให้เป็นสิทธิของคนทำงานที่ต้องให้ความเป็นตัวตนแก่เขา เพราะเขาเป็นผู้สื่อข่าวเป็นคนลงพื้นที่เอง ลงไปเสี่ยงมาเราก็ต้องให้เกียรติในความคิดเขา" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

จากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การทำงานของผู้สื่อข่าวส่วนภูมิภาค ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตกอยู่ภายใต้จิตสำนึกที่ถูกรัฐที่เป็นตัวกำหนดในอุดมการณ์ของวิชาชีพ จึงมีความสับสนระหว่างการทำหน้าที่ในวิชาชีพของสื่อมวลชน คือการเป็นผู้สื่อข่าวที่ทำหน้าที่นำเสนอแง่มุมของความจริงอยู่ตรงไปตรงมา กับการเป็นนักประชาสัมพันธ์ซึ่งจะต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับรัฐ รวมถึงการระแวดระวังต่อการนำเสนอที่ไม่ส่งผลลบต่อรัฐโดยยอมที่จะละเลยแง่มุมของข้อเท็จจริงบางประการ

โดยการทำงานจึงเป็นเพียงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในระดับเทคนิค (Technical) คือผู้ประกอบวิชาชีพรายงานข่าว แต่ขาดความคมชัดในอาชีวปฏิญาณ ของการเป็นสื่อมวลชนอาชีพในการที่จะสะท้อนความเป็นจริงออกมาอย่างครบถ้วนอย่างสมดุลเท่าเทียมในทุกภาคส่วน เช่น ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ หรือกลุ่มคนอื่นๆ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากรัฐ ภายใต้สภาพการณ์ดังที่ได้กล่าวข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรันดา กฤษเจริญ (2544) เรื่องอุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ซึ่งพบว่า สาเหตุที่บุคลากรของสถานีสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง11 มีจิตสำนึกด้านราชการและประชาสัมพันธ์มากกว่าสื่อสารมวลชน เนื่องจากบุคลากรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ของรัฐ เป็นเพียงเครื่องมือในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ของรัฐ มิได้เป็นสื่อที่มีความเป็นอิสระในตัวเอง

โดยความคิดความเชื่อดังกล่าว เช่น การรายงานข่าวอย่างสมดุลหรือการไม่ได้ให้น้ำหนักแก่ฝ่ายรัฐเพียงอย่างจะถูกตรวจสอบในส่วนของการวิเคราะห์ตัวบทซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อไป

5.2.4 <u>การรายงานข่าวจากในพื้นที่</u>

การรายงานสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็น สถานการณ์ความขัดแย้งนั้น สื่อมวลชนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยง เนื่องจากสภาพของพื้นที่ ที่ประชาชนในพื้นที่ขาดความไว้วางใจอย่างยิ่งต่อผู้ปฏิบัติงานของรัฐ ผู้สื่อข่าวจึงจำเป็นจะต้องมีเทคนิคในการลงพื้นที่และปฏิบัติงานที่แตกต่างไปจากการรายงานในพื้นที่อื่น เช่น การประสานในพื้นที่ก่อนลงไปรายงาน

ข่าวหรือการเตรียมอุปกรณ์เพื่อการความคล่องตัวในการรายงานข่าวจากภาคสนาม ซึ่งเป็นข้อเด่นของสื่อวิทยุที่ต้องการความรวดเร็วในการรายงานข่าว

ในภาวะรีบเร่งการรายงานด้วยเครื่องส่งสัญญาณบางครั้งอาจจะเป็นเรื่องยุ่งยาก สิ่งที่ทำให้การรายงานข่าวรวดเร็วขึ้นก็คือ เครื่องบันทึกเสียงและโทรศัพท์มือถือ ซึ่งผู้สื่อข่าวอาจจะทำการตัดต่อด้วยการอัดเสียง แล้วเปิดสายเข้าโทรศัพท์มือถือหรือประสานงานกับส่วนกลาง เพื่อรายงานข่าวสด

จากกระบวนการรายงานของผู้สื่อข่าวพอที่จะเห็นภาพของการทำงานได้ว่า ผู้สื่อข่าวจะเริ่มต้นจาก “แหล่งข่าว” หรือการรายงาน “เหตุการณ์” ที่มีบุคคลสำคัญที่สามารถอ้างอิงได้ มีความน่าเชื่อถือ จากนั้นจะส่งข้อมูลที่เขียนเป็น “ข่าว” ส่งเข้าสู่กระทะข่าวส่วนกลาง พร้อมกันนั้นก็จะทำการประสานงานกับบรรณาธิการข่าวทั้งในส่วนกลางและสถานีที่ตนเองสังกัด โดยผู้สื่อข่าวจะทำการประเมินว่าข่าวที่ได้จะสามารถนำมาผลิตเป็น “ข่าวอ่าน” หรือ “ข่าวเสียง” จากนั้นบรรณาธิการในแต่ละส่วนจะเป็นผู้ทำการตัดต่อและเรียบเรียงข่าว ทั้งที่เป็นข่าวภาคบังคับในส่วนกลางและส่วนที่ใช้สำหรับข่าวท้องถิ่น เพื่อส่งข่าวต่อให้กับผู้ประกาศข่าวในแต่ละช่วงเวลา ก่อนจะทำการออกอากาศต่อไป ดังที่ได้แสดงในแผนภาพที่ 5.4

5.2.4.1 <u>ตัวอย่างการรายงานข่าวกรณีการปะทะของผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะ</u>

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงประสบการณ์ในการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าว 2 ท่าน คือ นายดนัย บาเหมสะอิ ผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานีและนางสุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา

ทั้งสองคนเป็นผู้สื่อข่าวที่รายงานสถานการณ์การปะทะกันระหว่างผู้ก่อความไม่สงบกับเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ จากเหตุวันที่ 28 เมษายน 2547 ซึ่งเกิดเหตุปะทะกันทั้งสิ้น 10 จุด ในพื้นที่ 3 จังหวัดคือ ปัตตานี ยะลาและสงขลาในบางอำเภอ โดย นายดนัยรายงานข่าวจากจุดตรวจบ้านกรือเซะและการปะทะในมัสยิดกรือเซะ ต.ตันหยงลูโละ อ.เมือง จ.ปัตตานี ส่วน นางสุนิสา รายงานข่าวจาก บริเวณจุดตรวจสามแยกบ้านเนียง ต.เปาะเส้ง อ.เมือง จ.ยะลา

ขณะเกิดเหตุผู้สื่อข่าวทั้งสองได้เข้าไปอยู่ในที่เกิดเหตุจริงเพื่อรอการรายงาน ความแปลกของเหตุการณ์ทำให้ผู้สื่อข่าวที่รายงานในจุดเกิดเหตุรู้สึกตื่นเต้นมาก เพราะต้องรายงานข่าวและ

ปฏิบัติงานท่ามกลางการปะทะของเจ้าหน้าที่กับผู้ก่อความไม่สงบและกลุ่มฝูงชนที่มาติดตามสถานการณ์ในพื้นที่เกิดเหตุ

> “เป็นช่วงเวลาที่คิดว่าน่าตื่นเต้นที่สุดในชีวิต เพราะว่าเราต้องลงไปเก็บข้อมูลมาเขียนข่าวด้วยตัวเอง อยู่ท่ามกลางเสียงปืนเลยนะ ก็นั่งเขียนข่าวกันแถวนั้น นักข่าวก็ไปกันเยอะหลายสำนัก ก็ทำข่าวตรงนั้นเขียนข่าวอยู่แถวนั้นแหละ ทั้งข่าวอ่าน, ข่าวประกอบเสียง, เสียงรายงานสด “ (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> “ตอนนั้นหลบอยู่แถวใต้ท้องรถทหาร ข่าวก็เอามานั่งเขียนใต้ท้องรถเป็นที่กำบัง ตรงจุดที่ผมอยู่ยังไม่ใช่ตรงมัสยิดกรือเซะ ที่ผู้ก่อการหนีเข้าไปข้างในนะ แต่เป็นป้อมจุดตรวจข้างหน้าเป็นอีกจุดที่มีการปะทะไม่ไกลจากมัสยิดมาก ทหารยังคุยกับเราว่ากล้ามาก” (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

ในเหตุการณ์ดังกล่าว สุนิสา รามแก้ว เป็นผู้สื่อข่าวที่ได้รายงานข่าวเข้าสู่กองบรรณาธิการส่วนกลางและได้รายงานเหตุการณ์สด ในเช้าของวันที่ 28 เมษายน 2547 ซึ่งเธอเล่าว่า

> “รู้ข่าวราวๆ ตีสี่ (04.00 น.) ฟังจากวิทยุรายงาน เราก็เริ่มประเมินสถานการณ์ว่าน่าจะมีเหตุรุนแรง ก็เตรียมตัวเข้าพื้นที่ๆ เกิดเหตุเลย ที่ สามแยกบ้านเนียงถือว่าไม่ไกลจากตัวเมืองยะลามาก พอที่จะไปทันเวลา เราก็เริ่มโทรเข้าไปที่บรรณาธิการข่าวเวรในตอนนั้น โทรไปปลุกเลยว่ามีเหตุอย่างนี้เพื่อประสานงานกันล่วงหน้า ตั้งแต่ตีห้า (05.00 น.) เราก็เขียนข่าวรอไว้เลย ขัดเกลาภาษาข่าวที่ได้เขียนไปแล้วก็รอดูสถานการณ์ว่าจะมีอะไรเพิ่มเติมบ้าง” (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

นางสุนิสา รามแก้ว กล่าวถึงการประสานงานในกับบรรณาธิการส่วนกลางเพื่อรายงานข่าวว่า มีความสำคัญเพราะจะทำให้ข่าวที่ได้ทันต่อเวลา มีความสดของข่าว โดยบรรณาธิการจะประเมินสถานการณ์และสอบถามความคืบหน้าผ่านทางโทรศัพท์ และจะพิจารณาช่วงเวลาที่จะให้ผู้สื่อข่าว เข้าสายเพื่อรายงานสด

> “เรากับบก.จะประสานกันตลอดว่า จะให้รายงานสดรึเปล่ามีช่วงเวลาพอที่จะรายงานรึเปล่า ถ้าบรรณาธิการตกลงก็จะถือสายรอเลย การรายงานมัน

อาจจะรายงานตะกุกตะกักหน่อยเพราะตื่นเต้น แต่ก็ได้อารมณ์สดของข่าวนะ มันดูทันท่วงทีจากพื้นที่โดยตรง" (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

ข่าวที่เกิดขึ้นในเช้าของวันที่ 28 เมษายน 2547 ก็ถูกรายงานในข่าวภาคบังคับ เวลา 07.00 น. โดยข่าวดังกล่าวได้ถูกรายงานเป็นข่าวแรกของเช้าวันนั้น โดยนางสุนิสา เป็นผู้รายงานข่าวโดยตรงจากพื้นที่

ผู้ประกาศ(ช) ขณะนี้เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ปะทะในพื้นที่จังหวัดยะลา 4 จุด ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตกว่า 30 คน

ขณะนี้เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ตำรวจปะทะกับโจรก่อการร้าย ในพื้นที่จังหวัดยะลา 4 จุด มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตกว่า 30 คน ติดตามจาก คุณ สุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าวจากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลาครับ

ผู้ประกาศ(ช) สวัสดีครับคุณสุนิสาครับ

สุนิสา "ค่ะ ในส่วนของจังหวัดยะลาได้เกิดเหตุการณ์ปะทะกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจ กับกลุ่มโจรก่อการร้ายถึง 4 จุดด้วยกัน โดยเริ่มปะทะกันตั้งแต่ เวลา ตีห้า เอ่อๆ 5 นาฬิกานะค่ะ จุดแรกที่กิ่ง อ.กรงปินัง คนร้ายบุกปล้นคลังอาวุธของ กิ่ง อ.กรงปินัง แต่ว่าเจ้าหน้าที่ได้ตั้งรับเป็นอย่างดีถึงแม้จะปะทะกันนะค่ะ เป็นผลให้กลุ่มโจรในที่เกิดเหตุเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 12 คนนะค่ะและโจรก็ได้ปล้นรถของอาสาสมัครไป 1 คันนะค่ะ จุดที่ 2 เกิดเหตุที่บ้านเนียง ต.เปาะเซ่ง อ.เมือง จ.ยะลาน่ะค่ะ ซึ่งจุดนี้เจ้าหน้าที่ ตำรวจบาดเจ็บ 1 นาย กลุ่มโจรเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 10 คนนะค่ะ จุดที่ 3 ที่จุดตรวจตระเวนชายแดนที่ บ.บาเจาะ อ.บันนังสตา จ. ยะลา ค่ะ ตำรวจบาดเจ็บ 3 นาย กลุ่มโจรเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 5 คนค่ะ

และจุดที่ 4 ฐานตำรวจตระเวนชายแดนบ้านบาโงยนะค่ะ หมู่ 2 ตำบล บายโงย อ.รามัน จ.ยะลา จุดนี้เจ้าหน้าที่บาดเจ็บจำนวน 1 นาย และคาดว่ากลุ่มโจรจะบาดเจ็บด้วยเช่นกัน เพราะพบว่ามีรอยเลือดไปเป็นทางซึ่งในขณะนี้ ในบางจุดยังมีการเกิดเหตุและยังคงมีการต่อสู้กันอีก ส่วนเหตุอื่นๆ จะรายงานให้ทราบอีกครั้งนึงค่ะ ส่วนตอนนี้กำลังเข้ามาในที่เกิดเหตุค่ะ”

ผู้ประกาศ(ช) ขอบคุณมากครับคุณสุนิสาครับ

สุนิสา “ค่ะ สวัสดีค่ะ”

ผู้ประกาศ(ช) ส่วนความคืบหน้าจะรายงานให้ทราบในตอนต่อๆ ไปนะครับ

5.2.4.2 <u>กรณีชาวบ้านขับไล่ กองกำลัง ตชด.ที่ 3201 ออกจากฐานปฏิบัติการ</u>

เพื่อเข้าใจภาพการทำงานของผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ในส่วนภูมิภาคให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ที่จะสะท้อนการประกอบสร้างความจริง การวางประเด็น ความคิดความเชื่อ มุมมองของผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้

ผู้วิจัยจึงติดตามเก็บข้อมูล การปฏิบัติงานของ นางสุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าว ของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา ในกรณีชาวบ้านชุมนุม ขับไล่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 3201 ซึ่งตั้งฐานปฏิบัติอยู่ใน โรงเรียนบ้านบาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา ออกนอกพื้นที่ ในวันที่ 5-6 พฤศจิกายน 2549 ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participatory Observation) อันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจการทำงานของตัวบทและการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

<u>ลำดับเหตุการณ์</u>

กรณีดังกล่าวนี้เป็นความต่อเนื่องมาจากเหตุในคืนวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 มีการเหตุลอบยิงชายคนหนึ่งเป็นชาวบ้านใน ต.บาเจาะ ซึ่งมีบุตรชาย 2 คน ซึ่งเจ้าหน้าที่ทางการเชื่อว่าเป็น กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่ได้รับการฝึกหลักสูตรรบพิเศษ RKK เสียชีวิต โดยในคืนเดียวกันนี้มี

เหตุลอบวางเพลิงโรงเรียนบ้านบางลาง ม.3 ต.บาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา โดยรุ่งเช้า (4 พฤศจิกายน 2549) ท่ามกลางเศษซากอาคารที่ถูกเพลิงเผาไหม้ มีร่องรอยการเขียนด้วยสีบนผนังโรงเรียนว่า “มึงค่า (ฆ่า) กูเผา และกูจะฆ่าครู” และอีกฝั่งหนึ่งเขียนว่า “ปัตตานีดารุสลาม ประเทศของกู”

5 พฤศจิกายน 2549 ราวเที่ยงวันเกิดเหตุชาวบ้านออกมาชุมนุมขับไล่เจ้าหน้าที่รัฐออกไปจากพื้นที่ อ.บันนังสตา ที่ฐานปฏิบัติการกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 3201 (มว.ตชด.3201 กก.ตชด.32) โรงเรียนบ้านบาเจาะ พื้นที่หมู่ 2 ต.บาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา โดยกลุ่มผู้ชุมนุมซึ่งส่วนใหญ่ เป็นผู้หญิงวัยรุ่นและเด็กได้รวมตัวกันกว่า 300 คนเข้ามาโอบล้อมบริเวณด้านข้างค่าย ตชด.(ด้านข้างโรงเรียน) บริเวณทิศตะวันออกติดกับมัสยิดประจำหมู่บ้าน ได้ส่งเสียงเป็นภาษามลายูปนไทย มีใจความว่าต้องการขับไล่เจ้าหน้าที่ในค่าย ตชด.ทั้งหมดออกไปจากพื้นที่และได้มีป้ายกระดาษมาติดไว้ที่รั้วลวดหนามมีความว่า “มึงฆ่าคนบริสุทธิ์ มึงออกไปๆ มึงตัวการก่อการร้าย 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” และ “พวกทหารเลวทั้งหลาย จงออกไปจากหมู่บ้านของเรา พวกแกเข้ามาทำลายหมู่บ้าน ฆ่าผู้บริสุทธิ์ ออกไปซะ” ฯลฯ

เจ้าหน้าที่ได้รายงานผ่านวิทยุออกมาว่าได้มีชาวบ้านรวมตัวกันขับไล่เจ้าหน้าที่ ตชด.ในฐานปฏิบัติการออกจากหมู่บ้าน ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจจากภายนอกได้พยายามจะเดินทางเข้าไปตรวจสอบที่เกิดเหตุแต่ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมีการโปรยตะปูเรือใบ เผาขยะและยางรถยนต์ พร้อมกับนำท่อนไม้มาขวางถนน

ในเวลา 13.00 น. ในขณะที่ความสนใจของเจ้าหน้าที่กำลังอยู่ที่การชุมนุมของชาวบ้านในพื้นที่หมู่ 2 ตำบลบาเจาะ ขณะนั้น เจ้าหน้าที่ทหารจากชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 (ฉก.1) ซึ่งกำลังเดินทางออกมาจากตรวจสอบเหตุเผาโรงเรียนบ้านบางลาง พื้นที่หมู่ที่ 3 นั้น ได้ถูกกลุ่มคนร้ายไม่ทราบจำนวน ลงมือซุ่มโจมตียิงปืนใส่รถของคณะทำให้พลทหารนายหนึ่งได้รับบาดเจ็บ

ขณะที่การชุมนุมของชาวบ้านได้ยืดเยื้อมาตั้งแต่ตอนเที่ยง ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถเดินทางเข้าไปในพื้นที่ได้ จึงต้องส่งรถกวาดเรือใบตำรวจตระเวนชายแดน กองกำลังอาสาสมัครทหารพราน กองกำลังอาสารักษาดินแดนเข้าไปทำการเคลียร์พื้นที่ทางเข้าหมู่ 1 (โรงเรียนบ้านบาเจาะ) และทางเจ้าหน้าที่ทั้งหมดได้มารวมตัวกันที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอบันนังสตา พร้อมกับได้เรียกกำลังเสริมจากกองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้า

16.50 น. ทางคณะของเจ้าหน้าที่ นำโดยรองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา, รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา, ผู้บัญชาการชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 (ฉก.1) พร้อมกองกำลังผสมทหาร ตำรวจ และพลเรือน รวมทั้งผู้สื่อข่าวจากหลายสำนักได้เดินทางเข้าไปพร้อมกัน

ในระหว่างทางที่เข้าไป มีกองกำลังอาสาสมัครทหารพรานได้รักษาความปลอดภัยตลอดระยะทาง เมื่อผ่านชุมชนก็มีชาวบ้านออกมายืนดูคณะรถของเจ้าหน้าที่และระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 10 นาทีก็ถึงโรงเรียนบ้านบาเจาะ ซึ่งมีฐานประจำการของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองร้อยตระเวนชายแดนที่ 3201 (มว.ตชด.3201 กก.ตชด.32) และพบกับกลุ่มผู้ชุมนุมที่ยืนอยู่นอกรั้วลวดหนามของฐานปฏิบัติการทางด้านทิศตะวันออก ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงนั้นได้ใช้ผ้าคลุมศีรษะปิดหน้าตาของตนเอง พร้อมกับส่งเสียงตะโกนดังอื้ออึงทั้งเป็นภาษาไทย ภาษามลายู และภาษาอาหรับ

17.00 น. ผู้สื่อข่าวได้กรูเข้าไปถ่ายภาพที่กลุ่มผู้ชุมนุม แต่เจ้าหน้าที่ได้มากันออกไปพร้อมกับบอกว่าไม่รับรองความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ต้องทำตามขั้นตอนและเมื่อผู้สื่อข่าวเดินออกไปเจ้าหน้าที่ได้นำรถติดเครื่องขยายเสียงถอยเข้ามาจอดห่างจากบริเวณรั้วลวดหนามที่ผู้ชุมนุมรวมตัวกันประมาณ 100 เมตรและให้นายมะยูโซ๊ะ อาลีมามะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อนบางลาง เข้ามาพูดผ่านเครื่องขยายเสียงเป็นภาษามลายู มีใจความว่าให้ชาวบ้านตั้งตัวแทนมาเจรจากับเจ้าหน้าที่

17.05 น. เจ้าหน้าที่ส่งตัวแทนเข้าไปเจรจาประกอบด้วย ปลัดอำเภอบันนังสตา ผู้เป็นหัวหน้าประจำตำบลเขื่อนบางลาง นางสาวกอลีเยาะ อาลีมามะ ลูกสาวของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อนบางลาง ซึ่งเป็นประธานกลุ่มสตรีตำบลเขื่อนบางลางเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้าน

17.20 น. ตัวแทนที่ส่งไปเจรจากับชาวบ้านกลับมาบอกว่าชาวบ้านเรียกร้องให้ถอนฐานปฏิบัติการ ตชด. ออกจากโรงเรียนบ้านบาเจาะ ซึ่งผู้บัญชาการชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 ได้โทรศัพท์กลับไปรายงานให้กับแม่ทัพภาคที่ 4

17.30 น. มีเสียงประกาศผ่านไมโครโฟนออกมาจากบริเวณมัสยิดหลังโรงเรียนว่าถ้าเจ้าหน้าที่ไม่ยอมรับข้อเรียกร้องจะให้ชาวบ้านนอนที่นี่

17.35 น. มีเสียงประกาศผ่านไมโครโฟนขึ้นอีกครั้งว่า ไม่ให้ชาวบ้านสลายการชุมนุมแล้วเดินทางกลับ

17.45 น. ฝ่ายตัวแทนที่เข้าไปเจรจาได้เดินเข้าไปหาชาวบ้านอีกครั้ง แล้วกลับมาบอกว่าชาวบ้านต้องการให้ทางเจ้าหน้าที่ทหารทุกหน่วย ถอนกำลังออกจากอำเภอบันนังสตาทั้งหมดและบอกว่าหากเจ้าหน้าที่ถอนกำลังออกไป ชาวบ้านในตำบลบาเจาะและอำเภอบันนังสตาทั้งหมดจะอยู่อย่างสงบสุข ไม่มีเหตุร้ายใดๆ เกิดขึ้นแน่นอนโดยตัวแทนฝ่ายเจรจาของเจ้าหน้าที่บอกว่า ได้บอกกับชาวบ้านว่าหากเจ้าหน้าที่ถอนกำลังออกไปจะไม่รับผิดชอบในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ หากเกิดเหตุการณ์ขึ้นมาจะต้องนำกองกำลังกลับมาและเพิ่มกำลังเป็น 2 เท่า ซึ่งชาวบ้านได้ยอมรับข้อเสนอนั้น

17.48 น. ผู้บัญชาการชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 ซึ่งได้รับคำสั่งจากแม่ทัพภาคที่ 4 เดินเข้าไปคุยกับเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นตัวแทนเจรจาว่า ให้ชาวบ้านสลายการชุมนุมก่อนและทางเจ้าหน้าที่รับปากว่าจะถอนฐานปฏิบัติการ ตชด.กลับภายใน 2-3 วัน ให้เหตุผลกับชาวบ้านว่าเนื่องจากมีสัมภาระมากจึงใช้เวลาถอนภายในวันเดียวไม่ได้ ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ตัวแทนเจรจาได้เดินเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านอีกครั้ง

17.50 น. เสียงตะโกนจากผู้ชุมนุมเบาลงและมีท่าทีว่าจะสลายการชุมนุม

18.00 น. ชาวบ้านสลายการชุมนุมเกือบทั้งหมด มีเพียงบางคนเท่านั้นที่ยังยืนมองเจ้าหน้าที่อยู่ที่รั้วลวดหนาม เจ้าหน้าที่ตัวแทนเจรจาเดินกลับมาบอกว่า ชาวบ้านเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ทั้งหมดถอนกองกำลังออกไปจากพื้นที่หมู่ 1 บ้านอูแบกับหมู่ 2 บ้านบาเจาะ ซึ่งในวันพรุ่งนี้ (6 พฤศจิกายน) จะมาดูอีกครั้งว่าเจ้าหน้าที่ได้ทำตามข้อเรียกร้องหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ยอมรับข้อเรียกร้องนั้นและบอกว่า พื้นที่หมู่ 2 บ้านอูแบนั้น ไม่มีฐานปฏิบัติการใดๆ อยู่ แต่เป็นลักษณะของงานจรยุทธ์เท่านั้น

เช้าวันที่ 6 พฤศจิกายน 2547 กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 3201 เริ่มทยอยเก็บสัมภาระ วัสดุงานสนามออกจากพื้นที่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองกำกับการตำรวจภูธร อ.บันนังสตา จ.ยะลา กองกำลังอาสารักษาดินแดน ช่วยอารักขาและอำนวยความสะดวก

<u>รายละเอียดการปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าว</u>

นางสุนิสา รวมกลุ่มอยู่กับกลุ่มผู้สื่อข่าวจากสำนักอื่นๆ ที่มารอรายงานข่าว ที่หน้าสถานีตำรวจภูธร อ.บันนังสตา จ.ยะลา ตั้งแต่เวลา 14.00 น. โดยขณะนั้น รองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา, รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา, ผู้บัญชาการชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 (ฉก.1), ผู้กำกับการตำรวจภูธร อ.บันนังสตา กำลังประชุมหารือแผนยุทธการเตรียมเคลื่อนกำลังพลลงสู่พื้นที่เพื่อเจรจากับผู้ชุมนุมอย่างปลอดภัย

ในระหว่างที่รอการประชุมเพื่อ จะพยายามติดต่อเพื่อหาแหล่งข่าว โดยขณะนั้นผู้ใหญ่ที่กำลังประชุมกันอยู่ไม่มีใครสามารถให้สัมภาษณ์ได้ นางสุนิสา จะโทรศัพท์ประสานงานกับบรรณาธิการทั้งในส่วนกลางและที่สถานีในจังหวัดยะลา เพื่อรายงานความคืบหน้าพร้อมกันนั้น จะฝากบอกกับเพื่อนผู้สื่อข่าวซึ่งอยู่ในสนามข่าวและคุ้นเคยกันให้เตือนว่า หากมีผู้ใหญ่ออกจากห้องประชุมแล้วให้เรียกด้วย ซึ่งนอกจากรายงานความคืบหน้าผ่านโทรศัพท์แล้ว ก็จะพิมพ์ข่าวเพื่อส่งเข้าสู่กระทะข่าวส่วนกลาง โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน๊ตบุ๊ค ที่สามารถส่งสัญญาณจากในพื้นที่ได้ด้วยการเสียบ Air Card ของเพื่อนผู้สื่อข่าวที่นำติดตัวมาด้วย

เวลาประมาณ 16.50 น. นางสุนิสาเดินทางเข้าพื้นที่พร้อมคณะเจ้าหน้าที่โดยมีรถกวาดตะปูเรือใบและรถเกราะนำเข้าพื้นที่ ซึ่งอยู่ห่างประมาณ 3 กิโลเมตร โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที เมื่อถึงพื้นที่ผู้สื่อข่าวทั้งหมดกระจายกันถ่ายภาพและบันทึกข้อมูล อุปกรณ์ที่ติดตัวที่ นางสุนิสาใช้ในการสื่อข่าวคือ สมุดบันทึก, เครื่องอัดเสียงแบบสะพายข้างต่อไมโครโฟนขนาดเล็กและโทรศัพท์มือถือ โดยการทำข่าวในวันนั้นไม่มีช่างเทคนิคไปด้วย

เนื่องจากวันนั้นเจ้าหน้าที่ทุกคนที่มีสิทธิให้ข่าวได้ (ข้าราชการมีข้อบังคับในการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนว่าจะต้องมี ลำดับชั้นยศและตำแหน่งระดับถึงสามารถให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวได้) ไม่มีเวลาที่จะให้สัมภาษณ์ได้ จึงไม่ใครสามารถให้ข่าวและสามารถรายงานสถานการณ์ได้เท่านั้น โดยข่าวดังกล่าวได้ถูกรายงานในข่าวภาคบังคับช่วงเวลา 19.00 น. เป็นข่าวเหตุการณ์เพียงสั้นๆ ซึ่งประเด็นข่าวหลัก เป็นประเด็นเกี่ยวกับการเข้ารับตำแหน่งใหม่ของ นายพระนาย สุวรรณรัฐ ผู้อำนวยศูนย์บริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งได้รับการรื้อฟื้นภายหลังการจัดตั้งรัฐบาลใหม่

ส่วนการรายงานข่าวในวันรุ่งขึ้น (6 พฤศจิกายน 2549) เมื่อตำรวจตระเวนชายแดนที่ 3201 เริ่มทยอยเก็บสัมภาระจากฐานปฏิบัติการโรงเรียนบ้านบาเจาะ เวลาประมาณ 10.00 น. นางสุนิสา เข้ารายงานข่าวในพื้นที่พร้อมกับผู้สื่อข่าวในพื้นที่คนอื่นๆและได้สัมภาษณ์ พ.ต.อ.อนิรุทธ อิ่มอาบ ผกก.สภ.อ.บันนังสตา จ.ยะลา ในฐานะเจ้าของพื้นที่รับผิดชอบ ถึงภารกิจในการขนย้าย วันนี้ก็มีการลงมือรื้อลวดหนามและขนของออกจากพื้นที่แล้ว พ.ต.อ.อนิรุทธ บอกว่าต้องปรึกษากับทางผู้บังคับบัญชาอีกครั้งว่าจะเอาอย่างไร แต่เพื่อให้บรรยากาศในพื้นที่คลี่คลายลงจึงต้องเร่งถอนกำลังจากฐาน ตชด.ดังกล่าวออกก่อน แต่จะยังให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครทหารพรานและอาสาสมัครรักษาดินแดนทำการลาดตระเวนไปก่อน แต่คงต้องมีการเจรจาพูดคุยกันกับ

ชาวบ้าน เพื่อสับเปลี่ยนให้กองกำลังอื่นเข้ามาตั้งฐานในพื้นที่อีกครั้งเพราะจำต้องคงอำนาจรัฐไว้ในพื้นที่ให้ได้

หลังจากนั้นจึงส่งข่าวเข้าส่วนกลาง เพื่อรายงานข่าวในช่วงเที่ยง (12.00 น.) โดยข่าวจากส่วนกลางรายงานเพียงสั้นๆ ถึงการขนย้ายสัมภาระออกจากฐานของตำรวจตระเวนชายแดนหลังจากการชุมนุมประท้วงของกลุ่มผู้หญิงและเด็กจากการสังเกตครั้งนี้พบว่า นางสุนิสาเน้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นหลัก โดยไม่มีการเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่รอบๆ โรงเรียน เพื่อรายงานข้อมูลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วนรอบด้าน หรือความเห็นของกลุ่มผู้ที่ชุมนุมประท้วงขับไล่ รวมถึงชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์แต่อย่างใด

จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ทำงานของผู้สื่อข่าว สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเห็นได้ว่าเน้นการรายงานเหตุการณ์ (Event) ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นหลัก และใช้ผู้ที่ให้คำอธิบายเหตุการณ์โดยแหล่งข่าวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงอธิบายเหตุการณ์เพียงแค่ว่าเกิดอะไรขึ้น แต่ขาดติดตามในประเด็นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงไม่มีการตั้งคำถาม (why) ถึงสาเหตุเกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง

อีกทั้งการรายงานข่าวในสถานการณ์เผชิญหน้า ผู้สื่อข่าวจะไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการรายงานข่าวต่อฝ่ายตรงกันข้าม หรือฝ่ายที่ความเห็นตรงกันข้ามกับรัฐแต่อย่างใด และส่วนหนึ่งมาจากข้อจำกัดของการเป็นสื่อของรัฐที่ตนเองเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ มักไม่ได้รับความไว้เนื้อเชื่อใจจากแหล่งข่าวซึ่งเป็นชาวบ้านในพื้นที่เกิดเหตุ รวมถึงความข้อจำกัดในการใช้ภาษามลายู จนทำให้ไม่สามารถที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูล เพื่อให้ข่าวที่รายงานเกิดความสมดุลได้

5.2.5 <u>การรายงานเรื่องขบวนการแบ่งแยกดินแดน</u>

ข้อสังเกตหนึ่งของการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยก็คือ จะไม่มีการรายงานข่าวเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างชัดเจนนัก จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวพบว่า จะไม่มีการรายงานสมมติฐานดังกล่าว หากไม่มีการยืนยันจากแหล่งข่าวของทางการอย่างชัดเจน โดยผู้สื่อข่าวที่ปฏิบัติงานอ้างว่าเท่าที่ผ่านมายังไม่มีข้อมูลใดที่ชัดเจนพอที่จะยืนยันว่า การก่อเหตุความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นฝีมือของกลุ่มขบวนการใด ดังจะพบว่ามีหลายสมมติฐานของการก่อเหตุ เช่น กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่, กลุ่มค้ายาเสพติด และขบวนการแบ่งแยกดินแดน รวมถึงความเชื่อของแหล่งข่าวสายความมั่นคงบางคนที่เชื่อว่า ใน

ปัจจุบันอุดมการณ์ของขบวนการแบ่งแยกดินแดนอ่อนกำลังลงไปมากจนไม่สามารถปฏิบัติการในพื้นที่ได้อีก

> "เรื่องเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนจะมีหรือไม่ก็ตาม แต่การนำเสนอจะต้องมีแหล่งข่าวของทางราชการก่อน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะรายงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขบวนการแบ่งแยกดินแดน นอกจากจะมีแหล่งข่าวของทางราชการที่น่าเชื่อถือ" (ดนัย, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> "ผมจะยกตัวอย่างกรณี ข่าวปล้นปืนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 เราสามารถเสนอปรากฏการณ์ได้ หมายถึงเหตุการณ์เป็นอย่างไร ที่ไหนเมื่อไหร่ แต่เราจะไม่รายงานว่าใครเป็นผู้ปล้นปืน เราจะไม่ตั้งสมมติฐาน จะไม่ขยายคำถามนี้ออกไป เพราะว่าตราบที่ข้อมูลจากทางการยังไม่มีความชัดเจนเราจะไม่รายงาน เราจะทำการรายงานเมื่อข้อมูลถูกต้องเท่านั้น โดยส่วนใหญ่เรื่องประเด็นใหญ่ๆ เหล่านี้ความถี่จะค่อยๆ น้อยลง บางทีผู้ใหญ่จะค่อยๆ งดให้ข่าวจนกระทั่งข่าวพวกนี้หายไปเอง ซึ่งอันนี้ก็ไม่แน่นอนนะ เป็นไปตามลักษณะกระแสข่าวด้วย" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยของผู้สื่อข่าวซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ที่จะสัมผัสกับความจริงในพื้นที่โดยตรง ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนหลายกลุ่ม รวมไปถึงสถานะของตนเองซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นเป้าหมายการปองร้ายถึงของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งเคยมีกรณีลอบทำร้าย ผู้สื่อข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 จังหวัดยะลา จึงต้องระมัดระวังต่อการนำข่าวจนนำไปสู่การเซ็นเซอร์ตนเองในบางประเด็น โดยเกรงว่าจะกระทบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชีวิตประจำวันของตนเองด้วยเช่นกัน

> "คนทำงานในพื้นที่รู้ดีว่า การทำข่าวบางเรื่องเสี่ยงกับความปลอดภัย ก็จะหลีกเลี่ยงที่จะไม่แตะในประเด็นเหล่านั้น ข่าวแบบที่นักข่าวภูมิภาคอื่นๆ ทำกันแบบข่าวเจาะ บางทีมันทำยากนะ... บางทีเราเรียกว่าการทำข่าวแบบย้อนเกล็ด เราจะไม่ทำเพราะทำแล้วมันจะเจ็บตัว" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

> "เราเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยนะ ต้องไม่ลืมการทำงานในสถานการณ์แบบนี้เสี่ยงมาก ผมรู้สึกเลยว่าเสี่ยง บางอย่างในการใช้ชีวิตจึงต้องถ่วงสมดุลให้ดี เพราะความปลอดภัยในชีวิตต้องมาก่อนเดี๋ยวนี้ออกจากบ้านมาทำงานก็บางทีก็รู้สึกกลัวๆ เพื่อนทำงานสื่อที่ยะลาวันก่อนก็เพิ่งโดนไป" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สื่อข่าวมีความเข้าใจต่อการ “เรียก” ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ว่า “ไทยมุสลิม” เท่านั้น ตามการแนวคิดการผสมกลมกลืน (Assimilation) เพื่อการบูรณาการชาติของรัฐโดยไม่รู้ตัว โดยมีมุมมองว่าคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างเพียงการนับถือศาสนาเท่านั้น โดยละเลยมิติทาง ประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์และชาติพันธุ์

> “คำว่า คนมลายู – มลายูมุสลิม เราไม่ใช้แน่ๆ เราต้องให้เกียรติเขานะ เราต้องภาษาที่ชัดเจน ภาษที่ดูดีกับคนฟังด้วย ต้องเลือกคำที่ไม่ได้ไปดูหมิ่นเขา เราต้องเรียกเขาว่า ชาวไทยมุสลิม ถึงจะถูกต้อง” (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

5.3 <u>รูปแบบการนำเสนอของข่าววิทยุภาคถ่ายทอดต่อสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้</u>

จากข้อมูลที่เสนอในหัวข้อข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึง การทำงานในภาพกว้างขององค์กรและการทำงานของ ผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนต่อไปนี้จะเป็นการตรวจสอบการทำงานของตัวบท (Text) โดยจะเริ่มจากการวิเคราะห์ “รูปแบบการนำเสนอ” (Format) เป็นอันดับแรก ก่อนจะขยายไปสู่การตรวจสอบกลไกในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในบทต่อไป

การวิเคราะห์ “รูปแบบการนำเสนอ” จะเป็นทำการตรวจสอบโครงสร้างหลัก (Structure) ที่รองรับตัวบทของรายการอยู่เป็นแนวทางที่กำหนดการดำเนินรายการไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่จะเสนอเป็น 3 ส่วน คือ

5.3.1 คุณสมบัติของสื่อ
5.3.2 ช่วงเวลาในการออกอากาศ
5.3.3 รูปแบบที่มีความเป็นทางการสูง

โดยจะกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3.1 <u>คุณสมบัติของสื่อ</u>

วิทยุเป็นสื่อมวลชนประเภทไฟฟ้า (Electronics Media) ที่เข้าถึงมวลชนโดยอาศัยวิธีการกระจายเสียง (Broadcasting) ด้วยการส่งคลื่นไฟฟ้าผ่านอากาศเข้าสู่เครื่องวิทยุของใครก็ตามที่อยู่ในระยะรัศมีของกำลังส่งก็จะสามารถรับฟังได้ ซึ่งจะพบว่า

เครือข่ายวิทยุกระเสียงแห่งประเทศไทย มีความครอบคลุมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 5 สถานี ซึ่งครอบคลุมถึงสถานีวิทยุอื่นๆ เช่น อสมท. รวมไปถึงวิทยุทหาร ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีโครงสร้างกรรมสิทธิ์ภายใต้กำกับดูแลของรัฐ นั่นหมายความว่าโอกาสที่รัฐจะนำเสนออุดมการณ์หลักเสนอสู่ตัวมวลชน ผ่านทางสื่อวิทยุย่อมมีความเป็นไปได้สูงในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ อีกทั้งวิทยุมีคุณสมบัติของการสื่อสารด้วยการฟัง ที่มีราคาถูกและลดทอนอุปสรรคด้านการอ่านออกเขียนได้มากขวางกั้น จะทำให้สื่อวิทยุมีข้อได้เปรียบในการเข้าถึงของข่าวภาคถ่ายทอดสู่มวลชนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ข้อได้เปรียบด้านหนึ่งของสื่อวิทยุกระจายเสียงในด้านลดทอนอุปสรรคด้านการอ่านออกเขียนได้ แต่พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาว “ไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู” ที่มีการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันด้วยภาษา “มลายูท้องถิ่น” กลับกลายเป็นข้อด้อยของสื่อวิทยุที่สื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ด้วยภาษา “ไทยภาคกลาง” ด้วยเช่นกัน

คุณสมบัติประการหนึ่งที่เห็นได้อย่างเด่นชัดก็คือ การที่วิทยุอาศัยคลื่นไฟฟ้าเป็นช่องทางในการสื่อสาร ทำให้โอกาสในการตรวจสอบสาระ – ข่าวสารที่ส่งผ่านสื่อนั้นกระทำได้ยาก เพราะเมื่อออกอากาศก็ย่อมสูญหาย ซึ่งคงมีจำนวนน้อยมาที่จะทำการบันทึกเก็บไว้เพื่อตรวจสอบทบทวน ด้วยเหตุดังกล่าว โอกาสที่ผู้ฟังจะคล้อยตามได้ง่าย โดยไม่สามารถทบทวนได้อีกครั้งในทางกลับกัน คุณสมบัติที่ไม่คงทนถาวรของเนื้อหาสาร อาจนำไปสู่การความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องจากการส่งสารจากรัฐซึ่งทำให้กลไกการทำงานด้านอุดมการณ์ของรัฐบกพร่องไปได้ รวมไปถึงหากไม่ได้ติดตามตามช่วงเวลาที่ออกอากาศ ก็จะทำให้พลาดข่าวสารที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอด้วยเช่นกัน

5.3.2 ช่วงเวลาในการออกอากาศ

ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะข่าวภาคบังคับของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มาทำการวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่กำหนดตามประกาศกรมประชาสัมพันธ์ ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2537 เรื่อง การกำหนดเวลาการเสนอข่าวหรือถ่ายทอดข่าวหรือรายการอื่นๆ ที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2530 ดังที่ประกาศใน ข้อ 2 ว่า

"ให้สถานีวิทยุกระจายเสียงถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในเวลา 07.00 – 07.30 น. และ เวลา 19.00 – 19.30 น. เว้นแต่รายการที่ทำเฉพาะกิจ เพื่อประโยชน์ของสาธารณชนที่จำเป็นต้องออกอากาศในช่วงเวลานั้นและต้องไม่มีโฆษณา ให้ขออนุญาตกรมประชาสัมพันธ์เพื่ออนุญาตเป็นการเฉพาะราย"

ช่วงเวลาดังกล่าวถือว่าเป็น "ช่วงเวลาดี" (Prime time) ของวิทยุกระจายเสียง เพราะเป็นช่วงที่คาดว่าน่าจะมีผู้ฟังมากที่สุด ซึ่งทำให้เห็นว่ารัฐได้สงวนสิทธิ์ช่วงเวลาดังกล่าวเพื่อออกอากาศรายการข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จึงเท่ากับเป็นการเสริมโอกาสให้มีผู้ฟังมากขึ้น ซึ่งแม้ว่าการรับฟังวิทยุ ผู้รับสารจะต้องเป็นผู้เลือกเปิดรับสารตามที่ตนเองต้องการก็ตาม มิได้ยอมรับตามที่ถูกยัดเยียดเท่านั้น (Active Audience) แต่ช่วงเวลาถูกจัดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้เช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า แม้โดยทั่วไปแล้วโครงสร้างกรรมสิทธิ์และการควบคุมในสื่อวิทยุกระจายเสียง จะมีลักษณะเป็น Dual System คือเป็นระบบวิทยุกระจายเสียงของรัฐที่ดำเนินงานและจัดการโดยเอกชนเป็นส่วนใหญ่ แต่ในช่วงเวลาที่ข่าวภาคถ่ายทอดออกอากาศอยู่ถือเป็นช่วงเวลาเดียวเท่านั้นที่รัฐสามารถดึงสิทธิ์ในการออกอากาศ ตามกฎหมายกลับมาเป็นของตน และขณะเดียวกันก็ไม่เปิดโอกาสให้อุดมการณ์หรือข้อถกเถียงของฝ่ายอื่นนำเสนอตัวในช่วงเวลาดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ (สมสุข หินวิมาน, 2534 : 102)

5.3.3 รูปแบบที่มีความเป็นทางการสูง

ข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีรูปแบบนำเสนอที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว แตกต่างจากรายการวิทยุประเภทอื่นๆ เอกลักษณ์เฉพาะดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์ในในเชิงหน้าที่จะพบว่า มีเหตุผลที่ต้องการสร้างให้ข่าวภาคถ่ายทอดเป็นประกาศของ

ทางราชการ ที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้โดยถูกกฎหมาย ลักษณะดังกล่าวถูกตอกย้ำมาอย่างยาวนานและสม่ำเสมอ จนแทบประหนึ่งเป็น “ประเพณี” ของข่าวภาคถ่ายทอดเลยทีเดียว ดังที่ผู้รับสารในพื้นที่บางท่านวิพากษ์วิจารณ์ว่า

“ข่าวที่ฟังแล้วผมรู้สึกเสมอว่ามันเหมือนประกาศ กลิ่นอายคล้ายๆ กับเวลาอ่านแถลงการณ์คณะปฏิวัติยังไงก็ไม่รู้ การพูดจะมาชุดๆ นะ ไม่มีความคิดเห็น มาแบบทื่อๆ ตรงๆ อ่านแบบตรงไปตรงมา ซึ่งทำให้ดูน่าเชื่อถือมาก” (ดร.สามารถ ทองเฝือ, วิทยาลัยอิสลามยะลา, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2547)

นอกจากนี้ยังพบว่า คุณลักษณะที่ปรากฏของข่าวที่ก่อให้เกิดความเป็นทางการสูง มีดังต่อไปนี้

5.3.3.1 การขึ้นต้นรายการ

5.3.3.2 เพลงนำรายการ

5.3.3.3 หัวข้อข่าว

5.3.3.4 การอ่านข่าวแบบทางราชการ

5.3.3.5 การปิดรายการ

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.3.3.1 <u>การขึ้นต้นรายการ</u>

การขึ้นต้นของข่าววิทยุถ่ายทอดทุกช่วงเวลา จะมีแบบแผนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่จะเริ่มด้วยการ เสียงผู้ประกาศข่าวชาย ที่มีลักษณะน้ำเสียงเฉพาะ ซึ่งจะระบุองค์กรผู้ผลิตและตามด้วยเวลาเสมอ โดยจะมีลำดับในการขึ้นต้นรายการคือ

ตารางที่ 5.4 : <u>ตารางแสดงลำดับการขึ้นต้นรายการ</u>

1	“ที่นี่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ขณะนี้เวลา...เจ็ดนาฬิกา”
2	เพลง “สยามานุสสติ”
3	“ที่นี่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อไปเสนอข่าวซึ่งมีหัวข้อข่าวดังนี้”

การขึ้นต้นรายการลักษณะนี้จะทำให้ ทั้งยังให้ความรู้สึกประหนึ่งประกาศหรือคำสั่งของทางราชการ มากกว่ารูปแบบการรายงานข่าวในสื่อประเภทอื่นที่เป็นไปในลักษณะการ

สนทนาที่สร้างความรู้สึกที่เป็นกันเองกับผู้ฟังมากกว่า อนึ่งความเป็นทางการนี้เองเป็นการเรียกความพร้อมของผู้ฟัง และยังสร้างให้เกิดการสร้างความรู้สึกน่าเชื่อถือในเนื้อหาสารของข่าวด้วยเช่นกัน

5.3.3.2 เพลงนำรายการ

หลังจากการขึ้นต้นรายการของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จะใช้เพลง “สยามานุสสติ” มาเป็นเพลงนำรายการ เพื่อเป็นสัญญาณบอกผู้ฟังว่า เมื่อใดที่เพลงบรรเลง นั่นคือการเริ่มต้นของการถ่ายทอดข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ซึ่งใช้มาอย่างต่อเนื่องหลายทศวรรษ

ในภาคดนตรีที่ใช้จังหวะมาร์ช ที่มีเสียงกลองสแนร์และเสียงฉาบ ในการย้ำจังหวะมีส่วนในการปลุกใจ การนำเพลงดังกล่าวมาใช้เริ่มกับการเริ่มต้นรายการ จึงเป็นการเริ่มรายการด้วยความหนักแน่น ที่จะสร้างความรู้สึกให้เนื้อหาข่าวที่จะตามมานี้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นอีกด้วย

เพลง “สยามานุสสติ” เองมีความหมายในเชิงการสร้างอนุสติในการระลึกถึงประเทศชาติการเสียสละเพื่อประเทศ ที่จะสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) เพื่อย้ำความรู้สึกชาตินิยม ให้ผู้รับฟังรู้สึกจะต้องดำรงความเป็นชาติที่สอดรับกับอุดมการณ์ความเป็น “รัฐเดี่ยว” (Single State) ที่จะแบ่งแยกหรือทำลายมิได้ แม้จะเป็นเพียงท่วงทำนองบรรเลง แต่ผู้รับสารก็จะรับรู้ถึงการถ่ายโยงเนื้อหาที่จะกระตุ้นจิตสำนึกชาตินิยมได้ไม่ยาก เพลงดังกล่าวจึงเสริมความน่าเชื่อถือและความเป็นทางการของข่าวยิ่งขึ้น

5.3.3.3 หัวข้อข่าว (Headline)

การขึ้นหัวข้อข่าวของ สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จะไม่มีลักษณะสั้นกระชับ หรือมีสีสันหวือหวา เหมือนหัวข้อข่าวของหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ แต่จะใช้ลักษณะประโยคสมบูรณ์และภาษาที่เป็นทางการ จะไม่ปรากฏ อักษรย่อ สมญานาม คำแสลง คำเปรียบเทียบ ชื่อยศที่ไม่เป็นทางการ และคำที่แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและยึดอยู่ในกรอบของราชการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้ประกาศ (หญิง) : เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารเสียชีวิตจากการปะทะกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายในจังหวัดภาคใต้รวม 5 นาย ส่วนกลุ่มผู้ร้ายเสียชีวิต 107 คน ขณะที่นายกรัฐมนตรีชื่นชมการทำงานของเจ้าหน้าที่ ที่สามารถรับมือกับเหตุการณ์ได้ทันท่วงที (ข่าว 19.00 น., 28 เมษายน 2547)

5.3.3.4 <u>การอ่านข่าวแบบทางราชการ</u>

การอ่านหัวข้อข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยนั้น ในช่วงที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้น พบว่า ไม่ว่าผู้ประกาศจะเป็น ผู้หญิงหรือผู้ชาย การอ่านหัวข้อข่าววิทยุมีการใช้วิธี เพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือโดยการอ่านลักษณะลีลาที่แข็งขัน เคร่งขรึม ไม่มีเสียงดนตรีคลอ (Fade Under) จึงดูเหมือนเป็นประกาศข้อเท็จจริง โดยตรงไม่มีดนตรีมาสร้างความรู้สึก

ด้วยข่าววิทยุเป็นข่าวของทางราชการ ที่มีการสร้างรูปแบบให้เคร่งขรึม น่าเชื่อถือ โดยผู้ฟังจะได้ยินเสียงของผู้ประกาศเท่านั้น ทั้งโครงการการอ่านมีรูปแบบเป็นไปในเชิงสั่งการ (Directive) ทั้งเสียงของผู้ประกาศชายและหญิงที่จริงจัง ทั้งยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ประกาศแทรกความคิดเห็นของตนลงไปในข่าวได้เลย เมื่อจบข่าวหนึ่ง ก็จะเว้นจังหวะหนึ่ง ก่อนที่จะอ่านต่อ ซึ่งอาจจะสลับกันระหว่างผู้ประกาศ ชายกับหญิง

ดังตัวอย่างในการอ่านข่าว ในเช้าวันที่ 29 ตุลาคม 2547 หลังเหตุการณ์ตากใบ 4 วัน จะมีการอ่านสลับกันระหว่างผู้ประกาศชาย ก่อนเว้นจังหวะ แล้วสลับให้ผู้ประกาศหญิงอ่าน

ผู้ประกาศชาย : ทั้งนี้เอกอัครราชทูตหลายท่านพอใจกับความจริงที่รัฐบาลไทยชี้แจง โดยเฉพาะทูตของอินโดนีเซีย* โดยเฉพาะ* การสอบสวนและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนอีกครั้งและเห็นว่าการชี้แจงครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของรัฐบาลไทยที่จะสร้างความโปร่งใสให้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ผู้ประกาศหญิง : ด้านพล.อ.สิริชัย ธัญศิริ รองผบ.สส.ในฐานะ ผองกอ.สสส.จชต. ก็ได้รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีทราบ ซึ่งนายกรัฐมนตรี ได้เน้นย้ำการให้ความเป็นธรรมกับ ทุกฝ่ายและให้ข้อมูลตามความเป็นจริง พร้อมกำชับให้ทุกฝ่ายทำงานอย่างระมัดระวัง... (*ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก)

ดังนั้นการอ่านข่าวด้วยลีลาที่จริงจัง นำเสนอเพียงข้อเท็จจริง (Fact) ไม่มีการแทรกความคิดเห็น (Opinion) จึงเป็นโครงสร้างที่เสริมให้ การสร้างความหมายอุดมการณ์ของรัฐในข่าวดูน่าเชื่อถือและมีแนวโน้มที่จะเกิดความยอมรับในหมู่ผู้ฟัง

5.3.3.5 <u>การปิดรายการ</u>

เอกลักษณ์ของการปิดรายการข่าววิทยุ จะไม่มีการใช้เพลงปิดรายการหรือการอำลาของ ผู้ประกาศข่าว ด้วยคำว่า “สวัสดี” เหมือนกับข่าวโทรทัศน์ แต่จะใช้การปิดรายการ ด้วยการอ่านพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสแล้วประกาศว่า “จบข่าว” แล้วตามด้วยชื่อผู้อ่าน ซึ่งการปิดรายการในลักษณะเช่นนี้จะทำให้เหมือนการจบประกาศราชการและสาระ ที่นำเสนอเป็นข้อเท็จจริง (Fact) ที่น่าเชื่อถือ และนำไปอ้างอิงได้

การลงท้ายด้วย การอ่านพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัส มีส่วนอย่างมากในการสร้างความเชื่อถือให้กับตัวรายการ เพราะสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่สังคมไทยยอมรับกันทั่วกันว่า เป็นสถาบันศักดิ์สิทธิ์ ที่จะต้องยกย่องเทิดทูนและล่วงละเมิดมิได้ การปิดท้ายด้วย พระราชดำรัสจึงสร้างความรู้สึกขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ฟังอีกด้วย

รูปแบบการนำเสนอของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น บริบทดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่เสริมแก่กันและกัน เพื่อให้เกิดลักษณะของข่าวที่มีความจริงจังความน่าเชื่อถือ เป็นรหัส (Code) ที่สำคัญในการสร้างความเป็นจริงในความรู้สึกของผู้ฟัง ต่อการที่รัฐจะสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงในการจัดการกับปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

กลไกของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ กรณี กรือเซะ – ตากใบ

การวิเคราะห์กลไกข่าววิทยุภาคถ่ายทอดในบทนี้ คือ การทำความเข้าใจว่าข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ทำงานอย่างไรในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรายงานข่าวความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กระทบต่อความมั่นคงโดยตรงของรัฐ อันยกตัวอย่าง 2 กรณีหลักคือ กรณี “กรือเซะ” และกรณี “ตากใบ” โดยอาจจะเกิดขึ้นได้โดยจงใจให้เกิดที่จงใจ ให้กลไกการทำงานและอาจจะเป็นไปโดยไม่รู้สึกตัว ซึ่งผู้วิจัยกำหนด แนวทางการนำเสนอเป็น 5 ประเด็นดังนี้

6.1 การเลือกและกำหนดวาระของข่าว

6.2 การให้น้ำหนักแก่ฝ่ายรัฐ

6.3 การสร้างแหล่งอ้างอิงในข่าว

6.4 รหัสทางอุดมการณ์ของรัฐในการรายงานข่าว กรณี กรือเซะ – ตากใบ

6.5 การใช้ภาษาในการสร้างความหมายกับผู้ฟัง

6.1 <u>การคัดเลือกและกำหนดวาระของข่าว</u>

จากการวิเคราะห์เนื้อหาจะพบว่า ข่าวของที่ถูกคัดเลือกจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

6.1.1 ประเด็นความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับความสำคัญต่อการนำเสนอมาก ซึ่งจะพบว่ามักได้รับการคัดเลือกจัดลำดับให้เป็นข่าว แรกๆ ของการนำเสนอเสมอ ดังตาราง 6.1

<u>ตารางที่ 6.1 : แสดงลำดับการนำเสนอของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย</u>

กรณีที่ศึกษา	จำนวนที่ทำการวิเคราะห์ (วัน)	ข่าวที่ 1 (ร้อยละ)	ข่าวที่ 2 (ร้อยละ)	ข่าวที่ 3 (ร้อยละ)	ข่าวที่ 4 (ร้อยละ)	ไม่มีประเด็นข่าว (ร้อยละ)
กรณีกรือเซะ	61	50.82	32.79	3.28	4.91	8.20
กรณีตากใบ	61	39.35	19.67	16.40	6.55	18.03

ที่มา : ข่าววิทยุภาค 07.00 น. , (28 มีนาคม 2547 – 27 พฤษภาคม 2547 และ 25 กันยายน 2547 – 24 พฤศจิกายน 2547)

จะเห็นได้ว่าประเด็นปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ ช่วงเหตุการณ์กรณีกรือเซะ จะได้รับการนำเสนอเป็นข่าวแรกในสัดส่วนที่มาก ถึง 50.52 % ซึ่งเป็นความต่อเนื่องหลังจากเหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ที่นักวิเคราะห์ทั่วไปมักถือเป็นปฐมบทของปัญหา 3 จังหวัดภาคใต้ในรูปแบบใหม่ ที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างมาก

ขณะที่การรายงานข่าวกรณีตากใบก็ยังครองสัดส่วนในการนำเสนอเป็นข่าวแรกเช่นกันคือ 39.35% และยังพบว่ามีรายงานข่าวปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ น้อยลงในช่วงกรณีตากใบ จากเดิมที่ในช่วงที่ทำการศึกษากรณีกรือเซะมีประเด็นข่าวที่ไม่ได้รับการนำเสนอ 8.20 % เพิ่มขึ้นเป็น 18.03 %

จึงถือได้ว่าประเด็นปัญหา ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ ได้รับการจัดลำดับความสำคัญของการนำเสนอโดย สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมาโดยตลอดและต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 6.1 : <u>แสดงการวางน้ำหนักลำดับการนำเสนอข่าว</u>

ข่าวที่ 1	ข่าวที่ 2	ข่าวที่ 3	ข่าวที่ 4

6.1.2 มีบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้น ที่ถูกนำเสนอเป็นข่าว กลุ่มที่เป็นแหล่งข่าวนี้ก็คือ ฝ่ายรัฐ ที่มีโอกาสเสนอตัวในข่าวภาคถ่ายทอดและใช้วิทยุกรมประชาสัมพันธ์เป็นกระบอกเสียงได้เต็มที่กว่ากลุ่มที่นำเสนออุดมการณ์ต่อต้าน (Counter Ideology) และเนื้อหาที่จะถูกคัดเลือกมานั้นก็เช่นเดียวกัน ที่จะต้องสอดคล้องกับ อุดมการณ์หลักของรัฐ ซึ่งพบว่า เรื่องราวบางอย่างที่ขัดกับอุดมการณ์หลักของรัฐ จะไม่สามารถปรากฏอยู่ในข่าวของวิทยุภาคถ่ายทอดได้เลย เช่น ประวัติของมลายูปัตตานี หรือ คำเรียกว่า “ชาวมลายู” แต่จะใช้คำว่า “ชาวไทยมุสลิม”แทน

6.1.3 แม้จะมีเพียงบางกลุ่มหรือบางคน ที่สามารถเป็นแหล่งข่าววิทยุแห่งประเทศไทยได้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือฝ่ายรัฐ ซึ่งข่าวรัฐจะให้ความสำคัญมากกว่าองค์ประกอบอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ กองทัพ รัฐสภา และภาคประชาชนทั่วไป การคัดเลือกและกำหนดวาระของข่าวก็เป็นส่วนท้ายๆ ที่ถูกคัดเลือกมาเป็นแหล่งข่าวถ่ายทอด จนบ่อยครั้งที่จะพบการเสนอข่าวของฝ่ายรัฐเพียงกลุ่มเดียว

จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า มีน้อยครั้งมากที่ฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลจะได้รับการนำเสนอ ดังตัวอย่าง การให้ความเห็นวิจารณ์การแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของ นายชวน หลีกภัย ประธานที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนเกิดเหตุการณ์กรณีกรือเซะราว 1 สัปดาห์ ดังนี้

> ผู้ประกาศ: นายชวน หลีกภัย ประธานที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์กล่าวถึงปัญหาความไม่สงบที่ยังไม่ประสบความสำเร็จว่า <u>เนื่องจากรัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยจนทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน</u> ซึ่งการแก้ปัญหาควรดำเนินการในภาพรวม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปราบปรามและแก้ไขอย่างต่อเนื่องอีกทั้งยังเห็นว่าตลอด 3 ปีที่ผ่านมา<u>รัฐบาลได้ประเมินสถานการณ์ภาคใต้ผิดพลาดมาตลอด</u> นอกจากนี้ยังได้แสดงความเป็นห่วงชาวไทยพุทธ ที่ได้อพยพออกจากพื้นที่จำนวนมากกว่า ดังนั้นรัฐบาลจะต้องแก้ไขเรื่องนี้เป็นการเร่งด่วน (ข่าวภาคถ่ายทอด 7.00 น., 22 เมษายน 2547)

จากการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ชี้ให้เห็นว่าแทบไม่มีฝ่ายตรงกันข้าม ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับการดำเนินการของรัฐบาลต่อนโยบายแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือแตกต่างมีโอกาสน้อยมากที่จะได้รับการนำเสนอ

6.1.4 สำหรับกลุ่มที่ไม่ได้รับการเสนอข่าวในประเด็นแรก เพราะเป็นฝ่ายที่มีอุดมการณ์ตรงข้ามกับรัฐ มีโอกาสที่จะถูกนำเสนอได้เมื่อข่าวเป็นประเด็นที่สร้างแง่ลบหรือลดความความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือหรือเป็นแง่มุมที่นำไปสู่การรับรู้ที่จะเกิดผลดีกับฝ่ายรัฐ ดังเช่น กรณีผู้ก่อการที่บุกยึดมัสยิดกรือเซะ ทัศนะที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เสนอจะออกมาในลักษณะโจมตีการกระทำของผู้ก่อการว่า เป็นกลุ่มผู้ติดยา, กลุ่มผลประโยชน์หรือปล้นปืนไปขาย

นอกจากนี้ยังพบว่ามักละเลยมิติทางประวัติศาสตร์ แต่จะสร้างภาพตัวแทน (Representation) ของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นดินแดนที่มีแต่ความขัดแย้งไร้ระเบียบ (Chaos) และขาดเอกภาพ มีความแตกต่างจากสังคม หลักที่คุ้นเคยกับบรรทัดฐานหรืออุดมการณ์หลักของสังคมซึ่งยากที่คนทั่วไปจะทำความเข้าใจ ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

6.2 การให้น้ำหนักแก่ฝ่ายรัฐ

จากประมวลภาพรวมในการนำเสนอของข่าวภาคถ่ายทอดของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่า นอกจากการคัดเลือกข่าวจะให้โอกาสแหล่งข่าวเฉพาะบางกลุ่มแล้ว ยังมีการให้น้ำหนักในข่าวแก่กลุ่มที่คัดเลือกมาแตกต่างกันด้วยและส่งผลให้การนำเสนอข่าวขาดความสมดุล (Balance) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการให้น้ำหนักแก่ฝ่ายรัฐมากกว่ากลุ่มอื่น โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

6.2.1 การจัดลำดับแหล่งข่าว

จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม แต่จากการพิจารณาผลผลิตที่เป็นตัวบทชี้ให้เห็นว่า การจัดลำดับข่าวนั้นค่อนข้างเน้นความสำคัญของบุคคลในฝ่ายรัฐก่อน ซึ่งเรียงลำดับตามสายบังคับบัญชาเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยที่แหล่งข่าวจากภาคประชาชนมักถูกจัดวางให้อยู่ตอนท้ายๆ หรือไม่ได้รับการจัดวางตำแหน่งเลย ซึ่งมีความแตกต่างจากองค์ประกอบของการรายงานข่าวทั่วไป ที่การต้องประเด็นความรอบด้านและกว้างขวางของการนำเสนอข่าวสาร (Breadth) ด้วย ดังแสดงในตาราง 6.2

ตารางที่ 6.2: ตารางแสดงแหล่งข่าวจากรัฐบาลเฉพาะประเด็นการปะทะระหว่างเจ้าที่หน้ากับผู้ก่อการในมัสยิดกรือเซะและ 10 จุด ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ลำดับแหล่งข่าว	ชื่อแหล่งข่าว	ตำแหน่ง
1	พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	นายกรัฐมนตรี
2	ดร.สุรเกียร์ติ เสถียรไทย	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
3	พล.ต.ท.พงศพัศ พงษ์เจริญ	โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
4	พ.ต.อ. คเชนทร คชกุลยุทธ	รักษาการ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนราธิวาส
5	ดร. มนตรี โสคติยานุรักษ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินการคลัง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
6	นายสนธยา คุณปลื้ม	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ที่มา : ข่าววิทยุภาค 07.00 น., 29 เมษายน 2547

6.2.2 การออกข่าวซ้ำ

ในประเด็นข่าวปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่ได้ศึกษาใน กรณีกรือเซะและกรณีตากใบ จะปรากฏอยู่เสมอในการออกข่าวซ้ำอีกครั้งในข่าวภาคค่ำ ซึ่งจะ

มีเนื้อหาที่สอดคล้องกันกับข่าวภาคเช้า แต่อาจจะแตกกันในรายละเอียดบ้างเล็กน้อยรวมไปถึงเป็นการขยายรายละเอียดเมื่อการนำเสนอตอนเช้าไม่ครบถ้วน ดังตัวอย่างการรายงานข่าวในเหตุการณ์กรณีกรือเซะ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547

ข่าวภาคถ่ายทอด เวลา 07.00 น.

หัวข้อข่าว: ขณะนี้เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ปะทะในพื้นที่จังหวัดยะลา 4 จุด ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตกว่า 30 คน

ผู้ประกาศ: ขณะนี้เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ตำรวจปะทะกับโจรก่อการร้าย ในพื้นที่จังหวัดยะลา 4 จุด มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตกว่า 30 คน ติดตามจาก คุณ สุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าวจากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลาครับ สวัสดีครับคุณสุนิสาครับ

ผู้สื่อข่าว: “ค่ะ ในส่วนของจังหวัดยะลาได้เกิดเหตุการณ์ปะทะกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจกับกลุ่มโจรก่อการร้ายถึง 4 จุดด้วยกัน โดยเริ่มปะทะกันตั้งแต่ เวลาตีห้า เอ่อๆ 5 นาฬิกานะค่ะ ..... รายละเอียด..... ส่วนเหตุอื่นๆ จะรายงานให้ทราบอีกครั้งหนึ่งค่ะ ส่วนตอนนี้กำลังเข้ามาในที่เกิดเหตุค่ะ”

ข่าวภาคถ่ายทอด เวลา 19.00 น.

หัวข้อข่าว: เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารเสียชีวิตจากการปะทะกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายในจังหวัดภาคใต้รวม 5 นาย ส่วนกลุ่มผู้ร้ายเสียชีวิต 107 คน ขณะที่นายกรัฐมนตรีชื่นชมการทำงานของเจ้าหน้าที่ ที่สามารถรับมือกับเหตุการณ์ได้ทันท่วงที

ผู้ประกาศ: รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ยืนยันยังกำหนดเวลาเปิดเรียนเหมือนเดิม แม้ว่าเหตุการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะทวีความรุนแรงมากขึ้นก็ตาม

ผู้ประกาศ: การปะทะกันระหว่างทหาร – ตำรวจ กับโจรก่อการร้าย ใน 3 จังหวัด ภาคใต้สิ้นสุดลงแล้ว เมื่อตอนบ่ายวันนี้ โดยการปะทะกันในครั้งนี้ มีกลุ่มโจรที่เสียชีวิตทั้งสิ้นรวม 107 คน ในขณะที่ทหารและตำรวจเสียชีวิตไป 5 นาย พลโทพิศาล วัฒนวงศ์คีรี แม่ทัพ ภาคที่ 4 เปิดเผยถึงเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร กับกลุ่มโจรก่อการร้ายที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ จังหวัด สงขลา ยะลา และปัตตานีพร้อมกัน เมื่อเช้ามืดของวันนี้ว่าผลของการปะทะในครั้งนี้ได้เกิดขึ้นในหลายจุดด้วยกันคือ ที่สถานีตำรวจบริการประชาชนใน อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา ที่ สโมสร ชลประทาน จ.ปัตตานี อ.ปะแต จังหวัดยะลา และ มัสยิดกรือเซะ ต.ตันหยงลูโละ ซึ่งเป็นมัสยิดร้างในจังหวัดปัตตานี ซึ่งจากการปะทะกันเป็นเวลา 10 ชั่วโมง ผล ของการปะทะ มีโจรก่อการร้ายเสียชีวิตไปทั้งหมด 107 คน เจ้าหน้าที่

สามารถติดตามจับกุมคนร้ายได้อีก 17 คน ในขณะที่ทางเจ้าหน้าที่เสียชีวิตไป 5 นาย เป็น ตำรวจ 2 นาย ทหาร 3 นาย และได้รับบาดเจ็บ 15 นาย ....

6.2.3 การให้เวลาออกอากาศยาว

จากตัวบทที่ทำการวิเคราะห์ ใน 2 กรณี จะพบว่า การรายงานข่าวที่มีความยาวตั้งแต่ 1 นาที ไปจนถึง 13: 25 นาที ซึ่งจะพบว่าประเด็นที่มักให้ความยาว ตั้งแต่ 9 นาที ขึ้นไป มักเป็นประเด็นที่ต้องการใช้เวลาในการชี้แจง ทำความเข้าใจกับประชาชนมากเป็นพิเศษ เช่น การแถลงของจุฬาราชมนตรีว่าการปราบปรามของเจ้าหน้าที่เป็นเรื่องสมควรแก่เหตุ, สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขอความร่วมมือกับทุกฝ่ายแก้ปัญหาภาคใต้, นายกรัฐมนตรีแสดงความเสียใจต่อประชาชนกรณีตากใบ เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแหล่งข่าวแล้วจะพบว่า เป็นแหล่งข่าวระดับสูงทั้งสิ้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อการชี้แจงของแหล่งข่าวระดับสูงในประเด็นข่าวเหล่านั้น ด้วยการให้เวลาการออกอากาศยาวดังแสดงในตาราง 6.3 และตาราง 6.4

ตารางที่ 6.3 : ตารางแสดงสัดส่วนเวลาออกอากาศสูงสุดของกรณีกรือเซะ

ลำดับ	วันที่	ประเด็นข่าว	ความยาว (นาที)
1	1 เมษายน 2547	นายกรัฐมนตรีเรียกประชุมเรื่องการปล้นวัตถุระเบิดใน จ.ยะลา	8 : 23
2	29 เมษายน 2547	ผลกระทบจากเหตุการณ์วันที่ 28 เมษายน 2547	9 : 20
3	30 เมษายน 2547	จุฬาราชมนตรีแถลงว่าการปราบปรามของเจ้าหน้าที่เป็นเรื่องสมควรแก่เหตุ	13 : 25
4	5 พฤษภาคม 2547	นายกรัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการอิสระสอบสวนกรณีกรือเซะ	8 : 37
5	13 พฤษภาคม 2547	รัฐบาลเตรียมจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้หลงผิด	11 : 35

ตารางที่ 6.4 : ตารางแสดงการเวลาออกอากาศยาว 5 อันดับแรกกรณีตากใบ

ลำดับ	วันที่	ประเด็นข่าว	ความยาว (นาที)
1	21 ตุลาคม 2547	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชเสาวนีย์ให้ทุกฝ่าย รู้รักสามัคคี	8 : 38
2	29 ตุลาคม 2547	กระทรวงการต่างประเทศชี้แจงทูตการต่างประเทศ กรณีตากใบ	7 : 56
3	30 ตุลาคม 2547	นายกรัฐมนตรีแสดงความเสียใจต่อประชาชนกรณีตากใบ	9 : 59

4	17 พฤศจิกายน 2547	สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ขอความร่วมมือกับทุกฝ่ายแก้ปัญหาภาคใต้ / พับนกกระดาษ	10 : 56
5	24 พฤศจิกายน 2547	พระบาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวายกระเช้าเยี่ยม นาย สุนทร ฤทธิภักดี รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	6 : 44

6.2.4 <u>การเลือกประเด็นขึ้นหัวข้อข่าว</u>

จากการศึกษาพบว่า นอกเหนือจากการรายงานประเด็นข่าวแบบปกติ ยังให้ความสำคัญของการรายงานข่าวในลักษณะประกาศ- คำสั่ง ของทางราชการขึ้นเป็นข่าวนำ ซึ่งมีความแตกต่างจากการรายงานข่าวในสื่อมวลชนประเภทอื่น โดยในประเด็นประกาศเหล่านี้มักถูกคัดเลือกให้เป็นประเด็นรองหรือประเด็นเสริมในท้ายข่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้ประกาศ นายกรัฐมนตรีประกาศ เคอร์ฟิว 8 ทั้งอำเภอ ใน จ.นราธิวาส เป็นการป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งเชื่อเหตุการณ์เผาโรงเรียนใน จ.นราธิวาส เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ที่หน้า สภ.อ.ตากใบ

กองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้าประกาศเคอร์ฟิว ใน 8 อำเภอของ จ.นราธิวาส ตั้งแต่เวลา 22.00 - 06.00 น.จนกว่าสถานการณ์ จังหวัดชายแดนภาคใต้จะคลี่คลาย ขณะที่กลุ่มวัยรุ่นประมาณ 300 คน ที่ถูกควบคุมตัวหลังก่อความวุ่นวาย ที่หน้า สภ.อ.ตากใบเมื่อวานนี้ ตรวจสอบแล้วพบว่ามีบางส่วน เจตนาสร้างสถานการณ์และก่อความไม่สงบ ในพื้นที่ (26 ตุลาคม 2547)

6.3 <u>การสร้างแหล่งอ้างอิงในข่าว</u>

การทำงานของกลไกข่าวภาคถ่ายทอด ในการสร้างความหมายที่ดีให้กับรัฐอีกประการหนึ่ง คือ การสร้างแหล่งอ้างอิงอำนาจอันชอบธรรมของรัฐในเนื้อข่าว ซึ่งมี 2 ลักษณะ

6.3.1<u>การอ้างอิงอำนาจรัฐไว้กับสถาบันความสำคัญของประเทศ</u>

สถาบันที่นำมาอ้างอิงรัฐในข่าวภาคถ่ายทอดนี้ ได้แก่ สถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ เนื่องจากสถาบันเหล่านี้เป็นสถาบันหลักของสังคมไทย ค่านิยมและความรู้สึกนึกคิดของประชาชน จึงมีความผูกพันและได้รับการกล่อมเกลาสั่งสอนสืบต่อมาให้เทิดทูนสถาบันดังกล่าวไว้ ดังนั้นการที่ข่าววิทยุได้สร้างให้สถาบันเหล่านี้ มีส่วนรับรองความชอบธรรมในการปกครองของรัฐ จึงเท่ากับตอกย้ำให้รัฐมีความมั่นคง

6.3.2 การให้บุคคลที่น่าเชื่อถือรับรองความชอบธรรมของรัฐ

บ่อยครั้งที่พบว่า ข่าววิทยุ ได้สร้างความหมายให้รัฐโดยการใช้ตัวบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ (Credible) เป็นแหล่งข่าวหรือแหล่งอ้างอิงคุณงามความดีของรัฐ ด้วยทัศนะที่ชื่นชมหรือเห็นด้วยกับผลงานต่างๆ ของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ชาวบ้าน ผู้นำศาสนาโดยตรงกับการจัดการของรัฐ

จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม จะพบว่า บุคคลที่มักนำใช้ในกรณีปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักใช้จุฬาราชมนตรีมาเป็นแหล่งข่าว รวมถึงผู้นำศาสนา เนื่องจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประชากรส่วนใหญ่เป็นพี่น้องชาวมุสลิม การใช้แหล่งข่าวดังกล่าวจะช่วยให้ความชอบธรรมของรัฐหนักแน่นขึ้น รวมไปถึงลดการต่อต้านจากพี่น้องชาวมุสลิมด้วย (โดยหลงลืมไปว่า ไม่ใช่เป็นเพียงศาสนาเท่านั้น แต่เป็นเรื่องชาติพันธุ์ด้วย)

เมื่อเกิดปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนา รัฐมักขอความเห็นจากจุฬาราชมนตรีหรือให้จุฬาราชมนตรี ซึ่งรัฐคิดเองว่าเป็นผู้นำสูงสุดของชาวมุสลิมในประเทศไทยลงไปช่วยไกล่เกลี่ยหรือแก้ปัญหา ทั้งๆ ที่ทัศนะที่ได้จากจุฬาราชมนตรีไม่ค่อยแตกต่างจากทัศนะของรัฐหรือหากรัฐรู้นั่นก็เท่ากับว่า รัฐรู้อยู่แล้วว่าทัศนะที่ได้จากจุฬาราชมนตรีจะออกมารูปแบบไหน ซึ่งเท่ากับว่ารัฐได้ย้ำมายาคติเรื่อง “จุฬาราชมนตรีเป็นผู้นำสูงสุดของชาวมุสลิม” มาสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายของรัฐ ซึ่งในพื้นที่อาจจะไม่ยอมรับเนื่องจากจุฬาราชมนตรีเป็นตัวแทนของมุสลิมไทย แต่ประชาชนในพื้นที่อาจถือว่าเป็น มลายูมุสลิมปัตตานี ซึ่งในการใช้ผู้นำศาสนาอื่นๆ ที่อยู่นอกพื้นที่ก็คงไม่แตกต่างกันนัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> จุฬาราชมนตรี: เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติไปตามหน้าที่อย่างถูกต้องแล้ว โดยที่เฉพาะที่ผู้ก่อการร้ายได้หลบหนีเข้าไปในมัสยิดกรือเซะจังหวัดปัตตานีเพื่อใช้ป้องกันตนเองจึงเป็นเหตุให้ฝ่ายราชการคิดหนัก แต่ก็ได้รอเวลาและเกลี่ยกล่อม ยิงแก๊สน้ำตาเกลี้ยกล่อมแต่คนร้ายกลับไม่ปฏิบัติตาม กลับยิงปืนตอบกลับมา ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ใช้ความอดกลั้น ความอดทนและให้กลุ่มคนร้ายออกมามอบตัว แต่คนร้ายไม่ยอมจึงได้ตัดสินใจเข้าไปใช้กำลังกวาดล้างซึ่งถือว่าเจ้าหน้าที่ได้รักษากฎหมายและระเบียบวินัยที่เป็นการ สมควรแก่เหตุแล้ว โดยได้กล่าวชมคนของรัฐและคนรอบๆ มัสยิดกรือเซะ ที่ไม่มีใครต่อต้านหรือเห็นด้วยกับกลุ่มผู้ที่ก่อการร้าย เพราะคนส่วนใหญ่ยังมีความรู้รับผิดชอบถึงความถูกต้อง (นายสวาสดิ์ สุมาลยศักดิ์, 30 เมษายน 2547)

นอกจากการใช้จุฬาราชมนตรีเป็นแหล่งข่าวในการอ้างอิงแล้ว ยังมีการใช้ผู้นำศาสนาอิสลามจากนอกพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนประชากรที่เป็นมุสลิมอย่างจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย

นายประดิษฐ์ รัตนโกมล : "อย่าใจร้อนอย่าเคลื่อนไหวสิ่งใด เราควรที่จะนิ่งฟังตรวจสอบข้อมูลหลักฐานให้ชัดเจน เมื่อได้ข้อมูลได้ผลสรุปแล้วก็ค่อยมาดำเนินการหรือมาพูดคุยกันว่า ควรจะทำสิ่งใดต่อไป ในส่วนตัวของผมมองเห็นว่า ใครก็ตามที่เป็นคนคิดที่บ่อนทำลายชาติ ก็เป็นหน้าที่รัฐที่จะต้องดำเนินการปราบปราม" (ประธานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 30 เมษายน 2549)

ในขณะเดียวกันก็เน้นเสียงสนับสนุนของประชาชน (VOX POP) ที่ชื่นชมหรือเห็นด้วยกับรัฐ ได้แสดงทัศนะของตนในข่าวก็เหมือนเป็นผู้อ้างอิงความชอบธรรมของผลงานนั้นๆ เพราะเสียงของประชาชนที่คัดเลือกมาเป็นเสมือนภาพตัวแทน (Represent) ของประชาชนทั้งหมดว่ารู้สึกเห็นดีเห็นงามกับรัฐนั่นเอง โดยไม่ได้นำเสนอเสียงคนเล็กคนน้อยที่คัดค้านแต่อย่างใด ดังตัวอย่าง ที่สนับสนุนการนำกองกำลังทหารเข้าควบคุมพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ ของ ชาวบ้านไทยพุทธ ใน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

ราษฎรไทยพุทธ : (ภาษาถิ่นใต้) "รู้สึกดีใจค่ะ ภูมิใจที่จะได้มา เยี่ยมเยียนภาคใต้ค่ะ อยากให้ทหารมาคุ้มครอง หมู่บ้านหน่อยค่ะ" (11 พฤศจิกายน 2547)

6.4 รหัสทางอุดมการณ์ของรัฐในการรายงานข่าว กรณี กรือเซะ – ตากใบ

การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในช่วงข่าวภาคถ่ายทอดที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล จะพบว่า มีการใส่รหัส (Encoding) ทางอุดมการณ์ของรัฐ ที่เป็นบรรทัดฐานหลักของสังคม ในการผดุงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของชาติซึ่งอาจจะแสดงผ่านกฎหมายข้อบังคับของรัฐ เพื่อพยุงรักษาผลประโยชน์ของรัฐอ้างว่าถ่ายโยงไปถึงผลประโยชน์ของประชาชนทั่วประเทศ ในเนื้อหาของการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเป็น "มายาคติ" (Myth) ของภาวะความไม่มั่นคงของชาติ มีความต่อเนื่องมาจากการเชื่อมโยงบริบทของ "การก่อร้ายสากล" (Global Terrorism) ที่ปรากฏขึ้นทั่วทุกมุมของโลกได้สั่นคลอนความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนอีกด้วย

ภายใต้ภาวการณ์ของเงื่อนไขดังกล่าวของการสำรวจตัวบทที่จะนำเสนอต่อไปนี้ จะแสดงให้เห็นถึงการทำงานของตัวบท ที่ทำหน้าที่ทางกลไกอุดมการณ์ของรัฐ ในการแพร่กระจาย ตอกย้ำ ผลิตซ้ำ อุดมการณ์ของรัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเห็นพ้องให้เกิดในหมู่ผู้ฟังขึ้นด้วยคุณลักษณะดังนี้คือ

6.4.1 การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟัง
6.4.2 ความพยายามในการแก้ปัญหาของรัฐและความรวดเร็วในการแก้ปัญหา
6.4.3 วาทกรรมการสร้างความสามัคคีและเอกภาพในชาติและศาสนา
6.4.4 รัฐคือผู้ปกป้องคุ้มครองและมอบสวัสดิการแก่ราษฎร
6.5.5 การสร้างความชอบธรรมของรัฐในการปราบปราบผู้ก่อความไม่สงบ
6.6.6 การใช้แหล่งข่าวเพื่อแย่งชิงพื้นที่มวลชน
6.6.7 การอ้างความเห็นพ้องและความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่
6.6.8 การลดความน่าเชื่อถือฝ่ายตรงกันข้าม
6.6.9 การเบี่ยงเบนประเด็นด้วยผลกระทบทางเศรษฐกิจ
6.6.10 สื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อถือ

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.4.1 <u>การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟัง</u>

เนื่องจากปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาทางด้านความมั่นคง นอกจากจะท้าทายต่อโครงสร้างอำนาจรัฐที่มีความสงบมาช้านานแล้ว ยังส่งผลต่อระดับจิตวิทยาของมวลชนส่วนใหญ่ให้รู้สึกถึงความไม่มั่นคงในสวัสดิภาพของตนเองอีกด้วย ทำให้การผลิตเนื้อหาสารของข่าวภาคถ่ายทอด จึงต้องย้ำและให้ความมั่นใจแก่ผู้ฟังอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการแย่งชิงพื้นที่ทางจิตใจของมวลชนให้สามารถอยู่ในกรอบที่รัฐสามารถควบคุมได้ โดยจะพบชุดคำที่สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ฟังว่ารัฐสามรถดูแลให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย เช่น สถานการณ์ในพื้นที่ยังปกติ, รู้ปัญหาที่แท้จริงแล้ว, รู้ตัวการก่อปัญหาแล้ว เป็นต้น ซึ่งที่จะพบได้ดังนี้

<u>กรณีกรือเซะ</u>

นายกรัฐมนตรี: “ก็มีหลายปัญหาที่ต้องติดตาม หลังจากนี้แล้ว<u>จะเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น</u>เรื่อย ๆ”

(29 เมษายน 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรีชาบชื้งในพระมหากรุณาธิคุณ ที่พระราชทานแนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ขณะนี้สถานการณ์ได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นมาก (18 เมษายน 2547)

ผู้ประกาศ: คณะกรรมการการส่งเสริมลงทุนเห็นว่าปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ ไม่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยรวมของไทยในปีนี้ ขณะที่รัฐบาลเตรียมเสริมกำลังบุคลากรในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เต็มอัตราพร้อมจะเสนอ ขณะคณะรัฐมนตรีทำงานให้ตรงเป้าหมายมากที่สุด (20 เมษายน 2547)

ผู้ประกาศ: พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี ด้านความมั่นคงกล่าวว่า ที่ประชุมด้านความมั่นคงได้พิจารณาการสร้างขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ๆ ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการเพิ่มกำลังสนับสนุนลงไปดูแลความสงบเรียบร้อยเพิ่มเติม อย่างเร่งด่วนเนื่องจาก ขณะนี้สถานการณ์ในพื้นที่ยังปกติ โดยสำนักงบประมาณจะไปหาแนวทาง เพื่อให้สามารถใช้งบประมาณได้อย่างรวดเร็วและตรงตามเป้าหมาย ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวจะนำเอาข้อสรุปต่างๆ เสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีวันนี้ (20 เมษายน 2547)

ผู้ประกาศ: ส่วนเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า เป็นผลความคืบหน้ามาจากการปล้นปืน กองพันทหารพัฒนาที่ 4 จ.นราธิวาส ซึ่งขณะนี้ตำรวจได้ตรวจพบหลักฐานมากขึ้น ทำให้สามารถรู้ตัวผู้บงการ ผู้ปฏิบัติการได้ระดับหนึ่งและเตรียมออกหมายจับเพิ่มเติม กลุ่มคนร้ายจึงได้เปลี่ยนเป้าหมาย เพื่อเบี่ยงเบนสถานการณ์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้หันไปทำคดีอื่น แต่ยืนยันว่ารัฐบาลจะไม่ลงละการพยายามติดตามตัวคนปล้นปืน ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรายวันนั้น ส่วนหนึ่งเป็นความขัดแย้งกันเองของเครือข่ายของผู้มีอิทธิพล และในวันนี้จะติดตามลงพื้นที่ภาคใต้อีกครั้งติดตามให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (22 เมษายน 2547)

รมว.กลาโหม: รมต.กลาโหม กล่าวก่อนเดินทางลงพื้นที่ภาคใต้ว่า สถานการณ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขณะนี้แม้จะเกิดเหตุบ่อยครั้ง แต่จากการประเมินสถานการณ์ อยู่ในภาวการณ์ปกติ โดยเหตุที่เกิดขึ้นเป็นผลจากที่เจ้าหน้าที่ได้เข้าไปใกล้กลุ่มขบวนการมากขึ้น ทำให้มีปฏิบัติการก่อความไม่สงบเพื่อรักษาสถานะของตนเองไว้ ซึ่งได้กำชับเจ้าหน้าที่ให้เพิ่มความเข้มงวดแล้ว (24 เมษายน 2547)

ผู้ประกาศ: ทูตทั้ง 12 ประเทศมุสลิม เข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และเห็นว่ารัฐบาลได้แก้ไขปัญหาถูกทางแล้ว พร้อมจะให้ความร่วมมือกับ รัฐบาลในการแก้ปัญหาเต็มที่ (9 พฤษภาคม 2547)

ผู้บัญชาการทหารบก :ท่านหัวหน้ารัฐบาลท่านลงไปดูแล แก้ไขก็คงเสร็จเรียบร้อย เพราะเรารู้ปัญหาที่แท้จริง และเจ้าหน้าที่ก็มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการไปให้ตรงเป้าเท่านั้นเองคิดว่าคงใช้เวลา สักพักนึงไม่ว่าปัญหาทุกอย่างรู้หมดแล้ว ท่านรู้ด้วยตัวเองและสั่งการลงมาแก้ปัญหาทั้งหมด เบ็ดเสร็จหมายถึงว่ารวมกันทำ ก็คิดว่าจะเสร็จเร็วขึ้น (10 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: ด้าน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้ความมั่นใจ ประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าจะได้รับการช่วยเหลือให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยรัฐบาลจะเร่งสร้างงานและให้การศึกษาเป็นอันดับแรก ส่วนการที่มีผู้หลงผิดทยอยเข้ามอบตัวนั้น นับเป็นสัญญาณที่สถานการณ์จะเริ่มคลี่คลาย สู่ภาวะปกติและมั่นใจว่า จากนี้ไปบุคคลเหล่านี้จะเข้ามอบตัวกับทางราชการอีก (16 พฤษภาคม 2547)

รองผบ.สภ.นราธิวาส :ในขณะนี้เชื่อมั่นว่า น่าจะเป็นการเพียงพอ แต่ว่าอย่างไรก็ตามความไม่คาดหวังในสิ่งที่พึงประสงค์ มักจะเกิดขึ้นแต่ว่าทางเจ้าหน้าที่นั้น มีความพร้อมในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้าย (พ.ต.อ.ชนะ เจริญสุวรรณโณ, 16 พฤษภาคม 2547)

ผู้บัญชาการทหารบก:“เราก็มั่นใจ ว่าการข่าวเราได้เจาะลึกและเกาะติด แล้ว เราสามารถรับทราบถ้าเขารวมกำลังขนาดใหญ่ๆ เราจะรู้ก่อนไม่ต้องห่วง” (19 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: ส่วนปัญหาในพื้นที่ 3 จว.ชายแดนภาคใต้ นายกรัฐมนตรีพอใจในภาพรวมที่นับว่าคลี่คลาย ลงแล้วแต่ที่มีข่าวคราวว่าอาจ มีการก่อเหตุในวันวิสาขบูชา ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ดูแลอย่างเข้มงวดตลอด 24 ชม. (23 พฤษภาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: ตอนนี้ ยังไม่มีอะไรที่ต้องตกใจ ยังกรองไม่มาถึงผม ถ้าเป็นที่ด่วนมันจะมาถึงผมเร็ว แต่ว่าเรื่องนี้ยังกรองอยู่ (23 พฤษภาคม 2547)

กรณีตากใบ

ผู้ประกาศ: นอกจากนี้นายกรัฐมนตรี ยังยอมรับด้วยว่า ปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกสั่งสมมานาน แต่หลังจากได้ตั้ง บก.ส่วนหน้า เข้าไปดูแลแก้ไขในพื้นที่ก็พบว่ามีการ

ทำงานเป็นเอกภาพมากขึ้น ซึ่งจะได้นำข้อมูลที่ได้รับไปวางยุทธศาสตร์แก้ปัญหาในระยะยาวต่อไป (26 พฤษภาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: ..... เพื่อให้ปัญหาดังกล่าวยุติโดยเร็ว ซึ่งในสัปดาห์นี้จะปรับการทำงานให้เข้มข้นและต่อเนื่อง โดยขณะนี้มีแผนงานที่จะดำเนินการแล้ว ทั้งระบบการสั่งการ การรวบรวม ยุทธศาสตร์และงานด้านต่างๆ ควบคู่กันเพื่อให้ได้ผลเร็วขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือ จากสื่อมวลชนด้วย.... (1 ตุลาคม 2547)

รมว.กลาโหม: เรากำลังสืบทราบอยู่ว่าลึกๆ นั้นคืออะไร คงไม่มีการเมืองไม่มีอะไรเข้ามาเกี่ยว" (พล.อ.สัมพันธ์ บุญญานันท์, 10 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: "เป็นเรื่องที่เราทุกคนจะต้องระมัดระวังหน่อย แล้วเราทุกคนก็จะต้องช่วยๆ กันจับกุมและรวมทั้งป้องกันด้วย ขณะนี้รูปขบวนน่าจะลงตัว ต่อจากนี้ไปก็จะเป็นการทำงานเชิงรุกที่หนักหน่วง" (11 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวถึงกรณีคนร้ายยิงนักศึกษา ม.อ.วิทยาเขตปัตตานีว่าขอให้มั่นใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ที่พยายามให้การดูแลอย่างเต็มที่อยู่แล้ว แต่สิ่งสำคัญคือการหาต้นตอของสาเหตุและแก้ปัญหาที่ต้นเหตุโดยขณะนี้ สามารถจับตัวคนร้ายได้แล้วและให้การรับสารภาพว่า ผู้บงการในคดีนี้เกี่ยวพันกับคดีสังหารนายระพินทร์ เรือนแก้ว ผู้พิพากษา ศาลจังหวัดปัตตานี (12 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้จะพบว่าหลายครั้งเนื้อหาของข่าวจะสร้างความเห็นให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเรื่องธรรมดาสามัญ เช่น

ผบ.ทบ. : "ช่วงเทศกาลนี้ทางด้านศาสนาอิสลาม ก็ถือว่าเป็นช่วงที่มีความสงบ ก็คิดว่าไม่น่าจะมีอะไร" (พล.อ.ประวิตร วงศ์สุวรรณ 16 ตุลาคม 2547)

ผบ.สส.: สายข่าวที่สามารถเกาะติดได้เราก็จะบอกกัน เราก็ไม่มีปัญหาหรอก เราคิดว่าทุกคนร่วมมือ ร่วมใจกันแล้วก็ให้กำลังใจกันในการทำงาน ผมว่ามันจะสำเร็จ" (พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร, 17 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีกล่าวว่าแม้จะมีเหตุการณ์รุนแรงแต่มั่นใจว่าชุดที่มีพล.อ.สิริชัย ธัญศิริ รองผบ.สส. รับผิดชอบและได้ลงพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้แล้วนั้น หลังจากนี้สถานการณ์ต่างๆ น่าจะคลี่คลายไปในทางที่ดี ซึ่งขณะนี้ได้รับ

การรายงานว่ามีการตรวจพบวัตถุระเบิดและอาวุธปืนได้หลายชนิด จึงขอให้ประชาชนอดทน (17 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใช้บุคคล เพื่อเป็นแหล่งข่าวในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟัง ในกรณีกรือเซะ เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งดูแลความมั่นคงตั้งแต่ระดับสูงจนไปถึงระดับปฏิบัติการ คือ นายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม, ผู้บัญชาการทหารบก, รองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนราธิวาส ในกรณีตากใบ คือ นายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม, ผู้บัญชาการทหารบก, ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นต้น

6.4.2 <u>ความพยายามในการแก้ปัญหาของรัฐและความรวดเร็วในการแก้ปัญหา</u>

นอกจากการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟังแล้ว การพยายามสร้างความยอมรับในแนวทางแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐยังปรากฏในลักษณะเนื้อหาของความพยามอย่างยิ่งของรัฐในการจัดการความไม่สงบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง โดยพยายามเน้นถึงการทำงานที่มีเอกภาพ แม้ภายใต้สถานการณ์ที่ยากลำบากก็มีความพยายามที่จะแก้ปัญหาให้ลุล่วง ด้วยการปรับการแผนการทำงานให้สอดรับกับปัญหา รวมไปถึงความรวดเร็วในการแก้ปัญหา ซึ่งมักจะพบอยู่บ่อยครั้งว่าจะมีการระบุการปรับแผนการทำงานและกำหนดช่วงเวลาของการแก้ปัญหา

ซึ่งจะพบชุดคำพูดในเนื้อหาสาร เช่น “<u>เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันอย่างสันติวิธี</u>”, “<u>รัฐบาลจะทำให้ดีที่สุด</u>”, “จะปรับการทำงานในส่วนที่ยังบกพร่อง<u>ให้มีความรวดเร็วฉับไว</u>”, “พยายามปิดเกมให้เร็ว”, “เชื่อว่าภายใน 1- 2 วันนี้ จะมีความชัดเจนขึ้น”, ร่วมกันหาวิธีการแก้ไข ดังจะปรากฏในตัวอย่างดังต่อไปนี้

<u>กรณีกรือเซะ</u>

ผู้สื่อข่าว: ด้านพล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ผบ.ทบ. กล่าวว่า ขณะนี้เจ้าหน้าที่กำลังพยายามทุกวิถีทางในการแก้ไขปัญหา โดยให้กำชับให้ทุกคนใช้ความอดทน<u>ทั้งนี้ยืนยันว่าเจ้าหน้าที่ไม่ต้องการทำร้ายใคร</u> อย่างไรก็ตามเพื่อให้สถานการณ์สงบลงโดยดี ทางทหารจึงได้ใช้มาตรการทางด้านการข่าวและกิจการพลเรือนทำให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่มากขึ้น ส่วนการเข้ามามอบตัวของผู้ก่อความไม่สงบในเขตพื้นที่ภาคใต้นั้น ทางกองทัพยินดีให้ความช่วยเหลือทุกคนและหากให้มี

การเข้ามอบตัวเป็นจำนวนมาก ทางกองทัพ จะตั้งเป็นโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ขึ้นในพื้นที่เป็นการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นก่อนและให้ความมั่นใจ ว่าการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด จะต้องเป็นไปอย่างชัดเจนและเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย (16 พฤษภาคม 2547)

<u>กรณีตากใบ</u>

ผู้ประกาศ: นอกจากนี้นายกรัฐมนตรี ยังยอมรับด้วยว่า ปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกสั่งสมมานาน แต่หลังจากได้ตั้ง บก.ส่วนหน้า เข้าไปดูแลแก้ไขในพื้นที่ก็พบว่ามีการทำงานเป็นเอกภาพมากขึ้น ซึ่งจะได้นำข้อมูลที่ได้รับไปวางยุทธศาสตร์แก้ปัญหาในระยะยาวต่อไป (26 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรีเชื่อว่าหลังจากปรับการทำงานให้ครอบคลุมขึ้นแล้ว การแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้จะเห็นผลใน 1 – 2 สัปดาห์นี้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวภายหลังการ กลับจากการทำงาน ที่ จ. นราธิวาสว่า ได้หารือกับ พล.อ.สิริชัย ธัญศิริ รองผบ.สส.โดยรายละเอียดไม่ขอเปิดเผย แต่โดยสรุปจะปรับการทำงานในส่วนที่ยังบกพร่อง<u>ให้มีความรวดเร็วฉับไว สามารถขยายผลไปยังส่วนต่างๆ ที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งเชื่อว่าจะเห็นผลภายใน 1 – 2 สัปดาห์นี้</u> (8 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ได้สั่งการให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ไปหารือร่วมกับผู้นำในพื้นที่และผู้นำศาสนาอิสลาม <u>เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันอย่างสันติวิธี</u>และยุติความรุนแรงได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งนี้ยืนยันว่า รัฐบาลได้ พยายามหามาตรการแก้ไขปัญหาและจะพูดคุยกับผู้ก่อเหตุ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมืออย่างเต็มที่และทุกฝ่ายจะร่วมหารือกับนักวิชาการที่ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งหวังว่าจะได้ข้อแนะนำดีๆมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหา (14พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรีเรียกร้องประชาชน น้อมนำพระราชดำรัสของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ กับการสามัคคีแสดงพลัง แก้ปัญหาความไม่สงบในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมเชื่อว่าสถานการณ์จะดีขึ้นโดยเร็วเฉพาะสถานการณ์ที่ มัสยิดกรือเซะ จ.ปัตตานี และการสลายการชุมนุม ที่ อ .ตากใบ จ. นราธิวาส ทำให้รัฐบาลมองปัญหาและมีข้อมูล ชัดเจนขึ้น (18 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: นายวิษณุ เครืองาม กล่าวในรายการกรองสถานการณ์ ในสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 11 ของกรมประชาสัมพันธ์ของค่ำวานนี้ว่า ความรุนแรงที่มีขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นมีขึ้นต้องการการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากไม่เคยมีเหตุการณ์เช่นนี้

เกิดขึ้นมาก่อน ซึ่งการแก้ปัญหาเพื่อสนองพระราชดำรัสของพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถที่ทรงเป็นห่วงประชาชน รัฐบาลจะทำให้ดีที่สุดรวมทั้งจะความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เน้นการทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าภาคเอกชนควรมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการผลักดันกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้าง ความสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่นโครงการอาสาสมัครเพื่อความเป็นภราดรภาพ ที่ ดร.อุกฤษ มงคนาวิน อดีตประธานรัฐสภาเสนอแนะที่มีความหมาย เช่นเดียวกับความสมานฉันท์และยังเห็นว่านอกจากการสร้างสันติสุขในพื้นที่แล้ว ก็ยังต้องสร้างความผาสุกให้เกิดกับประชาชนอย่างยั่งยืนด้วย (19 พฤศจิกายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: “ได้มีแผนงานรองรับแล้วแต่ว่าก็ขอใช้เวลาอีกนิดหนึ่งในการที่จะลงมือกำลังจะปรับระบบการสั่งการและรวบรวมยุทธศาสตร์เพื่อให้การทำงานนั้นได้ผลโดยเร็ว จะพยายามปิดเกมให้เร็ว การปิดเกมให้เร็วนี้ต้องขอความเข้าใจจากสื่อด้วยเพราะว่าผมน้อมรับพระราชกระแสที่ต้องน้อมรับความทุ่มเท่เสียสละกล้าหาญและอดทนต่อปัญหาทั้งหมด” (พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร, 1 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: รองนายกรัฐมนตรีย้ำ (พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ) การทำงานแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องมีความเข้มข้นและมีความชัดเจนขึ้น หากไม่ได้ผลทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันรับผิดชอบ (2 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรีเตรียมตั้งคณะทำงานอีก 1 ชุด เพื่อเร่งแก้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี (4 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: จุฬาราชมนตรีระบุ การเปลี่ยนแปลงบุคคลเพื่อแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องรอผลการดำเนินงานก่อนและถือว่าขณะนี้รัฐบาลทำดีที่สุดแล้ว (7 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ยอมรับว่าคณะทำงานชุดใหม่ที่รับหน้าที่รับผิดชอบ แก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้กำลังเร่งปรับการทำงาน ตามวิธีการแก้ไขปัญหารูปแบบใหม่ เชื่อว่าภายใน 1- 2 วันนี้ จะมีความชัดเจนขึ้น (8 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใช้บุคคล เพื่อเป็นแหล่งข่าวในการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในกรณีกรือเซะ คือ จะใช้แหล่งข่าวในสายความมั่นคง เช่น ผู้บัญชาการทหารบก ในกรณีตากใบใช้

แหล่งข่าวคือ นายกรัฐมนตรี, รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง และจุฬาราชมนตรี เพื่อโน้มน้าวให้เห็นความพยายามในการแก้ปัญหาของรัฐ

6.4.3 วาทกรรมการสร้างความสามัคคีและเอกภาพในชาติและศาสนา

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กระทบโดยตรงกับอุดมการณ์หลักของรัฐที่ยึดติดกับความรัฐแบบเดี่ยว (Single state) หรือ ราชอาณาจักรไทยที่รองรับความชอบธรรมด้วยข้อความบัญญัติที่ชัดเจนในรัฐธรรมนูญ คือ มาตรา1 หมวดที่ บททั่วไป ก็คือ “ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้” เป็นหลัก รวมถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการนับถือศาสนาซึ่งไม่เคยถูกกีดกันสามารถอยู่ร่วมกันในความแตกต่างใน เชื้อชาติ ศาสนาได้อย่างเสมอภาคกัน

ดังนั้นเมื่อภาวะไม่ปกติเกิดขึ้น กลไกของรัฐจึงทำหน้าที่เรียกร้องความกตัญญูรู้คุณต่อแผ่นดินเกิดให้เกิดขึ้นผ่านตัวบทของข่าวภาคถ่ายทอด เพื่อเรียกความเป็นเอกภาพในชาติให้กลับคืนมาที่จะพบในเนื้อหาสารว่า มีการตอกย้ำว่าความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนาไม่ได้เป็นสาเหตุของความขัดแย้ง ดังมีหลักฐานปรากฏถึงการอยู่ร่วมกันมาอย่างสงบสุขในประวัติศาสตร์ ที่เชื่อมโยงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก

คำวิงวอนของให้ประชาชนทั่วประเทศ สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชาติจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่า หน้าที่ของการพลเมืองที่ดีคือการไม่สร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในชาติและหน้าที่ของการเป็นราษฎรผู้จงรักภักดี คือ การปฏิบัติตามแนวทางพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชเสาวนีย์ ของ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ให้เกิดสันติสุขกลับคืนมาโดยเร็ว ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีกรือเซะ

นายกรัฐมนตรี: “ทุกคนเกิดในแผ่นดินนี้ทั้งนั้นเพราะฉะนั้น ให้ช่วยกันรักและพัฒนามันเราจะรักและพัฒนาแผ่นดินเกิดให้เจริญและอยู่กันอย่างสันติสุขและมีงานทำ มีที่เรียน มีสุขภาพแข็งแรง เราจะช่วยกัน” (7 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี กล่าวว่า จากการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์อย่างใกล้ชิด รวมทั้งความร่วมมือจากคณะกรรมการอิสลามทั้ง 3 จังหวัดและประชาชนในพื้นที่รวมทั้งแนวคิดที่ยึดหลักว่า ประชาชนทุกคนเป็นคนดีและคนที่อยู่บนผืน

แผ่นดินไทยทุกคนคือเลือดไทยเป็นสายเลือดเดียวกันสามารถทำให้ปัญหาคลี่คลายลง (15 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวต่อไปด้วยว่าที่ผ่านกลุ่มการก่อการร้ายได้พยายามที่จะโดยพยายามสร้างสถานการณ์โยงใยให้เหตุการณ์ ประเด็นความรุนแรงในภาคใต้เป็นประเด็นความขัดแย้งทางศาสนา ดังนั้นจึงอยากขอร้องให้พี่น้องประชาชนทั้งชาวพุทธและมุสลิมมี ความหนักแน่นไม่คล้อยตามหรือหลงเชื่อง่าย (24 พฤษภาคม 2547)

กรณีตากใบ

ผู้ประกาศ: นายอับดุลเราะห์แม เจะแซะ ปธ.คณะกรรมการอิสลาม จ.ยะลา กล่าวว่า ในอดีตที่ผ่านมาประชาชน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทุกคนทุกศาสนาต่างอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมาช้านานแต่พอเกิดเหตุการณ์ ความไม่สงบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ทุกคนหวาดระแวงระหว่างกัน ซึ่งอาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ยุติลงได้ ก็เชื่อว่าความสงบสุขจะกลับมาอีกครั้งอย่างแน่นอน (26 ตุลาคม 2547)

ประธาน.คณะกรรมการอิสลาม จ.ยะลา:

"เราเคยอยู่เย็นเป็นสุขเป็นพันๆปี ตอนนี้ก็ร่วมมือจากทุกหน่วยทุกองค์กรเพื่อแก้ปัญหา ให้บรรลุเป้าหมาย" (นายอับดุลเราะห์แม จะแซะ, 26 ตุลาคม 2547)

อดีตประธานรัฐสภา:

"คือเพลงนี้ ไม่ใช่เพลง รักๆ ใคร่ๆ เป็นเพลงเพื่อ จริยธรรม คุณธรรม เพราะฉะนั้นถ้าสื่อวิทยุโทรทัศน์อยากจะเผยแพร่ ไปในช่วงเวลาอะไรก็ได้ที่เหมาะสมและเผยแพร่ไปจนกระทั่ง ติดหูติดตาติดใจของประชาชนที่น่าจะเป็นอีกทางหนึ่งในการปัญหาทั้งของ สังคมและของประเทศชาติ ได้รวมถึงให้มีความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองซาบซึ้งถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจ้าอยู่หัวพระนางเจ้าฯทุกๆพระองค์ ให้นึกความเป็นไทย(เน้นเสียง) ไม่ว่าเราจะอยู่แตกต่างอย่างไรในภูมิภาคไหนมีวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม"
(6 พฤศจิกายน 2547)

พระราชเสาวนีย์: "เพื่อนชาวต่างประเทศของข้าพเจ้า ทุกครั้งที่ข้าพเจ้ารับเชิญไปรับรางวัลไปเยี่ยมทางต่างประเทศ ทุกคนจะสรรเสริญ ประเทศว่าเป็นประเทศที่ให้อิสระ เสรีภาพกับคนที่ว่าจะเลือกนับถือศาสนาใดก็ได้ โดยไม่มีการรังแกไม่การแกล้งหรือฆ่าฟันอะไรกัน เช่นนี้ เพราะฉะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ทรงสนับสนุนปกป้อง ทุกศาสนาในกรุงเทพฯ ของเราจะเห็นชัดมีวัด มีโบสถ์ คริสต์

มีมัสยิด มีโบสถ์พราหมณ์ทุกอย่างอยู่ใกล้ๆ กันก็ไม่เคยสักครั้งหนึ่งที่ชาวพุทธจะวิ่งไล่ฆ่าชาวคริสต์จะวิ่งไล่ฆ่าชาวอิสลามไม่เคยเกิดขึ้น ซึ่งเป็นชื่อเสียงของประเทศมา ผู้คนเวลาพบกันก็แม้จะต่างศาสนาก็ทักทายกันด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส แต่เดี๋ยวนี้กลับแปรเปลี่ยนไปในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ข้าพเจ้าวิตกอย่างมาก มีการทำร้ายกันอย่างอำมหิต“ (17 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: สำหรับโครงการพับนกส่งใจไปแดนใต้ ที่จะรวบรวมจากประชาชนทั่วประเทศ ไปโปรยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในวันที่ 5 ธันวาคมนี้ ซึ่งเป็นวันสำคัญของคนไทยทั้งประเทศ นั้นจะเป็นการแสดงถึงความห่วงใย ที่ต้องการให้คนในภาคใต้ได้รับรู้ (19 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: รมว.กลาโหม ยังเปิดเผยถึงการหารือกับผู้นำศาสนาและผู้นำโรงเรียนสอน ศาสนาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ได้มีการใช้แนวทางหลักคำสอนศาสนา อิสลามเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหา โดยจะให้ครูสอนศาสนาในพื้นที่ 300 คน เข้าไปเป็นตัวกลาง ทำความเข้าใจและชี้แจงถึงหลักคำสอนของศาสนาที่ถูกต้อง แก่เยาวชนกลุ่มเสี่ยง นอกจากนี้ในวันที่ 5 ธันวาคม จะมีการลำเลียงนกกระดาษมาโปรยยัง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็จะมีกิจกรรมในช่วงเช้าโดยจะมีการละหมาด “ฮายัด” พร้อมกันทั่วประเทศเพื่อนำสันติภาพ ให้กลับคืนมาโดยเร็วส่วนการสำรวจเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามที่ไม่ได้รับการศึกษาใน 3 จังหวัดนั้น พบว่ามีมากถึง 500,000 คน โดยมีอายุ ระหว่าง 7 – 24 ปี ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ต่อการถูกยุยงชักนำ ไปเป็นแนวร่วมในการก่อความไม่สงบได้ง่าย อย่างไรก็ตามรัฐบาลพยายามช่วยเหลือโดยหาอาชีพที่มั่นคงให้มีรายได้ต่อไป (25 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: เริ่มข่าวแรกในวันนี้ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยขอให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายและประชาชน มีความสามัคคีและร่วมมือร่วมใจ เร่งสร้างสันติสุขให้กลับคืนมา (30 กันยายน 2547)

ผู้ประกาศ: สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำรัสให้ทุกฝ่ายรู้รักสามัคคีและร่วมใจผนึกกำลังให้มั่น ช่วยกันแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองด้วยความรอบคอบก็จะนำความสงบร่มเย็นมาสู่บ้านเมืองของเราได้อย่างแน่นอน (21 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใช้บุคคล เพื่อเป็นแหล่งข่าวในการวาทกรรมความสามัคคีและเอกภาพในชาติและศาสนา โดยกรณีกรือเซะจะใช้แหล่งข่าวสายความมั่นคง คือ นายกรัฐมนตรี, แม่ทัพภาคที่ 4 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ส่วนกรณี

ตากใบจะใช้แหล่งข่าวคือ สมเด็จพระราชินี, อดีตประธานรัฐสภา, ประธานกรรมการอิสลามและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

6.4.4 <u>รัฐคือผู้ปกป้องคุ้มครองและมอบสวัสดิการแก่ราษฎร</u>

เป็นการย้ำอุดมการณ์หลักของรัฐที่พยายามจะบอกต่อผู้ฟังว่า หน้าที่อันสำคัญประการหนึ่งของรัฐ คือ ผู้ปกป้องคุ้มครองดูแลสวัสดิภาพให้ความคุ้มครอง ความปลอดภัยแก่ประชาชน ที่รัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดีในกรณีที่บ้านเกิดภาวะวิกฤติ

ลักษณะดังกล่าวจะใช้การย้ำผ่านเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่ทำหน้าที่ดูแลคือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร – ตำรวจ ที่มักจะใช้ประโยคที่ยืนยันการดูแลว่าสามารถจะปกป้องให้ประชาชนมีความปลอดภัย ตลอดจนใช้แหล่งข่าวที่ได้ผลกระทบว่าตนได้รับความมั่นคงปลอดภัยจริง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

<u>กรณีกรือเซะ</u>

สุเทพ จันทร์รัก: “ในเบื้องต้นพอได้รับฟังแล้วก็<u>เกิดความมั่นใจว่าทางกองกำลังสามารถที่คุ้มครองพวกเรา</u>ได้เพื่อรองรับการเปิดภาคเรียนในวันที่ 17 ทำให้เกิดความมั่นใจครับว่าพี่น้อง เพื่อนครูมีความอบอุ่นใจและเกิดความมั่นใจในการที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่” (ผอ.โรงเรียน โคกสะมุ ต.บางปอ, จ.นราธิวาส, 2 พฤษภาคม 2547)

อภิสิทธิ์ แลหะ: “ก็มั่นใจมากเลยเพราะท่านให้ความหวัง ความที่จะดูแลชีวิต ครูและ นักเรียน ครูทุกคนที่รับฟังที่ท่านพูดในวันนี้พวกเรามีความมั่นใจ 100 % ว่าท่านสามารถที่จะดูแลควบคุมครูได้” (ผอ.โรงเรียนบ้านหัวเขา ต.กาลูวอเหนือ จ.นราธิวาส, 2 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ผบ.ทบ. กล่าวว่า ได้ให้กำลังพลทุกหน่วยในพื้นที่<u>วางมาตรการดูแลอย่างเข้มงวดในทุกพื้นที่</u> ซึ่งเชื่อว่าจากมาตรการดังกล่าว จะทำให้ผู้หวังดีก่อความไม่สงบได้ยากขึ้น (4 พฤษภาคม 2547)

ผบ.ทบ.: “เราวางแผนไว้หมดแล้วไม่เป็นไร เรื่องความปลอดภัยของครู แผนรองรับต่างๆ วางไว้หมดแล้วคิดว่าปลอดภัย “(พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร, (4 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรีไม่ยกเลิกการลงพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามคำขอของหน่วยข่าวกรองขณะที่ประธานที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์ ขอให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณี 28 เมษายน สรุปผลก่อนชี้แจงประเทศมุสลิม
(6 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเดินทางลงพื้นที่ภาคใต้หลังเสร็จภารกิจการประชุมคณะกรรมการนโยบายการบริหาร และพัฒนาองค์ความรู้ที่ทำเนียบรัฐบาลเมื่อตอนสายวานนี้ โดยขณะนี้นายกรัฐมนตรีได้ถึงมาตรการก่อความไม่สงบ ในพื้นที่ภาคใต้ที่หน่วยข่าวกรองเตือนว่า อาจมีกลุ่มผู้ก่อการร้ายออกมาโจมตีระลอกใหม่และพยายามขอร้องให้นายกรัฐมน เตรียมยกเลิกภารกิจเดินทางไปปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างวันที่ 6 – 8 พฤษภาคมนี้ โดยยืนยันว่าจะไม่งดภารกิจดังกล่าว และจะเดินทางไปพบปะกับประชาชนในพื้นที่แน่นอน เพราะเกรงว่าหากงดการเดินทางยิ่งจะเพิ่มการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการทำลายขวัญและกำลังใจประชาชนในพื้นที่
(6 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.จิตนาถ บุญโณทก โฆษกกองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้าได้กล่าวถึง แถลงการณ์ดังกล่าวที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร อ.หนองจิก จ.ปัตตานีว่าประชาชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 มีความเห็นใจที่จะเข้าใจต่อการ ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ พร้อมขอให้กำลังพลให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการไต่สวนโดยให้การตามความเป็นจริง
(6 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: ครูในพื้นที่ใน 3 จังหวัดเชื่อมั่นในมาตรการความปลอดภัยและพร้อมปฏิบัติหน้าที่ในวันเปิดเทอมส่วนการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เน้นการสร้างความเชื่อมั่นความปลอดภัยให้กับ ครูและนักเรียนส่วนครูใหม่ที่เข้ามารายงานตัวก็พร้อมที่จะทำการสอนในวันพรุ่งนี้เช่นเดียวกัน
(16 พฤษภาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใช้บุคคล เพื่อเป็นแหล่งข่าวในการแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่ารัฐสามารถที่จะปกป้องและดูแลสวัสดิภาพของราษฎรได้ ในกรณีกรือเซะ มีการใช้แหล่งข่าวคือ กลุ่มครูในพื้นที่ซึ่งตกเป็นเป้าของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่ต้องการปกป้องดูแลจากรัฐ

6.4.5 <u>การสร้างความชอบธรรมรัฐในการปราบปราบผู้ก่อความไม่สงบ</u>

แม้ว่ารัฐจะใช้กลไกทางอุดมการณ์ ในการสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนเพื่อสร้างความมีเอกภาพและความเห็นพ้องต้องกันก็ตาม แต่เมื่อเกิดการต่อต้านขึ้นหรือเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จนต้องใช้กลไกปราบปรามความไม่สงบด้วยการใช้มาตรการที่เฉียบขาด เมื่อนั้นกลไกทางอุดมการณ์ จะถูกนำมาใช้คู่ขนานกันเพื่อเสริมกลไกของการปราบปรามให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงในการจัดการต่อปัญหานั้นด้วย

กลไกของรัฐจะตอกย้ำให้เห็นว่า ประชาชนมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งและนโยบายโดยเคร่งครัดและให้การสนับสนุนการทำงานของรัฐ โดยพฤติกรรมของผู้ก่อการเป็นเรื่องที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ยิ่งปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกยึดโยงให้เกี่ยวข้องกับกรณี “แบ่งแยกดินแดน” เป็นภัยต่อชาติที่มีโทษถึงขั้น “กบฏต่อราชอาณาจักร” ด้วยแล้ว การปราบปรามก็จะมีความชอบธรรมมากขึ้นด้วย

การสร้างความชอบธรรมนี้จึงตั้งแต่การอ้างว่า รัฐได้พยายามอย่างถึงที่สุดแล้วจนฝ่ายผู้ก่อการใช้ความรุนแรงกับรัฐก่อน มีอาวุธร้ายแรงในมือ กลุ่มที่เข้าร่วมก็เป็นผู้ที่ผิดแผกไปจากบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งไม่ใช่ “คนดี” เช่น กลุ่มคน ที่ติดยา, กลุ่มผู้มีผลประโยชน์, กลุ่มผู้ถูกยุยงและปลุกปั่น ที่จะมีรายละเอียดข้อมูลของการกระทำผิด เช่น จำนวนอาวุธปืนประกอบด้วย

ในกรณีที่ผู้เสียหายดังปรากฏในกรณีตากใบ จะพบว่า รัฐได้กล่าวอ้างว่า รัฐได้พยายามแก้ปัญหาอย่างละมุนละม่อม (ใช้ไม้นวมแล้ว) แต่กลุ่มก่อการก็ไม่เชื่อฟัง การเสียชีวิต ไม่ได้มาจากการที่รัฐทำ แต่เกิดจากความอิดโรยของผู้ชุมนุมเอง ซึ่งได้รับการรับรองจากสถาบัน นิติวิทยาศาสตร์ว่าไม่ได้รับการทรมานจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

<u>กรณีกรือเซะ</u>

ผู้ประกาศ: “เหตุที่เกิดขึ้นเป็นเหตุสุดวิสัย แต่ที่คนร้ายถูกจับกุมได้ให้การรับสารภาพว่า มีการยุยงมีการวางแผนและอ้างเรื่องการแบ่งแยกดินแดน สาเหตุเรื่องทั้งหมดมีหลายอย่างปนกันแต่ที่แน่นอนที่สุดก็คือ คนเหล่านี้ถูกปลุกปั่นถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือโดยมีผู้บงการอยู่เบื้องหลังเพราะมีสถานการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นประชาชนยากจน ไม่มีงาน ทำจึงเป็นความอ่อนแอที่ทำให้ผู้ที่จะสร้างเครือข่ายอิทธิพลและ<u>ใช้ประโยชน์จากการค้ายาเสพติดและค้าอบายมุขค้าของหนีภาษี พยายามครอบงำบุคคลเหล่านี้ และใช้อุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนที่มีอยู่บ้าง มาเป็นเครื่องกำบังสร้าง</u>

ความวุ่นวายและต่อต้านรัฐบาล ดังนั้นรัฐจึงเข้าไปพยายามแก้ปัญหาระยะสั้นและระยะยาวโดยการสร้างงานสร้างโอกาสและแก้ปัญหาความยากจน"
(2 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรียังขอร้องทุกฝ่าย ให้มีสำนึกรับผิดชอบต่อประเทศชาติคำนึงถึงภาพพจน์ของประเทศและขอให้เข้าใจเห็นใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพราะก่อนหน้านี้ ได้มีการลอบสังหารเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้บริสุทธิ์เป็นจำนวนมาก พร้อมยืนยันรัฐบาลพร้อมดำเนินการทุกอย่างโดยถูกต้อง (2 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายวันมูฮัมมัดนอร์ มะทา รองนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า การปราบปรามคนร้ายที่ปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและกลุ่มคนร้ายเป็นการทำหน้าที่อย่างดีที่สุดของเจ้าหน้าที่บนหลักการของมนุษย์ธรรม ไม่ได้กระทำเกินกว่าเหตุหรือไม่เคารพศาสนา เนื่องจากคนร้ายได้หนีเข้าไปในมัสยิดเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องจัดการกับกลุ่มคนที่กระทำผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นสถานที่สำคัญแห่งไหน โดยไม่มีการยกเว้น (2 พฤษภาคม 2547)

จักรภพ เพ็ญแข: "ท่านนายกใช้คำว่าปัญหาภาคใต้นั้น เหมือนบาปกับเคราะห์นั่นหมายความว่าไม่ได้มีฝ่ายถูกหรือฝ่ายผิด เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นและก็ต้องแก้ไขปัญหากันไปร่วมกัน ถ้าหากว่าเป็นบาปและเป็นเคราะห์ก็ต้องแก้ปัญหาร่วมกันไปซึ่งในสิ่งที่รัฐบาลกำลังทำอยู่นี้ ท่านนายกฯ บอกว่า จากนี้ไปรัฐบาลจะดำเนินหลักการแบบเมตตาธรรมหลังจากที่ได้เข้าใจในทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นแล้ว การเลี่ยงที่จะใช้ความรุนแรง ก็จะเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งนั้น" (12 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: ....พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี ยืนยันว่า จะนำหลักเมตตาธรรมมาใช้กับคนเหล่านี้เพื่อนำไปสู่ความสันติสุขให้เกิดในพื้นที่ต่อไป รวมทั้งได้ขอให้ผู้ที่ก่อความไม่สงบ ที่ยังหลบหนีอยู่มีความคิดใหม่ โดยมองเจ้าหน้าที่ทุกคนเปรียบเสมือนญาติพี่น้องและเข้ามอบตัวเพื่ออนาคตที่ดี .....(13 พฤษภาคม 2547)

กรณีตากใบ

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารในการสลายผู้เข้าร่วมชุมนุม ที่ สภอ.ตากใบ จ.นราธิวาส ว่า มีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยไม่ได้ใช้ความรุนแรงและมีการปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วได้ผลน่าพอใจ ซึ่งถ้าตัวผู้กระทำผิดจริงจะดำเนินการกฎหมายโดยเด็ดขาด ส่วนการประกาศเคอร์ฟิว ทั้ง 8 อำเภอในจังหวัดนราธิวาสนั้น ก็เพื่อป้องกันเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จะใช้เวลาเท่าใดนั้นต้องดูสถานการณ์อีกครั้ง

(26 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: “เราจะให้ประดาน้ำลง เปิดอาวุธที่ทิ้งลงแม่น้ำ ตรงที่เกิดเหตุจำนวนหนึ่ง ซึ่งเราจะไปงม ซึ่งเราก็จับอาวุธได้ จำนวนหนึ่งพอสมควรที่เดียวในที่เกิดเหตุ ฉะนั้นในวันนี้เจ้าหน้าที่ถือว่าทำงานได้ดีมากและก็เสี่ยงมาก เจ้าหน้าที่ต้องไม่ใช้ความรุนแรงเลย เราเตือนเป็นขั้นเป็นตอน พาผู้นำไปพูด พาผู้นำศาสนาไปพูด และก็พาญาติ พี่น้องไปพูดอย่างไรก็ไม่ฟังเขามุ่งก่อเหตุจริงๆ เมื่อเป็นอย่างนี้เราก็ต้องใช้ความเด็ดขาด เพราะว่ากฎหมายต้องเป็นกฎหมาย จะให้มาทำแบบเดิมนี่เราจะไม่ยอมอีกแล้ว” (26 ตุลาคม 2547)

รองปลัดกระทรงยุติธรรม: ทั้ง 78 คนนั้น จากการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ของกระทรวงยุติธรรม โดยสำนักวิทยาการตำรวจภาค 4 ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และโรงพยาบาล จังหวัดปัตตานี 3 หมวด แพทย์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพทั้ง 3 สถาบันได้ร่วมกันตรวจศพอย่างถี่ถ้วนแล้ว ปรากฏว่าศพทั้งหมดทั้ง 78 ศพ เสียชีวิตเพราะการขาดอากาศหายใจไม่ปรากฏบาดแผลใดๆ ที่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นบาดแผลจากกระสุนปืนบาดแผลจากอาวุธมีคม (27 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: คุณหญิง พญ.พรทิพย์ โรจนสุนันท์ รองผอ.สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กล่าวว่า หลังจากที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้เข้าเคลียร์พื้นที่และสลายฝูงชนได้จับกุมตัวผู้ก่อความมาสงบ จำนวน 1,300 คนมาทำการสอบสวนที่ ทภ.4 ส่วนหน้า โดยทั้งหมดขึ้น 10 ล้อของทหาร ขณะที่ ทำการลำเลียงได้มีผู้เสียชีวิต เพิ่มเติมอีก 78 คน ซึ่งร่างกายอิดโรยจากการตากแดด ขณะประท้วง ประกอบกับไม่ได้รับประทานอาหาร เพราะเป็นช่วงถือศีลอด มีการเสียเหงื่อมาก จึงทำให้ร่างกายของผู้เสียชีวิตอาจเกิดอาการช็อคจนเสียชีวิตได้ อย่างไรก็ตามยืนยันว่า ระหว่างการลำเลียงผู้ชุมนุมได้ให้ผู้ชุมนุมขึ้นรถอย่างเป็นระเบียบและไม่ได้จับโยนขึ้นรถแต่อย่างใด (27 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า....จากการตรวจค้นยังสามารถตรวจยึดอาวุธ ปืนอาร์ก้า ปืนพกและระเบิดเอ็ม 26 ทั้งนี้ยืนยันว่าการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้ใช้มาตรการควบคุมฝูงชน ตามหลักวิชาการทุกขั้นตอนโดย ได้ยิงปืนขึ้นฟ้าและฉีดน้ำเพื่อสลายการชุมนุม จึงยืนยันได้ว่ากรณีที่มีผู้เสียชีวิต ไม่ใช่การกระทำของเจ้าหน้าที่ แต่น่าจะมาจากเหตุการณ์ชุลมุน.... (27 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายจักรภพ เพ็ญแข โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงผลการประชุมคณะรัฐมนตรี ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า ได้แบ่งผู้เสียชีวิตออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มร่างกายผู้ชุมนุมอ่อนเพลียจากการถือศีลอด, กลุ่มเสพยาเสพติดจนร่างกายอ่อนเพลียและกลุ่มอุบัติเหตุจากการเบียดเสียดยัดเยียด ส่วนการสลายกลุ่มผู้ชุมนุมได้ทำการสลายตาม ขั้นตอนของการควบคุมมวลชน โดยไม่ได้ใช้อาวุธปืนยิงผู้ชุมนุม แต่ได้ยิงขึ้นฟ้า เพื่อให้ยุติการเคลื่อนไหว และจะเร่งหา ข้อมูลของสาเหตุและการติดตามทุกระยะ จึงขอเน้นย้ำว่าทั้งนายกรัฐมนตรีและผู้ทำการปฏิบัติ ไม่มีเจตนาใช้ความรุนแรงขณะเดียวกันขอให้ประชาชนให้ความสำคัญกับทหารและตำรวจ ที่ได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้าเสียใจและรัฐบาลจะไม่ยอมให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก (27 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: “วันนี้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานด้วยความเสียสละ เสี่ยงชีวิตด้วยความยากลำบาก รักษาดินแดนของไทยไว้ไม่ให้ถูกแบ่งแม้แต่ตารางนิ้ว ฉะนั้นทุกคนต้องเข้าใจ ว่านี่คือความพยายามในการที่จะ สร้างความไม่สงบหวังว่าจะแยกดินแดนแต่ไม่มีทาง ผมมีชีวิตอยู่แยกไม่ได้แม้แต่ 1 ตารางนิ้ว” (นายกรัฐมนตรี, 28 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: รัฐบาลได้พยายามทุ่มเททุกทาง ในการแก้ปัญหามาโดยตลอดและยอมรับว่าเป็นเรื่องเศร้าสลด เพราะรัฐบาลไม่สามารถทำตามข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมที่กดดันให้ปล่อยผู้ต้องหา 6 คนได้และได้ใช้ความนุ่มนวลในการเจรจาแล้ว จนเมื่อไม่เป็นผลจึงต้องเข้าสลาย ฝูงชนโดยให้หมอบและเข้าควบคุมตัว แต่น่าเสียใจที่ ในขั้นตอนการลำเลียงผู้ชุมนุมขึ้นรถไปยัง จ.ปัตตานีของ เจ้าหน้าที่ซึ่งใช้เวลาเดินทาง 2 ชม. มีจำนวนรถไม่มากและผู้ชุมนุม ตรากตรำมาทั้งวันไม่แข็งแรงพอ ประกอบกับผู้คุมเกรงว่าคนเหล่านี้จะเบียดกันตกลงมาจากรถ จึงให้นอนคว่ำหน้าซ้อนกันหลายชั้นทำให้มีผู้ที่เสียชีวิตจากการจำกัดของพื้นที่

นายกรัฐมนตรี(ต่อ):

“ที่น่าเสียใจก็คือว่า ความที่ผู้คุมไปก็กลัวว่า บุคคลเหล่านั้นจะเบียดตัวเองตกลงมากลัวจะเป็นอันตรายกลัวจะถูกทำร้าย ก็เลยใช้ให้นอนคว่ำหน้า นั่งคว่ำหน้าชั้นเดียวยังพอว่า ทีนี้ดันไปนอนคว่ำหน้าหลายชั้น เพราะเนื่องจากว่าอาจจะเป็นเพราะที่บรรทุกไม่พอและความกลัวของเจ้าหน้าที่จึงทำให้มีการเสียชีวิต ครั้งสุดท้ายนี่เสียชีวิตเยอะที่สุดเพราะ เนื่องจากว่าบรรทุกมากและเลาก็เริ่มนานอ่อนล้า จึงมีการเสียชีวิตไปหลายคน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผมต้องขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวผู้เสียชีวิตทั้ง 85 ราย ซึ่ง 78 รายไปเสียชีวิตที่ลำเลียงไปถึง ที่ค่ายอิงคยุทธฯ อีก 1 ชีวิตไปตายที่โรงพยาบาล ส่วนอีก 6 คนนั้นเสียชีวิตในขณะที่มีการสลายฝูงชน ซึ่งตำรวจทหาร

> บาดเจ็บไป 14 คน ในขณะสลายฝูงชน แล้วมีการตรวจค้นอาวุธได้ในที่เกิดเหตุ เป็น ปืน เอ็ม16, 3 กระบอก ปืนอาร์ก้า 4 กระบอก ระเบิดขว้าง 1 กระบอก ปืนพกเข้าใจ ว่า 10 – 20 กว่ากระบอก ผมจำไม่ได้ ลูกกระสุนปืนอีก 100 กว่านัด วันรุ่งขึ้นมีการ งมแม่น้ำที่อยู่ตรง ข้าม สภอ.ตากใบ ก็พบลูกระเบิดขว้างอีก 30 ลูก" (30 ตุลาคม 2547, แถลงผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใช้บุคคล เพื่อเป็นแหล่งข่าว เมื่อรัฐต้องการสร้างความชอบธรรมในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ในกรณีกรือเซะ มีแหล่งข่าวดังต่อไปนี้คือ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รองนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็น ส.ส.จาก จ.ยะลา, โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี, แม่ทัพภาคที่4 และผู้ประกาศข่าว ในกรณีตากใบ มีแหล่งข่าง ดังต่อไปนี้คือ นายกรัฐมนตรี, รองปลัดกระทรวงยุติธรรม, โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี

6.4.6 <u>การใช้แหล่งข่าวเพื่อแย่งชิงพื้นที่มวลชน</u>

เป็นขั้นตอนของการประกอบสร้างความจริง (Construct of Reality) ให้เห็นจริงเห็นจังเพื่อสร้างความยินยอมพร้อมใจและยอมจำนน ในหมู่ผู้รับสารรวมถึงยับยั้งผู้ที่ต่อต้านให้จำนนโดยที่ไม่มีข้อโต้แย้ง ใช้ด้วยการใช้แหล่งที่ข่าวที่ได้รับความเคารพนับถืออย่างสูงจากคนในสังคม เพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมีตั้งแต่การกล่าวอ้างสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นเคารพนับถือ, บุคคลสำคัญที่มีบทบาทในสถาบันศาสนา, รวมถึงบุคคลที่กระแสสังคมให้ความไว้วางใจสูง เช่น พ.ญ.คุณหญิง พรทิพย์ โรจนสุนันท์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ฟัง สร้างเหตุผลสนับสนุนว่าสิ่งที่รัฐกระทำเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

<u>กรณีกรือเซะ</u>

จุฬาราชมนตรี: "เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติไปตามหน้าที่อย่างถูกต้องแล้ว โดยที่เฉพาะที่ผู้ก่อการร้ายได้หลบหนีเข้าไปในมัสยิดกรือเซะจังหวัดปัตตานี เพื่อใช้ป้องกันตนเองจึงเป็นเหตุให้ฝ่ายราชการคิดหนัก แต่ก็ได้รอเวลาและเกลี้ยกล่อม ยิงแก๊สน้ำตาเกลี้ยกล่อม แต่คนร้ายกลับไม่ปฏิบัติตาม กลับยิงปืนตอบกลับมาซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ใช้ความอดกลั้นความอดทนและให้กลุ่มคนร้ายออกมามอบตัว แต่คนร้ายไม่ยอมจึงได้ตัดสินใจเข้าไปใช้กำลังกวาดล้างซึ่งถือว่าเจ้าหน้าที่ได้รักษากฎหมายและระเบียบวินัยที่เป็นการสมควรแก่เหตุแล้ว โดยได้กล่าวชมคนของรัฐและคนรอบๆ มัสยิดกรือเซะ ที่ไม่มีใครต่อต้านหรือเห็นด้วยกับกลุ่มผู้ที่ก่อการร้าย เพราะคนส่วนใหญ่ยังมีความรู้รับผิดชอบถึงความถูกต้อง" (30 เมษายน 2547)

ประดิษฐ์ รัตนโกมล:

อย่าใจร้อนอย่าเคลื่อนไหวสิ่งใด เราควรที่จะนิ่งฟัง ตรวจสอบข้อมูลหลักฐานให้ชัดเจน เมื่อได้ข้อมูลได้ผลสรุปแล้วก็ค่อยมาดำเนินการหรือมาพูดคุยกันว่า ควรจะทำสิ่งใดต่อไปในส่วนตัวของผมมองเห็นว่า ใครก็ตามที่เป็นคนคิดที่บ่อนทำลายชาติก็เป็นหน้าที่รัฐที่จะต้องดำเนินการปราบปราม" (ประธานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 30 เมษายน 2549)

แวดือราแม มะจิงจิ:

ในเมื่อท่านแม่ทัพนี้มาปฏิบัติภารกิจโดยประธาน 3 จังหวัดและผู้นำทั่วๆ ไปและได้เสนอแนะวิถีทางปฏิบัติอยากจะให้ประชาชน เข้าใจเข้าถึงคนในพื้นที่ดีใจที่ แม่ทัพภาคที่ 4 เข้าใจโลกมุสลิม ตอนนี้ท่านแม่ทัพได้ปฏิบัติเข้าถึงประชาชนในเมื่อวันนี้เจอแล้วสำหรับประชาชน ผู้นำศาสนาที่ไว้วางใจที่เชื่อถือได้คือท่านแม่ทัพคนนี้" (ประธานคณะกรรมการ, อิสลามประจำปัตตานี, 15 พฤษภาคม 2547)

ผู้สื่อข่าว: ด้านนายอับดุลอาซิส ยานยา ประธานชมรมโรงเรียนปอเนาะ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวว่ารู้สึกซาบซึ้งใจในความจริงใจของรัฐบาล ที่ออกใบจดทะเบียนให้ ซึ่งหลังจากจดทะเบียนถูกต้องแล้ว ก็รู้สึกสบายใจและเชื่อมั่นต่อพี่น้องมุสลิมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้มากขึ้นและพร้อมจะให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ในการพัฒนาการศึกษาและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ทุกด้าน (15 พฤษภาคม 2547)

<u>กรณีตากใบ</u>

ผู้ประกาศ: สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้นายพลากร สุวรรณรัฐน์ องคมนตรี นำผล อินทผลัม พระราชทานแก่พสกนิกรผู้นับถือศาสนาอิสลามใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในโอกาสเดือนรอมฎอน ด้วยว่า ผู้นำศาสนาทุกคนต่างรู้สึกซาบซึ้ง ในพระมหากรุณาธิคุณ ที่พระองค์ท่านทรงมีต่อประชาชนชาวมุสลิมทุกคนและขอยืนยัน ที่จะนำพระราชเสาวนีย์ของพระองค์ท่านในการ ร่วมมือใจแก้ไขความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปบอกกล่าว แก่ชาวไทยมุสลิมทุกคน เพื่อนำไปปฏิบัติโดยให้ความร่วมมือกับราชการในการแก้ไขความไม่สงบในพื้นที่อย่างเต็มที่ต่อไป (26 ตุลาคม 2547)

ผู้สื่อข่าว: คุณหญิง พญ.พรทิพย์ โรจนสุนันท์ รองผอ.สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กล่าวว่า หลังจากที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าเคลียร์พื้นที่และสลายฝูงชน ได้จับกุมตัวผู้ก่อความมาสงบ จำนวน 1,300 คนมาทำการสอบสวนที่ กองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้า โดยทั้งหมดขึ้น 10 ล้อของทหาร ขณะที่ ทำการลำเลียงได้มีผู้เสียชีวิต เพิ่มเติมอีก 78 คน ซึ่งร่างกายอิดโรยจากการตากแดด ขณะประท้วง ประกอบกับไม่ได้รับประทานอาหาร เพราะเป็นช่วงถือศีลอด มีการเสียเหงื่อมาก จึงทำให้ร่างกายของผู้เสียชีวิต อาจเกิดอาการช็อก จนเสียชีวิตได้ อย่างไรก็ตามยืนยันว่า <u>ระหว่าง</u>

การลำเลียงผู้ชุมนุมได้ให้ผู้ชุมนุมขึ้นรถอย่างเป็นระเบียบและไม่ได้จับโยนขึ้นรถแต่อย่างใด (27 ตุลาคม 2546)

ผู้ประกาศ: นายสูไฮมี มะเกะ คณะกรรมการกลาง จ .นราธิวาส กล่าวว่า รู้สึกดีใจที่เจ้าหน้าที่ได้ปล่อยตัวในเหตุชุมนุมที่ อ.ตากใบ ออกมาแต่สิ่งที่อยากเรียกร้องเพิ่มเติม คือ ภาครัฐเข้ามาดูแลการประกอบอาชีพให้กับคนกลุ่มนี้รวมทั้งเข้ามา รวมทั้งสร้างความใกล้ชิดให้มากขึ้น โดยฝ่ายผู้นำศาสนาจะเข้าไปดูแลให้ความรู้ด้านศาสนาด้วย ส่วนผู้ที่ยังถูกควบคุมตัวอยู่ขึ้นอยู่กับการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ เพราะทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และยอมรับกับผลที่กระทำ (1 พฤศจิกายน 2546)

พระราชเสาวนีย์: “ขณะนี้กำลังเดือดร้อน แสนสาหัส ไม่ว่าจะเป็นไทยพุทธหรือไทยมุสลิมก็ตาม คนไทยผู้บริสุทธิ์เหล่านี้ ถูกฆ่าไม่เว้นแต่ละวันจนบัดนี้ก็ยังฆ่าอยู่ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับราษฎร จ.ปัตตานี ยะลา และนราธิวาสแล้ว ต่างคน ต่างก็บอกว่าอยู่ในพื้นที่นี้มาตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายาย ด้วยความสงบสุขและทั้งไทยพุทธ และไทยมุสลิม ต่างก็สามัคคี ปรองดองกันเป็นเพื่อนกันเกื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งกันและกัน ทุกคนก็นึกว่าตัวเป็นคนไทย และรักแผ่นดินไทย ไม่อยากไปอยู่ที่ไหนแต่ปัญหา ทุกวันนี้คือว่า ทำมาหากินไม่ได้เลยและไม่มีความปลอดภัยในชีวิตแม้แต่น้อย” (สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ, 17 ตุลาคม 2547)

พระราชเสาวนีย์: “ข้าพเจ้าจึงขอวิงวอนต่อเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจและฝ่ายปกครองตลอดจนประชาชนทั้งหลายว่าถึงเวลาแล้ว ที่ท่านทั้งหลายจะต้องร่วมมือร่วมใจ กันให้แน่นแฟ้น สามัคคี กัน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกล้าหาญ เสียสละ เพื่อปกป้อง ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อย่าปล่อยเป็นอันขาดให้มีการประทุษร้ายประชาชนเช่นที่แล้วมาอีกเลยทั้งนี้ก็เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติของเราอันเป็นที่รักยิ่ง ของพวกเราทุกๆ คน ขอให้ท่านจงมีจิตใจมุ่งมั่น ที่จะทดแทนพระคุณแผ่นดิน ให้สมกับที่บรรพบุรุษของเราได้รักษาแผ่นดินผืนนี้ไว้ ให้เป็นมรดกตกทอดมาถึงพวกเราทุกคน”(สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ, 30 กันยายน 2547)

พระราชเสาวนีย์: “เมื่อวันที่ 29 กันยายน ที่ผ่านมาข้าพเจ้าได้วิงวอน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่าย ได้ร่วมมือร่วมใจสามัคคีกันปฏิบัติหน้าที่ เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินเป็นของประชาชน จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยฝ่ายเดียวคงจะประสบความสำเร็จไปไม่ได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากท่านทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด อิหม่ามและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกท่าน ข้าพเจ้าจึงปรารถนาจะเห็นท่านทั้งหลายได้ร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาบ้านเมืองของเรา ในภูมิภาคนี้ให้กลับคืนสู่ปกติสุขโดยเร็ว

เพื่อก่อให้เกิดความศานติสุขร่มเย็นอย่างถาวรตลอดไป" (สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ, 3 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายสวาสดิ์ สุมาลยศักดิ์ จุฬาราชมนตรี กล่าวที่ จ.ตราดว่าขณะนี้รัฐบาลมีการปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบกัน แก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อหาแนวทางที่จะทำให้เกิดความสงบ ซึ่งคิดว่ารัฐบาลทำดีอยู่แล้วและควรให้เวลากับรัฐบาล จุฬาราชมนตรี ย้ำว่าขอให้ทุกคนยึดในพระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันและยื่นความรักให้กัน ทั้งนี้เห็นได้ว่าโบราณในภาคใต้ มัสยิด วัดโบสถ์อยู่ใกล้กัน ไม่เคยทะเลาะกัน ฉะนั้น ถ้ามีใครมาแนะนำให้ทะเลาะกันเป็นเรื่องไม่บังควร ต้องสามัคคีเหมือนที่เคยเป็นมา (7 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใช้บุคคล เพื่อเป็นแหล่งข่าวเพื่อแย่งชิงมวลชน ในกรณีกรือเซะ มีแหล่งข่าวซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้นำศาสนาอิสลามดังต่อไปนี้ คือ จุฬาราชมนตรี, ประธานกรรมการอิสลามจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ประธานกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี, ประธานชมรมปอเนาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในกรณีตากใบมักใช้บุคคลซึ่งประชาชนในพื้นที่ให้ความเคารพและเชื่อถือ มีแหล่งข่าวดังต่อไปนี้คือ สมเด็จพระราชินี, พญ.พรทิพย์ โรจนสุนันท์, กรรมการอิสลามจังหวัดนราธิวาส และจุฬาราชมนตรี

6.4.7 <u>การอ้างความเห็นพ้องและความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่</u>

ในสงครามแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดของมวลชน การสร้างความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) การสร้างความร่วมไม้ร่วมมือเป็นการแสดงให้ฝ่ายตรงกันข้าม เห็นถึงการมีฐานมวลชนสนับสนุนจำนวนมากและหลากหลาย แสดงความมีศักยภาพในการแย่งชิงมวลชนครอบครองเหนือพื้นที่ทางความคิดได้มากกว่า การมีเสียงสนับสนุนมากยังหมายถึงความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย ที่สามารถนำไปสู่การดำเนินนโยบายของรัฐใดๆ โดยไม่มีข้อแม้จากฝ่ายที่คัดค้านหรือโต้แย้ง

โดยสามารถพบได้เสมอจากการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยจะพบชุดคำที่กล่าวถึง "การให้ความร่วมมือ", "ขอความร่วมมือ" จากภาคีต่างๆ ทั้งในภาคประชาชนในพื้นที่, กลุ่มผู้นำศาสนา หรือภาคีระหว่างประเทศ ว่ารัฐมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการแก้ปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นการดำเนินการแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดของ

ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ให้เกิดความความยินยอมพร้อมใจ ไว้เนื้อเชื่อใจต่อรัฐ อันนำไปสู่ความเป็นเอกภาพในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่มีข้อโต้แย้ง

ตัวอย่างต่อไปนี้ จะเห็นภาพของการนำเสนอที่พยายามจะสื่อถึงผู้ฟังว่า รัฐได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นอย่างดีในการแก้ปัญหาภาคใต้ที่ได้ดำเนินมาถูกทางแล้ว รวมไปถึงบางครั้งเลือกแหล่งข่าวที่มีความสอดคล้อง หรือสนับสนุนการทำงานของรัฐให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผ่านการย้ำด้วยการใช้ Vox Pop จากชาวบ้านในพื้นที่ด้วย (ดูกรณีตากใบ)

<u>กรณีกรือเซะ</u>

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวว่าจากการลงพื้นที่กับประชาชน ประชาชนให้<u>ความร่วมมือเป็นอย่างดี</u> แต่ว่าเหตุที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ชาวบ้านไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ส่งผลใช้ชาวบ้านมีความยากจนมากขึ้น ซึ่งนายกได้สั่งการให้ทุกกระทรวงแก้ไข หางานให้ได้โดยเร็วจะจัดโรงเรียนฝึกฝีมืออาชีพทหาร ในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งตรงนี้จะมีการศึกษาตรวจสอบว่าจะมีการเอาพื้นที่ไหนเป็นพื้นที่นำร่อง ส่วนเรื่องจากจัดหลักสูตรกระทรวงศึกษาฯทางนายกต้องการให้โรงเรียนปอเนาะมีการจัดเรียนภาษาไทยให้มากขึ้น สำหรับการจับกุมผู้ก่อเหตุก่อความไม่สงบนั้น ขณะนี้มีความคืบหน้าไปมาก จากการลงพื้นที่ ทำให้เชื่อว่าการคลี่คลายคดีจะทำได้ดีขึ้น (7 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: <u>ทูตทั้ง 12 ประเทศมุสลิมพร้อมให้ความร่วมมือ</u>ในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ขณะที่นายกรัฐมนตรีจะให้โอกาสกับผู้ก่อความไม่สงบ กลับตัวเป็นคนดีไม่ต้องโทษคดีอาญา (9 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: ทางด้าน พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี แม่ทัพภาคที่ 4 กล่าวว่า ปัจจุบันการทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปได้ง่ายขึ้น เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยดูได้จากสถานการณ์ในพื้นที่ๆ เริ่มคลี่คลายและรู้เบาะแสมากนอกจากนี้ในกลุ่มของครูซึ่งเป็นกลุ่มพลังสำคัญขยายผลในการทำความเข้าใจกับ นักเรียน เยาวชนในหมู่บ้านรวมทั้งถิ่นได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (9 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: รองนายกรัฐมนตรีเตรียมจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ เพื่อให้โอกาสกับผู้หลงผิดที่ก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข ขณะที่คณะทำงานของนายกรัฐมนตรีเร่งสำรวจอาชีพของประชาชนในพื้นที่ประมาณ 3 แสนครัวเรือน (13 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี กล่าวว่า จากการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์อย่างใกล้ชิด รวมทั้งความร่วมมือจากคณะกรรมการอิสลามทั้ง 3 จังหวัดและประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งแนวคิดที่ยึดหลักว่า ประชาชนทุกคนเป็นคนดีและคนที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทยทุกคนคือเลือดไทย เป็นสายเลือดเดียวกันสามารถทำให้ปัญหาคลี่คลายลง (15 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: รองโฆษกกระทรวงกลาโหมระบุ การป้องกันปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ขณะนี้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ทั้งด้านการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ ควบคู่กันกับการปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือน (22 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.จิตนาถ บุญโณทก โฆษกกองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้า ได้กล่าวถึงแถลงการณ์ดังกล่าวที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร อ.หนองจิก จ.ปัตตานีว่า ประชาชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 มีความเห็นใจที่จะเข้าใจต่อการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ พร้อมขอให้กำลังพลให้ความร่วมมือ กับคณะกรรมการไต่สวนโดยให้การตามความเป็นจริง (6 พฤษภาคม 2547)

นอกจากนี้ยังพบว่า นอกเหนือจากข่าวซึ่งมีทิศทางของเนื้อหาในลักษณะของการสร้างความเห็นพ้องต้องกันแล้ว ผู้สื่อข่าวภาคสนามก็มีบทบาทที่สำคัญในการที่จะพรรณนาบรรยากาศของการรายงานข่าวจากพื้นที่นั้นๆ ด้วย

รายงานสดจากพื้นที่:

ชาวบ้านค่อนข้างให้การต้อนรับ ให้ความสนใจเป็นอย่างสูงสังเกตได้จากเวลาท่านนายกไปไหนจะมี ชาวบ้านมารอต้อนรับเป็นจำนวนมากซึ่งท่านนายกก็บอกว่า แต่ละคนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการแจ้งเบาะแสต่างๆ ซึ่งตรงมีก็มีการเร่งจัดหางานและก็แก้ไขความยากจนโดยเร็วครับ (7 พฤษภาคม 2547)

กรณีตากใบ

ราษฎรไทยพุทธ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส:

(ภาษาถิ่นใต้) “รู้สึกดีใจค่ะ ภูมิใจที่จะได้มา เยี่ยมเยียนภาคใต้ค่ะ อยากให้ทหารมาคุ้มครอง หมู่บ้านหน่อยค่ะ” (11 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: นายโภคิน พลกุล รมว.มหาดไทย ระหว่างนำผลอินทผลัมกว่า 70 ตัน ไปมอบให้ผู้นำศาสนา อิสลามและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้พระราชทานในช่วงถือศีลอดและเยี่ยมเยียนเจ้าหน้าที่ๆ ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ชุมนุมเมื่อวานนี้ว่า รัฐบาลไม่มีนโยบายที่จะทำร้ายประชาชนและไม่มีใครต้องการให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ซึ่งหากผลการสอบสวนทำไม่ถูกต้อง รัฐบาลก็ พร้อมดำเนินการตาม กฎหมาย โดยจะให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายโดยดูแลเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนที่ได้รับบาดเจ็บ จากเหตุระเบิดร้านน้ำชาอย่างเต็มที่ พร้อมขอความร่วมมือจากผู้นำศาสนาอิสลามในพื้นที่ภาคใต้ให้ออกมาเคลื่อนไหวในเรื่องสันติภาพให้มากขึ้น (31 ตุลาคม 2547)

โภคิน พลกุล: กระทรวงมหาดไทยจะดำเนินการ เรื่องนี้อย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับที่ผ่านมา โดยการเน้นการเข้าถึงประชาชนมากขึ้น ซึ่งได้กำชับผู้ว่าราชการจังหวัดให้แสดงความรัก ความห่วงใยและให้กำลังใจประชาชน รวมทั้งข้าราชการที่ปฏิบัติงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และในวันนี้ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีได้เรียกประชุมทบทวนผลการดำเนินงาน แก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ผ่านมาและยุทธศาสตร์ที่จะดำเนินการต่อไป ในอนาคตซึ่งจะทำให้ภาพรวม การแก้ปัญหามีความชัดเจนยิ่งขึ้น (1 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใช้บุคคลเพื่ออ้างความเห็นพ้องและความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่ โดยในกรณีกรือเซะ ใช้แหล่งข่าวระดับสูงซึ่งดูแลรับผิดชอบด้านความมั่นคงเช่น นายกรัฐมนตรี, รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง, แม่ทัพภาคที่4, รองโฆษกกระทรวงกลาโหม, โฆษกกองทัพภาคที่ 4 และการายงานสดจากพื้นที่ ในกรณีตากใบมีการใช้แหล่งคือ ชาวบ้านไทยพุทธในพื้นที่และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

6.4.8 การลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงกันข้าม

ในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐอย่างหนึ่งในการดำเนินการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ การสร้างให้ฝ่ายตรงกันข้ามหรือฝ่ายคัดค้านต่อแนวทางการแก้ปัญหา ถูกลดความน่าชื่อถือลงด้วยการประกอบสร้างให้ฝ่ายตรงกันข้ามเป็น "ผู้ร้าย" ลักษณะดังกล่าวจะปรากฏเมื่อข่าววิทยุออกอากาศทำนองตอบโต้ฝ่ายตรงข้าม ซึ่งจะไม่เปิดพื้นที่สำหรับถูกอ้างอิงถึงได้แก้ตัวหรือให้รายละเอียดในเชิงองค์ความรู้ของฝ่ายตรงข้ามเลย

การลดความน่าเชื่อถือจะประกอบสร้างให้ฝ่ายตรงกันข้ามกับรัฐ เป็นที่ยอมรับไม่ได้ของสังคมเช่น เอาปืนที่ปล้นๆไปขาย, พวกติดยา, เป็นลัทธินอกรีต, บุคคลสองสัญชาติ, พวกแบ่งแยก

ดินแดนไม่ใช่พวกมีอุดมการณ์จริง กลุ่มอิทธิพล, ลักษณะขายตรง, มุสลิมไม่แท้, วะฮะบีห์ (คณะใหม่)ตกเป็นจำเลยของปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการรายงานข่าวปล่อยเสียงแหล่งข่าวที่ความสำคัญ เช่น นายกรัฐมนตรี จะยิ่งเน้นให้เป็นหลักฐานที่หนักแน่นขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

<u>กรณีกรือเซะ</u>

นายกรัฐมนตรี: “ผมว่าเอาปืนไปขายเป็นส่วนใหญ่ ถ้าไม่เช่นนั้นการบุกปล้นครั้งนี้คงใช้อาวุธที่ปล้นจี้ไปแต่นี่ใช้อาวุธสงครามจำนวนหนึ่งไม่มากเท่าที่ปล้นไป แสดงว่ามีการเอาไปขายเป็นส่วนใหญ่” (29 เมษายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: “บุคคล 2 สัญชาติเป็นคนดีเสียส่วนใหญ่ คนไม่ดีก็มี แต่ยังไงก็แล้วแต่ไม่มีหลักนิยมของประเทศไหน ที่ให้ประชาชนถือ 2 สัญชาติ ถึงเวลาเลือกตั้งก็ข้ามไปมาเลเซียเลือกทีนึง เลือกตั้งไทยข้ามมาทีนึง มันคงไม่มีประเทศไหนที่เขาเห็นอย่างนี้ เพราะนั้น การเป็นบุคคล 2 สัญชาติ เราก็ต้องแก้ไข เราก็ต้องมาดูแลคนที่ดี ที่ต้องทำมาหากินให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น โดยมีเอกสารอื่นแทนการมี 2 สัญชาติซึ่งสามารถทำได้อยู่แล้ว “(12 เมษายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการกระทำของกลุ่มประชาชนที่ไม่ดีและกลุ่มอิทธิพล ในท้องถิ่นที่ต้องการทำลายชาติ บ้านเมือง โดยนายกรัฐมนตรี จะยึดหลักความห่วงใยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในการแก้ไขปัญหาและจะพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีความเจริญและเป็น จังหวัดที่น่าอยู่อย่างถาวร (15 เมษายน 2547)

แม่ทัพภาค 4: “ข้อสังเกตที่สำคัญจะเห็นได้ว่า เยาวชนส่วนใหญ่ที่ถูกจับกุมเป็นเยาวชนอายุประมาณ 16 ปี โดยเฉลี่ย และเป็นผู้ติดยาเสพติดจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วงใยมากเลย ในขณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวการณ์ปัจจุบัน ทาง แม่ทัพภาคที่ 4 ได้ใช้อำนาจตามกฎอัยการศึก นำเยาวชนพวกนี้มาอยู่ในความดูแล พร้อมทั้งจะทำความเข้าใจ อบรม ให้ทราบถึงผลกระทบที่เยาวชนได้กระทำ“(พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี, 24 เมษายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: ส่วนอุดมการณ์ แยกดินแดนนั้นผมไม่เชื่อว่า เป็นอุดมการณ์ที่แท้จริงเพราะว่าตามหลักศาสนาอิสลามเรื่องแผ่นดินเกิดนั้น การรักษาไว้ซึ่งแผ่นดินเกิดเป็นเรื่องสำคัญ คนไทยมุสลิมไทย ส่วนใหญ่แล้ว 99.99% เกิดในแผ่นดินไทยเพราะฉะนั้น ต้อง

รักษาแผ่นดินของเรา เราจะช่วยกันพัฒนาเป็นแผ่นดินที่น่าอยู่ทุกคนมีความสุข"(2 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง กล่าวในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคมที่ผ่านมา โดยระบุว่าขณะนี้มีลัทธิ "วะฮะบีห์" ซึ่งเป็นลัทธิใหม่เข้ามาในพื้นที่ ชายแดนภาคใต้นั้น พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ กล่าวชี้แจงในเรื่องนี้ว่าเป็นลัทธิ ที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยมหาอำนาจประเทศหนึ่งและเข้ามาแพร่หลายในภาคใต้เป็นเวลาพอสมควรแล้ว มีการจัดตั้งผู้นำทั้งในความคิดและการเมืองแต่ยังไม่สามารถใช้กฎอัยการศึก ดำเนินการกับคนเหล่านี้ในข้อหาเป็นภัยกับความมั่นคงของประเทศได้ เพราะขณะนี้ลัทธิดังกล่าวยังไม่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบในภาคใต้ แต่มีการเคลื่อนไหวด้านความคิดที่ค่อนข้างเป็นอันตรายโดยเฉพาะความคิดทางด้านศาสนา ดังนั้นจะต้องนำประชาชนพวกนี้มาพูดคุย ในส่วนของการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ภาคใต้ (21 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวถึงกรณีที่รัฐบาลจะเปิดโอกาส ให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใน จ.ชายแดนภาคใต้ เช่น กลุ่มเบอร์ซาตู เพื่อแก้ไขปัญหาภาคใต้ว่า ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีวานนี้ได้สั่งการให้นายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องห้ามใช้คำว่าเจรจา แต่ให้ใช้ว่าเป็นการหารือหรือเป็นการหารือแทนซึ่งรัฐบาลพร้อมจะฟังอุปสรรคปัญหากับทุกกลุ่ม แต่ต้องไม่มีคดีอาชญากรรมติดตัวและจะไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกดินแดนเด็ดขาด (26 พฤษภาภาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: "ถ้าคิดว่ามาช่วยให้คำแนะนำมาช่วยกันมาทำอย่างนี้นะ ควรจะให้ทำพิธีทางศาสนาอย่างนี้ ก็บอกกันก็ช่วยกันยินดี แต่ถ้ามาพูดว่าจะขอปกครองตัวเองจะแยกดินแดนไม่ให้อย่ามาอย่าเข้ามาก็ให้เข้ามาคิดมาช่วยกันพูด" (26 พฤษภาคม 2547)

กรณีตากใบ

ผู้ประกาศ: พล.อ.สิริชัย ธัญสิริ รองผบ.สส. ในฐานะ ผอ.กอ.สสส.จชต. กล่าวว่า การแสดงออกของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ที่มารวมตัวกัน ที่ สภอ.ตากใบ จ.นราธิวาส เมื่อวานนี้ บ่งบอกได้ว่า ไม่ได้มีเจตนาที่จะเรียกร้องให้มาปล่อยตัวชุด ชรบ.6 คน ที่ถูกจับกุมในคดี ปล้นอาวุธปืนลูกซองเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม ที่ผ่านมา เนื่องจากเจ้าหน้าที่และญาติ ผู้ต้องหาพยายามทำความเข้าใจกับผู้ชุมนุมแต่ไม่เป็นผล นอกจากนี้ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ยังมีอาการเหมือนคนติดยาและอาละวาดอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งยังได้รับการยืนยันจากผู้นำศาสนาและญาติผู้ต้องหาว่า ไม่รู้จักและไม่ใช่คนในพื้นที่อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ 300 คนที่ถูกควบคุมตัวไว้ เจ้าหน้าที่อาจต้องใช้เวลา

ในการตรวจสอบ ต่อเนื่องจากเมื่อวานนี้มาจนถึงวันนี้ ซึ่งหากพบบุคคลใดไม่เกี่ยวข้อง จะถูกแยกออกและปล่อยตัวไป (26 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรียังได้กล่าวถึงปฏิบัติการของผู้ก่อเหตุว่าได้ใช้การเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะขายตรงหรือ Concept Direct Sale และพบว่ามีการใช้สารเสพติดที่ขายตามร้านขายยามากล่อมประสาท จึงให้กระทรวงสาธารณสุขเฝ้าตรวจสอบว่า ร้านใดมีการจำหน่ายยาชนิดนี้มากผิดปกติทั้งนี้ ยังยืนยันว่าจะยังประกาศกฎอัยการศึกต่อไปจนกว่าเหตุการณ์จะไว้วางใจได้ (27 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: “เขาได้ใช้วิธีการอย่างนี้มาหลายครั้ง ฝ่ายรัฐก็อ่อนข้อจนฝ่ายรัฐถูกทำร้าย รุมทำร้ายจำได้มั้ย 2 คน ทำร้าย ตำรวจชายแดน เรื่องนินจาน่ะ ก็คิดว่าเรื่องนี้นี่ถ้าจะยอมอีกครั้ง แสดงให้เห็นว่าฝ่ายรัฐอ่อนแออย่างเห็นชัดเจน เพราะฉะนั้นผมจึงบอกว่ายอมไม่ได้ แต่ 1.ห้ามใช้อาวุธ 2. ให้ใช้มาตรการคุมฝูงชนถูกต้องตามหลักการเป็นขั้นเป็นตอนและก็สลายม็อบ ผมต้องการสลายมากกว่าแต่ว่าทีนี้ ปรากฏว่าเขาไม่ยอมไปก็ต้องจับกุม”(22 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวย้ำผ่านรายการ นายกทักษิณคุยกับประชาชนว่าไม่เคยนำเรื่องศาสนามาเกี่ยวข้องกับการชุมนุมที่ อ.ตากใบ เพราะมีความยึดมั่นและเชื่อมั่นว่า ทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี แต่มีคนบางพวกที่นำศาสนามาบิดเบือน เพื่อประโยชน์ส่วนตน ดังนั้นหากรัฐบาลไม่ปฏิบัติหน้าที่แล้วใครจะปฏิบัติหน้าที่และที่ผ่านมารัฐบาลได้รับฟังทุกฝ่าย เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง แต่เมื่อประชาชนถูกทำร้ายทุกวัน ทั้งไทย – พุทธและมุสลิม ก็จำเป็นต้องดำเนินคดีและขอยืนยันว่ารัฐบาลนี้เข้าใจพี่น้องมุสลิม ได้ดูแลทุกข์สุข ดูแลศาสนกิจอย่างต่อเนื่องจึงขอให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา นำความเจริญมาสู่ประเทศ (31 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: “ให้ความคุ้มครองราษฎรที่ต้องการบอกเบาะแส ให้ปลอดภัยและคุ้มครองภาวะประจำวันเขาให้ได้ และหลังจากนั้นเราหวังว่าคนที่หลงผิดจะยุติแต่ว่าคนที่เป็นหัวโจกยังไงก็ไม่ยอมยุติอยู่แล้วอันนั้นก็ต้องว่ากันไป“(นายกรัฐมนตรี, 5 พฤศจิกายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: “ผมได้สั่งให้ดูอัตราพนักงานสอบสวนให้เรียบร้อยโดย เฉพาะอย่างยิ่งทางสายที่จบนิติศาสตร์ วันนี้มีสายปราบปรามครบแต่มีสายสอบสวนไม่ครบ สั่งให้ดูสายสอบสวนตามคดีต่างๆ อีกมากมายเพราะว่ามีอยู่เยอะเจ้าหน้าที่ตำรวจทำไม่ทัน” (11 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: รมช.ศึกษาเห็นว่า การแก้ไขปัญหาใน จ.ชายแดนภาคใต้ ต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีของศาสนาอิสลาม ขณะที่ผู้ตรวจราชการสำนักเขตพื้นที่ ศึกษาสตูลระบุ การแก้ไขปัญหาต้องควบคุมความนิยมความรุนแรงของครูสอนศาสนาและควบคุมไม่ให้นักเรียนในปอเนาะหลงผิดเชื่อในคำสอนที่บิดเบือน
(16 พฤศจิกายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: “สิ่งที่เกิดขึ้นในภาคใต้นั้น ที่สมเด็จฯ รับสั่งกัน มีความหมายลึกซึ้งมากท่านพูดด้วยจากส่วนลึกของพระหทัยท่าน ท่านรับสั่งว่าท่านไปภาคใต้มา 30 กว่าปีและเห็นพี่น้อง ชาวไทยมุสลิมมาอย่างต่อเนื่องและสิ่งที่เกิดขึ้นนี่ มันไม่ใช่พี่น้องชาวไทยมุสลิมของท่าน (เสียงสูง) ตรงนี้บอกให้รู้เลยว่ามันไม่ใช่ไทยมุสลิมพันธุ์แท้ มันบ่งบอกอะไรบางอย่างว่า พวกเราจะต้องแสดงพลังเพื่อให้พี่น้อง 3 จังหวัดรู้ว่า พวกเรารักเขา ห่วงใยเขาโดยเฉพาะพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯและพวกเราต้อง การเห็นสันติ พวกเราจะกดดันเรียกร้องให้เอาสันติคืนมา ส่วนคนที่คิดร้ายคิดมักใหญ่ใฝ่สูง อยากแบ่งแยกดินแดนนั้นเราจะดำเนินการ ตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด “(18 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: ด้านพล.อ.สัมพันธ์ บุญญานันท์ รมว.กลาโหม ย้ำว่าพร้อมจะให้การ สนับสนุน การทำงานในการแก้ไขปัญหาภาคใต้อย่างเต็มที่ โดยจะเร่งสร้างความสงบสุขให้กลับมาโดยเร็ว ซึ่งมองว่าการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของคนส่วนน้อย ที่อาศัยการบิดเบือนของศาสนาเป็นเครื่องยุยง ให้เข้าใจผิดรวมทั้งมีปัญหาอื่นๆเข้ามาแทรกด้วย (ตุลาคม 2547)

รมช.ศึกษาธิการ: “ที่จริงปอเนาะเป็นของดี เป็นสถานที่สอนจริยธรรมให้กับเยาวชน ให้อยู่ในศีลในธรรมในหลักการของศาสนา แต่มันอาจจะมีบางส่วนที่มาบิดเบือนไปบ้าง อันนี้เราก็จะต้องแก้ไขหรือ หลายฝ่ายหรือกระทรวงศึกษาธิการก็ต้องแก้ไข ในแง่ของแนวทางในเรื่องของหลักสูตรก็ดี แนวทางก็ดี ให้มันถูกต้อง ขณะเดียวกันก็ต้องดูว่าในสิ่งที่ไม่ชอบมาพากลก็ต้องแจ้งให้ทราบ” (อารีย์ วงศ์อารยะ, 8 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใช้แหล่งข่าวเพื่อลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงกันข้าม โดยในกรณีกรือเซะใช้แหล่งข่าวดังต่อไปนี้ นายกรัฐมนตรี, รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงและแม่ทัพภาคที่ 4 ในกรณีตากใบใช้แหล่งข่าวดังต่อไปนี้คือ นายกรัฐมนตรีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม, ผอ.กอ.สสส.จชต.และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดการสื่อข่าวสงคราม (War Journalism) มีหลักการคือการทำให้ศัตรูหรือฝ่ายตรงข้ามเป็น “ปิศาจ” หรือ “ผู้ร้าย” การให้น้ำหนักต่อฝ่ายราชการเพื่อสร้างความชอบธรรม (legitimate) ให้แก่ฝ่ายรัฐ รวมถึงการบดบังไม่ให้แนวทางสันติภาพ ถูกกล่าวถึงและยอมรับ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์; สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2550) ซึ่งการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ก็มีลักษณะของการนำเสนอในรูปแบบของการรายงานในสถานการสงครามนี้เช่นกัน

6.4.9 <u>การเบี่ยงเบนประเด็นด้วยผลกระทบทางเศรษฐกิจ</u>

พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจ ทั้งเขตการค้าตามแนวชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่เป็นแหล่งสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จึงส่งผลกระทบโดยตรงรายได้ซึ่งเป็นฐานผลประโยชน์หลักของรัฐ

เมื่อเกิดปัญหาความไม่สงบขึ้นจะพบว่า บ่อยครั้งที่การนำเสนอเนื้อหาของข่าวภาคถ่ายทอดพยายามที่จะบอกว่า ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้น ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด การขยายตัวของสภาวะทางเศรษฐกิจยังอยู่ในสภาวะปกติ พร้อมทั้งให้ความมั่นใจในความปลอดภัย ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ไม่ก่อผลกระทบใดในทางเศรษฐกิจเลย การเจริญเติบโตยังคงเป็นเช่นเดียวภาวะปกติ ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่า “รัฐ” ได้ใช้ข่าวภาคถ่ายทอดเป็นกลไกในการปกปิดข้อเท็จจริงบางประการเพื่อธำรงไว้ซึ่งพลังทางเศรษฐกิจและการเมือง ดังจะพบในการเสนอข่าวดังต่อไปนี้

<u>กรณีกรือเซะ</u>

ผู้ประกาศ: ด้านนายพินิจ จารุสมบัติ รมว.กระทรวงอุตสาหกรรม กล่าวว่า คณะกรรมการการส่งเสริมลงทุน หรือ บีโอไอ ได้หารือถึงปัญหาสถานการณ์ใน 3 จังหวัดภาคใต้ โดยมีความเห็นตรงกันว่าจะไม่มีผลกระทบต่อภาวการณ์ลงทุนปีนี้ของไทย ที่ตั้งเป้าจะมีการลงทุน 3 แสนล้านบาทและจากการไปแสดงศักยภาพไปทั่วโลก ช่วง 3 เดือนแรกของปีนี้ไม่พบนักลงทุนประเทศใด แสดงความกังวลเรื่องความไม่สงบในภาคใต้ แต่ไทยจะต้องเพิ่มเติมสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนของอุตสาหกรรม ชิ้นส่วนยานยนต์ให้มากกว่าปัจจุบันเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุน เข้ามาในไทย (20 เมษายน 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรีให้ความมั่นใจกับประชาชนใน จ.ยะลา ถึงแนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ จ.ชายแดนภาคใต้ ว่าจะประสบผลสำเร็จในเวลาอันใกล้นี้ พร้อมทั้งขอให้มีความอดทนและเชื่อว่าเศรษฐกิจจะดีอย่างแน่นอน (8 พฤษภาคม 2547)

ผู้ประกาศ: รมต.การท่องเที่ยวและกีฬา กล่าวเพิ่มเติมอีกว่านอกจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว จะต้องร่วมมือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงในด้านการสร้างเชื่อมั่นในสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันยังมีนักท่องเที่ยวเดินทางไป เช้า – เย็นกลับ ในเส้นทาง สงขลา – หาดใหญ่ –ปัตตานี ได้มีความเคลื่อนไหวเดินทางเข้าออกด่านเดินทางต่างจังหวัดแม้จะเข้ามาพักค้างคืน 20 – 30% แต่ก็มีการเดินทางมา จ.ใกล้เคียงแทน คือ ตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต (17 พฤษภาคม 2547)

ผู้สื่อข่าว: นายบุญสิทธิ์ สุวรรณรัตน์ ผวจ.ยะลา กล่าวว่า อ.เบตง เป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งสถานที่ ภูมิประเทศและภูมิอากาศ ทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทาง เข้ามาจำนวนมากเช่นปีที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวประมาณ 290,000 ราย สร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่นับ 1,000 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม จ.ยะลาได้ตั้งเป้าหมาย เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นปีละ 900,000 ราย ให้ได้ในอีก 4 ปีข้างหน้า (23 พฤษภาคม 2547)

<u>กรณีตากใบ</u>

สนธยา คุณปลื้ม: ตั้งแต่วันที่ 1 ถึง 28 ตุลาคม มากกว่า 620,000 คน เฉพาะที่เกิดเหตุที่ จ.นราธิวาส ตั้งแต่วันที่ 26 ตุลาคมเป็นต้นมา มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงมีสูง ซึ่งก่อนหน้านั้น มีการออกคำเตือนนักท่องเที่ยวจาก ประเทศหลักต่างๆ ไม่ให้เที่ยวใน 3 จังหวัดชายแดน ดังนั้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว จึงอยู่เหนือความเสี่ยงของนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 30 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: ขณะเดียวกันในทางด้านเศรษฐกิจ นายทนง พิทยะ ประธานบริหารบริษัทการบินไทยจำกัด ในฐานะ ประธานกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สสช. ได้มองว่าขณะนี้ถึงเวลาแล้ว ที่ สสช. จะต้องเร่งดำเนินการ ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างละเอียด เพื่อส่งเสริมการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง เนื่องจากเห็นว่าปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหา เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ชาวมุสลิมซึ่งสิ่งสำคัญการ

> แก้ไขปัญหาจะต้องเร่งสร้างความเข้าใจให้ตรงกันในทางปฏิบัติ เพื่อส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ที่เหมาะสมกับชาวมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และสอดคล้อง กับการดำรงชีวิต นายทนง พิทยะ ยังกล่าวด้วยว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานาน ดังนั้นการแก้ปัญหา สสช.จะต้องเร่งรัฐบาลในการสร้างรูปแบบเศรษฐกิจที่เหมาะสมสำหรับชาวมุสลิมเพื่อนำไปสู่ความมั่งคั่ง ทางเศรษฐกิจที่จะขยายตัวต่อไปได้ ในอนาคต (1 พฤศจิกายน 2547)

สนธยา คุณปลื้ม: ตอนนี้ต้องยอมรับว่าในทาง 3 จังหวัดชายแดนรวมทั้งสงขลากับสตูล จะมีผลกระทบอยู่อีก 2 จังหวัด รวมแล้ว 5 จังหวัด แต่ว่าในพื้นที่อื่นโดยรวม ตอนนี้อยู่ในสถานการณ์ปกติจำนวนนักท่องเที่ยว ก็ยังสูงกว่าในช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 30 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ใช้แหล่งข่าวเพื่อเบี่ยงเบนประเด็นด้วยผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยใช้แหล่งข่าวที่มีหน้าที่รับผิดหรือเชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะ ในกรณีกรือเซะใช้แหล่งข่าวดังต่อไปนี้คือ นายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา ในกรณีตากใบใช้แหล่งข่าวดังต่อไปนี้คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, ประธานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สสช.)

6.4.10 <u>สื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อถือ</u>

ความปรารถนาอย่างยิ่งของรัฐในการแก้ปัญหาในสถานการณ์คือ การจัดการข้อมูลข่าวสารให้เป็นไปในทิศทางเดียว เพื่อสร้างเอกภาพในการแก้ปัญหาและกลไกของรัฐในการปราบปรามความไม่สงบก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่งหนึ่งที่พบจากการรายงานข่าว ของสถานีวิทยุกระจายแห่งประเทศไทยก็คือ การสถาปนาความเชื่อต่อผู้ฟังว่า สื่อของรัฐมีความน่าถือสูงกว่าสื่ออื่นๆ ซึ่งตอกย้ำความชอบธรรมของรัฐว่า มีเพียงรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิพูดเรื่อง “จริง” (Truth) ด้วยการปิดกั้นวาทกรรมอื่นๆ ไม่ให้มีพื้นที่ทางสังคมและปฏิเสธความชอบธรรมของสื่ออื่นๆ ว่าไม่มีสถานะของ “ความจริง” และ “ความรู้”

ดังจะพบได้จากการตอบโต้การรายงานข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาลผ่าน ข่าวภาคถ่ายทอดถ่ายทอดของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยนี้เอง เช่น การแถลงโต้แย้งโดย โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ชี้แจงถึงความคลาดเคลื่อน ในการนำเสนอข่าวของสื่ออื่นๆ ในกรณีที่ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

กรณีกรือเซะ

ผู้ประกาศ: นายจักรภพ เพ็ญแข โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ อาจมีบางสื่อที่นำเสนอคลาดเคลื่อนในวันที่เกิดเหตุ แต่หลังจากนั้นสื่อมวลชนได้ทำความเข้าใจเริ่มเข้าสู่แนวทางที่ดี เกิดความสมดุลและเกิดความสมบูรณ์ของข่าวยิ่งขึ้น เนื่องจากความสูญเสียไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะผู้ก่อการเท่านั้น แต่จะเกิดขึ้นต่อฝ่ายรัฐบาลด้วย อย่างไรก็ตามจะขอความร่วมมือสื่อสารมวลชนทุกแขนง ทั้งในและต่างประเทศเสนอข่าวที่เป็นข้อเท็จจริงเท่านั้น (30 เมษายน 2547)

จักรภพ เพ็ญแข: "แต่สิ่งที่เรามีก็คือ ทางเลือกที่จะหาทางไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีกเป็นการเลือกความร่วมมือกับพี่น้องในพื้นที่ ผู้นำศาสนาและผู้นำท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด เพราะฉะนั้นก็ขอกราบเรียน วิงวอน ก่อนนะครับว่ากรุณาอย่าได้นำเสนอข่าวในทางที่คลาดเคลื่อนว่ารัฐบาลจงใจ" (30 เมษายน 2547)

นอกจากนี้ยังพบว่า ยังเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของสื่ออื่นๆ ด้วยการขอร้อง วิงวอน การนำเสนอข่าว ที่เบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่สอดคล้องกับรัฐบาล หรือ ทำให้รัฐบาลเสียหายหรือทำให้สูญเสียความน่าเชื่อถือต่อรัฐ รวมไปถึงอ้างว่าการรายงานข่าวของสื่ออื่นๆ เป็นการนำเสนอข่าวเกินความเป็นจริง ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

โภคิน พลกุล: "ข่าววันๆ ข่าวประเภทอย่างนี้มีทั้งจริงมั่งไม่จริงมั่ง ข่าวเบื้องต้นข่าวลือมันก็เยอะ ก็ต้องพยายาม ระมัดระวังและหลายฝ่ายที่ไม่หวังดี ก็แจ้งฝ่ายข่าวบ้างหรือทำใบปลิวอะไรขึ้นมา มีของแท้มั่ง ของปลอมมั่ง เจ้าหน้าที่ๆ รับผิดชอบก็พยายามที่จะวิเคราะห์ ทุกอย่างที่ขอชมเชยก็คือ การที่ไม่ประมาท เพราะว่าข่าวลักษณะไหนมาก็พยายามที่จะตรวจเช็ค ก็ระมัดระวัง แต่ก็ต้องระวังข่าวที่เชื่อไม่ได้แล้วเราเอาไปพูดต่อกัน ก็อาจจะทำให้ผู้อื่นตกอกตกใจไปได้" (24 พฤษภาคม 2547)

กรณีตากใบ

นายกรัฐมนตรี: "เขาคิดว่าผมลาออกกัน ปล่อยข่าวกันเลอะเทอะ ไม่มี ไม่รู้จะออกทำไม" (29 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: "วิธีที่ดีที่สุดคือต้องหยุดการโหดร้ายทารุณ ต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์และสื่อขอเถอะช่วยปกป้องผู้บริสุทธิ์ที่ไม่มีทางต่อสู้ต้องดิ้นรนทำมาหากินคนขายไอติมก็ออกไปขายเลี้ยงดูลูกเล็กๆ แล้วถูกฆ่าตาย ไปตามถนนหาเช้ากินค่ำ ก็หวังว่าจะเอาเงินมา

เลี้ยงลูก ก็ถูกฆ่าตาย สิ่งเหล่านี้เห็นใจเขาบ้างเถอะอย่าไป.... แล้วรุมเจ้าหน้าที่ผิดพลาดมันมี มนุษย์ทำงาน มีโอกาสผิดพลาด ให้โอกาสเขาบ้าง อย่าไปมองว่าเป็นเรื่องศาสนา ทุกอย่างมันเป็นเรื่องของกฎหมายบ้านเมือง ต้องช่วยกันคนละนิดคนละหน่อยเพราะนั้นไม่ว่า ประเทศไทยเราก็ลำบากนะครับ"(4 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: ด้านนายสวาสดิ์ สุมาลยศักดิ์ จุฬาราชมนตรี เป็นห่วงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ เพราะประชาชนบางส่วนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน จากข่าวสารต่างๆ จึงนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ จึงเรียกร้องให้สื่อมวลชนระมัดระวังการนำเสนอข่าวเพราะเชื่อว่าถูกนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการก่อความไม่สงบ (11 ตุลาคม 2547)

จุฬาราชมนตรี: "พี่น้องที่รักทั้งหลายข่าวสารทั้งหลายนั้น เราต้องไตร่ตรองระมัดระวังโดยเฉพาะเหล่านี้เราไม่ต้องการมาก (เสียงสูง-เน้นเสียง) เราต้องการให้ปฏิบัติการตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น" (11 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า ขอให้สื่อมวลชนเสนอข่าวที่สร้างสรรค์ ให้กำลังใจเจ้าหน้าที่เพราะเวลานี้เจ้าหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ทำงาน อย่างเต็มความสามารถแล้วจึงไม่ควรนำเสนอ ข่าวที่รุนแรงเกินจริงเพื่อไม่ให้ประชาชนในพื้นที่ตื่นตระหนก ซึ่งจะส่งผลที่ไม่ดีต่อประเทศชาติ ทั้งนี้ที่ผ่านมารัฐบาลได้แก้ไขปัญหาอย่างเต็มที่แล้ว จึงเชื่อว่าสถานการณ์ความไม่สงบน่าจะดีขึ้นตามลำดับ (ผู้ประกาศ, 15 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: "เวลานี้คนทำงานก็แย่แล้ว เหนื่อยแล้ว เสี่ยงแล้ว แต่ว่าถ้าสื่อไม่ให้กำลังใจกันและกระพือเรื่องเล็กๆ หามุมเขียนเยอะๆ ผมว่าไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อชาติ (เสียงสูง) เลยนะ นี่ขอเถอะ ขอจริงๆ เบาๆ หน่อย แต่ว่าทุกคนทำงานหนัก มันต้องช่วยกันทุกคนต้องเสี่ยงภัย ขอคนละเล็กคนละน้อยช่วยกัน" (นายกรัฐมนตรี, 15 ตุลาคม 2547)

และยังพบว่ามี เมื่อข่าวที่รายงานโดยสื่ออื่นๆ ไม่สอดคล้องกับการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยก็จะมีการตอบโต้ข่าว ด้วยการใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องทำการตอบโต้ ดังจะพบในตัวอย่างดังต่อไปนี้

ผู้สื่อข่าว: พ.อ.สมควร แสงภัทรเนตร โฆษก ทภ.4 ส่วนหน้า ชี้แจงว่า ตามที่ได้มีสื่อเสนอไปว่ากองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้าได้มีหนังสือด่วนที่สุดถึงวัดทุกแห่งใน 3 จังหวัด

ชายแดนภาคใต้ โดยขอความร่วมมือให้พระงด ออกบิณฑบาต ชั่วคราวเนื่องจากคนร้ายมีแผน ลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหาร ที่ออกให้ความคุ้มครองพระขณะบิณฑบาต รวมทั้งระบุด้วยว่ากลุ่มก่อความไม่สงบ ได้ตั้งค่าหัว ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านนั้น เรื่องดังกล่าวไม่เป็นความจริง แต่อย่างใดโดยคาดว่าเป็นการนำเสนอของ สื่อผู้หวังผลบางประการเท่านั้น ซึ่งขณะนี้สถานการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดีขึ้นตามลำดับ การประกอบพิธีทางศาสนา ถือศีลอดในช่วงเดือนรอมฎอนของชาวมุสลิม ขณะนี้ดำเนินไปด้วยดี ไม่มีปัญหาเช่นกัน ภายใต้การดูแลอย่างเต็มที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ที่ยึดแนวทางแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี (25 ตุลาคม 2547)

โฆษก ทภ.4: “คาดว่าเป็นการเขียนข่าวขึ้นมาโดยการหวังผลบางสิ่งบางอย่าง ในมุมมองก็คือเรื่องของการที่จะให้คนไทยพุทธทั่วประเทศนั้นถูกรังแก แต่ก็จะสร้างความแตกแยกในสังคม ในภาคใต้ ของเราขณะนี้เหตุการณ์ดีขึ้นตามลำดับในช่วงนี้ เป็นช่วงการถือศีลอดของพี่น้อง ที่นับถือศาสนาอิสลาม นั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทางเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยโดยเฉพาะ กอ.สสส.จชต. โดย พล.อ.สิริชัย ธัญศิริ ท่านก็ได้ ให้หน่วยในพื้นที่ให้ความสะดวกกับบรรดาพี่น้องที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น ประกอบศาสนกิจในช่วงเดือนรอมฎอนอย่างดีที่สุด” (พ.อ.สมควร แสงภัทรเนตร, 25 ตุลาคม 2547)

ผู้สื่อข่าว: โฆษกกองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้ากล่าวเพิ่มเติมว่า กรณีดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความสับสน จึงได้ขอความร่วมมือ สื่อมวลชนทุกแขนงนำเสนอข่าวอย่างเที่ยงตรง โดยข้อมูลที่เป็นจริงโดยขอให้ทำการตรวจสอบแหล่งข่าวให้ชัดเจนก่อนการนำเสนอเพื่อความสงบสุขของประเทศชาติ (25 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ใช้แหล่งข่าวความเชื่อต่อผู้ฟังว่าสื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งใช้แหล่งข่าวที่มีหน้าที่รับผิดด้านการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐโดยเฉพาะและผู้ที่พี่น้องมุสลิมให้ความเคารพนับถือ ในกรณีกรือเซะคือ โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในกรณีตากใบคือ นายกรัฐมนตรี, จุฬาราชมนตรีและโฆษกกองทัพภาคที่ 4

6.5 การใช้ภาษาในการสร้างความหมายกับผู้ฟัง

อีกกลไกหนึ่งซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นำใช้ในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรายงานข่าวความไม่สงบของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในกรณี

กรือเซะและตาก คือ การใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับคนฟังในภาษาของวิทยุกระจายเสียง เพื่อตอกย้ำแก่ผู้ฟังในลักษณะดังต่อไปนี้

6.5.1 การใช้ภาษาในกรณีที่รัฐใช้ความรุนแรงในการปราบปราม

การใช้ภาษาในข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในกรณีต้องใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบจะใช้คำที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่า กลุ่มที่ก่อการเป็นคนร้ายที่ไม่ประสงค์ดีต่อประเทศชาติ คนร้ายมีอาวุธร้ายแรงครบมือ อันเป็นเหตุผลที่สมควรแก่การปราบปรามด้วยวิธีการที่เด็ดขาด ซึ่งจะพบในชุดคำดังต่อไปนี้คือ ปิดปฏิบัติการให้เร็ว, ชาร์จ, ปฏิบัติการขั้นเด็ดขาด, ถอนรากถอนโคนและแสดงให้เห็นว่ารัฐในฐานะผู้ปกครองสามารถควบคุมสถานการณ์หรือกุมชัยชนะเอาไว้ได้เสมอ ดังจะพบในการกรณีกรือเซะดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้สื่อข่าว : “คนร้ายบุกปล้นคลังอาวุธของกิ่ง อ.กรงปินัง แต่ว่าเจ้าหน้าที่ได้ตั้งรับเป็นอย่างดีถึงแม้จะปะทะกันนะค่ะ เป็นผลให้กลุ่มโจรในที่เกิดเหตุเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 12 คนนะค่ะ (รายงานสด, 28 เมษายน 2547)

ผู้ประกาศ: พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ผู้บัญชาการทหารบก กล่าวว่า กลุ่มโจรก่อการร้ายที่ปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารครั้งนี้ ส่วนใหญ่อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี ส่วนอาวุธของกลุ่มโจรที่เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ยึดของกลุ่มโจรเอาไว้ได้ประกอบด้วย อาวุธปืน เอ็ม 16 ปืนคาร์บิน ระเบิดเอ็ม 79 ปืน ปืนที่ผลิตเอง และมีดสปาตาร์ จำนวนมาก

....การปราบปรามโจรก่อการร้ายครั้งนี้ ไม่ได้เป็นการทำเกินกว่าเหตุตามที่ต่างประเทศได้เสนอข่าว เพราะกลุ่มโจรดังกล่าวไม่ใช่เยาวชนและวัยรุ่นแต่เป็นกองกำลัง ที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี โดยมีอาวุธหนักติดตัวมาทั้งสิ้น โดยได้หลบหนีไปได้โดยขณะนี้เจ้าหน้าที่ได้พยายามจับกุมตัวมาลงโทษตามกฎหมายแล้ว (28 เมษายน 2547)

ผบ.ทบ.: “ผมขอยืนยันว่าเป็นกองกำลังนะครับไม่ใช่ เด็กอย่างที่ได้รับข่าวมาอย่างนั้น สื่อต่างประเทศเริ่มลงว่าเป็นเด็ก รังแกเด็กอะไรทำนองนี้แล้วก็ มีแค่มีดแค่อะไร อย่าลืมนะครับที่เรายังจับไม่อีกเยอะเลยครับ มีทั้ง เอ็ม 16 มีทั้งคาร์บิน มี เอ็ม 79 อีกเยอะมาก ที่มัสยิดกรือเซะเป็นที่สุดท้ายซึ่งเป็นกองกำลังซึ่งต่อสู้กับเจ้าหน้าที่อย่างดุเดือดนะ เราจำเป็นต้องใช้แผนปฏิบัติการขั้นเด็ดขาดโดยการเข้าชาร์จ แล้วเราก็จะต้องรีบดำเนินการทั้งหมดให้รวดเร็วที่สุดเพื่อปิดปฏิบัติการให้เร็วที่สุด” (28 เมษายน 2547)

นายกรัฐมนตรี "เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร ทำงานปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบอย่างถอนรากถอนโคนต่อไป" (28 เมษายน 2547,ค่ำ)

ผู้ประกาศ: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวถึง แนวทางการป้องกันและปราบปราม ความไม่สงบในภาคใต้หลังจากเมื่อวาน เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารได้ปะทะกับกลุ่มโจรก่อการร้าย ที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และสงขลา จนทำให้กลุ่มโจรเสียชีวิตไปแล้วทั้งสิ้น 107 คนว่า ขณะนี้ถือว่าแนวทางการทำงานของเจ้าหน้าที่ อยู่ในแนวทางที่ถือว่าถูกต้องแล้ว (28 เมษายน 2547, เช้า)

ในกรณีตากใบ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายว่า กลุ่มผู้ชุมนุมไม่ได้มีเจตนาในการที่จะเรียกร้องความเป็นธรรมและชุมนุมโดยสันติ มีการกล่าวอ้างถึงพฤติกรรมของผู้ชุมนุมในทางลบ เช่น พกพาอาวุธ เจรจาไม่รู้เรื่อง รวมไปถึงชี้ให้เห็นว่ารัฐถูกรังแก ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐไม่สามารถยอมให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ได้ จึงมีความจำเป็นในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปราม

ผู้ประกาศ: พล.อ.สิริชัย ธัญสิริ รองผบ.สส. ในฐานะ ผอ.กอ.สสส.จชต. กล่าวว่า การแสดงออกของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ที่มารวมตัวกัน ที่ สภอ.ตากใบ จ.นราธิวาส เมื่อวานนี้ บ่งบอกได้ว่า ไม่ได้มีเจตนาที่จะเรียกร้องให้มาปล่อยตัวชุด ชรบ.6 คน ที่ถูกจับกุมในคดี ปล้นอาวุธปืนลูกซองเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม ที่ผ่านมา เนื่องจากเจ้าหน้าที่และญาติ ผู้ต้องหาพยายามทำความเข้าใจกับผู้ชุมนุมแต่ไม่เป็นผล นอกจากนี้ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ยังมีอาการเหมือนคนติดยาและอาละวาดอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งยังได้รับการยืนยันจากผู้นำศาสนาและญาติผู้ต้องหาว่า ไม่รู้จักและไม่ใช่คนในพื้นที่อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ 300 คนที่ถูกควบคุมตัวไว้ เจ้าหน้าที่อาจต้องใช้เวลาในการตรวจสอบ ต่อเนื่องจากเมื่อวานนี้มาจนถึงวันนี้ ซึ่งหากพบบุคคลใดไม่เกี่ยวข้อง จะถูกแยกออกและปล่อยตัวไป (26 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี "ผมได้รับรู้ขณะเดียวผมจะไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่มารังแกโดยเด็ดขาด แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้เข้ามาทำตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว เราก็ต้องเคารพกฎหมายบ้านเมือง ใครไม่เคารพกฎหมายบ้านเมืองไม่ได้ กฎหมายบ้านเมืองเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ดังนั้นถ้าหากว่ายังฝืน ไม่เคารพ อยากจะทำอะไร ตามใจชอบ จะให้ผู้ที่ถูกจับถือว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์คนอย่างนี้นี่เป็นไปไม่ได้หรอก" (26 ตุลาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: “เราจะให้ประดาน้ำลง เปิดอาวุธที่ทิ้งลงแม่น้ำ ตรงที่เกิดเหตุ จำนวนหนึ่งซึ่งเราจะไปงม ซึ่งเราก็จับอาวุธได้ จำนวนหนึ่งพอสมควรที่เดียวในที่เกิดเหตุ ฉะนั้นในวันนี้ เจ้าหน้าที่ถือว่าทำงานได้ดีมากและก็เสี่ยงมากเจ้าหน้าที่ต้องไม่ใช้ความรุนแรงเลย เราเตือนเป็นขั้นเป็นตอน พาผู้นำไปพูด พาผู้นำศาสนาไปพูดและก็พาญาติ พี่น้องไปพูดอย่างไรก็ไม่ฟังเขามุ่งก่อเหตุจริงๆ เมื่อเป็นอย่างนี้เราก็ต้องใช้ความเด็ดขาดเพราะว่า กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย จะให้มาทำแบบเดิมนี่เราจะไม่ยอมอีกแล้ว” (26 ตุลาคม 2547)

ขณะที่ภายหลังเกิดเสียชีวิตของจากการขนย้ายผู้ชุมนุมแล้ว พบว่า ท่าทีและการใช้ภาษาที่แข็งกร้าวของรัฐเบาบางลง โดยมีการใช้ภาษาที่แสดงการขอโทษและแสดงความเสียใจ โดยอ้างไม่มีเจตนาใช้ความรุนแรง และอ้างเหตุผลเพื่อแก้ตัวจากความผิดพลาดที่กระทำว่า มาจากตัวผู้ชุมนุมเองไม่ได้เป็นฝีมือของรัฐ ดังจะพบในตัวอย่างดังต่อไปนี้

โฆษกสำนักนายกฯ:ขอเน้นย้ำว่าทั้งนายกรัฐมนตรีและผู้ทำการปฏิบัติ ไม่มีเจตนาใช้ความรุนแรง ขณะเดียวกันขอให้ประชาชนให้ความสำคัญกับทหารและตำรวจ ที่ได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้าเสียใจและรัฐบาลจะไม่ยอมให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก (27 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรี แถลงผ่าน สถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย...เป็นเรื่องเศร้าสลด เพราะรัฐบาลไม่สามารถทำตามข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมที่กดดันให้ปล่อย ผู้ต้องหา 6 คนได้ และได้ใช้ความนุ่มนวลในการเจรจาแล้ว จนเมื่อไม่เป็นผลจึงต้องเข้าสลาย ฝูงชนโดยให้หมอบและเข้าควบคุมตัว แต่น่าเสียใจที่ ในขั้นตอนการลำเลียงผู้ชุมนุมขึ้นรถไปยัง จ.ปัตตานีของ เจ้าหน้าที่ซึ่งใช้เวลาเดินทาง 2 ชม. มีจำนวนรถไม่มากและผู้ชุมนุม ตรากตรำมาทั้งวัน ไม่แข็งแรงพอ ประกอบกับผู้คุมเกรงว่าคนเหล่านี้จะเบียดกันตกลงมาจากรถ จึงให้นอนคว่ำหน้าซ้อนกันหลายชั้น ทำให้มีผู้ที่เสียชีวิตจากการจำกัดของพื้นที่

6.5.2 การสร้างความสัมพันธ์แบบ เรา - เขา

การใช้ภาษาเพื่อจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในฐานะผู้ส่งสารกับประชาชนในฐานะของผู้รับสาร โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบเป็นหนึ่งเดียวไม่แบ่งแยกเรา – เขา และการสร้างความสัมพันธ์แบบแบ่งเรา – เขา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การสร้างความสัมพันธ์แบบเป็นหนึ่งเดียวไม่แบ่งแยกเรา – เขา

การใช้ภาษาลักษณะนี้จะมีความคล้ายคลึงกับการใช้วาทกรรมความสามัคคีและเอกภาพในชาติดังที่กล่าวในข้างต้น เน้นความมีเอกภาพภาพในชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ๆ มีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม – ศาสนา เช่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งโดยปกติรัฐจะระมัดระวัง การกระทบกระทั่งของความแตกต่างที่มีต่อกันแต่มีการใช้คำว่า “เรา” เพื่อกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของผู้พูดว่า รัฐเป็นคนกลุ่มเดียวกับผู้ฟังและดึงผู้ฟังให้เห็นพ้องในเหตุผลของผู้พูด และจะมีชุดคำประเภทที่สร้างความเป็นเอกภาพเช่น พี่น้อง, แผ่นดินเกิด, สันติสุข, ช่วยกัน, ร่วม เป็นต้น

นายกรัฐมนตรี: “ทุกคนเกิดในแผ่นดินนี้ทั้งนั้นเพราะฉะนั้น ให้ช่วยกันรักและพัฒนามัน เรา จะรักและพัฒนาแผ่นดินเกิดให้เจริญและอยู่กันอย่างสันติสุขและมีงานทำ มีที่เรียน มีสุขภาพแข็งแรง เราจะช่วยกัน” (7 พฤษภาคม 2547)

- การสร้างความสัมพันธ์แบบแบ่งแยก เรา – เขา

เป็นการใช้ภาษาที่มีการจัดวางความสัมพันธ์ ระหว่างรัฐกับประชาชนในทางตรงกันข้ามกับข้างต้นคือ การแบ่งสองขั้วตรงกันข้ามอย่างชัดเจน โดยจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของรัฐและผู้ที่เห็นพ้องกับรัฐให้เป็นฝ่าย “เรา”ให้มีความหมายในด้านบวก ส่วนฝ่ายตรงกันข้ามจะถูกตอกย้ำให้มีความหมายในด้านลบ ซึ่งด้อยกว่าทางฐานะ, เป็นฝ่ายสร้างความเดือดร้อน หรือมีความบกพร่องสมควรแก่การตำหนิติเตียน ซึ่งในที่สุดความหมายที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนี้จะถูกกันให้เป็น “เขา” จนถูกผลักดันอยู่ชายขอบและไม่ใช่พวกพ้องเดียวกับประชาชนส่วนใหญ่

นายกรัฐมนตรี: “คงไม่ได้เป็นองค์กรแต่คงที่จะเป็นกลุ่มเข้าไปช่วยกันทำงานเหมือนกับให้เขา เป็นฝ่ายที่เข้าไปพูดคุยกับประชาชน โดยที่พวกเราฝ่ายราชการคอยดูแลพวกเขาอยู่ข้างหลัง เพื่อให้เขาทำงานได้อย่างเต็มที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่า น้อยเนื้อต่ำใจเรื่องอะไร แค้นกันเรื่องอะไร” (5 พฤศจิกายน 2547)

เนวิน ชิดชอบ “ภายในสิ้นเดือนนี้ เราจะรู้ว่าประชาชนพี่น้องใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แต่ละครัวเรือนเขาต้องการอะไร เราจะได้จัดการพัฒนาอาชีพให้ตรงกับความต้องการของเขา ซึ่งนี่เป็นนโยบายหลักของท่านนายกรัฐมนตรีเลย ท่านนายกฯ เน้นเลยว่า ต้องทำให้เขาได้รับการพัฒนาในสิ่งที่เขาต้องการ” (14 พฤษภาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: “ในพื้นที่เขาทำงานกัน เขาใกล้ชิดกันตลอด เขาหาความสงบกันตลอด เพราะคนบ้านเขาอยากสงบ พ่อแม่ ออกมาเขาอยากรู้ว่าลูกออกมาทำอะไร ส่วนใหญ่เขายังไม่รู้ เขาอยากรู้ข้อเท็จจริงเขาอยากจะช่วย” (5 พฤษภาคม 2547)

นายกรัฐมนตรี: “ผมต้องคิดว่าเรื่องการเป็นผู้หลงผิดต้องได้รับพิจารณาเป็นพิเศษ เพราะต้องคิดว่าเขาคือผู้ลงมือ ถ้าเขาจะพูดอะไรกับเรา เราคงต้องส่งทางด้านของจิตแพทย์เข้าไปคุย อธิบาย เราจะเข้าใจ ปัญหาซับซ้อนของโครงสร้างสังคม รักษากันให้ดีจะได้สงบสุข” (4 พฤษภาคม 2547)

การใช้ภาษาในการสร้างความสัมพันธ์แบบ เรา – เขา ยังสะท้อนให้เห็นการซ่อนนัยของรัฐ ต่อทัศนะของประชาชนและพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ไม่ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประเทศ จากเนื้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่ารัฐต้องทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลทุกข์ สุข เข้าไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ยังคงมีห่างเหิน, ความไม่ลงรอย ความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้, ความเคลือบแคลงสงสัยไม่เป็นหนึ่งเดียวกันกับประชาชนในพื้นที่เจืออยู่ในภาษาที่ใช้

การแบ่งเขา – แบ่งเรา ยังใช้ในกรณีที่รัฐกล่าวโทษต่อฝ่ายซึ่งเป็นปฏิปักษ์อย่างชัดแจ้ง คำว่า “เขา” ถูกใช้เรียกกลุ่มก่อความไม่สงบ ดังตัวอย่าง คำกล่าวของนายกรัฐมนตรีกล่าวพาดพิง การชุมนุม กรณีตากใบว่า น่าจะเป็นฝีมือของกลุ่มก่อความไม่สงบซึ่งเคยก่อเหตุทำร้ายตำรวจตระเวนชายแดน ที่ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส ซึ่งรัฐรู้สึกเสียหน้าหากต้องยอมเกิดเหตุการณ์ชุมนุมเช่นนี้อีก

นายกรัฐมนตรี: “เขาได้ใช้วิธีการอย่างนี้มาหลายครั้ง ฝ่ายรัฐก็อ่อนข้อจนฝ่ายรัฐถูกทำร้าย รุมทำร้าย จำได้มั้ย 2 คน ทำร้ายตำรวจชายแดน เรื่องโจรนินจาน่ะ ก็คิดว่าเรื่องนี้นี่ถ้าจะยอมอีกครั้ง แสดงให้เห็นว่าฝ่ายรัฐอ่อนแออย่างเห็นชัดเจน เพราะฉะนั้นผมจึงบอกว่ายอมไม่ได้ แต่ 1. ห้ามใช้อาวุธ 2. ให้ใช้มาตรการคุมฝูงชนถูกต้องตามหลักการเป็นขั้นเป็นตอนและก็สลายม็อบ ผมต้องการสลายมากกว่า แต่ว่าทีนี้ปรากฏว่าเขาไม่ยอมไป ก็ต้องจับกุม” (27 ตุลาคม 2547)

การสื่อความหมายในลักษณะนี้ ยังหมายรวมถึง คู่ปฏิปักษ์ระหว่างรัฐกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเท่านั้น แต่ยังมีนัยถึงประเทศเพื่อนบ้านคือ ประเทศมาเลเซียด้วย โดยสะท้อนนัยของความเคลือบแคลงใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมักถูกมองว่าเป็นแหล่งกบดานของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

นายกรัฐมนตรี: “เขาต้องการส่งรองนายกด้านความมั่นคงมาพบผม เพื่อมุ่งมั่นจริงที่จะร่วมมือกันอย่างเต็มที่ ในการที่จะป้องไม่ให้คนที่ไม่ดีใช้แผ่นดินของเขา

เป็นที่หลบซ่อนแต่ถ้าความร่วมมือดีมันก็ทำให้ลำบาก" (3 พฤษภาคม 2547)

จะเห็นได้ว่าการสื่อความหมาย แบบ เรา – เขา ได้ให้เห็นการจัดวางระบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในระดับที่ไม่เสมอภาคกัน แต่มีการกำหนดช่วงชั้นของการวางตำแหน่งของรัฐอยู่สูงกว่าในฐานะผู้ปกครอง กับประชาชนในพื้นที่คือผู้ถูกปกครองในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจนัก

6.5.3 <u>การใช้ถ้อยคำประนาม</u>

เป็นการใช้ภาษาสื่อความหมายด้วยถ้อยคำที่ทำให้ฝ่ายตรงกันข้าม ถูกมองในทิศทางลบหรือถูกตำหนิ เช่น คิดร้ายต่อบ้านเมือง, มักใหญ่ใฝ่สูง, อำมหิต ซึ่งจะใช้ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาแบบแบ่ง เรา – เขา เพื่อแบ่งข้างให้เห็นชัดเจนว่าฝ่ายไหนเป็นฝ่ายดี – ฝ่ายชั่ว โดยฝ่ายรัฐจะอยู่ในฝ่ายดีหรือเชิงบวกเสมอ นอกจากนี้จะมักจะกล่าวด้วยถ้อยคำที่มีอารมณ์ความรู้สึก รวมถึงน้ำเสียงที่ไม่พึงพอใจ เป็นคำซึ่งโดยปกติมักใช้เป็นคำด่าทอประกอบเช่น คำว่า "ไอ้"

พระราชเสาวนีย์: ...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ทรงสนับสนุนปกป้อง ทุกศาสนา ในกรุงเทพฯ ของเราจะเห็นชัดมีวัด มีโบสถ์ คริสต์ มีมัสยิด มีโบสถ์ พราหมณ์ทุกอย่างอยู่ใกล้ๆ กันก็ไม่เคยสักครั้งหนึ่งที่ชาวพุทธจะวิ่งไล่ฆ่าชาวคริสต์ จะวิ่งไล่ฆ่าชาวอิสลาม ไม่เคยเกิดขึ้น ซึ่งเป็นชื่อเสียงของประเทศมา ผู้คนเวลาพบกันก็แม้จะต่างศาสนา ก็ทักทายกันด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส แต่เดี๋ยวนี้กลับแปรเปลี่ยนไป ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ข้าพเจ้าวิตกอย่างมาก <u>มีการทำร้ายกันอย่างอำมหิต</u> " (17 พฤศจิกายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: สิ่งที่เกิดขึ้นในภาคใต้นั้น ที่สมเด็จฯ รับสั่งกันมีความหมายลึกซึ้งมาก ท่านพูดด้วย จากส่วนลึกของพระหทัยท่าน ท่านรับสั่งว่า ท่านไปภาคใต้ มา 30 กว่าปีและเห็นพี่น้อง ชาวไทยมุสลิมมาอย่างต่อเนื่อง และสิ่งที่เกิดขึ้นนี่ <u>มันไม่ใช่พี่น้องชาวไทยมุสลิมของท่าน (เสียงสูง) ตรงนี้บอกให้รู้เลยว่ามันไม่ใช่ไทยมุสลิมพันธุ์แท้</u> มันบ่งบอกอะไรบางอย่างว่า พวกเราจะต้องแสดงพลัง เพื่อให้พี่น้อง 3 จังหวัดรู้ว่า พวกเรารักเขาห่วงใยเขา โดยเฉพาะพระเจ้าอยู่หัวและ สมเด็จพระนางเจ้าฯ และพวกเราต้อง การเห็นสันติ พวกเราจะกดดันเรียกร้องให้ เอาสันติคืนมา <u>ส่วนคนที่คิดร้าย คิดมักใหญ่ใฝ่สูงอยากแบ่งแยกดินแดนนั้นเราจะดำเนินการ ตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด</u> (18 พฤศจิกายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: “ให้ความคุ้มครองราษฎรที่ต้องการบอกเบาะแส ให้ปลอดภัยและคุ้มครองภาวะประจำวันเขาให้ได้และหลังจากนั้นเราหวังว่าคนที่หลงผิด จะยุติ แต่ว่า คนที่เป็นหัวโจกยังไงก็ไม่ยอมยุติอยู่แล้วอันนั้นก็ต้องว่ากันไป” (5 พฤศจิกายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: “สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการกระทำของกลุ่มประชาชนที่ไม่ดี และกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่นที่ต้องการทำลายชาติบ้านเมือง...” (15 เมษายน 2547)

นายกรัฐมนตรี: “คือเราอย่าไปตกเป็นเครื่องมือ พอเวลาเขาหาเรื่องเราอย่าไปตกเป็นเครื่องมือ เรารู้ว่าเป็นแผน เพราะเขาต้องการสร้างความขัดแย่งระหว่างศาสนา ทั้งๆ ที่พี่น้องที่อยู่ภาคใต้ไม่ได้ มีความขัดแย้ง แต่ไอ้คนที่มายุยงในวันนี้ มันพยายาม ทำให้เกิดความขัดแย้ง เพราะฉะนั้นเราอย่าไปเข้าแผนเขา” (8 พฤศจิกายน 2547)

6.5.4 การสร้างความลังเลสงสัย- ไม่มั่นใจ (Doubt)

การรายงานข่าวด้วยการหยิบยก ประเด็นที่ไม่ใช่เรื่องที่คุ้นเคยของสังคมซึ่งขาดองค์ความรู้ในเรื่องของศาสนาอิสลามและมลายูศึกษา ซึ่งเป็นความแตกต่างของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มาสื่อความหมายให้เกิดความลังเล เคลือบแคลง สงสัย เช่น การกล่าวถึง “ปอเนาะ” ว่าเป็นแหล่งซ่องสุม, บ่มเพาะการก่อการร้ายและนำคำสอนในศาสนาอิสลามไปอธิบายในทางที่ผิด, ครูสอนศาสนารุ่นใหม่เป็นผู้ที่นิยมความรุนแรงและบิดเบือนคำสอนศาสนา, การแพร่หลายแนวลัทธิ “วะฮะบีห์” ถูกตั้งข้อสงสัยว่าอาจจะเป็นภัยต่อความมั่นคงในอนาคต

การรายงานในลักษณะดังกล่าว นำไปสู่การสื่อความหมายต่อผู้ฟัง ให้เกิดความไม่แน่ใจต่อสิ่งที่ข่าวได้กล่าวถึง การใช้แหล่งข่าวเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น แหล่งข่าวสายความมั่นคงจะสร้างการรับรู้ต่อผู้ฟังเข้าใจตามที่ข่าวกำหนด โดยขาดการให้รายละเอียดและความรู้ของสิ่งที่กล่าวถึง โดยฝ่ายที่ถูกพาดพิงถึงไม่มีสิทธิหรือพื้นที่ในการที่จะโต้แย้งในประเด็นเหล่านั้นเลย

ผู้ประกาศ: ด้านพล.อ.สัมพันธ์ บุญญานันท์ รมว.กลาโหม ย้ำว่า พร้อมจะให้การสับสนุน การทำงานในการแก้ไขปัญหาภาคใต้อย่างเต็มที่ โดยจะเร่งสร้างความสงบสุขให้กลับมาโดยเร็ว ซึ่งมองว่าการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของคนส่วนน้อย ที่อาศัยการบิดเบือนของศาสนาเป็นเครื่องยุยง ให้เข้าใจผิด รวมทั้งมีปัญหาอื่นๆ เข้ามาแทรกด้วย…. (8 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: ในขณะที่นายอารีย์ วงศ์อารยะ รมช.กระทรวงศึกษาธิการ คนใหม่ได้ร่วมพูดถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา ภาคใต้ว่าจะต้องเร่งทำความเข้าใจ กับประชาชนเกี่ยวกับโรงเรียนปอเนาะ เพื่อไม่ให้เกิดการบิดเบือนต่อไปอีก นอกจากนี้จะต้องเข้าไปดูแลหลักสูตรแนวทางการการสอนให้ถูกต้อง... (8 ตุลาคม 2547)

ผู้ประกาศ: รมช.ศึกษาเห็นว่า การแก้ไขปัญหาใน จ.ชายแดนภาคใต้ ต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีของสานาอิสลาม ขณะที่ผู้ตรวจราชการสำนักเขตพื้นที่ ศึกษาสตูลระบุ การแก้ไข ปัญหาต้องควบคุมความนิยมความรุนแรงของครูสอนศาสนา และควบคุมไม่ให้นักเรียนในปอเนาะ หลงผิดเชื่อในคำสอนที่บิดเบือน(16 พฤศจิกายน 2547)

ผู้ประกาศ: พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง กล่าวในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคมที่ผ่านมา โดยระบุว่าขณะนี้มีลัทธิวะฮะบีห์ ซึ่งเป็นลัทธิใหม่เข้ามาในพื้นที่ ชายแดนภาคใต้นั้น พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ กล่าวชี้แจงในเรื่องนี้ว่าเป็นลัทธิ ที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยมหาอำนาจประเทศหนึ่งและเข้ามาแพร่หลายในภาคใต้เป็นเวลาพอสมควรแล้ว มีการจัดตั้งผู้นำทั้งในความคิด ด้านการศาสนาและการเมืองแต่ยังไม่สามารถใช้กฎอัยการศึกดำเนินการกับคนเหล่านี้ ในข้อหาเป็นภัยกับความมั่นคงของประเทศได้ เพราะขณะนี้ลัทธิดังกล่าว ยังไม่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบในภาคใต้ แต่มีการเคลื่อนไหวด้านความคิดที่ค่อนข้างเป็นอันตราย โดยเฉพาะความคิดทางด้านศาสนา ดังนั้นจะต้องนำประชาชนพวกนี้มาพูดคุย …(21 พฤษภาคม 2547)

6.5.5 การทำให้พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นดินแดนที่น่าหวาดกลัว

การใช้ภาษาในข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สื่อความหมายให้เห็นว่า พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นพื้นที่ที่เกิดความสับสน วุ่นวายไร้ระเบียบ (Chaos) มีความน่าสะพรึงกลัวของการก่อเหตุร้ายในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้จะยังเป็นพื้นที่อันมีความเชื่อมโยงกับการก่อการร้ายสากล เพราะเป็นพื้นที่ๆ มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม ซึ่งอาจเป็นแหล่งกบดานของเครือข่ายการก่อการร้าย โดยเฉพาะจากกลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นประเทศมุสลิม ที่มักถูกนำเสนอในการฝักใฝ่ในการใช้วิธีการที่รุนแรง

จากข่าวจะเห็นได้ว่า มีการสับสนในการใช้ภาษาในการรายงานข่าว โดยในเบื้องต้นรายงานว่า “ให้ทางการไทยระมัดระวังกลุ่มโจรจากประเทศซีเรีย” ส่วนในข่าวตอนต่อมาขยายความว่า “ให้ระวังกลุ่มโจรที่ได้รับการฝึกมาจากประเทศซีเรีย” ซึ่งอาจนำไปสู่การตีความของผู้รับสารได้สองความหมายคือ กลุ่มโจรที่มาจากประเทศซีเรียเข้ามาก่อความไม่สงบโดยตรงกับกลุ่มโจรที่ได้รับการฝึกฝนยุทธวิธีจากประเทศซีเรีย การใช้ภาษาลักษณะเช่นนั้นจึงเอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมในการกำลังทหารเพื่อรักษาดินแดนเอาไว้อย่างเข้มงวด

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรียืนยัน ยังไม่ได้รับรายงานกรณีหน่วยข่าวกรองของมาเลเซียเตือนไทยระวังกลุ่มโจรจากซีเรียจะเข้ามาก่อกวนใน พ.ท. 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขณะที่ มท.กำชับ มทภ.4 ให้ระมัดระวังความปลอดภัย โดยเตรียมความพร้อมให้อย่างเต็มที่เพื่อความไม่ประมาท (24 พฤษภาคม 47)

ผู้ประกาศ: นายโภคิน พลกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ยอมรับว่ากระแสข่าวที่ทางการ แจ้งเตือนไทย ให้ระวังกลุ่มโจรที่ทำการฝึกมาจากซีเรีย กว่า 300 คนจะเข้ามาก่อความไม่สงบ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ประมาณปลายเดือนนี้ เป็นรายงานเบื้องต้นที่ได้รับจากทางทหาร และเพื่อความไม่ประมาทได้กำชับให้แม่ทัพภาคที่ 4 เพิ่มความระมัดระวัง รวมทั้งวางกำลังเฝ้าตรวจตราเป็นพิเศษ โดยเฉพาะที่ จ.นราธิวาส (24 พฤษภาคม47)

นอกจากนี้ยังพบการใช้ภาษาของเจ้าหน้าที่ระดับสูงในลักษณะข่มขู่ ให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเกรงกลัวต่ออำนาจรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ไม่ต้องการทำร้าย

ผู้สื่อข่าว: ด้านพล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ผบ.ทบ. กล่าวว่า ขณะนี้เจ้าหน้าที่กำลังพยายามทุกวิถีทางในการแก้ไขปัญหา โดยให้กำชับให้ทุกคนใช้ความอดทนทั้งนี้ยืนยันว่าเจ้าหน้าที่ไม่ต้องการทำร้ายใคร อย่างไรก็ตามเพื่อให้สถานการณ์สงบลงโดยดี ทางทหารจึงได้ใช้มาตรการทางด้านการข่าว และกิจการพลเรือนทำให้ประชาชนในพื้นที่ เริ่มให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่มากขึ้น

6.5.6 การกล่าวถึงกลุ่มก่อความไม่สงบ/แบ่งแยกดินแดน

ตลอดการเก็บข้อมูลศึกษาทั้งสองเหตุการณ์คือ กรณีกรือเซะและกรณีตากใบ พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มักไม่กล่าวถึงกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างตรงไปตรงมา ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อเหตุทั้งสองเหตุ ซึ่งพิจารณาจากสมมติฐานในบทที่

4 จะเห็นได้ว่าแหล่งข่าวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงมักไม่กล่าวว่า เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมีสาเหตุหลักมาจากขบวนการแบ่งแยกดินแดน มีเพียงแหล่งข่าวสายความมั่นคงบางคนเท่านั้นที่กล่าวยอมรับว่า เป็นฝีมือของขบวนการแต่ได้อ่อนกำลังลงไปมากจนไม่สามารถปฏิบัติการได้ ส่วนกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบไม่น่าจะเป็นกลุ่มที่มีอุดมการณ์อย่างแท้จริง ซึ่งจะพบในความเห็นของนายกรัฐมนตรีดังตัวอย่างต่อไปนี้

นายกรัฐมนตรี: ...อุดมการณ์แยกดินแดนนั้นผมไม่เชื่อว่าเป็นอุดมการณ์ที่แท้จริง เพราะว่าตามหลักศาสนาอิสลามเรื่องแผ่นดินเกิดนั้น การรักษาไว้ซึ่งแผ่นดินเกิดเป็นเรื่องสำคัญ คนไทยมุสลิมไทยส่วนใหญ่แล้ว 99.99% เกิดในแผ่นดินไทย เพราะฉะนั้นต้องรักษาแผ่นดินของเรา เราจะช่วยกันพัฒนาเป็นแผ่นดินที่น่าอยู่ทุกคนมีความสุข "(2 พฤษภาคม 2547) (การอธิบายผิดฝาผิดตัว)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐพยายามที่จะอธิบายความถึงขบวนการแบ่งแยกดินแดนว่า ไม่ได้เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงและมักถูกเบี่ยงเบนด้วยการอธิบายบนฐานคิดทางศาสนาอิสลามซึ่งอยู่คนละฐานคิดกัน ดังที่ควรจะอธิบายบนพื้นฐานของขบวนการแนวคิดอุดมการณ์ชาตินิยมซึ่งมีความเหมาะสมมากกว่า

ตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูลศึกษาพบว่า มีกล่าวถึง "ขบวนการแบ่งแยกดินแดน" อย่างชัดเจนที่สุดครั้งเดียวเท่านั้นคือการกล่าวถึง "ขบวนการเบอร์ซาตู" ภายหลังสถานีวิทยุบีบีซี ภาคภาษาไทย ได้ออกอากาศ บทสัมภาษณ์พิเศษ ดร.วัน การ์เดร์ เจ๊ะมัน ประธานกลุ่มเบอร์ซาตู โดยมีเนื้อหาเสนอแนะถึง การขอโอกาสในปกครองตนเองในราวกลางเดือนพฤษภาคม 2547

ผู้ประกาศ: นายกรัฐมนตรีพร้อมเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าหารือเพื่อหาแนวทางสันติสุขในภาคใต้ รวมทั้งมอบหมายให้ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี ร่วมทำบุญในโอกาส ครบรอบ 40 วัน เหตุการณ์ มัสยิดกรือเซะ (26 พฤษภาคม47)

นายกรัฐมนตรี: พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวถึงกรณีที่รัฐบาลจะเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น กลุ่มเบอร์ซาตู เพื่อแก้ไขปัญหาภาคใต้ว่า ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีวานนี้ได้สั่งการให้นายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องห้ามใช้คำว่าเจรจา แต่ให้ใช้ว่าเป็นการหารือ หรือเป็นการหารือแทนซึ่งรัฐบาลพร้อมจะฟังอุปสรรคปัญหากับทุกกลุ่ม แต่ต้อง

ไม่มีคดีอาชญากรรมติดตัวและจะไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกดินแดนเด็ดขาด (26 พฤษภาคม47)

นายกรัฐมนตรี: "ถ้าคิดว่ามาช่วยให้คำแนะนำ มาช่วยกันมาทำอย่างนี้นะ ควรจะให้ทำพิธีทางศาสนาอย่างนี้ก็บอกกันก็ช่วยกันยินดี แต่ถ้ามาพูดว่าจะขอปกครองตัวเอง จะแยกดินแดนไม่ให้อย่ามาอย่าเข้ามา ก็ให้เข้ามาคิดมาช่วยกันพูด" (26 พฤษภาคม47)

อย่างไรก็ตามเนื้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการสงวนท่าทีของรัฐ ที่มีต่อกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนคือ การแสดงให้เห็นว่ารัฐและกังวลต่อการช่วงชิงความได้เปรียบของกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน ดังจะพบได้ในคำกล่าวว่า "ห้ามใช้คำว่าเจรจา แต่ให้ใช้ว่าเป็นการหารือ", "จะไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกดินแดนเด็ดขาด" และ จะขอปกครองตัวเอง จะแยกดินแดนไม่ให้อย่ามาอย่าเข้ามา" ซึ่งอาจจะเป็นความกังวลต่อการยกระดับปัญหาการแบ่งแยกดินแดนให้เวทีระดับนานาชาติ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งทำหน้าเป็นกลไกของรัฐ จึงสามารถรายงานสมมติฐานของการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ ได้เพียงเป็นการปลุกระดมของผู้ก่อความไม่สงบหรือกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดเท่านั้น

สรุปกลไกการทำงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐกรณีกรือเซะและตากใบ

ในภาคนี้จะเป็นการกล่าวโดยสรุปถึง การสร้างความธรรมให้กับรัฐในกรณีกรือเซะและตากใบโดยอาศัยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นกลไกในการสื่อสารกับผู้ฟังให้เห็นคล้อยตามการนำเสนอข่าว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการศึกษาพบว่า ในกรณีกรือเซะนั้นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นำเสนอข่าวว่าเป็นชัยชนะเหนือกลุ่มก่อความไม่สงบ ในลักษณะของกองกำลังที่มุ่งเข้าทำร้ายต่อเจ้าหน้าที่อย่างซึ่งหน้า จากความสามารถทางด้านการข่าวที่แม่นยำเป็นผลให้รัฐสามารถรับมือกับกลุ่มก่อความไม่สงบได้อย่างเข้มแข็ง และกลุ่มสุดท้ายที่มีการปะทะกันที่มัสยิดกรือเซะ รัฐได้ใช้แนวทางสันติเพื่อเกลี้ยกล่อมให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบยอมมอบตัว แต่กลุ่มก่อความไม่สงบได้ตอบโต้จนทำให้รัฐต้องใช้ความรุนแรงในการปราบปราม

ส่วน กรณีตากใบ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นำเสนอข่าวว่า กลุ่มผู้ชุมนุมไม่ได้มีเจตนาในการที่จะเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ ชรบ. ทั้ง 6 คน อย่างแท้จริงและไม่ได้ชุมนุมโดยสันติ มีการกล่าวอ้างถึงพฤติกรรมของผู้ชุมนุมในทางลบ เช่น พกพาอาวุธ คลุ้มคลั่งจนเจรจาไม่รู้เรื่องและพยายามยั่วยุเจ้าหน้าที่ รวมไปถึงชี้ให้เห็นว่ารัฐถูกรังแก แต่รัฐก็ยังใช้การสลายการชุมนุมอย่างเป็นขั้นตอนจนสามารถสลายการชุมนุมได้สำเร็จ

จากทั้ง 2 กรณีแสดงให้เห็นการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในการใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้สำเร็จ ผิดเสียแต่ว่าในกรณีตากใบ เกิดเหตุผิดพลาดจากการขนย้ายจนทำให้มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น 78 คน จนไปสู่การปกปิดงดนำเสนอข่าว ในวันถัดมาหลังจากเกิดเหตุการณ์ ทั้งยังอ้างว่าการเสียชีวิตของผู้ชุมนุมไม่ได้มาจากความผิดจากการขนย้ายแต่เกิดจากความอ่อนแอของผู้ชุมนุม

จากกลไกดังที่ได้กล่าวมาแล้วขั้นต้นจะพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรม ต่อการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามผู้ความไม่สงบในกรณีกรือเซะและสลายการชุมนุมต่อผู้ชุมนุมประท้วงที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ โดยใช้เทคนิคในการสร้างความชอบธรรมดังต่อไปนี้คือ 1)การเลือกนำเสนอข้อถกเถียงที่สอดคล้องกับตรรกะของรัฐ 2)การให้น้ำหนักแก่แหล่งข่าวของฝ่ายรัฐมากกว่าส่วนอื่นๆ 3) การออกข่าวซ้ำ 4) การให้เวลาการออกอากาศยาว 5)การให้บุคคลที่น่าเชื่อถือรับรองความชอบธรรมของรัฐ กลไก 5 ประการที่ได้กล่าวมา สอดคล้องกับงานศึกษาของ สมสุข หินวิมาน (2534) ในเรื่อง “วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ” โดยย้ำให้เห็นว่าเทคนิคการสร้างความชอบธรรมเหล่านี้ยังคงถูกนำมารับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังพบว่า มีกลไกที่ได้ถูกนำมาใช้ในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ เพิ่มเติมจากเทคนิคแบบเดิม ในกรณีที่รัฐต้องใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอาศัยการ “เข้ารหัส” ทางอุดมการณ์ของรัฐ ซึ่งอุดมการณ์หลักของสังคมปรากฏในการรายงานข่าวในลักษณะดังต่อไปนี้ 1) การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟัง, 2) ความพยายามในการแก้ปัญหาของรัฐและความรวดเร็วในการแก้ปัญหา, 3) วาทกรรมการสร้างความสามัคคีและเอกภาพในชาติและศาสนา, 4) รัฐคือผู้ปกป้องคุ้มครองและมอบสวัสดิการแก่ราษฎร, 5) การสร้างความชอบธรรมของรัฐในการปราบปราบผู้ก่อความไม่สงบ, 6) การใช้แหล่งข่าวเพื่อแย่งชิงพื้นที่มวลชน, 7) การอ้างความเห็นพ้องและความร่วมมือจากประชาชนส่วน

ใหญ่ 8) การลดความน่าเชื่อถือฝ่ายตรงกันข้าม 9) การเบี่ยงเบนประเด็นด้วยผลกระทบทางเศรษฐกิจ 10) สื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อถือ

และยังพบว่ามีการใช้ภาษาในการสื่อความหมายกับผู้ฟังโดย ในกรณีกรือเซะมีการใช้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้ความรุนแรงและศักยภาพของรัฐในการปราบปราม ด้วยภาษาและท่าทีที่แข็งกร้าว ขณะกรณีตากใบมีการใช้ภาษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงจำเป็นของรัฐในการใช้สันติวิธีต่อผู้ชุมนุม แต่มีท่าทีอ่อนลงเมื่อเกิดความผิดพลาดจากการขนย้ายผู้ชุมนุม นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้ภาษาในลักษณะ แบ่งเรา – เขา การใช้ถ้อยคำในลักษณะการประณาม การสร้างความลังเล – สงสัยและใช้ภาษาที่แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดความปลอดภัยน่าหวาดกลัว ซึ่งการใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าว เป็นการตอกย้ำและสร้างตรรกะที่สมเหตุสมผลพอที่จะโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตาม การสร้างความชอบธรรมของรัฐในการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามของทั้งกรณี

เมื่อพิจารณากลไกการทำงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผ่านแนวคิด “แบบจำลองการโฆษณาชวนเชื่อ” (Propaganda Model) ของ Noam Chomsky (1997) เพื่ออธิบายกลไกในการกลั่นกรองและกำหนดทิศทางข้อมูลข่าวสาร ก่อนจะแพร่กระจายไปสู่สาธารณะได้จะพบกลไกการทำงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในลักษณะ ดังต่อไปนี้

1.สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รัฐในฐานะเจ้าของสื่อ (Ownership) มีสถานะเป็นผู้ควบคุมการผลิตกระจายความคิดเข้าไปสู่สังคม การกระจายหรือเผยแพร่ความคิดกระแสหลัก (Distribution of Idea) จึงมีความคิดเห็นและวิธีการมองโลกจากฟากฝั่งรัฐ ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการสื่อที่จะได้รับการเผยแพร่ มากกว่าความคิดเห็นและวิธีการมองโลกของคนกลุ่มอื่นๆ จนในที่สุดกลายมาเป็นความคิดกระแสหลัก เป็นอุดมการณ์หลักที่ตอกตรึงความรู้สึกคิดของคนระดับล่างเอาไว้ภายใต้กรอบที่วางเอาไว้

อุดมการณ์เหล่านี้ได้กลายมาเป็น “มายาคติที่จำเป็น” (Necessary Illusion) ที่คอยหล่อเลี้ยงความรู้สึกเอาไว้ เช่นความเป็นหนึ่งเดียวกันในชาติ ความเอกภาพของชาติแนวความคิดกระแสหลักเหล่านี้จะได้รับการถ่ายทอดซ้ำแล้วซ้ำอีก (Reproduction of dominant ideology) อันจะธำรงรักษาไว้ซึ่งสถานะของรัฐเอาไว้

2. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในฐานะที่รัฐเป็นเจ้าของสื่อจึงเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ การทำงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ในฐานะของข้าราชการและการเป็นนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่ขึ้นตรงต่อรัฐนั้น นักวิชาชีพจึงต้องมีหน้าที่ในการเป็นข้ารับใช้รัฐโดยตรง โดยบทบาทหน้าที่ของผู้ผลิตจึงถูกกำหนดโดยบรรทัดฐาน ธรรมเนียมปฏิบัติ ข้อกำหนดทางวิชาชีพที่ถูกสั่งสมมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นอุดมการณ์วิชาชีพ (Occupation Ideology) จนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะขององค์กรเอง ที่ส่งผลต่อจิตสำนึกและการทำงานให้รับใช้นโยบายของรัฐ

ดังจะพบว่าการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นั้นเอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ ที่สัมพันธ์กันกับโครงสร้างวิธีคิดของระบบสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดว่า เนื้อหาควรที่ควรจะเผยแพร่นั้นเป็นเช่นไร

3.ในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่า มีการเลือกใช้แหล่งข่าวของรัฐเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ในการ “เข้ารหัส” ทางอุดมการณ์ของรัฐนั้น ในกรณีกรือเซะและตากใบนั้น ขาดแหล่งข่าวที่หลากหลาย โดยจะพบว่าแหล่งข่าวของที่ผู้ฟังคุ้นเคยก็คือ นายกรัฐมนตรี, รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง, รมต.กลาโหม, รมต.มหาดไทย, รมต.การท่องเที่ยวและกีฬา, ผบ.สส., ผบ.ทบ., โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี, จุฬาราชมนตรี, ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เป็นต้น ซึ่งเป็นบุคคลที่มาจากรัฐบาลหรือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิด Chomsky วิจารณ์ก็คือ การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างแหล่งข่าวกับผู้สื่อข่าว ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงติดยึดอยู่กับแหล่งข่าวของรัฐบาล จากการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐของผู้สื่อข่าวซึ่งมีจุดร่วมและความความสัมพันธ์ที่ดีกับแหล่งข่าวนั่นเอง ซึ่งหากมีข่าวสารบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล ก็จะถูกปิดกั้นไม่ให้ได้รับการนำเสนอและหรือสามารถหลุดรอดออกมาได้น้อยมาก

4. สิ่งหนึ่งที่พบก็คือเมื่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่รัฐพยายามจะนำเสนอ สื่ออื่นๆ จะถูกตอบโต้โดยรัฐบาลผ่าน ข่าวภาคถ่ายทอดถ่ายทอดของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยนี้เอง เช่น การแถลงโต้แย้งโดย โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรีที่ชี้แจงถึงความคลาดเคลื่อน ในการนำเสนอข่าวของสื่ออื่นๆ ในกรณีกรือเซะและตากใบ เพื่อสถาปนาความเชื่อต่อผู้ฟังว่าสื่อของรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิพูดเรื่อง “จริง” ดังปรากฏในรหัสทางอุดมการณ์ในประเด็น การสร้างให้สื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อ ที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น

ดังจะพบได้จากการตอบโต้การรายงานข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาลผ่าน ข่าวภาคถ่ายทอดถ่ายทอดของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยนี้เอง เช่น การแถลงโต้แย้งโดย โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ชี้แจงถึงความคลาดเคลื่อน ในการนำเสนอข่าวของสื่ออื่นๆ

5.จากการศึกษาพบว่า รัฐกล่าวถึง “ขบวนการแบ่งแยกดินแดน” ซึ่งเป็นสมมติฐานหลักของปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอดน้อยมาก โดยเฉพาะแหล่งข่าวระดับสูงในรัฐบาล มักหลีกเลี่ยงในการอธิบายความถึงขบวนการแบ่งแยกดินแดนว่า ไม่ได้เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง และมักถูกเบี่ยงเบนด้วยการอธิบายบนฐานคิดทางศาสนาอิสลามซึ่งอยู่คนละฐานคิดกัน ดังที่ควรจะอธิบายบนพื้นฐานของขบวนการแนวคิดอุดมการณ์ชาตินิยมซึ่งมีความเหมาะสมมากกว่า

ซึ่งรัฐมักสงวนท่าทีของรัฐ ที่มีต่อกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนคือ การแสดงให้เห็นว่ารัฐและกังวลต่อการช่วงชิงความได้เปรียบของกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งอาจจะเป็นความกังวลต่อการยกระดับปัญหาการแบ่งแยกดินแดนให้เวทีระดับนานาชาติ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งทำหน้าเป็นกลไกของรัฐ จึงรายงานสมมติฐานของการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ ที่ลดค่าของขบวนการที่มี “อุดมการณ์” เป็นแค่เพียงเป็นการปลุกระดมของผู้ก่อความไม่สงบหรือกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดเท่านั้น

จากองค์ประกอบของกลไกของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐกรณี กรือเซะ – ตากใบ ที่นำเสนอมาทั้งหมด เป็นกระบวนการในการสร้างความหมาย ที่ตอกย้ำและผลิตซ้ำ ในการสร้างชอบธรรมให้กับรัฐกรณีการปราบปราม ผู้ก่อความไม่สงบใน กรณีกรือเซะและกรณีตากใบ ที่จะไปสู้การสร้างความเห็นพ้องต้องกันของประชาชนส่วนใหญ่ว่า การใช้กำลังปราบปรามก่อความไม่สงบเป็นสิ่งที่ถูกต้องและสมเหตุสมผล ซึ่งสามารถสรุปย้ำว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐ ว่าปฏิบัติการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามเป็นไปโดยชอบธรรม โดยในบทถัดไปจะเป็นการกล่าวถึง การวิเคราะห์การอ่านความหมายของผู้รับสาร ซึ่งรับฟังข่าวภาคบังคับของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 7

การวิเคราะห์การถอดรหัสสารของผู้รับสาร

ในการวิจัยเรื่อง "การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและตากใบ" มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจการถอดรหัสของผู้รับสาร ต่อกรณีกรือเซะและตากใบ โดยผู้วิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่ม จำนวน 3 กลุ่มตัวอย่างหลัก ซึ่งเป็นผู้รับสารของข่าวภาคบังคับ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ, กลุ่มผู้นำทางความคิดและกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งสิ้น 55 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยดังต่อไปนี้ คือ

7.1 <u>กลุ่มชาวบ้าน</u> ประกอบด้วย กลุ่มผู้รับสารซึ่งเป็นชาวบ้านไทยพุทธ จาก จังหวัดปัตตานีชาวบ้านมุสลิมเชื้อสายมลายู จากจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

7.2 <u>กลุ่มผู้นำทางความคิด</u> ประกอบด้วย กลุ่มผู้รับสารซึ่งเป็น พระ, ผู้นำศาสนา, นักศึกษาและสื่อมวลชน กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

7.3 <u>กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ</u> ประกอบด้วย กลุ่มผู้รับสารซึ่งเป็น ทหาร, ตำรวจ และ เจ้าหน้าที่ปกครอง กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

โดยการวิเคราะห์ผู้สารแต่ละกลุ่ม จะศึกษาทัศนะของผู้รับสารในสองประเด็นหลัก คือ 1. ทัศนะของผู้รับสารต่อนโยบายรัฐ และ 2. ทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งจะกล่าวถึงกรณีกรือเซะและกรณีตากใบ ควบคู่กันไปโดยมีรายละเอียดของแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

<u>7.1 กลุ่มชาวบ้าน</u>

กลุ่มชาวบ้านร่วมสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ ซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านใน อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี, กลุ่มชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู จาก อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี, กลุ่มชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู จาก อ.เมือง จ.ยะลา และกลุ่มชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู จาก อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

โดยกลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ มีทัศนะต่อรัฐค่อนข้างดี เนื่องจากต้องการการปกป้องดูแลชีวิตและทรัพย์สิน จากรัฐแม้ว่าจะได้รับไม่ทั่วถึงนักก็ตาม แต่มีแนวโน้มหวาดระแวงสูงต่อเพื่อนต่างศาสนิก เนื่องจากเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคม ขณะที่ชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู แนวโน้มที่จะมีทัศนะคติที่ไม่ดีต่อรัฐ เนื่องจากเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หลัก รัฐเป็นฝ่ายใช้ความรุนแรงต่อชาวบ้านร่วมศาสนิก

7.1.1 ชาวบ้านไทยพุทธ

ผู้รับสารกลุ่มชาวบ้าน“ไทยพุทธ” เป็นชาวบ้าน จาก อ.โคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีจำนวนชาวไทยพุทธอยู่หนาแน่นมากว่าพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดปัตตานีและพบว่าความหวาดระแวงระหว่างระหว่างศาสนิกมีสูง ภายในหมู่บ้านมีการตรวจตราและป้องกันตนเองอย่างเข้มงวด

7.1.1.1ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ

- การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ

ผู้รับสารกลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ ส่วนใหญ่มีทัศนะต่อกลุ่มที่ก่อเหตุทั้งกรณีกรือเซะและกรณีตากใบ ว่าเจ้าหน้าที่สมควรที่จะใช้การปราบปรามอย่างรุนแรงเนื่องจากเป็นกลุ่มที่สร้างความวุ่นวาย ทำให้การดำรงชีวิตในปัจจุบัน มีความยากลำบากและขาดความปลอดภัย

> “ทหารทำถูกแล้วนะ เขาก็ต้องปกป้องตัวเขา เป็นหน้าที่ของเขา” (อินธรรม, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

> “ทหารเขาทำถูก โดยเฉพาะทหารชั้นผู้น้อย เขาใต้คำบังคับบัญชา เขาน่าสงสารนะ เราเข้าใจเขานะ” (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

> “สะใจดี สะใจมากๆ” (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

> “สมควรแล้วล่ะพวกนี้ ถ้ารัฐบาลไม่ทำเหตุการณ์มันก็จะบานปลาย” (เสกสรร, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

> “จริงๆ น่าจะฆ่าทิ้งซะให้หมดเลยนะ” (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

> “เอาไปถังแดงซะบ้างจะได้กลัวๆ กันบ้าง” (เสกสรร, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"ถ้าไม่ทำนะ เหตุการณ์ก็จะบานปลายไม่จบไม่สิ้น" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

- <u>นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้</u>

ผู้รับสารชาวบ้านกลุ่มไทยพุทธ ส่วนใหญ่มีทัศนะต่อนโยบายการการแก้ปัญหาของรัฐบาลว่าไม่มีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงนโยบายการจัดการกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบไม่มีความชัดเจน ซึ่งเห็นได้จากการไม่ใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็งในพื้นที่ โดยปล่อยให้ผู้กระทำความผิดเป็นเพียง "ผู้หลงผิด" ซึ่งเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่ชาวมุสลิมมากกว่า กลุ่มคนไทยไทยพุทธซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยในพื้นที่ถูกละเลย รวมไปถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ไม่มีเหมือนอย่างเดิมเช่น ศอ.บต. ทำให้การแก้ปัญหาไม่มีความชัดเจน

"เปลี่ยน ผบ.ทบ. – แม่ทัพภาคที่ 4 ไปตั้งไม่รู้กี่คนแล้ว" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"รัฐทำงานกันยังไง เอาพวกนี้มาจับรวมกันไว้แล้วอบรม 5 วัน 10 วันแล้วก็ปล่อยไม่ให้ให้เป็นคนผิด" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"รัฐบาลเรียกพวกนี้ว่าผู้หลงผิดอยู่เรื่อย ไม่เคยที่จะจับคนที่มีความผิดจริงแล้วดำเนินการตามกฎหมาย แต่จับเท่าไหร่คงไม่หมดนะ เพราะพวกนี้ลูกมันมาก" (อินธรรม, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"ทหารยิงแล้ว ญาติๆ เขายังได้ตังค์นะ ไม่เหมือนพวกเรา ถ้าไปสวนไปตัดยาง โดนยิงก็ไม่ตังค์หรอก" (เสกสรร, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"หลังยุบ ศอ.บต.แล้วมันก็วุ่นวายไม่มีใครรู้ปัญหาจริงๆ ได้แค่พูดหน้าโทรทัศน์" (เวียง, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"รัฐบาลไม่รู้จริง ถ้ารู้จริงทำไมหลายคดีอย่างคดี เจ.ไอ. พอขึ้นศาล ก็เห็นยกฟ้องหมดไม่เห็นจะหาหลักฐานมามัดตัวได้ แล้วจะให้เราเชื่อได้ไงว่ารัฐรู้เรื่องภาคใต้จริง"

- <u>การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวไทยพุทธส่วนใหญ่ สะท้อนความล้มเหลวของรัฐในการปกป้องดูแลชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนว่า ไม่มีความสามารถพื้นฐานในการคุ้มครองป้องกันชีวิตของ

พลเมืองได้ ทำให้การประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงตัวมีปัญหา หลายเสียงเรียกร้องถึงการใช้กฎหมายที่เข้มงวด ซึ่งที่ผ่านมาดูเหมือนว่าขาดความศักดิ์สิทธิ์ไปแล้ว

"หยุดทำงานกันวันศุกร์ ปิดร้านกันวันศุกร์นี่ ทำให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมได้มั้ย ใครนะกล้ามาเปลี่ยน" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"คนเชื่อโจรมากกว่าเชื่อรัฐอีกนะ ไม่รู้ว่าจะไปเชื่อโจรมันทำไม" (อินธรรม, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"คนคุ้มครองที่ไหนจะมากล้า วันก่อนรู้ข่าวมา พวกเขากันเองออกมาขายของ มันเอาน้ำยาฆ่ายางกรอกปากเลย" (วินัย, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"ตอนนี้แทบไม่มีใครกล้าอยู่กันแล้วทิ้งเมืองไปหมดแล้ว 10 – 20 ปีไม่รู้ว่าจะแก้ได้รึเปล่า หรือไม่ก็ต้องฆ่าให้หมด ทางที่ดีเอากฎหมายมาว่ากันตรงๆ ถูกคือถูก ผิดคือผิด ไม่ใช่มาบอกว่าหลงผิด ชั้หมดแล้วนะพวกเราชาวบ้าน" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"เขาช่วยเราไม่ได้แน่นอน คนของเขาไม่พอ ที่จริงต้องใช้กฎหมายให้เข้มงวดให้เด็ดขาดมากกว่านี้ แยกให้ได้เรื่องใหญ่หรือเรื่องส่วนตัว คนที่ถูกจับแล้วก็ปล่อยออกมาแล้วเรียกว่า "ผู้หลงผิด" นี่ไม่ได้" (วินัย, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

- <u>ทัศนะต่อประชาชนชาวไทยมลายูมุสลิมในเชิงลบ</u>

จากการสนทนากลุ่มผู้รับสารชาวไทยพุทธส่วนใหญ่ พบว่ามีทัศนะต่อกลุ่มชาวไทยมลายูมุสลิมในแง่ลบและมีความหวาดระแวงต่อกันสูง

"เราคนไทยสอนกันมาตลอดนะให้ทำความดีนะ สอนผ่านวิทยุผ่านอะไรกัน อย่าทำร้ายกัน อย่าฆ่าสัตว์ แต่พอของเขาพวกอิสลาม ลูกหลานที่ผิด เกเร ทำไมไม่เตือนกันก็รู้ ของพวกเรานะถ้าพ่อแม่รู้ โดนตีซ้ำอีกต่างหาก" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"เด็กๆ วัยรุ่นของเขานี่ละเลยคำสั่งสอนของพ่อแม่นะ อย่าว่าพวกนี้มีลูกมาก มีเวลาว่างมาก ก็ไม่ค่อยทำงานทำการ" (อินธรรม, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"จะอยู่ด้วยกันได้ยังไง เราไม่ได้โกรธ ไม่ได้เกลียดเขานะ แต่เราไม่ไว้วางใจ คนใกล้ตัวเรานี่ตายไปตั้ง 4 -5 ศพแล้วนะ" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"การศึกษาต้องมาก่อน พวกอิสลามไม่ค่อยเรียนหนังสือ ไปเรียนอะไรกันก็ไม่รู้ ตั้งแต่เด็กปลูกฝังกันมา ยิ่งผู้ชายสบายใหญ่ ไม่ต้องทำอะไร ไปแสวงบุญทำอะไรกัน พอเจ้าหน้าที่มาเอาเปรียบซ้ำที่นี้เลยไปกันใหญ่" (อินธรรม, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

7.1.1.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารชาวบ้านไทยพุทธ แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่ามีการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ การรายงานข่าวขาดความน่าเชื่อถือ และ การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยขาดความน่าเชื่อถือ

ผู้รับสารชาวบ้านกลุ่มไทยพุทธส่วนใหญ่มองว่า การรายงานข่าวเกี่ยวกับภาคใต้ โดยเฉพาะการนำเสนอเรื่องในเชิงให้ประชาชนอดทนว่าปัญหาในพื้นที่จะคลี่คลายไปในทางที่ดีนั้น เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากและไม่มีความน่าเชื่อถือ การนำเสนอความคิดในการสร้างความสามัคคีในชาตินั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยากภายใต้สถานการณ์ของความขัดแย้ง ซึ่งกลุ่มชาวบ้านมักจะกล่าวเสมอว่าไม่รู้จะไป "สมานฉันท์กับใคร" รวมไปถึงทัศนะอื่นๆ ต่อกรณีกรือเซะและตากใบนั้นมองว่า ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กลุ่มคนไทยพุทธแต่อย่างใด

"ไม่ค่อยเชื่อหรอกไม่มีทางเป็นจริงได้นะ จะแก้ปัญหาภาคใต้ให้เสร็จเร็วๆ เดี่ยวนี้ไม่ค่อยเห็นออกมามาพูดแล้วนะแบบนี้" (อินธรรม, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"ไม่เชื่อหรอกผมไม่เคยเชื่อเลย" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"แหลงให้หรอยๆ (สะใจ) ไปพันนั้นแหละ" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"ระบบราชการก็ต้องพูดแบบนั้นนั้นให้ดูดีเอาไว้ก่อน" (วินัย, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

"ข่าวไม่ค่อยน่าเชื่อถือ เรื่องของเรื่องคือมันไม่ตรงกับที่เราเจออยู่ทุกวัน ข่าวมันแคงข้าง (ข่าวลำเอียง) มันอธิบายไม่ค่อยครบ ไม่ค่อยมาถามชาวบ้านแบบเรา แค่ชื่อนาม สกุล บางทียังอ่านไม่ค่อยถูกเลยจะเอาอะไรกับเหตุการณ์ที่ยากๆ ล่ะ" (วินัย, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ</u>

ผู้รับสารชาวบ้านกลุ่มไทยพุทธส่วนใหญ่ แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวว่า ในช่วงแรกๆ เมื่อฟังแล้วก็เกิดความหวัง แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ไม่เห็นว่าปัญหาจะคลี่คลายลงไปได้ จึงเป็นเพียงแค่การโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น

> "แต่ก่อนฟังแล้วรอเลย ตอนนี้เฉยๆเพราะว่าไม่มีผลอะไร" (อินธรรม, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

> "ไม่ค่อยเชื่อเพราะเราไม่เห็นผลงานที่เขาจะแก้ปัญหาเลย" (วีระ, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

> "ไม่เชื่อหรอก ไม่งั้นจะอยู่กันแบบนี้หรือ" (วินัย, สนทนากลุ่ม, 7 สิงหาคม 2549)

<u>7.1.2 ชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม - ปัตตานี</u>

กลุ่มผู้รับสารซึ่งเป็นชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู อาศัยอยู่ในพื้นที่ อ.โคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ชาวไทยมุสลิมในอำเภอโคกโพธิ์ ส่วนใหญ่สามารถพูดสำเนียงไทยใต้ได้ เนื่องจากเป็นอำเภอใหญ่ มีสัดส่วนของประชากรของไทยพุทธ - ไทยมุสลิมเท่าๆ กัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ดีมาก่อน

<u>7.1.2.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ</u>

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี แสดงทัศนะรัฐ พบว่ามีการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ, นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้, การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและทัศนะต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- <u>การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี ส่วนใหญ่แสดงทัศนะต่อการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะว่า เป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุเนื่องจากเป็นศาสนสถานและมีการกล่าวกรณีผู้ก่อความไม่สงบ ซึ่งเป็นนักฟุตบอลประจำอำเภอสะบ้าย้อย ว่ามีอาจะถูกวิสามัญฆาตกรรมโดยเจ้าหน้าที่

"กรือเซะก็เหมือนโบสถ์ เหมือนวัด ถ้าใครมายิงโบสถ์ ยิงวัด ใครจะว่าพรือมั่ง" (หลี, 8 สิงหาคม 2549)

"ที่กรือเซะ เราว่าเกินกว่าเหตุ" (หลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"เหตุมันหลายที่นะวันนั้นยะลา ที่ตานี" (อาลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"ไม่น่าจะยิงให้ตายนะ เอาแค่เจ็บๆก็พอ" (ญา, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"เราเห็นดู (สงสาร) พวกเด็กที่สะบ้านี่ นักบอล 9 คนน่ะที่สุโส๊ะ ทั้งบ้านเลยขนาดยกมือแล้ว นาย (เจ้าหน้าที่) ยังยิงอีกค้นดูในกระเป๋าก็มีหนังสือคัมภีร์" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"เขายอมแล้วไม่น่าจะทำอีก มาบอกว่าป้องกันตัวนั้นไม่จริง" (หลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

รวมถึงกรณีตากใบ กลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะว่าไม่น่าจะใช้วิธีการรุนแรงในการสลายการชุมนุม เนื่องจากประชาชนไม่ได้มีอาวุธและการควบคุมตัวโดยการมัดมือไพล่หลังแล้วนำขึ้นรถบรรทุกเป็นการกระทำที่รุนแรง

"หักมือ โยนใส่รถนี่รุนแรงนะ เอามาทับๆ กัน น่าสงสาร (อาลี, 8 สิงหาคม 2549)

"เกินกว่าเหตุเราว่า เขามามือสิบนิ้ว ไม่น่าจะยิงเขา" (หลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

- <u>นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี ส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า ปัญหาที่สำคัญมาจากการเมือง ซึ่งนักการเมืองมักไม่สนใจฟังความคิดเห็นของชาวบ้านและการปฏิบัติงานในพื้นที่ของรัฐก็ไม่ได้มีความเข้าใจต่อพี่น้องมุสลิม ซึ่งไม่สามารถที่จะแยกแยะได้ว่ากลุ่มไหนเป็นแนวร่วมก่อความไม่สงบหรือประชาชนธรรมดา

"คุยๆไปเราก็ว่าเป็นเรื่องการเมืองอีกนี่แหละ ถ้าเขาฟังชาวบ้านบ้างนะ เอาใจชาวบ้านบ้างก็จะสบาย เราเชื่อว่าเรื่องการเมืองมีส่วน" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"นายเขาแยกคนไม่เป็น เขาเหมาหมดว่าเป็นพวกขบวนการ บางทีเป็นพวกลักเล็กขโมยน้อย พกปืนนิดหนึ่งก็หาว่าเป็นแนวร่วมแล้ว ที่จริงต้องแยกให้ชัด" (หลี, 8 สิงหาคม 2549)

- <u>การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี ส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า รัฐไม่มีความสามารถในการปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินในชีวิตประจำวัน เช่นการประกาศหยุดงานวันศุกร์ ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้เห็นด้วย แต่ต้องหยุดงานเพราะหวาดกลัวกลุ่มก่อความไม่สงบและมองว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยพุทธ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อพวกเขาในการที่จะดูแลปกป้องตนเอง เช่นการหาอาวุธเพื่อป้องกันตัว เป็นเรื่องที่ทำได้ยากในกลุ่มประชาชนมุสลิมเนื่องจากถูกมองว่าไม่ไว้วางใจ

"คนมุสลิมจะไปขอปืนก็ยากมากๆ แต่พอคนไทยพุทธก็ของ่ายมาก พวกเราเป็นเหมือนลูกเมียน้อย" (ญา, 8 สิงหาคม 2549)

"แบบวันศุกร์นี่เราต้องเชื่อเขานะ เวลาเขาประกาศ เพราะไม่งั้นเขาจะทำรุนแรงกับเรา มีคนเคยไปตัดยาง ผัวถูกตัดหู น่าสงสารเขา" (หลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"แล้วก็ที่สะบ้าย้อย เมียต้องเดินแก้ผ้ากลับ เพราะทางโน้นให้เลือกว่าจะ "ตาย" หรือว่าจะ "อาย" ส่วนผัวก็นอนกลิ้งไปแล้ว แบบนี้แหละที่เรียกว่าเชือดไก่ให้ลิงดู" (หลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"แบบนี้เราต้องเอาตัวรอดนะ นายมาคุ้มครองเราไม่ได้ตลอดเวลา ขนาดว่ามีปืนยังตาย ชาวบ้านมือสิบนิ้วจะไม่ให้กลัวได้ไง" (ญา, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

- <u>ทัศนะต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดน</u>

จากการสนทนากลุ่มผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี บางส่วนมีการแสดงทัศนะเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดน โดยแสดงท่าทียอมรับการมีอยู่ของขบวนการแบ่งแยกดินแดน ขณะเดียวกันก็แสดงทัศนะว่าขบวนการแบ่งแยกดินแดนก็คล้ายๆ กันกับรัฐ คือไม่สามารถปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของเขาได้เช่นกัน โดยผู้รับสารส่วนหนึ่งมองว่าการ

แบ่งแยกดินในความเป็นจริงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากในปัจจุบัน และจะมีปัญหาตามมาอีกมาก โดยเฉพาะเรื่องการจัดสรรที่ทำกิน

> "โจรแต่ก่อนอยู่ในป่า สมัยปี 13 - 14 สมัยโต๊ะครู "เปาะสู" แกยังเป็นโจร ยิงโรงพักก็อยู่ในป่ากันทั้งนั้นแหละ ตอนนั้นเราไปเป็นคนงานสร้างโรงเรียนที่ปิเหล็ง (อ.เจาะไอร้อง จ. นราธิวาส) สร้างเสร็จเป็นหลังๆ ก็ไม่เห็นจะเคยเจอ" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

> "จะแยกดินแดนปัตตานี เรื่องไร้สาระนะ เราว่าแยกไม่ได้หรอก" (อาลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

> "จะแยกกันจริงๆ นี่เราว่าหาคนมาปกครองก่อนสิ เพราะตอนนี้ยังไม่รู้เลยว่าจะมาปกครองเมืองตานี หามาก่อนหาให้พบสิ แต่ชอบมาอ้างว่าแยกรัฐปัตตานี ใบปลิวที่วางๆ ใครก็เขียนได้ เด็กๆ เรียนหนังสือก็เขียนได้" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

> "ถ้าต้องแยกสงสัยต้องแบ่งสมบัติกันใหม่นะ ที่สร้างๆ กันมาตั้งแต่ สมัยบรรพบุรุษ เราไม่อยากให้เกิด ไม่อยากให้มี" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

> "ชาวบ้านเขายังไม่รู้เลยว่าเป็นใคร" (ญา, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

> "จะมาปกครองปัตตานีได้ไง คนไปตัดยางก็ถูกยิงตาย คนไปขายของก็ถูกยิงตาย แล้วจะมาปกครองประชาชนได้ไง" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

7.1.2.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่ามีการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ และการรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อของข่าวโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่

ผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การรายงานข่าวที่เกี่ยวกับกรณีปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขาดความสม่ำเสมอและคงเส้นคงวา อีกทั้งยังไม่ตรงกับความจริงที่ได้รับรู้มา

"บางทีมากเกินไป ข่าวบางทีก็จริงมั่งไม่จริงมั่ง ที่มันมารุมกันอยู่" (อาลี, 8 สิงหาคม 2549)

"สื่อก็มีทั้งเพที่สร้างสรรค์บ้างไม่สร้างสรรค์มั่ง แต่ข่าวที่ออกก็ไปทางรัฐเพ (ทั้งนั้น) ไม่ค่อยมีเรื่องพวกเรา" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"เขาไม่เข้าใจหรอก เขาไม่ได้อยู่ในพื้นที่ เขาไม่เห็นหรอก มาบอกว่าเรื่องนี้ไม่ดี เรื่องนี้ทำไม่ได้ ว่ากันแต่หลักการ แต่เขาไม่ได้เห็นของจริง เราก็ไม่ว่าอะไรนะ" (หลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มคนหนึ่งยกตัวอย่างกรณีกรณีกรือเซะว่า กลุ่มที่ก่อการในมัสยิดได้ยอมแพ้แต่ก็ยังถูกเจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามทั้งหมด

"เอาข่าวที่ไหนมาลงว่าพวกที่อยู่ในกรือเซะสู้กับนาย มีแต่คนที่ทำนั้นยอมหมดแล้วแต่ยังถูกยิง" (ญา, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

สำหรับกรณีตากใบกลุ่มผู้รับสารแสดงความคิดเห็นว่า กลุ่มผู้ชุมนุมไม่ได้ใช้ยาเสพติดเหมือนกับที่ข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยได้รายงาน ซึ่งผู้ชุมนุมไม่ได้มีแต่กลุ่มวัยรุ่น แต่มีเด็ก ผู้หญิงและคนแก่ ซึ่งคนเหล่านี้ไม่น่าจะเป็นกลุ่มที่ใช่ยาเสพติด

"ไม่จริงหรอกคนอายุ 60 ปีแล้วจะมาติดยาไม่น่าจะใช่แล้ว ซึ่งก็คงมีบ้างแต่ไม่น่าจะใช่ทั้งหมดแน่นอน" (หลี, 8 สิงหาคม 2549)

"ผู้หญิงก็มี ไม่ติดยาหรอก" (กอเซ็ง, 8 สิงหาคม 2549)

โดยผู้รับสารให้เหตุผลว่าการรายงานข่าวผิดจากความเป็นจริงที่รับรู้จากในพื้นที่ เนื่องจากมีแหล่งตรวจสอบความจริงหลายช่องทาง ทั้งระบบเครือญาติที่มีอย่างกว้างขวางและระบบข่าวลือที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว

"รายละเอียดมันมาปากต่อปาก เร็วกว่าฟังข่าว" (หลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"ก็มีคนเห็นเองเราก็ต้องเชื่อสิ พรรคพวกเราก็บอกมา" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"มันก็ทำให้เรารู้เลยว่าข่าวที่ออกทางวิทยุหรือที่อื่นๆ มันเป็นเรื่องที่โกหก" (กอเซ็ง, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"พูดง่ายๆ สิบปากพูดเหมือนกันหมด จะไม่ให้เราเชื่อได้ไงพอข่าวออกมาก็คนละทางคนละแนวกัน" (หลี, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ</u>

ผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี บางคนแสดงทัศนะต่อการายงานข่าวเป็นไปในลักษณะที่โฆษณาชวนเชื่อให้คนฟังเชื่อว่า เช่น การรายงานข่าวว่ารัฐรู้ปัญหาของพื้นที่ภาคใต้ดี การกล่าวเช่นนี้เท่ากับว่ารัฐไม่สนใจที่จะรับฟังปัญหาจากคนที่อยู่ในพื้นที่แต่อย่างใด

"ชอบบอกจังว่ารู้แล้ว เราอยู่ตรงนี้เรายังไม่รู้เลยว่าหัวตอ (ต้นตอ) มันอยู่ไหน ถ้ารู้ก็ต้องแก้ได้แล้วสิ ห้ามได้หยุดได้ นี่ไม่รู้มีแต่มาบอกว่ารู้ ชาวบ้านก็มีแต่ตายกับตายสิ" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

"รู้แล้ว พอเราบอกไปแล้วใครจะมาฟังปัญหาเรา ก็เขาเล่นบอกว่ารู้แล้วนี่ รู้ทุกอย่าง" (เลาะห์, สนทนากลุ่ม, 8 สิงหาคม 2549)

<u>7.1.3 กลุ่มชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส</u>

กลุ่มผู้รับสารเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากกรณีตากใบโดยตรง เป็นชาวบ้านจากอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสที่ญาติพี่น้องหลายคน เข้าร่วมชุมนุมที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ

<u>7.1.3.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ</u>

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส ต่อทัศนะของนโยบายรัฐ ปรากฏการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ และรัฐมีอคติต่อผู้ชุมนุม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- <u>การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ</u>

ผู้รับสารชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส เป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวต่อประเด็นคำถามเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงของรัฐ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ผู้ชุมนุมและกลุ่มญาติผู้ได้รับผลกระทบในกรณีการชุมนุมที่หน้า สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ

โดยกลุ่มผู้รับสารได้แสดงความเห็นต่อการใช้ความรุนแรงในกรณีกรือเซะว่า รัฐน่าจะมีวิธีการที่ดีกว่านี้ ซึ่งสามารถที่จะกดดันผู้ก่อความไม่สงบโดยหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง และยังได้แสดงความเห็นว่ามัสยิดกรือเซะ เป็นศาสนสถานที่ไม่ควรปล่อยให้มีการนองเลือดในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

> "ที่กรือเซะล้อมให้เขาหมดแรงก็ได้ ให้อดข้าวสักสองคืนก็ได้พอเหนื่อยเขาก็ออกมาเอง ดันไปกราดยิงเขาแล้วไปหาว่าพวกนี้เป็นพวกก่อการร้าย มือคติ ปืนก็ไม่มีมีแต่พร้ามีแต่ดาบ" (ตา, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

> "ไม่น่าจะยิงถล่มเข้าไปในนั้น กรือเซะ เป็นมัสยิดเก่าแก่นะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไม่น่าทำกันแบบนั้น" (เซาะ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

> "น่าจะมีทางออกที่ดีกว่านี้ ทำไมต้องให้นองเลือดกันในนั้นด้วย" (ละ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

ส่วนกรณีตากใบกลุ่มผู้รับสารแสดงความเห็นว่า รัฐได้ใช้ความรุนแรงในการสลายผู้ชุมนุมอย่างมากและการจัดการต่อผู้ชุมนุมไม่มีการจัดการที่ดี ทำให้ทัศนะที่เคยมีเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเคยมีความรู้สึกในเชิงบวกเปลี่ยนเป็นในเชิงลบ

> "เจ้าหน้าที่ทำงานมั่วมาก จับคนบริสุทธิ์ที่ไปร่วมให้ปนกันไปหมด จับไปหมดเลยไม่แยกแยะให้ดี" (ตา, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

> "ทั้งฉีดน้ำ ทั้งยิงปืนขู่ ไม่เรียกว่ารุนแรงอีกหรือไง" (เซาะ, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

> "ก่อนมีเหตุการณ์กับเจ้าหน้าที่เราพอจะพูดกันได้ แต่ตอนนี้หน้าก็ไม่อยากจะเจอ" (ละ, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

- <u>รัฐมีอคติต่อผู้ชุมนุม</u>

ผู้รับสารชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส มีทัศนะต่อรัฐว่ามีอคติต่อผู้ชุมนุม โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่า การประท้วงในลักษณะเดียวหากไม่ได้อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็จะเป็นการชุมนุมเรียกร้องธรรมดา แต่เมื่อเกิดในพื้นที่ก็จะถูกมองว่าเป็นการชุมนุมที่มีกลุ่มผู้ไม่หวังดีอยู่เบื้องหลัง ซึ่งนำไปสู่การใช้การปราบปรามด้วยการใช้ความรุนแรง

> "รัฐไม่มีความเป็นธรรมชอบมองแต่ว่าเราเป็นคนร้ายจริงๆ พอสลายชุมนุมเสร็จแม่ทัพก็ประกาศว่า เราชนะแล้ว เราทำงานเราจับคนร้ายได้ เราทำงานสำเร็จแล้ว ทหารทั้งหมดไชโยเลยนะ เขาไม่คิดหรอกว่าเหตุการณ์มันจะยืดเยื้อ เลยมาถึง 2 ปี นึกว่าจบแค่ตอนปราบ" (นะ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

> "ทีชุมนุมที่กรุงเทพเป็นเดือนๆ ไม่เห็นเป็นอะไรนี่เราแค่ 7 ชั่วโมงเอง เป็นเรื่องเป็นเดือดเป็นร้อนที่กรุงเทพเลยคนเยอะกว่าเราชุมนุมอีก" (นะ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

> "ที่กรุงเทพฯ ประท้วงกันนี่คำที่ใช้บนเวทีนะก็รุนแรงกว่าบนเวทีเราอีกนะ พวกเราแค่ไปชุมนุมกันไปหัวเราะสนุกสนาน ไม่ได้มาติดยาแบบที่เขาหรอก" (ละ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

> "รัฐหวาดระแวงคนมุสลิม ระแวงมาตลอดตั้งแต่กรือเซะมา เหมือนระแวงเราที่ตากใบแล้วก็จบลงที่ความรุนแรงเหมือนกัน" (ตา, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

7.1.3.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส ต่อทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ปรากฏการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่, การรายงานข่าวมีอคติต่อผู้ชุมนุม, การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ, การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่และ การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ

กลุ่มผู้รับสารตีความการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่าเป็นการรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ โดยเฉพาะประเด็นการแก้ปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักรายงานในทำนองว่าจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเวลาไม่นาน ซึ่ง

ผู้รับสารแสดงทัศนะว่าขัดกับความเป็นจริงที่การแก้ปัญหาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนไม่มีที่สามารถที่จะกำหนดระยะเวลาการแก้ปัญหาได้ ซึ่งการรายงานข่าวในลักษณะเช่นนี้ขาดความน่าเชื่อถือ

> "พูดได้ไงว่าปัญหาภาคใต้จะทำให้เสร็จโดยเร็วได้ไง เรื่องนี้มันเรื่องยาก ก็อีกเดือน ก็คงจะจบในสามสิบวัน จะเป็นไปได้ไง" (ละ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

> "ถ้าเขารู้จริงป่านนี้เขาก็แก้สำเร็จแล้วแหละ เขาพูดมากี่ปีแล้วถ้ารู้ว่าความจริงคืออะไรทำไมไม่แก้ให้จบเร็วๆ เขาคุยกันอย่างนี้นะบอกชาวบ้านว่ารู้แล้วตัวการคือใครแต่ทำไมแก้ไม่ได้สักทีอะไรอย่างนี้ (ไย, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

> "ถ้ารู้จริงนะแก้สำเร็จไปนานแล้ว เขาพูดกันมากี่ปีแล้ว" (ตา, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

> "ถ้ารู้ว่าความจริงคืออะไรทำไมถึงแก้ไม่ได้สักที" (ละ, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

> "เวลาฟังข่าวแล้วเรา รู้สึก เนกาทิฟ (Negative) ตลอดจะให้คลี่คลายๆ ง่ายๆ ได้ไง เดี๋ยวก็ไปจับคนโน้นมาคนนี้มา ส่งผลกระทบให้เกิดกับคนอื่นอีกเรื่องก็ยิ่งยืดเยื้อขึ้นไปใหญ่ ที่จับๆ นี่ก็แค่สงสัยทั้งนั้นไม่ใช่ตัวจริง" (ตา, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่ตนประสบ โดยเฉพาะข้อเท็จจริงในกรณีตากใบเนื่องจาก บางคนอยู่ในที่เกิดเหตุและบางคนก็เป็นญาติของผู้สูญเสียจากการสลายการชุมนุม อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับการรายงานข่าวจากสื่อของประเทศมาเลเซียและวีดีการสลายการชุมนุมที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ ก็มีความแตกต่างในรายละเอียดอย่างสิ้นเชิง

> "ข่าวที่ออกไปมันไม่เหมือนกับที่เรารู้นะ ที่ก๊ะ (พี่) ไม่ชอบเพราะเราอยู่ในเหตุการณ์ด้วยไงพอเราฟังข่าวแล้วมันก็ไม่ค่อยตรง" (นะ, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

> "ใช้ยาอะไรกันล่ะ ช่วงนั้นเดือนบวชนะ" (ตา, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

“คนติดยาไม่มีหรอก ยิ่งอยู่กลางแดดด้วยทั้งวัน ตาลอยๆ เหมือนคนติดยาง่ายมาก” (ตา, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

“นายกมาพูดได้ไงว่าคนที่มาเมาเหล้า มีกลิ่นเหล้า ก๊ะ (พี่) เคยบอกนักข่าวไอทีวี ว่าเราอยู่ในเหตุการณ์เรารู้ว่าอะไรจริงและไม่จริง คนที่ไปนั่นน่ะอยู่ในช่วงปอซอ(ถือศีลอด) หมด” (นะ, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

“ข่าวตากใบ สื่อเมืองไทยไม่มีสำนักข่าวไหนออกให้เห็นชัดหรอก บิดเบือนทำไม มีแผ่นซีดีเท่านั้นแหละที่ออกมาเหมือนจริง” (สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

“แต่เราอยู่ในเหตุการณ์ไง เรารู้เราเห็นใครยิงบ้าง” (นะ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

“ที่ข่าวออกว่าสลายการชุมนุมเป็นขั้นเป็นตอน เล่าให้ฟังก็ได้ว่าจริงมั้ย ตอนประกาศเขาก็เตือนอย่างเป็นขั้นตอนอยู่แล้ว เขาประกาศเลยว่าเขาจะปล่อย ชรบ.ตอน 11.00 น. เราก็รอซิพอถึงเวลา เราก็ถามเขาก็บอกว่า 13.00 น. เพราะว่าเขากำลังประชุม ที่ชุมนุมก็ว่า ทำไมช้าจัง ก็สั่งเลื่อนไป 15.00 น. ก็รออีก พอ 14.30 น.ก็เอารถฉีดน้ำมาไล่เรา” (นะ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

“อัลเลาะห์ช่วยเยอะนะไม่งั้นตายหมดแล้วมั้ง เราหมอบในน้ำเลยรอดคนในนั้นไม่ใช่ 300 นะแต่เกือบ10,000 คนไม่เหมือนที่ข่าวออกหรอก” (นะ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยขาดความน่าเชื่อถือ</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ขาดความน่าเชื่อถือรวมไปถึงสื่อสำนักอื่นๆ ของไทยด้วย ขาดความน่าเชื่อต่อการรายงานข่าวในกรณีตากใบ แตกต่างจากสื่อต่างประเทศ เนื่องจากไม่มีผู้สื่อข่าวลงมาพูดกับผู้ชุมนุมและผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุมเลย

“นักข่าวไม่ค่อยมาคุยกับเราหรอก แรกๆ นี่มีแต่ไอทีวี แต่พวกต่างประเทศจะมาคุยกับเรามาก โปแลนด์ ก็มี มาเลเซีย, อินโดนีเซีย ก็มี” (นะ, สนทนากลุ่ม 15 กรกฎาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การใช้แหล่งข่าวระดับสูง เช่นจุฬาราชมนตรี ซึ่งรัฐคิดว่าเป็นประมุขสูงสุดของพี่น้องมุสลิม เพื่อสร้างความชอบธรรมและระงับข้อพิพาทจากการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม ว่ารู้สึกเฉยๆ เนื่องจากเห็นว่า จุฬาราชมนตรีอาจไม่ทราบข้อเท็จจริงที่เกิดในพื้นที่จริง

> "ท่านจุฬาฯ พูดเราก็นับถือ ก็รับฟังเฉยๆ เรายังนับถืออยู่เพราะท่านไม่อยู่ในเหตุการณ์จริง ไม่รู้ว่าเขาได้รับผลกระทบไงเขาก็พูดได้เราก็รับฟัง" (เซาะ, สนทนากลุ่ม, 15 กรกฎาคม 2549)

<u>7.1.4 ชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม - ยะลา</u>

กลุ่มผู้รับสารซึ่งเป็นชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู อาศัยอยู่ในพื้นที่ อ.เมือง จังหวัดยะลา ในพื้นที่รอยต่อระหว่างจังหวัดปัตตานีกับจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเกิดเหตุความไม่สงบอยู่บ่อยครั้ง

<u>7.1.4.1ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ</u>

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ยะลาแสดงทัศนะต่อนโยบายรัฐ พบว่ามีการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ, การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและทัศนะต่อผู้ชุมนุมโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- <u>การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ยะลา ส่วนใหญ่แสดงทัศนะต่อการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะว่า ไม่ควรใช้ความรุนแรงในมัสยิดซึ่งเป็นศาสนสถาน ในขณะที่บางคนมองว่าการกระทำของผู้ก่อการนั้นก็มีเหตุสมควรให้เจ้าหน้าที่ต้องปราบปราม

> "เขาก็ทำหน้าที่ของเขาไม่ได้เกินกว่าเหตุหรอกก็ถืออาวุธไปหาทหาร ใครมั่งจะไม่ยิง (เซ็ง, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

"รู้เรื่องแล้วก็ใจคอไม่ดี กรือเซะ เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์นะไม่น่าจะยิงเข้าไป" (อัส, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

"ไม่น่าจะใช้ความรุนแรงกับที่นั่น เจ้าหน้าที่ระแวงคนมุสลิมเลยทำให้มีคนตายมาก" (อาลี, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

"ยังไงก็ไม่ควรยิง ไม่ควรโยนระเบิดเข้าไป เจ้าหน้าที่น่าจะให้เขาออกมาข้างนอก ไม่ใช่ยิงเข้าไปในมัสยิด" (มะ, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

ในกรณีตากใบ กลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะว่าไม่น่าจะใช้วิธีการรุนแรงในการสลายการชุมนุม โดยเฉพาะการขนย้ายที่ทับซ้อนกันจนทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นเรื่องที่สะเทือนใจมากและบางครั้งรู้สึกเหมือนถูกข่มเหงรังแกโดยรัฐ

ไม่มีการชุมนุมที่ไหนที่ต้องมีคนบาดเจ็บตายมากขนาดนี้รัฐทำให้หลายคนตาย ทุกวันบางคนพิการยังพิการอยู่เลย (เซ็ง, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

"นึกคนตายที่ต้องทรมานในรถ การตายแบบนี้เรารับไม่ได้ (อาลี, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

"มันหนักเกินไปสำหรับความรู้สึกรับไม่ไหวกับที่นายเขาทำ ถ้าถูกยิงแล้วตายหรือถูกลูกหลงตอนไปประท้วงก็ยังพอทำใจได้ แต่นึกว่าก่อนตายต้องทรมาน เรายอมรับไม่ได้" (อันวาร์, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

"สิ่งที่เรากลัวก็คือ ถ้าเกิดผู้รู้ในพื้นที่ "ฟัตวา" (การวินิจฉัย) ว่ารัฐข่มเหงรังแกพี่น้องมุสลิม ถ้าถึงวันนั้นถ้าการรบกับรัฐไทยจะถือเป็น "ญิฮาด" (สงครามศักสิทธิ์) วันนั้นแผ่นดินจะลุกเป็นไฟ" (มะ, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

ผู้รับสารบางคนแสดงความคิดเห็นในกรณีตากใบเพิ่มเติมว่า เนื่องจากรัฐหวาดระแวงผู้ชุมนุมซึ่งเป็นคนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มากเกินไป ทั้งๆ ที่เป็นสิทธิทางการเมือง

"มองให้ธรรมดาเขามีสิทธิที่ชุมนุมนะ ถ้ามองว่าเราเป็นไทยเราก็ต้องมีสิทธิที่จะชุมนุมสิ" (อัส, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

"รัฐบาลไม่น่าทำกับผู้ชุมนุมแบบนั้น เขาไปประท้วงเพราะเขาคิดว่าคนที่โดนจับไม่ได้รับความยุติธรรม เป็นสิทธิที่เขาจะไปได้" (มะ, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

- <u>การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน</u>

กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ยะลา ส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า รัฐไม่มีความสามารถในการปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินในชีวิตประจำวัน เช่น การประกาศหยุดงานวันศุกร์ ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้เห็นด้วย แต่ต้องหยุดงานเพราะหวาดกลัวกลุ่มก่อความไม่สงบและไม่กล้าที่จะเข้าไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่

> "พอมีเรื่องมีราวกระบอกปืนหันมาทางชาวบ้านเราอย่างเดียว เราลำบากมากทำอะไรไม่ได้เลย (อันวาร์, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)
>
> "จะออกไปตัดยางตอนเช้ามืดก็ไม่กล้าออก ทั้งๆ ที่ช่วงนี้ราคายางดี น่าจะได้กำไร กลัวทั้งคนร้ายกลัวทั้งเจ้าหน้าที่นะ" (เซ็ง, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)
>
> "ตลาดวันศุกร์ไม่มีใครกล้าออกไปทำงานกันหรอก แถวนี้เคยมีร้านน้ำชาเปิดวันศุกร์เปิดแค่วันเดียว มีจดหมายมาขู่ก็เลยต้องปิด จะเอาเจ้าหน้าที่ไหนมาดูแลได้หมด" (มะ, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)
>
> "อยู่ใกล้ทหารตำรวจก็ไม่ใช่ว่าจะปลอดภัย มีสิทธิโดนลูกหลงเอาง่ายๆ ถอยห่างไว้จะดีกว่านะ" "จะออกไปตัดยางตอนเช้ามืดก็ไม่กล้าออก ทั้งๆ ที่ช่วงนี้ราคายางดี น่าจะได้กำไร กลัวทั้งคนร้ายกลัวทั้งเจ้าหน้าที่นะ" (เซ็ง, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)
>
> "ตลาดวันศุกร์ไม่มีใครกล้าออกไปทำงานกันหรอก แถวนี้เคยมีร้านน้ำชาเปิดวันศุกร์เปิดแค่วันเดียว มีจดหมายมาขู่ก็เลยต้องปิด จะเอาเจ้าหน้าที่ไหนมาดูแลได้หมด" (อาลี, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)
>
> "ถามว่าเจ้าหน้าที่ดีๆ มีไหม ก็มีเยอะ แต่บางทีเราหวาดระแวงไม่ค่อยอยากให้เขาเข้ามาในหมู่บ้าน" (อันวาร์, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

<u>7.1.4.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย</u>

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่ามีการตีความใน

ประเด็นต่อไปนี้ คือ การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ และการรายงานข่าวขาดความน่าเชื่อถือโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- <u>การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่</u>

ผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ปัตตานี แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การรายงานข่าวที่เกี่ยวกับกรณีปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขาดความสม่ำเสมอและคงเส้นคงวา อีกทั้งยังไม่ตรงกับความจริงที่ได้รับรู้มา

> "ข่าวไม่ค่อยอธิบายรายละเอียดไม่เหมือนข่าวกีฬาบอกได้หมดใครเจ็บที่จุดไหน แต่พอเป็นเรื่องบ้านเราพูดไม่หมด ไม่เข้าใจเหมือนกันมันน่าจะอธิบายให้ครบทุกด้าน (อาลี, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

> "ไม่เชื่อหรอกไม่เห็นใครจะมาแก้ปัญหาได้จริง เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา เอาแน่ไม่ได้"

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มคนหนึ่งยกตัวอย่างกรณีกรณีกรือเซะว่า ไม่เชื่อว่ากลุ่มที่ก่อเหตุเป็นกลุ่มที่ติดยาเสพติด

> "เด็กๆ หลายคนเป็นคนเรียบร้อยเรียนดีนะไม่น่าจะทำแบบนั้น (เซ็ง, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

สำหรับกรณีตากใบกลุ่มผู้รับสารส่วนหนึ่งแสดงความคิดเห็นว่า รัฐไม่ควรปกปิดความผิดพลาดจากการขนย้าย ซึ่งการพูดความจริงพี่น้องมุสลิมน่าจะยอมรับได้

> "ทำไมไม่รีบบอกว่ามีคนตาย พูดความจริงออกมาก็ได้ เรื่องแบบนี้ถ้าบอกกันแต่แรกมุสลิมเราให้อภัยกันได้ เพราะเป็นความประสงค์ของพระเจ้า" (อัส, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

- <u>การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยขาดความน่าเชื่อถือ</u>

ผู้รับสารชาวบ้านชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู – ยะลา บางคนแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ขาดความน่าเชื่อถือเนื่องจากขาดการ

อธิบายรายละเอียดที่ครบถ้วนและวิจารณ์แหล่งข่าวที่พูดส่วนใหญ่ไม่น่าเชื่อถือเพราะไม่ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้จริงเหมือนกับที่พูด

> "ข่าวไม่ค่อยอธิบายรายละเอียดไม่เหมือนข่าวกีฬาบอกได้หมดใครเจ็บที่จุดไหน แต่พอเป็นเรื่องบ้านเราพูดไม่หมด ไม่เข้าใจเหมือนกันมันน่าจะอธิบายให้ครบทุกด้าน (อาลี, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

> "ไม่เชื่อหรอกไม่เห็นใครจะมาแก้ปัญหาได้จริง เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา เอาแน่ไม่ได้" (อันวาร์, สนทนากลุ่ม, 5 กันยายน 2549)

7.2 กลุ่มผู้นำทางความคิด

กลุ่มผู้นำทางความคิดที่ร่วมสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มพระสงฆ์, ผู้นำศาสนา, นักศึกษาและสื่อมวลชน โดยแต่ละกลุ่มมีลักษณะของการตีความแตกต่างกันไป ตามประสบการณ์และบริบททางสังคม โดยลักษณะเด่นของกลุ่มผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) ก็คือ มีเป็นกลุ่มผู้รับสารที่มีอิทธิพลต่อความคิดของคนอื่นในสังคมและชุมชน

7.2.1 พระสงฆ์

ผู้รับสารกลุ่ม "พระสงฆ์" เป็นระดับพระสังฆาธิการ สังกัดจังหวัดปัตตานีตั้งแต่บรรดาศักดิ์ระดับพระครูสัญญาบัตรไปจนถึงระดับพระราชาคณะชั้นสามัญ ซึ่งเป็นตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดใน อ.เมือง, อ.หนองจิก, อ.โคกโพธิ์และ อ.ปะนาเระ ที่มีญาติโยมชาวไทยพุทธให้ความเคารพนับถือ

7.2.1.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ

กลุ่มพระสงฆ์มีทัศนะว่ารัฐต้องผู้ที่ปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินโดยเฉพาะประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ ในสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแสดงทัศนะต่อรัฐดังต่อไปนี้

- การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ

ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์ส่วนใหญ่ แสดงทัศนะต่อเหตุการณ์กรือเซะและตากใบว่าเมื่อกระทำความผิดก็ต้องสมควรได้รับการลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งหากเป็นผู้ที่ไม่หวังดีต่อบ้านเมืองก็สมควรที่จะได้รับการปราบปรามโดยการใช้ไม้แข็ง

"พระเราไม่ได้เข้าไปอยู่ตั้งแต่ต้นเหมือนเรื่องอื่นๆ พระต้องเข้าไปรู้เพราะญาติโยมเขาเดือดร้อน เขาก็มาเล่าให้ฟัง หรือไม่ก็ฟังข่าวเอา กรือเซะ- ตากใบนี่ พระไม่ได้เข้าไปยุ่ง การปราบปรามนี่เข้าใจได้ว่ามันก็ต้องมีทั้งไม้อ่อนไม้แข็ง คนเราเมื่อมันทำผิดนะ ก็ควรที่จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย" (พระสุนทรปริยัติวิธาน, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"อาตมาคิดว่า ที่ไปรวมที่กรือเซะ เพราะจะเป็นที่รวมให้คนทั่วโลก มาสนใจความจริงที่เกิดเหตุนี่ เพราะมีทหารมาจากที่อื่น ปฐมเหตุคือการฆ่าพระ ที่บาเจาะ วัดอุไรวัฒนาราม แล้วก็มาที่ยะลา พระที่วัดลำใหม่ ถูกไล่ฟัน มาที่กรือเซะ ทหารที่อยู่ตรงนั้นมาพักกับอาตามาที่วัด เล่าว่าเริ่มแรกมากัน 8 คน พวกจะไป "ดะวะห์" (ผู้แสวงบุญ) ธรรมดา คนที่อยู่ในเหตุการณ์นี่ก็คือเจ้าหน้าที่ ตามธรรมดาพวกนี้ ถ้าเป็นนักบวชจริงหรือ "สัปบุรุษ" มาเลี้ยงดูกันสักพักใหญ่ ก็มีรถจำนวนมากทยอยกันมาหลายคนเป็นชุดนักบุญหมด มาจากทุกที่หลายสำนัก พอมาถึงก็ทำพิธีละหมาด ต่างก็มาก็ทำท่าทะเลาะกัน ชี้มือชี้ไม้จะต่อยกัน อีกฝ่ายหนึ่งก็วิ่งกันมาที่ป้อมตำรวจตอนแรกเข้าใจว่าจะวิ่งมาเขาจะมาให้ช่วยเหลือเพราะหนีคู่อริมา แต่กลายเป็นว่าเข้ามาทำร้ายตำรวจเขาสร้างสถานการณ์ขึ้นมา เด็กที่ถูกฟันเป็นลูกศิษย์อาตมาที่วันนี้ยังมีชีวิตอยู่"(พระอุดมธรรมคณี, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"ลูกศิษย์อาตมาบอกว่า พวกนี้ถูกจ้างมาโดยมีผลประโยชน์สักอย่างพวกก่อการได้ไปรายละ1,000 บาท คนมามุงคนละ 200 บาท สร้างเหตุให้มองว่าเหตุเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นผู้กระทำก่อนจะมีการชุลมุนกัน เขาต้องการว่าถ้าเวลามากไปกว่านี้ ตรึงจนถึงมืดค่ำคนเป็นหมื่น การสร้างสถานการณ์ไม่ได้เกิดจากเจ้าหน้าที่ คนจากที่อื่นทั้งนั้น เป็นมาจากที่โน้นบ้าง ที่นี่บ้าง สะบ้าย้อยบ้าง ยะหาบ้าง แถวหนองจิกก็มี แต่มาเกิดเรื่องอย่างนั้นแล้ว ข่าวมันไปเป็นแบบอื่น เพื่อที่ต้องการจะเรียกสิทธิอะไรบางอย่าง" (พระอุดมธรรมคณี, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

- นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์ส่วนใหญ่ มีทัศนะต่อนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาในพื้นที่ โดยพิจารณาจากการดำเนินการต่อกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะการเรียกคนกลุ่มนี้ว่ากลุ่ม "ผู้หลงผิด" เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมโดยมองว่ากลุ่มผู้ที่ทกระทำผิดก็สมควรที่จะได้รับโทษตามกฎหมาย รัฐจะต้องรักษากฎหมายให้เที่ยงธรรม การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนไทย-พุทธ กับกลุ่มไทยมลายูมุสลิม

"ถ้ายังอยู่ในสภาพนี้อาตมาถือว่าแย่ ทำอะไรลงไปก็เหมือนมีอะไรมาปิดบัง โยมคิดดูซิแม้แต่การขโมยไก่สักตัว ก็เป็นความผิดที่เราก็ต้องว่ากันไปตามกฎหมาย อันนี้ฆ่ากันตายกลับไม่เป็นไรใช้แค่คำว่า "หลงผิด" คำนั้นน่าจะใช้กับคนที่ทำผิดโดยไม่เจตนาโยนลูกระเบิดใส่เขา

แล้วนี่หลงผิดหรือ กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย ใครเป็นผู้รักษากฎหมาย รัฐนั่นแหละที่ต้องคิดให้หนักว่าอีกว่าจะแก้ยังไง" (พระครูพินิจสมณการ,สนทนากลุ่ม, 13 สิงหาคม 2549)

"คนที่ไปหาผู้ใหญ่บ้าน - กำนัน ให้พาตัวออกมา พวกนี้ไม่ใช่พวกหลงผิดแล้วแต่เพราะมันหนีไปที่ไหนไม่ได้แล้วต่างหาก เพราะฉะนั้นกฎหมายก็ต้องให้เที่ยงธรรม ต้องแยกแยะให้ได้ว่าใครผิดจริงใครมั่ว ไม่ใช่ฆ่าคนแล้วเอากลับไปอบรม 5 วัน 7 วัน แล้วก็ส่งกลับออกมา" (พระครูนวการโสภณ, สนทนากลุ่ม, 13 สิงหาคม 2549)

"เจ้าหน้าที่ของเรานี่ยอมรับกฎหมู่หมด ไม่ค่อยปฏิบัติตามกฎหมายเพราะเมื่อผู้หนึ่งผู้ใดก่อเหตุขึ้น เจ้าหน้าที่เราจับ ก็จะมีชาวบ้านมาล้อมแล้วบอกว่าคนนั้นไม่ได้ผิดหรอก ศาลสถิตยุติธรรมก็ยังมี ตอนที่จับนี่เรายังไม่เป็นนักโทษทีนี่ เพียงแต่เป็นผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งแค่นี้ไม่น่าจะเดินขบวนไม่น่าจะเรียกร้องอะไร พอเจ้าหน้าที่เราไม่ยอมทำก็กลายเป็นว่าเลยตามเลยครั้งหนึ่งปล่อย ครั้งที่สอง ทำใหม่อีก มันก็จะทำแบบนี้ตลอดแน่ๆ จะมาล้อมโรงพักจะมาล้อมเจ้าหน้าที่" (พระครูพินิจสมณการ, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"ไม่ใช่ว่าพระจะต้องการหรือสนับสนุนให้ใช้ความรุนแรง ตามหลักแล้วอาตมาไม่ชอบหรอกความรุนแรง อยากให้แก้ไขนะแต่ไม่ใช่แก้จากฝั่งรัฐด้านเดียว มันต้องไปจากการศึกษา เศรษฐกิจ การปกครอง สังคม แก้ไปพร้อมๆ กัน รัฐต้องปกครองให้เด็ดขาดด้วย ถ้าผิดก็ให้ว่ากันไปตามผิด เพราะว่ามันต้องแก้ไขไปพร้อมๆ กัน ไม่ใช่ว่าพระนี่จะต้องการความรุนแรง แต่อยากจะบอกว่าใครกระทำผิดแล้วก็ให้ดำเนินคดีกันตามกฎหมายตามความผิดของเขา" (พระครูพินิจสมณการ, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"จะสามัคคีกับใคร เราเข้ากันไม่ได้มาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว เจองูกับเจอพวกนี้ให้ตีอันไหนก่อนดีนะ ที่จริงเราไม่แยก แต่เขานี่พยายามจะแยกตลอด ออแฆซีแย(คนสยาม) ออแฆนายู(คนมลายู) พอเห็นพวกเราก็บอกอย่าไปคบกับมัน" (พระครูนวการโสภณ, สนทนากลุ่ม, 13 สิงหาคม 2549)

"เรานะยอมสามัคคี แต่เขาไม่ยอมสามัคคี" (พระสุนทรปริยัติวิธาน, สนทนากลุ่ม, 13 สิงหาคม 2549)

- <u>การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน</u>

ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์ส่วนใหญ่ แสดงทัศนะต่อรัฐว่าขาดความสามารถพื้นฐานการที่จะดูแลปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองขั้นพื้นฐาน ซึ่งในพื้นที่เกิดอำนาจซ้อนรัฐสามารถที่จะบังคับให้ประชาชนในพื้นที่หวาดกลัวและปฏิบัติการตามคำสั่ง โดยรัฐไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะไปจัดการ

"โอ๊ยไม่เชื่อแล้ว จะให้ชาวบ้านเชื่อถือได้ไง 3 ปีที่ผ่านมารัฐไม่เคยออกมาบอกได้ว่าใครเป็นผู้กระทำ ใครเป็นตัวการเลย ใครเป็นผู้กระทำ เลยนะ 3 ปีมาแล้ว ชาวบ้านพุทธหนีออกพื้นที่ทุกวันเขามีสวนยางแต่ก็เหมือนไม่มีกันแล้วเพราะอะไรรู้ไหม เพราะเจ้าของสวนที่แท้จริงไม่กล้าที่จะเข้าสวน เมื่อไม่กล้าเข้าเจ้าของไม่กล้าเข้าสวน กลัวถูกยิง จะให้ชาวบ้านเชื่อถือรัฐนี่มันเชื่อถือยากแล้ว เพราะว่ารัฐไม่สามารถที่จะคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านที่นี่ได้" (พระครูพินิจสมณการ, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"ญาติโยมจะทิ้งที่ทำกินกันหมดแล้ว ขายสวนยางกันราคาถูกๆ แต่ไม่มีใครกล้าซื้อ พวกเล่นเอาจดหมายวางในจอกรองน้ำยาง ถ้าไม่จ่ายให้มัน ก็เอาปืนมายิงต้นยางให้ล้ม คนก็ไม่กล้าทำมาหากิน พวกเราถอยอย่างเดียว" (พระครูนวการโสภณ, สนทนากลุ่ม, 13 สิงหาคม 2549)

"ประกาศหยุดวันศุกร์ ก็ไม่ใครกล้าทำอะไรกันแล้ว" (พระสุนทรปริยัติวิธาน, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

นอกจากนี้ยังสะท้อนว่ารัฐมีความอ่อนแอและล้มเหลว ซึ่งผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์เรียกร้องความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน

"พวกเราแถวนี้นะหวังพึ่งแต่รัฐบาลอย่างเดียว ถ้ายังปล่อยอย่างนี้นะ อย่าว่าแต่ 3 จังหวัดนะ ไปทั้งเมืองแน่ๆ ไปทั้งประเทศแน่" (พระครูนวการโสภณ, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"คนที่รู้เหตุการณ์ดีที่สุดคือ ตำรวจ ทหาร แล้วก็อีกฝ่าย แต่ละฝ่ายก็มองว่าถูกต้องทั้งสิ้น เจ้าหน้าที่ต้องแยกให้ได้ว่าใครเป็นใคร แล้วเอามาลงโทษว่ากันไปตามความผิด ทั้งเจ้าหน้าที่ทั้ง โจร ถ้าทำได้คงไม่เป็นแบบนี้ ที่มีครูหาย เจ้าหน้าที่ตาย ใครจะมารับผิดชอบ พวกสิทธิมนุษยชนเคยมาดูบ้างมั้ย พระ – เณร เคยมาดู เอาไปเขียนบ้างไหม" (พระครูพินิจสมณการ, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"รัฐจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน หาหลักฐานจับกุมคนร้ายไม่ได้ ก็เท่ากับเพิ่มบารมีให้เขาส่วนนักการเมือง เจ้าหน้าที่ระดับตำบล พวกเขาอยู่ทั่วไปหมดประกบทั้งอบต.ทั้งกำนัน บางคนไม่ลงมือก็เป็นแนวร่วม แกล้งไม่รู้ไม่ชี้ ไม่ร่วมมือกับรัฐ แต่เห็นความเคลื่อนไหวของรัฐอยู่ตลอดเวลา เวลาเรียกประชุมมีคนของเขาแทรกอยู่ตลอด อาตมาว่าน่าจะราว 60 % ที่เป็นแนวร่วมในทุกหมู่บ้าน" (พระอุดมธรรมคณี, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

- ทัศนะต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดน

กลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดนว่ามีเป้าหมายที่ชัดเจน และให้ความเห็นว่า มีแนวร่วมของกลุ่มก่อความไม่สงบ แทรกซึมอยู่ในทุกหน่วยงานของรัฐทั้งระดับกลางและระดับล่างซึ่งสามารถที่จะควบคุมหมู่บ้านได้

> "เขาเขียนกันตามถนนว่า เอาแผ่นดินกูคืนมา เอาประเทศกูคืนมา เห็นๆ กันอยู่ แล้วจะมาถามทำอีกว่าเขาต้องการอะไร" (พระครูพินิจสมณการ, สนทนากลุ่ม, 13 สิงหาคม 2549)

> "บนถนนลาดยางมันก็ยังเขียน ว่าเอาแผ่นดินกูคืนมา แถวหนองจิก ปะนาเระ เขียนเต็มไปหมด บอกอยู่ว่าเขาต้องการอะไร" (พระสุทธิสมณวัตร, สนทนากลุ่ม, 13 สิงหาคม 2549)

7.2.1.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์ แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่ามีการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่, การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐและการรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่

ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์บางรูป แสดงทัศนะต่อข่าวที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์และความเดือดร้อนของชาวบ้านไทย – พุทธ ถูกละเลยและนำเสนอผ่านสื่อน้อยเกินไป

> "ทำไมที่มาเน้นแต่เหตุการณ์ กรือเซะ/ ตากใบด้วย ทำไมเราไม่คุยเรื่องข่าวที่เขาฆ่าพระที่วัดพรหมประสิทธิ์บ้าง เรื่องกรือเซะกับตากใบ พระไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องเลยทำไม มาถามพระก็ต้องมาถามเรื่องวัด" (พระสุทธิสมณวัตร, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

> "ไม่เห็นจะมีใครมาสนใจเลย ในพื้นที่ก็หยิบยกมาตลอด อย่างกรณีสมชาย หยิบยกกันมาจังเลย ยิ่งหยิบยกมามากเท่าไหร่ ก็จะยิ่งมีงบประมาณลงมามากเท่านั้น เลยไม่ค่อยอยากจะพูดแล้วเรื่องนี้ นายกมา รมต.มา รัฐบาลทุกหน่วยงานมา คุยเรื่องนี้" (พระสุทธิสมณวัตร, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"ก็เคยตั้งคำถามว่าทำไม สมชาย ตายมากี่ปีแล้ว ยังไม่รู้เลยว่าตายหรือยังไม่ตาย ยังไม่แน่ใจเลย แต่ไทยพุทธที่โดนฆ่านี่ ผู้พิพากษา นี่ถูกแน่ๆ แต่สื่อไม่เคยที่ลงเลย สื่อและ พวกสิทธิมนุษยชน ไม่เคยที่จะออกมาพูดว่า ให้เจ้าหน้าที่จับมาลงโทษตามกฎหมาย สมชายหายไปกี่ปีแล้ว จะดึงมาตลอด กรือเซะมั่ง ตากใบมั่ง ผมก็งงๆ ว่าแปลก มันไม่ใช่แค่ กรือเซะ ตากใบ แม่ลานนี่ก็มีเหตุการณ์ เกิดวันเดียว กัน แต่ไม่เห็นจะพูดถึง มีแต่เหตุการณ์พวกนี้แหละ" (พระสุนทรปริยัติวิธาน, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ</u>

ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์บางรูป แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การเป็นสื่อของรัฐก็ต้องนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล เน้นเรื่องเกี่ยวรัฐเป็นหลักอยู่แล้ว

"ข่าวสารของรัฐน่ะเปิดเผยบ้างในบางกรณีก็ไม่สามารถเปิดเผยได้ ไม่สามารถจะเปิดเผยอย่างเต็มที่ได้ แต่ถ้าเกี่ยวกับเรื่องบริหารงานของรัฐบาลก็จะเน้นไปในทางนั้น" (พระสุนทรปริยัติวิธาน, สนทนากลุ่ม, 13 สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่</u>

ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์บางรูป แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ โดยเฉพาะการอธิบายถึงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ว่าจะดีขึ้นตามลำดับ ว่าเป็นเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่กำลังประสบอยู่

"เหมือนอย่างผู้ใหญ่ที่ทำหน้าที่แทนรัฐบาลแทนนายกฯนี่ ลงมาทางใต้แป๊บเดียวแล้วก็กลับไปกรุงเทพฯบอกว่า "เหตุการณ์ดีขึ้น ไม่ช้าก็สงบ" นี่คือชนกลุ่มน้อยที่หลงผิดอยู่ที่กระทำอยู่แต่คนนี่ตายทุกวัน แล้วมาบอกว่าดีขึ้นนี่มันดีขึ้นตรงไหน ก็คนมันตายทุกวันแต่ก่อน <u>"ไอ้พวกนี้"</u> จะไม่กล้านะจะไปต่อกรกับเจ้าหน้าที่ทหารนี่จะไม่กล้าเลย เดี๋ยวนี้มันดูซิที่รองนายกมาบอกว่าสถานการณ์ดีขึ้นนี่ มันดีขึ้นตรงไหน รถฮัมวี่ ที่นี่พังไปเป็นคันๆ แล้ว ถูกระเบิดพังไปกี่คันแล้ว เขาเริ่มมาปักหลักสู้กับทหารแล้ว แต่ว่าในข่าวกลับพูดว่า "เหตุการณ์ดีขึ้น" (พระครูพินิจสมณการ, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

"พอฟังข่าวแล้วมันก็ค้านกับความรู้สึก พวกที่มานำมาสอน มันเป็นอุสตาซปลอมไม่ใช่นักบวช แต่เป็นนักสร้างสถานการณ์แล้วข่าวที่เป็นลูกหลานของพวกที่ทำอะไรก็ตาม ได้รับการสงเคราะห์จากหน่วยงานของรัฐพอเดือดร้อนก็ให้ช่วยสงเคราะห์ ให้จัดที่อยู่ให้ให้ทุนการศึกษา แต่คนที่ตายจริงคนที่อยู่ในสถานการณ์ เช่น ข้าราชการ ที่ทำงานโดยสุจริตกลับโดนทำโทษ ก็

เพราะว่าพวกสิทธิมนุษยชน ที่มาลำเอียงไม่สมควรที่จะเป็นสิทธิมนุษยชน" (พระอุดมธรรมคณี, สนทนากลุ่ม,13 สิงหาคม 2549)

7.2.2 ผู้นำศาสนา

กลุ่มผู้นำศาสนา ที่ร่วมการสนทนากลุ่ม เป็น กลุ่มผู้นำศาสนา ซึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ในคณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยอิสลามยะลา วิทยาเขตปัตตานี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ที่มีสถานะของการเป็นปัญญาชนมุสลิมและนักการศาสนา ในสถาบันระดับอุดมศึกษาซึ่งแยกไม่ออกระหว่างการศึกษาทางโลก (Secular Education) และการศึกษาทางธรรม (Sacred Education)

7.2.2.1ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ

จากการสนทนากลุ่มกับผู้รับสารกลุ่มผู้นำศาสนา พบทัศนะที่มีต่อนโยบายของรัฐในประเด็นดังต่อไปนี้คือ การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบและนโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

- การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ

กลุ่มผู้รับสารกลุ่มผู้นำศาสนาส่วนใหญ่ แสดงความคิดเห็นต่อรัฐในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามต่อทั้งกรณีกรือเซะและกรณีตากใบว่า เป็นเรื่องที่สามารถใช้วิธีการทางสันติวิธีเพื่อเกลี้ยกล่อมให้ผู้ก่อความไม่สงบยอมมอบตัวได้ โดยในกรณีกรือเซะกลุ่มผู้นำศาสนาแสดงทัศนะว่า ไม่สมควรอย่างยิ่งที่ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามในศาสนสถานที่มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของปัตตานี

"เป็นเหตุการณ์ที่ผมไม่อยากให้เกิดขึ้นระหว่าง ทหารกับผู้ก่อความไม่สงบในมัสยิด มันทำให้ ชาวบ้านรอบๆ นั้น เจ็บปวด ที่นั่นเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางรัฐใช้พลังอย่างไม่สมควรที่มัสยิด เราไม่ควรใช้อาวุธแต่อีกแง่เขาก็คงมองการตัดสินตามเหตุการณนั้นก็ต้องทำเพราะจะมืดแล้ว ประชาชนที่อยู่ตรงนั้นก็จะเข้ามาถ้ารัฐปล่อยเวลาให้เนิ่นอาจจะจัดการยาก ทำให้ต้องตัดสินใจอย่างนี้แต่ทุกครั้งที่ผมผ่านหน้ากรือเซะผมก็คิดถึงเรื่องนี้" (อับดูเลาะ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"คนที่นั่น 20 กว่า คน เหมือนหมาจนตรอก ล้อมแค่วันเดียวน่าจะยอม กระสุนปืนกับมีดพร้า ผมติดภาพแบบนั้น ผมรู้สึกเหมือนกับเขามองว่าคนที่นั่นไม่ใช่คนไทยเหมือนเป็นโจรภาพนั้นผมรับไม่ได้" (สุปัญโญ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"เหมือนหมากในกระดานที่ต้องรุกฆาต ตามขั้นตอนที่ต้องทำแบบล้างเผ่าพันธุ์ เหมือนเดินหมากตานี้ให้กวาดเกลี้ยงกระดาน แต่พอเนื้อหามันผ่านสื่อก็จะไม่ครบถ้วนในเหตุการณ์ ไม่ค่อยมีใครวิเคราะห์" (สามารถ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

ในส่วนของกรณีตากใบผู้นำศาสนาส่วนใหญ่มองว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรงและอาจถือได้ว่าเป็นการฆ่าหมู่ ซึ่งจะตอกย้ำประวัติศาสตร์ของความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่เคยเกิดขึ้น ในอดีตคือเหตุการณ์ "กบฏดุซงญอ" ในปี 2491 และเหตุการณ์ "สะพานกอตอ" ในปี 2518

"ผมรู้สึกแย่เพราะว่า มองว่าเป็นการที่ ทหาร – ตำรวจ ปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกินกว่าเหตุในการตัดสินใจอย่างนั้น ผมมองว่า ไม่ต่างจากพฤษภาทมิฬ หรือ ตุลาคม 2519 ไม่มีการใช้หลักการทูตหรือหลักการเจรจาอย่างสันติวิธี เป็นเรื่องที่ดิบเถื่อนทั้งๆ ที่พอเข้าใจได้ว่าเป็นเรื่องความมั่นคง แต่รัฐทำเกินกว่าเหตุที่มีการปกปิดข้อมูล ผมว่ามันเป็นภาพความอัปยศที่เกิดซ้ำๆ ซากๆ" (สุปัญโญ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"ผมมองว่าหนักกว่าที่ กรือเซะ ทั้งจำนวนและความโหดร้าย ทั้งด้านสิทธิมนุษยชนนานาชาติก็ตำหนิรัฐไทยมากๆ" (สามารถ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"บ้านเมืองนี้ เจ้าหน้าที่รัฐทำแบบนี้ ยิ่งย้ำให้เป็นแผลเป็นการย้ำประวัติศาสตร์ที่มีรอยแผลเก่า ผมเลยมองว่าเรารับไม่ได้ บทสรุปเรื่องนี้การสอบสวนก็ยังไม่ชัดเจนอ้ำอึ้ง เก็บข้อมูลบางอย่างเพื่อความมั่นคงแล้วก็ไม่กล้าที่จะเปิดเผย" (มูฮำหมัดดาวุด, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

- <u>นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้</u>

ผู้นำศาสนาบางคนแสดงทัศนะต่อนโยบายของรัฐว่า มีนโยบายการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ขาดเอกภาพและขาดความแน่นอนในการแก้ปัญหา รวมไปถึงขาดอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นให้มีความชัดเจน

"เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยเห็นแล้วเรื่องที่จะพูดว่า "โจรกระจอก" หรือ "เดี๋ยวทางการก็จับได้" เราฟังแรกๆ เราจะศรัทธามาก พอเวลาผ่านมาก็ไม่เห็นทำได้ เขาทำให้รัฐบาลอยู่รอดไปวันๆ ได้พูดแรงๆ ให้คนอื่นเงียบเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เหมือนคุณทักษิณคนเดิมที่เคยน่ารัก พอหลังๆ อีโก้เยอะ ก้าวร้าว ไม่เป็นนักการเมือง พาตัวให้รอดตัวไปวันๆ" (สามารถ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"ข้อมูลในข่าวมันไม่คงที่ อย่างคำว่า ผู้ก่อการร้าย บางทีก็เรียก โจรกระจอก บางทีก็เรียก พูโล ซึ่งเปลี่ยนได้ทุกวัน แสดงให้เห็นว่าขาดเอกภาพของการข่าว เดี๋ยวนี้เริ่มใช้ ผู้ไม่หวังดี ซึ่งไม่รู้ว่าจะเอาอันไหนกันแน่ แค่ชุดคำนี้ก็มีมาก ต่างกรรมต่างวาระ ก็มีชื่อที่ไม่เหมือนกัน มันสะท้อนว่า การข่าวไม่มีความชัดเจน ผมฟังแล้วมันอึดอัดมันน่าจะมีพัฒนาการที่ดีกว่านี้อย่าเอาภาคใต้มาเป็นเรื่องเล่นๆ" (สามารถ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

7.2.2.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

จากการสนทนากลุ่มกับผู้รับสารกลุ่มผู้นำศาสนา พบว่าทัศนะที่มีต่อข่าวในประเด็นดังต่อไปนี้คือ การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่, การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ, การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่และการรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่

ผู้รับสารกลุ่มผู้นำศาสนาส่วนหนึ่ง แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การรายงานข่าวบางลักษณะที่ขาดการอรรถาธิบายรายละเอียด หรือการอธิบายเหตุการณ์อย่างตรงไปตรงมา เท่ากับเป็นการไม่ให้ความสำคัญต่อผู้ฟังซึ่งอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

"ผมว่าเรื่องที่รัฐพูดในข่าววิทยุแห่งประเทศไทย ความจริงที่พูดมันไม่ใช่ความจริงทั้งหมด มันก๊กๆ ให้กลางๆ เข้าไว้ แต่มันโหดร้ายต่อความรู้สึกของคนที่อยากทราบข้อเท็จจริง" (สุปัญโญ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"มันน่าที่จะให้สิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์มากกว่านี้ เราพอจะเข้าใจได้ว่ามันคงไม่อาจจะนำเสนอตรงไปตรงมา 100% แต่ต้องไม่ลืมว่าในพื้นที่ไม่มีทางที่จะควบคุมข้อมูลข่าวสารอยู่ เราเลยไม่ค่อยรู้สึกแฮปปี้เท่าไหร่ ถ้าข่าวมันเป็นไปในทางโฆษณาชวนเชื่อมากไป" (สามารถ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

- การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ

ผู้รับสารกลุ่มผู้นำศาสนาบางคนแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวว่า การนำเสนอคำพูดของแหล่งข่าวซึ่งเป็นผู้นำในบางประเด็น สามารถที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

"เรื่องปืนไป อาเจะห์ นี่สำคัญมาก ข้อสรุปมันเริ่มชัดว่าปืนถูกเอามาใช้ในพื้นที่ไม่ได้หายไปไหนตามที่ข่าวเคยบอก แต่พอข้อมูลออกจากปากผู้นำมันจะมีนัยยะสูง มันจะสำทับได้เลยว่าสมควรแก่เหตุแล้วที่ใช้กำลังในการปราบปรามเพราะถือว่าพวกนี้เป็นโจร" (มูฮำหมัด ดาวุด, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่</u>

ผู้รับสารกลุ่มผู้นำศาสนา แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า มีการรายงานที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดของข้อเท็จจริงในหลายแง่มุมแต่ถูกนำเสนอเพียงด้านใดหนึ่ง ซึ่งหากการรายงานข่าวไม่สามารถอธิบายเหตุการณ์ได้ครบถ้วน ผู้รับสารก็จะไปเปิดรับสื่อในช่องทางอื่นๆ เพื่อตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร เช่น เปิดรับสื่อจากประเทศมาเลเซีย

"ข้อมูลดี ผมต้องการแค่รู้ข่าวหรือข้อเท็จจริงเท่านั้น เราก็พอเอามาเช็คได้นะ ไม่ต้องเชื่อหมดก็ได้เราค่อยเช็คเอา มันไม่ได้เลวร้ายไปหมดนะเราตรวจสอบได้" (อับดูเลาะ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"แต่ถ้าเราหาคำอธิบายจากข่าวในพื้นที่ไม่ได้ ส่วนใหญ่เราจะเบนไปหาสื่อมาเลเซียแทน" (อับดูเลาะ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"แม้ว่าตัวเนื้อข่าวและแหล่งข่าวกับข้อเท็จจริง ดูรวมๆ มันสมเหตุสมผล แต่ถึงยังไงคนในพื้นที่ต้องว่าไม่ใช่แน่ๆ มันเกิดเป็นความขัดแย้ง มันขัดกับความรู้สึกเขา" (มุสตอฟา, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"ผมถามว่าตัวท่านจุฬาราชมนตรีลงมาพื้นที่เองรึเปล่า แทบไม่เคยมาเลยมาพูดแบบนี้เหมือนยิ่งซ้ำเติมความรู้สึกดูเหมือนท่านรับใช้รัฐ" (สามารถ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"ท่านไม่รู้ความจริงหรอกว่าที่มาที่ไปเป็นยังไง" (มุสตอฟา, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"เหมือนท่านอ่านจากสคริป (Script) ของรัฐบาล เป็นเครื่องมือรัฐบาลในการนำเสนอความเห็นเพื่อสมานฉันท์ ผมเลยไม่เข้าใจว่าคนในพื้นที่เขาจะตีความดีกรีของข่าว ไปในทิศทางไหนบ้าง" (สุปัญโญ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"ช่วงนั้นเป็นเดือนบวชนะ (เดือนรอมฎอน) จริงๆ ดูเหมือนจะไม่รุนแรง แต่ตอนเอาคนไปทับซ้อนๆ กัน ถ้าดูข่าวจากฝั่งมาเลย์เราจะเห็นได้ชัดว่า จำนวนคนชุมนุมมากกว่าที่สื่อไทยรายงาน การปะทะกวาดล้างเป็นยังไง จำนวนสูญเสียก็มากกว่า เพื่อนใกล้ๆ บ้านเล่าให้ฟังว่า มีคนไปทำงานในมาเลย์ ก็ไปมุงดู พอเข้าไปมุงด้วยแล้วก็หายแล้วก็เสียชีวิต มีคนที่ถูกสลายลงไปแช่ในแม่น้ำ แล้วจับให้ซ้อนกันในรถ" (มุสตอฟา, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"บางทีก็สงสารเจ้าหน้าที่ซึ่งทำงานในพื้นที่ แต่การรายงานข่าวอย่างนี้จะลดความน่าเชื่อถือของรัฐเป็นอย่างมากเลยทีเดียว" (อับดูเลาะ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ</u>

ผู้รับสารกลุ่มผู้นำศาสนาบางส่วนแสดงทัศนะ ต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า มีลักษณะโฆษณาชวนเชื่อทั้งในส่วนของรูปแบบและเนื้อหา เนื่องจากการเป็นสื่อของรัฐที่ต้องทำหน้าที่ในการเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐบาล

"ลักษณะของเขาเหมือนประกาศ จะมาเป็นชุดนะไม่มีความคิดเห็นมาที่อๆ ตรงๆ อ่านอย่างนั้นเลย ดูแข็งๆ แต่ดูน่าเชื่อถือมาก" (สามารถ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"กระบอกเสียงรัฐบาลก็ต้องเป็นแบบนี้แหละ แทบไม่มีสิทธิปฏิเสธเลยบังคับให้ฟังกันเลยมีทุกสถานี รูปแบบไม่น่าดึงดูด แต่เราก็ฟังนะเอาไว้ตรวจสอบข้อมูลว่ารัฐมองเหตุการณ์ยังไง" (สุปัญโญ, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

"ความน่าเชื่อถือของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญ กรณีตากใบ นายกฯ เราจะพูดแบบปากไวขาดข้อมูลที่ดีพอสื่อออกไป อย่างคำว่า "โจรกระจอก" , "ผู้อยู่เบื้องหลัง", "นายกเชื่อว่าเอาปืนไปขายต่อ" และมีคำพูดที่กระทบความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งๆ ที่จริงคำเหล่านี้ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก ต่อความน่าเชื่อถือจะเห็นได้ว่า ข่าวสารของรัฐโดยเฉพาะการข่าวจะไม่ค่อยน่าเชื่อถือ ทำหน้าที่แค่เป็นกระบอกเสียงรัฐบาล" (มูฮำหมัดดาวุด, สนทนากลุ่ม, 26 สิงหาคม 2549)

<u>7.2.3 นักศึกษา</u>

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาเป็นนักศึกษาจากสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี เป็นกลุ่มนักศึกษาที่สนใจกิจกรรมทางสังคมและติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ

7.2.3.1ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ

จากการสนทนากลุ่มกับผู้รับสารกลุ่มนักศึกษา พบทัศนะที่มีต่อนฎยบายของรัฐในประเด็นดังต่อไปนี้คือ การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ แสดงทัศนะต่อรัฐในการความรุนแรงเข้าปรามปราม ผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะว่า เจ้าหน้าที่ได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ซึ่งอาจมีความกดดันและต้องป้องกันตัวเอง

> "จะนึกถึงภาพการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ มีการใช้ความรุนแรงมากกว่าที่เป็นเหตุการณ์ฆ่ารายวัน มีคนตายมาก สงสัยว่าทำไมต้องเป็นที่ กรือเซะ – มัสยิดที่มีประวัติศาสตร์ นึกเหมือนว่ารัฐทำเกินกว่าเหตุรึเปล่าตอนนั้นก็เชียร์ฝ่ายรัฐนะ" (สุวัทนา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

> "คิดว่าเจ้าหน้าที่พยายามที่จะแก้ไขแล้วนะ แต่สุดท้ายก็ต้องใช้กำลังรัฐพยายามเสนอว่าเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่อย่างดีและก็ถูกต้องแล้ว" (อารยา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

> "ทหารบางทีอาจจะกดดันก็ได้อาจจะกลัวก็ได้ สถานการณ์นั้นคือการป้องกันตัวเองให้รอดเหมือนกัน เขาทำดีที่สุดแล้วนะ" (แวอาฟัน, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

ขณะที่กรณีตากใบผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาบางส่วนมองว่า รัฐมีข้อจำกัดมาจากการปฏิบัติงานซึ่งอาจจะมาจากความรู้จำกัดของการปฏิบัติงาน ที่ต้องทำตามคำสั่งภายใต้สถานการณ์ที่บีบบังคับและผู้รับสารบางส่วนแสดงทัศนะว่า รัฐอาจจะทำรุนแรงเกินกว่าเหตุจริง

> "เขาก็ไม่อยากจะทำอะไรแบบนี้หรอก ทุกคนพยายามทำให้เกิดสันติที่สุด พยายามลดความรุนแรง บางทีไม่เหมาะกับสถานการณ์" (อารยา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

> "เป็นหน้าที่ของเขานะเขาได้รับคำสั่งมา การเป็นทหารก็ต้องเชื่อผู้บังคับบัญชา พอรับคำสั่งปุ๊ป ต้องทำไม่ทำก็ไม่ได้ บางทีดูแรงเกินไปแต่ก็ต้องทำ เขาอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีแต่ความกลัวว่าอาจจะแก้ไม่ทัน" (ปิยวณี, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"เราก็จินตนาการว่าตอนที่เขาทับกันนั้นมันทรมานไหม เราก็เห็นใจเขานะทั้งสองฝ่าย นะ เขาคงคิดว่าจัดการให้มันเสร็จๆ ไปก็คงไม่ต้องคิดอะไรมาก รัฐคงไม่คิดถึงว่าจะมีคนตายมากขนาดนั้นด้วยแหละ" (ปทุมวดี, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"เขาก็ต้องแก้ต่างให้ตัวเองอยู่แล้ว เช่น เอาคนขึ้นอย่างเป็นระเบียบแล้วนะ แต่ถ้าเราเป็นรัฐเองเราก็ต้องทำอย่างนี้" (แวอาฟาน, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"สำหรับเรารู้สึกเหมือนว่ามันซ้ำรอย "กรือเซะ" ยังไงไม่รู้เป็นเรื่อง ของเจ้าหน้าที่รัฐกับการกระทำของประชาชน มีการถกเถียงกันว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นทำรุนแรงเกินไปรึเปล่า แต่สุดท้ายก็มีการย้ายแม่ทัพภาคที่ 4 อาจเป็นการสร้างภาพให้เห็นว่ากระทำเกินเหตุก็เลยต้องย้าย" (ปทุมวดี, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

7.2.3.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

จากการสนทนากลุ่มกับผู้รับสารกลุ่มนักศึกษา พบว่าทัศนะที่มีต่อข่าวในประเด็นดังต่อไปนี้คือ การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่, การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐและการรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาส่วนหนึ่ง แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า เนื้อหาโดยรวมเป็นการสื่อสารกับผู้ฟังส่วนใหญ่ของประเทศมากกว่าสื่อสารกับผู้ฟังในพื้นที่ โดยมักรายงานข่าวเพื่อความมั่นใจให้กับผู้ฟังส่วนใหญ่ให้ความรู้สึกดีขึ้น

"รัฐอิงคนส่วนใหญ่ของประเทศ เวลารายงานข่าวจะให้ความสำคัญกับคนส่วนใหญ่มากกว่า เพราะคนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้อยู่ในพื้นที่ พอให้ข่าวไปก็จะทำให้ความรู้สึกของคนฟังดีขึ้น แต่กลับกลายเป็นว่าคนที่เดือดร้อนคือคนในพื้นที่เอง รัฐแค่ทำให้คนส่วนใหญ่ในประเทศสบายใจ" (แวอาฟาน, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"เขาอิงคนส่วนใหญ่มากเกินไป เวลาให้ข่าวเขาให้ความสำคัญกับคนส่วนใหญ่ของประเทศมากกว่า เพราะคนส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ดูแลความรู้สึกคนส่วนใหญ่แต่คนที่เดือดร้อนก็เป็นคนในพื้นที่อยู่ดี" (อารยา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

- <u>การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ</u>

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ เนื่องจากมีรายงานข่าวเพียงด้านเดียว โดยที่ฝ่ายตรงกันข้ามไม่มีสิทธิที่จะโต้แย้ง รวมไปถึงการใช้แหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือเพื่ออธิบายและเป็นสัญลักษณ์ของความน่าเชื่อถือ

> "ธรรมดาอยู่แล้วที่จะต้องเน้นหนักไปในทางรัฐบาลอยู่แล้ว" (ปทุมวดี, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

> "บางเหตุการณ์อาจจะไม่ได้รุนแรงอย่างนั้น ข้อมูลบางอย่างก็ผิดพลาดไปจากความเป็นจริง เขาอาจจะสรุปเลยว่าคนนี้ผิด พูดฝ่ายเดียวโดยที่อีกฝ่ายไม่ได้โต้แย้งเลย" (สุวัทนา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

> "การเอาจุฬาราชมนตรีพูดไม่เหมาะเหมือนจะพยายามให้ชอบธรรม คงคิดว่าท่านเป็นประมุขแล้วพี่น้องมุสลิมจะเชื่อจุฬาฯไง แต่จริงๆ คนที่นี่เขารู้ว่าท่านไม่ได้อยู่ที่นี่ไม่ได้รู้ความจริงมากนัก"(แวอาฟาน, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

> "เวลาใช้แหล่งข่าวหมอพรทิพย์ คนฟังก็เชื่อถือซิเพราะแกมีความน่าเชื่อถือในการตรวจสอบเรื่องพวกนี้ จริงๆ ก็ช่วยอะไรได้ไม่มากหรอก เพราะเราอยู่ในพื้นที่เราเห็นอยู่ แต่คนฟังที่อื่นอาจจะรู้สึกว่าหมอพรทิพย์ลงทุนลงมาเองเลย แต่ก็ไม่คืบหน้ามากเป็นแค่สัญลักษณ์ให้ดูน่าเชื่อถือเท่านั้น" (สุวัทนา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

- <u>การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่</u>

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีการรายงานข่าวที่ไม่สอดคล้องกับความจริงในพื้นที่_โดยผู้รับสารยกตัวอย่างกรณีกรือเซะว่า หากผู้ฟังที่ไม่ใช่คนในพื้นที่ก็จะรู้สึกคล้อยตามข่าว แต่หากอยู่ในพื้นที่ก็มีข้อมูลอีกชุดหนึ่งซึ่งไม่ได้เหมือนกับที่ข่าวได้รายงานไปทั้งหมด ซึ่งความรู้สึกของคนในพื้นที่ผู้ก่อความไม่สงบอาจไม่ได้มีความผิดไปทั้งหมด

> "เหมือนเขาโยนความผิดไปให้ผู้ก่อการนะ เขาทำการรุนแรงกัน ข้อมูลส่วนใหญ่ถ้าไม่ใช่คนในพื้นที่ เขาก็จะคิดว่ามันเป็นแบบนั้นจริงๆ ทั้งๆ ที่ข่าวที่เสนอไปบางครั้งมันไม่ใช่อย่างนั้น" (ปทุมวดี, สนทนากลุ่ม, 30 กรกฎาคม 2549)

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาส่วนหนึ่งยังได้ยกตัวอย่าง กรณีตากใบว่าข้อมูลของการรายงานบางส่วนจะผิดไปจากความเป็นจริง ซึ่งประชาชนในพื้นที่สามารถที่จะตรวจสอบได้ผ่านสื่อต่างประเทศ, ระบบการสื่อสารแบบปากต่อปากและทัศนะพื้นฐานต่อรัฐที่มีอยู่เชิงลบอยู่แล้ว จะมีความเห็นโต้แย้งกับการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

"คิดว่าเป็นการระดมคนกลุ่มหนึ่ง ช่วงนั้นยังเป็นช่วงเดือนบวช ซึ่งเขาไม่ได้กินอะไรอยู่แล้ว อารมณ์มันหงุดหงิดง่าย ผมก็เคยดูแผ่นซีดีเพราะว่าบางทีสื่อก็ยังถ่ายทอดไม่หมด ธรรมดาอยู่แล้วสื่อของรัฐต้องปกปิดแต่บางมีคนที่ได้ดูสถานีของมาเลย์เขาก็เอาภาพนั้นแหละมาดู" (แวอาฟาน, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"เหมือนว่านำเสนอความจริงไม่หมด" (ปทุมวดี, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"คนในพื้นที่ๆ ได้ฟังเรื่องราวทั้ง 2 เหตุการณ์ คงไม่มีใครยอมรับสิ่งที่รัฐพยายามจะบอกมันไม่ตรงกับความจริง คนที่อื่นอาจจะคิดว่ารัฐบาลทำถูกแล้วแต่คนที่นี่เขาคิดอีกแบบเขามีญาติมีคนรอบข้างมีอะไรเขาก็พูดกันบอกต่อๆ กันไป" (แวอาฟาน, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"สำหรับคนที่นี่ธรรมดาอยู่แล้วเรื่องประเภทนี้ถ้าเขาป้อนให้พวกเรา 100% นะ ที่นี่รับแค่ 20% ที่เชื่อถือ เพราะคนที่นี่ก็จะมองรัฐในแง่ลบอย่างเดียว ไม่เหมือนคนที่อื่นที่ได้ฟังปั๊บก็จะคิดตามสื่อเลย" (แวอาฟาน, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

- <u>การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ</u>

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า รูปแบบการนำเสนอของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศในกรณีกรือเซะว่า เร้าอารมณ์และรู้สึกคล้อยตามการรายงานข่าวโดยอยากให้ทางการปราบปรามกับผู้ก่อความไม่สงบโดยเร็ว แต่เมื่อได้มาศึกษาในจังหวัดปัตตานีและสัมผัสกับพื้นที่จริงก็ทำให้รู้สึกแตกต่างจากที่เคยคิด

"ข่าวมันเร้าอารมณ์ให้เราเชียร์รัฐบาล" (อารยา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"ตอนนั้นเหมือนอยากให้ทหารจัดการให้เสร็จซะเร็วๆ" (ปทุมวดี, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"ตอนนั้นโดนจำได้เลยว่าตอนที่เขายิงกัน เรารู้สึกว่าเมื่อไหร่ 20 กว่าคนนั้นจะถูกยิงหมดซะที เมื่อไหร่จะตายหมดมันจะได้ยุติ" (ปิยวณี, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"ถ้าเป็นเมื่อก่อนคิดว่าน่าเชื่อถือ สัก 90% น้อยมากที่จะไม่เชื่อถือ เพราะเหมือนเขาให้เรารับรู้ ยังไม่มีการเอามาคิดว่าน่าเชื่อถือมั้ย เพราะไม่เห็นสภาพจริงไง แต่พอเรามารู้ในที่จริงเราก็แยกแยะ ก็วิเคราะห์มากขึ้น เพราะยิ่งเรามาอยู่ เราก็มาซึมซับความเป็นที่นี่" (ปทุมวดี, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาแสดงทัศนะเพิ่มเติมว่า ในกรณีตากใบตนรู้สึกคล้อยตามการรายงานข่าว ซึ่งอาจเกิดมาจากความเคยชินที่เคยได้รับฟังอยู่อย่างสม่ำเสมอ และมองว่าการรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไม่ให้ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการสลายการชุมนุมออกมาต่อต้าน

"พอได้ยินว่าสลายการชุมนุมได้แล้วเราก็ดีใจ คงเพราะฟังทุกวันถ้าไม่คิดอะไรก็คงจะซึมซับ" (อารยา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

"เขาคงพยายามที่จะทำให้คนฟังแล้วรู้สึกสบายใจ พยายามที่แก้ปัญหาไปก่อน พยายามที่จะเอาใจนะ ไม่ต้องเป็นห่วงนะ คงกลัวว่าอาจจะรุนแรงกว่าเดิม แต่ก็มีผลดีนะเพราะประชาชนจะไม่ออกมาใช้ความรุนแรง เอาใจไปก่อนไม่อยากให้สูญเสียเยอะๆ ให้ความหวังว่าเหตุการณ์ยังดีนะ เป็นการแก้เฉพาะหน้าไปก่อน" (อารยา, สนทนากลุ่ม, 30 มิถุนายน 2549)

7.2.4 สื่อมวลชน

ผู้รับสารกลุ่ม "สื่อมวลชน" เป็นผู้สื่อข่าวที่ปฏิบัติงานที่ศูนย์ข่าวอิศรา สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นมีผู้สื่อข่าวจากหลายสังกัดทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อทำการรายงานข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

7.2.4.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ

จากการสนทนากลุ่มกับผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชน พบทัศนะที่มีต่อนโยบายของรัฐในประเด็นดังต่อไปนี้คือ การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณีกรือเซะและกรณีตากใบและรัฐอ่อนแอและล้มเหลวในการจัดการความขัดแย้งโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ

ผู้รับสารกลุ่มผู้สื่อข่าวส่วนหนึ่งแสดงทัศนะต่อกรณีกรือเซะว่า รัฐมีความชอบธรรมในการปราบปรามโดยมีเหตุผลของการกระทำเพื่อปกป้องตนเอง เนื่องจากผู้ก่อการมีการใช้อาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ ถือว่าเป็นความชอบธรรมที่จะการปราบปราม

> "รัฐมีความชอบธรรมในการปราบปรามนะ มันเป็นหน้าที่รัฐที่ต้องปกป้องตนเอง" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

> "กรณีกรือเซะ รัฐมีความชอบธรรมสูงในการปราบปรามที่จะยิงปืนเข้าไปในมัสยิด เพราะว่าคนร้ายยิงปืนสวนออกมาต่อสู้ ถ้ามันไม่ยิงออกมาจากมัสยิดก่อนหรือไปทำร้ายเจ้าหน้าที่ก่อนที่จุดตรวจก่อน เจ้าหน้าที่ก็คงจะไม่ยิง" (ณรรธราวุธ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

> "บางทีมันหาความชอบธรรมในการนำเสนอ โจทย์ที่ชัดคือรัฐถูกต้องเสมอ การใส่รหัสว่า รัฐ "ต้องถูก" ไม่งั้นจะมีไว้ทำไม เป็นเรื่องที่ต้องมีคือธรรมชาติของอำนาจคือธรรมชาติของรัฐ" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

> "ผมอยู่ยะลาตรงจุดที่ผมไปถึงก่อน คือที่สามแยกบ้านเนียง เห็นคนถือมีดตอนนั้นยังไม่รู้ว่ามีที่กรือเซะด้วย จนทำข่าวที่ยะลาเสร็จถึงได้รู้ว่ามีเหตุการณ์ทั้งหมด 10 จุด ซึ่งเป็นเวลาหลังเที่ยงแล้ว ผมทั้งไปที่ อ.กรงปินัง, อ.บันนังสตา ในยะลาทั้งหมดเห็นภาพเดียวกันคือ ภาพคนนอนตายเกลื่อนเด็กๆ คนแก่ ถือมีด นุ่งโสร่ง มีลูกประคำ เหมือนกันทุกจุดเราถ่ายรูปเอง เราเก็บไว้เองเป็นประวัติศาสตร์เลย เราไม่เคยเห็นอะไรที่เป็นแบบนี้ เราต้องการคำอธิบายมากว่ามีดสู้กับปืนได้อย่างไร" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

ผู้รับสารแสดงความเห็นด้วยว่า กรณีกรือเซะยังมีลักษณะที่เกี่ยวข้องสัญลักษณ์ของความเป็นปัตตานีที่รัฐเคยใช้ความรุนแรงกับประชาชนในพื้นที่มาก่อน

> "กรือเซะ มีความน่าสนใจเพราะว่าเคยมีเหตุการณ์เมื่อปี 2533 มาก่อน (เรื่องประท้วงมัสยิด) มีลักษณะสัญลักษณ์สูงแล้วเมื่อพิจารณาก็จะคาบเกี่ยวกับเหตุการณ์ กบฏดุซงญอ ช่วงปี 2491 ด้วยมีเกี่ยวกันกับประวัติศาสตร์ตลอด" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

ขณะเดียวกันผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะต่อกรณีตากใบ ว่ามีความแตกต่างจากกรณีกรือเซะก็คือ การชุมนุมที่หน้า สภ.อ.ตากใบถือเป็นว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมของพลเมืองในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อชุมนุมเรียกร้องความเป็นธรรม อีกทั้งการที่ผู้ชุมนุมต้อง

เสียชีวิตขณะที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะปล่อยให้เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้น

> "ตากใบ ต่างจาก กรือเซะ เพราะกรณีกรือเซะรัฐมีความชอบธรรมในการปราบปรามแต่ตากใบ รัฐผิดพลาดในการปกป้องประชาชนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐ ซึ่งจะยิ่งย้ำว่ารัฐไม่น่าไว้วางใจและขาดความน่าเชื่อถือ" (ณรรธราวุธ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

> กรณีตากใบ เป็นการเรียกร้องความยุติธรรมให้กับชุด รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) 6 คน ที่เป็นคนของรัฐด้วย มองอย่างผิวเผิน รัฐน่าจะเป็นฝ่ายถูกแต่เมื่อพิจารณารายละเอียด แต่พวกเขาก็มีสิทธิที่จะไปชุมนุมอยู่ที่นั่นได้ ส่วนกระบวนการสลายการชุมนุมนั้นถือเป็นอีกประเด็นหนึ่ง" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

> "เราเกิดความรู้สึกไม่ดีก็คือ คนที่ตายยังอยู่ในการควบคุมของรัฐอันนี้ฟังแล้วมันสลด รู้สึกไม่ดีตอนสลายการชุมนุมยังพอรับได้แต่พอรู้ตอนหลังนี่แย่เลย" (ตูแวดานีลา, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

- <u>รัฐอ่อนแอและล้มเหลวในการจัดการความขัดแย้ง</u>

ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะว่า รัฐไทยมีความอ่อนแอและล้มเหลวในการจัดการความขัดแย้งโดยเฉพาะในกรณีตากใบ รัฐขาดประสบการณ์ในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและไม่กล้าที่จะสะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งสร้างผลเสียในระยะยาวต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อรัฐ ซึ่งรัฐกำลังประสบกับปัญหานี้อยู่

> "รัฐไทยขาดประสบการณ์ในการจัดการกับความขัดแย้ง ความอ่อนหัดของรัฐไทยต่อสถานการณ์วิกฤติของเรายังมีอีกมาก เราขาดประสบการณ์ในการจัดการกับเรื่องพวกนี้" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

> "มันสะท้อนความจริงให้เห็นว่า การที่รัฐไม่ยอมสะท้อนความจริง มันทำให้คนรู้สึกว่าไม่ควรเชื่อถือต่อรัฐ ถึงแม้รัฐจะออกมาพูดว่าการตายนี้เป็นอุบัติเหตุเพราะขาดอากาศหายใจก็ตาม" (มัทนี, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

> "ผลพวงที่ตามมาจากตากใบนี่ ยาวมาจนถึงเรื่องขุดศพเลยนะเพราะคนมันขาดความน่าเชื่อถือ แล้วคนก็จะตะขิดตะขวงใจ กระทบยาวมาเป็นลูกโซ่เลยแหละ" (กิ่งอ้อ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

"ผลของการปกปิด มันสวิงกลับมาเป็นผลเสียกับรัฐ เพราะว่าฝ่ายตรงข้ามเอาเหตุการณ์ตากใบมาอ้างในการสร้างความไม่สงบเหมือนกัน เช่น อาจจะปล่อยข่าวลือว่ามีคนตายในแม่น้ำตากใบเยอะแล้วลอยไปโผล่ในฝั่งมาเลย์ เป็นไปได้ทั้งนั้นที่จะอ้างมาอ้างต่อได้" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

7.2.4.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

จากการสนทนากลุ่มกับผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชน พบว่าทัศนะที่มีต่อข่าวในประเด็นดังต่อไปนี้คือ การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่, การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ, การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่และการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยขาดความน่าเชื่อถือ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่

ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชน แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การรายงานข่าวได้ละเลยการให้พื้นที่ต่อประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ฟังจากพื้นที่อื่นๆ เกิดความเข้าใจผิดได้

"สื่อรัฐต้องทำหน้าที่แย่งชิงมวลชน แต่การนำเสนอที่ขาดความต่อเนื่องจะทำให้การแย่งชิงมันจะยิ่งผลักคนที่นี่ออกไป อย่างกรณี กรือเซะ – ตากใบ คนข้างนอกมองเป็นโจรไปเลยนะ แต่พอเราลงไปดูจริงๆ มันก็น่าเห็นใจว่า ชาวบ้านไม่รู้จะทำยังไงจริงๆ และอีกอย่างเรามักคิดว่า เดี๋ยวก็ลืมซึ่งเหตุการณ์มันเกิดไปเรื่อยพอเสนอด้านเดียว มันก็ยุ่งซิทีนี้" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

"ถ้าถามว่าอย่างเหตุการณ์ กรือเซะ วันนั้นทำไมไม่มีใครไปสัมภาษณ์คนชาวบ้านข้างๆ มัสยิดแถวบ้านตันหยงลูโละเพราะคนต้องด่าแน่ๆ เพราะยิงเข้าไปได้ไงซึ่งรัฐมันไม่กล้าออกอากาศหรอกเห็นใจเหมือนกัน บางทีมันไม่มีทางเลือก" (มัทนี, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

- การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ

ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะว่า การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีเทคนิคการรายงานที่เอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในกรณีที่รัฐใช้ความรุนแรงในการปราบปราม

"การรายงานข่าวเพื่อจะโน้มน้าวให้ผู้ฟังนอกพื้นที่เห็นด้วยกับรัฐนั้น เป็นเทคนิคของภาครัฐ เป็นชุดความรู้ที่รัฐใช้ในการปกครองพลเมือง ผ่านการประชาสัมพันธ์ของรัฐ เป็นสูตรที่ตายตัวว่าจะต้องขึ้นต้นรายงานข่าวหรือนำเสนอแบบใด ลงท้ายอย่างอย่างไร โดยที่รัฐอาจจะไม่ตระหนักว่าโลกของการสื่อสารในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป" (กิ่งอ้อ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

"วิธีการรายงานข่าวของวิทยุประเทศไทยต้องปรับนะ เพราะความต่อเนื่องของการรายงานข่าวต้องมี ไม่ใช่ให้จบในครั้งเดียว สื่อรัฐเวลารายงานคือการบอกว่าจับผู้ต้องหาได้ แต่คดีที่ศาลกลับไม่มี ต้องปรับมาสู่การรายงานข่าวเพื่อสร้างสันติภาพมากขึ้น ไม่ใช่มีแต่ลักษณะสื่อโฆษณาหรือสปอตเพื่อการประชาสัมพันธ์" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่</u>

ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะว่า มีการรายงานข่าวที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ โดยในกรณีกรือเซะผู้รับสารมีความเห็นว่า ไม่เชื่อว่ากลุ่มผู้ก่อการจะเป็นกลุ่มที่ติดยาเสพติดซึ่งเมื่อลงพื้นที่ก็พบว่าขัดแย้งกับสิ่งที่ข่าวนำเสนอ ขณะที่กรณีตากใบไม่มีการรายงานข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งจะส่งผลต่อผู้ฟังในพื้นที่เนื่องจากมีช่องทางสื่ออื่นๆ ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่อรัฐในระยะยาว

"เราไม่เชื่อว่าเป็นเรื่องยาเสพติด อย่างเปาะเส้ง ก็ตามไปดูเด็กที่ตายที่บ้านรางวัลมันนี่บานเบอะ เป็นตู้ๆ เป็นเด็กดีอันนี้ทำให้เราคิดมากก็เลยคิดว่าถ้าใจเด็กมันขนาดนี้ มันคงมีอะไรซับซ้อนอยู่มาก ซึ่งตั้งแต่นั้นมาเหตุการณ์ใต้เริ่มเปลี่ยนไปจากเดิมเยอะมาก" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

"มันมีเงื่อนงำตั้งแต่บ่ายแล้วนะว่าทำไม ต้องให้หมอพรทิพย์ออกมาพูดออกมาแถลงข่าวเอง ทำไมเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ไม่ยอมมาแถลง ทำไมต้องรอคุณหญิงหมอ แม่ทัพภาคที่ 4 ทำไมไม่แถลงในฐานะเจ้าของพื้นที่" (กิ่งอ้อ, สนทนากลุ่ม, 11 สิงหาคม 2549)

"ถ้าแถลงแต่แรกว่าเป็นความผิดพลาดก็น่าจะจบไปได้เลยว่าเป็นความผิดพลาด น่าจะจบสวยกว่าผมว่ามันจบ พอแถลงทีหลังมันจะมีข้อสงสัยเพราะกรณีตากใบมันเห็นชัด คือการไม่แถลงข้อเท็จจริงให้เร็วในสถานการณ์วิกฤติมันส่งผลกระทบระยะยาวมาก มันต่างกับที่ กรือเซะ เพราะโทรทัศน์ - วิทยุถ่ายทอดสด" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

"มันย้ำว่าพอรัฐไม่กล้าที่จะเสนอมุมบางมุมไม่เสนอความจริง ทำให้ความจริงบางเรื่องมันไปโผล่ที่อื่น เหตุการณ์มันก็จะยิ่งแรงขึ้นพอไปโผล่ในสื่อมาเลย์บ้าง ในซีดีตากใบบ้าง อย่างเราคุยในพื้นที่ของตันหยงลิมอร์ ถามชาวบ้านเขาบอกว่าเขาดูจากข่าวมาเลย์ตลอด เพราะมีนักข่าวมาเลย์เข้ามาทำข่าวภาพสดๆ ไม่มีการตัดต่อ แต่ของเรามีรายงานนิดเดียวตรงนี้เป็นปมของปัญหาเหมือนกันว่า ทำไมเวลามีเหตุเกิดขึ้นเขาอยากให้นักข่าวมาเลย์เข้ามามากกว่า" (มูฮำมัดอายุบ,สนทนากลุ่ม, 11 สิงหาคม 2549)

"สื่อรัฐมักจะพูดว่าไม่มีอะไรแต่นั่นยิ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะนั่นสวนทางกับความเป็นจริงที่คนในพื้นที่ประสบกันอยู่ เขายิ่งฟังก็ยิ่งรู้สึกว่ามันไม่ใช่ - ไม่ยอมรับ" (ตูแวดานีลา,สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

"ปกตินะสื่อของรัฐมันก็ต้องปกป้องรัฐอยู่แล้ว จะใช้การการปกปิดแบบ Propaganda ไม่ปล่อยให้ข้อเท็จจริงออกมา รัฐไม่ได้ให้ข้อมูลอย่างรอบด้าน หนังสือพิมพ์จึงตอบสนองความรอบด้านมากกว่า ยิ่งในกรณีตากใบจึงปฏิเสธยากที่สุด เพราะญาติผู้ต้องหามารออยู่หน้าค่ายทหารมารอดูศพดูอะไรกัน ปฏิเสธยากไม่เหมือนกรือเซะจะต่างกัน" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยขาดความน่าเชื่อถือ</u>

ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะต่อการรายงานสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่าไม่ได้ขาดความน่าเชื่อถือ ในส่วนการรายงานก็เป็นข้อเท็จจริงในแง่มุมหนึ่ง เพียงแต่ขาดความรอบด้าน ซึ่งแตกต่างจากจุดยืนของการรายงานข่าวสื่อมวลชนที่ไม่ใช่ของรัฐ ซึ่งเน้นการรายงานอย่างรอบด้านมากกว่า

"จริงๆ ไม่ได้ไม่น่าเชื่อถือนะ เพียงแต่มันไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ มันแค่ไม่รอบด้านพอเพราะเสนอสัดส่วนภาครัฐมากกว่าภาคประชาชน แต่ในความเป็นข้อเท็จจริง (Fact) ก็ยังต้องฟัง" (กิ่งอ้อ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

"เรายืนอยู่บนความเชื่อในการรายงานข่าวคนละแบบ เราเชื่อในความรอบด้านแต่สื่อรัฐเป็นการนำเสนอจากฝั่งรัฐอย่างเดียว แน่นอนว่าความน่าเชื่อถือจะน้อยกว่า <u>หากตีค่าประสาสื่อถ้ามันก็ไม่รอบด้านความน่าเชื่อถือก็จะน้อยลงไปแล้วก็ยังขาดมุมด้านชาวบ้าน</u> โดยตัวของ

มันเองก็ต้องเป็นอย่างนั้นแล้ว ก็ต้องเสนอเพราะมันเป็นสื่อของรัฐมันต้องประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว" (มูฮำมัดอายุบ, สนทนากลุ่ม, 11สิงหาคม 2549)

7.3 กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่วมสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทหาร, กลุ่มตำรวจ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครอง โดยจุดยืนของเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐในเชิงบวก เนื่องจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ก็มีทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่าไม่น่าจะส่งผลดีต่อการทำงานในพื้นที่นัก ส่วนหนึ่งเชื่อมั่นว่าสื่อของรัฐมีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง แต่ในบางประเด็นพบว่ามีข้อมูลที่แตกต่างกันจากประสบการณ์ที่ตนได้สัมผัส

7.3.1 ทหาร

กลุ่มผู้รับสารที่เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่าย "ทหาร" เป็นทหารระดับชั้นประทวน ที่รับราชการในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้มาอย่างยาวนานจากกองร้อยอาวุธเบา ค่ายสิรินธร ต.เขาตูม อ.ยะรัง จ.ปัตตานี ซึ่งเป็นหน่วยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด ก่อนจะถูกลดบทบาทของหน่วยลงในช่วงรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และจากสังกัดหน่วยเฉพาะกิจที่ 42 สังกัดกองอำนวยการสร้างสร้างเสริมสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) ซึ่งทำหน้าที่ด้านการพัฒนา

7.3.1.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารกลุ่มทหารต่อทัศนะของนโยบายของรัฐ ปรากฏการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ ประเด็นการใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ, นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ

ผู้รับสารกลุ่มทหารส่วนใหญ่มีทัศนะต่อการใช้ความรุนแรงในสองกรณีนี้ว่าต้องใช้ความเด็ดขาดในการปราบปราม ต้องใช้ความรวดเร็วในการปราบปรามไม่ปล่อยให้เหตุการณ์ยืดเยื้อ ซึ่งในทางยุทธวิธีต้องไม่ปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปจนเวลามืดค่ำ เพราะจะทำให้การทำงานมีความยุ่งยากมากยิ่งขึ้น เนื่องจากอาจถูกฉวยโอกาสจากฝ่ายตรงกันข้าม

"เหตุการณ์นั้นมันต้องรุนแรงนะ เพราะไม่อย่างนั้นมันคงยืดยาวไปต้องเด็ดขาดนะ ไม่งั้นยาวแน่กับไอ้พวกนี้เพราะถ้าเลยค่ำไปนี่ มันคงต้องฉวยโอกาสแน่ๆ พอเด็ดขาดมันก็จะแน่นอนกว่า" (ธวัช, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

"ถ้าไม่ทำแบบนั้นพวกโจรคงหนีไปหมด ชาวบ้านที่มาล้อมมันน่ากลัวยิ่งค่ำจะยากที่ล้อมอยู่รอบนอกจะเข้ามาหมด" (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

ส่วนความเห็นต่อกรณีตากใบพบว่า การสลายการชุมนุมอย่างเป็นขั้นตอน โดยเห็นว่าผู้ควบคุมสถานการณ์ในขณะนั้นคือ พล.ท.พิศาล วัฒนวงศ์คีรี แม่ทัพภาคที่ 4 ทำดีที่สุดแล้ว และโดยส่วนตัวท่านก็เป็นคนที่ดีมาก เป็นบุคคลที่ทหารชั้นผู้น้อยชื่นชมและให้ความเคารพแต่ต้องมาพลาดจากการขนย้ายผู้ชุมนุมขึ้นรถจนทำให้มีการเสียชีวิตจำนวนมาก ผู้รับสารกลุ่มนี้ยังอ้างด้วยว่าเวลาที่เจ้าหน้าที่เข้าปราบปราม คนไทยพุทธในพื้นที่ส่วนใหญ่จะให้การสนับสนุน

"แม่ทัพพิศาลเป็นคนดีมากๆ ท่านเป็นสายการเมืองนำการทหาร ติดดินไม่ใช้ความรุนแรงเข้าถึงผู้คน แต่มาพลาดก็ตอนเอาคนขึ้นรถ" (วรพงศ์, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

"คนไทยในพื้นที่เห็นด้วยทั้งนั้นนะเวลาที่ใช้กำลังเข้าไปปราบ" (คมสัน, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

นอกจากนี้ทหารบางคนมีทัศนะว่าการแก้ปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้หากใช้การปราบปรามอย่างหนักหน่วง ก็จะสามารถแก้ปัญหาได้และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นก็จะสงบลง เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นมุสลิมกลัวเจ้าหน้าที่อยู่แล้ว

"ปราบปรามให้หนักนะ ไม่มีปัญหาเลย พวกนี้กลัวตาย ถ้าเราเอาจริงไม่มีปัญหาเลย อย่างตอนจับครูจูหลิง น่าจะเข้าไปชิงตัวมาเลย ไม่รู้จะกลัวอะไรกัน" (เปรม, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

"ใช้การเมืองนำการทหารไม่ได้หรอก ต้องให้ทหารนำการปราบปรามให้เต็มที่ การให้เขาเป็นแค่ผู้หลงผิดไม่ดีกับเรารัฐปล่อยพวกในพื้นที่มากไป ต้องใช้กฎอัยการศึกถึงจะเอาอยู่" (ธวัช, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

- <u>นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้</u>

ผู้รับสารกลุ่มทหารแสดงทัศนะต่อแนวทางการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า มีความผิดพลาดมาตั้งแต่รัฐบาลทักษิณ 1 ที่ถอนทหารออกจากพื้นที่แล้วให้ตำรวจเข้ามาดูแลพื้นที่แทนทำให้ความต่อเนื่องของการข่าวขาดหายไป ส่งผลกระทบต่อการทำงานมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสถานการณ์ได้ทวีความยุ่งยากและซับซ้อนกว่าเดิม เป็นความยุ่งยากที่มาจากความไม่

เข้าใจของรัฐบาล ซึ่งทหารซึ่งทำงานในพื้นที่มานานจะมีความเข้าใจปัญหาเป็นอย่างดีแต่ก็ต้องทำตามนโยบายของรัฐ

> "แต่ก่อนเราทำงานตอนที่รัฐบาลยังไม่สั่งถอนทหารออกจากพื้นที่ ข่าวการเชื่อมโยงระหว่างวัยรุ่นเรารู้หมด พอถอนทหารออกเหมือนเปิดประตูให้พวกเขาเข้ามาโดยเราไม่รู้ข่าวความเคลื่อนไหวเลย ซึ่งตอนหลังเชื่อมโยงกันหมด ทั้งหมู่บ้าน โรงเรียนตาดีกา (โรงเรียนชั้นเด็กเล็ก) ปลูกฝังกันมาไม่ให้ร้องเพลงชาติไทย ขยายไปจากกลุ่มเล็กจนเดี๋ยวนี้ขยายไปในทุกส่วน เทคนิค, ราชภัฏ, มหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการมีคนของเขาหมดแทรกทุกวงการ" (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> "การข่าวของทหารที่จริงเขารู้หมด รู้อย่างละเอียดด้วยแต่มาถูกทางหรือเปล่านี่ไม่แน่ใจนะ เพราะ ผบ.ทบ.ก็ยังต้องเอาใจรัฐบาล" (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> "เรายังใช้การเมืองนำการทหารอยู่ เราให้โอกาสมากถ้าใช้ความรุนแรงเมื่อไหร่ก็พังเมื่อนั้น (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

นอกจากนี้ยังมีความเห็นต่อการแก้ปัญหาของรัฐบาล ที่นำกองกำลังทหารจากส่วนอื่นๆ ของประเทศมาเสริมกองกำลังในพื้นที่ว่า เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากเป็นทหารที่มาจากพื้นที่อื่น ขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีซึ่งเป็นการสร้างปัญหามากกว่าที่จะคลี่คลายปัญหาไปในทางที่ดีขึ้น โดยส่งผลกระทบต่อความไว้เนื้อเชื่อใจของประชาชนต่อกลุ่มเจ้าหน้าที่ซึ่งเคยทำงานอยู่ในพื้นที่ด้วย

> "การเอาปฏิบัติเอาทหารจากภาคอีสานลงมาประจำการที่นี่ ไม่ถูกเรื่องแน่ๆ การถอนทหารเมื่อ 3- 4 ปีที่แล้วแล้วเอาตำรวจเข้ามาแทนจากภาคอีสาน เอาหมามาใช้ตรวจค้นบ้านชาวบ้าน ชาวบ้านเขารังเกียจเพราะว่าสกปรก ส่วนเหล้านี่ในพื้นที่ถือมากแตะต้องไม่ได้เลย แต่กลุ่มนี้ลงพื้นที่พูดทีกลิ่นเหล้านี้คลุ้งเลย แล้วชาวบ้านที่ไหนจะเข้าพวกด้วย ผิดแต่ต้นที่เอาคนที่อื่นมาแก้ปัญหาแล้ว" (ธวัช, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> "แต่ก่อนทำงานลงพื้นที่ไปกินข้าวได้ทุกบ้าน เดี๋ยวลงไปดูสิ โดนประกบแน่นอน มันยิงแน่ ขนาดเพื่อนที่รู้จักกันก็ไม่ยอมพูด มีแต่มากระซิบว่าอย่ามานะ เพราะโดนระแวง" (เปรม, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

ในกรณีกรือเซะผู้รับสารกลุ่มทหารมีความเห็นว่า ได้รับอิทธิพลมาจากขบวนการยาเสพติดและกลุ่มการเมืองในพื้นที่ซึ่งเสียผลประโยชน์ ทำให้มีกลุ่มคนจับอาวุธขึ้นมาต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนกรณีตากใบนั้นมีทัศนะว่า เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการอย่างดีแล้วแต่มีความผิดพลาดในการดำเนินการขนย้าย

> "กรือเซะนี่เกี่ยวข้องกับนิกาย เป็นนิกายที่มีมนต์เข้ามานะ เช่น เสกคาถา หายตัวได้ เขาเชื่อแบบนั้นเป็นกลุ่มที่ยังไม่พัฒนา" (ธวัช, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> "สาเหตุหลักๆ น่าจะมาจาก 2 เหตุหลักคือ ยาเสพติดกับนักการเมือง ถูกจุดขึ้นมาเพราะการเสียผลประโยชน์ เกี่ยวกับของหนีภาษี ยาเสพติด นักการเมืองจุดเรื่องพอเด็กๆ ติดยาก็จะลุกลาม ทีนี้ค่อยเอาเรื่องชาตินิยมมาผูก ก็โหนกระแสตะวันออกกลางไป มันก็ลามยากที่จะดับแล้ว" (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> "ตากใบเราไม่พร้อมเรื่องการขนย้าย ที่จริงตอนคุมสถานการณ์ทำได้ดีแล้ว เราห้ามพวกเขาแล้วแต่ก็ยังดึงดันเข้ามาอีก ชอบเอากฎหมู่อยู่เหนือกฎหมาย" (เปรม, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

ผู้รับสารกลุ่มทหารยังแสดงทัศนะต่อรัฐ ในการดูแลสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงสูงว่าไม่ได้รับการดูแลจากรัฐดีเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ กลุ่มญาติผู้สูญเสียกลับได้รับการดูแลจากรัฐดีกว่า

> "เวลาเจ้าหน้าที่ตายยังได้รับการดูแลไม่เท่ากับโจรตาย โจรได้ค่าชดเชยเร็วกว่า เมียโจรได้รับเงินแล้ว คงเห็นเราเป็นลูกจะให้เมื่อไหร่ก็ได้" (เปรม, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> "เจ้าหน้าที่ๆ บาดเจ็บ – เสียชีวิต ได้ค่าปูนบำเหน็จค่าชดเชยช้า คนที่รู้จักกันเป็นปี – สองปีแล้วยังไม่ได้ ต้องตายแบบจังๆ ในข่าวถึงจะได้เลื่อนยศ" (คมสัน, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

- การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ผู้รับสารกลุ่มทหารมองว่านับตั้งแต่ต้นปี 2547 เป็นต้นมา ความปลอดภัยในชีวิตของทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนเปลี่ยนไปเป็นอย่างมาก เป็นผลต่อเนื่องมาจากนโยบายการแก้ปัญหาของรัฐบาลที่ผิดพลาด ทำให้วิถีชีวิตขาดความปลอดภัยเหมือนดังเดิม ซึ่งการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐยิ่งต้องมีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น เนื่องจากตกเป็นเป้าของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

"แต่ก่อนทำงานกันสบายใจกว่านี้เยอะ จะขี่มอเตอร์ไซค์ตีลังกากลับมาบ้านก็ได้ 5 ทุ่มเที่ยงคืน" (ธวัช, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

"เมากลับมาสบาย ไม่มีปัญหา เดี๋ยวนี้ไม่ได้แล้วแต่ก็ดีนะประหยัดค่าใช้จ่ายไปเยอะ" (คมสัน, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

"แต่ก่อน ปืนแทบไม่ต้องพก เวลาลงไป ปจว.(ปฏิบัติการทางจิตวิทยา) นี่ปลอดภัยมาก กรณีพิพาททหารเราแก้ได้หมด คนอาวุโสในชุมชนเชื่อถือเรามาก" (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

ผู้รับสารได้อธิบายเพิ่มเติมว่า กลไกการทำงานของรัฐในพื้นที่สูญเสียความศักดิ์สิทธิ์ไม่เหมือนดังเดิม ซึ่งอิทธิพลของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่มีมากขึ้นเรื่อย เช่น การประกาศหยุดงานในวันศุกร์ ก็จะไม่มีชาวบ้านกล้าที่จะออกมาประกอบอาชีพ

"อย่างประกาศหยุดขายของวันศุกร์ ห้ามทำกิจกรรมอะไรกัน น่าจะไปจับมา หามาเลยว่าใครประกาศ คนเขาจะทำมาหากิน ทำอะไรไม่ได้ หยุดงานไปเปล่าๆ วันหนึ่ง ถ้าผมเจอนะจะจับเลย เพราะถือเป็นตัวจุดชนวน" (เปรม, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

7.3.1.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารกลุ่มทหาร แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่ามีการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ ประเด็นการมีอคติของผู้ปฏิบัติการและผู้ชุมนุมทั้ง 2 กรณี และทัศนะต่อความน่าเชื่อถือของข่าวโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ทัศนะต่อผู้ชุมนุม

ผู้รับสารกลุ่มทหารมีความเห็นต่อผู้ชุมนุมทั้งสองกรณีคือ กรณีกรือเซะและกรณีตากใบ สอดคล้องกับการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ปฏิบัติการของกลุ่มก่อความไม่สงบที่จู่โจมเจ้าหน้าที่รัฐในกรณีตากใบ และการชุมนุมประท้วงที่หน้า สภ.อ. ตากใบนั้น ว่าการปฏิบัติการดังกล่าวต้องอาศัยยาเสพติดในการกระตุ้นให้มีจิตใจความกล้าหาญในการปฏิบัติการทั้งสิ้น

"ใช้ยาทั้งนั้น พวกนี้ใช้ยาเสพติดเป็นตัวกระตุ้นทั้งหมด ถ้าไม่ใช้ยาไม่มีทางกล้าทำ" (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

"สองเหตุการณ์ที่กรือเซะและตากใบน่ะใช้ยาทั้งนั้น ไม่ใช้ยาก็ทำไม่ได้" (คมสัน, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

ในกรณีตากใบผู้รับสารกลุ่มทหารมีความเห็นเพิ่มเติมว่า กลุ่มผู้ชุมนุมกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ถูกหลอกมาร่วมชุมนุมบ้างและบางกลุ่มก็ถูกว่าจ้างให้มาร่วมชุมนุม ไม่ได้มาร่วมชุมนุมด้วยความบริสุทธิ์ใจ

จ้างมาทั้งนั้น ได้ตังค์พวกนี้เป็นวัฒนธรรม ชอบแห่กันไปทีละเยอะๆ เป็นคันรถ เหมือนใครไปฮัจญ์ที ก็จะไปส่งกันทีมากๆ เพราะอยากได้บุญ" (วรพงศ์, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

"พวกนี้ถูกหลอกมาทั้งนั้น บางกลุ่มอาจจะได้เงินด้วยเขาชอบไปไหนมาไหนกันทีเยอะๆ นั่งรถกันไปกันเยอะๆ ว่าได้บุญ" (เปรม, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

"สอบถามจากเพื่อนที่เป็นนาวิกโยธินเป็นวัยรุ่นทั้งนั้นมากันเยอะ ดันกันเข้ามาพอเจ้าหน้าที่ผลักออกก็ไม่ยอมเกิดเหตุรุนแรง" (ธวัช, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

ผู้รับสารบางคนแสดงท่าทีต่อกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่ว่า กระทำไม่ถูกต้องจากข่าวก่อนหน้านี้ซึ่งมีการทำร้าย พระ, ครูและเด็กนักเรียน เป็นเรื่องที่ตนเองซึ่งเป็นทหารยอมเห็นภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้

"เราตายไม่เป็นไรหรอก เราถูกฝึกมาอย่างนี้ให้เตรียมใจไว้แต่อย่ามาทำกับ เด็ก กับพระ เรายอมไม่ได้" (เปรม, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยขาดความน่าเชื่อถือ</u>

ผู้รับสารกลุ่มทหาร มีทัศนะต่อความน่าเชื่อถือต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ยังไม่มีความแม่นยำในข้อมูลที่รายงานมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับการรายงานข่าวของสื่อมวลชนที่ความควบคุมของทหาร มีความแม่นยำสูงกว่า เนื่องจากมีสายข่าวอยู่ในทุกพื้นที่และมีการสอบทานความถูกต้อง จนทำให้การรายงานข่าวล่าช้า

กว่าสื่ออื่นๆ การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นสื่อของรัฐบาล มีหน้าที่ในการแก้ต่างให้กับรัฐบาลอยู่แล้ว อีกทั้งการเข้าถึงแหล่งข้อมูลของผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยก็ไม่ได้มีความลึกซึ้งมากนัก

> "ข่าว สวท. เชื่อได้สัก 50 % เพราะเป็นของรัฐบาลแท้ๆ ข่าวส่วนมากออกมาแก้ต่างไม่ให้บอบช้ำเท่านั้นเอง เราจะฟังข่าวของรัฐอย่างเดียวไม่ได้เพราะสื่อรัฐบาลก็ต้องเชียร์รัฐบาล" (ธวัช, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> "ยังไงก็ไม่เหมือนข่าวของทหารของกองทัพชัดเจนสุด แม่นยำสุดแต่ช้าหน่อยนะ" (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> สวท.เป็นของรัฐบาลแท้ๆ นะ ข่าวที่ออกมาก็เพื่อสร้างไม่ให้รัฐบาลบอบช้ำเท่านั้นเอง ฟังน่ะฟังได้แต่ต้องกรองฟังด้านเดียวไม่ได้ (วิชาญ, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

> "นักข่าวบางทีก็ไม่ได้ลงพื้นที่นะ มันเสี่ยงเกินไป ที่จะอยู่ให้ในพื้นที่ตลอดนะ เขาเลยไม่รู้ว่าเหตุการณ์จริงๆ เป็นยังไง ไม่เหมือนชาวบ้านแถวนี้นะ" (คมสัน, สนทนากลุ่ม, 5 กรกฎาคม 2549)

7.3.2 ตำรวจ

ผู้รับสารกลุ่มตำรวจ ที่ทำการสนทนากลุ่ม เป็นเจ้าหน้าที่ในระดับสัญญาบัตรและระดับชั้นประทวน จากสถานีตำรวจภูธรอำเภอยะหา จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นฝ่ายสืบสวนสอบสวน เป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่ๆ ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่และสัมผัสกับกับกลุ่มผู้ต้องหาที่ก่อความไม่สงบในพื้นที่

7.3.2.1 ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ

การสนทนากลุ่มผู้รับสารกลุ่มตำรวจต่อทัศนะที่มีต่อนโยบายของรัฐ พบว่า มีการแสดงทัศนะในประเด็น การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ, นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และทัศนะต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ

ผู้รับสารกลุ่มตำรวจ บางคนแสดงความเห็นต่อกรณีการปรามปรามด้วยความเด็ดขาดในกรณีกรือเซะนั้นมีความจำเป็น เนื่องจากเป็นการป้องกันตัวและรักษาทรัพย์สิน อาวุธของทางราชการ

> "เราต้องใช้ความรุนแรงเพราะเราต้องป้องกันตัวเองเพื่อรักษาทรัพย์สินให้ราชการ" (สุรัตน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

ขณะที่ผู้รับสารบางคนแสดงทัศนะว่า ยังมีวิธีการในเชิงสันติวิธีเข้าจัดการปัญหาซึ่งมีอีกหลายวิธีในการจัดการโดยไม่ต้องเสียเลือดเสียเนื้อ

> "พี่ว่ามันเกินกว่าเหตุ ที่จริงล้อมมันสัก 2 – 3 วัน ไม่ให้ข้าวให้น้ำคนข้างในก็คงจะออกมา คนเราไม่ได้นอน ไม่ได้กินข้าวกินน้ำ เดี๋ยวก็ยอมแพ้เอาพ่อ – แม่ ญาติๆ มาคุยมันต้องออกมา" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

ในกรณีตากใบนั้นผู้รับสารกลุ่มตำรวจส่วนใหญ่มองว่า เป็นการใช้กฎหมู่อยู่เหนือกฎหมายของผู้ชุมนุม การเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้ต้องหานั้นเป็นเรื่องการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการสลายการชุมนุมจึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่รุนแรงแต่อย่างใด ส่วนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้นคิดว่าไม่น่าจากความจงใจให้ผู้ถูกควบคุมต้องเสียชีวิต

> "เขาชอบใช้กฎหมู่อยู่เหนือกฎหมาย กฎหมายไทยไม่ศักดิ์สิทธิ์พอที่จะทำให้เขาเคารพ ส่วนตัวคิดว่าไม่ได้ใช้ความรุนแรงอะไร การคุมคนจำนวนมากต้องมีหลักมีวิธีการจะให้ทำเหมือนกันได้ไง" (ธีระพัฒน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

> รู้สึกตลอดว่าเป็นการใช้กฎหมู่เหนือกฎหมาย เข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ทำงานก็คงมีอารมณ์บ้างแต่คงไม่มีเจตนาให้พวกเขาตาย การลำเลียงวันนั้นอาจทำไปเพราะรีบแต่ผมไม่เชื่อว่าจะมาจากความจงใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ยอมรับว่าผิดพลาดจริง" (สุรัตน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

- <u>นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้</u>

ผู้รับสารกลุ่มตำรวจ มีทัศนะต่อ นโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าต้นเหตุของปัญหามาจาก นโยบายการแก้ปัญหาถูกกำหนดมาจากระดับบนซึ่งผู้รับผิดชอบเป็นคนนอกที่ไม่ได้มีความความเข้าใจในปัญหาในพื้นที่อย่างแท้จริง ขณะที่คนในพื้นที่ซึ่งรู้ปัญหาดีกลับไม่มีโอกาสที่จะเข้ามาแก้ปัญหา ผู้รับสารกลุ่มนี้เชื่อว่าการแก้ปัญหาต้องมาจาก

คนในพื้นที่ซึ่งรู้ปัญหาดี อีกทั้งขาดเอกภาพในการแก้ปัญหาจากนโยบายที่ถูกปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา จนผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสน

> "ก็ไม่รู้ว่าจะมาแก้ปัญหากันยังไงมันไม่ได้เป็นทิศทางที่คนในพื้นที่ต้องการ ยังมีการคลำหาทิศทางกันอยู่อีกต้องมาตั้งขบวนกันใหม่ตลอด ผมจึงรำคาญเรื่องที่ชอบพูดว่ารู้แล้วหยุดพูดซะดีกว่า เรื่องที่จะมาพูดอวดดี ก็เป็นข่าวที่มาหาจากเรานี่แหละเขาลงมาไม่ไปในพื้นที่จริงแล้วจะรู้ได้ไง" (ดุนยนิตย์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

> "ต่อให้ ศอ.บต.ตั้งใหม่ แต่ถ้ายังเอาคนมาจากที่อื่น มันก็ไม่ต่างไปจากเดิม แก้ปัญหาไม่ได้หรอก คุณพระนายมาจากไหน เป็นคนนครศรีธรรมราช จะรู้เรื่องที่นี่ได้ไง แค่เคยเป็นนายอำเภอที่ปะนาเระไม่นานเท่าไหร่ คุณรู้จักพื้นที่ดีพอไหม" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

> "ที่ท่านรองพูดก็ถูก เพราะเอาคนมาจากที่อื่นมาเป็นผู้บริหาร ความเติบโตของคนในพื้นที่ไม่ค่อยได้เติบโต อย่างรองประสิทธิ์เป็นรองผู้กำกับการมาตั้ง 9 ปีแล้ว ไม่ได้เป็นผู้กำกับสักที เอาคนจากที่อื่นทั้งนั้น ทั้งๆ ที่อยู่ในพื้นที่ตลอด" (ดุนยนิตย์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

> "ทุกวันนี้ยังไม่รู้เลยนะว่าคนร้ายเป็นใคร นี่แหละที่เราเรียกว่าการประชาสัมพันธ์" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

ผู้รับสารกลุ่มตำรวจบางคนแสดงทัศนะว่า การแก้ปัญหาภาคใต้บางครั้งถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับรัฐบาล

> "นายกฯ มาทีตำรวจทหารลงพื้นที่เป็นพันๆ ลงมาทีก็สั้นๆ ดูไม่ค่อยจริงใจลงไปพื้นที่ของแกเท่านั้นเป็นเรื่องการเมือง" (สุรัตน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

<u>ทัศนะต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดน</u>

ผู้รับสารกลุ่มตำรวจส่วนหนึ่งเชื่อว่า ขบวนการแบ่งแยกดินแดนอยู่เบื้องหลังการก่อความไม่สงบเนื่องจากเจ้าหน้าที่บางคนเคยทำหน้าที่สืบสวนสอบสวน กลุ่มแนวร่วมผู้ก่อความไม่สงบและบางคนพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน มีการจัดตั้งและการปิดลับที่ยากที่จะสาวตัวไปถึงแกนนำของขบวนการ

"เคยสัมผัสมาจริง เพราะเคยคุยกับมันตอนปี 2535 ที่หนองจิก ไอ้อับดุลกอร์เดย์ มันทำดินระเบิด กลางคืนมันก็มาสอนเรื่องประวัติศาสตร์ปัตตานี ปั่นหัวให้คนฟังเกลียดเจ้าหน้าที่รัฐ หลังละหมาด 2 ทุ่ม อาทิตย์หนึ่งประมาณ 2-3 วันก็คอยมาสอนพวกเด็กวัยรุ่นจากตัวต่อตัว ก็ค่อยแตกไปทำกับคนอื่นๆอีก แล้วก็ให้ "ซุมเปาะ" (สาบานตน) ขนาดเราเอาลูกเมียมาเยี่ยมมันยังไม่ยอมเจอ มันบอกว่าได้ "ซุมเปาะ" ไปแล้ว พอเราขออ่านเรื่องที่มันจดในสมุด เรายังคล้อยตามเลย เอาเรื่องความไม่ชอบธรรมต่างๆ มาสอน" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"ตอนนี้เริ่มเชื่อเรื่องขบวนการแบ่งแยกดินแดน แรกๆ ก็คิดว่าน่าจะเป็นแค่เรื่องกลุ่มคนที่จะทำอะไรสักอย่าง แต่พอเอาเข้าจริงมันขยายไปเรื่อย และพออยู่ๆ ไปก็พอจะแยกแยะได้ว่าเรื่องไหนเป็นเรื่องส่วนตัวเรื่องไหนเป็นเรื่องสร้างสถานการณ์" (ธีระพัฒน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"ที่เห็นนั่งอยู่ข้างนอกน่ะ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ม.4 ต.ปะแต พาลูกบ้านที่เป็นผู้ต้องหาโดนคดีวางระเบิดเสาไฟฟ้ามามอบตัว มันเป็นภาวะจำเป็น น้องคิดว่าถ้าอยู่หมู่บ้านนี้ก็ต้องไปเป็นโจรให้รู้แล้วรู้รอดไปเลย เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐก็อย่างว่าเขาเข้าไม่ถึง เพราะเจ้าหน้าที่ใช้กฎหมายและความรุนแรงปราบอย่างเดียว แล้วถามซิว่าผู้ใหญ่บ้านนี่ถ้าแก ไม่อยู่กับโจรแล้วแกจะอยู่กับใคร เจ้าหน้าที่คุ้มครองได้เหรอ เขาต้องเอาตัวรอด" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

7.3.2.2 ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารกลุ่มตำรวจ แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่ามีการตีความในประเด็นต่อไปนี้คือ การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่, ทัศนะต่อผู้ชุมนุม, การรายงานข่าวไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่, การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่

ผู้รับสารกลุ่มตำรวจบางคนแสดงทัศนะว่า การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งใช้แหล่งข่าวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงในรัฐบาล มักอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่อประชาชนทั้งประเทศ มากกว่าที่จะอธิบายให้ประชาชนในพื้นที่ฟัง โดยเหตุผลที่นำมากล่าวอ้างนั้นขัดกับตรรกะและการรับรู้ของคนในพื้นที่

"เจ้านายเขาฉลาด เขาจะโยงเขาจะเอาเหตุการณ์ใหญ่มาโยงกับยาเสพติด เกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับยาเสพติดบ้างว่าเป็นกฐินหลายเจ้าภาพบ้าง เขาจะพูดเบี่ยงเบนว่าให้คนที่โง่

อยู่อีกหลายจังหวัดได้รู้มั่ง ว่ามันโง่คนส่วนใหญ่ของประเทศโง่ มันจะได้เชื่อจะได้เชื่อว่ามูลเหตุมาจากยาเสพติด ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของการเมือง แล้วเจ้านายไม่มีอะไรพูดไมค์จ่อปากแล้วก็ต้องพูดสิไม่พูดก็เสียความน่าเชื่อถือดูว่าภูมิความรู้ไม่มี เลยเชื่อมโยงบ้ากันไปหมดคนในพื้นที่เขารับไม่ได้ ถ้าหากฟังแล้วปฏิเสธแน่นอนไปถามชาวบ้านได้เลย แต่ชาวบ้านไม่รู้จะแสดงความรู้สึกได้ที่ไหน" (ประสิทธิ์,สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"การที่ชอบบอกว่าจะเข้ามาแก้ปัญหาในปีสองปี พูดแบบนี้มันจะฝืนความรู้สึกคนในพื้นที่มากเพราะเหมือนมาแค่มาเอาตำแหน่ง พอมาแล้วก็ไปเสร็จก็ทิ้งปัญหาไว้ให้คนในสามจังหวัด เขาเห็นคนใน 3 จังหวัดมันโง่ มันเป็นเครื่องมือของคนที่อื่นเพื่อที่จะมาเอาผลงาน มาเอางบประมาณแล้วก็ไป" (ประสิทธิ์,สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

- <u>ทัศนะต่อผู้ชุมนุม</u>

ทัศนะของผู้รับสารกลุ่มตำรวจมองว่า กลุ่มผู้ชุมนุมทั้งสองเหตุการณ์เป็นการจัดตั้งของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ซึ่งมักใช้การชุมนุมกดดันเรียกร้องในลักษณะการใช้กฎหมู่ให้อยู่เหนือกฎหมาย

"คนที่กรือเซะตรงนั้นเรารักสันติไม่มีปัญหาอะไรหรอก ที่เป็นปัญหาเป็นคนมาจากที่อื่นคนก่อเรื่องมีไม่กี่คนหรอก" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"ข้อมูลที่ออกมามันเลยผ่านจุดที่เป็นของยาเสพติดหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลไปแล้ว <u>มันเป็นเรื่องของอุดมการณ์</u> มันก้าวข้ามผ่านเรื่องเศรษฐกิจ - ความยากจน ส่วนกระบวนการยุติธรรมเราต้องเอาความถูกต้องมากกว่าถูกใจ มาชุมนุมก็ให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ใช่ใช้กฎหมู่ ใช้กฎหมายให้เคร่งครัด จะไปให้ถูกใจเขาทั้งหมดคงไม่ได้" (ธีระพัฒน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

- <u>การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่</u>

ผู้รับสารกลุ่มตำรวจแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ไม่สอดคล้องความกับความจริงในพื้นที่ โดยเฉพาะประเด็นที่การใช้ยาเสพติดของผู้ก่อเหตุในกรณีกรือเซะและผู้ชุมนุมในกรณีตากใบ เนื่องจากไม่เชื่อว่าคนที่ถูกปลูกฝังทางอุดมการณ์ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเสพยาก่อนการปฏิบัติการแต่อย่างใด

"ผมไม่เชื่อว่าจะหนักถึงกับขนาดที่จะสามารถก่อเหตุร้ายได้ ตอนอยู่กรงปินัง เห็นกับตาว่าคนร้ายนั้นเรารู้จักเป็นการส่วนตัวผมเลยไม่เชื่อ เขาโดนยิงตายอยู่หน้าโรงพัก เราเคยให้ความช่วยเหลือกันมาก่อน เขาเป็นคนเรียบร้อย ไม่เคยมีประวัติยาเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้องผมเลยไม่ค่อยเชื่อ" (ดุนยนิตย์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"เขามีแผนขั้นตอนของเขา ยาเสพติดอาจจะเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างแต่ก็ไม่มาก แต่เป็นก่อเหตุเล็กๆ ซึ่งรายงานการจับกุมน้อยมาก มีก็แค่ กระท่อม กัญชา ยาแก้ไอ ไม่ต้องลงทุนถึงขนาดมาก่อเหตุร้ายขนาดนั้น ซึ่งไปหาเอาเองเลยในป่าแถวสะบ้าย้อยมีเยอะแยะ ไม่ต้องทำถึงขนาดนั้น ส่วนยาบ้า หาแทบไม่ได้ในพื้นที่นี้ ไม่ต้องพูดถึง ยาอี ผงขาว ที่เป็นยาเสพติดร้ายแรงไม่เหมือนที่อื่น กัญชาก็ตามประสาวัยรุ่นซึ่งไม่มีทางที่จะกระตุ้นการก่อการได้กินเหล้ากินเบียร์ก็ขัดกับหลักศาสนา" (ธีระพัฒน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"ผมไม่เชื่อว่าพวกที่มาชุมนุมนี้จะใช้ยาเสพติดแบบที่ออกในข่าว ไม่มีความจำเป็นต้องใช้เลยเพราะว่าคนที่มีอุดมการณ์เขาสามารถทำเพื่อศาสนาที่ชัดเจน อย่างตอนลงพื้นที่เจอใบปลิวยุยงว่าปัตตานีคือรัฐของเขา ด่าว่ารัฐไทยเกณฑ์แรงงานกดขี่เขา อย่างตอนมีโครงการลูกจ้าง 4,500 บาท ก็จะถูกโจมตีในใบปลิวว่าเป็นทาสของรัฐไทย เอาเศษเงินมาจ้างซึ่งจะออกมารูปนี้เยอะว่ารัฐไทยทำอะไรไปก็ไม่ได้เรื่อง บางทีก็มีเรื่องทหารทำผู้หญิงท้องว่ารัฐรู้เห็นเป็นใจให้มาทำไม่ดีไม่ร้ายกับผู้หญิงของเขา" (ธีระพัฒน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

- <u>การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ</u>

ผู้รับสารกลุ่มตำรวจส่วนหนึ่งเชื่อว่า การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ ก็เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีภาพลักษณ์กับประชาชนเป็นลบให้ดีขึ้นได้บ้าง

"ข่าวต้องช่วยสร้างภาพลักษณ์นะเพราะปกติชาวบ้านก็มองเราในแง่ลบอยู่แล้ว ไม่ค่อยให้ความร่วมมือถ้าไม่ทำอะไรเลยอคติก็จะมากขึ้น เราก็จะทำงานยากขึ้นไปอีก" (สุรัตน์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"สื่อรัฐดีกว่าอยู่แล้ว การรายงานช้าหน่อยก็เพราะต้องตรวจสอบข้อมูลให้ชัดก่อน ข่าวของสำนักข่าวส่วนใหญ่รีบออกไม่มีการตรวจสอบ บางทีเราได้เบาะแสคนร้ายก็เอาไปเป็นข่าวแล้วโจรที่ไหนจะมารอให้เราไปจับ" (ดุนยนิตย์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

ขณะที่ผู้รับสารกลุ่มตำรวจบางส่วนมองว่า การรายงานข่าวในลักษณะดังกล่าวจะไม่ส่งผลดีต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่เนื่องจากฝืนกับความรู้สึกของเจ้าหน้าที่ๆ ปฏิบัติงานและประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้ยังเป็นการท้าทาย – ยั่วยุ ให้กลุ่มก่อความไม่สงบก่อเหตุร้ายมากขึ้นซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะต้องทำงานหนักมากขึ้น

"ต้องยอมรับว่ารัฐบาลบางทีประชาสัมพันธ์มากไปเกินความจำเป็น ทำให้เราทำงานยากขึ้นบอกว่ารู้ตัวแล้วแต่เรายังหากันอยู่เลยว่าใคร" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"ผมก็ยังไม่รู้เลยนะว่าคนร้ายเป็นใคร ข่าวแบบนี้นี่แหละที่เขาเรียกว่าการประชาสัมพันธ์ เป็นการทำสงครามจิตวิทยาในรูปแบบอย่างหนึ่งของผู้บังคับบัญชาที่มีความรู้สูงแล้วเขาก็หลอกให้ไอ้พวกที่อยู่ในจังหวัดอื่นๆ ที่มันรับสื่อบอกรู้ตัวแล้วก็จริง แล้วทำไมพวกทำงานสอบสวนอย่างเราๆ ยัง เขางอกอยู่เลย (หมายถึงโง่ สำนวนเปรียบเทียบเหมือนวัวหรือควาย - ผู้วิจัย)" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"ก็ถือเป็นการ "ต่อต้านข่าวกรอง" แบบหนึ่ง คือฝ่ายตรงกันข้ามที่ไม่ถูกจับมันก็หนีไป มันก็จะเข้าไปทำไรไม่ได้ มันจะลังเลไม่กล้ามีสิทธิที่จะสลายตัว ผู้ใหญ่เขาก็คงจะคิดอย่างนั้นตามตำรา ซึ่งดีต่อการทำงานในเชิง "สงครามจิตวิทยา" แต่มันขัดต่อความรู้สึกมันหลอกได้แค่วันเดียว แต่อีกหลายวันหลอกไม่ได้เพราะเขาอยู่กับมันทุกวัน มันฝืนความรู้สึกของเราของชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ วิธีคิดแบบนี้เจ้านายระดับสูงเป็นกันทุกคน" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"คนที่มาจากที่อื่นแล้วมารับงานที่นี่ ส่วนใหญ่ที่เป็นคนข้างนอก แต่คนในพื้นที่ก็ว่า คงมาหลอกอีกแล้วแบบนี้ การหลอกนี่ก็เป็นผลดีกับตัวเขา แต่ในมุมกลับมันเป็นเสียกับคนในพื้นที่ เพราะฝ่ายตรงกันข้ามมันก็จะก่อเหตุทันทีเพราะมันถือว่าเป็นการ "ท้าทาย" มันจะเร่งก่อเหตุใหญ่ แต่ถ้าบอกว่าจะมาแก้ปัญหาให้กับพี่น้องมุสลิม โจรมันก็จะฝ่อไปเพราะดูเหมือนให้ใจกับคนในพื้นที่" (ประสิทธิ์, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"เบื่อแล้วข่าวที่ว่ามีมวลชนดี มวลชนสนับสนุนเรา แค่ขับรถไปตลาดยังมองเรายังกับจะกินเลือดกินเนื้อ" (มณเฑียร, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

"อย่างสมเด็จพระบรมราชินีนาถมีพระราชเสาวนีย์ ผมว่าไม่มีผลเพราะเขามองว่าเป็นคนของรัฐไทย ใครไปก็ไม่มีผลไม่มีทางซื้อใจได้ บางคนก็มีบ้างแต่ส่วนน้อยแต่แสดงออกไม่ได้ก็จะถูกกลืนไปเลย" (มณเฑียร, สนทนากลุ่ม, 2 พฤศจิกายน 2549)

7.3.3 เจ้าหน้าที่ปกครอง

กลุ่มผู้รับสารซึ่งเป็น "เจ้าหน้าที่ปกครอง" ที่ร่วมการสนทนากลุ่ม เป็น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจาก สำนักงานมหาดไทยส่วนหน้าและศูนย์ดำรงธรรม (ปัจจุบันผนวกเป็นส่วนหนึ่งของ ศอ.บต. ใหม่) คุณลักษณะสำคัญของ กลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครองก็คือ การเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่จะต้อง

ประสานกับทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มอื่นๆ จึงมีลักษณะประนีประนอมสูงกว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ

7.3.3.1ทัศนะต่อนโยบายของรัฐ

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารกลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครองต่อทัศนะของรัฐ ปรากฏการตีความในประเด็นต่อไปนี้ คือ ประเด็นการใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ

ผู้รับสารกลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครองส่วนหนึ่งแสดงทัศนะ การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณีกรือเซะ เป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล หากผู้ที่อยู่ในสถานการณ์ที่บีบบังคับจะเข้าใจดีถึงเหตุผลที่ต้องสินใจใช้การปราบปราม ซึ่งคนที่ตัดสินใจต้องใช้ความกล้าหาญในการตัดสินใจสูงมาก โดยผู้สนนทนากลุ่มส่วนหนึ่งปฏิบัติงานอยู่ในที่เกิดเหตุบริเวณมัสยิดกรือเซะด้วย

> “วันนั้นผมอยู่ในเหตุการณ์ตั้งแต่เช้า ติดตามผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี เราก็พบว่ามีความจำเป็นที่ต้องตัดสินใจ ฝ่ายตรงข้ามเองก็เอาอาวุธปืนเข้ามา ถ้าเราไม่ตัดสินใจอย่างนั้น เราก็ไม่แน่ใจว่าเหตุการณ์ต่อไปจะเป็นยังไง ผมมองว่ามันมีความจำเป็นที่จะต้องทำอย่างนั้น ก็ชัดเจนว่าคนที่เสียชีวิตคือผู้กระทำผิด” (อติศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

> “ผมว่าท่านพัลลภ ใช้ความกล้าในการตัดสินใจมากและผมไม่ขอเอ่ยชื่อ มีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งโทรมาหาผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีว่า อย่าใช้กำลังรุนแรงซึ่งคงไม่ได้โทรหาผู้ว่าท่านเดียว ท่านพัลลภอยู่ที่นี่ก็ต้องใช้การตัดสินใจสูงมาก กล้าตัดสินใจที่จะฝืนคำสั่งอันนี้” (อติศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

> “วันนั้นผมอยู่ในเหตุการณ์ไปก่อนที่จะยิงประมาณ 5 นาที ผมก็ไปทัน ผมตามท่านรองประชา เตรัตน์ (อดีตผู้ว่าฯนราธิวาส) กำลังจะเริ่ม คนกำลังจะบีบเข้ามา ท่านพัลลภก็สั่งยิง ดูแล้วก็มันก็หนักสำหรับคนที่ตัดสินใจ ผมเห็นใจทั้ง 2 ฝ่ายนะ ทั้งคนตัดสินใจทั้งชาวบ้าน ที่โดนยิง หลังจากเหตุการณ์ผมเริ่มเห็นด้วยกับ แต่พอผ่านไป สักเดือน 2 เดือนมาวิเคราะห์กัน ก็จะเริ่มเอนเอียงไปทางแต่ละฝั่ง ลงพื้นที่ไปเจอคนที่สูญเสียเฉพาะชาวบ้าน อย่างที่ไปที่ควนโนรี (อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี) ชาวบ้านร้องห่มร้องไห้ เขาก็ว่า สามีเธอเป็นคนดี ไปละหมาดอย่างเดียว แต่ก็กลัวว่าถ้าข่าวเสนอหลายกลุ่มเข้าก็จะทำให้ประชาชนรู้สึกไม่ดีกับเจ้าหน้าที่รัฐน้ำหนักน่าจะให้พื้นที่ เท่าๆ กัน” (ประจวบ, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

ขณะที่กลุ่มผู้รับสารทั้งหมดมองว่า กรณีการใช้ความรุนแรงในเหตุการณ์ตากใบในขั้นตอนการสลายการชุมนุมก็มีความสมเหตุสมผล แต่เกิดความผิดพลาดในการบริหารจัดการจนทำให้มีผู้เสียชีวิตภายใต้การควบคุมของรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สมควรปล่อยให้เกิดขึ้น

"เป็นการยั่วยุกันระหว่างฝ่ายรัฐกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ ยั่วยุไป ยั่วยุมา จนทำลายสถานที่ราชการ สำหรับผมตากใบมันหนักเกินไป กรือเซะสมเหตุสมผลกว่า แต่ถ้าวางแผนให้ดีเรื่องการขนคนผมว่างานนั้นจะจบด้วยดี แต่มาเสียตอนจบตอนขนคนมาและช่วงถือศีลอด รัฐกลายเป็นผู้ร้ายไปเลยถ้าไม่มีใครสูญเสีย เหตุการณ์ก็คงจะเป็นอีกแบบ" (อติศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"ถ้าชาวบ้านไม่ตายพวกเราที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐเราก็น่าจะดูดีกว่านี้ พอมาตายระหว่างทางในมือของเจ้าหน้าที่ระหว่างคุมขัง จำนวนเกือบ 60 คน มันกลายเป็นเรื่องใหญ่ ญาติของจะคิดยังไง คนเขาก็ลือกันว่าเจ้าหน้าที่ไม่มีการเตรียมการที่รอบคอบ รู้ว่าเขาอดข้าว รถน้อยยังกะบรรทุกเหมือนหมู ให้มาทับกัน" (ประจวบ, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"เป็นธรรมดาของเหตุการณ์แบบนี้ที่รัฐจะต้องเข้ามาจัดการ แต่รัฐพลาดอย่างมากในการจัดการ ทั้งที่การสลายทำได้ดีแต่การลำเลียงแย่" (กล้าวาริช, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"ตากใบแตกต่างกับที่กรือเซะ เพราะเกิดความผิดพลาด แต่เราก็ยังหาคำตอบที่ชัดเจนไม่ได้ว่ากลุ่มนี้มีอาวุธหรือไม่ แต่ที่กรือเซะนี่เราเห็นชัดเจนในเรื่องของอาวุธ" (อติศักดิ์ สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"มันต่างจากที่กรือเซะ แม้รัฐทำเกินกว่าเหตุแต่ก็พอกล้อมแกล้มไปได้ว่ารัฐมีเหตุผลพอว่าเป็นโจรยิงเจ้าหน้าที่กระแสโจมตีก็จะน้อย แต่ตากใบประชาชนส่วนหนึ่งมาอยู่ในความคุ้มครองของรัฐไปแล้ว เหตุการณ์นี้เลยเข้าทางกลุ่มที่ต้องการก่อความไม่สงบ" (สมศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

<u>7.3.3.2ทัศนะต่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย</u>

การสนทนากลุ่มของผู้รับสารกลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครอง แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่ามีการตีความในประเด็นต่อไปนี้คือ การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่, การรายงานข่าวเพื่อความชอบธรรมให้กับรัฐ, การ

รายงานข่าวไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่, การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- <u>การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่</u>

ผู้รับสารกลุ่มนักปกครองบางคน แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ขาดความเข้าใจในรายละเอียดของสังคมและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเมื่อสื่อสารออกไป คนในพื้นที่อาจมองว่ารัฐไม่ได้มีความเข้าคนในพื้นที่อย่างแท้จริง

> "การใช้จุฬาราชมนตรีแถลงการณ์ ทั้ง สองเหตุการณ์ ผมว่าเป็นการแก้ข่าวที่ตื้นเขินมาก ที่ใช้แหล่งข่าวที่ไม่เหมาะสม ความเป็นมุสลิมนี่ไม่มีนักบวชนะทุกคนมีความเท่ากันหมด ปราชญ์ที่นี่ก็มีเยอะไม่ได้อยู่แค่ในกรุงเทพฯ แต่รัฐไม่สร้างจุดนี้เอง ต่อให้รัฐลงทุนเป็นล้านบาทติดต่อ "บาบอเซ็ง" จากซาอุฯ ผมถามว่าถ้าท่านมาคนที่นี่จะรับฟังหรือเปล่า" (สมศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

<u>การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ</u>

ผู้รับสารกลุ่มนักปกครองส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐมีแนวโน้มที่จะเห็นใจรัฐมากกว่า ดังนั้นการรายงานทั้งกรณีและตากใบ การรายงานข่าวในลักษณะที่สร้างความชอบธรรมก็มีข้อดี เนื่องจากช่วยให้ภาพลักษณะของเจ้าหน้าที่ไม่ถูกกล่าวหาไปในทางลบมากจนเกินไป ซึ่งนำไปสู่การทำงานในพื้นที่ๆ ยากขึ้น และประชาชนก็มีช่องทางการสื่อสารหลายช่องทางที่จะสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงๆได้

> "ผมมองกว้างๆ ถ้า ข่าวนี่ยังเสนอทำนองเข้าข้างรัฐ ซึ่งผมถือว่าดี เพราะสื่อรัฐก็ต้องเข้าข้างรัฐส่วนสื่ออื่นก็ว่ากันไป ให้ประชาชนตัดสินใจเขาจะชั่งน้ำหนักเอง เขามีหลายช่องทางนะ เขาตัดสินได้ เราไม่ต้องไปโต้ในเนื้อหา แต่อย่าเอนเอียงจนน่าเกลียด" (กล้าวาริช, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

> "ผมไม่ได้อยู่ในพื้นที่แต่พอฟังข่าว สวท.แล้ว ผมจะเห็นใจภาครัฐ เพราะว่าทำงานยาก ฟังวิเคราะห์การทำงานของ พล.อ.พัลลภ แล้วเห็นใจนะ ก็เห็นใจ ตำรวจทหาร พอข่าวหลังๆ มารับจากสื่ออื่นๆ ด้วยก็จะเห็นใจผู้ถูกกระทำ ฟังแล้วจะให้แยกฝ่ายไปเลย ส่วนใหญ่จะโน้มน้าวให้ตำรวจ ทหารที่ในเหตุวันนั้นผิด แต่หลังๆ นี่ เหมือนจะให้แยกฝ่ายไปเลย" (ชูรินทร์,สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ผมมีความโน้มเอียงที่จะเห็นใจรัฐมากกว่าก็เลยเข้าใจความละเอียดอ่อนของสื่อที่ยังมีอยู่น้อย สื่อรัฐจะระมัดระวังมากจะระวังเรื่องข้อพิพาทในแต่ละเรื่อง สื่อของ สวท. / ทบ. จะเน้นสื่อเรื่อง พล.อ.พัลลภ เรื่องของ บิ๊กจิ๋ว ว่าจะทำไงให้สงบ แต่สื่ออื่น จะเน้นว่าทำเกินกว่าเหตุหรือไม่ แม้ผมจะไม่อยู่ในเหตุการณ์ แต่ก็ได้ติดตามมาตลอด" (อติศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

ผู้รับสารบางคนก็ให้ความเห็นว่า ที่ดูว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยรายงานข่าวเหมือนสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐมีผลมากจากความเร่งรีบของการทำงาน จึงใช้แหล่งข่าวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นส่วนใหญ่

"ส่วนหนึ่งเป็นข้อเท็จจริง ที่จะไม่มีเวลาในการวิเคราะห์มากพอหรือหาข้อมูลได้มากกว่านี้ เครื่องมือภาครัฐก็คงต้องเอามาจากภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ คงไม่มีเวลาในการหาข้อมูลให้มากพอเพราะว่าเป็นงานรูทีน (Routine) ในการแก้ต่าง" (กล้าวาริช, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่</u>

ผู้รับสารกลุ่มนักปกครองบางคนแสดงทัศนะว่า การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จะไม่ส่งผลดีต่อรัฐในอนาคต เนื่องจากหากชาวบ้านมีช่องทางการตรวจสอบ ก็จะทำให้ความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อรัฐลดน้อยลง ซึ่งจะให้เกิดความยากลำบากในการบริหารจัดการแผ่นดิน

"ผมพอจะเห็นบางอย่างจากข่าวของ สวท. 1. ผมมองว่าการนำเสนอที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงนำไปสู่ ความยุ่งยากของการจัดการของรัฐเอง เช่นอย่าง "กรือเซะ" มามองว่า เอาปืนไปขายเราจะเห็นว่า <u>รัฐพยายามที่เลี่ยงประเด็น "การแบ่งแยกดินแดน" พยายามปกปิดข้อเท็จจริงของตัวเองว่า พวกนี้เป็น "โจรกระจอก" แล้วขยับมาเป็นโจรที่มีผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ แต่ในความรับรู้หลายคนรู้ดีว่านี่คือการ "แบ่งแยกดินแดน"</u> ตรงจุดนี้รัฐเองฉายภาพที่จะนำไปสู่ความยุ่งยากในการจัดทำนโยบายในการแก้ปัญหา รัฐเองจึงล้มลุกคลุกคลาน<u>เพราะรัฐตั้งสมมติฐานผิด</u> มันก็เลยผิดมาตลอดตอนแรกพอบอกว่า"โจรกระจอก" ก็เลยนำไปสู่การยุบ ศอ.บต. พอรัฐมองว่ากลุ่มนี้มีศักยภาพพอก็ยังหลอกชาวบ้านต่ออีก ในมุมผมที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แสดงว่าในส่วนของผู้นำไปมองข่าวจากกลุ่มนายทุนโดยเฉพาะกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พยายามปกปิดข้อเท็จจริงในพื้นที่จากที่เราเคยได้ยิน

2. รัฐพยายามนำเสนอให้ประชาชนทั่วประเทศมองว่าการใช้ความรุนแรง ที่นำมาจัดการกับปัญหาเป็นเรื่องที่ถูกต้อง "สร้างความชอบธรรมในการปราบปราม" เรียกร้องให้ประชาชนทั่วประเทศ แต่ลืมไปว่าในสิ่งที่รัฐใช้ความรุนแรงไปนั้นมันค่อนข้างจะส่งผลพอสมควร พอการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ผู้นำขาดความไตร่ตรองในการวิเคราะห์ มีความคลาดเคลื่อนก็จะนำไปสู่การมองว่านี่คือการเอาอาวุธไปขาย เป็นการกลบเกลื่อนข้อเท็จจริงของตัวเอง

3. ส่วนหนึ่งรัฐจะสร้างให้ประชาชนเห็นใจและมองเห็นว่า ภาครัฐนี้มีความสูญเสียแล้วยกระดับให้เห็นว่ารัฐได้รับผลกระทบอย่างไร เช่น พูดเรื่องของเศรษฐกิจ มีผลกระทบอย่างไรต่อเศรษฐกิจของประเทศ แต่ไม่อธิบายว่าในอนุภูมิภาคนี้เป็นอย่างไร

ในมุมมองของรัฐบาลจะครอบคลุมปัญหาใน 2 ระดับด้วยกันภายในประเทศก็คือ นำปัญหาระดับอนุภูมิภาคให้เป็นปัญหาของประเทศจะเป็นเจตนาอย่างหนึ่งหรือไม่ แต่พอที่จะเห็นว่ารัฐพยายามที่ขยายว่า เป็นการก่อการร้ายสากลที่ทำให้คนในกรุงเทพฯรู้สึกว่าต้องระมัดระวังทั้งที่เกิดขึ้นเฉพาะที่ อันต่อมารัฐเองก็พยายามโยงใยให้เห็นผลกระทบต่อทางด้านต่างประเทศ ซึ่งแบ่งได้อีก 2 ระดับ คือประเทศเพื่อนบ้าน ว่าจะกระทบอย่างไร อีกอันหนึ่งก็คือกับสหรัฐฯ ผลกระทบจุดนี้มหาอำนาจจะมองเราอย่างไรบ้าง" (สมศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"ข่าวที่เราฟังบ่อยๆ เราจะเห็นความแตกต่างของแหล่งข่าวระดับบน ระดับพื้นที่เลยว่าแหล่งข่าวที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ตำรวจ กับรัฐบาลมีนัยที่ต่างกัน ผู้นำรัฐบาลมองว่าเป็นผลประโยชน์ แต่กลไกรัฐในการปฏิบัติเองมองอีกแบบแต่ไม่กล้าระบุตรงๆ เพียงแต่บอกนัยๆ ว่าเป็นการแบ่งแยกดินแดน ทำให้เราเห็นว่า สื่อของภาครัฐจะพยายามที่จะสนับสนุนความเชื่อของส่วนกลาง ว่าสมมติฐานเหล่านี้เป็นเรื่องที่ถูกต้องที่เราสามารถมองเป็นเป็นเช่นนั้นได้เพราะเหตุการณ์มันผ่านไปแล้วแล้วได้ย้อนกลับมาวิเคราะห์ ถ้ายังเป็นเหตุขณะนั้นเราคงจะไม่มีทางที่จะได้มุมมองในแบบนั้น" (สมศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"อย่างข่าวตอน 4 มกราคม (ปล้นปืน) รัฐตั้งสมมติฐานว่าปืนนี้เอาไปขายที่ อาเจะห์ เพราะว่า เสธ.แดง (พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ผู้ทรงคุณวุฒิฯ ทบ.) บอกว่าอยู่ที่นั่นหมดแล้ว ก็จะนำไปสู่การเสนอข่าวที่ไม่มองว่าเป็น โจรกระจอกแล้วไปมองว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ แต่ก็ยังนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ผิดเพราะโจทย์ยังผิดอยู่ ผมไม่รู้นะแต่มองว่ารัฐไม่ควรที่จะคิดเองเออเอง เพราะแต่ละคนลงมาสังเกตดู จะบอกว่าผมนี่รู้หมดแล้ว ถ้ารัฐเป็นน้ำที่เต็มตุ่มเมื่อไหร่ก็จบ จะไม่ยอมรับข้อมูลใหม่ๆ กลไกของรัฐในพื้นที่ก็จะทำงานยากขึ้น" (สมศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"ผู้นำรัฐเองก็ได้ข้อมูลคลาดเคลื่อน แบบตอนนี้เรารู้ไงเพราะเนิ่นนานมา เรารู้แน่ว่ายังปืนอยู่ในพื้นที่ ไม่ใช่อยู่ที่ อาเจะห์ ซึ่งตรงนี้ผมว่าผู้นำเองได้ข้อมูลที่บิดเบือน" (สมศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"สิ่งที่น่าห่วงคือ พอชาวบ้านมีทางเลือกมากขึ้นภาครัฐตอนนี้เท่าที่สัมผัสข่าวพวกนี้ ถ้าเขาฟังแล้วไปรับข่าวจากช่องทางอย่างอื่นนี่น่าห่วงข่าวชิ้นหนึ่งนี่ไม่ต้องมีอะไร 2 -3 ชม. ก็รู้หมดแล้ว ทำไมชาวบ้านถึงรู้กัน นั่นคือ กลไกธรรมชาติ กลายเป็นสื่อที่ดีที่สุด ทั้งสภากาแฟ อะไรก็มี (สมศักดิ์, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"หวังลึกๆ ว่าถ้ารัฐรายงานข่าวตรงตามความจริง เหตุการณ์อาจจะเปลี่ยนทัศนะคนฟังในพื้นที่ได้บ้าง เพราะแต่ก่อนชาวบ้านมักเชื่อเสมอว่า ทหาร – เจ้าหน้าที่รัฐเป็นคนทำ" (ประจวบ, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

- <u>การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ</u>

ผู้รับสารกลุ่มนักปกครองส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า การรายงานข่าวหากสามารถรายงานข่าวด้านบวกของทางราชการก็จะทำให้เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติกับประชาชนในพื้นที่สามารถทำงานได้ง่ายขึ้น

"ข่าวถ้าออกมาดีรัฐก็จะดี ถ้าข่าวออกมาไม่ดี รัฐก็ไม่ดีเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเราก็จะยิ่งทำงานยาก" (ชูรินทร์ สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

"สำนักข่าวของรัฐบาลยังไงก็ต้องเข้าข้างรัฐบาล พยายามให้นำเสนอในทางที่ไม่เป็นผลลบต่อสถานการณ์ แต่สิ่งหนึ่งก็คือ<u>ต้องไม่ทำให้คนส่วนใหญ่รู้สึกแตกแยก</u> ตามข้อเท็จจริงก็อันเดียวกันแต่คนละมุมที่จะขยายความ" (ประจวบ, สนทนากลุ่ม, 4 สิงหาคม 2549)

7.4 <u>สรุปวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารที่รับฟังข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ</u>

ในภาคนี้จะเป็นการบรรยายถึง การถอดรหัสของผู้รับสารแต่ละกลุ่มหลังจากที่ได้พรรณนาทัศนะหลักของผู้รับสารคือ ทัศนะที่ผู้รับสารมีต่อรัฐ กับทัศนะของผู้รับสารที่มีต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยใน 3 กลุ่มหลักดังที่ได้อภิปรายไปในขั้นต้น ตามลำดับต่อไปนี้

7.4.1. <u>กลุ่มชาวบ้าน</u>

7.4.1.1 กลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารพบว่า ชาวบ้านกลุ่มไทยพุทธส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐใน 3 ประเด็นคือ

1. ผู้รับสารแสดงทัศนะเห็นด้วยการใช้ความรุนแรง ในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมที่หน้า สภอ.ตากใบ โดยผู้รับสารสรุปอย่างเหมารวมว่าทั้งสองกรณีเป็นการสร้างเหตุความวุ่นวายในบ้านเมืองที่ต้องการการปราบปรามอย่างเด็ดขาด

2. ผู้รับสารมีทัศนะไม่เห็นด้วยกับรัฐ ต่อนโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐที่ไม่มีเอกภาพในการแก้ปัญหาและดูเหมือนว่า มีนโยบายในการเอาใจและลดหย่อนต่อประชาชนมุสลิมมากจนเกินไป ซึ่งเห็นได้จากการลดหย่อนโทษต่อผู้กระทำผิดให้เป็นเพียงผู้หลงผิด

3. ผู้รับสารเห็นว่ารัฐขาดความสามารถ ที่จะปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์ของพี่น้องชาวไทยพุทธให้มีความปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มผู้รับสารที่ทำการสนทนากลุ่ม มีทัศนะคติต่อชาวไทยมลายูมุสลิมในทางลบ โดยมีความหวาดระแวงเพิ่มสูงขึ้นในช่วง 2- 3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมองว่าชาวมุสลิมเป็นกลุ่มคนที่ไว้ใจไม่ได้ เพราะไม่ยอมเคารพในระบบสัญลักษณ์และวัฒนธรรมแบบเดียวกับชาวไทยพุทธ

การสนทนากลุ่มของกลุ่มชาวไทยพุทธ ได้สะท้อนความน้อยใจต่อรัฐไทยที่ไม่สามารถปกป้องดูแลชีวิตและทรัพย์สินได้ บนพื้นฐานความหวาดกลัวที่แผ่ขยายในชุมชนจากการกระทำของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบจนไปสู่ทัศนะต่อรัฐในเชิงลบ ทั้งต้องการๆ ดูแลจากรัฐอย่างยิ่ง รัฐจึงอยู่ในสถานะ “ทั้งรักทั้งชัง” ในสายตาของชาวไทยพุทธ

จากเหตุผลข้างต้น นำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยผู้รับสารกลุ่มชาวไทยพุทธแสดงทัศนะใน 2 ประเด็นคือ

1. การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยขาดความน่าเชื่อถือ โดยกลุ่มผู้รับสารได้แสดงทัศนะว่า ในภาวะที่เกิดความขัดแย้งในพื้นที่เช่นนี้ ประชาชนไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามแนวทางวาทกรรมสามัคคีของชาติ ซึ่งไม่รู้ว่าจะต้อง “สมานฉันท์” กับใคร

2. การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีลักษณะของการโฆษณาชวนเชื่อ ผู้รับสารได้แสดงทัศนะว่า เนื้อหาข่าวมักให้ความหวังต่อผู้ฟังว่าปัญหาจะถูกแก้ไขโดยเร็ว ซึ่งตรงกันข้ามกับความเป็นจริงที่ประสบ ซึ่งรัฐไม่สามารถจะสามารถยุติความขัดแย้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ลงได้

จึงจะพบว่ากลุ่มผู้รับสารชาวไทยพุทธ มีการตีความแบบปฏิเสธ (Oppositional Reading) การรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ โดยมีปัจจัยมาจากบริบทของการเป็นการเป็นชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ ที่รอคอยและเรียกร้องการดูแลปกป้องชีวิตและทรัพย์สินจากรัฐ

7.4.1.2 <u>กลุ่มชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม - ปัตตานี</u>

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารพบว่า ชาวบ้านกลุ่มไทยมลายูมุสลิม – ปัตตานี ส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. ผู้รับสารแสดงทัศนะต่อการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ในกรณีกรือเซะว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ โดยผู้รับสารบางคนมีความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ในพื้นที่อื่นๆ เช่น กรณี อ.สะบ้าย้อยโดยผู้รับสารตั้งข้อสังเกตว่าเจ้าหน้าที่อาจจะทำการวิสามัญฆาตกรรมส่วนกรณีตากใบผู้รับสารแสดงทัศนะว่า เจ้าหน้าที่ไม่ควรใช้ความรุนแรงในการปราบปรามซึ่งผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ไม่มีอาวุธ

2. ผู้รับสารแสดงทัศนะว่า นโยบายการแก้ปัญหาภาคใต้ล้มเหลวมาจากปัญหาทางการเมืองและรัฐบาลไม่สนใจที่จะฟังเสียงของประชาชน

3. ผู้รับสารส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า รัฐไม่มีความสามารถในการปกคุ้มครองประชาชนได้ไม่ให้ความสำคัญต่อพวกเขาในการที่จะดูแลปกป้องตนเองรวมไปถึงไม่ไว้วางใจ เช่น การขออนุญาตพกพาอาวุธ

ชาวบ้านกลุ่มไทยมลายูมุสลิม – ปัตตานี ยังได้แสดงทัศนะต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดนว่า มีความเป็นไปได้ยากในสถานการณ์ปัจจุบันและแม้ว่าสามารถดำเนินการได้สำเร็จก็จะสร้างปัญหาอย่างมากต่อประชาชนในอนาคต

กลุ่มผู้รับสารได้สะท้อนให้เห็นถึงภาวะของประชาชน ที่อยู่ท่ามกลางสถานการณ์ของความขัดแย้ง คือการอยู่ในพื้นที่อย่างหวาดกลัวทั้งกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบและไม่ไว้วางใจต่อ

เจ้าหน้าที่รัฐว่าจะมีความจริงใจที่จะปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของพวกเขาได้ ซึ่งส่งผลให้มีทัศนะต่อรัฐในเชิงลบหวาดกลัวต่อการกระทำของผู้ก่อความไม่สงบ กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยพุทธ ไม่ได้ให้ความสำคัญ

จากเหตุผลข้างต้นนำมาสู่การแสดงทัศนะต่อ การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยผู้รับสารกลุ่มไทยมลายูมุสลิม – ปัตตานี ในประเด็นต่อไปนี้

การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่สอดคล้องกับความจริงในพื้นที่ โดยผู้รับสารให้ความเห็นว่าการรายงานข่าวจากส่วนกลางโดยไม่ได้อยู่ในพื้นที่ ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความจริงได้อย่างสมบูรณ์ ผู้รับสารได้แสดงทัศนะต่อกรณีกรือเซะว่า การรายงานไม่สอดคล้องกับความจริงรับรู้มาก็คือ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้ยอมจำนนต่อเจ้าหน้าที่แล้วแต่ก็ยังถูกฆ่า

ในกรณีตากใบกลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะว่า ข่าวผิดจากความจริงที่รับรู้คือที่ชุมนุมไม่ได้มีแต่กลุ่มวัยรุ่นแต่ยังมี ผู้หญิง เด็กและคนแก่ ซึ่งคนเหล่านี้ไม่ใช่กลุ่มคนที่ใช้ยาเสพติดเหมือนที่รัฐได้กล่าวอ้าง

2. การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีลักษณะของการโฆษณาชวนเชื่อ ผู้รับสารได้แสดงทัศนะว่า ข่าวมักนำเสนอว่ารู้ปัญหาของภาคใต้เป็นอย่างดี ซึ่งขัดแย้งกับความรู้สึกของผู้ฟังซึ่งอยู่ในพื้นที่

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้รับสารชาวไทยมลายูมุสลิม - ปัตตานี มีการตีความแบบปฏิเสธ (Oppositional Reading) การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบโดยมีปัจจัยคือ การนำเสนอเนื้อหาที่ขัดกับตรรกะและความเชื่อของผู้รับสาร การมีแหล่งตรวจสอบความจริงจากพื้นที่หลายช่องทาง ทั้งระบบเครือญาติที่มีอย่างกว้างขวางและระบบข่าวลือที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว

7.4.1.3 <u>กลุ่มชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม - นราธิวาส</u>

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารพบว่า ชาวบ้านกลุ่มไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาสส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. ผู้รับสารแสดงทัศนะต่อการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ในกรณีกรือเซะว่า เจ้าหน้าที่รัฐสามารถที่จะหลีกเลี่ยงความรุนแรงเพื่อไม่ให้กระทบต่อสัญลักษณ์ทางศาสนาได้โดยหาวิธีการที่ดีกว่าการปราบปรามอย่างหนักหน่วง

ในกรณีตากใบกลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะว่า รัฐได้ใช้ความรุนแรงต่อการจัดการผู้ชุมนุมอย่างมาก ซึ่งทำให้ทัศนะที่มีต่อรัฐในเชิงบวกเปลี่ยนไป

2. ผู้รับสารซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจภูธร อ.ตากใบ แสดงทัศนะว่า รัฐมองผู้ชุมนุมที่เป็นไทยมลายูมุสลิมอย่างมีอคติและไม่ไว้วางใจต่อการแสดงออกทางการเมืองด้วยการชุมนุมว่าเป็นการก่อเหตุร้าย

จากการที่ผู้รับสารเป็นกลุ่มผู้รับผลกระทบจากการชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจภูธร อ.ตากใบ โดยส่วนหนึ่งเป็นผู้อยู่ชุมนุมในเหตุการณ์ บ้างก็เป็นญาติของผู้สูญเสียซึ่งถูกรัฐใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมและขนย้ายผู้ชุมนุมจนมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต จึงนำไปสู่การมีทัศนะต่อรัฐใน “เชิงลบ”

จากทัศนะต่อรัฐ ข้างต้นนำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยผู้รับสารกลุ่มไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส ในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ โดยเฉพาะกรณีตากใบ ซึ่งมีผู้รับสารซึ่งร่วมสนนทนากลุ่มอยู่ร่วมชุมนุมในเหตุการณ์ตั้งแต่เริ่มชุมนุม จนถูกสลายการชุมนุม โดยแสดงทัศนะว่าการรายงานไม่สอดคล้องในหลายประเด็นเช่น การใช้เสพติดของผู้ชุมนุม, การสลายการชุมนุมอย่างเป็นขั้นตอน จำนวนผู้ร่วมชุมนุมซึ่งมีจำนวนมากกว่าการรายงานข่าว เป็นต้น

2. การรายงานข่าวขาดความน่าเชื่อถือ โดยผู้รับสารแสดงทัศนะเจาะจงไปที่กรณีตากใบว่าการรายงานขาดความน่าเชื่อถือ ไม่เฉพาะแต่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเท่านั้นแต่หมายรวมถึงสำนักข่าวอื่นของไทยด้วย แตกต่างจากสื่อต่างประเทศโดยเฉพาะสื่อมวลชนมาเลเซียซึ่งรายงานข่าวใกล้เคียงกับความจริงตามทัศนะของผู้รับสารมากที่สุด

3. ผู้รับสารแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าว เพื่อโดยใช้แหล่งข่าวที่พี่น้องมุสลิมให้ความเคารพนับถือสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ เช่นจุฬาราชมนตรีนั้นไม่ได้ทำให้มีทัศนะต่อข่าวในเชิงบวก โดยพิจารณาว่าจุฬาราชมนตรีไม่ได้เข้าใจพื้นที่อย่างแท้จริง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้รับสารชาวไทยมลายูมุสลิม - นราธิวาส มีการตีความแบบปฏิเสธ (Oppositional Reading) การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและตากใบ โดยมีปัจจัยคือ การเข้าถึงความจริงด้วยตนเองจากการมีส่วนร่วมของเหตุการณ์ในฐานะผู้ชุมนุม, การมีแหล่งตรวจสอบข้อมูล (Checking Source) ผ่านสื่อเช่น สื่อมวลชนมาเลเซีย, ซีดีบันทึกภาพกรณีสลายการชุมนุมและการสื่อสารกับญาติผู้สูญเสียภายในชุมชนของตนเอง

7.4.1.4 <u>กลุ่มชาวบ้านไทยมลายูมุสลิม – ยะลา</u>

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารพบว่า ชาวบ้านกลุ่มไทยมลายูมุสลิม – ยะลา ส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. ผู้รับสารการใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ ว่าในกรณีกรือเซะรัฐไม่น่าที่จะใช้ความรุนแรงถึงขั้นนองเลือดในศาสนสถาน ซึ่งมุสลิมถือว่าเป็นบ้านของพระเจ้า และผู้รับสารบางคนก็มองว่าบางครั้งเจ้าหน้าที่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ความรุนแรงเนื่องจากกลุ่มก่อการมีอาวุธ ส่วนกรณีตากใบผู้รับสารแสดงทัศนะว่า ที่ผ่านมาการชุมนุมไม่เคยมีครั้งไหนที่การเสียชีวิตเท่ากับกรณีตากใบและยังทำให้มีคนพิการจากเหตุดังกล่าวจำนวนมาก

ผู้รับสารบางบางคนยังแสดงทัศนะต่อรัฐซึ่งเกิดขึ้นในกรณีตากใบว่า สิ่งที่น้องมุสลิมหวาดกลัวก็คือหากผู้รู้วินิจฉัยว่า กรณีตากใบเป็นสิ่งที่รัฐไทยกดขี่พี่น้องมุสลิม ชาวมุสลิมก็จะถือว่าเป็นการทำญิฮาด (สงครามศักสิทธิ์) ซึ่งความรุนแรงก็จะแผ่กระจายไปทั่ว

2. การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ผู้รับสารส่วนแสดงทัศนะว่า รัฐไม่มีความสามารถในการปกคุ้มครองประชาชนได้และผู้รับสารเองก็ไม่กล้าที่จะใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่นัก เนื่องจากเกรงว่าอาจถูกลูกหลงของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่จะเข้าทำมาร้ายเจ้าหน้าที่รัฐ และยังเสี่ยงการถูกมองว่าสนับสนุนฝ่ายรัฐด้วย

กลุ่มผู้รับสารได้สะท้อนให้เห็นถึงภาวะของประชาชน ที่อยู่ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง คือการอยู่ในพื้นที่อย่างหวาดกลัวทั้งกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบและไม่ไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐว่าจะมีความจริงใจที่จะปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของพวกเขาได้

จากทัศนะต่อรัฐ ข้างต้นนำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยผู้รับสารกลุ่มไทยมลายูมุสลิม – นราธิวาส ในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ กลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะต่อการรายงานกรณีกรือเซะว่า ไม่เชื่อกลุ่มที่ก่อเหตุจะเป็นพวกติดยาเสพติด เพราะที่ทีรู้มา ผู้ก่อเหตุหลายคนเป็นคนดีมีนิสัยเรียบร้อย ซึ่งไม่น่าที่จะกล้าก่อเหตุรุนแรงเช่นนั้นได้ ส่วนในกรณีตากใบ ผู้รับสารแสดงความเห็นว่า ในช่วงเดือนรอมฎอน ไม่น่าเป็นไปได้ที่ผู้ชุมนุมจะเสพยาเสพติด

2. การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยขาดความน่าเชื่อถือ โดยผู้รับสารได้แสดงทัศนะว่า การรายงานข่าวในประเด็นข่าวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขาดรายละเอียดที่ถูกต้อง โดยผู้รับสารได้เปรียบเทียบกับการรายงานข่าวกีฬาซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ครบถ้วน เช่น ใครเล่นตำแหน่งไหน บาดเจ็บบริเวณใดบ้าง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้รับสารชาวไทยมลายูมุสลิม - ยะลา มีการตีความแบบปฏิเสธ (Oppositional Reading) การรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ โดยมีปัจจัยคือการนำเสนอเนื้อหาที่ขัดกับตรรกะและความเชื่อของผู้รับสาร การมีแหล่งตรวจสอบความจริงจากพื้นที่หลายช่องทาง ทั้งระบบเครือญาติที่มีอย่างกว้างขวางและระบบข่าวลือที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว

7.4.2. <u>กลุ่มผู้นำทางความคิด</u>

7.4.2.1 <u>พระสงฆ์</u>

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารพบว่า ชาวบ้านกลุ่มพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐใน 4 ประเด็นคือ

1. ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์ แสดงความคิดเห็นในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบของรัฐในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมที่หน้า สภอ.ตากใบว่า สมเหตุสมผลซึ่งผู้กระทำ

ความผิดก็สมควรที่ต้องถูกลงโทษกฎหมายและผู้ที่ขัดขืนก็สมควรที่ถูกปราบปรามด้วยมาตรการไม้แข็ง

2. ผู้รับสารมีทัศนะไม่เห็นด้วยต่อการนโยบายการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยไม่เห็นด้วยกับแนวทางการสมานฉันท์ หรือการย่อหย่อนต่อกลุ่มผู้กระทำความผิดและมองว่ากฎหมายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดความศักดิ์สิทธิ์ มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคกันระหว่างชาวไทยพุทธ กับชาวไทยมลายูมุสลิม

3. ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์แสดงทัศนะต่อรัฐว่า ขาดความสามารถพื้นฐานการที่จะดูแลปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองขั้นพื้นฐาน ซึ่งในพื้นที่เกิดอำนาจซ้อนรัฐสามารถที่จะบังคับให้ประชาชนในพื้นที่หวาดกลัวและปฏิบัติการตามคำสั่ง โดยรัฐไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะไปจัดการกับกลุ่มก่อความไม่สงบอย่างเด็ดขาด

4. ผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์ เชื่อว่าการก่อความไม่สงบในพื้นที่มาจาก ขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งขณะนี้มีเครือข่ายแทรกซึมอยู่ทุกพื้นที่ ทุกหน่วยงาน

จากการสนทนากลุ่มพระสงฆ์ พบว่ามีความต้องการให้รัฐเข้ามาปกป้องดูแลและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก จากการที่ต้องตกอยู่ภายใต้บรรยากาศของความหวาดกลัว จนส่งผลให้มีทัศนะต่อชาวมุสลิมซึ่งเป็นเพื่อนร่วมสังคมไปในทางลบ และมีผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์มีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงเข้าแก้ปัญหา ซึ่งผิดวิสัยของการเป็นบรรพชิตผู้ทรงศีล

จากเหตุผลข้างต้น นำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยผู้รับสารกลุ่มชาวไทยพุทธแสดงทัศนะใน 2 ประเด็นคือ

1. การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มพระสงฆ์และชาวไทยพุทธซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในพื้นที่ โดยกลุ่มพระสงฆ์แสดงความเห็นว่า กรณีกรือเซะและตากใบ ไม่ใช่เรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจหรือสนใจแต่อย่างใด

2. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความจริงในพื้นที่ โดยเฉพาะการอธิบายถึงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ว่าจะดีขึ้นตามลำดับ ว่าเป็นเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่กำลังประสบอยู่

จึงจะพบว่ากลุ่มผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์ “ไม่เชื่อถือ” (Oppositional Reading) การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ โดยมีปัจจัยมาจากบริบทของ พระสงฆ์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของคู่ตรงกันข้ามในสถานการณ์ความขัดแย้ง ที่ถูกปกคลุมด้วยความหวาดกลัวและการเป็นนักบวชที่ไม่สามารถป้องกันตนเองได้ นำไปสู่ความต้องการและเร่งเร้าให้รัฐคุ้มครอง ดังนั้นหากเนื้อหาสารไม่สอดคล้องกับความรู้สึกจะนำไปสู่การตีความแบบปฏิเสธได้ง่าย

7.4.2.2 ผู้นำศาสนา

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารพบว่า ผู้นำศาสนา ส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐใน 2 ประเด็นคือ

1. กลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงของรัฐ ในการปราบปรามกรณีกรือเซะและกรณีตากใบ โดยแสดงทัศนะว่ากรณีกรือเซะ รัฐไม่พยายามดึงเอาวิธีการแบบสันติวิธีเข้ามาเพื่อแก้ปัญหาและเป็นไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะปราบปรามขั้นรุนแรงในศาสนสถานซึ่งมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานเคียงคู่กับปัตตานี ส่วนของกรณีตากใบผู้นำศาสนาส่วนใหญ่มองว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรงและอาจถือได้ว่าเป็นการฆ่าหมู่ ซึ่งจะตอกย้ำประวัติศาสตร์ของความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีตมาแล้ว

2. ผู้นำศาสนาแสดงทัศนะต่อรัฐว่า นโยบายการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ขาดเอกภาพและขาดความชัดเจนในการแก้ปัญหา

จากการสนทนากลุ่ม ในประเด็นทัศนะต่อรัฐพบว่า ผู้นำศาสนาส่วนมองว่า รัฐมีอคติและไม่ไว้วางต่อชาวไทยมลายูมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งส่งให้ผู้นำศาสนาส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐในแง่ลบ

จากทัศนะต่อรัฐข้างต้น นำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยของกลุ่มผู้นำศาสนาในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่ โดยกลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะว่า ข่าวบางลักษณะที่ขาดการอรรถาธิบายรายละเอียด หรือการอธิบายเหตุการณ์อย่างตรงไปตรงมา เท่ากับเป็นการไม่ให้ความสำคัญต่อผู้ฟังซึ่งอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในการนำเสนอข่าวกรณีกรือเซะและตากใบ

2. การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ โดยกลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะว่าทั้งรูปแบบและเนื้อหาของการายงานข่าว สามารถที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้

3. การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ โดยกลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะว่ามีการรายงานที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดของข้อเท็จจริงในหลายแง่มุมแต่ถูกนำเสนอเพียงด้านใดหนึ่ง ซึ่งเมื่อข้อมูลข่าวสารที่ไม่ครบถ้วน ผู้ฟังจะหันไปเปิดรับสื่อจากช่องทางอื่นๆ เพื่อตรวจสอบ ซึ่งนำไปสู่การลดความน่าเชื่อถือของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยลง

4. การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ มีลักษณะโฆษณาชวนเชื่อทั้งในส่วนของรูปแบบและเนื้อหา เนื่องจากการเป็นสื่อของรัฐที่ต้องทำหน้าที่ในการเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐบาล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้นำศาสนามีการตีความแบบปฏิเสธ (Oppositional Reading) การรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ โดยมีปัจจัย คือ จุดยืนการนับถือศาสนา, การนำเสนอเนื้อหาที่ขัดกับตรรกะและความเชื่อของผู้รับสาร การมีแหล่งตรวจสอบความจริงจากสื่ออื่นๆ เช่นสื่อจากประเทศมาเลเซีย

7.4.2.3 <u>นักศึกษา</u>

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารพบว่า ชาวบ้านกลุ่มไทยพุทธส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐในประเด็นต่อไปนี้

ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ แสดงทัศนะต่อรัฐในการความรุนแรงเข้าปรามปราม ผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะว่า เจ้าหน้าที่ได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ซึ่งอาจมีความกดดันและต้องป้องกันตัวเอง กรณีตากใบผู้รับสารกลุ่มนักศึกษามองว่า รัฐมีข้อจำกัดมาจากการปฏิบัติงาน

ซึ่งอาจจะมาจากความรู้จำกัดของการปฏิบัติงาน ที่ต้องทำตามคำสั่งภายใต้สถานการณ์ที่บีบบังคับและผู้รับสารบางส่วนแสดงทัศนะว่า รัฐอาจจะทำรุนแรงเกินกว่าเหตุจริง

จากการสนทนากลุ่มนักศึกษาพบว่า มีการแสดงทัศนะต่อรัฐ ในกรณีกรือเซะและตากใบ โดยแสดงเห็นใจทั้งผู้ก่อความไม่สงบ, ผู้ชุมนุมประท้วง และรัฐสลับกันไปมา

จากทัศนะต่อรัฐข้างต้น นำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยของกลุ่มนักศึกษาในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่ นักศึกษาส่วนหนึ่งแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า เนื้อหาโดยรวมเป็นการสื่อสารกับผู้ฟังส่วนใหญ่ของประเทศมากกว่าสื่อสารกับผู้ฟังในพื้นที่ โดยมักรายงานข่าวเพื่อความมั่นใจให้กับผู้ฟังส่วนใหญ่ให้ความรู้สึกดีขึ้น และแสดงทัศนะว่า คนฟังในพื้นที่อาจจะรู้สึกอีกอย่างหนึ่ง

2. กลุ่มผู้รับสารแสดงทัศนะว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยการรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ มีรายงานข่าวเพียงด้านเดียว โดยที่ฝ่ายตรงกันข้ามไม่มีสิทธิที่จะโต้แย้ง รวมไปถึงการใช้แหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือเพื่ออธิบายและเป็นสัญลักษณ์ของความน่าเชื่อถือ

3. การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่า การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีการรายงานข่าวที่ไม่สอดคล้องกับความจริงในพื้นที่ โดยผู้รับสารยกตัวอย่างกรณีกรือเซะว่า หากผู้ฟังที่ไม่ใช่คนในพื้นที่ก็จะรู้สึกคล้อยตามข่าว แต่หากอยู่ในพื้นที่ก็มีข้อมูลอีกชุดหนึ่งซึ่งไม่ได้เหมือนกับที่ข่าวได้รายงานไปทั้งหมด ซึ่งความรู้สึกของคนในพื้นที่ผู้ก่อความไม่สงบอาจไม่ได้มีความผิดไปทั้งหมด

ส่วนกรณีตากใบ ผู้รับสารแสดงทัศนะว่าข้อมูลของการรายงานบางส่วนจะผิดไปจากความเป็นจริง ซึ่งประชาชนในพื้นที่สามารถที่จะตรวจสอบได้ผ่านสื่อต่างประเทศ, ระบบการสื่อสารแบบปากต่อปากและทัศนะพื้นฐานต่อรัฐที่มีอยู่เชิงลบอยู่แล้ว จะมีความเห็นโต้แย้งกับการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

4. การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ ผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาแสดงทัศนะว่ารูปแบบการนำเสนอของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศในกรณีกรือเซะว่า เร้าอารมณ์และ

รู้สึกคล้อยตามการรายงานข่าวโดยอยากให้ทางการปราบปรามกับผู้ก่อความไม่สงบโดยเร็ว แต่เมื่อได้มาศึกษาในจังหวัดปัตตานีและสัมผัสกับพื้นที่จริงก็ทำให้รู้สึกแตกต่างจากที่เคยคิด ในหลายประเด็น เช่น ทัศนะต่อพี่น้องมุสลิมที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, บรรยากาศในบางพื้นที่ก็ไม่ได้น่าหวาดกลัวอย่างที่เป็นข่าว

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้นำศาสนามีการตีความแบบต่อรองความหมาย (Negotiated Reading) การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ โดยยอมรับว่าเห็นด้วยกับข้อมูลบางประเด็น แต่ก็มีการตรวจสอบจากข้อมูลแหล่งอื่นๆ ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนคือ การมีแหล่งตรวจสอบข้อมูล (Checking Source) หลายช่องทางคือ ลักษณะการเป็นชุมชนวิชาการของมหาวิทยาลัยที่มีข้อมูลอันหลากหลายไหลเวียน, การตรวจสอบข้อเท็จจริงผ่านสื่อ เช่น ซีดีตากใบ และในผู้รับสารบางคนมีสาเหตุมาจากจุดยืนในการนับถือศาสนาอิสลามและเป็นคนในพื้นที่ที่มีระบบเครือญาติอันแข็งแกร่ง

7.4.2.4 <u>สื่อมวลชน</u>

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้รับสารพบว่า สื่อมวลชน ส่วนใหญ่มีทัศนะต่อรัฐใน 2 ประเด็นคือ

1. การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะต่อกรณีกรือเซะว่า รัฐมีความชอบธรรมในการปราบปรามโดยมีเหตุผลของการกระทำเพื่อปกป้องตนเอง เนื่องจากผู้ก่อการมีการใช้อาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ ถือว่าเป็นความชอบธรรมที่จะการปราบปราม

ขณะเดียวกันผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะต่อกรณีตากใบ ว่ามีความแตกต่างจากกรณีกรือเซะก็คือ การชุมนุมที่หน้า สภ.อ.ตากใบถือเป็นว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมของพลเมืองในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อชุมนุมเรียกร้องความเป็นธรรม อีกทั้งการที่ผู้ชุมนุมต้องเสียชีวิตขณะที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะปล่อยให้เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้น

2. รัฐอ่อนแอและล้มเหลวในการจัดการความขัดแย้ง โดยผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะว่า รัฐไทยมีความอ่อนแอและล้มเหลวในการจัดการความขัดแย้งโดยเฉพาะในกรณีตากใบ รัฐขาดประสบการณ์ในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและไม่กล้าที่จะสะท้อนความเป็นจริงที่

เกิดขึ้น ซึ่งสร้างผลเสียในระยะยาวต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อรัฐ ซึ่งรัฐกำลังประสบกับปัญหานี้อยู่

กลุ่มสื่อมวลชนมีทัศนะต่อรัฐว่า มีความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามตามแต่กรณี ตามเงื่อนไขและบริบทในขณะนั้นและความขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้สะท้อนความอ่อนแอของรัฐไทย ที่มีความหวาดระแวงและไม่หนักแน่นพอ ที่ตีความการเคลื่อนไหวของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นเพียงการแสดงสิทธิทางการเมืองมากกว่าการจลาจล

จากทัศนะต่อรัฐข้างต้น นำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของกลุ่มสื่อมวลชนในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่ ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชน แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การรายงานข่าวได้ละเลยการให้พื้นที่ต่อประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ฟังจากพื้นที่อื่นๆ เกิดความเข้าใจผิดได้ ซึ่งจะผลักให้คนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กลายสภาพเป็นความ “เป็นอื่น” ในสังคมไทย

2. การรายงานข่าวเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นเทคนิคการรายงานที่เอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในกรณีที่รัฐใช้ความรุนแรงในการปราบปรามเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในพื้นที่

3. การรายงานข่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะว่า มีการรายงานข่าวที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ โดยในกรณีกรือเซะผู้รับสารมีความเห็นว่า ไม่เชื่อว่ากลุ่มผู้ก่อการจะเป็นกลุ่มที่ติดยาเสพติดซึ่งเมื่อลงพื้นที่ก็พบว่าขัดแย้งกับสิ่งที่ข่าวนำเสนอ ขณะที่กรณีตากใบไม่มีการรายงานข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งจะส่งผลต่อผู้ฟังในพื้นที่เนื่องจากมีช่องทางสื่ออื่นๆ ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่อรัฐในระยะยาว

4. การรายงานข่าวขาดความน่าเชื่อถือ ผู้รับสารกลุ่มสื่อมวลชนแสดงทัศนะต่อการรายงานสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่าไม่ได้ขาดความน่าเชื่อถือ ในส่วนการรายงานก็

เป็นข้อเท็จจริงในแง่มุมหนึ่ง เพียงแต่ขาดความรอบด้าน ซึ่งแตกต่างจากจุดยืนของการรายงานข่าวสื่อมวลชนที่ไม่ใช่ของรัฐ ซึ่งเน้นการรายงานอย่างรอบด้านมากกว่า

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มสื่อมวลชนมีการตีความแบบต่อรองความหมาย (Negotiated Reading) การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือ การมีแหล่งตรวจสอบข้อมูล (Checking Source) หลายช่องทาง รวมไปถึงสภานะของสื่อมวลชนที่ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลชั้นต้น และจะเห็นว่าลักษณะการตีความของกลุ่มผู้สื่อมวลชนเน้นตีความหมายของข่าว ในเชิงเทคนิคและกรรมวิธีการผลิต จากจุดยืนของการประกอบวิชาชีพนั่นเอง

7.4.3.กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ

7.4.3.1 ทหาร

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสผู้รับสารพบว่า ทหาร มีทัศนะต่อนโยบายของรัฐในประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1. การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ ผู้รับสารกลุ่มทหารมีความเชื่อว่า การแก้ปัญหาในพื้นที่ภาคใต้ต้องใช้ความเฉียบขาดและการปราบปรามอย่างเฉียบขาดเท่านั้นจึงจะสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ โดยผู้รับสารกลุ่มทหารได้แสดงทัศนะต่อกรณีตากใบว่ารัฐทำถูกต้องแล้วที่ใช้การปราบปรามด้วยความรุนแรง ขณะที่กรณีตากใบกลุ่มผู้รับสารมีความเห็นว่าการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมถูกต้องเช่นกัน หากไม่เกิดความผิดพลาดจากการขนย้ายผู้ชุมนุมเสียก่อน

2. กลุ่มผู้รับสารกลุ่มทหารแสดงทัศนะต่อนโยบายของรัฐต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินมาอย่างผิดพลาดตั้งแต่รัฐบาลทักษิณ 1 ถอนทหารออกจากพื้นที่ และให้ตำรวจดำเนินการแทน ทำให้การทำงานในพื้นที่ขาดความต่อเนื่องและก่อปัญหามากกว่าเดิม รวมไปถึงการนำกองกำลังทหารจากนอกพื้นที่ซึ่งขาดความเข้าในวัฒนธรรมประเพณี ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาที่ยุ่งยากมาขึ้นไปอีก

ในกรณีกรือเซะผู้รับสารกลุ่มทหารมีความเห็นว่า มีสาเหตุมาจากเรื่องของยาเสพติดและกลุ่มการเมืองในพื้นที่ซึ่งเสียผลประโยชน์ ทำให้มีกลุ่มคนจับอาวุธขึ้นมาต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วน

กรณีตากใบนั้นมีทัศนะว่า เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการอย่างดีแล้ว แต่มีความผิดพลาดในการดำเนินการขนย้าย

3. จากนโยบายการแก้ปัญหาของรัฐที่ผิดพลาด ทำให้ผู้รับสารกลุ่มทหารแสดงทัศนะว่าความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เปลี่ยนไปจากเดิมเป็นอย่างมากและกลไกของรัฐที่เคยเข้มแข็งมีความอ่อนแออย่างเห็นได้ชัด

ผู้รับสารกลุ่มทหารยังแสดงทัศนะของการดูแลสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติในพื้นที่ว่าไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร ในทัศนะของผู้รับสารกลุ่มทหารที่มีต่อรัฐก็คือ รัฐต้องธำรงเข้มแข็งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากทัศนะต่อรัฐข้างต้น นำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยผู้รับสารกลุ่มตำรวจ แสดงทัศนะในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. ผู้รับสารกลุ่มทหารมีความเห็นต่อ กลุ่มคนร้ายที่ปฏิบัติการจู่โจมเข้าทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐในกรณีกรือเซะและกลุ่มผู้ชุมนุมในกรณีตากใบ ว่าล้วนต้องอาศัยยาเสพติดกระตุ้นให้มีจิตใจความกล้าหาญในการปฏิบัติการ ซึ่งมีสอดคล้องกับการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

2. ผู้รับสารกลุ่มทหาร มีทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ขาดความน่าเชื่อถือเมื่อเปรียบเทียบกับการรายงานข่าวของกองทัพ ที่มีความแม่นยำสูงกว่าด้วยเหตุผลที่ว่า การรายงานข่าวของกองทัพมีการเข้าแหล่งข้อมูลจากสายข่าวที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่และมีความแม่นยำสูง ซึ่งแตกต่างจากการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นการรายงานข้อเท็จจริงเพียงผิวเผินและทำหน้าที่เป็นเป็นเพียงกระบอกเสียงให้แก่รัฐบาลเท่านั้น

จากศึกษาพบว่า ผู้รับสารกลุ่มทหารมีการตีความหมายต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ โดย “ไม่เชื่อถือ” (Oppositional Reading) การรายงานข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย เนื่องจากเนื้อหาสารของการผิดไปจากข้อเท็จจริงที่ตนเองรับรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Direct Experience) มีศักยภาพการตรวจสอบข้อมูลผ่านช่องทางอื่นๆ (Checking Source) เช่น ข่าวกรองทางทหารและมีแนวโน้มที่จะ “คล้อยตาม” (Negotiated

Reading) การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายแห่งประเทศไทยหากเนื้อหาสารบางประเด็นสอดคล้องความเชื่อของตน

7.4.3.2 ตำรวจ

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสผู้รับสารพบว่า ตำรวจ มีทัศนะต่อรัฐในประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1.การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ โดยผู้รับสารกลุ่มแสดงทัศนะต่อกรณีกรือเซะ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกแสดงทัศนะว่าเจ้าหน้าที่มีจำเป็นในการปราบปรามเนื่องจากต้องปกป้องตนเองและทรัพย์สินของทางราชการ และอีกกลุ่มหนึ่งแสดงความเห็นว่า สามารถที่จะใช้แนวทางสันติในการแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้เสียเลือดเสียเนื้อได้

กรณีตากใบ กลุ่มผู้รับสารแสดงความคิดเห็นว่า การสลายการชุมนุมเป็นสิ่งที่ถูกต้องเนื่องจากผู้ชุมนุมใช้กฎหมู่อยู่เหนือกฎหมาย ส่วนความผิดพลาดของการขนย้ายผู้ชุมนุมนั้นเป็นความผิดพลาดที่รัฐไม่ได้จงใจจะให้เกิดขึ้น

2. ผู้รับสารกลุ่มตำรวจแสดงทัศนะต่อนโยบายของรัฐ ต่อการแก้ปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขาดเอกภาพในการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากผู้ที่กำกับดูแลนโยบายการแก้ปัญหาไม่มีความเข้าใจต่อปัญหาอย่างแท้จริง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ ส่วนคนที่รู้ปัญหาในพื้นที่ดีมักไม่ได้รับโอกาส

3. ผู้รับสารกลุ่มตำรวจแสดงทัศนะต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดนว่า มีส่วนเกี่ยวต่อการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากทัศนะต่อรัฐข้างต้น นำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยผู้รับสารกลุ่มตำรวจ แสดงทัศนะในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. ผู้รับสารกลุ่มตำรวจแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า การรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่ โดยใช้แหล่งข่าวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงในรัฐบาล มักอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่อประชาชนทั้งประเทศ มากกว่าที่

จะอธิบายให้ประชาชนในพื้นที่ฟัง โดยเหตุผลที่นำมากล่าวอ้างนั้นขัดกับตรรกะและการรับรู้ของคนในพื้นที่

2. ผู้รับสารกลุ่มตำรวจมองว่า มีทัศนะกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการชุมนุมประท้วงในกรณีตากใบถูกจัดตั้งของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

3. ผู้รับสารกลุ่มตำรวจแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ไม่สอดคล้องความกับความจริงในพื้นที่ โดยเฉพาะประเด็นที่การใช้ยาเสพติดของผู้ก่อเหตุในกรณีกรือเซะและผู้ชุมนุมในกรณีตากใบ เนื่องจากไม่เชื่อว่าคนที่ถูกปลูกฝังทางอุดมการณ์ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเสพยาก่อนการปฏิบัติการแต่อย่างใด

4. การรายงานข่าวในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ ผู้รับสารส่วนหนึ่งแสดงทัศนะว่าหากช่วยเสริมให้ภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ซึ่งถูกมองในเชิงลบดีขึ้นบ้าง แต่ผู้รับสารส่วนหนึ่งมองเห็นต่างกันว่าจะไม่ส่งผลดีต่อการทำงานเนื่องจากเป็นการท้าทายกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งจะให้การปฏิบัติงานมีความลำบากมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาจึงพบว่ากลุ่มผู้รับสารกลุ่มตำรวจ มีการตีความหมายต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยกรณีกรือเซะและตากใบ ในลักษณะปฏิเสธความหมาย (Oppositional Reading) เนื่องจากเนื้อหาสารของการผิดไปจากข้อเท็จจริงที่ตนเองรับรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และมีแนวโน้มที่จะตีความแบบต่อรองความหมาย (Negotiated Reading) หากข้อมูลข่าวสารเอื้อต่อการทำงานในพื้นที่

7.4.3.3 <u>เจ้าหน้าที่ปกครอง</u>

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์การถอรหัสผู้รับสารพบว่า เจ้าหน้าที่ปกครอง มีทัศนะต่อรัฐในประเด็นดังต่อไปนี้คือ

การใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามต่อกรณี กรือเซะและกรณีตากใบ โดยผู้รับสารกลุ่มแสดงทัศนะต่อกรณีกรือเซะว่า เป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล รัฐมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ความรุนแรงเนื่องจากสถานการณ์บีบบังคับและผู้ก่อความไม่สงบ มีการตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐด้วยอาวุธ โดยผู้รับสารส่วนหนึ่งซึ่งได้อยู่ในเหตุการณ์วันนั้น ให้ความเห็นว่า ผู้นำที่ต้องตัดสินใจในวันนั้นต้องความกล้าหาญอย่างมาก

สำหรับกรณีตากใบ กลุ่มผู้รับสารที่สนทนากลุ่มทั้งหมดแสดงความคิดเห็นว่า การสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่เป็นไปตามขั้นตอนและมีความสมเหตุสมผล แต่การเกิดความผิดพลาดจากการขนย้ายเป็นเรื่องที่รัฐไม่ควรปล่อยให้เกิดขึ้นและยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องอาวุธที่อ้างว่าผู้ชุมนุมนำมาใช้

ทัศนะของเจ้าหน้าที่ปกครองต่อทั้งสองเหตุการณ์ก็คือ รัฐสามารถใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามได้หากรู้สึกว่ามีความสมเหตุสมสมผลพอที่จะให้รัฐอยู่ในฝ่ายที่ได้เปรียบ

จากทัศนะต่อรัฐข้างต้น นำมาสู่การแสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยผู้รับสารกลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครอง แสดงทัศนะในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. แสดงทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า มีการรายงานข่าวละเลยต่อความรู้สึกของคนในพื้นที่ ขาดความเข้าใจในรายละเอียดของสังคมและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเมื่อสื่อสารออกไป จะทำคนในพื้นที่อาจมองว่ารัฐไม่ได้มีความเข้าคนในพื้นที่อย่างแท้จริง

2. ผู้รับสารแสดงทัศนะว่า ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐจึงมีแนวโน้มที่จะเห็นใจภาครัฐมากกว่า การรายงานข่าวลักษณะการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐใน 2 กรณีคือกรณีกรือเซะและกรณีตากใบ ก็มีข้อดีคือการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่ไม่ให้ถูกมองไปในทางลบ ซึ่งจะทำให้การทำงานในพื้นที่ยากขึ้น

3. การรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หากไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะไม่เป็นผลดีต่อรัฐในอนาคต เนื่องจากประชาชนมีทางการสื่อสารเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งจะลดความน่าเชื่อถือต่อรัฐในพื้นที่ลง ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดที่ยากยิ่งขึ้น

4. การรายงานข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หากใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อให้ผู้ฟังมีทัศนะต่อรัฐเชิงบวกก็จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความสะดวกมากยิ่งขึ้น

จากทัศนะของผู้รับสารในกลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครอง ที่มีต่อรัฐและการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จะเห็นได้ว่ามีทัศนะพื้นฐานอ้างอิงอยู่บนผลประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญสิ่งได้ที่มีแนวโน้มที่จะทำให้รัฐถูกสื่อความหมายไปในเชิงลบ กลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครองก็จะไม่สนับสนุนแนวความคิดนั้น

จากการศึกษาพบว่าลักษณะการตีความของผู้รับสารกลุ่มนักปกครองมีเป็นไปในลักษณะการตีความแบบต่อรองความหมาย (Negotiated Reading) บนเงื่อนไขผลประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญ ที่จะทำให้รัฐมีความชอบธรรมในการปกครองดูแลพลเมือง

<u>การตีความของกลุ่มผู้รับสารนโยบายของรัฐในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ</u>

ผลการวิเคราะห์ผู้รับสาร ต่อนโยบายของรัฐในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบพบว่า กลุ่มผู้รับสารมีการตีความดังต่อไปนี้

กลุ่มของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มทหาร, ตำรวจและเจ้าหน้าที่ปกครอง มีทัศนะเห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

กลุ่มของชาวบ้าน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาวไทยมลายูมุสลิม จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มีทัศนะไม่เห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

ขณะที่ชาวบ้านกลุ่มไทยพุทธแสดงทัศนะเห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

กลุ่มผู้นำทางความคิด ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้นำศาสนาอิสลาม มีทัศนะไม่เห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

ขณะที่กลุ่มพระสงฆ์ มีทัศนะเห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

ด้านกลุ่มผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาและสื่อมวลชน มีทัศนะที่ลังเล - ไม่แน่ใจต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ และมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามหากรัฐมีเหตุอันสมควร

จึงมีข้อสังเกตต่อกลุ่มของผู้นำทางความคิดว่า มีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงทัศนะในทิศทางที่จะเห็นด้วยต่อการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

ตารางที่ 7.1 ตารางแสดงทัศนะของผู้รับสารต่อนโยบายของรัฐในการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

ผู้รับสาร		กรือเซะ	ตากใบ
1.ชาวบ้าน	1.1 ไทยพุทธ	เห็นด้วย	เห็นด้วย
	1.2 ไทยมลายูมุสลิม-ปัตตานี	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	1.3 ไทยมลายูมุสลิม-นราธิวาส	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	1.4 ไทยมลายูมุสลิม-ยะลา	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
2.ผู้นำทางความคิด	2.1 พระสงฆ์	เห็นด้วย	เห็นด้วย
	2.2 ผู้นำศาสนาอิสลาม	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	2.3 นักศึกษา	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ
	2.4 สื่อมวลชน	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ
3.เจ้าหน้าที่รัฐ	3.1 ทหาร	เห็นด้วย	เห็นด้วย
	3.2 ตำรวจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย
	3.3 นักปกครอง	เห็นด้วย	เห็นด้วย

<u>การตีความของผู้รับสาร ต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย</u>

ผลการวิเคราะห์การตีความของผู้รับสาร ต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในกรณีกรือเซะและตากใบพบว่า กลุ่มผู้รับสารมีการตีความดังต่อไปนี้

กลุ่มของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มทหาร, ตำรวจและเจ้าหน้าที่ปกครอง โดยผู้รับสารกลุ่มทหารและตำรวจมีทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในกรณีกรือเซะและตากใบว่า ขาดความน่าเชื่อถือ ส่วนกลุ่มเจ้าหน้าที่ปกครอง มีทัศนะไม่แน่ใจต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในกรณีกรือเซะและตากใบ

กลุ่มของชาวบ้าน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ กลุ่มชาวไทยมลายูมุสลิมจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มีทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในกรณีกรือเซะและตากใบว่า ขาดความน่าเชื่อถือ

กลุ่มผู้นำทางความคิดซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์, ผู้นำศาสนาอิสลาม,นักศึกษาและสื่อมวลชน โดยผู้รับสารกลุ่มพระสงฆ์และผู้นำศาสนา มีทัศนะต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในกรณีกรือเซะและตากใบว่า ขาดความน่าเชื่อถือส่วนผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาและสื่อมวลชน มีทัศนะไม่แน่ใจต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในกรณีกรือเซะและตากใบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7.2 ตารางแสดงทัศนะของผู้รับสารต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ผู้รับสาร		ทัศนะต่อความน่าเชื่อถือของ สวท.
1.ชาวบ้าน	ไทยพุทธ	ไม่น่าเชื่อถือ
	ไทยมลายูมุสลิม-ปัตตานี	ไม่น่าเชื่อถือ
	ไทยมลายูมุสลิม-นราธิวาส	ไม่น่าเชื่อถือ
	ไทยมลายูมุสลิม-ยะลา	ไม่น่าเชื่อถือ
2.กลุ่มผู้นำทางความคิด	พระสงฆ์	ไม่น่าเชื่อถือ
	ผู้นำศาสนาอิสลาม	ไม่น่าเชื่อถือ
	นักศึกษา	ไม่แน่ใจ
	สื่อมวลชน	ไมแน่ใจ
3.เจ้าหน้าที่ปกครอง	ทหาร	ไม่น่าเชื่อถือ
	ตำรวจ	ไม่น่าเชื่อถือ
	นักปกครอง	ไม่แน่ใจ

จากผลการวิเคราะห์พบข้อสังเกตว่า เหตุใดทัศนะของผู้รับสารในกลุ่มที่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปราม กลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ ส่วนใหญ่มีทัศนะไม่เชื่อถือต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย แม้ว่าการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยได้สนับสนุนนโยบายการใช้ความรุนแรงและสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐก็ตาม ซึ่งสามารถพบการตีความลักษณะดังกล่าวได้ในกลุ่มของ ทหาร, ตำรวจ, พระสงฆ์และกลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการตีความแบบดังกล่าวเกิดข้อจำกัดในการวิจัยในการศึกษาของผู้รับสารที่ตอบคำถามในการสนทนากลุ่มจากความทรงจำ ที่ผ่านกาลเวลาหลังเหตุการณ์ทั้งไปพอสมควร ซึ่งอาจเกิดความลืมเลือน ความรู้, ข้อเท็จจริงบางประการที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่ศึกษานั้น (Betrayal of Memory) จึงจะพบว่าคำตอบที่ได้จากผู้รับสารในบางครั้ง เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางและน้ำหนักจากข้อเท็จจริง อันมีปัจจัยของกาลเวลาและข้อมูลที่มีความเปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารที่ผู้รับสารแต่ละกลุ่มเองได้รับเพิ่มเติม (Distortion) รวมถึงความทรงจำอื่นๆ ในอดีตเข้ามาปะปน

นอกจากนี้การตีความในลักษณะดังกล่าวอาจเป็นผลมาจาก การเปิดรับอย่างสม่ำเสมอทำให้การลักษณะของการรายงานข่าว ที่ตอกย้ำด้วยการโน้มน้าวใจและสร้างความเชื่อมั่นให้กับรัฐบาลในนโยบายการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแม้ว่าข้อมูลบางส่วนจะมีความ

เกี่ยวข้องกับการใช้นโยบายความรุนแรงในการปราบปรามในกรณีกรือเซะและตากใบ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของผู้รับสารก็ตาม แต่ในรายละเอียดอื่นๆ นั้นขัดต่อความเป็นจริงในพื้นที่จนส่งผลให้การตีความของผู้รับสารเปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาพบว่า เกิดรอยแยกขึ้นระหว่างกลุ่มผู้รับสารไทยพุทธกับกลุ่มไทยมลายูมุสลิม มีความชัดเจนขึ้นสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มโดยพบประเด็นเหล่านี้ใน มาจากกลุ่มทหาร พระสงฆ์และกลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ ที่เรียกร้องต่อการปกป้องคุ้มครองของรัฐ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 8

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและตากใบมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาตัวบท (Text) รายการข่าวภาคออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รวมทั้งศึกษาการถอดรหัสความหมายของผู้รับสารในพื้นที่ชายแดนใต้ต่อการเสนอข่าว กรณีการยึดมัสยิดกรือเซะและการชุมนุมประท้วงหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนหลักคือ ส่วนแรกการวิเคราะห์ตัวบทของข่าวภาคบังคับ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนที่ 2 คือการวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยวิธีการสนทนากลุ่มกับผู้รับสารของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส 3 กลุ่มหลักคือ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มผู้นำทางความคิด และกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งสิ้น 55 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิด แนวคิดเรื่องการครองความเป็นเจ้า, แนวคิดเรื่องอุดมการณ์และกลไกของรัฐ, แนวคิดเรื่องการเข้ารหัส – ถอดรหัสและแนวคิดเรื่องการปั้นแต่งมติมหาชน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ โดยสามารถสรุปการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1 ตัวบทของการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและกรณีตากใบ

2 วิเคราะห์การอ่านความหมายของผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในกรณีกรือเซะและตากใบ

8.1 สรุปผลการวิเคราะห์การศึกษาตัวบทการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและกรณีตากใบ

8.1.1 การรายงานข่าวโดยกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ

จากการศึกษาพบว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นำเสนอข่าวกรณีกรือเซะว่าเป็นชัยชนะเหนือกลุ่มก่อความไม่สงบ ในลักษณะของกองกำลังที่มุ่งเข้าทำร้ายต่อเจ้าหน้าที่อย่างซึ่งหน้า ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานีและสงขลา 11 จุด ในวันที่ 28 เมษายน 2547 รัฐใช้

กำลังปราบปรามที่มัสยิดกรือเซะจนทำให้ผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิต 32 ราย และที่จุดอื่น ๆ รวมผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตไปทั้งหมด 106 ศพ

กลุ่มสุดท้ายที่มีการปะทะกันที่มัสยิดกรือเซะ รัฐได้ใช้แนวทางสันติเพื่อเกลี้ยกล่อมให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบยอมมอบตัวเป็นเวลากว่า 10 ช่วโมง แต่กลุ่มก่อความไม่สงบได้ตอบโต้จนทำให้รัฐต้องใช้ความรุนแรงในการปราบปรามทำให้ผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตที่มัสยิดกรือเซะ 32 ราย จากการปะทะครั้งนี้ทำให้ผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตไปทั้งหมด 106 ศพ

กรณีตากใบสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นำเสนอข่าวว่ากลุ่มผู้ชุมนุมไม่ได้มีเจตนาในการที่จะเรียกร้องความเป็นธรรม ให้แก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ทั้ง 6 คน อย่างแท้จริงและไม่ได้ชุมนุมโดยสันติ มีการกล่าวอ้างถึงพฤติกรรมของผู้ชุมนุมในทางลบ เช่น พกพาอาวุธ คลุ้มคลั่งจนไม่สามารถเจรจากันได้เข้าใจและผู้ชุมนุมพยายามที่จะยั่วยุเจ้าหน้าที่ รวมไปถึงชี้ให้เห็นว่ารัฐถูกรังแก แต่รัฐก็ยังใช้การสลายการชุมนุมอย่างเป็นขั้นตอนจนสามารถสลายการชุมนุมได้สำเร็จ

จากทั้ง 2 กรณีแสดงให้เห็นการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในการใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้สำเร็จ ผิดเสียแต่ว่าในกรณีตากใบ เกิดเหตุผิดพลาดจากการขนย้ายจนทำให้มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น 78 คน จนไปสู่การปกปิดงดนำเสนอข่าว ในวันถัดมาหลังจากเกิดเหตุการณ์ ทั้งยังอ้างว่าการเสียชีวิตของผู้ชุมนุมไม่ได้มาจากความผิดจากการขนย้ายแต่เกิดจากความอ่อนแอของผู้ชุมนุม

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ยังถูกใช้เป็นกลไกในการสร้างความชอบธรรมต่อการใช้ความรุนแรงของรัฐ เข้าปราบปรามผู้ความไม่สงบในกรณีกรือเซะและสลายการชุมนุมต่อผู้ชุมนุมประท้วงที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ โดยใช้เทคนิคในการสร้างความชอบธรรมดังต่อไปนี้คือ 1)การเลือกนำเสนอข้อถกเถียงที่สอดคล้องกับตรรกะของรัฐ 2)การให้น้ำหนักแก่แหล่งข่าวของฝ่ายรัฐมากกว่าส่วนอื่นๆ 3) การออกข่าวซ้ำ 4) การให้เวลาการออกอากาศยาว 5)การให้บุคคลที่น่าเชื่อถือรับรองความชอบธรรมของรัฐ กลไกที่กล่าวมาข้างต้นเป็นงานที่ศึกษาโดย สมสุข หินวิมาน เรื่อง “วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ” ตั้งแต่ปี 2534 จึงเป็นการย้ำให้เห็นว่าเทคนิคการสร้างความชอบธรรมเหล่านี้ ยังคงถูกนำมารับใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังพบว่า มีกลไกที่ได้ถูกนำมาใช้ในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐเพิ่มเติมจากเทคนิคแบบเดิม ในกรณีที่รัฐต้องใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอาศัยการ “เข้ารหัส” ทางอุดมการณ์ของรัฐ ซึ่งเป็นอุดมการณ์หลักของสังคมปรากฏในการรายงานข่าวในลักษณะดังต่อไปนี้ 1) การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟัง 2) ความพยายามในการแก้ปัญหาของรัฐและความรวดเร็วในการแก้ปัญหา 3) วาทกรรมการสร้างความสามัคคีและเอกภาพในชาติและศาสนา 4) รัฐคือผู้ปกป้องคุ้มครองและมอบสวัสดิการแก่ราษฎร 5) การสร้างความชอบธรรมของรัฐในการปราบปราบผู้ก่อความไม่สงบ 6) การใช้แหล่งข่าวที่คนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความเคารพนับถือเพื่อแย่งชิงพื้นที่มวลชน 7) การอ้างความเห็นพ้องและความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่ 8) การลดความน่าเชื่อถือฝ่ายตรงกันข้าม 9) การเบี่ยงเบนประเด็นด้วยผลกระทบทางเศรษฐกิจ 10) สื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อถือ

จากการศึกษายังพบว่า มีการใช้ภาษาในการสื่อความหมายกับผู้ฟังโดยในกรณีกรือเซะ มีการใช้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้ความรุนแรงและศักยภาพของรัฐในการปราบปราม ด้วยภาษาและท่าทีที่แข็งกร้าว ขณะกรณีตากใบมีการใช้ภาษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของรัฐในการใช้สันติวิธีต่อผู้ชุมนุม แต่มีท่าทีอ่อนลงเมื่อเกิดความผิดพลาดจากการขนย้ายผู้ชุมนุม นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้ภาษาในลักษณะ แบ่งเรา – เขา การใช้ถ้อยคำในลักษณะการประณาม การสร้างความลังเล – สงสัยและใช้ภาษาที่แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดความปลอดภัยน่าหวาดกลัว ซึ่งการใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าว เป็นการตอกย้ำและสร้างตรรกะที่สมเหตุสมผลพอที่จะโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตาม ต่อการสร้างความชอบธรรมของรัฐในการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามของทั้งสองกรณี

8.1.2 <u>การทำงานขององค์กรที่เป็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ</u>

จากการวิเคราะห์องค์กรและการทำงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า บุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ปฏิบัติตามกรอบและข้อกำหนดของรัฐ ที่จะแปรผันไปตามวาระแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น ซึ่งบุคลากรจะต้องปฏิบัติงานให้สอดคล้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทางในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำกับดูแลตามสายการบังคับบัญชา หรืออาจถูกควบคุมโดยตรงจากส่วนกลาง

การปฏิบัติงานที่ต้องอยู่ภายใต้กรอบการทำงานของรัฐและฝ่ายความมั่นคง จากสภาพการทำงานที่ถูกรวมศูนย์เอาไว้จากส่วนกลาง จึงทำให้การทำงานของผู้สื่อข่าวของสถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจึงมีความระมัดระวัง ต่อการนำเสนอประเด็นที่ไม่ส่งผลลบต่อรัฐ โดยยอมที่จะละเลยแง่มุมของข้อเท็จจริงบางประการ จนกลายเป็นการเซ็นเซอร์ตนเองจากตัวผู้ปฏิบัติงาน

จากสถานะที่คู่ขนานกัน ระหว่างการปฏิบัติงานในฐานะสื่อมวลชนและการมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงทำให้การทำงานจึงเป็นเพียงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในระดับเทคนิค (Technical) คือผู้ประกอบวิชาชีพรายงานข่าว แต่ขาดความชัดเจนในอาชีวปฏิญาณของการเป็นสื่อมวลชนอาชีพ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจึงไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริงออกมาอย่างครบถ้วนอย่างสมดุลเท่าเทียมในทุกภาคส่วน เช่น ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ หรือกลุ่มคนอื่นๆ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากรัฐ

8.2 <u>สรุปผลการวิจัยการอ่านความหมายของผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในกรณีกรือเซะและตากใบ</u>

จากการศึกษาการตีความของผู้รับสารของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส จำนวน 11 กลุ่ม คือ ชาวบ้านไทยพุทธ, ชาวบ้านไทยมลายูมุสลิมจังหวัดปัตตานี, ชาวบ้านไทยมลายูมุสลิมจังหวัดยะลา, ชาวบ้านไทยมลายูมุสลิมจังหวัดนราธิวาส, พระสงฆ์, ผู้นำศาสนาอิสลาม, นักศึกษา, สื่อมวลชน, ทหาร, ตำรวจและเจ้าหน้าที่ปกครอง กลุ่มละ 5 คนเป็นจำนวนทั้งสิ้น 55 คน

8.2.1.<u>การตีความของกลุ่มผู้รับสารต่อนโยบายของรัฐในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ</u>

ผลการวิเคราะห์ผู้รับสาร ต่อนโยบายของรัฐในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบพบว่า กลุ่มผู้รับสารมีการตีความดังต่อไปนี้

1) กลุ่มของชาวบ้าน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาวไทยมลายูมุสลิม มีทัศนะไม่เห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง ขณะที่ชาวบ้านกลุ่มไทยพุทธแสดงทัศนะเห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

2) กลุ่มของเจ้าหน้าที่รัฐ มีทัศนะเห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

3) กลุ่มผู้นำทางความคิด ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้นำศาสนาอิสลาม มีทัศนะไม่เห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง ขณะที่กลุ่มพระสงฆ์ มีทัศนะเห็นด้วยต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

ด้านกลุ่มผู้รับสารกลุ่มนักศึกษาและสื่อมวลชน มีทัศนะที่ลังเล - ไม่แน่ใจต่อนโยบายการใช้ความรุนแรง เข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ และมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามหากรัฐมีเหตุอันสมควร จึงมีข้อสังเกตต่อกลุ่มของผู้นำทางความคิดว่า มีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงทัศนะในทิศทางที่จะเห็นด้วยต่อการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในกรณีกรือเซะและการสลายการชุมนุมในกรณีตากใบ

การศึกษายังพบว่า กลุ่มที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงในปราบปราม เป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดต่อรัฐหรือมีความต้องการให้รัฐเข้ามาปกป้องหรือคุ้มครอง และเป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ขณะที่กลุ่มชาวไทยมลายูมุสลิม ไม่เห็นด้วยต่อการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปราม ในประเด็นดังกล่าวยังพบในกลุ่มผู้นำทางความคิดที่มีการนับถือศาสนาแตกต่างกันอีกด้วย ซึ่งจะพบได้ในกลุ่มผู้รับสารที่เป็นพระสงฆ์และผู้นำศาสนาอิสลาม มีความเห็นต่อการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามตามจุดยืนของการนับถือศาสนาของตน

8.2.2.<u>การตีความของผู้รับสารต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย</u>

ผลการวิเคราะห์การตีความของผู้รับสาร ต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในกรณีกรือเซะและตากใบพบว่า กลุ่มผู้รับสารชาวบ้านมีการตีความหมายที่ไม่เชื่อถือต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ส่วนกลุ่มผู้รับสารที่เกิดความความลังเลไม่แน่ใจ ต่อความน่าเชื่อถือในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คือ กลุ่มนักปกครอง, นักศึกษาและ

สื่อมวลชน อย่างไรก็ดี กลุ่มผู้รับสารทั้ง 3 กลุ่มนี้ มีแนวโน้มที่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงของรัฐในการปราบปรามหากเห็นว่ารัฐมีเหตุผลอันสมควร

มีข้อสังเกตที่น่าสนใจจากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งพบว่าผู้รับสารกลุ่มที่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบกรณีกรือเซะ และการสลายการชุมนุมที่ตากใบ กลับมีทัศนะที่ไม่เชื่อถือรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทำให้เห็นว่ามีความขัดแย้งกันระหว่างทัศนะที่สนับสนุนปฏิบัติการรุนแรงของรัฐด้านหนึ่ง และทัศนะที่คัดค้านกลไกการทำงานอุดมการณ์ของรัฐในอีกด้านหนึ่ง แม้ว่าการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจะมีเนื้อหาสาระสนับสนุนนโยบายการใช้ความรุนแรงและสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐก็ตาม กลุ่มผู้รับสารที่มีการตีความลักษณะดังกล่าวคือกลุ่มของทหาร, ตำรวจ, พระสงฆ์และกลุ่มชาวบ้านไทยพุทธ

การตีความในลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจาก

1) การเปิดรับข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศอย่างสม่ำเสมอ และได้รับการตอกย้ำและการโน้มน้าวใจ เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในการใช้ความรุนแรงปราบปรามประชาชนในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2) แต่ข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ นั้นขัดต่อความเป็นจริงในพื้นที่ ส่งผลให้ผู้รับสารตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเอง และพบว่าสิ่งที่สื่อของรัฐนำเสนอแตกต่างจากแหล่งข่าวอื่น ๆ มาก เช่น สื่อหนังสือพิมพ์, สื่อวิซีดี และสื่อมวลชนต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้าน นำไปสู่การตีความของผู้รับสารที่ไม่ตรงกับสิ่งที่สื่อของรัฐนำเสนอ (aberrant decoding)

3) ประสบการณ์ตรงจากการเป็นประชากรในพื้นที่ ซึ่งทำให้มีเครือข่ายครอบครัว เพื่อน และชุมชนที่สามารถเป็นแหล่งอ้างอิงในการอ่านความหมายจากข่าวสารของรัฐได้ รวมทั้งเครือข่ายเหล่านี้ยังเป็นแหล่งตรวจสอบข้อเท็จจริง และมีทัศนะที่หลากหลายกว่าที่รัฐพยายามโน้มน้าวใจ โดยเฉพาะในกลุ่มชาวบ้านมุสลิมซึ่งมีระบบเครือข่ายบุคคลที่หนาแน่นที่กระจายตัวครอบคลุมทั่วพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

8.3 <u>อภิปรายผลการวิจัย</u>

จากการศึกษาเรื่อง การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและตากใบ แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนของรัฐได้ทำหน้าที่เป็นกลไกของรัฐในการสร้างความเห็นพ้อง (Consensus) ให้กับประชาชนส่วนใหญ่ในการสร้างความชอบ

ธรรมให้กับรัฐในกรณีที่หากรัฐจำต้องใช้กลไกในการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ และเมื่อเกิดปรากฏการณ์ในทำนองเช่นนั้นรัฐจะมีวิธีการสื่อสารกับประชาชนของตนเองได้อย่างไร

หากพิจารณากลไกการทำงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผ่านแนวคิด “แบบจำลองการโฆษณาชวนเชื่อ” (Propaganda Model) ของ Noam Chomsky (1997) จะพบกลไกการทำงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งมีรัฐในฐานะเจ้าของสื่อ (Ownership) มีสถานะเป็นผู้ควบคุมการผลิตกระจายความคิดเข้าไปสู่สังคม การกระจายหรือเผยแพร่ความคิดกระแสหลัก (Distribution of Idea) จึงมีความคิดเห็นและวิธีการมองโลกจากฟากฝั่งรัฐ ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการสื่อที่จะได้รับการเผยแพร่ มากกว่าความคิดเห็นและวิธีการมองโลกของคนกลุ่มอื่นๆ จนในที่สุดกลายมาเป็นความคิดกระแสหลัก เป็นอุดมการณ์หลักที่ตอกตรึงความรู้สึกคิดของคนระดับล่างเอาไว้ภายใต้กรอบที่วางเอาไว้

อุดมการณ์เหล่านี้ได้กลายมาเป็น “มายาคติที่จำเป็น” (Necessary Illusion) ที่คอยหล่อเลี้ยงความรู้สึกเอาไว้ เช่นความเป็นหนึ่งเดียวกันในชาติ หรือความเป็นเอกภาพของชาติ แนวความคิดกระแสหลักเหล่านี้จะได้รับการถ่ายทอดซ้ำแล้วซ้ำอีก (Reproduction of dominant ideology) อันจะธำรงรักษาไว้ซึ่งสถานะของรัฐเอาไว้

2. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในฐานะที่รัฐเป็นเจ้าของสื่อจึงเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ การทำงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ในฐานะของข้าราชการและการเป็นนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่ขึ้นตรงต่อรัฐนั้น นักวิชาชีพจึงต้องมีหน้าที่ในการเป็นข้ารับใช้รัฐโดยตรง โดยบทบาทหน้าที่ของผู้ผลิตจึงถูกกำหนดโดยบรรทัดฐาน ธรรมเนียมปฏิบัติ ข้อกำหนดทางวิชาชีพที่ถูกสั่งสมมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นอุดมการณ์วิชาชีพ (Occupation Ideology) จนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะขององค์กรเอง ที่ส่งผลต่อจิตสำนึกและการทำงานให้รับใช้นโยบายของรัฐ ดังจะพบว่าการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นั้นเอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ ที่สัมพันธ์กันกับโครงสร้างวิธีคิดของระบบสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดว่า เนื้อหาควรที่ควรจะเผยแพร่นั้นเป็นเช่นไร

3.ในการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่ามีการเลือกใช้แหล่งข่าวของรัฐเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ในการ “เข้ารหัส” ทางอุดมการณ์ของรัฐ

นั้น ในกรณีกรือเซะและตากใบนั้น ขาดแหล่งข่าวที่หลากหลาย โดยจะพบว่าแหล่งข่าวของที่ผู้ฟังคุ้นเคยก็คือ นายกรัฐมนตรี, รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง, รมต.กลาโหม, รมต.มหาดไทย, รมต.การท่องเที่ยวและกีฬา, ผบ.สส., ผบ.ทบ., โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี, จุฬาราชมนตรี, ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เป็นต้น ซึ่งเป็นบุคคลที่มาจากรัฐบาลหรือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิด Chomsky วิจารณ์ก็คือ การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างแหล่งข่าวกับผู้สื่อข่าว ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงติดยึดอยู่กับแหล่งข่าวของรัฐบาล จากการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐของผู้สื่อข่าวซึ่งมีจุดร่วมและความความสัมพันธ์ที่ดีกับแหล่งข่าวนั่นเอง ซึ่งหากมีข่าวสารบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล ก็จะถูกปิดกั้นไม่ให้ได้รับการนำเสนอและหรือสามารถหลุดรอดออกมาได้น้อยมาก

4. สิ่งหนึ่งที่พบก็คือเมื่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่รัฐพยายามจะนำเสนอ สื่ออื่นๆ จะถูกตอบโต้โดยรัฐบาลผ่าน ข่าวภาคถ่ายทอดถ่ายทอดของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยนี้เอง เช่น การแถลงโต้แย้งโดย โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรีที่ชี้แจงถึงความคลาดเคลื่อน ในการนำเสนอข่าวของสื่ออื่นๆ ในกรณีกรือเซะและตากใบ เพื่อสถาปนาความเชื่อต่อผู้ฟังว่าสื่อของรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิพูดเรื่อง “จริง” ดังปรากฏในรหัสทางอุดมการณ์ในประเด็น การสร้างให้สื่อของรัฐเท่านั้นที่มีความน่าเชื่อถือ ที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น เช่น การแถลงโต้แย้งโดย โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ชี้แจงถึงความคลาดเคลื่อน ในการนำเสนอข่าวของสื่ออื่นๆ

5. จากการศึกษาพบว่า รัฐกล่าวถึง “ขบวนการแบ่งแยกดินแดน” ซึ่งเป็นสมมติฐานหลักของปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอดน้อยมาก โดยเฉพาะแหล่งข่าวระดับสูงในรัฐบาล มักหลีกเลี่ยงในการอธิบายความถึงขบวนการแบ่งแยกดินแดนว่า ไม่ได้เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงและมักถูกเบี่ยงเบนด้วยการอธิบายบนฐานคิดทางศาสนาอิสลามซึ่งอยู่คนละฐานคิดกัน ดังที่ควรจะอธิบายบนพื้นฐานของขบวนการแนวคิดอุดมการณ์ชาตินิยม ซึ่งมีความใกล้เคียงกับสภาพปัญหา

รัฐมักสงวนท่าทีต่อกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนคือ การแสดงให้เห็นว่ารัฐและกังวลต่อการช่วงชิงความได้เปรียบของกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งอาจจะเป็นความกังวลต่อการยกระดับปัญหาการแบ่งแยกดินแดนให้เวทีระดับนานาชาติ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งทำหน้าเป็นกลไกของรัฐ จึงรายงานสมมติฐานของการ

ก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ ที่ลดค่าของขบวนการที่มี “อุดมการณ์” เป็นแค่เพียงเป็นการปลุกระดมของผู้ก่อความไม่สงบหรือกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดเท่านั้น

การปั้นแต่งมติมหาชน (manufacturing consent) ที่มีความโครงสร้างที่ซับซ้อนและประณีตของการนำเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อาจจะสามารถเรียกร้องให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เห็นพ้องต้องกันในการที่รัฐใช้ความรุนแรงต่อการปราบปรามการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ในระดับหนึ่ง แต่กระนั้นก็เกิดความคำถามติดตามมาว่า เหตุใดการ “ปั้นแต่งมติมหาชน” จึงไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างความชอบธรรมต่อรัฐในการใช้ความรุนแรงเข้าปรามปรามในกรณีกรือเซะและตากใบ แม้จะความซับซ้อนและประณีตบรรจงเพียงใด แต่ไม่สามารถโน้มน้าวให้ผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นคล้อยตามได้ดังที่ปรากฏในผลของการศึกษาผู้รับสารดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในกรณีพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้รับสารของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่ไม่เชื่อถือการนำเสนอข่าวในกรณีกรือเซะและตากใบ

การตีความแบบปฏิเสธและต่อรองความหมาย ที่ปรากฏในผู้รับสารที่รับฟังการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดของ Stuart Hall ที่ปฏิเสธเรื่องผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร (Media effect) ที่ว่าผู้รับสารเป็นผู้ถูกกระทำและมักยอมรับข้อมูลข่าวสารที่สื่อส่งมาให้แต่จากผลวิจัยแสดงให้เห็นว่า การอ่านความหมายของผู้รับสารได้มาจากปัจจัยที่อยู่รอบตัวผู้รับสารเองมากกว่า การขึ้นอยู่กับปัจจัยของผู้ส่งสาร โดยเฉพาะการตีความในรายละเอียดของเหตุการณ์ กรณีกรือเซะและตากใบ และนโยบายการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยอันเป็นบริบทรอบตัวของผู้รับสารในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ขาดความปลอดภัยและปกคลุมด้วยบรรยากาศของความหวาดกลัว และปัจจัยของตัวผู้สารเองมีส่วนสำคัญในการอ่านความหมาย มากกว่าที่มาจากปัจจัยของผู้ส่งสาร ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก 1.ประสบการณ์ตรงของผู้รับสารในพื้นที่ 2.ทัศนะด้านลบต่อรัฐที่มีอยู่เดิม 3. ช่องทางการสื่อสารที่มีหลายช่องทางในการตรวจสอบข้อเท็จจริง เช่น การสื่อสารภายในกลุ่ม ข่าวลือ 4.ประสบการณ์ผ่านสื่อ เช่น ซีดีการสลายการชุมนุมในเหตุการณ์ตากใบ 5.ภูมิหลัง ความคิด ความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม ระบบปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ที่มีความแตกต่างกัน

หากพิจารณาในประเด็น “การแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด” ตามข้อเสนอของของ Antonio Gramsci ว่ารัฐเป็นกลุ่มชนชั้นปกครองที่ยึดพื้นที่อุดมการณ์หลักของสังคมไทยเอาไว้ รัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องธำรงสถานะในการครองความเป็นเจ้าทางอุดมการณ์ (Ideological

Hegemony) เอาไว้ และรัฐได้ให้ความสำคัญต่อการแย่งชิง “พื้นที่” เพียงไร ซึ่งในที่นี้มิได้ให้ความสำคัญเพียงแค่พื้นที่ทางอำนาจ อันได้มาจากกำลังทางทหารแต่ยังหมายถึงพื้นที่ทาง “ความรู้สึกนึกคิด” ของมวลชนอีกด้วยโดยเป็นที่เข้าใจกันดีอยู่แล้วว่า สิ่งหนึ่งที่จะเป็นกลไกในการแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดเพื่อสันติสุขนั้นคือ “สื่อมวลชน” อันเป็นอันเป็นกลไกอันสำคัญของรัฐ ว่าได้ทำหน้าที่นั้นอย่างมีประสิทธิภาพเพียงไร

จากผลการศึกษาซึ่งพบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีการตีความในลักษณะที่ไม่เชื่อถือต่อการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยนั้นสะท้อนให้เห็นว่า “รัฐล้มเหลว” ในการสื่อสารเพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดกับประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั่นจึงเป็นสัญญาณบ่งบอกอันสำคัญต่อรัฐ ในการที่ปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารต่อสาธารณะเสียใหม่ เพื่อการสร้างความเข้าใจต่อประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงอันจะสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในระยะยาว

8.4 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง“การถอดรหัสของผู้รับสารต่อการเสนอข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรณีกรือเซะและตากใบ” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

8.4.1 ผู้วิจัย

หากเป็นคนจากนอกพื้นที่ควรมีความยืดหยุ่นสูง ควรวางสถานะของตนเองเป็น “นักเรียนน้อย” ที่พร้อมจะเปิดใจเรียนรู้และยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม ถ้าหากผู้วิจัยเป็นมุสลิมและสามารถพูดภาษามลายูถิ่นและภาษามลายูกลางได้ จะเพิ่มศักยภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการเป็น “คนใน” เข้าถึงข้อมูลที่ “คนนอก” ไม่สามารถเข้าถึงได้, ความไว้เนื้อเชื่อใจของผู้ที่ให้ข้อมูล เข้าใจระบบปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ ซึ่งสามารถสนับสนุนได้ผ่านการอบรมการวิจัยและการให้ทุนสนับสนุน

8.4.2 ประเด็นในการศึกษาในอนาคต

1)ให้ศึกษาเหตุการณ์ใหญ่ๆ ภายหลังจากการเกิดเหตุความรุนแรงใหญ่อย่างทันท่วงที และควรขยายกลุ่มที่ทำการศึกษาที่มีความกว้างขวางกว่าเดิม เช่น กลุ่มเด็ก, กลุ่มวัยรุ่น, กลุ่มผู้หญิง, กลุ่มครู, กลุ่มคนไทยพุทธในพื้นที่, กลุ่มคนจีน, กลุ่มคนอินเดียซิกส์, รวมไปถึงกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มฝักใฝ่กลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งอาจศึกษาอย่างจำเพาะเจาะจงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อความลึกซึ้งของข้อมูล หรือหลากหลายเพื่อสะท้อนภาพกว้างๆ ก็ได้ ในผู้รับสารในพื้นที่อื่นๆ ด้วย

2) ศึกษาสื่ออื่นๆ ที่ใช้ในการสื่อสารในพื้นที่ เช่น การศึกษาตัวบทที่ปรากฏอยู่ในใบปลิวของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ, ศึกษาเนื้อหา, วิธีการเผยแพร่-จ่ายแจก (Distribution) ของเพลงชาตินิยมของกลุ่มก่อความไม่สงบรุ่นใหม่ ซึ่งเริ่มแพร่กระจายเข้าไปสู่พื้นที่มากขึ้น

3) ศึกษาการตีความระบบสัญลักษณ์ ในการกระทำของผู้ก่อความสงบซึ่งปรากฏอยู่ในข่าวว่า มีนัยยะของความหมายอย่างไรในการสื่อสารกับสาธารณะ เช่น การเผาโรงเรียน, การฆ่าเจ้าหน้าที่รัฐ, การฆ่าเด็ก, การฆ่าพระ, การฆ่าคนชรา ฯลฯ ซึ่งสังคมยังขาดความสามารถในการตีความ

4) ศึกษาการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยและสร้างความปลอดภัยให้กับตนเอง และครอบครัวของประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ว่า มีการสื่อสารเพื่อเฝ้าระวังเหตุที่จะเกิดความรุนแรงอย่างไร

5) ศึกษาสื่อท้องถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีบทบาท – ท่าที และการนำเสนอประเด็นปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร รวมไปถึงการศึกษาผู้สื่อข่าวท้องถิ่น – สตริงเกอร์และผู้สื่อข่าวอิสระ ในฐานะกุญแจดอกสำคัญ ในฐานะของผู้ประกอบสร้างความจริงในพื้นที่ภาคใต้

8.4.3 <u>ข้อเสนอต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย</u>

การรายงานข่าวจะต้องรายงานอย่างสมดุลและเป็นธรรม ให้พื้นที่และน้ำหนักต่อแหล่งข่าวอย่างเท่าเทียม ขยายแหล่งข่าวที่มีความคิดในทางตรงกันข้ามกับรัฐให้มากขึ้นและปิดพื้นที่ความเป็นมลายูให้เข้ามาปรากฏในสื่อมากขึ้น

การสื่อสารกับผู้ฟังในพื้นที่ อาจจะต้องเพิ่มเติมและขยายรายการที่ผลิตและออกอากาศเป็นภาษามลายูให้มากขึ้น ซึ่งลดกำแพงของความเป็นทางการระหว่างรัฐกับผู้ฟังซึ่งประชาชนในพื้นที่ซึ่งใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวันลง ซึ่งจะส่งผลในทางจิตวิทยาที่จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกใกล้ชิดกับรัฐมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นทางหนึ่งในการสร้างความเข้าที่ดีของประชาชนในพื้นที่ต่อรัฐให้มากขึ้น

การบริหารจัดการด้านข้าวในพื้นที่ อาจจะใช้ระบบบรรณาธิการคู่ ระหว่างบรรณาธิการซึ่งเป็นคนไทยพุทธ กับบรรณาธิการซึ่งเป็นไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู เพื่อถ่วงดุลด้านข้อมูลข่าวสารให้เกิดความสมดุลและร่วมกันพิจารณาประเด็นที่มีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม ก่อนที่ถูกเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ

8.4.4 วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยจะต้องเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยให้เหมาะสมตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งครอบคลุมไปถึงระยะเวลาการลงพื้นที่ศึกษา เงินทุนสนับสนุน และต้องไม่ลืมการรักษาความปลอดของผู้ที่ถูกศึกษาหรือให้ข้อมูลในพื้นที่รวมไปถึงตัวนักวิจัยเองด้วย ภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งที่คุกรุ่นอยู่ในขณะนี้

ผู้วิจัยควรใช้วิธีการวิจัยที่ที่ไม่สร้างความอึดอัดให้แก่ผู้ถูกศึกษา ซึ่งการที่ผู้ถูกศึกษาต้องเข้ามาคลุกคลีกับผู้วิจัยซึ่งเป็นคนนอกพื้นที่ อาจทำให้ผู้เป็นกลุ่มผู้ถูกศึกษาเกิดความกังวลใจ จากสายตาของคนในชุมชนที่มองมาด้วยสายตาของความหวาดระแวง ผู้วิจัยควรหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ที่ผู้วิจัยเข้าไปสอบถามพูดคุยรู้สึกสบายใจและผ่อนคลายที่จะให้ข้อมูลกับผู้วิจัย

จากงานวิจัยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้หลายโครงการในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เกิดเหตุผู้ประสานงานวิจัย, ผู้ให้ข้อมูลวิจัย (Key Informant) ถูกลอบทำร้ายและถูกลอบฆ่า โดยกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอยู่หลายครั้ง ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการให้ความร่วมมือของผู้ถูกศึกษาน้อยลง รวมถึงจำให้นักวิจัยต้องทำงานในพื้นที่ยากมากขึ้นกว่าเดิม.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์.โครงการสำรวจความนิยมและความคิดเห็นการเปิดรับฟังรายการข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และการเปิดรับชมรายการข่าวทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ของกรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ : กลุ่มวิจัยและพัฒนา สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์, 2548.

กลอยกมล ขวัญเยื้องพันธุ์. "วัฒนธรรมองค์กรและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยช่อง 11" วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

กัลยาณี กาญจนธานี. การรายงานข่าวเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา ระหว่างวันที่ 28 เมษายน – 5 พฤษภาคม 2546, วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชนทฤษฎีและแนวทางศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เอดิสันเพรสโพรดักส์, 2543.

กาญจนา แก้วเทพ. "Stuart Hall : สื่อมวลชนและระบบรหัสของความหมาย" ,การศึกษาสื่อสารมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์,2541.

คณะทำงานเพื่อปกป้องนักสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย (AHRC) 365 ทนายสมชาย นีละไพจิตร หายไปไหน? กรุงเทพมหานคร : (อัดสำเนา), 2548.

ชวลี ณ ถลาง. ประเทศราชของสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2541.

ชาลิสา มากทองแผ่น และคณะ. ผลกระทบของสื่อโทรทัศน์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับเยาวชนไทยใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (อัดสำเนา), 2545.

ชิดชนก ราฮิมมูลา. "วิกฤติการณ์ชายแดนใต้"ความรู้กับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง. อุทัย ดุลยเกษม และ เลิศชาย ศิริชัย บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : เอดิสันเพรส,2548.

ชิดชนก ราฮิมมูลา."การแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี: กรณีศึกษาขบวนการแบ่งแยกดินแดนและก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย"วารสารสงขลานครินทร์(ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์) ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย.2547).

จินตวดี พุ่มศิริ. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารความเชื่อทางศาสนาและความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

จิรันดา กฤษเจริญ. อุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

เจมส์ อาร์. ไคลน์. “มุมมองของชาวพุทธและมุสลิม กรณีความขัดแย้งในภาคใต้ของประเทศไทย” ใน ความรู้กับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง. อุทัย ดุลยเกษม และ เลิศชาย ศิริชัย บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : เอดิสันเพรส, 2548.

นิมุ มะกาเจ.”ข้อเสนอภาคประชาชนต่อสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้” ฟ้าเดียวกัน ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2547.

ปิยนาถ บุนนาค. นโยบายการปกครองของรัฐบาลไทย ต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2475-2516. โครงการเผยแพร่งานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534.

ภัควดี วีระภาสพงษ์.”การปั้นแต่งมติมหาชน : นอม ชอมสกี้กับสื่อมวลชน”. ปาจารยาสาร มีนาคม – มิถุนายน 2542 เผยแพร่ซ้ำใน [http://www.midnightuniv.org/midnight2544/0009999928.html]

ศรีสมภพ จิตร์ภิรมณ์ศรี. “หนึ่งปี หนึ่งทศวรรษความรุนแรงชายแดนภาคใต้: ปริศนาและทางออก” รัฐศาสตร์สาร ปีที่ 26 ฉบับที่ 1, 2548.

ศุภวรรณ สัจจพงศ์. ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร การคาดหวังผลตอบแทน ความพึงพอใจและพฤติกรรมการรับฟังข่าวสารของประชาชนกรุงเทพมหานคร:ศึกษาเฉพาะกรณีรายการข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

สมสุข หินวิมาน. วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกับการสร้างความชอบธรรมของรัฐ: วิเคราะห์รายการข่าวภาคถ่ายทอด. วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี 2547.

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. รายงานประจำปี 2548. กรุงเทพมหานคร : เอส พี เอ็น การพิมพ์.

สันทัด ณ นคร. เจตคติของชาวไทยมุสลิมในตำบลกรงปินัง กิ่งอำเภอกรมปินัง จังหวัดยะลา ต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ,2540.

สุรชาติ บำรุงสุข. วิกฤติใต้! สู้ด้วยยุทธศาสตร์และปัญญา. กรุงเทพมหานคร : Animate group ,2547.

สุรพงษ์ ชัยนาม. “วิกฤติการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้(1) : เรื่องของตาบอดคลำช้าง” มติชนสุดสัปดาห์ ,19-25 สิงหาคม, 2548.

อับดุลรอยะ ปาแนมาแล. “เฝ้าระวังรัฐด้วยความอึดอัดใจ: ทัศนคติและความรู้สึกของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อนโยบายของรัฐ”.รัฐจากมุมมองชีวิตประจำวัน, (หนังสือรวมบทคัดย่อจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 6). กรุงเทพ, 2550.

อิรอฮิม ซุกรี.ตำนานเมืองปัตตานี, (หะสัน หมัดหมาน แปล, ประพนธ์ เรืองณรงค์ เรียบเรียง), ศูนย์การศึกษาเกี่ยวภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (อัดสำเนา), 2525.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทยโครงสร้างเศรษฐกิจและผลกระทบเสรีภาพ. กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2542.

รายงานผลการศึกษา “ภาพตัวแทนและความสมดุลในรายการโทรทัศน์กับบทบาทในการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย” ,โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อ รอบที่ 2 เดือนกันยายน 2548.

Chaiwat Satha-Anand. “Praying in the Rain: The Politics of Engaged Muslim in Anti-War Protest in Thai Society, “*Global Change, Peace and security.*”Vol.16 No.2(June 2004),p.157

Huntington, S. P. The Clash of Civilization and the Remarking of World Order. London : Touchstone Book,1998.

Chomsky N.,Herman E.S. Manufacturing Consent : The Political Economy of the Mass Media , New York : Phaeton Book ,1988.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสมัชชา นิลปัทม์ เกิดเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2519 ที่จังหวัดตรัง สำเร็จการศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ปีการศึกษา 2543 และสำเร็จประกาศนียบัตรนิเทศศาสตร์ (การหนังสือพิมพ์) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2546 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547

เป็นอดีตผู้สื่อข่าวส่วนภูมิภาคในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ และในระหว่างการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ได้เข้าร่วมเป็นนักวิจัยในโครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม (Media Monitor) ปัจจุบันเป็นผู้สื่อข่าวที่ศูนย์เฝ้าระวังเชิงองค์ความรู้สถานการณ์ภาคใต้ (Intellectual Deep South Watch)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย